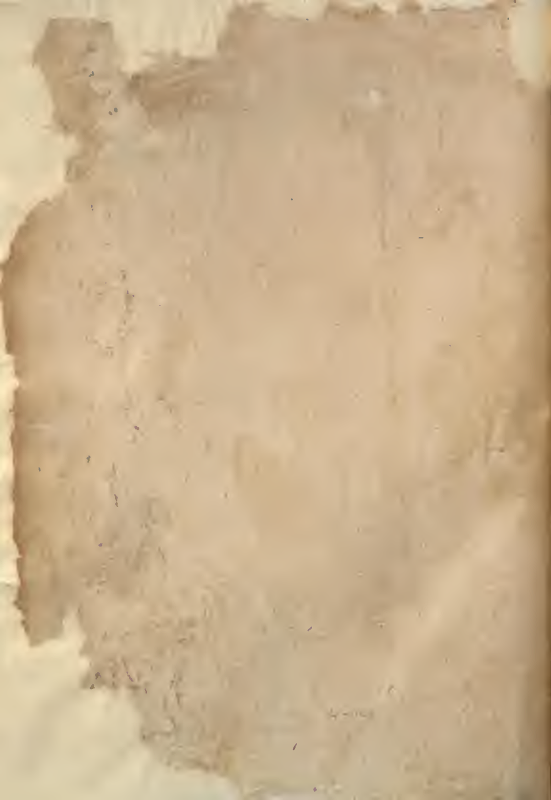

VINDICIÆ AVGVSTINIANÆ

QVIBVS

S. Doctoris scripta aduersus Pelagianos, ac Semipelagianos à Recentiorum censuris asseruntur.

AVCTORE

P. M. HENRICO DE NORIS

VERONENSI

AVGVSTINIANO S. THEOLOGIÆ PROFESSORE,
& S. Romanæ vniuersalis Inquisitionis Qualificatore.

PATAVII.

Typis Petri Mariæ Frambotti Bibliop. 1673.

SVPERIORVM PERMISSV.

VIRGILIUS Æneid. X.

—— Socij magno clamore sequuntur:
Dum Genitor nati parma protectus abiret.

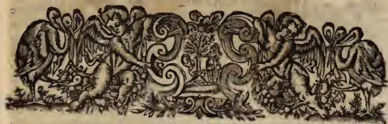

INDEX CAPITVM
Vindiciarum Augustinensium.

§. 4.

Index Capitum.

VINDICIÆ AVGVSTINIANÆ QVIBVS

S. Doctoris scripta aduersus Pelagianos à Recentiorum censura asseruntur.

PRÆFATIO.

Neminem non mirari existimo, tantam fuisse quorundam recentium Scriptorum, vt mitissimè loquar, animositatem, qua Augustinum maximum illum Catholici Orbis Magistrum editis libris impetere ausi sunt, vt eiusdem defendendi necessitas ijs imponatur, qui illum impensiùs colunt. Et quidem iam inde ab exorientis mali primordijs Maiores nostri, qui ex vitæ instituto Augustinum vti parentem sanctissimè reuerebantur, erumpentem nouorum censorum audaciam reprimere conati sunt. Ludouicus ab Angelis insignis apud Olyssiponenses sacrorum arcanorum interpres Sancti Doctoris *lib. 5. de vita Aug. cap. 14. & 15.* auctoritatem à plurium calumnijs vindicauit, & Sanctorum Patrum elogia eidem ob Pelagianos, ac Semi-Pelagianos expugnatos delata singulari diligentia congessit, vnde postea eadem cæteri mutuarunt. Sed cum malum quotidie glisceret, atque in scholasticis Recentiorum quorundam disputationibus Augustini doctrina in ijs præsertim quæstionibus, quas cum diuinæ gratiæ hostibus idem habuerat, passim traduceretur, ita vt summus Ecclesiæ Doctor in ordinem propediem reducendus videretur, Basilius Pontius Legionensis magnus apud Salmanticenses Theologus non modò suos Augustinenses, verùm etiam sapientissimos Dominicanæ familiæ Patres, ipsamque Salmanticensem Academiam in Augustini partes traxit, quo veluti succenturiato præsidio Sancti *Pontius in Apologia iuramenti Salmant.* Doctoris auctoritas aduersus Recentiorum impetus muniretur. Hinc Pontio authore Salmanticæ anno 1627. famosum illud fœdus ictum est, ea præcipuè con-

conditione, vt qui Theologica laurea donandi forent, concepto priùs iuramento Auguſtinianæ doctrinæ defendendæ ſeſe adſtringerent. Eo nobiliſſimæ Academiæ facto Auguſtinianæ auctoritati ſatis conſultum videbatur, præſertim cum ſacra etiam Louanienſium Theologorum Facultas iam pridem in Auguſtini verba iuraſſet. Cæterùm exortis Ianſenianis diſſidijs pleriq; longè acerbiora contra Auguſtinum & loqui, & ſcribere non extimuerunt. Non defuere tamen ex noſtra familia viri, qui magni Parentis partes acerrimè defenſarent. Hos inter emicuit Pater Carolus Moreau Gallus, qui tomo primo ſuarum in Tertullianum animaduerſionum ſatis prolixas vindicias pro Auguſtino inſeruit, quod itidem antea præſtiterat vir inſignis Ioannes Riuius Belga, libro quarto de vita Auguſtini. Sed profectò noſtros hoſce Scriptores & laterem lauiſſe, & ſurdis ceciniſſe experti ſumus; tantùm enim abeſt, vt illi ab incœpto deſtiterint, vt maiori longè apparatu, atq; infeſtioribus armis in Auguſtinum mouerint, hæc aduerſus Hipponenſem Doctorem ſcripturientes: *Auguſtini doctrinam obſcuram, difficilem, intricatiſsimam, ſecum ipſa pugnantem, pluribuſque erroribus obnoxiam eſſe. Poſitum illum ſub caligine. In Pelagianis oppugnandis vltra veritatis limites æſtu diſputationis abreptum. Licitum eſse nedum iudicem, ſed ne arbitrum quidem honorarium in controuerſijs de diuina gratia illum admittere. Ipſius arma non eſse inexpugnabilia, neq; ſatis apta ad Caluiniſtas ſuperandos. Hæreticorum argumentis minimè ſatisfeciſse, neq; poſitas abs ſe theſes conuincentibus argumentis comprobaſse. Non eſse ſepeliendam Scholaſticam, vt vnus regnet Auguſtinus, ſed hunc ipſum ad Scholaſticæ amuſsim exigendum. Ridiculos Auguſtini adoratores ad nauſeam hyperbolicas in eundem laudes congerere. Volentem impugnare Auguſtini ſententias habiturum adiutorem Deum.* Hæc, aliaue penè innumera addidere, quæ in calce huius apologetici referemus. Ferunt Crœſi Regis filium à puero mutum, cum parentis iugulum ſtricto mucrone impeti ab hoſte cerneret, ruptis derepentè miſerantis naturæ impetu perpetui ſilentij vinculis exclamaſſe: Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. At nos, quibus integer loquendi vſus eſt, Auguſtinum parentem optimum, doctiſſimumque nouorum Cenſorum ſcriptis impunè lacerari permittemus, & illis quidem mille conuiciorum plauſtra in S. Doctorem congerentibus, nos eadem citra querelas plenis auribus excipientes, anſati pacem ſeruabimus, quaſi ea nos nihil tangant? Degeneres ſanè, ac ſpurij cenſendi eſſemus, imò amentes prorſus, vel ſaxei, ſi in tanto Parentis diſcrimine ſtylo parceremus, qui & eſse, & haberi volumus Auguſtiniani. Patris honor laceſſitur: pietatis eſt eundem ab aduerſariorum dictis vindicare. Eccleſiæ Magiſtri doctrina impetitur: fidei eſt illam à quorumcumq; impetu aſserere. Diui fama decurtatur: religionis eſt eandem ſartam tectamque ſeruare. Quantorum ergo criminum rei euaderemus, ſi vulgari fortè aduerſariorum æſtimatione, aut eorum, qui eiſdem ſuam vendidere fidem, auctoritate coerciti iniuſtas adeo in Auguſtinum peractas cenſuras ſurda aure pertranſiremus. Diu quidem ſiluimus, priuatiſq; querelis ingentem animi dolorem egerere curauimus, meliorem hiſce hominibus erga Auguſtinum mentem comprecantes. Sed nihil profecimus patientia, niſi vt grauiora tanquam de facili tolerantibus ingererentur; vnde peiora in dies audientes, iam tandem quantulamcumque hanc noſtram aduocationem Auguſtino commodare coacti ſumus. Neminem verò adeo pietatis, ac religionis expertem futurum arbitror, qui hocce apo-

Herodot. lib. 1.

ce apologeticum toruis oculis intueatur, nigrumq; eidem theta præfigat. Etenim, vt olim ad Conſtantinum Auguſtum Lactantius ſcripſit, *Si ſacrilegis, & proditoribus, & veneficis poteſtas defendendi ſui datur, nec prædamnari quemquam incognita cauſa licet, non iniuſtè petere videmur* vt Auguſtino, qui veluti Chriſtiani Orbis deliciæ, teſte S. Celeſtino Papa, *vbique cunctis & amori fuerit, & honori*, aliquis ſit defenſioni locus. Nam peſſima foret noſtrorum temporum conditio, ſi Auguſtini cenſoribus vtraq; auris daretur, eorumque iniurioſa nimiùm Auguſtino volumina per ora, manuſq; hominum volitarent, & S. Doctoris defenſores non modò inauditi iudicio excluderentur, verùm etiam eiſdem ſilentium lata lege indiceretur. Immane, ac barbaræ prorſus feritatis exemplum fuerit, cum Rhadamiſtus Tyrannorum truculentiſſimus Mithridatis Armeniorum Regis filios, quòd *parentum cædibus illacrymauerant*, trucidauit. Iniquus ſanè iudex ſis, qui Patre noſtro mille conuicijs laceſſito, vt Hieronymi verbis vtar, *ne gemitum quidem, ac lacrymas dolori liberas eſſe concedis*. Legimus, cum Nerone imperante virtus omnis pro crimine haberetur, Aruleno Ruſtico, ac Herennio Senecioni, quòd innocentiſſimos, ac ſapientiſſimos ciues laudaſſent, *capitale fuiſſe, neque in ipſos modò authores, ſed in libros quoque eorum ſæuitum*. Sed abſit, vt hoc facinus noſtri ſæculi ſit, vel exempli: neque enim homines ab auita erga Diuos religione adeo receſſiſſe putandi ſunt, vt Auguſtini laudes indignantes audiant, atque editum hunc noſtrum pro eodem librum irata manu diſcerpant. Magnus Stoicæ ſectæ profeſſor Seneca meritò impias Praxaſpis Perſarum Satrapæ voces execratur, qui cum citra gemitum ſub oculis transfigi ſibi filium à Cambyſe Rege vidiſſet, ab eodem interrogatus, num certo ictu pranſus ad ſcopum collimaret, Tyranni dexteram filij ſanguine cruentam, fumantemq; per deteſtabilem adulationem laudauit, paremq; in ſagittando Apollini illam dixit. Itane corpore; ſed magis animo ſerui exemplum ſecutis, nouorum Cenſorum manus, quas ſtylis armatas Auguſtino intulerunt, laudibus, imò & oſculis nobis implendæ erunt? Hominum, quàm Diuorum amantior hanc nobis iniquiſſimam legem imponet, à qua tamen nos liberos eſſe ſcimus, quippe qui ad Auguſtini defenſionem ſuſcipiendam Apoſtolicæ Sedis decretis impellimur, quibus refragari ſit nefas. Cum Pelagiani veteres illi Auguſtino-maſtyges literas quaſdam publicaſſent, in quibus Sanctus Doctor peſſimè traducebatur, Bonifacius Pontifex indignatus doctiſſimi viri nomen quoquam conuicio pulſari, eaſdem hæreticorum literas ad Auguſtinum per Alipium deferendas curauit, quò ſe ab impoſtorum calumnijs vindicare poſſet. Hinc amantiſſimo Patri ſcribens Auguſtinus, *ago autem gratias*, inquit, *sinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſè, atq; euidenter expreſſum, ſed ſpero de Domino Deo noſtro, quòd non ſine mercede, quæ in cœlis eſt, illi me lacerant dente maledico*. Sed & Bonifacij ſucceſſor Celeſtinus eiuſdem ſanctiſſimi Doctoris honori optimè conſultum voluit. Siquidem vix Auguſtino inter ſuperos relato nonnulli, quorum teſte S. Proſpero *nec ordo in Eccleſia, nec ingenia deſpicienda videbantur*, eidem in Gallijs petulanter obloqui, illiuſque libros cenſoria auctoritate examinare auſi ſunt, qui cum eſſent, eodem Proſpero authore, *bonæ opinionis viri, habentes ſpeciem pietatis in ſtudio*, Hipponenſis Magiſtri famam, ac doctrinam in certum diſcrimen traxiſſent, ni Celeſtinus gliſcenti

Lib. 5. Inſtitut. cap. 1.

Tacitus lib. 12. Annal.

Apol. 2. con. Ruffinum.

Tacitus in præfat. ad vitam Agricolæ.

Lib. 3. de Ira c. 14.

Lib. 1. ad Bon. cap. 1.

In præfat. con. Colat.

malo præsentissimo remedio obuiam iuisset. Etenim vbi aduersariorum machinationes delatoribus Prospero, & Hilario cognouit, literas ad Galliarum Antistites dedit, queis eisdem indignatus, quòd Augustinum impunè percelli permitterent, *Timeo*, inquit, *ne conniuere sit hoc tacere, ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui: in talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret; meritò namq; causa nos respicit, si cum silentio faueamus errori. Ergo corripiantur huiusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem.* Dein totus in S. Augustini dudum sibi, cum in viuis esset, amicissimi laudes effusus, *Augustinum*, inquit, *sanctæ recordationis virum pro vita sua, atq; meritis in nostra communione semper habuimus, nec vnquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter Magistros optimos etiam a meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit, & honori. Vnde resistendum talibus, quos malè crescere videmus.* Iubet ergo Apostolica Sedes, vt Augustini censores *corripiantur, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem*; lata lege etiam sancit, *resistendum talibus*. Hoc sanè veteres Augustinianæ Scholæ proceres Prosper, Fulgentius, Cæsarius, Prudentius, Rhemigius eruditione æquè, ac sanctitate percelebres magno animo executi, Augustini scripta contra Semipelagianorum, aliorumq; insultus defenderunt. Hoc ipsum plurimi Recentiores summa cum laude præstiterunt, quorum omnium studia vicit eximius P. Macedo tot pro eiusdem Patris doctrina in lucem libris emissis. Quare Pontificijs mandatis obtemperans, tantorumque Patrum exempla licèt longo positus interuallo secutus recentiores quosdam Augustinianæ doctrinæ censores in ius vocare decreui. Quod quidem iudicium maiori, qua potero modestia, prosequar: nunquam enim meliorem causam fecit petulantia dicentis, sed sæpe peiorem. Amici mihi illi sunt, sed vsq; ad aras, vsq; ad Augustinum meum. Omnia præteribo, quæ mihi acerbiora dictu videbuntur, neq; solùm quid illos audire, sed etiam quid me deceat dicere, considerabo. Quòd si quidpiam fortè amarulenti exciderit, id propriæ tribuant importunitati, qua nos in eam necessitatem coniecere, vt sine grauiori quandoque censurarum reprehensione vix possimus Augustinum pro dignitate defendere. *Hic interim liber*, vt Taciti de Agricola scribentis sententia vtar, *honori Augustini P. N. destinatus, professione pietatis, aut laudatus erit, aut excusatus.*

In præfat. ad vit. Agric.

C A-

CAPVT I.

Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam S. Auguſtini de prædeſtinatione, & gratia eſſe difficilem, & obſcuram. Sanctiſsima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro S. Doctore ſententia.

ANtequam quorundam Recentiorum conuicia, quæ contra S. Doctorem plurima congeſſere, ſigillatim referam, refellamque, opere pretium duxi recenſere, quid Auguſtino, quod ad traditam contra Pelagianos de diuina gratia, ac prædeſtinatione ab illo doctrinam, vniuerſim opponant; inquiunt enim, eſſe illam difficillimam, obſcuram, intricatam, inconſtantem, variam, vtraque veritatis lineas excurrentem. Quam quidem accuſationem cum pluribus argumentis conentur perſuadere, eadem nobis ſoluenda ſunt, ne quid fortè detrimenti apud imperitos, nimiùmque credulos Auguſtiniana doctrina patiatur. Ioannes Adamus haſce contra Auguſtinum obiectiones ſtruxit, cuius quidem Auctoris factum duplici odio dignum iudico, vel eò quòd doctrinam, quam ſapientiſſimi quique ad vſque ſydera extulere, deprimere tentauit, vel eò maximè quòd Auguſtinianis armis contra Caluinum decertare profeſſus, eadem ipſa arma mille dicterijs infamat, dubiumque facit, ſit ne Auguſtino, vel Caluino infeſtior hoſtis habendus. Adamus hunc titulum in libro vernacula lingua exarato inſcripſit: *Caluin deffait par ſoy-meſme & par les Armes de S. AVGVSTIN, qu'il auoit iniuſtement vſurpées ſur les matieres de la Grace, de la Liberté, & de la Predeſtination.* Nempè: *Caluinus deſtructus ſuiſmet, & S. AVGVSTINI armis, quæ idem iniuſtè vſurpauit in ijs, quæ ad gratiam, libertatem, & prædeſtinationem pertinent.* Auguſtini nomine grandioribus caracteribus, atque ex vtraque parte paginam implentibus delineato. Porrò volumen illud in partes eſt diuiſum tres, in quarum priori, & altera nihil de gratia, & prædeſtinatione diſſeritur, rarisque in iiſdem Auguſtini nomen ſonat, in poſtremam tantùm partem de illis myſterijs quæſtiones reiecit. Quo conſilio id egerit, nemo non ignorat, ſcripſit enim, cum vel maximè Ianſeniani tumultus in Gallijs ebullirent. Cæterùm in hac voluminis poſtrema parte plus operæ contra Auguſtinum, quàm contra Caluinum ponit. Etenim in prioribus decem capitulis latè in vnum Auguſtinum inuectus integris viribus decertat; in quinque autem ſequentibus veluti in Auguſtino perſequendo delaſſatus contra Caluinum ſtylum deflectit. Verùm in decimo ſexto, quo vniuerſo volumini nobilem colophonem imponat, reſumpto animo iterum in Auguſtinum irruit, vt ſaxei ſanè cordis cenſendi ſint, qui citra non dicam indignationem, ſed execrationem adeo S. Doctori iniurioſa verba perlegerint. Hoccine eſt, Adame, Caluinum, an Auguſtinum deſtruere? Promiſeras te *S. Auguſtini armis* cum Caluino congreſſurum. At quanti per tuam fidem victricia illa arma facis? Clamas: *arma Auguſtini inexpugnabilia non eſſe*. Cap. 4. pag. 581. Itane *iactas plumbeos pugiones* vt facetè lib. 3. con. Iul. cap. 7. ait Auguſtinus, queis aduerſarij iugulum petas? Sub Auguſtini auſpicijs in hoſtem moues, & Ducem hunc tuum mille dicterijs oneras? Sanctum Doctorem à Cal-

à Caluinistis abs te vindicatum iri promittis, & eundem hostibus prodis? Hæc loqueris pag. 640. cap. 8. *Si intra verborum S. Augustini altitudinem me continerem, Caluinista essem.* Addis cap. 16. pag. 760. *Orbi vniuerso notum est, inter omnes Patres vnum Augustinum Eucharistiæ mysterium maximè confudisse.* Quid quod? scribis pag. 596. cap. 4. Augustini dicta non esse apta *ad exarmandos Caluinistas.* Præterea Augustinum, inquis, sensisse impiorum hominum reprobationem ab originali culpa esse deriuatam, & illius hanc vnicam esse causam pag. 584. At cap. 10. pag. 667. scribis eam sententiam *tibi licitum esse horrere, quod mater est illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie contrà Ecclesiam inculcat.* Et pag. 624. cap. 7. testaris, Augustinum dixisse, *mannam, & Eucharistiam esse* AEQVALITER *figuram Iesu Christi.* Quæ prima Caluinistarum hæresis est. Putasne Caluini sectatores, ac Geneuensem scholam non plenis auribus, ingentique plausu isthæc tua dicta excepisse, cum te iudice suum ferè videant Augustinum, quem tamen contrà eosdem stare, te demonstraturum promiseras? Sed his omissis, ob quæ Caluinistæ gratias referunt, saltim debent, quam contra S. Doctorem accusationem instituas, audiamus.

Dial. 6. de opin. probabili. Itaque Adamus, quem intelligo inter *celebres auctores* à sodalibus numerari, capiti quarto hunc titulum dedit: *Doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ esse difficillimam intellectu, & eam obscuritatem magnas diuisiones tum viuo, tum mortuo Augustino peperisse &c.* Rursus caput sextum ita inscribit: *Noua argumenta ad probandum doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu.* Pag. 616. In quo quidem capite cum plura tum falsa, tum calumniosa pronunciauerit, hac præclarissima censura concludit: *Sed illud, quod tenebris, ac nubibus libros huius Sancti, & Sapientis Doctoris obduxit, quodue adnotatum fuit à celeberrimis Theologis, est quòd non absque profunda meditatione non semper distinguit id, quod docet vti dubium, & quod tradit, vt indubitabile: quodue dicit aduersarios impugnans, & quod docet sua defendens. Sæpè oppositas sibi ab aduersarijs obiectiones in eosdem retorquet, eos in absurditates miras conijciens. Instantiam instantia soluit, inconueniens refutat difficultate longè maiori. Vlteriùs, non clarè exponit, num obiectiones ad suos hostes impugnandos proponat, vel quòd in eis cum ijsdem conueniat &c. Hæc quidem eiusdem addita perplexitati in sententia proferenda in hac materia, ac considerata insuper distinctione librorum ante Episcopatum, & in Episcopatu scriptorum, nec non dissidijs Doctorum ob veram eiusdem doctrinæ intelligentiam percipiendam, mihi licitum est concludere, noluisse suos sensus clarè exponere, vel in illis explicandis non ita felicem fuisse, vt nullus de eius mente dubitandi superfit locus. Quare immeritò volunt ipsum esse oraculum Gratiæ, & Concilij Tridentini interpretem.* Quid arrogantiùs, quid absurdius, quid indecentius contra Augustinum dici possit, non video. At quo consilio illa eructarit, satis est manifestum, nempe vt Augustini deferendi impositam sibi necessitatem ostenderet. Quotusquisque enim est, qui Augustinum præ alijs sequi malit, si vera sunt, quæ eidem Adamus opponit? Hinc cap. 16. pag. 760. clamat: *Hæ* Augustini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam quidem in Synodis, & aliorum Doctorum libris inuenio.* Habemus hominis confessionem.

Victorinus celeberrimus quondam Romæ Rethor, ac Hieronymi, & Augustini præconio Orbi notus, voluminum obscuritatem triplici ex causa oriri dice-

dicebat, vt testatur S. Hieronymus in proœmio lib. 13. in Ezechielem: *Vel rei magnitudine, vel Doctoris imperitia, vel audientis duricia*. Poterat quartam addere, nempe docentis malitiam, quod Aristoteli vitio vertitur obscuris verborũ inuolucris suos sensus occulenti. Sancti Augustini doctrinam de gratia, & libero arbitrio, ac prædestinatione esse obscuram, atque difficilem ob rei magnitudinem, ob diuinorum consiliorum profunditatem, ob mysterij secretissimi altitudinem libenter concedimus. Quis enim ignorat, quantum omnium ætatum sapientibus difficultatis ingessit humanæ voluntatis liberæ cum diuina præscientia, ac prædestinatione concordia? Testes sunt veterum Philosophorum errores. Inde enim Stoici fatum inuehentes liberum arbitrium suffocarunt: alij cum Cicerone contingentium scientiam Deo sustulere. Hinc pariter inter Scholasticos Theologos diuturna, ac perpetuò duratura dissidia orta sunt. Ipsimet Recentiores, qui planiori se via iter carpere gloriantur, in pluribus, de diuinis prædefinitionibus scilicet, de obiecto scientiæ mediæ, de gratia congrua, alijsque secum inuicem acerrimè concertantes, ciuili eo bello rei difficultatem fatentur. Molina in Concordia quæst. 14. art. 13. disp. 53. memb. 2. §. *paruipendunt* fatetur, semet pertinaci viginti annorum labore insudasse, quò humanam libertatem cum mysterijs gratiæ, ac prædestinationis componeret, qui tamen Thomistarum iudicio inanem operam posuit. Sed hoc sub lite dimisso, certè eo conatu difficillimam prouinciam se aggressum ostendit. Suarius omnium Recentiorum grauissimus scriptor tomo 2. de grat. lib. 5. in præludio agens de gratia efficaci idem ingenuè affirmat. Hinc Augustinus epist. 47. ad Valentinum vocat eam quæstionem *difficillimam, & paucis intelligibilem*. Et cap. 47. de gratia Christi *ad discernendum difficilem*. Idem serm. 5. de verbis Apostoli, cum de diuina gratia verba ad populum facturus esset, dixit se *habere propter obscuritatem rerum difficilem disputationem*. Cæterùm sapientissimus vir obscuris lucem, & difficilibus facilitatem, quantum potuit, ingessit. Nulli sanè labori pepercit, quò & clarissimè, & planissimè loqueretur; precibus etiam Deum subinde rogabat, vt ad captum populi de gratia differendi facultatem sibi impertiretur. Audiatur in proœmio serm. 13. de V. Apost. cum in superioribus de lege, & gratia fusè perorasset: *Verbi Dei, inquit, altitudo exercet studium, non denegat intellectum. Si omnia clausa essent, nihil esset vnde reuelarentur obscura. Rursus si omnia tecta essent, non esset vnde alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus posset ad clausa pulsare. In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantum Dominus adiuuare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & solicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & soliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem existimo, adiuuit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsus difficilia videbantur, sic per nos enodare dignatus est, vt nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum &c.* Libro etiam tertio de pec. mer. & remiss. cap. 2. futuris aduersarijs, qui sibi loquendi obscuritatem obiecturi erant, hisce ora obstruxit: *Qui ea, quæ pro natura quæstionum dilucidè dicta existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro negligentia, vel pro mea facultatis indigentia, sed Deum potius pro accipienda intelligentia deprecentur*. Et quidem libri isti primi fuere inter eos, quos supra triginta pro diuina gratia asserenda aduersùs eiusdem hostes elucubrauit. Quarè cum Augustinus vel initio disputationis recens

exortæ,

exortæ, indeque ſatis obſcuræ, ac difficilis dilucidè ſe locutum dixerit, quos clariſsimæ doctrinæ radios re ſatis, ſuperque tot annorum ſpatio, tot publicis, priuatiſque congreſsibus, tot denique voluminibus, epiſtoliſque diſcuſſa, atque explicata ſparſiſſe dicendus eſt? Sanè cum Iulianus S. Doctori obſcuritatem obiectaſſet, hocce ab Auguſtino reſponſum tulit: *Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis ſua radiante luce moleſta ſunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris.* Lib. 3. oper. imperf. cap. 61. Et cum idem hæreticus S. Doctoris ſententiam intellectu difficilem eſſe opponeret, reſpondit Auguſtinus: *Prorſus intelligor, velis, nolis: ſed tu contra iſta nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego veriſsimum, atque firmiſsimum dixi.* Lib. 4. cap. 140. Lege de his plura in antithetetis.

Cæterùm Adamus coctam olim à Pelagianis crambem recoquens, Auguſtinianam doctrinam vitio obſcuritatis infamat, quam non myſteriorum magnitudini, non debili Lectorum intelligentiæ, ſed Auguſtini malitiæ deputat, quippe qui *ſuos ſenſus clarè dicere noluit*, vel ſaltem *non valuit*, vt ſcribit pag. 615. Itane magnum illud Africanarum Synodorum *Ingenium*, quo nomine audiuit Auguſtinus ex Proſpero cap. 2. contra Ingratos, adeo bardum, vel inuidum iudicas, vt poſt viginti ferè annorum conatus nondum ſuam ſententiam explicare potuerit, aut, quò ſolus ſapere videretur, noluerit tanto cum Eccleſiæ totius detrimento? Sed videamus, quibus argumentis cap. 4. 5. & 6. probare Recentior ille conetur, S. Auguſtini doctrinam de gratia, & libero arbitrio, nec non de prædeſtinatione eſſe obſcuram, atque difficilem. Opponit initio ſtatim cap. 4. pag. 590. Florum Monachum Adrumetinum primum fuiſſe, qui Auguſtinianæ doctrinæ obſcuritate deceptus, contra liberum arbitrium dogmatizarit. Etenim non intelligens Auguſtini epiſtolam ad Sixtum contra hominis libertatem eam loqui exiſtimabat. At cum reliqui Monachi oppoſitum defenderent, res ab ipſo Floro, alijſque ad Auguſtinum delata eſt, quibus inſtruendis S. Doctor binas ad Valentinum Abbatem literas dedit, addito etiam libro de gratia, & libero arbitrio, alteroque de correptione, & gratia, in quibus ea, quæ obſcuriùs in epiſtola ad Sixtum dixerat, clariùs explicuit. Verùm antequam prauam illius epiſtolæ intelligentiam non ex Auguſtini obſcuritate, ſed ex Lectorum duricie, vt Victorini verbis vtar, deriuaſſe oſtendam, ſupina Adami in Auguſtino legendo incuria caſtiganda eſt, qui Florum Monachum haud rectum illius epiſtolæ ſenſum tenuiſſe calumniatur, cum apertè Auguſtinus illum quidem rectè ſenſiſſe teſtetur, ſed non fuiſſe ab alijs intellectum, ita enim ad Monachos illos ſcribit cap. 1. de cor. & grat. *Hanc fidem, quæ ſine dubio vera, & Prophetica, & Apoſtolica fides eſt, etiam in fratre noſtro Floro inueniſſe me gaudeo, vnde hi potius corrigendi ſunt, quos quidem propicio Deo correctos eſſe iam exiſtimo, qui eum non intelligebant.* Itaque Monachi quidam S. Doctoris epiſtolam non intelligebant, cuius tamen ſenſum optimè Florus aſſecutus, nihil ex Auguſtini verbis obſcuritatis paſſus eſt. Vnde praua illorum intelligentia non Auguſtini vitio, quòd noluerit, aut non potuerit clarè loqui, danda eſt, ſed debili Monachorum captui, qui nedum Auguſtinianam epiſtolam non percipiebant, ſed nec Florum eandem pluribus explicantem intelligebant. Sed de his fuſiùs diximus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 23. & lib. 2. cap. 15.

Addit

Addit Adamus pag. 591. *Hos primos apud Africam motus ex Auguſtinianæ doctrinæ obſcuritate ortos Gallicani tumultus conſecuti ſunt. Viri enim tum pietate, tum doctrina inſignes Maſsiliæ, & apud vicinas inſulas, ægrè ferebant Auguſtinum, cuius magna in Eccleſia æſtimatio erat, nonnulla docuiſſe, quæ ob obſcuritatem Prædeſtinatianorum hæreſi ea tempeſtate per Gallias gliſcenti fauorem præbere videbantur. Porrò cum hæc latius diffamarentur, Proſper, & Hilarius de his Auguſtinum per literas certiorem reddidere, quò clariùs ſuam mentem aperiret.* Fabulas bellas nectit hic Scriptor; nam ij, de quibus Proſper, & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt, nequaquam fuere Prædeſtinatiani, qui ex Auguſtini obſcuritate in errores lapſi eſſent, ſed fuere Semipelagiani, Caſſianus, Hilarius, Vincentius, Fauſtus, alijque, vt fuſiùs libro 2. hiſtoriæ Pelagianæ demonſtratum eſt, illi enim fidem, & perſeuerantiam eſſe dona Dei pernegabant, nobis ex nobis ipſis ea prouenire dictitantes. Nullos ſanè tunc fuiſſe Prædeſtinatianos patet ex literis Proſperi, & Hilarij, neque enim Auguſtini ipſius doctrinam in prauorum dogmatum fundamentum à Prædeſtinatianis ſumi, ſed à plurimis illam impugnari dicunt vti nouam, & abſurdam. Dabo initium epiſtolæ S. Proſperi, inde enim obiecta Auguſtino obſcuritas, ex qua in Gallijs tumultus exortos fingit aduerſarius, euaneſcet: *Multi ergo*, inquit, *ſeruorum Christi, qui in Maſsilienſi vrbe conſiſtunt, in ſanctitatis tuæ ſcriptis, quæ aduerſus Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui quicquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti. Et cum aliquandiu tarditatem ſuam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem ſuper hoc, atque apertiorem beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare: euenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, vt cum quoſdam intra Africam ſimilia mouiſſent, librum de correptione, & gratia plenum diuinæ authoritatis emitteres, quo in notitiam noſtram inſperata opportunitate delato, putauimus omnes querelas reſiſtentium ſopiendas, quia vniuerſis quæſtionibus, de quibus conſulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, abſolutèque reſponſum eſt, quaſi hoc ſpecialiter ſtudueris, vt quæ apud nos erant turbata componeres. Recenſito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui ſanctam, atque Apoſtolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multo, inſtructioreſque ſunt facti, ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant, receſſerunt.* Hæc ille. Audin Maſſilienſes non Auguſtino obſcuritatem obieciſſe, ſed *tarditatem ſuam culpare maluiſſe, quàm non intellecta reprehendere*. Narrat autem nonnullos lucidiorem expoſitionem poſtulaſſe, non quòd illa, quæ Auguſtinus adſtruxerat, obſcura erant; ſed quòd eadem clariùs ad ipſorum captum exponi peroptabant, quæ tamen acutioris ingenij viris ſatis eſſent manifeſta. Rurſus ait, eoſdem poſtea *ſuæ perſuaſionis obſcuro impeditos* Auguſtini doctrinam apertè, ac probè intellectam oppugnaſſe, Auguſtini verò ſectatores ex iiſdem S. Doctoris libris *intelligentiores multo, inſtructioreſque eſſe factos*, quod non eſt de Auguſtini mente minùs rectè propter obſcuritatem percepta rumores in Gallijs exortos, vt fingit Adamus, ſed de eiuſdem doctrinæ omnibus notæ veritate litigia enata eſſe, Proſpero, Hilario, aliiſque Auguſtinum defendentibus, Caſſiano è contra cum fœderatis eundem impugnantibus. Scribit Adamus pag. 594. Proſperum, & Hilarium, quòd à nonnullis Presbyteris Prædeſtinatianis ſuoſmet errores Auguſtini nomine ſuffulciri cernerent, rei indignitate commotos ad Celeſtinum Papam profectos, qui è veſtigio literas ad

Galliæ Epiſcopos dedit, quibus, do verba Adami pag. 595. *ora obſtruit omnibus iſtis Presbyteris, qui ſuos errores ſub obſcuritate verborum S. Auguſtini tegebant*. Si & delatoris Proſperi dicta, & Celeſtini iudicis lata pro Auguſtino vindicando ſententia intercidiſſent, poterant illa vtcumque ab Adamo fingi, quò Auguſtinianam obſcuritatem illorum tumultuum fontem perſuaderet. At ex Proſperi, & Celeſtini ſcriptis apertæ falſitatis reus tenetur. Hi, contra quos Proſper, eiuſque collega Hilarius Romam profecti ſunt, non fuere neſcio qui Presbyteri Prædeſtinatiani ſub Auguſtini nomine errores ſuos venditantes, ſed fuere planè Semipelagiani Maſſilienſes, qui S. Auguſtini libros, & doctrinam lacerabant. Hoc fuſiùs à nobis probatum eſt lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 15. quæ hic repetere non vacat.

Pergit cœpto Adamus nouis argumentis Auguſtinianam obſcuritatem probare enitens. Opponit, quòd de eiuſdem ſententia de prædeſtinatione ingens inter Theologos controuerſia eſt pag. 596. addens adeo illam eſſe difficilem, vt graues tumultus in Eccleſia excitarit. Tradit etiam quoſdam ex Auguſtini ſectatoribus in materia de gratia illum deſeruiſſe, vel non auſos fuiſſe Auguſtini dogmata publicè defendere pag. 610. initio cap. 10. Ter etiam ſententiam ea in quæſtione mutaſſe pag. 597. & pag. 611. addit, Auguſtinum ſæpè confeſſum eſſe, difficultates vel à ſe, vel ab aduerſarijs contra myſteria gratiæ, & prædeſtinationis propoſitas datis à ſe ſolutionibus non elidi, ſuamque mentem plus obiectionibus commotam fuiſſe, quàm reſponſionibus ſedatam. Item eundem, cum alicuius inſuperabilis difficultatis pondere premeretur, ad illa Scripturæ verba confugiſſe: *O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei &c.* Rom. 11. Præterea tradit ibidem, inchoaſſe Auguſtinum commentaria in epiſtolam Pauli ad Romanos, vbi Apoſtolus de myſterio prædeſtinationis tractat, ſed rei altitudine deterritum opus imperfectum reliquiſſe. Tandem pag. 614. difficultatem veræ, & germanæ Auguſtinianæ ſententiæ aſſequendæ inde probat, quòd non vna eſt eiuſdem, ac conſtans ſemper opinio, ſed diuerſæ, atque pugnantes. Ego quidem reſponſionem paucis perſtringo; neque enim negotium aduerſarij obiecta nobis faceſſunt. Gallicani illi tumultus non inde orti ſunt, quòd obſcura, vel difficilis intellectu Auguſtini ſententia habebatur, ſed quòd plerique eandem ſententiam probè ab ipſis intellectam contrariam putabant antiquorum Patrum definitionibus, teſte Proſpero in epiſtola ad Auguſtinum. Duo enim hic diſtinguenda ſunt. Vel enim difficilis aſſeritur Auguſtini ſententia, quòd intelligi non niſi difficulter poſſit, vel quòd licèt rectè percipiatur, humano intellectui durior videatur, cuiue non ita facilis aſſenſus præbeatur. Primum ſanè falſum eſt, nam Maſſilienſes optimè Auguſtinianam ſententiam de gratia Adami, & ſtantis, & reparati, de prædeſtinatione electorum, de eorundem certo numero, de dono perſeuerantiæ aſſecuti ſunt, vt palam fit ex literis Proſperi, & Hilarij; qui itidem cum alijs verum Auguſtini ſenſum tenuerunt, quem ſi nonnulli aſſequi nequiuere, ipſorum ingenij debilitati deputetur; neque enim Soli vitio verti poteſt, quòd eum talpa non videat. In altero verò ſenſu difficilem videri S. Doctoris ſententiam de prædeſtinatione nec ipſe Auguſtinus negauit; res enim ſecretiſſima eſt, quam tamen tot libris, quantùm potuit, reddidit faciliorem. Non ibo inficias, S. Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione ante præuiſa merita plures

in Gal-

in Gallijs turbaſſe, vnde grauisſimæ contentiones emerſere, doctis quibuſue in partes diuiſis. Neque enim indocti abſolutam prædeſtinationem cum humana libertate componi poſſe percipiebant, & docti etiam viri idipſum ægrè aſſequebantur. Cæterùm Auguſtinus illorum disſidiorum certior factus, in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ eandem de prædeſtinatione ſententiam & conſtanter tenuit, & ſolidisſimè confirmauit. Sanè in libro de dono perſeuerantiæ cap. 20. reſpondens Masſilienſibus, qui dicebant, *non opus fuiſſe huiuſcemodi diſputationis incerto minùs intelligentium tot corda turbari; quoniam non minùs vtiliter ſine hac definitione prædeſtinationis per tot annos defenſa eſt Catholica fides*, oſtendit iam olim ante exortos Pelagianos eadem ſe docuiſſe, quæ poſtea contra eoſdem operoſiùs, & diligentiùs demonſtrare compulſus fuerat: *Prædeſtinatio*, inquit, *prædicanda eſt, vt poſsit vera Dei gratia, hoc eſt quæ non ſecundùm merita noſtra datur, inſuperabili munitione defendi*: cap. 21. Et quidem S. Doctor donum fidei, & primam gratiam ex abſoluto decreto Dei ſuſpendit, quò omnia prorſus merita diuina gratia antecederet. Hinc Semipelagiani Auguſtino hoſtes facti per centum ferè annos varijs disſidijs Gallias fatigarunt, donec in Auraſicana Synodo II. ex Auguſtini libris datis reſponſis diuturnæ illæ inter doctos homines agitatæ contentiones finem ſortitæ ſunt. Nullius ſanè culpæ Auguſtinus reus inde traducendus eſt, imò ſummis idem laudibus commendandus venit, qui Semipelagianorum nec ſapientia, nec authoritate deterritus, traditam ſemel de diuina gratia, atque prædeſtinatione ad initium ſaltem fidei (quod in confeſſo eſt apud omnes) ſententiam pluribus demonſtrauit, neque per ipſum vllo modo ſtetit, quin misſis in Galliam duobus præclarisſimis libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ natos ibidem tumultus compeſceret. Cum Auguſtinus de initio fidei, atque perſeuerantiæ dono ea docuerit, quæ veriſſima ſunt, & eadem in Synodorum poſtea canones tranſierint, Caſſianus, Fauſtus, Hilarius Arelatenſis, alijque reprehendendi ſunt, qui Auguſtino contradicentes erroneam doctrinam defendendo, grauiſſimas Galliæ turbas peperere. Ex his conſtat Adamum præpoſterè de illis Gallicanis diſſidijs iudicaſſe. Hinc rectè ſub Rhemigio ſanctisſimo, ac doctisſimo Galliarum Antiſtite Eccleſia Lugdunenſis ante octingentos annos de hoc ipſo pronunciauit: *Auguſtinus nec tanta perturbatione, & commotione fidelium ab intentione veracisſimæ, & fidelisſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut reuocari. Sed magis eos & ſcriptis ſuis inquantùm potuit admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adiuvit, vt intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubriter propter commendationem diuinæ gratiæ eiuſdem prædeſtinationis veritas omnino & credenda, & prædicanda eſſet*. Lib. de trib. epiſt. cap. 35. Itaque falsò contra S. Auguſtinum locutus eſt Ludouicus Molina in ſua Concordia, hæc ſcribens: *Auguſtini doctrina de prædeſtinatione plurimos ex fidelibus præſertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non ſolùm indoctos, ſed etiam doctos mirum in modum turbauit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſſe periclitatam. Ne enim eiuſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potius Pelagianæ ex parte aſſentiendum putabant*.. Neque enim reijcienda ſunt pharmaca, quòd initio quidem ſorpta ſtomachum delicatiorem turbare ſolent. Haud ſalus illorum periclitata eſt, qui in quæſtione nondum ab Apoſtolica Sede deciſa non ita ſe faciles præbebant ad Auguſtinianam ſententiam recipiendam; ſcimus enim Caſ-

 ſianum,

sianum, Faustum, Hilarium Arelatensem Episcopum, qui Semipelagianorum Principes fuere, vti Sanctos in Gallijs coli, vt in Pelagiana historia lib. 2. cap. 12. nobis descriptum est. Quis autem non molestè ferat, Recentiores Augustini doctrinam vti Gallicanarum rixarum causam traducere, cum easdem omnino contentiones vna ipsa sedauerit, atque sustulerit, quandoquidem Arausicani canones, qui pacem Gallijs dedere, exscriptæ ad verbum Augustini sententiæ sunt? Quod initio quidem factum fuisset, si Semipelagiani S. Doctoris sententias recipere maluissent, quàm eisdem contradicendo prouinciam dissensionibus inuoluere. Ex his, vt ante inferebamus, illarum turbarum origo non in Augustinum, sed in eiusdem hostes reijcienda est. Porrò falsum est, quod scribit Adamus pag. 610. in materia de gratia, & prædestinatione nonnullos sectatorum S. Augustini ipsum deseruisse, vel non ausos eum publicè tum temporis in Gallijs defendere. Contrarium enim testantur Prosper, & Hilarius in epistolis ea de re datis ad Augustinum: *Recensito autem*, inquit Prosper, *hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, auersiores, quàm fuerant recesserunt*. Vnde Augustini sectatores nouis subinde à S. Doctore libris acceptis, animosiùs eiusdem partes sustinebant. Hilarius verò ita fatur: *Sunt ex parte tales personæ*, nempe Semipelagiani, *vt his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reuerentiam necesse sit exhibere. Quod quidem ita curauimus Deo iuuante seruare, vt cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæstionis huius assertionem exiguitas nostrarum virium suggereret*. Scio Prosperum in epistola eadem fateri, quosdam non ausos publicè Augustiniana pronunciata defendere, quòd non inde factum est, quòd illa creditu difficilia, ac paradoxa arbitrabantur, vt contendit aduersarius, sed quòd Hilarij Episcopi, Arelatensis aliorumque doctissimorum Augustini hostium *dignitas, & reuerentia*, teste eodem Prospero, timorem eisdem inijciebant.

Iam verò discutienda veniunt, quæ ad Augustinianorum dogmatum difficultatem persuadendam idem comminiscitur pag. 611. vbi ait: *Augustinus sæpè confessus est, difficultates vel à se ipso, vel ab aduersarijs propositas in hac materia datas à se solutiones excedere, seque plus obiectionibus commotum, quàm responsionibus sedatum*. Additque: *Cum verò aliqua difficultate insuperabili pressus est, ad illa Scripturæ verba confugit: O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei &c.* Rom. 11. Pereã, si vnquam Augustinus ea affirmauit, quæ illi Adamus imponit, debuerat in re grauissima aliquem S. Doctoris textum appellare. Sed non ita est, Adame, audio enim Augustinum hæc contra Iulianum omnium aduersariorum acutissimum, & ferocissimum dicentem in fine lib. 6. *Ad omnia me tibi respondisse, Iuliane, & omnia refellisse &c. puto quòd prospicis, si peruicax non sis*. Et in fine lib. 1. *Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multum videris acutus & nitidus, argumenta confringam*. Et lib. 3. cap. 3. *Tuarum velut acutarum argumentationum nihil non solutum, destructumque dimittam*. Hinc S. Prosper in cap. 2. contra Ingratos canit nullum argumentum Pelagianorum non dilutum fuisse.

—— nullumque omnino relictum

Docta fides, quod non dissolueret argumentum.

& S. Prudentius in epistola ad Hincmarum, & Pardulum eorundem hæreti-

corum

eorum argumentis à S. Auguſtino *abundantiſsimè, & competentiſsimè ſatisfactum* eſſe ſcribit. Videantur dicta cap. 1. appendicis ad diſſertationem de Synodo V. Illa tamen inſuperabilis quæſtio Auguſtino viſa fuit, cur Deus hunc potius, quàm illum prædeſtinaret, de qua eruditè agit ſerm. 11. de verb. Apoſt. cap. 14. & epiſt. 105. ad Sixtum, & lib. 4. ad Bonif. cap. 6. vbi ait: *Ipſa eſt quæſtio, quæ ad illam pertinet altitudinem, quam perſpicere volens idem Apoſtolus quodammodo expauit, & exclamauit:* O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei &c. Ita ſummi ingenij faſces ſecretis diuinæ prouidentiæ conſilijs Auguſtinus ſubmiſit, quod & Recentiores fateri coguntur, ſi rogentur, cur Deus huic det gratiam congruam, alteri verò neget?

Quod addit, Auguſtinum imperfectam reliquiſſe inchoatam à ſe in epiſtolam Pauli ad Romanos expoſitionem, in qua de myſterijs gratiæ diſſeritur, quaſi rei difficultati ſuccubuerit, non conuincit Auguſtini doctrinam eſſe difficilem, vt ſibi probandum Adamus eo in capite propoſuerat. Rationem intermiſſorum commentariorum hanc tradit S. Doctor lib. 1. Retract. cap. 25. *Ipſius operis magnitudine, ac labore deterritus & in alia faciliora deflexus ſum.* Non quòd ignoraret, quid de prædeſtinatione, & gratia iuxta Apoſtoli ſententiam ſtatuendum eſſet, cum id & in libris, & in epiſtolis, & in ſermonibus adeo ſæpè ex eadem epiſtola Pauli ad Romanos deduxerit, vt Beda, Florus, Victor Tripolitanus, alijq; ex ſolis S. Auguſtini interpretationibus in eam Pauli epiſtolam ſparſim eiuſdem operibus inſertis integra commentaria in centonem conſuerint, ac planè totam epiſtolam Auguſtinianis verbis expoſuerint. Denique falſum eſt, quod Adamus ſcribit pag. 612. dixiſſe Auguſtinum, ſuam de prædeſtinatione ſententiam *non eſſe populis prædicandam.* Quodue ſummæ falſitatis eſt, id probans ex cap. 15. de dono perſeuerantiæ. Etenim ibidem per plura capita inculcat, & prædicandam eſſe ſententiam de gratuita prædeſtinatione, & modum quo citra rudium conturbationem prædicari poſſit, aſſignat. Audiatur S. Doctor ita inchoans cap. 14. de dono perſeu. *Sed aiunt prædeſtinationis definitionem vtilitati prædicationis aduerſam.* Audin Adame illam ſententiam fuiſſe Semipelagianorum, quos ibi reijcit S. Pater, quam ſatis negligenter, vt mitiùs loquar, eidem affricas. Accipe interim Auguſtini reſponſum: *Quaſi verò aduerſata ſit Apoſtolo prædicanti. Nonne ille Doctor gentium in fide, & veritate prædeſtinationem toties commendauit, & verbum Dei prædicare non deſtitit?*

Hæc nobis ſcribentibus opportunè S. D. N. CLEMENS X. pro Auguſtino ſententiam pronunciauit, aureis planè caracteribus imis præcordijs incidendam. Etenim in diplomate raro, ac ſingulari dato die 18. Decembris anno 1671. quo vniuerſis Chriſti fidelibus feſta S. Auguſtini die noſtræ familiæ templa adeuntibus, ibique piè ſupplicantibus plenariam indulgentiam impertitur, hæc habet: *Itaque eximia, omniſque humanæ laudis præconium longè ſupergreſſa S. Auguſtini Epiſcopi, & Confeſſoris, Eccleſiæ Doctoris præcellentiſsimi, qui Spiritu Dei plenus hæreſum, errorumque tenebras tanquam fulgentiſsimum Chriſtianæ eruditionis iubar profundiſsimis, ſimulque Sole clarioribus ſcriptis profligauit, & hominum corda eo, quo ipſe ardentiſsimè flagrabat, charitatis igne ſuccendit, decora grato, deuotoque mentis affectu recolentes &c.* Hac Apoſtolicæ Sedis ſententia honorificentiſſima, grauiſſima, ſanctiſſimaque omnes à quibuſcunque aduerſarijs Auguſtinianis libris obiectæ nubeculæ fugantur penitus, ac diſſipantur.

Hoc

Hoc diploma in forma Breuis, vt aiunt, exarauit Illustrissimus Dominus Ioannes Gualterius Slusius spectatæ doctrinæ Præsul Vrbi, & Orbi notissimus, Clementi X. Pont. Max. à Secretis Breuium. Illud verò Apostolicæ Cameræ typis excusum ad eundem Summum Pontificem detulit Illustrissimus D. Ioseph Eusanius Apostolici Sacrarij Præfectus, idemque Augustinianæ gentis decus, quam vti olim in suggestu, & scholastica cathedra illustrauit, ita eandem continuis propemodum beneficijs exornat, detulit, inquam, laudatum Breue die 24. mensis eiusdem hora 14. cum Summus Pontifex sacrosancta mysteria peregisset. Horum autem Lectores præmonitos volui, ne quis postea diploma illud à Pontifice nec visum, nec lectum comminiscatur, quemadmodum de altero diplomate ab Alexandro VII. ad Louanienses dato, in quo S. Augustinus, eiusq; doctrina eximiè commendatur, quidam Recentior concepto iuramento publicauit, cuius quidem hominis voces inferiùs capite 6. castigamus. Hæ quidem Clementis X. literæ quotannis pro Augustini solemnijs de more, quà latè per Orbem Augustiniana Respublica colonias deduxit, populis exponentur, ac magni Doctoris ex Apostolici oris sententia *Sole clariora scripta* apparebunt, nullusque posthac non falsas, ac prorsus inanes illius Recentioris voces intelliget, qui ausus est blaterare, S. Augustini libros esse *tenebris, ac nubibus obductos*, dum ex Apostolicæ Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto consultò plura Sanctorum Patrum testimonia, quibus Augustinus ab obiecta obscuritate vindicatur; illa enim producam in calce huius operis, & quidem nobilissima. Hic tamen S. Prosperi verba in præsenti repetere iuvat in præfatione ad excerpta Genuensium, initio cuius hæc ait: *In libris B. m.m. Augustini Episcopi &c. si aliqua vos morabatur obscuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur spiritus sapientiæ, & intellectus.* Hæc autem dixit, non quòd putaret Augustini dicta esse obscura, sed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos scribit, obscura visa erant, nam hisce planè verbis illud opus concludit: *In quibus* NVLLA EST OBSCVRITAS, *si de fide prædestinationis, & gratia Dei, ex qua est omnium bonorum origo, perseuerantiaque meritorum, hoc teneatur, quòd habet veritas.* Ipse Augustinus in fine libri de gratia, & libero arbitrio hæc seriò Lectoribus inculcauit: *Repetite assiduè librum istum, & si intelligitis, Deo gratias agite, vbi autem non intelligitis, orate vt intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum.* Et de eodem volumine loquens initio lib. de Correptione, & gratia: *Semel lectum*, inquit, *nullo modo arbitremini satis vobis innotescere potuiße: Si ergo eum fructuosissimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notissimum.* Volo autem Prospero supparem producere doctissimum Galliarum Præsulem, qui graui sententia Adami scriptoris Galli præposterum de Augustini scriptis iudicium perculit, vt pareat allata ab aduersario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illustrissimus Ioseph Maria Suaresius Episcopus Vasionensis in dissertatione priori de chronologia operum S. Augustini hæc ait: *Sed quod Sanctissimus Petrus Apostolorum Princeps de Coapostoli sui Sancti Pauli sensit* 2. Pet. cap. vlt. *epistolis, vsurpare de Operibus Sancti Augustini audeo; scilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles deprauant, sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem. Nec enim Auctoris vlla id accidit culpa, sed Lectorum vitio, qui siuè minùs perspicaces, seù vagis*

imbuti priùs erroribus, ordinem potiſsimum librorum, & diſputationum ignorantes, mentem acutiſsimam, & ſaniſsimas ſententias doctiſsimi Patris aſſequi non potuerunt; ex φιλαυτία occæcati ſibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiſcuntur. Hæc quidem ille ante triennium ſcripſit, cuius ſententia tanto Præſule digna priori huic capiti finem imponet.

CAPVT II.

Recentiores accuſant eandem S. Auguſtini doctrinam antilogia. Reijciuntur.

GRauiorem alteram iniuriam ijdem Scriptores Auguſtino inferunt, inquiunt enim, eundem S. Doctorem tot, tantiſque antilogijs laborare, vt ex illis prægrande ſatis volumen poſſent conſarcinare. Accuſationem ipſorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citra pudorem eructat: *Mihi licet addere, quòd ſi diuerſas S. Auguſtini ſententias in hac materia colligere vellem, corpus quoddam ex diuerſiſsimis partibus coaptarem. Vno loco dicit, noſtram ſalutem abſoluto decreto eſſe definitam, alibi nihilominus affirmat pendere illam à noſtra voluntate: Præſcientiam eſſe poſteriorem decreto reprobationis, & eſſe item anteriorem: Noſtra libertate gratiam adimpleri, & libertatem in vſum à gratia deduci: Gratiam eſſe victricem, ſed & eidem noſtram libertatem reſiſtere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conijcere, & homines damnari ob propria tantum delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma ſumpſit contra Gratiam, & hic eandem euexit. Hinc concludo, quod ſi mihi non licet dicere, S. Auguſtinum in varijs ſuorum librorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi credere ipſius doctrinam eſſe intricatiſsimam, cum nulla reperiri poſsit intricatior, quàm quæ ſibi ipſi repugnare videtur.* Ita Recentior S. Auguſtini defenſor. Hæc eò collimant, vt ſummum Eccleſiæ Magiſtrum omni prorſus exuant authoritate. Quotuſquiſque enim eſt, qui credat viro illi, qui nec ſibi credit? Certa-ne mihi erunt illa, quæ ipſimet authori incertiſſima viſa ſunt? Vbi & diuiſio, ac ſententiarum varietas eſt, inde procul veritas degit, quæ cum vna ſit, nequit in partes diuidi. Qui oppoſita docet, nihil ſanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error ſibi nec cohæret, nec conſtat. Quod ſi vera ſunt, quæ aduerſarius Auguſtino obijcit, erit Auguſtinus impoſtor, & mendax, & dum de vno in aliud tranſilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam ſibi, & ceruicem frangit. Si Auguſtinus vſque adeo antilogijs ſcatet, vt quodlibet potiùs enigma intelligas, quàm veram eius, germanamque ſententiam expiſceris: ſi obſcuris verborum inuolucris veritatem, quam explicandam ſuſceperat, implicuiſſe credendus eſt: quo iure, quoue titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxilijs diuinæ gratiæ litigijs vnum Auguſtinum conſulendum iuſſit, à quo veritatis ſecreta peterentur? Peſſimo ſanè conſilio in obſcuris lucem, & inter ſecum inuicem pugnantes Auguſtini ſententias diſſidia componendi modum quæſiuiſſet.

Pelagiani olim, ac poſtea Semipelagiani eaſdem calumnias in Auguſtinum proiecere, quorum verba alibi data ſunt, eos autem acerrimè reprehendit S. Proſper contra Collatorem cap. 41. vt nihil ab Adamo contra S. Doctorem propo-

proponatur, quod non ex veterum eiuſdem hoſtium ore prodierit, quos tamen omnes breui illo dicto Auguſtinus confutauit: *Hinc eſt, quòd ſententias meas inter ſe contrarias putas, vel putari cupis, tanquam improbem, quod ante approbauerim, aut amplectar, quod ante reſpuerim. Audi ergo apertam ſententiam meam, & intellige, vel ſine intelligere alios, non offundendo caligines nebuloſæ diſputationis ſerenitati ſinceriſsimæ veritatis*. Lib. 5. con. Iul. cap. 9. Et quidem Auguſtino quid commune cum reliquis accidit, qui ob ſingulare ingenium ſupra cæteros doctrinarum copia euecti Scholarum Magiſtri euaſere. Etenim ſectatores, cum certatim diligentiorem operam in ſectæ Patrono legendo ponere ſtudeant, ſuo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diuerſa docendo Magiſtros in contradictionis ſuſpicionem trahunt. Hoc Ariſtoteli, hoc Platoni contigit, hoc S. Thomæ poſtea, ac Scoto nobiliſſimarum Scholarum Principibus accidit, toties diſcipulis de præceptoris mente acerrimè inter ſe confligantibus. Nullus tamen ſectatorum ſummis illis viris contradictionis crimen impingit, ſed quæ ab aduerſarijs adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quare cum Auguſtinus librorum copia, doctrinæ ſubtilitate, & quod caput eſt, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longo poſt ſe interuallo reliquerit, eidem etiam periculo proximus factus eſt, nempe vt contraria docuiſſe credatur, dum à contrarijs, ac ſibi inuicem repugnantibus Scriptoribus certatim ſibi fauens publicatur. Maligni tamen, ac irreligioſi prorſus Lectoris ſit, affirmare tantum Doctorem contraria docuiſſe. Verùm Adamus haud ijs ſcrupulis perſtrictus clamat pag. 590. *Auguſtinum Theologorum ſcholas in partes, ac Doctores in factiones diuiſiſſe*. Erras: nam è contra potius diuerſæ Scholarum, ac Doctorum factiones Auguſtini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Auguſtinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec eius vti volunt magiſterio, ſed patrocinio, ſuas opiniunculas maximo Eccleſiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum ea mente S. Doctoris volumina aperit, vt eiurata etiam propria opinione, vnius Auguſtini ſententiæ inhærendum ſibi decernat? Sed velit, nolit, Auguſtinus in partes vel machinis trahendus eſt, atq; Eccleſiæ Magiſter, ſi ſuperis placet, ipſorum diſcipulus publicandus.

Hanc eandem accuſationem proſequens aduerſarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Oſtendimus etiam S. Auguſtinum in hac materia ter ſententiam mutaſſe*. Citat autem in margine cap. 3. de prædeſt. SS. Verùm ſemel tantùm ſe mutaſſe ſententiam S. Doctor ibidem ſcribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo eſſe olim arbitrabatur, quem poſtea errorem re meliùs ex Apoſtolo cognita repudiauit. Quæ tamen mutatio ſententiæ non vitio, ſed laudi illi deputanda eſt, cùm ab errore ad veritatem deflexerit; imò reuelante Deo eam ſe priorem opinionem exuiſſe ſcribit cap. 4. *Ecce*, inquit, *quare dixi ſuperiùs hoc Apoſtolico præcipuè teſtimonio etiam me ipſum fuiſſe conuictum, cum de hac re aliter ſaperem, quàm mihi Deus in hac quæſtione ſoluenda, cum ad Epiſcopum Simplicianum, ſicut dixi, ſcriberem, reuelauit*. Sapiens igitur vir Deo reuelante monitus ſibi erranti contradixit, & priori errore poſteriori ſententia emendato, vnam eſſe voluit, imò fecit de gratia, ac prædeſtinatione doctrinam in omnibus ſibi cohærentem. Scimus tamen de Auguſtini ſententia Theologos inter ſe digladiari; at ij ipſi certatim ſacras literas ſibi fauentes producunt, neq; minore contentione de

Scriptu-

Scripturæ; quàm de Auguſtini ſenſu decertant. Porrò quis eò dementiæ impetu feratur, vt dicere auſit, ſacri Codicis ſententias eſſe intricatiſſimas, turbas Eccleſiæ dediſſe, doctos viros in factiones diuiſiſſe, aliaue ſimilia, quæ de Auguſtino Adamus ſcripturit? Non defuere tamen nebulones, Chriſtianæ religionis hoſtes, qui ſacras literas contradictionis arguerent, quos cæteros inter refellit S. Auguſtinus in libro de conſenſu Euangeliſtarum.

At quæ aduerſarius ad Auguſtinianas antilogias ſuadendas adducit, futilia prorſus ſunt, vixq; citra nauſeam repeti poſſunt. Opponit enim primo loco, Auguſtinum docuiſſe, noſtram ſalutem abſoluto Dei decreto definitam eſſe, & alibi tradidiſse, eam nihilominus à noſtra voluntate pendere. At hæc ipſa eſt S. Thomæ ſententia, quam non ſolùm ſectatores, ſed melioris etiam notæ Theologi ſubſcribunt dicentes, gloriam in intentione abſoluto Dei decreto prædeſtinatis præfixam fuiſse, at in executione ab eorundem meritis pendere; de qua re Auguſtinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 18. vbi quærit, quomodò vita æterna detur noſtris meritis tanquam præmium, & ſimul detur ex gratia nulla merita ſupponente. Alteram contradictionem opponit, nempè docuiſſe Auguſtinum, præſcientiam eſſe poſteriorem decreto reprobationis, & eſſe etiam anteriorem. Sed debuiſſet hic Recentior, indicare libros, & capita, vbi haſce Auguſtinianas antilogias notaſſet, neq; enim tantæ fidei virum illum putamus, vt dicenti, & nullo teſtimonio probanti credere debeamus, in re præſertim grauiſſima, vbi ſanctorum doctrinam, atque authoritatem in quæſtionem trahit. Interim dicimus, falsò aſseri S. Auguſtinum poſuiſse reprobationem ante demeritorum præſcientiam; nota eſt illa eiuſdem ſententia toties repetita: *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus, poteſt ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt ſine malis meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Hinc contra Pelagianos probat, Deum futurum iniuſtum, ſi reijceret à gloria pueros nulli peccato obnoxios, idq; ferè vbiq; præſtat in opere poſteriori contra Iulianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Ser. 14. de verb. Apoſt. & epiſt. 106. Nec vllum locum dabit aduerſarius, vbi doceat Auguſtinus, reprobari quempiam à Deo, cuius nullum Deus demeritum præuiderit. Addit 3. loco, tradere Auguſtinum. *A noſtra libertate gratiam compleri, & à gratia libertatem in vſum deduci.* Sed hæc benè inter ſe conueniunt. Nam ſola gratia non ponit actum bonum in nobis, ſed vnà cum libera voluntate, quam ipſa præmouet, & in actum deducit: vnde ex gratia, & libero arbitrio fit completum principium actuum bonorum, ita tamen vt libertas gratiæ ancilletur. Et ſanè cum ſine gratia nihil fieri poſſit, prout oportet ad ſalutem, à ſola gratia humana libertas in bonum, & meritorium vſum agi poteſt. Non do Auguſtini textus, quia res in omni Schola eſt manifeſta, licèt de modo, quo illæ motiones fiant, diſceptetur. Primum legi poteſt in Auguſtino ſer. 13. de verbis Apoſtoli cap. 11. §. *Agnoſce quid poſcas* &c. vbi inter alia ſcribit: *Si non eſſes operator, ille non eſſet cooperator.* lib. 2. de pec. merit. cap. 5. & alibi. Alterùm verò in omni pagina librorum contra Pelagianos, vbi Catholicum illud dogma ſemper inculcat, nihil boni meritorij fieri poſse ſine gratia.

Quarta ſequitur obiecta Auguſtino contradictio: *Gratiam eſſe victricem, ſed & eidem noſtram libertatem reſiſtere.* At de eadem gratia in indiuiduo nunquam hoc Auguſtinus ſomniauit, vt eadem ſimul & vinceret libertatem, eamq; ſibi

ſubderet, & nihilominùs à libertate reijceretur; ſi enim reijcitur, iam non eſt victrix, ſed victa repellitur. Quòd ſi de diuerſa, ac diſtincta gratia ea Auguſtinus dixit, omnis contradictionis vmbra ab eiuſdem dictis procul abeſt. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam ſemper eſſe victricem, non congruam verò repulſam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagoniſtæ de gratia prædeterminante, & purè ſufficienti tradunt; quæ ſi contradictionem inuoluunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui vniuerſos ſcholaſticos ab inuetarato errore liberauerit. Itaque cum Auguſtinus ſcribit lib. de prædeſt. SS. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus diuina largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur*: cum eandem dicit mouere *indeclinabiliter, inſuperabiliter, inuictiſsimè* cap. 12. de cor. & grat. *efficaciſsimis viribus* lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. *occultiſsima, efficaciſsima poteſtate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cum inquam S. Doctor his, alijſque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congrua, & efficaci accipiendus eſt. At cum debili cuidam gratiæ noſtram libertatem reſiſtere tradit, vt patet ex lib. 1. quæſt. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de prædeſt. SS. vbi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs cur iſte vocetur, vt vocantem ſequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, vt vocantem ſequatur, inſcrutabilia ſunt iudicia Dei*. Palam fit, quoſdam vocanti Deo reſiſtere, quæ etiam ex cap. 11. de correptione, & gratia deducuntur, cum adiutorium miniſtratum Angelis ante lapſum dari etiam in ſtatu naturæ lapſæ quibuſdam, alijs in pœnam peccati non dari ſcribit; cum, inquam, iſta docet, de altera gratiæ ſpecie debili, incongrua, & remotè ſufficienti loquitur, vnde nulla hic contradictionis ſuſpicio Auguſtinum tangit.

Quinta contradictio eſt: *Plures damnari ob ſolum peccatum originis*, & item docet, *homines non damnari niſi ob peccata perſonalia, & propriæ libertatis rebellionem*. Non ita eſt, Adame. Docet Auguſtinus, pueros decedentes ſine baptiſmo damnari ab ſolum peccatum originis, maiores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipſorum malitia ſuperaddidit; in quibus nulla contrarietatis vmbra conſpicitur. Audiatur S. Doctor lib. de cor. & grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad iſtum certiſsimum, & feliciſsimum numerum, pro meritis iuſtiſsimè iudicantur. Aut enim iacent ſub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non eſt regeneratione dimiſſum, aut per liberum arbitrium alia inſuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum, ſed non liberatum, liberum iuſtitiæ, peccati autem ſeruum, quo voluuntur per diuerſas noxias cupiditates, alij magis, alij minùs, ſed omnes mali, & pro ipſa diuerſitate diuerſis ſupplicijs iudicandi*. Rurſus quomodò ij, quibus in baptiſmo dimiſſum eſt peccatum originale, poſſint dici ob peccatum originale relicti in maſſa perditionis, tradit S. Doctor cap. 7. & nos inferiùs dicemus, vbi de erroribus Auguſtino obiectis ſermonem inſtituemus, & certè hi nullo pacto damnari poſſunt ob reatum peccati originis, & de his loquitur Auguſtinus, dum ait neminem damnari, niſi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hic arma ſumpſit Auguſtinus contra gratiam, & alibi eandem euexit*. At nullum Auguſtini verbum proferenti non ita facilem aſſenſum damus. Vbinam Auguſtinus contra diuinam gratiam arma induit? vbinam illi iniurius fuit? quo verbo illam vel tantillum læſit? Sanè in libris contra Manichæos de humani arbitrij libertate exaratis nondum

exor-

exortis Pelagianis, diuinæ gratiæ mentionem fecit, illiuſque ad iuſtè, pièque viuendum neceſſitatem memorabili dicto pronunciauit, ac ſi futuros eiuſdem gratiæ hoſtes præuidiſſet. Quare lib. 1. Retract. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in fauorem gratiæ concludit: *Ecce quàm longè antequàm Pelagiana hæreſis extitiſſet, ſic diſputauimus, velut iam contra illos diſputaremus*. Hinc cum in libro primo ad Simplicianum multa pro libero arbitrio dixiſſet, illud tamen gratiæ ſubiecit, non ſupra eandem extulit, vnde lib. de prædeſt. SS. cap. 4. ait: *In cuius quæſtionis ſolutione elaboratum eſt quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, ſed vicit Dei gratia*. Ergo ſi Auguſtinus vel cum pro defenſione liberi arbitrij decretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, vbinam contra illam gladium eduxit?

Harum quidem contradictiones ſententiarum Auguſtino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud auſus eſt tantum erroris Auguſtino affricare, ſed cum hoc illi in religionem veniret, adiecit: *Hinc concludo, quòd ſi mihi non licet dicere, S. Auguſtinum in varijs ſuorum librorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi, credere ipſius doctrinam eſſe intricatiſsimam &c.* Non ait, *hinc concludo, cùm mihi non liceat dicere &c.* Sed quaſi ſubdubitans, liceatne ſibi Auguſtinum contradictionis incuſare, SI *mihi*, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas eſt credere, nempe doctrinam S. Auguſtini *eſſe intricatiſsimam*, inſigni enim nota præclariſſimi Eccleſiæ Magiſtri libros afficis, quam tuo Suario, vel Vaſquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum eſt tam abiectè de Auguſtino ſentire. Quid enim irreligioſius fieri poteſt, quàm Auguſtinum veluti multiformem in ſentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem, modò album, modò nigrum, tot in eadem ſcena cothurnos ſubinde mutantem? Non igitur contrarius ſibi eſt Auguſtinus, ſed Adamus contra ſe pugnat, qui cum in libro inſcripſerit titulum: *Caluinus S. Auguſtini armis deſtructus*, mirabili conſtantia affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta S. Auguſtini non eſſe ſatis apta *ad exarmandos Caluiniſtas*. Vnde lepida Magni Doctoris ſententia lib. 5. con. Iulian. cap. 5. hocce caput claudamus: *Non ſunt ergo*, inquit, *verba mea inter ſe contraria, quamuis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non ſinendo contrarium*. Additque: *Tu ergo, qui in me quaſi ſententias inter ſe pugnantes notaſti, & momordiſti, expone quemadmodum tibi ipſe conſtiteris, nec tibi ipſe reſtiteris*.

CAPVT III.

Recentiores S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos exceſſus inſimulant.

NOnnulli Scriptores recentes, qui de re Theologica libros edidere, cum S. Auguſtini authoritate nimium ſe premi, ſerò iam tandem ſentiant, illamque palam reijcere reformident, ne eo in campo hoſtibus, qui Auguſtini nomen vbique inclamant, cedere videantur, nouo crimine S. Doctori impacto, eidem ſe ſubducere conantur, inquiunt enim, Auguſtinum æſtu diſputationis abreptum *exceſsiſſe lineas neceſſariæ veritatis, vt ſit nimia quædam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat*

Auguſtinus. Verba Annati ſunt lib. 8. ſui Aug. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti ſeptimo titulum dedit: *S. Auguſtinum permiſiſſe ſe nimium abripi æſtu diſputationis contra Pelagianos, & longiùs, quàm volebat, prætergreſſum eſſe. Celebre S. Bonauenturæ dictum hac de re explicatur.* Pag. 616. Quas voces Moraines, Decampſius, cæterique Recentiores integras reddunt. Neque verò ſemel, iterumue hoc Auguſtino contigiſſe putant, ſed in omnibus ferè ſuis contra Pelagianos diſputationibus. Iniere quidem hanc facillimam euadendi viam, ne in Auguſtino interpretando diutius ingenia macerarent. Verùm nil moderni iſti Auguſtini Cenſores producunt, quod Pelagiani, ac Semipelagiani ante duodecim ſæcula S. Doctori non oppoſuerint. Iulianus Pelagianorum inſolentiſſimus hoc Auguſtino vitium obijciens dicebat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum eſſe naſcentium conditorem dixerit, Celeſtianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi, & dum falſam verentur infamiam, verum crimen incurrunt inſtar ferarum, quæ circundantur pinnis, vt cogantur in retia.* Apud Auguſtinum lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. quam à ſe, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem S. Doctor excuſſit. Hoc ipſum Semipelagiani publicabant, vt eiuſdem auctoritatem conuellerent. Hæc ſunt Caſſiani verba cap. 11. collat. 13. *Multi enim ſingula hæc credentes, ac iuſto ampliùs aſſerentes varijs, ſibique contrarijs ſunt erroribus inuoluti.* Idem habet Fauſtus lib. 1. cap. 1. 6. & 17. Et hi quidem vti impudentiſſimi oblocutores acriter reprehenduntur in epiſtola, quàm Celeſtino Papæ Recentiores, quibuſcum diſputamus, adſcribunt: *Quia nonnulli*, inquit, *qui catholico nomine glorian tur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Vt ſit nimia quædam Recentiorum animoſitas, damnata conuicia iterum in Auguſtinum pleno ore eructantium. Et quidem Auguſtinus, cum vniuerſa abs ſe exarata volumina cenſoria ſeueritate corrigeret, atque in laudandis Platonicis modum ſe exceſſiſſe ingenuè fateretur lib. 1. Retract. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis exceſſus ſuos non animaduertit, eam fortè cenſuram Recentioribus relinquens, quam vti appendicem Retractationum libris apponerent. Sanè hoc clypeo ſe munit Caluinus contra Patrum teſtimonia. Illius verba ſunt apud Taperum art. 7. de lib. arb. *Græci, & præ alijs; atque inter eos ſingulariter Chryſoſtomus, in extollenda humanæ voluntatis facultate* MODVM EXCESSERE. Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc exceſſum à Pighio in Auguſtino quoque culpari; attamen eodem vitio Auguſtinum etiam laboraſſe eadem audacia commentus eſt ſcribens, quòd *ne Auguſtini quidem ſententia* PER OMNIA *recipienda eſt.* Quibus palam ſignificauit, plus aliquando S. Doctorem dixiſſe, quàm veritati, ſe iudice, congruebat. Profectò ſi exceſſus iſti & quidem iuxta aduerſarios ſatis in Auguſtino frequentes, admittantur, eidemq; vitio alij quoque Patres ſubijciantur, nullo propemodum Sanctorum teſtimonio hæretici conuinci poterunt; vbi enim aliqua Patrum ſententia ſe premi ſenſerint, exceſſiſſe eoſdem clamabunt, qua ratione omnium veterum authoritas labaſcit, & omnis ad Heterodoxos conuincendos via præcluditur.

S. I.

§. I.

Quid nomine exceſſus *Recentiores intelligant inquiritur. Sanctorum Thomæ, ac Bonauenturæ teſtimonia eiſdem non ſuffragari. Exceſſus perperam Auguſtino obiici.*

SI Recentiores interrogemus, quid Auguſtinianorum exceſſuum nomine intelligant? Reſpondet Adamus pag. 626. Auguſtinum *vltra veritatis limites excurriſſe nimio diſputationis æſtu accenſum, viſumque hæreticis fauere.* Addit Annatus pag. 862. *Vt ſit nimia ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.* Fatentur tamen non ob hoc Auguſtinum mentitum eſſe, ſed vt egregiè Moraines interpretatur, INSCIENTER *loquendo quidem, vt ſentiebat, ſed æſtu diſputationis, & vehementia ſpiritus ad alterum extremum interdum declinaſſe* INTELLECTV AEQVÈ, AC VERBIS, *quod non eſt mentiri, ſed* FALLI, ET DICERE FALSVM *ſine mendacio.* Diſp. 40. Anti-Ianſenij ſect. 6. num. 65. Igitur ſi non mendacij, falſitatis tamen apertæ reus Auguſtinus apud Recentiorum tribunal conuincitur. Quo verò iuſtè ſe ita de Auguſtino iudicaſſe perſuadeant, nonnullos nec infimi ſubſellij Theologos in teſtes vocant, qui dixere, S. Doctorem contra Pelagianos diſputantem exceſſiſſe, quorum verba cap. 5. ex profeſſo examinabimus; de S. Thoma, ac Bonauentura (hos enim illi opponunt) pauca hic adnotamus. Cum ſub Auguſtini nomine legeretur à prioribus ſcholaſticis liber S. Fulgentij de fide ad Petrum, in cuius cap. 27. aſſeritur, pueros cum ſolo originali peccato defunctos ignis ſempiterni ſupplicio puniri, S. Thomas verba *ignis*, ac *ſupplicij* &c. largè accipienda eſſe dixit quæſt. 5. de malo art. 2. vt ponatur ſpecies pro genere; addens: *Ideo autem Sancti tali modo loquendi vſi ſunt, vt deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in paruulis nullum eſſe peccatum, nec eis pœnam aliquam deberi.* Sanctus Bonauentura etiam idem teſtimonium, quod Auguſtinianum putauit, explicans dixit, quòd ea poſuit Auguſtinus *plus dicens, & minùs volens intelligi*, in quibus verbis triumphum ſibi canunt aduerſarij. INSIGNE DICTVM appellatur ab Adamo in titulo cap. 7. eadem verba Annatus lib. 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expreſſit, quo ſtatim legentium oculos implerent; hinc clamat Adamus: *Quid reponent noſtri aduerſarij contra duos illuſtres Eccleſiæ Doctores S. Thomam, & S. Bonauenturam, qui hoſce exceſſus in libris S. Auguſtini confeſſi ſunt?* Pag. 629. Erigat vtramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Auguſtinum in exceſſus prolapſum dictitatis, quod eſt veritatis limites prætergreſſum fuiſſe, *intellectu æquè, ac verbis, quod non eſt mentiri, ſed falli*, quæ Morainij confeſſio eſt; at Seraphicus Doctor exceſſum illum non intellectui, ſed verbis tantùm Auguſtini deputauit: *plus dicens*, inquit, *minus volens intelligi*, quod eſt S. Auguſtinum non mente, ſed verbo tenus ſolummodò, non reapſe, ſed apparenter citra vllam falſitatem expreſſiori quodam vocabulo vſum, nempe ignis ad infantium pœnas explicandas, cum tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente ſentiret. Aduerſarij autem Auguſtinum INTELLECTV, AEQVÈ AC VERBIS falſum tenuiſſe contendunt.

Qua

Qua verò ratione eos Bonauenturæ teftimonium iuuet, planè non video, cum quam Auguftinianæ menti falfitatem ipfi important, ab eadem Seraphicus procul amoueat. Non eft igitur, cur illius celeberrimi Doctoris fuffragium iactetis, ille enim, quod ad Auguftini excefsus pertinet, nullo pacto vobifcum concinit. Sed neq; S. Thomæ dictum vobis fuffragatur. Nam dum dicit Auguftinum *largè* locutum, indicat illum expreffius tantùm verbum adhibuifse, non eundem veritatis lineas prætergrefsum. Largè accipiendum verbum illud affirmat, qua ratione ab Auguftino acceptum credidit. Etenim vt dicatur Auguftinus *vltra veritatem procefsiffe* (quo modo exceffus illius explicat Adamus pag. 626.) ftrictè, prefsè, ac omnino rigorosè dicendus foret, fumpfiffe nomen illud fupplicij, itemq; gehennæ, cruciatus, &c. aliàs fi largè accepit, intra veritatis cancellos fefe cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contra Recentiorum placita adeo apertè ftant, vt mirum fit, adeo inconfideratè iuxtà, ac fecurè contra Auguftinum adduci, atq; in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite feptimo excitari. Illud verò minimè omittendum eft, penes vnicam dictionem, & femel tantùm afferi ab illis S. Doctorem expreffiùs locutum. At quo crimine fe inuoluet ducentorum, & ampliùs voluminum fcriptor, fi verbum non ita propriè femel tantùm vfurpauit? Sed hic aduerfarios rogamus, verbo-ne vno tantùm tenus docuerit Auguftinus prædeftinationem ante præuifa merita, libidinem effe malam, legem veterem fine Redemptoris gratia reos tantum facere, non effe abfque gratia veras virtutes in infidelibus, in quibus alijfq; plurimis exceffiffe illum publicant? Haud equidem credo, id eos affirmaturos, cum S. Doctor non folùm pluribus argumentis eas fententias ftabilire conatus fit, fed vniuerfas quoque fummi ingenij vires ad eafdem perfuadendas exeruerit, imò & quafdam vti Catholicas habendas efse contenderit. Non hoc eft, boni homines, *plus dicere, & minus velle intelligi*; non hoc eft *largè* vnica tantùm voce, & femel quidem vti; fed quid fit, iam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ fuffragijs deftituti conuincimini.

Rifum fanè mihi mouent lepida exempla Recentiorum Auguftini exceffus explicantium, imò fortè excufantium: *Vti viridarij cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *diftortam plantam erecturi, in oppositam partem eandem flectunt, non quòd eo in situ ftare illam volunt, fed vt facilius in rectitudinem attollatur. Ita pariter Auguftinus*, inquit Morainius difp. 19. num. 35. *difputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentq; fufficere sine gratia non modò ad virtutes naturales quafcunq; fed etiam ad falutem, Auguftinus vt illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æftu difputationis abripi interdum videtur*. Cum quo concinens idem Adamus fcribit cap. 7. pag. 631. *Auguftinum fuos hoftes in extrema periculofa conieciffe, non vt eos ibi relinqueret fed vt eofdem ad mediocritatem, vnde illos hæresis abftraxerat, reuocaret*. At quis nefciat, futurum fuiffe eo pacto Auguftinum ineptum prorfus, atq; imprudentem difputatorem, fi toto cælo oppofitam fententiam contra Pelagianos propugnaffet, quò ab errore illos reduceret. Etenim cum omnia illi libero arbitrio darent, nullo gratiæ loco feruato, illam è diametro Auguftini fententiam, qua per exceffum nihil libero arbitrio concedere, fed omnia in iure gratiæ reponere videbatur, obftinatiffimè fubfcribere recufaffent. Longè meliùs feciffet Augufti-

gustinus, si quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dedisset, vt illos ab errore remoueret; faciliùs enim quisque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc S. Thomas superiùs dixit Augustinum *largè* locutum, non vt ea locutione hæreticos in suam sententiam traheret, sed vt hæreticorum errorem redderet Catholicis magis detestabilem. Ita si Recentiores veterem opinionem de auxilijs exuere cogerentur, faciliùs descenderent in sententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ physicam prædeterminationem adstruit, hanc enim nimiùm odere. Ridendæ etiam veniunt causæ ab aduersarijs assignatæ, quæ Augustinum in excessus illos impulere. Hæc loquitur Adamus pag. 614. *Ipsius corporis temperamentum, ipsius genium, ipsius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerumq; altiora sunt, odiumque in omnes veritatis hostes Augustinum in propositiones adeo apparenter insolentes conijcere.* Afros feruidioris naturæ sub cœlo calidiori nouimus; at an Augustinus calido temperamento fuerit, vnus Adamus sine teste affirmet, ego quidem non ignoro, S. Doctorem minùs frigoris patientem fuisse ex epist. 227. At pacato animo, & sedato stylum contra hæreticos strinxisse compertum est, vti mox demonstrabo. Interim mirari licet, Augustini Genium homini post duodecim sæcula ab illius obitu viuenti tam exactè innotescere potuisse! Sed nec eloquentia illorum excessuum origo dicenda est. Etenim si Augustinus è rostris contra Pelagianos declamasset, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copia insultans, vtcunq; hyperbole, hoc est, veritatem sententia excedente vti potuisset, ac nonnulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia est. At cum dogmata, quæ per excessum Augustino excidisse dicunt, tot argumentis confirmarit, atq; ex sacris arcanis petitis testimonijs tanto conatu stabiliuerit, vt sexcentos, & ampliùs versus eisdem suadendis non semel exarauerit, haud equidem vanam Oratoris pompam per hyperbolem affectasse dicendus est, sed potius ipsas periodos, imò verba ipsa satis maturè ponderasse, vti rei dignitas, tantiq; Doctoris grauitas, & sapientia exigebant. Porrò & illud ridiculum est, *ex Platonicorum amore* Augustinum in eos excessus prolapsum. Impensè quidem Augustinus Platonicos coluit, atq; in eorum scriptis summa cum laude versatus fuit, quod ex libris contra Academicos exaratis intelligitur. At quomodò ex eorum lectione in disputationibus de diuina gratia vltra lineas necessariæ veritatis exundauerit, ne suspicari quidem possumus; imò nec id Adamo, licèt audacter asfirmanti, cognitum fuisse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platonicorum libris habetur? Nisi malit impetum illum disputandi Augustino, vt ait, familiarem è Platonicorum schola deriuasse, quod cum ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipso Adamo id comprobandum est, veteris Academiæ libris excussis. Sed neq; excessus illi *ex odio, quo Augustinus veritatis hostes prosequebatur*, originem habuere, nam S. Pater, cum contra hæreticos scribebat, omnes odij causas se procul habere protestabatur. Nullus contra Augustinum neque infensior, neque infestior Iuliano hostis insurrexit, vt planè vniuersum Pelagianorum virus vnius Iuliani ore in Augustinum eructatum fuisse videatur. At non solùm citra odium stylum contra eundem Augustinus strinxit, verùm etiam hæc amorem erga hostem & quidem

maxi-

maximum exprimentia ſcripſit lib. 1. con. Iul. cap. 7. *Ego quidem pro dilectione, qua mihi eſt erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs abſit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Iuliane &c.* Quare cum omnes exceſsuum cauſas, quas in Auguſtino Adamus indagauit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiam ab exceſſibus idem collocandus venit.

Inſtat Adamus cap. 16. pag. 760. *Quando Auguſtinus defendit libertatem contra Manichæos, videtur gratia neceſsitatem deſtruere, cum verò pro gratia contra Pelagianos decertat, libertatem euertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur quoſdam *nunquam ſciuiſſe ipſummet S. Auguſtinum hunc ſui ſpiritus impetum in pluribus ſuorum librorum locis confeſſum fuiſſe.* Libeat hic cum Auguſtino exclamare: *Quis non expectet ſapientiam diſſerentis, qui fidem cognouerit mentientis?* lib. 4. con. Iul. cap. 8. Quid enim frequentiùs à Pelagianis Auguſtino objiciebatur, quàm illum Pelagianiſmi odio in Manichæiſmum declinare? At Sanctiſſimus Magiſter haſce à ſe calumnias ſæpiſſimè excuſſit. Legatur lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. vbi fuſiſſimè recenſitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus, & media Eccleſiæ Catholicæ inter vtroſq; ſententia concludit: *Poſſunt enim duo errores inter ſe eſse contrarij, ſed ambo ſunt deteſtandi, quia ſunt ambo contrarij veritati. Nam ſi propterea ſunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi ſunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed abſit, vt Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cum monente, atq; adiuuante Domino debeat vtroſq; vitare, & cupiat vtroſq; ſanare.* Rurſus lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Iſta nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinquepartita latebras, inſidiaſque deuitet, atq; ita inter vtrumq; ſit cautus, vt ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſq; ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne coniungat Manichæis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſeruet, vt in alteros irruat.* O egregium Magiſtrum, ac præceptorum tenaciſſimum! quippe qui, ſi Adamo fides eſt, *in diſputationibus contra Pelagianos, & Manichæos adeo incaluit, vt in errorem oppoſitum illi, quem impugnandum ſuſcepit, declinarit* pag. 632. Sed pura puta ſint iſthæc Anti-Auguſtinianorum figmenta. Nullus mortalium adeo exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perſpectos habuit, vti Auguſtinus, qui non modò mediam inter vtroſq; viam tenuit, ſed eandem vbique in libris ad Bonifacium poſteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppoſitis ibidem recitatis, ſimulq; media tradita Eccleſiæ inter errantes ſententia, vt mirari liceat, aduerſarios adeo ſecurè haſce de S. Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Auguſtinum ipſum hoſce animi ſui impetus agnouiſse, & pluribus in locis id faſſum eſse, falſiſsimum eſt. Citat Adamus initium libri de gratia, & libero arbitrio, ſed ibi hæc tantùm ſcribit: *Sunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium &c.* Te num hic Iudicem volo, Adame, in diſputando æſtus, impetus, exceſsus ſuos ibi Auguſtinus fateatur. Hoc vnum dicere poteris extremos illum errores inibi recitaſse. Producit lib. 4. con. Iul. cap. 8. Verùm ibi Auguſtinus Iulianum vti publicum calumniatorem redarguit ſcribentem, dixiſse Auguſtinum negari liberum arbitrium, ſi gratia commendetur, & negari gratiam, ſi liberum arbitrium defendatur. Reſpondet autem S.

Pater:

Pater: *Non dixi negari gratiam, ſed vt negari gratia videatur. Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, vt putetur auferri.* At nec verbum de innata ſibi in diſputando vehementia, atq; exceſſu. Quòd verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrij *propter quæſtionis difficultatem* minùs intelligentibus id videri poſſe dixit. Præterea appellat lib. 5. cap. 9. con. Iul. & lib. 1. de orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiſcentia tantùm diſputat, in poſteriori de origine animæ, & neutrobique de animi ſui impetu, zelo, feruore, exceſſu verbum vllum habet.

Cæterùm quantum periculi ex obiectis exceſſibus Auguſtini doctrina ſubeat, nemo non videt; etenim ſi in illis exceſſibus Auguſtinus liberi arbitrij vires plus iuſto depreſſit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Caluinus concinuiſſe cum Auguſtino dicetur, qui in illis exceſſibus ſuum dogma fundauit. Scimus Caluinum falsò æquè, ac ſuperbè gloriari ſolitum, ſuum eſſe totum Auguſtinum, ita eundem clamantem inducit ipſe Adamus pag. 561. *Auguſtinus totus noſter eſt.* Noſtri homines reſpondent, Auguſtini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Caluino fauere, nec eſſe doctrinam eiuſdem recipiendam, niſi detonſis illis exceſſibus, in quos natiuo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. ſcribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Auguſtinus inſequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos vtitur, impetum non ſequi. Inde fit, vt medius ſtem inter Pelagium, & Caluinum. Si enim uerba Auguſtini mitigando me nimium demitterem, Pelagianus eſſem. Si uerò eorum altitudinem tenere uellem, Caluiniſta forem, medium ergo me cum Eccleſia teneo.* Sanè uideris crudelem illam fœminam imitari, quæ vt in arcanis habetur, coram Salomone Regum ſapientiſſimo medium diſſecari puerum, ac partim ſibi, partimq; aduerſariæ tradi gaudebat: Auguſtinum enim in partes diuidendum iudicas, vt qua parte in exceſsuum altitudinem extollitur, Caluino cedat, qua verò humilior eſt, tuus, imò Eccleſiæ ſit. At hoc quid aliud eſt, quàm Auguſtinum Caluino prodere, quē à Caluino abs te vindicari iactitabas? Auguſtinum tamen in partes ſecari ſuperi vetant, totus totum petentibus concedendus eſt, & qui Auguſtini parte contentos ſe dicunt, ne minimum quidem illius vnguem obtineant. Sed inani prorſus aſsertione Caluinus totum ſuum eſse Auguſtinum finxit, nam veritate cogente partem & ipſe Auguſtini ſe abijcere faſsus eſt lib. 3. inſt. cap. 11. inquiens: *Ac ne Auguſtini quidem ſententia per omnia recipienda eſt.* Itaq; Caluino iudice Auguſtini ſententia partim accipienda, partim repudianda eſt, cui perbellè noſter Adamus conſonat. At hæc iniuria vſque adeo nociua eſt, vt vniuerſam Auguſtini auctoritatem, velint nolint, euertat. Etenim quo præſidio adiuti diſcernere tandem poterimus, hic Auguſtinum in veritatis meta ſiſtere, alibi verò vltra excurrere? Viderint an maximum Eccleſiæ Doctorem de exceſſu vbique ſuſpectum faciant.

Hic mihi diſcutiendum occurrit, an hæc dicteria in vnum Auguſtinum cadant, an ipſius quoque Eccleſiæ venuſtiſſimam, ac nitidiſſimam faciem deturpent. Scimus Hormiſdam à Poſſeſſore Africano Epiſcopo interrogatum, quid ſentiendum foret in quæſtionibus de gratia, & libero arbitrio, reſpondiſſe: *De gratia Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & aſſeueret Eccleſia, licet in varijs B. Auguſtini libris poſsit cognoſci &c.* Scimus Bonifacium,

cium, cum eſſet doctiſſimus, aduersùs tamen Pelagianos Auguſtini reſponſa expectaſſe. Scimus Clementem VIII. grauiſſimam illam de auxilijs diuinæ gratiæ controuerſiam ad vnius Auguſtini mentem expendendam iuſſiſſe. Porrò quæ Romanorum Præſulum in fidelium grege ſalubribus pabulis nutriendo cura fuiſſet, ſi eundem ad Auguſtiniana prata duxiſſent, vbi tot lethiferæ contradictionum, exceſſuum, atque errorum herbæ luxuriabant? At ſi in diſputationibus de gratia Romani Pontifices Auguſtinum ſecuti ſunt, eiuſque & lateri, & veſtigijs inhæſere, neſcio qua fronte Adamus mediam quandam ipſos viam inter Pelagium, & Auguſtinum calcaſſe aſſeueret exclamans: *medium ergo cum Eccleſia teneo*. Scito Eccleſiam in ijs vnum poſt ſanctas Scripturas Auguſtinum ſecutam eſſe, vt medium illud iter, quod illam tenuiſſe fingis, de medio dubio procul tollendum videatur.

§ II.

An S. Auguſtinus exceſſerit ſcribens, concupiſcentiam rationi contrariam eſſe malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturale illius.

VNius Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in ſuo Anti-Ianſenio frequenter S. Doctorem exceſſus inſimulat. Eſt autem illius libri ſcriptor Ioannes Martinonus, vt mihi teſtatus eſt P. Macedo, quo eruditiſſimo viro hic Patauij familiariſſimè vtor, iſque viciſſim ſingulari me beneuolentia complectitur, qui etiam mihi author fuit, vt tum hiſtoriam Pelagianam, tum haſce vindicias evulgarem; decreueram enim inſtar Aſpendij intus mihi canere, & Muſis, nec publici iudicij periculum ſubire. Et quidem Morainium eſſe Martinonum idem laudatus Scriptor publicauit in aureo ſcrinio D. Auguſtini cap. 13. & ex anagrāmate ficti nominis patet. Non eſt hic animus, operoſiorem pro Auguſtino apologiam inſtituere; compendio S. Patris cauſa trãctabitur, cum oſtendemus ea ipſa dogmata, in quibus Auguſtinus exceſſiſſe dicitur, fuiſſe Romanis Pontificibus, ac Patrum Synodis probata. Aſſerit Auguſtinus concupiſcentiam eſſe per ſe malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato deriuatum, nec illam eſſe paſſionem naruralem hominis, idq; varijs argumentis in libris vltimis quatuor prioris contra Iulianum operis demonſtrat. Attamen S. Doctor non arbitrabatur concupiſcentiam eſſe peccatum, ſed eſſe veluti habitum vitioſum ad malum inclinantem. E contra Pelagiani contendebant concupiſcentiam eſſe perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primò Parenri inditum, vnde per irriſionem concupiſcentia ab Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *ſuſcepta*, & lib. 5. cap. 5. eorundē *pulchetrima famula*. Recentiores ſententiam illam Sancti Auguſtini reijciunt, obijcientes cum Morainio diſp. 13. num. 87. *Exceſsiſſe illum æſtu diſputationis, & in odium hæreſis, quam impugnabat, interdum ad extrema declinaſſe*. Sed errat Moraines, ac ſimpliciorum ignorantia abutitur, dum contendit Auguſtinum inrerdum ad extrema declinaſſe in ea ſententia, quam paſſim & vbique ſolidiſſimè, ac conſtantiſſimè inculcat. Illa de concupiſcentia quæſtio erat vna ex quinque præcipuis, quas S. Auguſtinus

cum Pelagianis habuit, vnde cum Iulianus diceret: *Concupiscentia naturalis qui modum tenet*, BONO *benè vtitur, qui modum non tenet*, BONO *malè vtitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, BONO *meliùs non vtitur*: Augustinus è contra hæc reponit lib. 3. con. Iul. cap. 21. *Ego verò sic ad tua ista respondeo: Concupiscentiæ carnalis qui modum tenet*, MALO *benè vtitur, qui modum non tenet*, MALO *malè vtitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, MALO *meliùs non vtitur*. Inde veluti pugnæ signo dato clamat: *In hac controuersia de benè vtendo isto* VTRVM BONO, AN MALO, *tota inter nos causa versatur*. Et quidem Iulianus adeo acriter pro concupiscentia tanquam naturali perfectione decertauit, vt id *toto libro* teste ibidem Augustino executus fuerit. Opponunt, ea in opinione S. Doctorem excessisse. At contendimus, illam sententiam non excidisse eidem quasi aliud agenti, sed totis viribus contra hæreticos eandem seriò, ac consultò propugnanti. Quòd si Augustinus excessit, eodem vitio antiqua etiam Ecclesia laborauit, quæ recitatam sententiam ante Augustinum, & cum Augustino secuta est, quod aduersarij à nobis docendi sunt, quandoquidem illud ignorant, vel saltem dissimulant. Augustinus lib. 5. con. Iul. cap. 12. in fine quinque quæstiones proponit de concupiscentia, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia ista est: *Vtrum malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est, ne in suum pergat excessum*. Additisque duabus alijs quæstionibus ait: *Hoc inter nos differitur. In his quæstionibus catholica veritate antiquitùs tradita vestra impia nouitas suffocatur*. Porrò qua reprehensione dignus esset Augustinus, si opiniones falsas, & in quas ex disputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholica veritate publicasset? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratia cap. 6. *Vlteriùs*, inquit, *addimus, quicquid in hac materia Augustinus, vt certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudente, & erudito Theologo esse tenendum, & defendendum, etiamsi non certò constet esse ab Ecclesia definitum; tum quia cum Ecclesia tantum in hac materia detulerit Augustino, vt eius doctrinam in damnandis erroribus gratiæ Dei contrarijs secuta fuerit, magna esset temeritas priuati Doctoris, qui Augustino aliquid de gratia Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet, præsertim cum tot annis, tanta sapientia, tanto ingenio, tanta diligentia, & instantia, & quod caput est, tot donis, & auxilijs præditus pro diuina gratia tuenda, & explicanda laborauerit*. Cum Suario sentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 11. *Non posset*, inquit, *idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non solùm tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholica venditare ausus esset*. Hæc illi.

Hanc S. Patris de concupiscentia sententiam eiusdem discipuli secuti sunt. S. Fulgentius in epistola de bono coniugali cap. 3. scribit: *In illis nempe bonis, quæ fecit Deus, inuenitur casta copulatio vxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non potest inueniri, nec aliquando institiæ congruit, quæ non hominibus ex dono conditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ præuaricationis accessit*. S. Prosper, seu Pomerius lib. 3. de vita contempl. cap. 2. *Pijs*, inquit, *conatibus nostris resistit ipsa concupiscentia vitiosa, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter, & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit*. Fauet Augustinianæ sententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato orig[i]nali, vbi tradit concupiscentiam ab Apostolo peccatum appellatam, *quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat*.

nat. Inclinare autem ad malum eſt proprium habitus vitioſi, hominem ad praua ſemper propellentis. Nec defuere plurimi ex Scholaſticis, qui recitatam Auguſtini ſententiam ſtrenuè propugnarent. Petrus Aureolus acerrimi ingenij vir in 2. diſt. 30. art. 2. ſcribit: *Habitualis rebellio appetitus ſenſitiui non eſt in nobis natura appetitus ſenſitiui tantùm. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ ſuæ adhuc haberet in ſe habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex ſe eſt indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam fit inobediens rationi. Et hæc concluſio poſſet probari auctoritatibus, & rationibus; eſt enim expreſſa ſententia Auguſtini*. Eandem S. Doctoris ſententiam ſtrenuè tuetur noſter Gregorius Ariminenſis 2. diſt. 30. quæſt. 1. art. 2. vbi ait: *Hanc Auguſtini ſententiam ſecutus eſt Magiſter, vt patet in iſta diſtinctione 30. & ſeq. in quibus tractat de iſta materia, & multi etiam antiqui, ac moderni ſequuntur Doctores*. Ita teſte Aureolo contraria Auguſtino ſententia QVORVMDAM tantùm fuit, vbi ex Gregorio S. Doctori MVLTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum eſt, vt famoſam illam *qualitatem morbidam* nobiliſſimi Scholaſtici è Nominalium ſecta antiquitus iuxta Auguſtiniana placita defenderint. Ex recentioribus Vnus mihi ſit inſtar omnium P. Macedo, qui lib. 4. de Clauibus D. Petri cap. 10. par. 2. S. Doctoris ſententiam ſolidiſſimè, vt cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiſcentiam & malam eſſe, & nulla ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantùm, ſed Catholicæ etiam Eccleſiæ decus lib. 6. de amiſs. grat. caput 14. ita inſcribit: *Oſtenditur contra Pelagianos concupiſcentiam eſſe malam*. Quod poſtea pluribus argumentis ex Auguſtino deſumptis demonſtrat. Octauum argumentum eiuſdem repetam: *Malum eſt*, inquit, *vt inferiora ſuperioribus reluctentur, id enim contra æquitatem, & rectam rationem eſt; at propter concupiſcentiam pars animæ inferior ſuperiori, ideſt, rationi repugnat, legi mentis non paret, ſpiritui aduerſatur, quis igitur ambigat, an ea mala ſit appellanda?* Quod eſt argumentum Auguſtini lib. 5. con. Iul. cap. 3. Ioannes Bagocius lib. 5. demonſtrat. dogm. Chriſt. diſputat 8. capite 1. ſect. 3. Sancti Auguſtini ſententiam pluribus probat, & concludit: *Abſit autem, vt quiſquam Catholicus, Deum rei tam fœdæ, & ad malum importunè incitantis authorem credat, cum tamen ſi hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomite condidiſſet, tam eius, quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque author eſſet exiſtimandus*. In hac eadem ſententia cum Auguſtino concinit doctiſſimus P. Eliſalda, qui cum Theologicam cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictauit. Hinc in publicis theſibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æſtiuis horis propugnatis Auguſtiniana ſententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiſcentia, quo ſub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad vnum, natura ſua eſt vel pars peccati, vel effectus peccati, eſtque in natura humana vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & neutiquam naturalis conſtitutio & complexio illius. Conſiſtit in habitu quodam prauo, & corrupto, qui languor animæ eſt, & dicitur, & eodem modo reducendus eſt, vel non eſt ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cuius modum imitatur. Munus illius habitus eſt inordinatio virium animæ inter ſe, & non ſubiectio partis inferioris ad ſuperiorem*.

Plura

Plura autem argumenta S. Doctor contra Iulianum concupiscentiam defendentem congessit, quem etiam acutis subinde salibus perstringit, irridetque. Hæreticus teste eodem lib. 2. contra. Iul. cap. 7. toto libro secundo, & priori parte tertij contra librum primum de nuptijs, & concupiscentia ab Augustino ad Valerium missum pro suscepta laborat, quem S. Pater lib. 4. & 5. prioris operis refellit. Dabo eam in rem vnum, & alterum eiusdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita vrget: *Duo enim bona, quæ à Patre Deo sunt, inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Video, quas patiaris angustias; faues quidem concupiscentiæ, sed erubescis continentiæ.* Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. *Nulla pugna est sine malo. Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum: aut malum, & malum: aut si duo bona inter se pugnant, ipsa pugna est magnum malum.* Cum autem continentia contra concupiscentiam pugnet, hanc malam esse ibidem Augustinus deducit. Hinc ait: *Adhuc non euigilas, vt intelligas, nostram naturam non esse, sed vitium, contra quod virtute pugnamus.* Confirmatur 2. ibidem. *Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus. Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergo vincit libido, & à quo vincitur, est hostis eius. Cum quo autem vincit, & vincitur, author est eius.* Vis harum rationum in hoc consistit. Quòd Dei dona sese inuicem fouent, ac perficiunt, ideo enim multiplicantur, non vt priora à posterioribus destruantur, sed vt nouo cumulo ab eisdem augeantur, ita spes fidem munit, & vtramq; charitas corroborat. Posteriora enim dona dantur in præmium bonorum operum, eisque subiectum redditur melius. Cum autem continentia sit donum Dei, vt ex 1. Cor. 7. probat Augustinus lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. consequens est, vt concupiscentia naturale Dei donum esse non possit, sed vitium solummodò sit, ac defectus. Alterum argumentum, quod S. Doctor contra Iulianum vrget, tale est: Nullum opus Dei est materia pudoris, atqui concupiscentia est materia pudoris, non igitur illa est opus Dei, & ex consequenti non est perfectio naturalis. Maior est certa; etenim *vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona.* Bonum autem non est materia pudoris, sed gloriæ, ac laudis. Audiatur Augustinus lib. 2. de nupt. & concup. cap. 9. *Quid enim potuit Deus facere, quod eius prædicatorem pudeat dicere? Et quod est grauius, pudeat hominem alicuius operis, quod non homo, sed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto possunt labore, & industria id agant, ne de suis operibus erubescant.* Porrò concupiscentiam esse materiem erubescentiæ, ac pudoris certius est, quàm vlla aliunde petita ratione euidentius fieri possit. Scribit ibidem S. Doctor cap. 5. *De hac* concupiscentia *erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ prius pudenda non fuerant, sed tanquam Dei opera prædicanda, atq; glorianda. Tunc ergo texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt.* De hoc ipso passim Augustinus agit etiam in opere imperfecto. Gen. 1. 31.

Imò subtiliter, & acutè Iulianum vellicat, qui laudaret concupiscentiam, simulque contra eandem pugnaret, laude quidem eandem bonam fingens, sed pugna malam contestans. Cum verò Augustini sententiæ aculeis vndique armatæ sint, quibus non modò hæreticus pungatur, verùm etiam feriatur, quasdam hic libet subnectere. Itaque libri quarti initio scribit: *Hoc malum contra me laudando, aduersarius meus videris, sed ints debellando, meus testis es. Si autem*

hoc non debellas, tuus hoſtis es. Longior ſanè eſt ſententia lib. 3. cap. 21. ſed ſalibus tota aſperſa eſt. *Fortaſſe ergò*, inquit, *laudare te fingis, ſi pugnare non fingis. Nam quomodò fideliter ſimul agas duo iſta, non video, vt & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Vnum eorum credimus, ſed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem ſimpliciter agis in præconio, colludis in prælio*. Et poſtea: *Mallem te fallaciter laudare concupiſcentiam, quàm fallaciter impugnare. Tolerabilius enim lingua tua, quàm vita mentitur, tolerabilius ſententia, quàm continentia ſimulatur. Fingis quippe laudem, qua ſis aduerſarius ſententiæ meæ, ſi non fingis caſtitatem, qua es aduerſarius concupiſcentiæ tuæ*. Rurſus capite vltimo eiuſdem libri ſic Iulianum premit: *Quid eſt quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò virtute hoſtes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiſcentiam debellamus, quare non ambo vituperamus? Quam te iactas expugnare continentia, quare non vis damnare ſententia?* Quod verò Pelagiani continentiam præcipuè profitebantur, qua contra concupiſcentiam bellum gerebant, Auguſtinus ex ipſorum ſententia continentiam in ſuſpicionem ſimulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: *Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet, ſuſpectum facis eſſe, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in operto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodò vis, vt arbitremur aduerſus aculeum te dimicare libidinis, cum libros impleas laude libidinis? Verùm ecce vinco ſuſpicionem meam: expugnare te credo, quod laudas, ſed laudare te doleo, quod expugnas*. Præterea lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiſcentiam expugnatione eius, me verò laude eius. Sed ego reſpondeo, ut uincatur, qui laudat, iudicet, qui pugnat. Si enim malum eſt, cur laudat? Si bonum eſt, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum eſt, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiu igitur expugnator libidinis eris, tamdiu pro me contra te ipſum iudex eris. An fortè aduerſus libidinem non certabis, ne in iſto, quod mecum habes, certamine ſupereris, dicens tibi ipſi, meliùs non pugno, quàm oſtendo pugnando malum eſſe, quod laudo? Noli obſecro te: Quid enim ſum ego, quem pro magno deſideras vincere, vincat te potius veritas, ut tu libidinem uincas &c.* Quare veluti proſtrato aduerſario inſultat Auguſtinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante ſecura eſt*. Lib. 4. cap. 2.

S. Doctor inde etiam Pelagianorum ſententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiſcentiæ, quod non minus eleganter, quam feſtiuè ſæpe obijcit Iuliano. *Duo enim bona, quæ à Deo Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt, pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis uelis eſſe reſponde. Video quas patiaris anguſtias! Faues quidem concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ. Vincat pudor tuus, eoq; uincatur error tuus*. Lib. 4. cap. 13. lepidè idem inculcat cap. 14. *Inter ſe belligerantes tanquam in bello timidus ambas laudare conaris, uelut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram uincere*. Cum Iulianus continentiæ cultorem profiteretur, erat enim Epiſcopus, irridebatur ab Auguſtino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortiſſimus nocturnorum etſi non adminiſtrator, certè exhortator, prædicatorq; bellorum*. Lib. 5. c. 7. Quem tamen ad eam prauam ſententiam deponendam hortabatur: *Rogo te, ſi libido iſta, ut credimus, ſolam tibi ingerit moleſtiam reſiſtendi, nullam uerò exhibet uoluptatem, cur ei quamuis falſæ tam magnam laudis perſoluendam putas eſſe mercedem?* Lib. 3. oper. imperf. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideo te plus amabit? prorſus falleris, illa non amat hominem, ſed planè ſtimulat, ut amet, quod amare non debet*.

Vtri-

Vtrique S. Augustini argumento duplicem responsionem repositam video: In primis Iulianus dicebat, duo in concupiscentia distinguenda esse: naturalem vim, & pronitatem ad speciem per generationem propagandam, & excessum eiusdem, quo etiam ad inhonesta, & illicita homines propellit. Illud primum esse bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum esse quid vitiosum, ac vituperabile. Hanc Iuliani responsionem secutus est Moraines. Alij verò Recentiores, cum eos pudeat, Iuliani verbis loqui, alia via euadere conantur. Dicunt concupiscentiam esse donum Dei, at cum aliqua imperfectione, cum omne creatum sit defectuosum: Pudicitiam autem pugnare contra imperfectiones concupiscentiæ, ac eisdem resistere, harum erubescere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum esse id, cui imperfectiones illæ connexæ sunt: sicuti voluntas est peccabilis ob sui imperfectionem, quia est ex nihilo, & tamen non confundimur de illa, neq; dicimus eandem esse malam, & vitium naturale. Sed neutra responsio satis est ad infringendam vim argumentorum Augustini. Primum Iuliani, ac Morainij responsum sæpè refellit S. Doctor. Lib. 5. con. Iul. cap. 7. *Quid enim*, inquit, *te adiuuat, quòd reprehendere videris eius excessum, cuius approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quando eius motibus ceditur, quia malo resistitur, ne bonum castitatis intereat, si huic malo non resistatur.* Acutè: siquidem est mala eo ipso, quòd ad malum impellit; hæc enim est proprietas habitus vitiosi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo iure P. Macedo exemplo habitus vitiosi, quem Suarez disp. 44. Metaph. sect. 13. num. 26. negat posse à Deo produci in homine, quia Deus ea ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiscentiam posse à Deo in homine in statu naturæ puræ produci. Præterea lib. 4. cap. 14. idem Augustinus ait: *Vt non fiat malum excedendi, resistendum est malo concupiscendi. Duo ergo mala sunt, quorum vnum habemus, alterum facimus, si ei non resistimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deinde incipis disputare de excessu concupiscentiæ, quem reprehensibilem dicis, quasi in eius moderatione, cũ ea benè vtitur coniugatus, equus ipse, qui malus est, & non potius sit eius auriga laudandus.* Hinc idem Pater lib. 1. oper. imper. cap. 70. scribit: *Si ei consentis, malum agnosce peccando: si ei resistis, malum agnosce pugnando.* Præterea lib. 4. eiusdem operis cap. 41. *Ecce ergo dicis, Deum in homine modum instituisse libidini, cur in eo modo non stat, in quo est diuinitus instituta, sed eum, nisi coerceatur, egreditur? Quomodò ergo bonum dicitur, quæ vrget, & compellit hominem facere malum?* Et concludit: *Excessus proinde libidinis in peccato est, sed etiam impulsus in crimine*, nempe vitio per modum habitus. Sed nec altera responsio probari potest. Nam imperfectio consistit in priuatione, ac carentia perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiscentiæ impulsiua ad malum explicat validiorem causalitem; vnde nequit constitui in sola priuatione, quæ nihil potest causare efficienter, sed vt purus tantùm terminus *à quo*, vt docent Aristotelici. Quare sicuti habitus vitiosus, quò efficaciùs mouet ad actus prauos, maiorem dicit intensionem suæ entitatis, ita etiam concupiscentia, quò potentiùs excitat ad actus quoscumque inhonestos, maiorem intensionem suæ actualitatis ostendit. Præterea eadem responsio refellitur: Quia omnis virtus, seu passio naturalis habet aliquos motus bonos, inde enim bonitas naturæ à posteriori cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, vt probat Augu-

stinus

stinus lib. 4. con. Iul. cap. 2. Nam in sanctis continentibus concupiscentia nullos actus bonos exerit: *Quid ergo*, inquit, *illic agit*, *ubi malum est*, *quicquid agit*, *ac si ei consentiatur*, *& peragit? Quid ibi agit hæc concupiscentia*, *ubi nihil boni concupiscitur ex illa? Quid ibi agit libido*, *ubi nihil boni libebit ex illa?* Lege ibi plura.

Dices Sanctos continentes ob maiorem perfectionem voluntariè sibi interdicere actus bonos concupiscentiæ, quos vxore ducta possent licitè exercere. Hanc responsionem capite illo secundo explodit Augustinus dicens: *Pudicitia coniugalis inhiantem concupiscentiam siue de illicito*, *siue de licito percipere voluptatem*, *frenat ab illicito*, *permittit ad licitum*: *hoc est bonum*, *non tamen eius*, *sed benè vtentis bonum est*. *Quod autem ipsa concupiscentia facit*, *siue ad licitum*, *siue ad illicitum indifferenter ardere*, *vtique malum est*. *Hoc itaque malo benè vtitur pudicitia coniugalis*. Et quidem vbique Augustinus constanter docuit coniuges benè vti malo. Quod rursus inde probauit, quia concupiscentia in coniugatis impellit ad malum, excitat in fœminas prægnantes, & in omne libidinosum opus insurgit. *Non importunè*, ait ibidem, *in coniugatis esse dicatur*. *Si enim summum culmen obtinent pudicitia coniugalis*, *faciunt boni aliquid per illam*, *quamuis nihil faciant propter illam*. Sanè nusquam S. Doctor vocauit concupiscentiam bonum, sed vbiquè malum dixit, vt planè euidens fiat, secundùm propriam essentiam esse malam, non verò secundùm imperfectionem annexam, vt recentiores illi contendunt. Imò sæpius vrget contra Iulianum, admissa semel concupiscentia ex prima hominis productione eidem inserta, Manichæorum hæresim promoueri, qui cum concupiscentiam esse malum videant, neque Deus bonus mali author statui possit, statim inducunt Deum malum concupiscentiæ malæ conditorem. Ita enim discurrit lib. 1. con. Iul. cap. 8. & seq. lib. 5. cap. 16. & in oper. imperf. lib. 3. cap. 178. 208. 213. lib. 5. cap. 30. lib. 6. cap. 5. & 36. Dabo vnum testimonium ex eodem sexto libro cap. 6. *Tu autem*, *qui nesciens quid loquaris*, *obijcis mihi*, *quòd dicam*, *Deum creare peccatum*, *resiste Manichæo dicenti*, *in discordia carnis*, *& spiritus inter se contrarias mali*, *& boni apparere naturas*. *Vnum est*, *quod respondemus*, *vt pestis ista vincatur*. *hanc scilicet discordiam primi hominis in nostram vertisse naturam*: *quod tu negando conaris*, *vt vincant*, *satisque manifestaris fictus Manichæorum oppugnator*, *& verus adiutor*. Capite etiam 14. & fusè, & eruditè idipsum deducit. Exemplum autem, quod ijdem Scriptores ex voluntate ob sui nihileitatem, à qua ortum habet, peccato obnoxia, non est ad rem; siquidem voluntas plures actus bonos elicit, qui in suo ordine naturali boni sunt, & laudabiles, vnde & ipsa bona esse cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantùm terminum exerit, sed ad illicita quæque exæstuat, à voluntate autem in honesta meta illius actus figitur, ita vt ad vetita non prorumpat.

Opponunt Augustinum lib. 1. Retract. cap. 9. dixisse: *Quamuis ignorantia*, *& difficultas* (loquitur de difficultate orta ex concupiscentia) *etiamsi essent hominis primordia naturalia*, *nec sic culpandus*, *sed laudandus esset Deus*. Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfecta concupiscentiæ subiectione. In vno hoc *tam claro*, vt aiunt, Augustini testimonio sibi victoriam canunt, cum tamen S. Doctor innumeris locis oppositum

poſitum aſſeruerit, nec ibidem, vt ipſi perperam arbitrantur, ipſorum ſententiam docuerit. Etenim S. Doctor eo loci contra Manichæos diſputabat, qui dicebant, concupiſcentiam eſſe malam, & impoſſibile eſſe ſine illa hominem produci; & cum à Deo bono creari nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Auguſtinus vt eoſdem refelleret, hypotheſim vtramque gratia diſputationis admiſit, nempe hominem cum concupiſcentia creatum, & ſine iſta nequaquam creari potuiſſe, vrgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuiſſet facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putaſſe, impoſſibile eſſe, condi hominem ſine concupiſcentiæ malo teſtatur S. Doctor lib. 1. con. Iul. cap. 5. & lib. 3. cap. 12. Igitur in illa hypotheſi adhuc eſſet laudandus Deus, vt libro tertio de libero arbitrio ab Auguſtino probatur. Hinc idem ſcribit lib. 1. Retract. cap. 9. *Quæ diſputatio contra Manichæos habenda eſt, qui non accipiunt ſcripturas ſanctas veteris teſtamenti, in quibus peccatum originale narratur.* Poſtea: *Contra Pelagianos autem hoc defendendum eſt, quod vtraque ſcriptura commendat, quam ſe accipere profitentur.* Nempè malum concupiſcentiæ non eſſe à Deo in prima productione homini inſertum, eò quòd *fecerit Deus hominem rectum:* Eccleſiaſtes 7. quod teſtimonium ſæpius inculcat contra Pelagianos lib. 14. de ciuit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de cor. & grat. cap. 6. Epiſt. 105. ad Sixtum: lib. 4. oper. imperf. cap. 44. & alibi. Concupiſcentia autem rectitudinem hominis ſuſtulit, illumque in illicita decliuem, imò præcipitem fecit. At Auguſtinus præter hoc teſtimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex cap. 40. Eccleſiaſtici: *Iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* quod in opere imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans Deum iniuſtitiæ accuſandū, ſi iugo victricis concupiſcentiæ hominem nulla culpa præcedente aggrauaſſet; id enim ſumma miſeria eſt, ac grauem inde pœnam homo experitur, omnis autem pœna iniuſtè infligitur, ſi nulla eandem culpa merita eſt. Igitur illam hypotheſim, quam agens cum Manichæis diſputationis gratia Auguſtinus admittebat, in libris contra Pelagianos non modò non probauit, verùm etiam ſoliſdiſſimis argumentis exploſit.

Iulianus plura argumenta congeſſit, vt probaret concupiſcentiam eſſe perfectionem naturalem hominis, eſse bonum, ſolumque eiuſdem exceſsum eſse culpabilem. Lib. 4. oper. imperf. cap. 56. eo vtitur argumento, quòd concupiſcentia ſit perfectio naturalis pecudis, & bonum eiuſdem ad ſpeciei propagationem inſeruiens; vnde eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, quà parte cum brutis ſecundùm gradum ſenſitivum conuenit. Rurſus lib. 1. eiuſdem operis cap. 70. arguit, quia concupiſcentia fuit ante peccatum, ideo enim Adam peccauit, quòd appetitus ſenſitivus eiuſdem vetitum fructum concupiuit. Præterea ſi concupiſcentia eſt pœna peccati, igitur laudanda eſt, bona eſt, honeſta eſt: ſiquidem bonum, atque honeſtum eſt, peccatorem puniri. Ita arguit apud Auguſtinum lib. 5. prioris operis cap. 4. Denique exemplo ciborum probat eiuſdem exceſsum eſse culpabilem; nam vt illi boni ſunt, malus tamen poteſt eſse illorum vſus, ita bona eſt concupiſcentia, licèt malus ſit eiuſdem abuſus. Apud S. Patrem lib. 3. cap. 20. & lib. 1. de nupt. & concup. cap. 19. Reſpondet Auguſtinus ad primum concupi-

ſcentiam in pecude eſse perfectionem, quia eſt conformis eiuſdem naturæ, nec repugnat ſpiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ, vnde ait lib. de pec. orig. cap. 40. *Tanta namq; excellentia eſt in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura ſit pecoris.* Et lib. 4. oper. imperfecti cap. 56. *Sic ergo*, inquit, *in libidine agnoſce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, ſi animam non habes Aſininam.* Vbi etiam notat concupiſcentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contra naturam, vti facit in homine; vnde peior longè eſt in homine libido, quàm in brutis. Ad ſecundum reſpondet ibidem negando in terreſtri paradiſo actum concupiſcentiæ præceſſiſse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do eiuſdem verba: *Præceſsit*, inquit, *mala voluntas, qua ſerpenti ſubdolo crederetur, & ſecuta eſt mala concupiſcentia, qua cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamuis iam vtraque mala eſſet, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præceſsit voluntatem, nec reſtitit voluntati.* Ad tertium negat illationem; etenim concupiſcentia, prout eſt pœna, honeſtè à Deo intenditur, at mala eſt reſpectu hominis, cui infligitur; ita mors mala eſt homini, bona reſpectu Dei illam decernentis in pœnam peccati. Addit exemplum de cæcitate cordis, qua Deus vti iudex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa eſt maximum malum, & concludit: *Proinde omnia, quæ pro hac tua cæca, & inconſiderata opinione dixiſti, qua carnis concupiſcentiam eo ipſo, quòd eam pœnam diximus eſſe peccati, non ſolùm non vituperandam, verùm etiam laudandam putaſti quamlibet prolixa diſputatione in eo fueris immoratus, euanuiſſe certiſsimum eſt.* Ad 4. reſpondet idem Auguſtinus lib. 3. con. Iul. cap. 20. *Ita enim*, inquit, *non intelligis quid loquaris, vt non vides creaturam panis, & vini non concupiſcere aduerſus ſpiritum, ſed ipſam potiùs inhoneſte à male vtentibus concupiſci, & ea forinſecus in noſtrum corpus intrare.* Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, vti olim Romanorum mos fuit, at licitè concupiſcentia palam vti coniuges erubeſcunt, vt planè appareat, malam eſse concupiſcentiam, cum vel licitus eiuſdem vſus pudorem incutiat. Videatur S. Pater lib. 1. ad Bonifacium cap. 16.

Obijciunt Recentiores contra eandem S. Doctoris ſententiam. Motus concupiſcentiæ præueniunt rationem, quia ſunt ante omnem electionem, ergo concupiſcentia non eſt omnimodè ſubiecta rationi, cum habeat motus ante omnem actum illius. Rurſus inquiunt: Homo appetitu rationali fertur in honeſta, appetitu ſenſitiuo, ſeu concupiſcentia fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu iſta inhiat in delectabilia, quàm ille in honeſta; ſiquidem cum obiecta honeſta repræſententur per ſpecies alienas, minus mouent, quàm delectabilia, quæ per ſpecies proprias de præſenti ſenſum alliciunt. Denique inſtant: Nullum, quod eſt debitum naturæ eſt amiſſum per peccatum, atqui eſt amiſſa ſubiectio partis inferioris reſpectu appetitus rationalis, igitur ea ſubiectio non eſt perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Auguſtino diluta ſunt. Reſpondet ad primum, quòd in pœnam tantùm peccati motus concupiſcentiæ præueniunt deliberationem appetitus rationalis; vnde ſi homo non peccaſſet, motus appetitus ſenſitiui præceſſiſsent quidem voluntatis actus, non illi quidem vim inferendo, ac rationem grauiori impetu præoccupando, illamque abſorbendo, vti de facto contingit, ſed ſuauiter alliciendo, quod & in paradiſo accidit, vbi *non voluntatem cupiditas duxit, nec præceſsit voluntatem*

luntatem

luntatem, nec reſiſtit voluntati: lib. 1. oper. imperf. cap. 70. Ad ſecundum negatur conſequentia, etenim rectus ordo exigit, vt inferius à ſuperiori, non verò ſuperius ab inferiori moueatur. Vnde optima hominis conſtitutio petit, vt pars eiuſdem ſuperior pleno iure in inferiorem vtatur, non verò vt iſta illam ſibi ſubiuget, ac ſupplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, ac miſeriam, vt more pecudum fortiùs à delectabili trahatur, quàm ab honeſto, & hoc prouenit ex ignorantia, quod alterum ex peccato originali in humanum genus deriuatum vitium eſt, neque enim ſi perfectè honeſtum repræſentaretur voluntati, ab iſta dimitteretur delectabili electo. Itaque in illa præponderantia, & maiori vi in trahendo, quæ ineſt delectabili ſupra honeſtum in ſtatu naturæ lapſæ, pars rebellionis appetitus ſenſitiui contra rationalem conſiſtit. Porrò hæc ſcribit Auguſtinus lib. 5. con. Iul. cap. 3. *Si prudenter hic ſaperes, profectò eſſe iniquitatem videres, qua pars inferior hominis repugnat ſuperiori, atque meliori*. Tertium argumentum nullum eſt, nam in ſententia Auguſtini falſum eſt, poſt primum peccatum naturalia manſiſse integra, homo enim per peccatum fuit ſpoliatus gratuitis, & læſus inſuper in naturalibus, quod ex parabola peregrini Ierichontini Lucæ 10. ſuadetur integro ferè volumine à Florentio Conrio Archiepiſcopo Thuamenſi. Teſtimonia verò Auguſtini in eandem rem indicat P. Macedo in Cottina theſi 34. & lib. 4. de clauibus Petri in contr. de pec. orig. cap. 12. vbi validè pro S. Doctoris ſententia decertat.

Vnum obſtare videtur, quod acerrimè vrgent Recentiores. Etenim damnata eſt hæc propoſitio Baij 55. *Deus non potuiſſet talem ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur*. Quare potuit Deus condere hominem in ſtatu naturæ puræ ſubiectum concupiſcentiæ, qualis modò naſcitur. De his propoſitionibus Baij variè ſentiunt Theologi. Pater Vaſquez magni inter Recentiores nominis 1. 2. diſp. 190. cap. 18. proponit verba bullæ, quæ eiuſmodi ſunt: *Quas ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas quanquam nonnullæ aliquo modò ſuſtineri poſſent, in rigore tamen, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes, reſpectiuè, & quæcunque ſuper ijs verbo, ſcriptoque emiſſa præſentium authoritate damnamus*. De qua cenſura ita idem iudicat. *Multas ex illis propoſitionibus continentes acre iudicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, vt ſcandalo, & offendiculo patentes, & hac ratione ſolùm prohiberi, nam & audacia, nimiaque arrogantia in aliorum ſententijs malignè vellicandis, ac lacerandis non parum ſcandali afferre ſolet, à quo docti, & prudentes Theologi in ſuis ſcriptis abſtinere deberent*. Hæc autem confirmat locupletiſſimo teſtimonio Cardinalis Franciſci Toleti, qui in cauſa Baij Louanium ab Apoſtolica Sede delegatus fuit. Quare cum Baius Pelagianæ hæreſeos incuſaret aſserentes, hominem talem potuiſse à Deo creari, qualis modò naſcitur, hinc ob infamiæ notam, quam oppoſitæ ſententiæ authoribus inurebat, eiuſdem propoſitio cenſuræ ſubiecta eſt. Hoc autem patet ex cenſuris eiuſdem, quæ in eadem bulla referuntur v. g. propoſ. 37. ait: *Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit*. Quam ſententiam defendit Vaſquez 1. 2. diſp. 190. cap. 18. vbi teſtatur cenſuram Baij, non verò aſsertum eſse ab Apoſtolica Sede damnatum, cum in Arauſicano canone 22. dicatur: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum*. Præterea propoſ. 13. ita ſcribitur:

Pelagij ſententia eſt: opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non eſt regni cæleſtis meritorium. Quare cum Louanienſis Scriptor oppoſitam ſententiam de creatione hominis cum concupiſcentia ab authore naturæ inſerta Pelagianiſmi dubio procul de more incuſaret, meritò ab cenſuram eiuſdem propoſitio vti ſcandaloſa proſcripta eſt. Rurſus in bulla Baij propoſitiones dicuntur damnari *reſpectiuè*, nempè, *in proprio verborum ſenſu ab aſsertoribus intento*. Propoſitio illa 55. damnatur *reſpectiuè* ad propoſitionem 27. quæ eſt: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis eius conditio*. Quaſi ſubiectio concupiſcentiæ non fuerit ex dono Creatoris, ſed ex exigentia naturali humanæ ſubſtantiæ, tanquam propria paſſio eiuſdem, quod falſum eſt. Nam hæc duo diſtinguenda ſunt: Concupiſcentiæ ſubiectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ, vel ex pura puta decentia. Primum enim negatur, alterum à nobis aſſeritur; & hoc patet ex Auguſtino ſcribente lib. 3. con. Iul. cap. 11. *In natura hominis ante peccatum pacem decebat eſse, non bellum*. Scio eundem lib. 2. de pec. mer. & remiſſ. cap. 22. hæc ſcribere de primis parentibus: *Quamuis corpus animale geſtarent, nihil inobediens in illo aduerſum ſe moueri ſentiebant. Faciebat quippe hoc* ORDO IVSTITIAE, *vt quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, ſicut ipſa eidem Domino ſuo, ita illi corpus eius obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum ſine vlla reſiſtentia famulatum*. Vbi nomine iuſtitiæ non rigoroſum debitum in natura humana fundatum intellexit, ſed ex decentia ſolius Creatoris deriuatum. Rurſus ſciendum eſt, aliquas propoſitiones æquiuocas modò ab Eccleſia reijci, modò approbari. Hoc oſtendimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 20. de illa propoſitione: *Vnus è Trinitate paſſus eſt*, quam Hormiſdas reiecit, at Ioannes II. Vigilius, ac Synodus V. vti Catholicam definiuerunt. Etenim in ſenſu Eutychianorum damnata fuit, quaſi Verbum in natura diuina paſſum diceretur, & licèt alij adderent *paſſū carne*; attamen cum ob affinitatem cum hæreſi Euthychetis ſuſpecta eſſet, iure S. Hormiſdas eandem approbare recuſauit. Baius propoſ. 74. hæc tradidiſſe dicitur: *Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus iam dominatur, peccatum eſt*. Quod falſiſſimum eſt, nunquam enim ipſamet concupiſcentia eſt peccatum, vt ex Tridentina Synodo conſtat. Quare propoſitio illa Baij non ſolùm ob cenſuram damnata eſt, verùm etiam quòd Hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicus ſuſtinent concupiſcentiam eſſe peccatum, vt patet apud Bellarminum lib. 5. de amiſſ. grat. cap. 5. in quo errore propoſitio 55. Baij, quòd concupiſcentiam attinet, fundatur, à cuius tamen damnato ſenſu longo interuallo diſtamus; non enim dicimus, Deum non potuiſſe condere hominem cum concupiſcentia rebelli, quòd illa ſit formaliter peccatum, ſed quia licèt ipſa peccatum non ſit, eſt tamen ad peccatum inclinans, & quidem vehementiùs, quàm quilibet alius habitus vitioſus ab homine contractus. Profectò theſis illa Baij, hominem non potuiſſe à Deo produci, qualis modò naſcitur, iuxta amplam eiuſdem expreſſionem vera eſt, quis enim dixerit, Deum poſſe condere hominem cum peccato originali, cum quo modò naſcitur? Hoc enim erat illud abſurdum, quod Pelagiani contra Orthodoxos vrgebant, Deum eſſe authorem peccati, ſi eo infectus homo naſcebatur. Et quidem Martinus de Eſparza inſignis noſtræ ætatis Theologus quæſt. 10. de gratia hæc ſcribit:

Concu-

Concupiſcentia poſt peccatum ita eſt ſoluta, ut regnet in carne peccati, hoc eſt, obtineat prædominium aduerſus rationem, præponderante eius inclinatione in malum, atq; in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis ſuperioris in bonum honeſtum, atque in ſalutem, & ultimam felicitatem eiuſdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem aduerſus partem ſuperiorem nequaquam adfuiſſet in ſtatu puræ naturæ. Quare ex huius Scriptoris ſententia non potuit condi homo à Deo in ſtatu naturæ puræ cum concupiſcentia rationi prædominante, atq; in eandem vim legiſlatiuam exercente, vt ibidem ad 6. loquitur, cum tamen homo de facto tali concupiſcentiæ ſubiectus naſcatur. Hactenus de ſenſu illius 55. propoſitionis Baij.

Quæri poteſt, an S. Doctor admiſerit vti poſſibilem concupiſcentiam rationi ſubiectam, ita vt non ſecundùm ſe, ſed ſecundùm prædominium ſupra rationem eandem ſolummodò primo homini in ſui conditione inſeri potuiſſe negauerit. Reſpondeo Auguſtinum ſenſiſſe concupiſcentiam ſecundùm ſe eſſe vitium, & non ſolùm eſſe vitiatam. Ita illam pronunciauit *vitium, quod non eſt ex Deo* lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & paſſim contra Pelagianos. Attamen hoc ſibi ſufficere dicebat, ſi hæretici ſaltem concederent, eandem eſſe vitiatam, inde enim peccati originalis vulnus ſtatim apparebat. Scribit S. Doctor contra Iulianum lib. 2. proximè laudato cap. vlt. *Et ſi non vult concedere vitium eſſe libidinem, dicat ſaltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipſum vitium eſſe carnis concupiſcentiam, vt illa, quæ obedienter, & ordinatè moueretur, nunc inobedienter, inordinatèq; moueatur &c.* Et lib. 5. con. Iul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia ſeruire animi imperio, nouam quandam libidinem dicis, aut fortè nimis antiquam, qualis & in paradiſo eſſe potuiſſet, ſi nemo peccaſſet.* Et lib. 2. oper. imperf. cap. 122. ſcribit de concupiſcentia: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterùm S. Doctori conſtans ſententia ſtetit, nullam fuiſse concupiſcentiam in primo homine ante peccatum non modò ſecundùm illam vim tyrannicam ſupra rationem, ſed nec vllam omninò licèt rationi ipſi ſubiectam. Probatur hoc ex lib. 4. con. Iul. cap. 11. vbi ait: *Quis enim negat futurum fuiſſe concubitum, etiamſi peccatum non præceſſiſſet? ſed futurus fuerat, ſicut alijs membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipſa libidine, vt non nos de illa nimiùm contriſtemus, non qualis nunc eſt, ſed ad nutum voluntatis ſeruiente.* Lege cap. 14. Et lib. 5. cap. 7. his aduerſarios vellicat: *Sed ecce non vobiſcum de libidinis abſentia, præſentiaue contendimus, nec dilectionem, quam debere vos ei videmus, offendimus, ſaltem ipſam ſubditæ voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hac ipſa re agit S. Doctor lib. 1. ad Bonifacium cap. 17. vbi quatuor modos aſſignat, quibus nuptiarum fœcunditas perfici potuiſset, quorum duo poſtremi ſunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido conſurgeret, quando eſſe concubitum neceſſarium caſta prudentia præſenſiſset: aut nulla omnino exiſtente ibi libidine, vt cætera membra quæque ad opera ſua, ſic ad opus proprium etiam genitalia iuſsis volentium ſine vlla difficultate ſeruiſsent.* Poſtea de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non eſt aduerſus vos vlla contentione laborandum. Etſi enim quartam nolueritis eligere, vbi eſt omnium obedientia membrorum, ſine vlla libidine ſumma tranquillitas, quoniam tam vos efficit veſtrarum diſputationum impetus inimicos, illud vobis ſaltem*

place-

placebit, quod tertio loco poſuimus. Legendum eſt integrum caput, inde enim euidenter colligitur, S. Doctorem cenſuiſſe, nullam fuiſſe in terreſtri paradiſo concupiſcentiam, eamq; ſubiectam voluntati diſputationis tantùm gratia admiſiſſe, ne aduerſarios *de illa nimiùm contriſtaret*, vt ex eodem proximè recitauimus. Hæc Auguſtinus de concupiſcentia ſcripſit, probans ex illo 1. Io: 2. 16. *Concupiſcentia carnis non eſt ex Patre*. Quem textum de actibus vetitis concupiſcentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò abſurdam eorundem opinionem S. Pater arbitraretur ex ijs, quæ ſcribit lib. 4. oper. imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur*, inquit, *cauentur opera mala, niſi frænctur concupiſcentia mala, quæ à te HORRENDA IMPVDENTIA, vel potius AMENTIA dicitur bona. Nec erubeſcis, nec horreſcis, te ad TANTVM DEDECVS perueniſſe, vt nemo liberetur à tuo malo, niſi non conſentiat tuo bono. Concupiſcentia igitur carnis, qua cupiuntur, quæ prohibentur, non eſt à Patre. Fruſtra putas, uel potius uis putari, ubi hoc Ioannes Apoſtolus dixit, concupiſcentiam carnis poſitam pro luxuria. Prorſus ſi non eſt à Patre luxuria, nec illa eſt à Patre, cui ſi conſentiatur, concipit, paritq; luxuriam. Nam motibus ſuis quibuslibet obtinere quid conatur quæſo, niſi ad luxuriam peruenire? Quomodò ergo eſt bonum, quæ peruenire conatur ad malum? Quomodò eſt noſtrum bonum, quæ nos ad malum compellit*. Lege ibidem.

§ III.

Vtrum S. Auguſtinus exceſſerit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ uitæ miſerijs. Insigne D. Thomæ pro Auguſtiniana ſententia teſtimonium.

PErgo ad alterum S. Auguſtini exceſſum. Etenim ille, quò Pelagianos confutaret, non ſolùm è ſacris arcanis teſtimonia petiuit, ſed vt erat ſubtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifeſtis vſus eſt. Inter cætera argumenta celeberrimum inuenit magnus Doctor, quo peccatum originis perſuaderet, deducens nempe illud ab infinitis humanæ vitæ miſerijs. Ita appellans illam Eccleſiaſtici ſententiam cap. 40. initio *Iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de uentre matris eorum*, arguebat ad ſaluandam Dei iuſtitiam, aliquod in naſcentibus crimen aſſerendum eſſe, ne tot miſerijs puniri innoxij crederentur. Hoc argumentum vbique in Auguſtini non dicam libris, ſed librorum paginis occurrit. Lib. 6. oper. imperf. cap. 36. has ſententias conglomerat. *Omnis autem pœna hominis, quid eſt, niſi pœna Dei imaginis, quæ ſi infertur iniuſtè, profectò à quo infertur iniuſtus eſt. Quis porro dubitet, quod iniuſtè inferatur pœna imagini Dei, niſi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Iuſtus eſt Deus, quod aſsiduè contra te dicis, & neſcis, iuſtus eſt, inquam, Deus, & ideo naſcentes nec faceret, nec fieri ſineret miſeros, niſi noſſet reos*. Item. *Ipſi nullum, ſicut putatis, trahentes peccatum immeritas, ſi hoc ita eſt, procul dubio ſuſtinent pœnas. Vbi eſt iuſtitia Dei, quam ſi cogitares, numquam crederes, ſine ullo merito peccati originalis tam miſeros eſse naſcentes*.

Reſpondet Moraines diſp. 13. num. 106. Auguſtinum à miſerijs vitæ humanæ peccatum originale probantem *exceſsiſse uidelicet feruore diſputationis abreptum, & odio hæreſis Pelagianæ ad contrarium extremum declinaſse, neque hac in parte*

doctri-

doctrinam eius approbaſſe Eccleſiam. Placet quòd non dixit *interdum* declinaſſe ad extremum, vbiq; enim declinaſſe dicendus eſſet, nam illud argumentum *tam ſæpè dictum, ſæpiuſq; dicendum* vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quare Auguſtinus ſciens, prudens, volens ea ratione vſus eſt, non diſputationis æſtu, ac furore percitus, vt aduerſarij opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum euadere totis viribus conati ſunt, vt patet ex Iuliano libro eodem cap. 25. vbi Auguſtinianam ratiocinationem irridens: *Verùm quid nos*, inquit, *tam obſtipæ veritatis ſolius rationem ſequendam putamus, cum inimicorum noſtrorum phalanx ipſis innitatur rerum periculis, & inſurgat in nos ærumnarum inimica ſuffragijs, vult quippe pudore coeuntis, dolore parientis, ſudore laborantis tranſmiſsionem culparum, & pœnarum in ſemina comprobare, vt his videlicet ſignis difficilium partuum, agricolarum ſudantium, & diuiſorum noualium crimen naturale credatur, cuius merito per tot incommoda genus exerceatur humanum*. Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Auguſtinum ex propoſito controuerſia fuit, cum præſertim Auguſtinus omnia ſoluerit, quæ ad illud infringendum Iulianus oppoſuit, vt palam fit ex libro ſexto operis laudati. Quod verò ſcribunt Eccleſiam hac in re non approbaſſe Auguſtini doctrinam, ipſorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis conſecratam fuiſſe non animaduertunt. S. Gelaſius Papa in epiſtola 7. ad Epiſcopos per Picenum contra Senecam quendam Pelagianum eodem Auguſtini argumento vtitur ad probandum originale peccatum: *Ideo*, inquit, *de felicitatis ſuæ claritate ſecluſus, atq; ad ſpinas, & tribulos, miſeriaſq; multiplices cæleſti voce damnatus eſt, quæ vtiq; pœna iuſti iudicij tam grauis, & aſpera in bono perſeueranti nullatenus eſſet inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur*. En Auguſtini voces fideli Echo redditas ab Apoſtolica Sede. Sed hoc ipſum Synodus Patrum Africanorum in Sardinia exulum in libro de Incarnatione, & gratia cap. 14. docet: *Si qui ergo*, inquiunt, *mortem ſolam, vt non etiam peccatum ex homine primo tranſijſſe in genus humanum nituntur aſſerere, mirum ſi non intelligunt, quibus ſententiæ ſuæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt iniuſtum in eo, quod mori faciat paruulos, quos nulla volunt iſti originalis peccati contagione pollutos*. Item. *Qua igitur iuſtitia Deus iuſtus infantibus ſine peccato naſcentibus ingerit pœnam, in quibus pœna non inuenit cauſam? &c.* Præterea Synodus II. Arauſicana canone 2. ait: *Si quis ſoli Adæ præuaricationem ſuam, & non eius propagini aſſerit nocuiſſe, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati eſt, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ, per vnum hominem in omne genus humanum tranſiſſe teſtatur, iniuſtitiam Deo dabit*. Igitur qui maximam miſeriarum, nempe mortem ſine peccato homini accidere dicit, iniuſtum facit Deum, quod eſt S. Auguſtini argumentum. Hunc textum Arauſicanum nonnulli videre, quare reſpondent, mortem ſub ratione pœnæ non potuiſſe infligi homini ſine culpa citra Dei iniuſtitiam, at potuiſſe Deum citra iniuſtitiam condere genus humanum in ſtatu naturæ puræ ſine immortalitatis dono morti naturali ſubiectum. Sed hæc reſponſio nulla eſt. Nam Pelagiani dicebant, mortem eſſe naturalem homini ex eiuſdem corporea compoſitione, nec illi tanquam pœnam infligi, contra quos ex Auguſtino colligit Arauſicana Synodus, ſi mors corporis ſine peccato tranſijt in poſteros, Deum fieri à Pelagianis iniuſtum. Quòd enim mors eſſet malum ſub ratione pœnæ, erat conſequentia illata contra hæreticos, quà talis enim ſup-

ponit

ponit necessariò peccatum, à quo per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsa grauitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam grauissimum vrgebant, vt inferrent, non nisi in pœnam potuisse iustè infligi, alias supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolutè negatum.

Subscribunt eidem argumento alij Patres. S. Prosper con. Collat. cap. 20. *Nimis enim impium est hoc de Dei sentire iustitia, quòd à præuaricatione liberos cum reis voluerit esse damnatos. Patet ergo culpa, vbi non latet pœna, & societas peccati conuincitur de communione supplicij, vt quod est humanæ miseriæ, non de institutione creatoris, sed de retributione sit iudicis.* D. Anselmus lib. de conc. Virg. & pec. orig. cap. 13. *Ea ipsa ratione*, inquit, *qua non debuit Deus Adam facere nisi iustum, nec aliquo debito, siue incommodo grauatum, apertè mens rationalis cognoscit eum, quem similiter propria voluntate, & virtute procreauit alicui malo subditum fieri non debere, quoniam nimis inconueniens est omnipotenti, ac sapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam sola propria voluntate de materia, in qua nullum est peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus* cap. 2. ait: *Sapientiæ, & iustitiæ repugnat, vt cogeret mortem pati sine culpa, quem iustum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquissimus author Hypognosticon lib. 2. initio eodem modo discurrit: *Hac nos pœnæ sententia colligatos ipsa sibi humana natura totum per Orbem terrarum diffusa testimonium perhibet, dum se paternis cruciatibus sanctæ legis testimonio peruidet laborare. Quod qua iustitia, si hæredes parentum peccati non sumus, patimur?* Lege ibi plura. Rursus lib. 5. inter cætera ait: *Secundùm errorem vestrum Deus, qui talem fecit naturam, vt pœnalibus anima passionibus connexetur, crudelis est, aut certè iniustus, vt innocentiam sanctam, & nullius penitus erroris obnoxiam tantis permittat vrgeri periculis, & in ipsis nonnumquam vita priuari.* Et quidem Augustinus lib. 4. con. Iul. cap. 12. referens sententias eorum, qui nescientes originale peccatum ex miserijs hominum Dei æquitatem accusarunt, ait illos rem vidisse, causam nesciuisse, cum alij in vita superiore peccasse animas dicerent, vnde ad miserias subeundas in pœnam nasci iterum cogebantur, de quibus in fine eiusdem libri eruditè discurrit. Ex quibus patet Philosophos plerosque lumine naturali cognouisse, hominem innocentem iniustè tantis miserijs affligi. Quare argumentum illud Augustini ad stabiliendum peccatum originis non solùm probatum fuit Ecclesiæ, verùm etiam ipsis gentilibus, quoad reatum saltem peccati, adeo vel solo lumine naturali est manifestum, atque apertissimum. Vnde magnus ille Bellarminus cum pro opposita sententia plura adduxisset lib. 6. de Amiss. grat. cap. 15. in fine hæc doctissimè iuxta, ac sincerè scripsit: *Omnino enim verisimile est, non fuisse Deum Optimum, & nostri generis amantissimum conditurum hominem tam miserum, quàm nunc est, nisi peccati nostri magnitudo tale supplicium meruisset.* Quæ confirmat opinione Ethnicorum ex Augustino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & sua ipsius bonitate nunquam Deum facturum fuisse Ballarminus docuit, id Augustinus cum tot Patribus ex Dei iustitia fieri non posse affirmauit. Quod si Recentiores & Gelasij, & aliorum veteris Ecclesiæ Auctorum testimonia aliqua interpretatione adhibita vtcumque explicare conabuntur, idem precamur erga Augustinum faciant, cuius vnius vocibus illi locuti sunt. At si cæteros etiam æstu disputationis abreptos veritatis metam excessisse pronunciabunt, eorum voces surda aure præte-

Prætcribimus, Auguſtino tot teſtibus doctiſsimis, ac ſanctiſsimis aſtipulantibus, Neque inſtent damnatam eſſe, hanc Baij propoſitionem: *Non potuiſſe Deum condere ab initio hominem, qualis modò naſcitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminenſi 1. d. 42. q. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non poteſt de iuſtitia, quæ poteſt de potentia.* Ita nulla eſt impoſſibilitas, Iudam in cœlum trahi, ſed id contra Dei iuſtitiam eſt. Quare licèt ſit poſſibile potentiæ, non eſt poſſibile iuſtitiæ, talem condi hominem, qualis modò naſcitur. In priori verò tantùm ſenſu qui negat, cum damnata Baij propoſitione ſentit. Et certè, vti ſuperiùs dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò naſcitur. Alius ergo debet eſſe illius propoſitionis damnatæ ſenſus, qua de re plura §. ſuperiori dicta ſunt, quæ iterum repetere non vacat.

Hoc igitur S. Auguſtini argumento & Apoſtolica Sedes, & tot Patres vſi ſunt, ac præſertim vtraque Synodus & Sardinienſis, & Arauſicana, vt iam ſatis pateat Morainij ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignorauit, vel vnà cum Auguſtino tot, tantoſque Patres exceſſus crimine inuoluit. Sed age, cum homine Scholaſtico omnium Scholaſticorum Principis teſtimonio pugnemus. Is eſt Magnus Auguſtini diſcipulus, ac nobiliſſimæ Scholæ Maximus Magiſter S. Thomas, qui ſcribit Auguſtinum SATIS PROBABILITER ex miſerijs vitæ humanæ peccatum originale deduxiſſe. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet miſerias humanæ naturæ eſſe quædam probabilia ſigna peccati originalis, & ſubdit: *Poſset tamen aliquis dicere, huiuſmodi defectus tam corporales, quàm ſpirituales non eſse pœnales, ſed naturales defectus ex neceſsitate materiæ conſequentes. Neceſse eſt enim corpus humanum, cum ſit ex contrarijs compoſitum, corruptibile eſse, & ſenſibilem appetitum in ea, quæ ſunt ſecundum ſenſum delectabilia, moueri, quæ interdum ſunt contraria rationi &c.* Quæ ipſiſſima eſt reſponſio, quam Recentiores argumento S. Auguſtini applicant. Verùm ſtatim illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen ſi quis rectè conſideret,* SATIS PROBABILITER *poterit æſtimare, diuina prouidentia ſuppoſita, quæ ſingulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptauit, quòd Deus ſuperiorem naturam inferiori ad hoc coniunxit, vt ei dominaretur, & ſi quod huius dominij impedimentum ex defectu naturæ contingeret, eius ſpeciali, & ſupernaturali beneficio tolleretur, vt ſcilicet cum anima rationalis ſit altioris naturæ, quàm corpus, tali conditione credatur corpori eſse coniuncta, quòd in corpore aliquid eſse non poſsit contrarium animæ, per quam corpus viuit.* In quam rem cum nonnulla alia dixiſſet concludit: *Sic igitur huiuſmodi defectus quamuis naturales homini videantur, abſolutè conſiderando humanam naturam ex parte eius, quod eſt in ea inferius, tamen conſiderando diuinam prouidentiam, & dignitatem ſuperioris partis humanæ naturæ,* SATIS PROBABILITER *probari poteſt, huiuſmodi defectus eſse pœnales, & ſic colligi poteſt humanum genus peccato aliquo eſse infectum.* Hæc S. Thomas, quem cum tot ſapientiſſimi, ac ſubtiliſſimi Doctores ſequantur, iam videtis quos, quantoſue aſſeclas habet illa Auguſtini ex miſerijs humanæ vitæ peccati originalis *ſatis probabiliter* poſita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Auguſtino ea in ſententia manus darent, vnus audiatur Ioannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Chriſt. diſp. 8. cap. 5. ſect. 2. in titulo quærit: *An foret iniuſtus Deus, ſi cogeret hominem ſine reatu culpæ mori.* Reſpondet: *S. Auguſtinus, & alij eius diſcipuli, ipsique Patres cano-*

num Arauſicanæ Synodi aiunt, Deum non potuiſſe hominem niſi culpæ reum neceſsitati moriendi addicere, voluntque, ſi id Deus faceret, fore iniuſtum, quia pœnam non merenti infligeret. Et cap. 7. ſect. 3. ait: *Fateor quoque Deum de potentia per bonitatem, & ſapientiam ordinata nullo peccato permiſſo, non potuiſſe velle hominem morti obnoxium, & cum prauitate concupiſcentiæ carnalis creare.* Hæc ille non exiguæ inter Recentiores famæ, qui poſtea inſignibus Thomæ Auguſtini nominibus aſsumptis contra Ianſenium ſcripſit.

§. IV.

An S. Auguſtinus diſputans de virtutibus infidelium exceſſerit.

IDem Morainius rigidiorem exiſtimans S. Doctoris ſententiam de virtutibus infidelium hæc ſcribit diſp. 19. num. 35. *Dicit diſputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentque ſufficere ſine gratia non modò ad virtutes naturales quaſcunque, ſed etiam ad ſalutem, Auguſtinus vt illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æſtu diſputationis abripi interdum videtur.* Sed eundem lapidem hic cenſor offendit, nam de virtutibus infidelium non æſtu diſputationis impulſus S. Doctor diſſeruit, ſed ab aduerſarijs in eam arenam prouocatus, libenter, & animosè deſcendit. Etenim Pelagiani, vt probarent poſse hominem ſine gratia benè operari, exempla infidelium producebant, quos aſserebant ſine Dei gratia pluribus virtutibus floruiſse. Audiatur S. Pater lib. 4. con. Iul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona eſſe virtutes, quibus rectè viuitur, & eas naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc vti argumento, quòd eas nonnumquam habeant infideles &c.* At Auguſtinus ibidem per ſeptingentos, & ampliùs verſus probat, virtutes infidelium habuiſſe bonitatem tantùm ciuilem, ac fuiſſe ſpecie tenus apud homines laudabiles, illo præſertim ad Romanos 14. teſtimonio vſus: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* Vnde cum de operibus infidelium tanto labore, ac ſtudio Auguſtinus cum Pelagianis diſputauerit, ac ibidem omnem aduerſarijs aditum ſubtiliſſimis argumentis præcluſerit, non æſtu diſputationis id protulit, ſed poſt longam rei difficillimæ meditationem, ac ſeriam quæſtionis totius conſiderationem. Duo autem S. Doctor aſſeruit: Primum nullas in infidelibus ex ſolius liberi arbitrij viribus virtutes reperiri: alterum, ſi quæ in eiſdem virtutes fuerint, eaſdem nequaquam ipſorum voluntati, ſed diuinæ gratiæ adſcribendas eſſe. Scio pleroſque Scholaſticos, quod primum illud attinet, ab Auguſtini ſententia receſſiſſe. Illi autem iuxtà Ariſtotelis Ethicam de virtutibus diſputarunt, cum tamen philoſophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe deriuata latuerit, ac in ſummi boni cognitione longiùs à veritate exorbitauerint. At Auguſtinus ex ſacris literis, nec non excelſiori, ac ſubtiliori Theologia ſuam ipſius ſententiam deduxit. In eo verò Auguſtinianæ ſententiæ cardo verſatur, quòd virtutes à vitijs non officio, ſed fine diſcernuntur. Audiatur Auguſtinus lib. 4. laudato contra Iulianum: *Noueris itaque,* inquit, *non officijs, ſed finibus à vitijs diſcernendas eſſe virtutes. Officium eſt autem, quod faciendum eſt: finis verò propter quod faciendum eſt. Cum itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare*

conuincitur. Hoc probat ibidem exemplo auarorum, qui virtutibus moralibus ſtudere ſe fingunt, quæ tamen in vitia deſinunt, quòd auaritiæ ancillantur. Vnde non eſt attendenda ſola ſubſtantia operis in ſpeciem boni ex obiecto, ſed finis quoque conſiderandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fuſiùs ibidem ab Auguſtino probatis, idem conatur euincere, in infidelibus non fuiſſe veras virtutes, quia eaſdem humanæ laudi, ac gloriæ ſubijciebant, qua ratione in vitia vertebantur, vtpote quæ ſuperbiæ inſeruirent. Hæc ſcribit lib. 4. con. Iul. cap. 3. *An fortè*, inquit, *& iſtis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute ciuili non vera, ſed veriſimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ ſeruierunt &c.* Et antea dixerat: *Bonum eſt enim, vt ſubueniatur homini periclitanti, præſertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, ſi amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non benè bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit.* Hinc cum Iulianus ibidem obiecisset: *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non eſt ex fide, peccatum?* Reſpondet Auguſtinus: *Prorſus inquantum non eſt ex fide, peccatum eſt, non quia per ſeipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt, ſed de tali opere non in Domino gloriari, ſolus impius negat eſſe peccatum.* In quam rem plura ibi ſubtiliter, & acutè congerit.

Hęc quidem certa ſunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari poteſt, actus morales humanæ gloriæ inſeruientes, licèt alias ex obiecto boni ſint, ex praua tamen intentione vitiari, ſicuti actus in ſpeciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia ſectæ magiſter eaſdem virtutes, vt ibidem ait Auguſtinus, *inducit voluptatis ancillas*. Opponunt tamen contrariæ ſententiæ authores, poſſe hominem infidelem elicere actus virtutis ob ſolam ipſiuſmet operis honeſtatem, nullam inde ab alijs laudem captare deſiderans; ſiquidem cum bonum honeſtum ſit intra obiectum voluntatis, illud propter ſe præcisè à voluntate appeti poteſt. Verùm Auguſtinus miro ingenij acumine hanc reſponſionem infregit lib. 4. con. Iul. cap. 3. hæc ſcribens: *Nihil eſt in creaturis, quod attinet ad inſtitutarum diuinitus merita naturarum, rationali mente præſtantius. Vnde fit conſequens, vt mens bona magis ſibi placeat, magiſque ſe ipſa delectet, quàm quælibet alia creatura. Quàm verò periculosè, imò perniciosè ſibi placeat, cum per hoc tumeſcit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, ſicut videbit in fine, ſummum illud, & immutabile bonum, in cuius comparatione ſe ſpernat, ſibique illius charitate vileſcat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de ciuit. Dei cap. 25. *Proinde*, inquit, *virtutes, quas* humana mens *ſibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs ad quodlibet adipiſcendum, vel tenendum, niſi ad Deum retulerit, etiam ipſæ vitia ſunt potius, quàm virtutes. Nam licèt à quibuſdam tunc veræ, & honeſtæ putentur eſſe virtutes, cum* AD SE IPSAS REFERVNTVR, *nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac ſuperbæ ſunt: & ideo non virtutes, ſed vitia iudicanda ſunt.* Itaque cum virtus etiam ob ſui tantùm honeſtatem appetitur, facit, vt illam proſequens, atque aſſequens ſibi complaceat in ſuo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quare ſicuti honeſtè operans, vt alijs placeat, ac laudetur ab alijs, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honeſtè operatur complacens ſibi, ac in ſe ipſo gloriatus, reus eſt philautiæ. Hinc dixit Apoſtolus *ſcientia inflat*. Eò enim ipſo, quòd homo cognoſcit ſe virtute præ- 1. Cor. 8.
ditum, ſemet delectatur, cæteris ſe præponit, ac in ſe ipſo, non in Domino gloriatur. Eſt autem primus ad ſuperbiam gradus, ſe pluris, quàm alios fa-

cere, ac virtutem ſibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Auguſtini pronunciatum, nempe virtutem, cum ob ſui honeſtatem appetitur, eſſe ſuperbam, ac philautia vitiari, probatur fusè ab eodem S. Doctore ſerm. 13. de Verb. Apoſt. exemplo Stoicorum, qui ſectabantur virtutem propter ſe ipſam, eorundem tamen virtutes ſuperbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philoſophi diſſerebant cum eo*) inter alia ſcribit: *Dicebat Epicureus: Beatus cuius eſt in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoicus: Immo beatus cuius eſt in fructu virtus animi eius. Dicebat Apoſtolus: Beatus cuius eſt nomen Domini ſpes eius. Errat Epicureus; falſum eſt enim, eſſe hominem beatum, cuius eſt in fructu voluptas carnis eius. Fallitur & Stoicus; falſum enim eſt, & omnino mendoſiſſimum, beatum eſſe hominem, cuius eſt in fructu virtus animi eius.* Profectò an virtus propter ſui tantùm honeſtatem intenta inflet habentem, ac philautiam cauſet, tam claro exemplo manifeſtè patet. Vnde quicquid ſit de re ſpeculatiuè conſiderata, in praxi Auguſtini ſententia vera eſt. Porrò tanta erat Stoicorum ſuperbia, vt ad virtutem capeſſendam diuino nos auxilio indigere ſtultiſſimè pernegarent. Eorum verba recitauimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 1. vbi etiam probauimus ſuperbiam Pelagianorum, qua diuinæ gratiæ neceſſitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate deriuaſſe. Egregiè S. Doctor contra Pelagianos ſermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipſo vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodeſt, quia non eris Epicureus, & eris Stoicus?* Idem magnus Magiſter lib. 5. de ciuit. Dei cap. 20. cum dixiſſet, quoſdam Philoſophos ad Epicuri turpitudinem demonſtrandam, affabrè in tabula pinxiſſe voluptatem in regali ſella tanquam Reginam conſidentem, virtutes verò eidem pro obſequio adſtantes, eiuſque nutum obſeruantes, vt quod illa imperaret, promptiſſimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hac pictura dicunt eſſe ignominioſius, & deformius.* Poſtea autem his Stoicos vellicat: *Sed non exiſtimo ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, vbi virtutes humanæ gloriæ ſeruiant. Licèt enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum inanitatis habet.* Inde Recentiorum reſponſionem præoccupans addit: *Nec illi ſe ab iſta defenderint fœditate, qui cum aliena ſpernant iudicia, velut gloriæ contemptores, ſibi ſapientes videntur, &* SIBI PLACENT. *Nam eorum virtus, ſi tamen vlla eſt, alio modo quodam* HVMANAE SVBDITVR LAVDI; *Neque enim ipſe, qui ſibi placet, homo non eſt.* Hæc ipſa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, ac primorum parentum, quorum lapſus ex philautia ortum duxit. Scribit S. Proſper ad Demetriadem: *Hac ſuperbia à Diabolo ſumpſit exordium, qui quoniam ſua, quam à Creatore acceperat, potentia, & dignitate* SIBI PLACVIT *&c. à cæleſti ſublimitate deiectus eſt.* Et de homine dixit Auguſtinus lib. 10. de Ciuit. cap. 13. *Diabolus hominem non cepiſſet, niſi iam ille* SIBI IPSE PLACERE *cæpiſſet.* Hinc idem acutè ſcribit lib. 14. eiuſdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque ciuitates duas amores duo, terrenam ſcilicet amor ſui vſque ad contemptum Dei: cæleſtem verò amor Dei vſque ad contemptum ſui. Denique illa in ſe ipſa, hæc in Domino gloriatur &c.* Quare ab amore ſui initium ſuperbia ſumit, quæ virtutum omnium venenum eſt, ſolius diuinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etiam propter ſe ipſam intentam inflare, cuius ratio eſt, quia quilibet amore naturali diligit ſe, & quo plura in ſe bona conſpicit,

cit, plus sibi complacet: vnde præ alijs se æstimat, & philautia intumescit, ac veluti Narcissus suamet pulchritudine rapitur. Vnum autem contrariæ sententiæ Authores opponere possent, optimè hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos, inde apud semetipsum inani complacentia turgescat; at fieri posse, vt quis honestè operetur, v. g. det eleemosinam pauperi, ac statim eiusdem mens aliò auocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidem, si statim mens aliò à nouo obiecto trahatur, fieri posse, vt nulla, apud seipsum gloria, vel iactantia titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet considerare, an rectè operatus sit, an optimè se habeat erga suum finem ex illa actione: Quæ quidem considerans, amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Censeo tamen hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus diuinæ gratiæ auxilijs, quibus fortè aliquando factum est, vt rectè operantes nouo proposito obiecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cum adeo facilis, imò cum irreparabiiis sit casus ab actu virtutis in philautiam, diuinæ gratiæ fuit, quoties infideles nulla ex opere bono superbia intumuere. Video hanc doctrinam disertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur voluntatem in hoc ordine prouidentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque uiribus relictam, solùm posse superbiam, & peccatum*. Quæ pluribus ibidem prosequitur, laudans præsertim hanc S. Doctoris sententiam: *Liberum arbitrium desertum à diuino adiutorio, quamlibet scientia legis excellat, nullo modo habet iustitiæ soliditatem, sed inflationem impiæ superbiæ*. Igitur vbi ex opere bono nulla superbia in animo erumpit, diuinæ gratiæ auxilium præsto est.

Quod autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. vbi Augustinus lenitatem in Assueri Regis animo repentè natam gratiæ adscribit: *Cor regis*, inquit de Deo, *antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima, & efficacissima potestate conuertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate lædendi ad voluntatem fauendi*. Idem repetit lib. de grat. Christi cap. 24. Præterea epist. 130. continentiam Polemonis Philosophi diuinæ gratiæ deputandam scribit: *Tamen*, ait, *ne idipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed diuino*. Hoc tamen ex Augustino obseruandum est, actus bonos infidelium ex diuina gratia deriuatos ex subsecuta praua operum circumstantia vt plurimùm vitiari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Augustino lib. 4. con. Iul. cap. 3. hæc scribente: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui benè vtitur malis. Ipsorum autem esse peccata, quibus & BONA MALE faciunt, quia ea non fideli, sed infideli, hoc est, stulta & noxia faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest, nisi fructus malos, idest, sola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est*. Vult enim Augustinus, voluntatem sola fide dirigi ad faciendum opus cum debita circumstantia relationis in Deum vltimum finem. Hinc superiùs ibidem dixerat: *Cum non ad suum referuntur authorem dona Dei, hoc ipso mali his vtentes efficiuntur iniusti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, siue pudicitia vera virtus est impiorum*. In hoc verò capite defendit

ſendit S. Doctor ab obiectis Iuliani id, quod ſcripſerat lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. vbi cum dixiſſet continentiam eſſe donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibuſdam impijs inuenitur pudicitia coniugalis? Vtrum eò peccare dicendi ſunt, quòd dono Dei malè vtantur, non id referentes ad cultum eius, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda ſunt iſta, quando hæc infideles agunt, ſecundùm Apoſtoli ſententiam dicentis: Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt?* Hoc ſecundum ibidem eligit dicens: *Quis audeat dicere donum Dei eſſe peccatum?* Et cum præmiſiſſet bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles naſcuntur, eſſe dona Dei, hæc addit: *De ijs autem, quæ faciunt, dictum eſt: Omne, quod non eſt ex fide peccatum eſt. Cum igitur faciunt hæc homines ſine fide, quæ videntur ad coniugalem pudicitiam pertinere, ſiue hominibus placere quærentes, vel SIBI, vel alijs, ſiue in his rebus, quas vitioſè concupiſcunt, humanas moleſtias deuitantes, ſiue Dæmonibus ſeruientes, non peccata coercent, ſed alijs peccatis alia peccata vincunt. Abſit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubij præſtat vxori.* In laudato verò capite tertio contra Iulianum fuſiſſimè hanc ſuam ſententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contra eandem hæreticus vrget, vbi ſui conſtans, negat veram pudicitiam fuiſſe in Gentilibus.

Rom. 14.

Scio nonnullos aſſerere, Auguſtinum dixiſſe, illa opera eſſe peccata, quæ in Deum vltimum finem non referuntur poſitiuè, non autem negatiuè; exempli gratia, qui continens eſt, vt ſibi, vel alijs placeat gloriam apud ſe, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam poſitiuè ſibi finem illius pudicitiæ deſtinat, & tunc poſitiuè illud opus deuiat à Deo tanquam vltimo fine. At ſi continentiæ propoſitum eliciat, motus honeſtate tantùm operis, nec in eodem apud ſe, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negatiuè Deum non reſpicit tanquam vltimum finem, ex nulla tamen parte vitioſus apparet. Hæc doctrina admitti poteſt, præſertim, quia S. Doctor inde virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd ijdem de illis vel apud ſe, vel apud alios gloriam quærerent. Hæc enim intelligenda ſunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, vti in prima ſtatim eorundem productione contingere diximus. Nam ſi diutius quis actum virtutis frequentet, eique impenſiùs ſtudeat v. g. pudicitiæ coniugali, ſine ſpeciali Dei auxilio non poteſt à philautia, vel inani apud alios gloria temperare. Vnde rectè ob hanc rationem dixit S. Doctor, infideles non poſſe habere veras virtutes, illa præcipuè Apoſtoli ſententia motus: *Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt.* Moraines ſcribit, hæc verba Pauli *perperam* ab Auguſtino intellecta fuiſſe, at S. Patris interpretationem Apoſtolicæ Sedi, & Catholicæ Eccleſiæ probatam fuiſſe oſtendam inferiùs cap. 4. §. 5. Hinc idem Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 7. tradit, bona opera Cornelij Act. 10. à fide in Deum proceſſiſſe: *Cuius*, inquit, *acceptæ ſunt eleemoſinæ, & exauditæ orationes, antequam credidiſſet in Chriſtum, nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodò inuocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Chriſtum, ſed ſatis eſſe fidem in Deum; imò ſolam fidem etiam acquiſitam ſufficere colligitur ex lib. de patientia cap. 26. & 27. vbi Schiſmaticorum patientiam & bonam eſſe, & laudandam ſcribit, cuius verba paulò poſt referemus. Video tamen S. Doctorem vnum actum bonum ſine gratia in infidelibus, & cæteris hominibus concedere, nempe illum, quo homo appetit ſummum bonum. In Enchirid. cap. 25. ait:

ait: *Qua tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum*. Idem habet cap. 125. & lib. 4. con. Iul. cap. 3. *Neq; enim*, inquit, *omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus*. At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera sita sit, vnde tot de summo bono philosophorum sententiæ emerserunt. Sola autem fide reuelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cuius vnius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus ser. 2. de ieiunio Pentecostes ait: *Apud ipsos paganos sunt quædam vana ieiunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Vnde quia extra Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Rom. 14. Idem asserit Bonifacius II. in epistola ad S. Cæsarium Arelatensem, & S. Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardinia exulum, quorum verba recitabimus inferiùs cap. 4. §. 5. S. Prosper in epistola ad Rufinum ait: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est: vt scilicet intelligat iustitiam infidelium non esse iustitiam, quia sordet natura sine gratia*. Et in carmine contra ingratos cap. 16. canit:

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Iulianus Pomerius S. Cæsarij Arelatensis magister, cuius libros laudat S. Isidorus, vti diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 14. lib. 3. de vita contemplatiua cap. 1. Augustini sententiam plenam exscribit: *Hæc*, inquit, *etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, vt infidelibus nihil profuisse credamus, etiamsi sunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide peccatum est*. Legatur totum caput, vbi fusiùs eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt S. Prospero, qua de re in historia Pelagiana pluribus disseruimus. In eadem sententia fuit Beda in præfat. ad Cant. vbi Pelagij sententiam de philosophorum virtutibus impugnat inquiens: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere uirtutes, constat, quia quicunque philosophorum Christum Dei uirtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam ueram sapientiam habere potuerunt. In quantum uerò uel gustum aliquem sapientiæ cuiuslibet, uel uirtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt, non solùm munere primæ creationis, uerùm etiam quotidiana eius gratia*. Cum Augustino etiam concinit S. Rhemigius cum sua Ecclesia Lugdunensi lib. de tenenda veritate sacræ Script. cap. 11. scribens: *Sed huiusmodi humana bona, quæ humana affectione potest uelle, potest nonnumquam agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sine dubio cupiditates sunt: cum propter* SOLAM VITAE HONESTATEM, *sine dubio* INFLATA, ET ELATA *sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam uelle, potest etiam habere, inquantum naturali bono adiu-*

natur,

uatur, & Dei diſpoſitione permittitur humana natura. Ibi plura eruditè afferuntur.

Omitto conſultò teſtimonia Cypriani lib. 1. de patientia §. *Hanc ſe ſectatores Philoſophi*, Tertulliani lib. de cultu fœmin. initio §. *A fœminis nationum*, Gregorij Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. *Si non prius*. Etenim horum dicta ab aduerſarijs explicari poſſunt de bono opere meritorio, quod numquam reperitur in ijs, qui fide carent. Imò omnes ferè ſcholaſtici, qui non ſimiliter Auguſtino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur S. Doctori aduerſari, dicunt eundem negaſſe opera infidelium eſſe bona, hoc eſt, meritoria, vt Pelagiani contendebant. Sed hi planè Auguſtini libros perfunctoriè legerunt; numquam enim Iulianus, alijue Pelagiani admiſere opera meritoria, ſeu donantia ius ad gloriam ſine gratia iuſtificante. Iuliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. S. Auguſtini contra eundem: *Cunctarum*, inquit, *origo uirtutum in rationabili animo ſita eſt, & affectus omnes, per quos aut* FRVCTVOSE, *aut* STERILITER *boni ſumus, in ſubiecto ſunt mentis noſtræ, prudentia, iuſtitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum uis, cum inſit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, ſed pro iudicio uoluntatis, cuius nutui ſeruiunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cum ſit, non in eo, quod ſunt, non in eo quod agunt* (ſubſtantiam operis vocant Scholaſtici) *ſed in eo ſolum uariant, quod merentur*. Et poſtea: *Ego* STERILITER *bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo uitam conſequuntur æternam*. Ita Iulianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquiſitas, veras virtutes ſecundùm ſubſtantiam appellabat, negabat tamen eſſe meritorias gloriæ æternæ. At è contra Auguſtinus intulit, opera ſterilia non poſſe dici bona, ſed tantùm mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex inde deriuata philautia, vt ſuperiùs expoſuimus. *Tibi*, inquit S. Doctor, *uirtutes ſine fide ſic placent, ut eas ueras prædices, eiſq; bonos eſſe homines; & rurſus, quaſi te pœnituerit laudis earum, ſteriles pronunciare non dubites*. Rurſus: *Aut certè, quoniam ſaltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum uidentur bona, non tamen eos ad ſalutem ſempiternam regnumq; perducere &c.* Hoc autem Pelagiani aſſerebant, quia credebant cum Catholicis per ſolam gratiam ſanctificantem homines fieri filios Dei adoptiuos cum iure ad gloriam, quod ius viribus naturæ haberi poſſe negabant. Legantur eorum teſtimonia apud Auguſtinum lib. de pec. orig. cap. 5. lib. 6. con. Iul. cap. 17. & clariſſimè lib. 3. oper. imperf. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus ſatis euidenter oſtenditur, Pelagianos non admiſiſſe in infidelibus opera meritoria regni cœleſtis, & gloriæ, ſed tantùm de eorundem bonitate ſecundùm ſubſtantiam cum Auguſtino contendiſſe. Porrò de hac quæſtione ad mentem S. Patris egregiè diſputarunt duo inſignes Auguſtiniani Theologi, Gregorius Ariminenſis in 2. diſt. 26. q. 1. & Gaſpar Caſalius Luſitanus Epiſcopus Leirenſis lib. 1. de quadripartita iuſtitia per plura capita. Baſilius Pontius Legionenſis in priori parte relectionum de gratia ad mentem S. P. Auguſtini cap. 15. in reſp. ad 2. ſcribit, ſe in altera parte de operibus infidelium diſputaturum, quem tamen librum nuſquam potui reperire. Ex exteris Auguſtini ſententiam doctiſſimè defendit P. Macedo in Cortina D. Aug. quæſt. 2. de neceſſitate gratiæ. Qui Doctores ſoluunt etiam argumenta, quæ contra S. Patris ſententiam vulgò adducuntur; vnde ne actum agamus, hic eadem non repetimus. Legatur Ariminenſis, qui optimè omnibus obiectis occurrit; neque enim Re-

centio-

centiores noua argumenta produxere, quibus Auguſtinianum aſſertum impugnarent. Scio illos opponere damnatam hanc Baij propoſitionem: *Omnia opera infidelium ſunt peccata* &c. Sed hac cenſura S. Patris ſententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima ſaltem ſui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam ſine gratia homo appetitu innato ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum, nullus enim eſt, qui non velit eſſe beatus. Et de his hactenus.

At quoniam ob hanc ipſam ſententiam de operibus infidelium Auguſtinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. verſ. 18. ita ſcribit: *Nec enim ſequenda illa opinio eſt, quam Tridentinum Concilium nuper meritò damnauit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera eſſe peccata, quamuis maximum auctorem D. Auguſtinum lib. 4. con. Iul. cap. 3. & con. duas epiſt. Pelag. cap. 5. & Proſperum ſent. 106. habuiſſe videatur.* Nuſquam docuit S. Pater omnia opera peccatorum eſſe vitioſa, qui recentium hæreticorum error eſt damnatus in Tridentino ſeſſ. 6. can. 7. Imò Auguſtinus oppoſitum ſæpè docet; nam cap. 7. de prædeſt. SS. tradit omnia bona opera Cornelij, antequam crederet, Deo accepta referenda eſſe, vt proximè oſtendimus. Item lib. de patientia cap. 26. docet Schiſmaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus ſuſtinet, ne Chriſtum neget, benè, citra meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo iſta culpanda ſunt*, inquiens, *imò verò & hæc laudanda patientia eſt.* Et cap. 27. ait: *Neq; enim hoc non eſt bonum, vt credat homo æterno ſupplicio ſe eſſe puniendum, ſi negauerit Chriſtum, vt pro iſta fide qualecunq; ſupplicium perferat, & contemnat humanum; Proinde ſicut negandum non eſt hoc etiam eſſe donum Dei, ita intelligendum eſt, alia eſſe Dei dona filiorum illius Hieruſalem, quæ ſurſum libera eſt Mater noſtra. Hæc ſunt enim quodammodo hæreditaria, in quibus ſumus hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti. Alia verò, quæ poſſunt accipere etiam filij concubinarum, quibus Iudæi carnales, & ſchiſmatici, vel hæretici comparantur.* At Cornelius ante baptiſmum, item Iudæi, & Hæretici inter peccatores cenſentur, quorum tamen opera quædam laudanda, vtpotè Dei dona, Auguſtinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo poteſt, quod audet Maldonatus aſſerere, Tridentinam Synodum damnaſſe ſententiam Auguſtini de operibus infidelium. Vbi nam, quæſo te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo ſeptimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ ante iuſtificationem fiunt, quacunq; ratione facta ſint, verè eſſe peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Nouatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extra charitatem, & in peccato conſtituto eſſe peccata, quòd illa à conſcientiæ reatu vitiantur, quæ ſententia & falſa, & olim damnata fuit, vti vidimus, ab Auguſtino. Tantùm verò abeſt, vt Patres Tridentini eam S. Doctoris ſententiam damnarint, quin potius non defuerit ex eorum cœtu & ſcientia, & dignitate percelebris, qui poſtea Auguſtini ſententiam in ſenſu etiam ſeueriori acceptam defenderit. Hic autem eſt doctiſſimus Gaſpar Caſalius Auguſtiniani inſtituti vir, & Epiſcopus Leirenſis Luſitanus, qui anno 1562. ingens volumen de quadripartita iuſtitia inſcriptum Tridenti compoſuit, ac Legatis S. Sedis nuncupauit, in cuius libro 1. à cap. 22. diffuſiſſimè S. Auguſtini ſententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At ſeſſio illa de iuſtificatione celebrata fuerat anno

1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuiſſe dicemus, vt damnatam à Synodo ſententiam iterum tanta contentione defenderet? Libeat Caſalium audire: *Porro*, inquit, *de illo alio, quod ſemper Auguſtinus videtur docere, extra fidem, extra cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non ſit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, ſecundum ſententiam eius, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipſum dicimus: Ipſe quidem ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alij ſecus dicunt, ſed ſe ipſos ſapientiores eſſe Auguſtino non oſtendunt.* Sed non adeo rigoroſè de operibus infidelium S. Doctor locutus eſt, nam aliquos quandoque virtutum actus eoſdem elicere palam conceſſit, vt ex dictis ſatis apparet.

§. V.

An S. Auguſtinus aſſerens parvulos puniri mitiſsima pœna ſenſus in inferis per exceſsum locutus ſit.

NVſquam noui Auguſtini cenſores potiori titulo exceſſus eidem obijcere videntur, quàm vbi de pœnis puerorum ſine baptiſmo decedentium cum Pelagianis diſputauit. Etenim antiqui etiam Scholaſtici hoc ipſum de S. Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Maior, Capreolus, aliique vnanimi conſenſu tradidere. De hoc Auguſtini placito ſcripſit S. Bonauentura: *Plus dixit, minùs volens intelligi*. Quam ſententiam Annatus grandioribus caracteribus exſcripſit, ſæpiuſque ad Auguſtini authoritatem eleuandam obtrudit. Nec defuere, qui rem polituło, vt ipſis quidem videtur, exemplo explicarunt teſte Hauzerio tom. 2. Anatomiæ Auguſtinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *ſicut equites armati, dum inuehuntur in hoſtes, ſolent eodem impetu obuios etiam pueros inermes conculcare: ita & B. Auguſtinus perſequendo Pelagianos, videtur quibuſdam quaſi præ feruore pugnandi minùs etiam parvulis illis peperciſſe.* Quin imò nec à ſcommate abſtinuere; affirmat enim Soto illos, qui poſitam S. Auguſtini ſententiam defendunt, nuncupari ignominiæ cauſa *Tortores puerorum*, & noſter Puteanus in 1. 2. q. 83. art. 4. dub. 4. teſtatur, Gregorium Ariminenſem, quòd ſimilia Auguſtino tradidit, appellari *tortorem puerorum*. Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. ſcribit Auguſtinum in taxanda infantium pœna *zeli exceſſu extra quæſtionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuiſſe, ac præter intentionem locutum*. Additque, *Patres, qui de hac quæſtione ſcripſere, omnes contrariam ſententiam tradidiſſe*. Idem habet Moraines diſp. 40. Num. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruſpenſis in ea doctrina cum S. Auguſtino concinuere, ſcribit: *Non ex ſenſu Eccleſiæ, tanquam illius teſtes, ſed ex ſuo id aſſeruiſſe*. Ego quidem rem Auguſtinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, ſi hac in re S. Patrem omni exceſſuum ſuſpicione liberauero, ſimulque oſtendero, eundem Catholicæ Eccleſiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac ſe ipſo dignam ſententiam docuiſſe; è contra verò Scholaſticorum pleroſque in opiniones quaſdam de infantium pœnis deſcendiſſe, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum ſtatutis planè aduerſantur. Rem paucis ſic conficio.

S. Au-

S. P. Auguſtini ſententia de pœnis ſenſibilibus parvulorum ſine baptiſmo decedentium aduerſùs Pelagianos tradita propon.tur. Primum pro eadem ex ſacra Scriptura argumentum. Aduerſariorum reſponſiones exploſa.

PElagiani licèt aſſererent pueros ſine originali peccato naſci, eoſdem tamen, ſi ſacris vndis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini ſententiam reueriti: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cælorum.* Scribit hæc Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. *Ideo*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non poſſum, contra Domini ſententiam apertam.* Cum verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eoſdem trudi inficiabantur, dicentes ſecundam quandam felicitatem illis ſtatutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœleſtis, & inferorum ſupplicia. Vbi tamen hic medius locus eſſet, ipſe Pelagius ſe neſcire, ingenuè faſſus eſt celebri illo dicto apud Aug. lib. de pec. orig. cap. 21. *Sine baptiſmo parvuli morientes, quò non eant, ſcio: quò eant, neſcio.* Nec diſcipuli quid certius tradidere, hoc vnum aſſerentes, ire pueros in locum, vt mox notabam, ſecundæ felicitatis. At Auguſtinus hanc à Pelagianis promiſſam pueris felicitatem non modò irriſit, verùm etiam ſolidis argumentis probauit, infantes ſine baptiſmo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hætetici Auguſtini ſententiam, vti crudelem reijciebant, vt patet ex his Iuliani verbis lib. 3. oper. imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Ariſtoteles Pœne. Tantum, inquis, malum ei ineſt, vt poſſideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium.* Hæc ille, cui Auguſtinus: *Si autem non eruitur de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pelagiani neſcio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideo Chriſti erit falſa ſententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit. Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœnis parvulorum S. Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod ſerm. 14. de verb. Apoſtoli ita propoſuit [Venturus eſt Dominus, & iudicaturus de viuis, & mortuis, ſicut Euangelium loquitur, duas partes facturus eſt, dexteram, & ſiniſtram. Siniſtris dicturus: *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius.* Dextris dicturus: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Diabolo damnationem. NVLLVS RELICTVS EST MEDIVS LOCVS, vbi ponere queas infantes. De viuis, & mortuis iudicabitur; alij erunt ad dexteram, alij ad ſiniſtram. Non noui aliud. QVI INDVCIS MEDIVM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui dextram quærit, & te ipſum admonet. Recede de medio: ſed noli in ſiniſtram. Si ergo dextera erit, & ſiniſtra, & nullum medium locum in Euangelio nouimus, ecce in dextera regnum cœlorum eſt: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non eſt, in ſiniſtra eſt. Quid erit in ſiniſtra? *Ite in ignem æternum*. In dextera vtique ad regnum æternum, in ſiniſtra ignem æternum. Qui non in dextera, procul dubio in ſiniſtra. ERGO QVI NON IN REGNO, PROCVL DVBIO IN IGNEM AETERNVM] Vbi deſpiciens homines ſecus opinantes veluti de fæce vulgi ait: *Hic quæris medium*

dium homo de medio. Hæc Auguſtinus publicè pro concione recitauit Carthagine in baſilica maiori coram Aurelio Primate totius Africæ, quo iubente eam orationem habuit, vt fuſiùs narrauimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 5. Hinc verſus finem ait: *Lego tantùm: S. Cyprianus eſt, quem in manus ſumpſi, antiquus Epiſcopus Sedis huius.* Illa igitur ſententia de ſenſibili puerorum pœna publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur, quam tanta certitudine S. Pater aſſeuerabat, vt *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Vnde non primus illa docuiſſe credendus eſt, ſed totius Eccleſiæ illius ætatis fidem ſecutus. Idem Auguſtinus alio vtitur teſtimonio, quod cum aſſine recitato ſit, hic indicabo. Lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 28. ait: *Nec eſt vllus vlli medius locus, vt poſſit eſſe, niſi cum Diabolo, qui non eſt cum Christo. Hinc & ipſe Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIVM ISTAM NESCIO QVAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, vt quaſi merito innocentiæ ſint in vita æterna, ſed quia non ſunt baptizati, non ſint cum Chriſto in regno eius, definitiuam protulit ad hæc ora obſtruenda ſen-*
Matth.12. *tentiam, vbi ait: Qui mecum non eſt, aduerſum me eſt &c.* Hoc idem argumentum verſat antiquiſſimus Author Hypognoſticon lib. 5. cap. 5. vbi ait [Ecce non baptizatus, vitali etiam cibo, poculoque priuatus, diuiditur à regno cœlorum, vbi fons viuentium permanet Chriſtus. Da mihi præter hunc alterum locum, vbi vitæ poſſit requies eſſe perennis. Primum enim locum fides Catholicorum diuina authoritate regnum credidit eſſe cœlorum, vnde, vt dixi, non baptizatus excipitur. Secundum gehennam, vbi omnis apoſtata, vel à Chriſti fide alienus æterna ſupplicia experietur. Tertium penitus ignoramus, imò nec eſſe in Scripturis ſanctis inuenimus. Finge Pelagiane locum ex officina peruerſi dogmatis tui, vbi alieni à Chriſti gratia vitam requiei, & gloriæ poſſidere parvuli poſſint. Dextera eſt iuſti iudicis ſedentis, & ſiniſtra: regnum, & gehenna: vita, & mors: iuſti, & iniqui. In dextera igitur iuſti ſunt conſtituti, in ſiniſtra operarij iniquitatis; in regno requies baptizatorum; in gehenna pœna incredulorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, & ſtridorem dentium; iuſti in regno Patris cum Chriſto, iniqui in igne æterno parato Diabolo, & Angelis eius. Sed hoc dicens non diuiſiones locorum multorum dedi, niſi duorum tantùm, quoniam ad duo, regnum videlicet & gehennam, hæc omnia referuntur, etiamſi plura dicantur &c. Qui baptizatus ergo non eſt, in ijs, quæ regni cœlorum ſunt, non poteſt reperiri. Et ſi non ibi, putaſne Pelagiane iam ſentis vbi, aut certè dic vbi?]

Variæ huic argumento applicari ſolent ab Scholaſticis reſponſiones, ſed omnes facilè reijciuntur. Catharinus in opuſculo de ſtatu parvulorum poſtquam dixit, hoc argumentum eſſe oppoſitæ ſententiæ *Achillem*, negat parvulos debere ſiſti in iudicio. Moraines diſp. 40. de gratia N. 11. reſpondet primò malè ſupponi ab aduerſario eſſe dogma fidei, quòd ad iudicium generale, de quo Chriſtus loquitur Matthæi 25. parvuli ſint comparituri, ibiq; ad dexteram, vel ad ſiniſtram collocandi. Nam contrarium ſine errore contra fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. reſpondet ſecundò neq; etiam fide diuina certum eſſe, quòd licèt infantes ad iudicium generale ſint comparituri, futuri ſint de numero iudicandorum. Et citat Toſtatum, Carthuſianum, & S. Thomam 4. d. 47. q. p. art. 3. ad 3. vbi affirmat, pueros ante perfe-
ctam

ctam ætatem decedentes in iudicio comparituros, non vt iudicentur, ſed vt videant gloriam Iudicis. Quod probabile putat Suarez apud eumdem Morainium. Numero verò 13. vlterius reſpondet non ſatis conſtare, futuros in ſiniſtra, ac non potius in medio quodam loco conſtituendos.

Nulla tamen ex iſtis reſponſionibus admitti poteſt. Nam apertè in Concilio Africano, vt mox oſtendam, definitum eſt, parvulos futuros in ſiniſtra his verbis: *Qui enim dextra caret, ſiniſtram procul dubio partem incurret*. Et S. Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum aduerſus Pelagianos de iiſdem parvulis inquit: *Et quia non niſi dextram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant in ſiniſtra regione ſine baptiſmate remanere, ſed baptizatos ſinant ad dextram ſalutarem ſacra regeneratione transferri*. Hanc Gelaſij epiſtolam legit Moraines, eamque diſp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelaſij epiſtolam, hæc enim Scholaſtici veteres non legere, nonne Auguſtinus hanc ſententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit S. Doctor in epiſt. 107. ad Vitalem duodecim regulas, quarum ſeptima, & octaua his verbis deſcribuntur. [Scimus quod omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti, « vt ferat vnuſquiſque ſecundùm ea, quæ per corpus geſſit, non ſecundùm ea, « quæ ſi diutius viueret, geſturus fuit, ſiue bonum, ſiue malum. Scimus etiam « parvulos ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt recepturos vel bonum, vel « malum. Geſſerunt autem non per ſe ipſos, ſed per eos, quibus pro illis reſ- « pondentibus, & renunciare Diabolo dicuntur, & credere in Deum, vnde & in « numero fidelium computantur, pertinentes ad ſententiam Domini dicentis: « *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit*. Propter quod & illis, qui hoc ſa- *Mar. 16* cramentum non accipiunt, contingit, quod ſequitur: *Qui autem non crediderit* « *condemnabitur*. Vnde & ipſi, ſicut dixi, ſi in illa parua ætate moriuntur, vtiq; « ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt, id eſt, tempore, quo in corpore fue- « runt, quando per corda, & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, « quando baptizati, vel non baptizati ſunt; quando carnem Domini manduca- « uerunt, vel non manducauerunt, quando & ſanguinem biberunt, vel non bi- « berunt; ſecundùm hæc ergo, quæ per corpus geſſerunt, non ſecundùm ea, « quæ ſi hic diu viuerent, geſturi fuerant, iudicantur.] Porrò has duas ſenten- « tias cum reliquis alijs decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem S. Pater his verbis: *Nempe manifeſtum eſt ex illis duodecim ſententijs, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non ſineris &c.* Repetam hic Bellarmini verba lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 11. licèt alia occaſione ab ipſo pronunciata: *Nam, ſi Auguſtini*, inquit, *de prædeſtinatione* (dicam de pœnis parvulorum iudicandorum) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non ſolùm tam acriter pro falſitate certaſset, ſed etiam pro fide Catholica venditare auſus eſset*. Idem poſtea etiam tradidit libro quinto operis poſtremi aduerſus Iulianum. Beda etiam qui longè poſt Auguſtinum floruit, affirmat ſecundùm Catholicam fidem parvulos iudicandos eſſe. Etenim in præliminari ad ſacrum codicem Canticorum aduerſus Iulianum ait: *Quod dicit* Iulianus, *non aliunde alios iudicare, alios iudicari, niſi quia in eadem natura diſpar voluntas ſit, & quia cum omnes idem poſsimus, diuerſa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVVLOS ESSE IVDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem natura poſiti priuſquàm aliquid boni, vel mali ue facere, aut velle, aut ſaltem noſſe poterant, ſine baptiſmo rapti ſunt*.

Secundum argumentum ex Scriptura.

Pueri naſcuntur ſub poteſtate Dæmonis, ex qua eorundem pœna ſenſibilis apertè demonſtratur. Quàm infeliciter huic argumento ab aduerſarijs reſpondeatur. Octo pœnis parvulos ſubijci, quæ breuiter numerantur.

Alterum argumentum, deſumitur ex omnibus ijs ſacræ paginæ locis, in quibus humani generis captiuitas ſub Principe Dæmone deſignatur. Ioan. 12. 31. *Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras.* Marc. 3. 27. *Nemo poteſt vaſa fortis ingreſſus in domum diripere, niſi priùs fortem alliget, & tunc domum eius diripiet.* Idem Dominus teſtatur Matth. 12. 29. *Quomodò poteſt quiſquam intrare in domum fortis, & vaſa eius diripere, niſi priùs alligauerit fortem.* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato cuſtodienti atrium ſuum.* Ex quibus locis S. Doctor infert parvulos cum principe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi Viri diſcurſum lib. 3. operis imperfecti contra Iul. « cap. 200. cuius ſuperiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, « *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo poſſideri, procul dubio negas à pote- « ſtate erui tenebrarum, cum in Chriſti regnum regeneratione transfertur, & « accuſas vniuerſam Catholicam Eccleſiam magno crimine maieſtatis, non « enim legibus huius mundi tenetur reus quiſquis imaginem, quamuis non vi- « uam, Imperatoris exſufflat. Exſufflantur autem parvuli in exorciſmo priuſ- « quàm baptizentur; exſufflantur igitur viuæ imagines, non regis cuiuſq; ſed « Dei. Imò verò exſufflatur, ſed Diabolus, qui contagione peccati tenet pro- « cul dubio reum, vt illo foras miſſo, parvulus transferatur ad Chriſtum. Ex- « ſuffletur itaque Iuliani amentia, ne maieſtatis rea in parvulorum mundatione, « & exſufflatione dicatur Eccleſia. Si autem non eruitur de poteſtate tenebra- « rum, & illic remanet parvulus, quid miraris IN IGNE ÆTERNO CVM « DIABOLO FVTVRVM, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pe- « lagiani neſcio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & Mar. 16. « vitæ æternæ locum præparant, ideo Chriſti erit falſa ſententia: *Qui crediderit, « & baptizatus fuerit ſaluus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Rurſus lib. « 5. eiuſd. oper. cap. 6. [An forte, *inquit*, homines non ſunt, qui eruantur de « poteſtate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA « DESIPIS, vt affirmes eos ſibi Diabolum non vindicare, quos poſſidet, & ſuæ « poteſtati ſubditos tenet? Sed vt taceam de his, quos poteſtis dicere per ſuam « malam voluntatem à Diabolo poſſideri. Quid dicturus es de illo, de quo Pa- « ter ipſius, Domino interrogante, reſpondit, quod ex infantia ſua ab immun- « do ſpiritu vexaretur? Nonne membra eius, & ſenſus, quæ omnia Deo authore « inſtituta ſunt, & communia impiorum, piorumq; ſunt munera, Diabolus ſibi, « vt affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumentum valdè torquet aduerſarios, qui varijs datis ſolutionibus vim eiuſdem, vt ego quidem arbitror, fruſtra euadere conantur.

Reſpondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hęc pœna non videtur debita peccato originali, ſicut ei non debetur pœna ſenſus, ita non debetur ſimul traditio in manus hoſtis potentiſſimi, & infenſiſſimi, qui perdu-

cat hominem in neceſſitatem moralem incurrendi eiuſmodi pœnam, & ſimul prohibitio auxiliatoribus ne ſuppetias ferant. Hæc enim eſſet pœna grauior, quàm pœna ſenſus, quippe tolerabilius eſt ſolùm cruciari, quàm poni in morali neceſſitate noui criminis merentis illum cruciatum. Hæc reſponſio non conſonat Eccleſiæ ſtatutis, ex quibus apertè colligitur ex peccato originali nos eſſe captiuos Dæmonis. S. Cæleſtinus, vt vulgò putant, in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta Eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplemur intuitu: cum ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorciſmis, & exufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi huius mittatur foras, Io. 12. & quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. Matth 12 Pſal. 67. 19. Epheſ. 4. 8. *His ergo &c.* Quam doctrinam poſtea vniuerſa Eccleſia tradidit, vt patet ex cap. *Sacerdotes*, de conſecrat. d. 4. & cap. *Paruuli*, & cap. *Sicut noſſis*, & cap. *Dehinc* &c. & expreſsè Synodus Tridentina ſeſſ. 5. de pec. orig. definit, Adam *incurriſſe cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt Diaboli*. Hinc S. Aug. Lib. 6. oper. poſt. con. Iul. cap. 20. reprehendit Iulianum ægrè ferentem *dominum, ac poſſeſſorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc ſcribens: *Dicit Ieſus, qui ſecundùm hoc nomen ſuum ſaluum facit populum ſuum à peccatis eorum:* Nemo intrat in domum fortis, niſi prius alligauerit fortem, *& vos in hoc populo Chriſti, quem ſaluum facit à peccatis eorum, paruulos non eſſe conceditis, quos vt à proprijs, ita nec originalibus vultis obſtrictos eſſe peccatis, & cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem*. Poſtea: *Nec tibi videatur indignum, quòd ſubiecta eſt Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret niſi iudicio Dei, nec remoueтur iſta damnatio, niſi gratia Dei &c.*

Catharinus more ſolito, hoc eſt audacter, in opuſculo cit. ait: *Neque ſub Diaboli perpetuò poteſtate erunt, quia & pro illis eiectus erit Diabolus foras in die nouiſſimo, vt nihil iuris habeat vlterius in illos*. Hoc tamen reſponſum, vt benè etiam notauit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè poteſt. Peto enim, quare infantes modò ſint captiui Dæmonis? Clara ſunt Eccleſiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rurſus interrogandus eſt Catharinus, an hæc macula duratura ſit poſt diem iudicij, vel non? Si ſecundum dicat, in errorem labitur, ſolo enim baptiſmate illa culpa deſtruitur: *Hæc noli dicere*, ait Auguſtinus, *ſi vis eſſe Catholicus*. Lib. 3. de orig. animæ cap. 9. Si primum, ergo remanebit integrum ius Dæmoni in pueros etiam poſt diem iudicij, cum adhuc obnoxij erunt peccato originali. Audiat, velit nolit, Auguſtinum, quem hac in quæſtione, vti in alijs etiam ſæpè impugnat lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo, quidquid per illud naſcitur cogit eſſe ſub Diabolo, tamquam de ſuo fructice fructum iure decerpat, non quòd ab illo ſit natura humana, quæ non eſt niſi ex Deo, ſed vitium, quod non eſt ex Deo. Non enim propter ſe ipſum quæ laudabilis eſt, quia opus Dei eſt, ſed propter damnabile vitium, quo vitiata eſt, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo ſubiugatur, quia & ipſe Diabolus ſpiritus immundus eſt*. Idem aſſerit S. Fulgentius lib. 1. de verit. prædeſt. cap. 14. *Cauſa verò maiorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis*

ginalis peccati, vna eſt. Ex hac vtrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius, quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Saluatoris gratia non deleuit.

Reſpondet Arriaga tom. 1. in 1. 2. diſp. 52. nihil aliud ſignificare pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli, quàm eſſe peccatores. Alij verò ideo putant, pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit poteſtatem tentandi genus humanum, & conſequenter ipſum perdendi in gehenna. Verùm aliud eſt eſſe peccatorem, aliud captivum Diaboli; captiuitas enim eſt effectus peccati, ſicuti ſi quis Princeps ſubditum ob aliquod crimen in tyranni alicuius poteſtatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem tranſcribit in familiam ſubditam Diabolo, hoc etiam peccatum originale præſtat, vnde dicebat S. Doctor lib. 1. de pec. merit. & remiſſ. cap. 34. initio. *Quid de ipſa forma ſacramenti loquar? vellem aliquis iſtorum, qui contraria ſapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorciſmus meus, si in familia Diaboli non tenetur?* Quod verò alij dicunt ideo eſſe genus humanum ſub poteſtate Dæmonis, quia hic poteſtatem, & ius ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorſus aſſeritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil poſſunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat ſub poteſtate Dæmonis, tum quia poſſe tentari, non eſt eſſe, ſed poſſe eſſe captivum. At pueri naſcuntur reapſe captiui Dæmonis. Vnde Zoſimus Papa epiſt. 157. apud S. Aug. ait: *Nullus enim, niſi qui peccati ſervus eſt, liber efficitur, nec redemptus dici poteſt, niſi qui verè per peccatum fuit ante captivus.* Clarè etiam S. Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. diſtinguit captiuitatem à poteſtate tentandi: *Nunc princeps*, inquit, *huius mundi eiicitur foras. Vnde iam nunc Sanctos homines non tenendo poſsidet, ſed tentando perſequitur. Nam quia non in eis intrinſecus regnat, contra eos pugnat extrinſecus, & quia intus dominium perdidit, bella molitur foris.*

Præterea falſum eſt, pueros eodem modo eſſe ſub poteſtate Dæmonis per peccatum originale, ſicut per quodlibet actuale, vti docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis ius habet Dæmon veluti in proprio mancipio, vt enim definit S. Cæleſtinus Papa ſupra, vtimur exorciſmis, & exſufflationibus clericorum, vt *Spiritus ab eis immundus abigatur*. Ergo verè ſunt poſſeſſi à Dæmone per inhabitationem, cum neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps eijci foras* posſit, niſi ſit intus in parvulo. Quibus tamen exorciſmis, & exſufflationibus non vtimur ad abſoluendum peccatorem vel omnium pesſimum, ſed tantùm in energumenis ſanandis, qui intus à Diabolo per inhabitationem posſidentur. Notauit hoc inſignis ille Carmelita Io; Bacconus, qui cæteris Scholaſticis antiquis de hac captiuitate, vnde parvulorum pœnæ ſatis clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, vnus ipſe Auguſtino-Catholicæ ſententiæ adhæſit in 2. ſent. d. 39. quæſt. 1. vbi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non ſicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in anima peccatrice, ſicut Deus eam creat, ſed habitat per dominium in peccante, ſeu alijs verbis iure dominij, & poteſtatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obſequium noſtræ voluntatis erga Diabolum, & ex conſequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum puſillorum, tum adultorum non, vt verè ſint energumeni, ſed

ſed vt Princeps iure dominij in regno ſuo, tanta eſt poteſtas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exſufflationibus, & exorciſmis colliguntur; ſiquidem dum paruulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui Sancto*. Peccatores verò fideles ſunt de corpore Eccleſiæ, cuius caput eſt Chriſtus. De poteſtate Dæmonis ſupra infideles latè diſcurrit S. Doctor epiſt. 107. ad Vitalem.

Reſpondet tandem Moraines. *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus paruulos illos manſuros eſſe in æternum Deo inuiſos propter peccatum originale, & quodāmodo ſub captiuitate, ac ſeruitute Diaboli, vt in hac vita, priuatos ſcilicet ſpeciali Dei protectione, qua ab eius inuaſionibus, & infeſtationibus fiant immunes*. In hac reſponſione maximè diſplicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captiuos poteſtatem. Egregiè inquit Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 20. *Cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem*. Vt quid enim additur reſtrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices appoſuere? Illud autem in eadem reſponſione ſummè placet, quòd fatetur pueros non futuros immunes à Dæmonis inuaſionibus, & infeſtationibus, hoc enim eſt, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pęnis ſenſibilibus, eò quòd futuri ſunt ſub crudeliſſimi tyranni poteſtate. Niſi dicat, infantes nihil mali ex huiuſmodi *inuaſionibus, & infeſtationibus* percepturos, quo quid dici poteſt ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, ſed à Dæmone, *cui mille nocendi artes*.

Simile etiam adducto argumento eſt illud, quod colligitur ex epiſtola ad Rom. 9. *Si autem Deus volens oſtendere iram, & demonſtrare potentiam ſuam attulit in multa patientia vaſa iræ, quæ perfecta ſunt in perditionem*. Quæ vaſa iræ ibidem *vaſa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apoſtolo. Cum igitur infantes ſint vaſa contumeliæ, cui, quæſo, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, vaſa contumeliæ *æterno ſemper arſura deputabit incendio*. Patres Africani in epiſtola Synod. cap. 13. *Vaſa contumeliæ ſunt, quibus dicitur, Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt Diabolo, & Angelis eius*; Quod priùs docuerat Africanæ Eccleſiæ Magiſter lib. 1. oper. poſt. con. Iul. in fine: *Nos verò Deum quidem paruulorum opificem prædicamus, ſed ex eadem maſſa medium locum vaſis, vbi nec in honorem fiant, neq; in contumeliam, quem non dedit Apoſtolus, non damus*. Conſiderent igitur aduerſarij tantam eſſe poteſtatem Dæmonis in ſua vaſa, vt priùs, vt inquit Chriſtus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quam ex eius domo vaſa raperentur, nec minuant, vt ait S. Doctor, *fallaci ſermone vires eius, quem dixit Veritas fortem*.

Certum igitur eſt, paruulos non baptizatos eſſe vaſa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Chriſtum non ſunt erepta, & captiua ibidem teneri *à forti armato cuſtodienti atrium ſuum*. Hanc tenebroſam domum Scholaſtici antiquiores dixere Limbum, in quo paruuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonauentura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alij communiter teſte Bellarmino cap. 2. ſupra. Ex qua doctrina, velint nolint, probatur pœna ſenſus. Pro quo notandum eſt, quod docet S. Doctor lib. 21. de ciuit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus eſſe: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, ſeruitutem*. Ergo cum paruuli præter pœnam exilij, quam Scholaſtici vocant pœnam damni, patiantur ſeruitutem ſub Dæmone, &

carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœna damni. Qualis autem sit ista pœna seruitutis sub Principe tenebrarum, ac forti armato audiuimus, supra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim esset pœna grauior, quàm pœna sensus*. Verissimè. Pone exempli gratia Principem filios alicuius subditi non solùm exilio mulctare, & paterna etiam hæreditate priuare, sed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia diuendere, haud sanè exigua esset postrema ista pœna captiuitatis. Porrò nulla peior, nulla acerbior, nulla atrocior captiuitas est, quàm esse sub Dæmone Phalaride, Dionysio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentissimo. Neque leuis censenda est pœna carceris præcipuè sub *forti armato custodiente atrium*. Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *grauissimam*, inquit Arriaga 1. 2. disp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, vbi veluti stipites nec videre, vel olfacere, nec gustare quid possent; sanè hæc sensibilis pœna esset. Vnde plures ex ijsdem Scholasticis Recentioribus, ne pueros pœna carceris affligant, *nescio quem tertium decipiendis paruulis faciunt locum*, vti olim Pelagiani teste S. Gelasio Papa, cuius proxima verba sunt, & S. Augustino sæpissimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent aduersarij, si octo illa pœnarum genera à parvulis sustineri probabimus? Pœnam damni, & exilij ipsis conceduunt, modò pœnam captiuitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipsum probamus. Vincula illos pati certum est, cum sint captiui, nec illa solui possint, nisi priùs ipse fortis armatus custos atrij alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ* sunt enim, teste Apostolo, *vasa contumeliæ*. Hinc S. Doctor lib. 1. con. Iul. oper. imperf. cap. 138. *Ex qua tamen* (massa) *alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vasa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vasa in contumeliam, nisi intelligenter consentiatis, impudenter negatis. Neque enim, si non est pœna damnationis, sicut vultis, non erit saltem contumelia imaginis Dei, separari à regno Dei.* Insuper patiuntur verbera, carent enim teste Morainiq dum. 17. *speciali Dei protectione, qua ab eius*, scil. Dæmonis, *innasionibus, & infestationibus fiant immunes*. Nec putandus est adeo mitis hic Tyrannus, vt seruos suos ne semel quidem flagris affligat. Satis sit, infantes esse vasa in illius domo, vt ait Christus, & captiuos *in familia Diaboli teneri*, vt docet S. Pater lib. cit. de pec. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum suo primo Parente noluere esse sub Deo, facti sunt serui sub Diabolo. Tene aurea S. Doctoris verba lib. 14. de ciuit. Dei cap. 15. *Iusta damnatio subsecuta est, talis quidem damnatio, vt qui custodiendo mandatum fuerat etiam carne spiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia suâ superbia sibi placuerat, Dei iustitia sibi donaretur, nec sicut affectabat in sua esset omnimoda potestate, sed à se ipso quoque dissentiens sub illo, cui peccando consensit, pro libertate, quam concupierat, duram, miseramque ageret seruitutem; mortuus spiritu volens, & corpore moriturus inuitus: desertor æternæ vitæ, etiam æterna, nisi gratia liberaret, morte damnatus.* Mortem verò pœnarum vltimam non solùm corporalem, sed etiam spiritualem incurrisse per peccatum vniuersam Adami posteritatem certum est. Et quidem pueros ex peccato originali pœna mortis secundæ mulctatos tradit passim S. Doctor. Lib. 1. ad Bonifacium cap. 22. ait: *Aut si Euangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, salutemque posse habere paruulos de corpore exeuntes, nisi fuerint baptizati; quærite*

quærite, cur compellantur non baptizati ſecundæ mortis ſubire ſupplicium. Mors autem ſecunda ex cap. 20. Apocalypſis intelligitur, vbi hæc leguntur: *Et qui non eſt inuentus in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis*. Et poſtea: *Infernus, & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. Hæc eſt mors ſecunda*. Quare cum pueri ſine baptiſmo decedentes, non ſint ſcripti in libro vitæ, dubio procul morti ſecundæ, hoc eſt, igni deputantur. Hoc argumentum & fusè, & eruditè ex Auguſtino vrget Archiepiſcopus Thuamenſis in opuſculo de hac quæſtione cap. 11. & 12. Scio Morainium reſpondere num. 69. mortem ſecundam eſſe priuationem viſionis Dei. Sed hæc reſponſio reijcitur ab Auguſtino cap. 92. Enchirid. & lib. 13. de ciuit. cap. 8. Et lib. 19. cap. 28. item à S. Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. vbi ex ſacris literis pronunciant mortem primam eſſe, cum anima ſeparatur à corpore, ſecundam verò cum eadem æternum punitur cum corpore.

Eadem S. Doctoris ſententia probatur ex Concilijs Africanis, & literis Innocentij Papæ. Aſſertio de pœnis parvulorum ab Eccleſia Africana inter fidei dogmata, teſte S. Fulgentio, relata. Inſigne pro eadem re S. Gelaſij Papæ teſtimonium.

SCholaſtici, qui in ſtatuendis parvulorum pœnis in diuerſam ab Auguſtino ſententiam abiere, publicarunt, eiuſdem opinionem *vnum Auguſtinum patronum* habere, vt loquitur Catharinus, eamque *pauciſsimos* ſequi, vt ait Moraines. Imò Catharinus vnum ſibi opponens Auguſtinum ſcribit: *At magna, inquiunt, eſt auctoritas Auguſtini; magna profectò, ſed veritatis, quæ iam pateat longè maior, longè maior Pontificum auctoritas, & Eccleſiæ de cathedra docentis, & communis Doctorum ſententia*. Quibus ille Author in veterum Patrum ſcriptis ſe planè hoſpitem prodidit; etenim Sancti Patris ſententiam & Synodorum, & Pontificum teſtimonijs confirmabimus, & ijs quidem adeo euidentibus, vt minimè dubitem, quin Scholaſtici, ſi in eadem incidiſſent, ne latum quidem vnguem ab Auguſtiniana ſententia diſceſſiſſent. Rectè Scotus in 2. diſt. 33. q. vn. *Magiſtrorum* Pariſienſium placitum contra Auguſtinum ſtare dixit, quibus tamen totius Africæ vetuſtiores Epiſcopos opponemus.

Et quidem veteres Pariſienſis Scholæ Doctores, cum ſumma ingenia Scholæ ſubtilitatibus deuouiſſent, parum fuere in Synodorum, ac Patrum lectione verſati. Hinc eruditionis defectu quaſdam opiniones obtruſere, à quibus antiquioris Eccleſiæ magiſtri longiùs diſtarunt. Hoc in præſenti controuerſia patebit, in qua Scholaſtici ex manca Pelagianæ hæreſeos notitia, vti à receptâ antiquitus ſententia receſſerunt, ita illorum plerique in quibuſdam cum Pelagianis conuenere, quod etiam notauit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cuius verba in calce ferè huius controuerſiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in vtraque Synodo prouinciæ Carthaginenſis, itemque in altera Synodo Mileuitana, dein in plenarijs Concilijs, vti fuſiùs libro priori hiſtoriæ Pelagianæ nobis deſcriptum eſt. In his autem ſacris conuentibus pœnas ſenſibiles puerorum ſine baptiſmo decedentium ſtatutas eſſe demonſtro. Patres Synodi Carthaginenſis in literis ad Innocentium apud Auguſtinum epiſtola

90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortifera ista doctrina in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ prouinciæ in epistola ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 92. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, si nullis innouentur Christianæ gratiæ sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his literis acceptis, graui rescripto nouæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò, inquiens, quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam sine baptismatis gratia posse donari, perfatuum est.* Epist. 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cuiuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetua amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquam ausi sunt dicere, pueros sine baptismo ituros in regnum cœlorum, vt ex serm. 14. de verbis Apostoli superiùs laudato exposuimus. Scribit de iisdem Augustinus lib. 1. de pec. mer. & remis. cap. 18. *Dicunt parvulos recenti vita editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed vt spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filij, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem S. Doctor contra Pelagianos ait lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Respondete, quid sitis, qui tot imagines Dei sine vllius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates. Vnam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extra regnum Dei.* Et lib. 1. eiusdem operis cap. 132. tradit parvulos iuxta Pelagianos futuros *in loco aliquo secundæ felicitatis, quem*, inquit, *talibus ædificauit hæresis vestra.* Ex his infertur, vitam æternam, quam illi Hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secunda quadam felicitate, hoc est, minori ea, qua fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cum ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternùm felices viuere ab ipsis dicebantur. Scribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum, cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: *Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æterna cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, qua discedente anima caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in qua peccauit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetua felicitate fruetur, qua de re legatur Augustinus lib. 20. de ciuit. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententia illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideo ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi uiuere dicenda est, quæ à Dei uita aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subiacebit.* Quare cum Synodi Africanæ, ac S. Innocentius damnarunt dicentes, pueros sine baptismo defunctos habere vitam æternam, exploserunt secundam illam felicitatem, quam extra regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decreuere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris destinabant,

bant, ante Synodos Africanas reiecta fuit in Concilio Dioſpolitano anno 415. vbi cum obiectum fuiſſet Pelagio, Celeſtium ipſius diſcipulum docuiſſe, *infantes etiamſi non baptizentur, habere vitam æternam*, negauit ſe illa dixiſſe. Hinc Pelagium premebat Auguſtinus epiſt. 106. ad Paulinum Nolanum pueros ſine gratia regenerationis in Chriſto *non habere in ſe vitam, ac per hoc pœnæ ſempiternæ obnoxios*.

Conrius, ac Moraines exiſtimarunt vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, ſitam fuiſſe in viſione clara Dei extra tamen regnum cœlorum. Vnde reſponderi poteſt his, quæ huc vſque deduximus, Synodos ſtatuiſſe pueros non poſſe ſine baptiſmo frui vita æterna, hoc eſt, viſione clara Dei, nec tamen ſtatim inferri, morte ſecunda iuxta totam ſuam latitudinem plectendos, ſed prout hæc tantùm dicit priuationem viſionis Dei, non quatenus continet cruciatus, & æterna ſupplicia animæ, & corporis. Sed hæc ſententia nulla ratione admitti poteſt, ſi conſideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines num. 55. dicat eoſdem id *non ſatis expreſsiſse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum ſententia ex Iuliano lib. 6. oper. imperf. cap. 37. vbi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum eſse Deo ſubiecta non deſiſtet, ſed totum corpus dignum regno cælorum, quod ſub Chriſti capite conſtruitur, diuinæ voluntati perfecta affectione cohærebit, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat*. Ex his infertur Pelagianos non promiſiſſe pueris viſionem beatam; etenim videns Deum, *diuinæ voluntati perfecta affectione cohæret, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat* eundem, *& compleat*. Quare pueri fruentes viſione clara Dei, reapſe forent in regno Dei, quod illi negabant. Rurſus S. Auguſtinus vbique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri excluſi à regno cælorum immeritò, & iniuſtè tanta miſeria torquerentur. Lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Ac tandem aliquando*, inquit, *extra regnum Dei infelices futuros fatemini paruulos non renatos. Dicite ergo huius infelicitatis meritum verboſi, & contentioſi, qui negatis originale peccatum*. Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipſum etiam regnum ſic amatis, ut non ibi eſse, non ſaltem leuem pœnam credatis hominis eſse, ſed nullam*. Quòd ſi Pelagiani extra regnum Dei dabant parvulis viſionem Dei, haud congruenter Auguſtinus contra ipſos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ ſubiectos. Nam videns Deum, poſſidet ſummum bonum, nec vllo pacto poteſt eſſe infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Præterea S. Pater libro 2. oper. imperf. cap. 113. his inſtat Iuliano, & collegis: *Dicite, obſecro, in ea felicitate, quæ extra Dei regnum erit, vllusne regnabit, an nullus? Si nullus liberior erit procul dubio ſine vllo Rege illa felicitas. Si verò vllus in ea regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus?* At in illa ſecunda felicitate pueri fruerentur viſione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Auguſtinus aduerſarios perculiſſet. Etenim Deus clarè viſus, regnat ſolus in anima videntis, & omnes eiuſdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris deſtinabant, vti enim illi naturaliter innocentes ab iiſdem aſſerebantur, eiuſdem etiam ordinis beatitatem inuexere, in quo tamen dogmate numquam, quid ſentirent, noſtris innotuit; vnde Auguſtinus, aliique Patres eorundem ſententiam planè ſe non percipere faſſi ſunt. Ille lib. de prædeſt. SS. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO CVIVS *felicitatis locum*, & in lib. de hære-

ſibus

tibus cap. 88. *æternam & beatam* QVANDAM *vitam suam*. Idem habet lib. 1. de orig. animæ, cuius verba mox referam. Ipse Pelagius dicere solebat: *Quò tant nescio*, vt ex Augustino superiùs dictum est.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contra Pelagianos, in quo hic canon in vetustis codicibus statutus legitur. Can. 14. *Item placuit, vt si quis dicit, ideo dixisse Dominum*: In domo Patris mei mansiones multæ sunt, *vt intelligatur, quia in regno cælorum erit* ALIQVIS MEDIVS, *aut* VLLVS ALICVBI LOCVS, *vbi beatè viuant paruuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt, sine quo in regnum cælorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit.* Ioan. 3. *Nam cum Dominus dicat*: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum cœlorum, *quis Catholicus dubitet*, PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui cohæres esse non meruit Christi? Qui enim dextrâ caret*, SINISTRAM PROCVL DVBIO PARTEM INCVRRET. In historia Pelagiana lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitaui, vbi ex Photio ostendi in antiquis codicibus scriptum fuisse, quod etiam testatur Binius; licèt à nonnullis omissus sit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interim hoc ipsum S. Augustini testimonio confirmabo, qui lib. 2. de orig. animæ cap. 12. scribit: *Nouellos hæreticos Pelagianos iustissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnauit auctoritas, eò quòd ausi fuerint non baptizatis paruulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cælorum*. Vnde satis verisimile fit, laudatum canonem reapse fuisse ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò obseruandum venit, ideo Patres negasse *alium alicubi locum*, quia duo tantùm loca nominantur in sacris literis, nempe dextra, & sinistra Iudicis, vnde asserunt pueros futuros in sinistra, & ex consequenti *participes fore Diaboli*. In eodem libro de origine animæ cap. 9. scribit S. Pater: *Non baptizatis paruulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cælorum quietis, vel felicitatis* CVIVSLIBET, *atque* VBILIBET *quasi* MEDIVM LOCVM. *Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit*. Quare cùm illa opinio *de quasi medio loco*, nempe inter inferiorum pœnas, & gaudia regni cœlestis, inter errores hæresis Pelagianæ Augustinus recensuerit, constat eandem & ab Africanis Patribus, qui contra illam hæresim diligentissimè excubuere, damnatam fuisse, quod ex dicendis clarissimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thrasamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum sententiam. Cum Constantinopoli graues de diuina gratia lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iisdem componendis Romam profecti, audita Africanorum Antistitum in Sardinia exulum fama, legationem ad eosdem destinarunt; librum etiam miserunt de Incarnatione Domini, & diuina gratia à seipsis conscriptum; rogantes vt de eodem iudicium ferrent. Byzaceni Patres, cum communi consilio, quid memoratis Monachis rescribendum foret deliberassent, Fulgentio Episcopo Ruspensi iniunxere, vt decreta à Patribus in literas mitteret, qui è vestigio librum exarauit inscriptum de Incarnatione, & gratia. In eo autem Augustini sententia de pœnis puerorum apertissimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Qua iustitia est, vt imago Dei, qua nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filij Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò vtique quisquis non ingreditur*, INTERMINABILIBVS IGNIS AETERNI CRVCIABITVR POENIS.

Qua igitur iuſtitiâ Deus iuſtus infantibus ſine peccato naſcentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non inuenit cauſam? Item cap. 30. hæc ſcribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantia moriuntur, donat æternam ſalutem, quorum bonam nec expectat, nec inuenit voluntatem? Item alios quomodò ſine baptiſmate mortuos* AETERNIS CRVCIATIBVS *damnat, cum in eis nullam culpam malæ voluntatis inueniat. Nonne iſtos inimicos gratiæ Dei, nec defenſores humani, ſed deceptores arbitrij ad hoc ſua peruerſitas cogit, vt Deum putent iniquum in obitu omnium paruulorum, vbi nulla interueniente vel bonitate, uel malitia uoluntatis, alios uident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPVTATOS INCENDIO. Hic liber inter volumina S. Fulgentij recenſetur, quòd ab ipſo dictatus fuit, at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam miſſum patet ex hoc eiuſdem initio, vbi Epiſcopi Byzaceni nominantur: *Dilectiſsimis, & in Chriſti fide, atque gratia plurimum amplectendis ſanctis Fratribus, Petro Diacono, Ioanni, Leontio, & alio Ioanni, cæteriſque fratribus &c. Dacianus, Fortunatus, Boëthus, Victor, Scholaſticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Ianuarius, Victorianus, Photinus, Quoduultdeus, Fulgentius, Felix, & Ianuarius in Domino ſalutem.* Quindecim igitur Epiſcopi doctiſſimi, ac ſanctiſſimi in Auguſtini ſententiam pedibus iuere. Nec obſtat, laudatum volumen fuiſſe Fulgentij manu exaratum, qui Auguſtini Patris ſententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis vni alicui ob eruditionem, & eloquentiam inſigni iniungi ſolet, vt publica Patrum decreta literis mandet. Scribit diſcipulus Fulgentij cap. 20. de vita eiuſdem: *Poſt deliberationis autem longiſsimas moras, quicquid definitio communis inuenerat, eloquenter allegandum ſenſibus cæterorum, beato Fulgentio dimittebatur.* Et poſtea: *Propterea quandocunque reſcribebant conſulentibus, Epiſcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, ſed ſolius B. Fulgentij ſermo tenebatur in ſtylo.* Quare ea omnibus Byzacij Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, ſententia ſtetit. Habemus etiam epiſtolam Synodicam eorundem Antiſtitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicauit Sirmondus, & inter opera Fulgentij tom. 6. Bibl. PP. edit. Colonien. A. 1618. recenſetur, in cuius cap. 8. eadem ſententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hic euidenter oſtendere antiquitus in Africana Eccleſia, in qua quadringenti ſexaginta ſex Epiſcopi numerabantur, adeo certum fuiſſe, pueros ſine baptiſmo defunctos puniri in inferis pœna ſenſibili, vt id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cum Petrus Diaconus vir doctiſſimus, vt ex eiuſdem libro de Incarnatione, & gratia conſtat, in Orientem tranſmiſſurus eſſet, rogauit per literas S. Fulgentium, vt breuem fidei Catholicæ ſynopſim ad ſe mitteret, cui ſe conformare poſſet, intelligebat enim plures hæreſes paſſim toto Oriente graſſari. Fulgentius librum eidem miſit inſcriptum de fide ad Petrum, qua de re dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in ſingula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmiſsimè tene, & nullatenus dubites.* Primum dogma recitatur cap. 4. Cum verò cap. 26. poſuiſſet dogma XXIII. de peccato originali, capite inſequenti 27. hæc ſcribit: *Firmiſsimè tene, & nullatenus dubites, non ſolùm homines iam ratione vtentes, verùm etiam paruulos, qui ſiue in vteris matrum, ſiue cum de matribus nati ſine ſacramento ſancti baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc ſæculo tranſeunt,* IGNIS

ÆTERNI SEMPITERNO SVPPLICIO PVNIENDOS, *quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & natiuitate traxerunt*. Hoc XXIV. dogma, ſeu vt ille loquitur, capitulum de fide Petro credendum propoſuit, & cum poſtea reliqua capitula recitaſſet, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmiſsimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et ſi quem contraria his dogmatizare cognoueris, tanquam peſtem fuge, & tanquam hæreticum abijce. Ita enim iſta, quæ poſuimus, fidei Catholicæ congruunt, vt ſi quis non ſolùm omnibus*, SED ETIAM SINGVLIS *voluerit contraire; in eo quòd ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus; atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* Itaque teſtatur Fulgentius, paruulos cum ſolo originali peccato morientes *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquam hæreticum abijciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire*. Hæc non indigent interprete, ſed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Eccleſiam Auguſtini ſententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata recenſuiſſe? Neque enim omnium Afrorum Epiſcoporum doctiſſimus ea in re deceptus dici poteſt, vel alios voluiſſe decipere, proprias opiniunculas pro inconcuſſis Eccleſiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantuſue fuerit Fulgentius ex eiuſdem geſtis patet. Hæc ſufficiat ex cap. 20. libri de vita eiuſdem dixiſſe: *Sexaginta quippe, & eo ampliùs Epiſcopos tunc catena ligabat exilij, quorum lingua, & ingenium beatus Fulgentius Epiſcopus fuit.* Tot eiuſdem libri editi eximiam ipſius doctrinam abundè manifeſtant. Vide, quæ de eodem dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipſum colligitur ex Auguſtino, qui lib. 1. de pec. mer. & remiſ. cap. 28. aſſerentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes*. Idem in lib. de prædeſt. SS. cap. 12. ait: *Cum moriuntur infantes, aut merito regenerationis tranſeunt ex malis ad bona, aut merito originis tranſeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides nouit.* Præterea lib. 5. con. Iul. oper. imperf. cap. 64. ait: *Inter reprobos ſunt certè plurimi, qui ſi ex hac vita abriperentur infantes, ſecundùm falſam veſtram hæreſim penitus ab omni, ſecundùm autem Catholicam fidem à damnatione grauiſsima tollerentur.* Certum eſt eam pœnam à Catholica fide in paruulis aſſeri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc eſt, excluſionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. *Videris enim tibi miſericors, quia non aufers ei vitam,* DAMNAS *tamen, quem ſeparas à regno cælorum.* DAMNAS, *non eum percutis, ſed in* EXILIVM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc eſt, pœna ſenſus illos nequaquam mulctabant, ſed pœna tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quare Auguſtino teſte, Catholica fides tradit paruulos *percuti*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani vltrò fatebantur. Rurſus tract. 67. in Ioannem hæc ait: *Proinde reſpuendi ſunt à corde Chriſtiano, qui putant ideo dictum multas eſſe manſiones, quia extra regnum cælorum erit aliquid, vbi maneant beati innocentes, qui ſine baptiſmo ex hac vita emigrarunt, quia ſine illo in regnum cælorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non eſt fides; quoniam non eſt vera, & Catholica fides.* Et tamen videmus, plures Scholaſticos beatitudinem naturalem perfectiſſimam citra dolores, & triſtitiam paruulis promittere extra regnum Dei, quo-

rum

rum ſententia minùs tolerari poteſt, quàm illa Pelagianorum, quia iſti contendebant infantes eſſe innocentes, & nulla culpa coinquinatos, vnde non adeo graue abſurdum videbatur, quandam eiſdem felicitatem præparate, cum tamen Scholaſtici, nec ignobiles, aſſerant cum Eccleſia Catholica pueros eſſe originali labe infectos, ſub poteſtate Dæmonis, filios iræ, nec poſtea dubitent, eiſdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africa ad Romanam Apoſtolicam Sedem euectus S. Gelaſius Papa adeo apertè Auguſtinianam ſententiam confirmauit, vt nihil ſolidius hac in diſputatione adduci poſſit. Hic in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum contra Senecam delirum ſenem Pelagianum miſsa ſcribit: *De paruulis autem quod aſſerit, ſine baptiſmate pro ſolo originali peccato non poſſe damnari, ſatis* IMPIA, *ſatis profana propoſitio eſt*. At Pelagiani nunquam ſine baptiſmo regnum cœlorum pueris promiſerunt, ſed neſcio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelaſius: *Nihil eſt ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetua damnatione puniantur*. Vbi cum Pontifex præter excluſionem à regno cœleſti, quæ eſt pœna damni, decernat pueros *perpetua damnatione puniri*, palam fit, eundem Auguſtini ſententiam apptobaſſe, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetua conſtituti, ſi non æſtimentur eſſe damnati*. TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QVEM IPSI TERTIVM, QVEM DECIPIENDIS PARVVLIS FACIVNT LOCVM. Ita arguit Pontifex. Pueri ſunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt locum. Ex quibus patet in antecedenti loqui Gelaſium de dàmnatione apud inferos, qua pueri perpetuæ, hoc eſt, ſecundæ mortis ſupplicia ſuſtinent, vnde rectè infertur, tollendum eſſe de medio tertium locum. At cur TERTIVM dicit? Niſi vt duo tantùm loca eſſe declaret, nempe cœlum ſedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quòd defenſores Auguſtinianæ ſententiæ tortores puerorum à Scholaſticis nuncupantur, longè grauiori cenſura eoſdem Gelaſius perculit, dum illos *deceptores paruulorum* Apoſtolici oris ſententia pronunciauit, quippe qui eiſdem ſecundæ felicitatis locum inani aſſeueratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem teſtimonio ſacrarum literarum, quod initio ex Auguſtino adduximus. Etenim ſcribit Pontifex: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis paruulis faciunt locum. Et quia non niſi dexteram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *ſine baptiſmate permanere, ſed baptizatos ſinant ad dexteram ſalutatem ſacra regeneratione transferri*. Quare Gelaſius Papa non modo S. Doctoris ſententiam, verùm etiam eiuſdem quoque rationem approbauit. Porrò definitiua illa ſententia eſt: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis paruulis faciunt locum*. In quibus dum dicit *neſcio quem*, declarat nec ſcire ſe, nec inquirere, quænam, aut vbinam eſſet ſecunda felicitas parvulis à Pelagianis promiſsa, ſed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum eſt ijs, qui erunt in dextera, & inferni pœnas, quæ deſtinantur ijs, qui erunt in ſiniſtra. Ex his iure Gelaſius appellatur à Gabriele Vaſquez 1. p. diſp. 91. num. 75. *per omnia Auguſtinianus*. Et quidem in eandem epiſtolam, vt alias notauimus, totius Auguſtinianæ contra Pelagianos doctrinæ ſuccum valentiorem contraxit. Vnde

cum ex CLEMENTIS PONT. OPT. MAX. indulto eiuſdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Auguſtiniana familia recolendi facultatem impetraſset, inter precum officia eiuſdem vitæ ſynopſi inſignem Gelaſij erga S. P. Auguſtini doctrinam cultum inſeruit. Gelaſij laudes recitat Dionyſius Exiguus in epiſtola ad Iulianum Presbyterum, in qua eiuſdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxa fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holſtenij.

Idem Auguſtini aſsertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam recentiorum authoritate probatur.

AGmen Patrum, vt par eſt, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palæſtina cum Pelagio veluti collato pede certauit. Edidit ille dialogos contra eundem hæreſiarcham, in quibus ſub nomine Critoboli Pelagium, ſub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus obijcit in fine tertij libri: *Oro te, quid infantuli peccauere? Nec conſcientia eis delicti imputari poteſt, nec ignorantia, qui iuxta Ionam prophetam manum dextram neſciunt, & ſiniſtram. Peccare non poſſunt, & poſſunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur*, & AETERNAE MISERIAE CRVCIATVS *miſeris præparantur*. En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid abſurdum puerorum in aliena vita cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba: *negamus crudelem conſequentiam?* Lib. 8. ſui Aug. cap. 1. pag. 858. Haud equidem: ſed ex Paulo Apoſtolo peccatum originale probat, vt pueris tormenta non iniuſtè infligi videantur. Eadem pœna ſenſibilis infantium aſseritur à S. Auito Antiſtite Viennenſi, qui anno D. in Gallijs floruit. Etenim in carmine ad Fuſcinam ſororem hæc eleganter ſcripſit.

Omnibus id verò grauius, ſi fonte lauacri
Diuini expertem tenerum mors inuida natum
Præcipitat, dura generatum ſorte GEHENNAE,
Qui mox vt matris ceſſarit filius eſſe,
Perditionis erit: triſtes tunc edita nolunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Auitus Præſul doctiſſimus, ac Synodo Epaunenſi, alijſque præſedit. Huic autem ſupparem dabo S. Fulgentium Ruſpenſem Epiſcopum, qui eidem Auito conuixit. Hic in lib. de fide ad Petrum Diaconum ſententiam eandem tanquam de fide tenendam docuit cap. 27. cuius verba ſuperiùs laudauimus. Idem lib. 1. de verit. prædeſt. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur eſt cauſæ diuerſitas in infantibus, quæ faciat vnum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum conſideretur voluntas, illi, qui Chriſtiani ſunt, vt eorum filius baptizaretur ſollicitè voluerunt, inſtantiſsimè curauerunt: quorum tamen filius antequam baptizaretur morte præuentus,* AETERNIS EST IGNIBVS *deputatus*. Capite etiam 14. ſcribit: *Cauſa verò maiorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, vna eſt. Ex hac vtrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, &*

Angelis

Angelis eius; quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Saluatoris gratia non deleuit. Et ſtatim: *Reddet vnicuique ſecundùm opera ſua, vt non ſolùm pro originali peccato* AETERNIS IGNIBVS ARDEANT, *(quibus* ARSVRI *ſunt ſine baptiſmate morientes etiam paruuli; qui nihil boni, aut mali egerunt) ſed etiam pro ſua voluntate mala tanto deterius torqueantur, quanto ampliùs propriæ iniquitatis adiciunt.* Hi Fulgentij libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardinia pro fide Orthodoxa exulantibus in epiſtola Synodica cap. 18.

At ſæculo eodem deſinente S. Gregorius Magnus, & inſequenti ineunte S. Iſidorus Hiſpalenſis Auguſtini ſententiam approbarunt, quippe quæ communis tum temporis in Eccleſia habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Iob: *Et multiplicabit vulnera mea etiam ſine cauſa*, hæc ſcribit: *Nonnulli etenim prius à præſenti luce ſubtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malaue merita actiuæ vitæ perueniant. Quos quia à culpa originis ſacramenta ſalutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIVNT. *Quibus unum vulnus eſt, corruptibiliter naſci, aliud carnaliter emori. Sed quia poſt mortem quoque æterna mors ſequitur, occulto eis, iuſtoque iudicio etiam ſine cauſa uulnera multiplicantur;* PERPETVA *quippe* TORMENTA PERCIPIVNT, *qui nihil ex propria uoluntate peccauerunt.* Et poſtea: *Diſtrictus iudex, qua eos animaduerſione trucidat, quos culpa propria actionis damnat, ſi & illos* IN AETERNVM PERCVTIT, *quos reatus arbitrij non addicit?* Hæc adeo clara ſunt, vt Moraines dicat, Gregorium ea non ex ſenſu Eccleſiæ, ſed ex propria opinione aſſeruiſſe. S. Iſidorus lib. 2. differ. ſpirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum eſt, paruulorum animas nexu peccati originalis eſſe adſtrictas; quæ niſi percipiant baptiſmatis ſacramentum, regni cæleſtis participes eſſe non poſſunt, ſed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari iudicio* DAMNABVNTVR IN IGNEM AETERNVM. Et lib. 1. ſenten. cap. 22. ait: *Pro ſolo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latina Eccleſia illa aſſertio de pœnis puerorum, quàm Auguſtinus, Fulgentius, ac Synodi in Africa docebant, quam Gelaſius, ac Gregorius Sanctiſſimi Pontifices in Italia tradebant; quam S. Auitus in Gallia, & S. Iſidorus in Hiſpania citra dubium aſſerebant. Eandem verò diutius vſque ad Scholaſticorum ætatem viguiſſe exiſtimo. S. Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus, qui floruit anno 850. in libro de prædeſt. cap. 16. ait: *Quæ punitio bifariam diuiditur, & nunc in abſolutione animæ a ſuo corpore comparata huius primæ præuaricationis merito, quod ab ipſa radice in omne poſteritatis eius genus transfuſum, atque innatum eſt, & poſtmodum in* GEHENNA, *quæ tam* HVIVS, *quam aliorum multiplicitate criminum libidinoſa peruerſitate contractorum acquiſita eſt.* Et inferiùs de paruulis ſcribit: *Extra baptiſmi gratiam morientes, non ſuo, ſed protoplaſti peccato* PERPETVA PLEXIONE DAMNANTVR. Ex Anglia veniat Anſelmus, qui in lib. de concep. Virg. & pec. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed cum nemo dubitet, quia par pœna non ſequetur imparia peccata, in hoc tamen ſimilis eſt & perſonalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus eſt homo, niſi per mortem Chriſti, ſine quo non redditur, quod pro Adæ peccato debetur, quamuis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam poſt diem iudicij nullus erit Angelus, aut homo* NISI AVT IN REGNO DEI, AVT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis ſecundæ, quem plerique paruulis promittunt. Vltimus accedat S. Aelredus S. Bernardi contemporaneus

neus in libro 1. Speculi charitatis cap. 15. Cum ſibi obiecisset: *Paruulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas facit iniuſtos?* Reſpondet: *Quid enim? Iniuſtum æſtimas, vt lignum inutile, & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quæſo totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum in ipſa radice vitiatum, vtpote veneno antiqui ſerpentis infectatum, iuſtiſsimè addictum flammis, igni deſtinatum, adiudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramuſculi à tua præmortua præciſi radice eripiuntur incendio, quatenus ſtipiti cuidam fructuoſo inſerti priſtinæ libertati donentur.* Huius Sancti regulam lege apud Holſtenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contra Auguſtinum ſtare*. Certè neque Pater Suarez, neque Pater Vaſquez cum Auguſtino ea in re conueniunt, at benè S. Doctorem ſecuti ſunt omnes Latini Patres, qui controuerſiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hoſpes fuit.

Hæc itaque antiquæ Eccleſiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis ſententia ſtetit, donec poſt ducenteſimum ſupra milleſimum annum Chriſtianæ epochæ nouæ opiniones à Scholaſticis procuſæ ſunt. Qui ſi in Patrum voluminibus tantùm ſtudij, ac laboris poſuiſſent, quantum Ariſtoteli explicando impendere, profectò S. Auguſtini ſententiam non obduxiſſent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixiſſent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantum Auguſtini authoritas valuit, vt plerique etiam Scholaſticorum pedibus in Auguſtini ſententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminenſis ſubtiliſſimus antiquæ Pariſienſis ſcholæ Doctor, qui pœnas ſenſibiles infantium acerrimè ſuſtinuit in 2. ſent. diſt. 30. quæſt. 3. Nullus autem veterum Scholaſticorum in Auguſtini lectione Gregorium ſuperauit. Hanc illi laudem vltro Recentiores tribuunt. Dicitur à Vaſquez 1. 2. diſp. 185. num. 13. *apprimè in Auguſtini doctrina verſatus*. A' Vandero appellatur *vir doctiſsimus, & ſi quis alius doctrinæ Auguſtinianæ perſtudioſus* Diſp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Faſolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cuius libri Auguſtini auctoritatibus, & ſententijs paſsim abundant*. Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Auguſtini lectione verſatiſsimus*. In cenſ. inoff. * cenſ. num. 2. Denique Decampſius ſcribit: *Gregorius Ariminenſis, quem non vitæ tantùm inſtituto, ſed etiam doctrina Auguſtinianũ fuiſſe norunt omnes, qui vel ſtrictim eius libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreſi Ianſ. diſp. 3. cap. 20. Quæ conſultò hic inſerui, vt planum fiat, quantum fidei Ariminenſi præſtandum ſit, vbi de Auguſtini mente diſputatur. Video enim hunc inſignem Doctorem pleraſque ſententias tanquam verè Auguſtinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorſus anti-Auguſtiniana reijciunt. Hic itaque vir ſubtiliſſimus Auguſtini authoritatem communi illius ætatis Scholaſticorum ſenſui præpoſuit. Albertus etiam Magnus in Summa tract. 18. probabilem Auguſtini ſententiam fatetur, vti etiam Polmanus Doctor Duacenſis in calce Breuiarij Theologici num. 469. Conſentiunt Sonnius tract. de extremo iudicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de grat. & lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Auguſtiniana familia præter Gregorium fusè eandem ſententiam tuentur Auguſtinus Muſæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de anima ad mentem S. P. Auguſtini cap. 2.

* pro V. lit. Cemelien.

cap. 2. §. 13. Michael Paludanus insignis Doctor Louaniensis in epistola ad Conrium Archiepiscopum Thuamensem, quæ legitur in limine libri eiusdem Conrij mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. sui Tertulliani par. 2. pag. 89. & seq. vbi ait: *Attendant & hi, qui solam pœnam damni in eis admittunt, se ab antiquo Ecclesiæ, & Patrum sensu esse remotissimos*. Ibi enim plura Patrum testimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè sumpta intelligendos esse facilè aduersarij dicent, neque enim Gelasij, Auiti, Isidori, Prudentij, aliorumque authoritates produxit, quas nos superiùs attulimus. Hic tamen Augustinianos plurimùm debere fateor doctissimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Augustiniana sententia, quot ex nostris, stare video. Alphonsus à Castro insignis Theologus in lib. aduer. hæres. V. Baptismus ait, pueros originali infectos esse *gehennæ obnoxios*. Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ pag. 764. Ioannes Poncius Hibernus disp. 18. Cursus Theologici tota quæstione 6. & in com. in 2. sent. Scoti d. 33. P. Macedo lib. 4. de Clauibus cap. 18. contr. de pec. orig. sect. 3. quorum omnium studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro S. Augustini assertione volumine evulgato, in quo fusissimè ex sacris literis, & Augustino sensibiles infantium pœnas demonstrauit. Patrum tamen testimonia omisit, vnus enim Augustinus instar omnium illi fuit. Hic autem cum cap. 2. retulisset, plerosque ea in opinione Augustinum in excessus prolapsum, quæ Recentiorum cantilena est, haud sibi temperare potuit, quin exclamaret: *O' vocem non solùm miræ animositatis plenam, sed iniuriæ in Augustinum, eiusque sanctos Commagistros, & in ipsam Sedem Apostolicam fortè plenissimam*. Video hunc doctissimum Antistitem vocari à Morainio nouorum Dogmatistarum prodromum, cum tamen antiquissimam Patrum sententiam propugnauerit. At quòd in limine libri Augustini nomen inscripsit, ac peregrinum Ierichontinum in alio volumine descripsit, in quo humanæ naturæ status iuxta Augustini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatistis præcursor datus; tantùm Conrio stetit, Augustinum defendisse. Hi ergo subtilissimæ Scholæ Professores, licèt aliàs Scoto addictissimi, cum Magistrum in præsenti controuersia cum Augustino minùs conuenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Augustino præponere. Imò eo facto ipsius Scoti, si non doctrinam, saltem exemplum secuti sunt. Etenim subtilissimus ille Doctorum tantùm Augustino detulit, vt Patres Minores in libello supplici exhibito Senatui Castellæ anno 1628. quo iuramentum Salmanticensis Academiæ pro defendenda doctrina Sancti Thomæ, quòd diligentissimus Augustini discipulus fuit, tanquam Doctori subtili iniuriosum deferebant, hæc scripserint: *Scotus adeo Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, vt in solis Theologicis commentarijs octingenties, ac quindecies S. Augustinum in suarum assertionum testem protulerit &c.* Quæ, aliave legere poteris tomo priori historiæ Augustinianæ Hispanicè scriptæ à Petro de Campo lib. 3. cap. 30. & apud Lucam Wuadingum in vita Scoti tomo 1. operum eiusdem cap. 15. num. 69.

Thesis

Theſis de ſenſibili Infantium pœna in inferis rationibus ſuadetur. Qua occaſione oſtenditur, Eccleſiam Romanam inter precum officia eandem S. Doctoris ſententiam recitare. Auguſtinus vocat illam pœnam mitiſſimam. Statuitur pueros ex pœna damni grauem triſtitiam pati.

SEd nec deſunt argumenta ſatis valida, quæ S. Auguſtini ſententiam non modò probabilem, verùm etiam longè probabiliorem oſtendunt, nam quod Synodos, & Patres attinet, vera eſt eiuſdem ſententia. Primum argumentum eſt. Peccatum originale induxit ſenſibiles miſerias puerorum præſentis vitæ, ergo & eaſdem per totam æternitatem diſtendet. Probatur conſequens, quia pœnæ ſenſibiles huius vitæ non ſunt ſufficientes ad ſatisfaciendum per ſatispaſſionem pro macula peccati originalis, & quantæ, quantæ ſunt, iuſtè humanum genus eaſdem patitur, ergo durante eadem macula peccati per totam æternitatem, iuſtè in æternum pueri originali labe infecti eaſdem patientur. Reſpondent communiter Scholaſtici, miſerias eſſe pœnas peccati originalis per accidens; nam iuſtitia originalis eximebat hominem ijs miſerijs, quas in natura pura ſubijſſet; quare cum peccatum originis per ſe ſuſtulerit iuſtitiam originalem, per accidens induxit miſerias. Hanc reſponſionem S. 2. ſuperius exploſimus, quam rurſus hic egregio teſtimonio Auguſtini lib. 6. oper. imp. cap. 37. refellimus. *Reſtat*, inquit, *vt iſta, quæ nunc eſt, ſcilicet mors corporis, ipſa nouiſsima, hoc eſt, in fine deſtruatur, quando fiet reſurrectio carnis, vt non ſit porro inimica, quomodò eſſet, ſi naturalis ita eſſet, vt pœnalis non eſſet: pœnalis autem ſub iuſto, & omnipotente Deo iudice nullo pacto eſſet, niſi meritis peccati accidiſſet.* Cum autem mors pœnalis dicitur, non ideo dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cuius ipſa pœna ſit, ſed pœnale accipitur ab Auguſtino, quod infert cruciatum, & dolorem, vnde & pœna alia eſt iuſta, alia iniuſta, nempe iniuſta eſt, quæ ſine præuio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit eſſe naturalis, vt non ſit pœnalis. Etenim anima à corpore ſeparari non poteſt, niſi præuijs morbis, & doloribus, ſiue ij longi ſint, ſiue breues, qui enim breues ſunt, magni ſunt. Ergo ex S. Doctore nequit mors eſſe naturalis ſub iuſto, & omnipotente Deo, qui tanquam iuſtus, non infligeret malum pœnæ ſine culpa, tanquam omnipotens, non ſineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem lib. 6. cap. 20. *Neque enim ſub Deo iuſto miſer eſſe quiſquam, niſi mereatur, poteſt.* Quomodò autem Adam licet ex elementis & corpore animali compoſitus moriturus non fuiſſet, egregiè explicat S. Doctor ibidem cap. 39. Sed his omiſſis, comminus datam reſponſionem oppugno. Etiamſi homo in natura pura futurus fuiſſet ijs miſerijs ſubiectus, quæ ex complexione elementorum, quibus conſtat, & in quibus viuit, ortum ducunt, multæ ſunt aliæ grauiſſimæ miſeriæ, quas homo ex ſua natura non patitur. Etenim plerumque pueri à Dæmone inuaduntur, & ad mortem vſque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Vrget hoc argumentum Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 6. *Tu*, inquit, *aſſere ſi potes, quomodò ſibi non obſcurè, ſed apertè vendicet paruulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo ſupplicium, tu dic meritum: ambo cer-*

bo cernimus pœnam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi, cum Deum iuſtum ambo fateamur, demonſtra iſta pœna dignam, ſi potes, in infantibus culpam. An verò non agnoſcis etiam hoc ad illud graue iugum *pertinere, quod eſt ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* Ideo enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia iſti ſunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu iuſtè Dæmon poterit illos affligere. Rurſus reijcitur eadem reſponſio. Si miſeriæ per accidens conſequuntur priuationem iuſtitiæ originalis in ſtatu præſentis vitæ, cur etiam in altero ſtatu eædem miſeriæ itidem ſaltem per accidens non conſequentur priuationem originariæ innocentiæ? Profectò cum peccatum in pueris in præſenti, æquè ac futura vita remaneat, neſcio vndenam diuinam iuſtitiam in altero ſæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cum in aliena vita ſeueriùs peccatores puniat. Et quidem ſi Deus Adamum poſt peccatum morti non deſtinaſſet, & hic æternùm inter miſerias vnà cum poſteris vixiſſet, nullus iudicium Dei culpare poſſet, qui inimicum genus, ac ſorde pollutum pœnis addixiſſet. Ergo in illa hypotheſi ob ſolum originale delictum pueri æternùm iuſtè pœnas ſubirent. Eccl. 40.

Probatur 2. Deus odio habet pueros originaria labe pollutos, illis eſt iratus, atque inimicus, ergo iuſtè poteſt exercere contra eoſdem actus iuſtitiæ vindicatiuæ, prout hæc eſt inflictiua pœnæ ſenſibilis. Antecedens colligitur ex Ioan. 3. 36. *Qui autem incredulus eſt Filio, non videbit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum.* Quam ſententiam paruulis non credentibus applicat S. Doctor lib. 1. de pec. mer. & remiſ. cap. 20. Scribit etiam Apoſtolus Epheſ. 2. 3. *Eramus natura filij iræ*, nempe ob peccatum originis, quod cum natura in prolem transfunditur, quo fit, vt puer recèns natus ſit auerſus à Deo, & ex conſequenti eiuſdem inimicus. Conſequentiam verò acutè deducit Auguſtinus tract. 44. in Ioannem inquiens: *Apoſtolus natus ingente Prophetarum dicit*: Fuimus & nos aliquando natura filij iræ, ſicut & cæteri. *Si filij iræ, filij vindictæ, filij pœnæ, filij gehennæ. Quomodò natura, niſi quia peccante primo homine vitium pro natura inoleuit?* Sunt optimæ illationes. Quandoquidem ſi Deus eſt iratus pueris, ergo poteſt contra eoſdem exercere actum iuſtitiæ vindicatiuæ, ergo etiam eoſdem pœna afficere, obiectum enim iuſtitiæ vindicatiuæ eſt punitio rei, ergo poteſt illos gehennæ, hoc eſt inferni flammis deſtinare, vbi *erit fletus, & ſtridor gentium*. Nec valet, ſi dicas, iram Dei, eiuſque iuſtitiæ vindictam apparere in pœna damni, qua puniuntur pueri, nec oportere, vt ab eadem iuſtitia pœna ſenſibili caſtigentur. Etenim pueri ſunt rei eiuſdem omnino peccati, quod commiſit Adam, ita vt crimen, quod in Adamo fuit actuale, euaſerit in poſteris originale; vnde dicit Apoſtolus Rom. 5. *in quo omnes peccauerunt*, ergo ſicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ ſenſibilis, in poſteris etiam eodem ſupplicio caſtigari poterit. Vti peſtis non tantùm nocet illi, in cuius corpore primùm naſcitur, verùm etiam alteri, qui eadem per contactum inficitur, ita pueros *peccati paterni contagione* mori dixit Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 4. Huc facit, quod docet S. Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœna*, inquit, *corporali interdum iudicio diuino, vel humano puniuntur filij pro parentibus, inquantum filius eſt aliquid patris ſecundùm corpus.* Deus enim è vita ſuſtulit filium Dauid, vt patris adulterium puniret, & tamen puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc Exodi 20. 5. dicitur Deus viſitare *iniquitatem* Matt. 13. 15.

Exod. 20. *tatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem*. Quo ergo potiori iure Deus poterit punire pœna ſenſibili pueros, qui reapſe contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiamſi illationes illæ Auguſtini ex his verbis Apoſtoli, *fuimus & nos aliquando natura filij iræ*, poſſent vtcunque eludi, nobis interim ſat eſt, eaſdem recitari ab Eccleſia Romana inter officia precum feria IV. Dominicæ IV. Quadrageſimæ in lectione priori expoſitionis Euangelij. Vti enim certum eſt, Auguſtinum eo loci iuxta propriam ſententiam de ſenſibili puerorum pœna in gehēna locutum eſſe, ita eiuſdem doctrina ſuis precibus ab Eccleſia inſerta, ingenti authoritatis pondere fulcitur; ſaltem omni cenſura liberatur, quod vnum hic intendimus aduerſus recentiores Criticos, exceſſus Auguſtino obijcientes.

Probatur 3. Pueri prædeſtinati ex meritis Chriſti habebunt in alia vita bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in alia vita mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argumentum ponitur ab Auguſtino lib. 6. con. Iul. cap. 10. vbi paritatem negantes vocat *importunos*. Do eiuſdem verba: *Vide ergo*, inquit, *quàm importunè nolis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, ſed Dei regnum. Alienum quippe opus eſt, cum credit per alterum, ſicut alienum opus fuit, cum peccauit in altero*. Reſpondent negando paritatem, nam licèt diuina bonitas poſſit dare bona corporis ijs, qui eodem corpore tanquam inſtrumento pro eorundem acquiſitione nihil boni egerunt; contra æquitatem tamen eſt pati corpus illius, qui eodem corpore nunquam peccauit; præſertim cum pœna ſenſus ſit proportionata ijs delectationibus peccaminoſis, quæ corpore percipiuntur. Sed contra eſt. Quia ſicuti in alia vita non ponitur novum meritum, aut demeritum, ſunt enim animæ in termino, ſed Deus eo modo erga illas ſe habet poſtea, ac quando receſſerunt, cum pueri ſine baptiſmo defuncti numerentur in familia Diaboli, ſicuti è contra mortui ſuſcepto ſacramento in familia Chriſti, æquum eſt, vt ſicut iſti ſub Chriſto bona corporis recipiunt, ita illi ſub Dæmone mala corporis ſentiant. Etenim ſi in hac vita ſunt ſub poteſtate Dæmonis, ita vt illos in corpore torqueat, vt ſuperiùs oſtenſum eſt, cur in alia vita, in qua nulla eſt redemptio, ab illius poteſtate, quam antea in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit S. Doctor proximè laudatus: *Iam itaque vobis ipſis reddite rationem, ne putetis indignum, vt qui non admittuntur in regnum Dei, ſint ſub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, ſint ſub illo, qui perdidit vitam*. Nec iuvat, quòd pueri corpore non peccarunt, vnde nec in corpore puniendi videntur, nam peccatum ſolius voluntatis ſuperbientis iuſtè punitur pœna ſenſus, nec Dæmones corpore peccarunt, & tamen pœna ſenſibili affliguntur. Imò cum totum peccatum, quod fuit actuale in Adam, ſit originale in pueris, & illius reatum ex toto ſubeant, cum in peccato Adæ fuerit voluptas ſenſus in comeſtione pomi, huius etiam voluptatis pœnas luit infelix poſteritas, cuius pariter reatus in ipſam per generationem transfuſum eſt.

Hic tamen aduertendum eſt, Auguſtinum aſſerere mitiſſimam eſſe pœnam, quam infantuli in inferis ſubeunt. Illam *damnationem omnium leuiſsimam* vocat lib. 5. con. Iul. cap. 11. quod 8. eſt in editione Baſileenſi, & *mitiſsimam ſanè omnium pœnam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 16.

Cum

Cum ignis calefaciat, & ſi calor ſit intenſus, etiam comburat, quandoquidem ex Auguſtino pœna illa eſt *leuiſsima*, ac *mitiſsima*, erit ab igne calefaciente cum aliqua moleſtia pueros, ſed non eoſdem vſtulante. Quare ſicuti eò intenſiùs ardebunt reprobi adulti, quò plura ſcelera admiſere, cum pueri hæreditarij tantùm criminis rei ſint, calore ad moleſtiam vſque, ac dolorem incutiendum intenſo affligentur. Video Fulgentium ſuperiùs laudatum ſcribere pueros *arſuros*, ſed ea voce calorem cum dolore, qui tamen eſſe poteſt citra combuſtionem, in corpus agentem ſignificauit. Confirmatur hoc ipſum ex lib. 5. con. Iul. capite proximè memorato, vbi ait pueros *in damnatione omnium leuiſsima futuros. Quæ, qualis, & quanta erit, quamuis definire non poſsim, non tamen audeo dicere, quod eis, vt nulli eſſent, quàm vt ibi eſſent, potius expediret*. Quod ſi ab igne comburerentur, profectò melius illis eſſet, nunquam extitiſſe. Ibi verò non recuſat definire genus pœnæ, nec ſpeciem, nempe an ſint in igne, & an ibi ſolummodò calefiant, vel vſtulentur, ſed tantùm quo gradu, vel intenſione caloris ijdem pueri torqueantur.

Solent quærere Scholaſtici, an pueris pœna damni triſtitiam incutiat. Reſpondent Scholarum Principes, nulla triſtitia pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de amiſ. grat. &c. cap. 6. triſtitiam in paruulis admittunt, quod à gloria æterna ſe excluſos vident. Pudet me ex Auguſtino nonnulla recitare; etenim inde palam fiet, tam procul ab Auguſtini ſententia abijſſe illos Doctores, qui ob excluſionem à gloria nullam in pueris triſtitiam gigni pronunciarunt quàm propiùs ad Pelagianorum paradoxa acceſſerunt, Profectò S. Doctor irriſit, imò execratus eſt Pelagianos ita ſentientes, quaſi regni cœleſtis contemptores. Scribit lib. 3. oper. imperf. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam eſſe contumeliam putatis, ipſum regnum etiam ſic amatis, vt non ibi eſſe, non ſaltem leuem pœnam credatis hominis eſſe*, ſed NVLLAM. Idem Pelagianos grauiter arguit lib. 3. con. Iul. cap. 3. inquiens: *Verùm vos excellentiſsimi amatores illius vitæ, quæ futura eſt æterna cum Chriſto*, NVLLAM POENAM *putatis eſſe, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum ſi paruam pœnam eſſe diceretis, non eſſet hæc vox beati amatoris illius regni, ſed* MISERI CONTEMPTORIS. Rurſus lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Chriſtianis ait: *Quorum ſi quiſquam geſtans paruulum filium, nec ſine clamore inuidioſo, & in parte, vbi nullus audiret, compellaret, & diceret: Ego ea mente, intelligentia, ratione, in qua ſum factus ad imaginem Dei, tantùm amo regnum Dei, vt hominis* MAGNAM *iudicem* POENAM, *ſi eò nunquam poſsit intrare. Itane verò tu, non homo de turba imperitorum, ſed inter paucos prudentiſsimos regni illius amator, tanto vtique ardentior, quanto magis te flagrantiſsima paucorum ſocietas in illud accendit, nec facit inde torpeſcere frigidior multitudo, reſponſurus es homini, atque dicturus:* NON SOLVM MAGNA NON EST, SED NVLLA OMNINO POENA EST *imaginis Dei, nunquam poſſe intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec vni homini, cuius nec vim, nec teſtimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque ſiue reſpondente quodlibet, ſiue quod magis à te exigeret, ſi non Chriſtiana, certè humana verecundia, reticente, ingereret aſpectibus tuis paruulum ſuum &c.* Pœnam autem hic intelligi prout eſt inflictiua doloris, non verò prout eſt tantùm quid malum in ſe inferiùs oſtendam. Illa autem veteres haud legiſſe credam, neque enim illam ſententiam publicè docuiſſent, quam ne à Pelagianorum quidem inſolentiſſimo Iuliano vni ho-

mini non quidem docto, sed de vltima fæce vulgi clanculum citra vllius testimonium inculcari potuisse Augustinus existimauit. Putasne Mastrio curæ fuisse, quid hac de re sentiret Augustinus? Nam ab eodem in 2. sent. disp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur *Augustinus de pec. meritis, & remissione cap. 27. asserens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati.* Augustinus tres scripsit libros de pec. mer. & remissione, quos Mastrius non distinguit, simulq; illi affricat eam opinionem, quam veluti parodoxum detestatus est. Nemo ergo nobis vitio vertat, si maiorem in Augustino legendo diligentiam in Scholasticis desideremus.

Moraines cum alijs respondet, futuram paruam illam tristitiam puerorum ob exclusionem à gloria. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum responsio teste Augustino lib. 3. con. Iul. cap. 3. *Porro*, inquit, *si quod huic sufficit causæ*, PARVAM *saltem* POENAM *fatemini esse, quæ magna est; vt imago Dei non sinatur intrare in regnum Dei &c.* Idem verò serm. 14. de verb. Apost. ita contra Pelagianos argumentatur: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, peior est cordis pœna. Paruum-ne malum est in hominis corde, qui societatem non quærit Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum? Si non desiderat, pœna est de peruersitate: si autem desiderat, pœna est defraudata charitate. Sed si, quod vis, parua sit pœna, & ipsa parua magna est, si nulla culpa est.* Hæc ille. Nec iuuat quòd reponunt, tristitiam illam vel nullam esse, quòd amissio sit boni supernaturalis, quod ipsis naturaliter non debebatur, vel saltem leuem, quòd videant, non sua ipsorum, sed primi parentis culpâ se ab æterna gloria eiectos. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus posteris Adæ decreta erat, à qua tamen cum se ob illius delictum excidisse videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ita si quis ob crimen læsæ maiestatis amittat bona sibi à Principe antea donata, nonne eius filij toties ingenti tristitia corripientur, quoties præsentem pauperiem cum amissa bonorum affluentia comparabunt? Quod autem aliena culpa in eum statum deciderint, pudorem quidem, sed non dolorem minuet, imò istum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflicta est, verùm etiam inest culpa, & sunt reapse peccatores, vnde cum tristitia etiam pudor in illis reperitur.

Respondent alij pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc est supernaturalis, nec naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc responsio superiùs reiecta est, vbi probauimus pueros futuros in sinistra, videbunt enim è diuerso electos, eosque ad æternam gloriam vocari. Interim quid his reponeret Augustinus, qui absurdum putauit pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, scribens lib. 6. con. Iul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantum innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil mali de hac ipsa separatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modò non amare, sed ne cognoscere quidem regnum Dei? Tam procul ab Augustini semitis nobiles Scholastici abiere. Verùm hæc illis concedamus, aliunde tristitiam puerorum probo. Etenim non solùm sunt auersi à Deo, vt authore supernaturali, sed etiam vt authore naturæ, Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæsit bono creato, quod peccatum cum ex origine à pueris trahatur,

tur, redduntur auersi à Deo, & conuersi ad creaturam. Hoc ipsum confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo possesso satiantur, vel nullum talem finem possunt possidere. Si primum detur: peto vel erit hic finis Deus, vel creatura; si creatura, erunt igitur peccatores, & auersi à Deo vt authore naturæ. Si verò Deus erit vltimus finis, quatenus abstractiuè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet super illos?* Nonne per peccatum verè sunt inimici Dei? qua igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum asseratur, nempè pueros nullum habituros vltimum finem, erunt ergo æternùm miseri, vtpote summi boni possessione exclusi. Et quidem vix posse explicari puto, pueros nulla tristitia affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet super illos*, dum se vident macula peccati infectos. Dolet-ne ipsos, quòd in peccato sunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum peruersitas, ac supplicijs grauioribus addicendi essent, si de peccato non tristarentur. Si autem status peccati dolorem ingerit, ijdem etiam tristantur, tristitia enim est dolor de ijs, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle esse in statu peccati, certum puto, quod tamen, quamuis nolentibus, æternùm illis adhærebit. Sanè arbitror illos, qui negant tristari paruulos, ne cogitare quidem de macula peccati, cum tamen sint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis consequenter dicebant, eosdem vel paruam, vel nullam tristitiam pati. Profectò Scotus inde probat, pueros non tristari, quia id non posset contingere, nisi nollent carere beatitudine, neque esse in carcere captiui, quæ pœnæ ipsis nolentibus accidissent; at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati diuinæ. Ex quo discursu patet, virum subtilissimum ne cogitasse quidem de tristitia, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam ante Scotum noster Ægidius produxit, quicquam probat. Etenim pueri cum sint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati diuinæ: sunt auersi à Deo, & ad creaturam conuersi: sunt vasa iræ, & contumeliæ: sunt è numero reproborum: non sunt reconciliati Deo, sed inter eiusdem inimicos computantur, vnde ira Dei manet super illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati diuinæ. An vero quòd iustè se videant torqueri, patienter tormenta sustineant? Respondet Poncius num. 34. non esse sibi inconueniens, quòd paruuli in inferno peccent actu, cum enim habeant vsum liberi « arbitrij, & puniantur æternaliter à Deo, tum carentia beatitudinis, tum pœna « sensus, esset sanè maxima virtus in ipsis conformare se diuinæ voluntati. « Quod si Martyres intensissima gratia indiguere, ne in tormentis deficerent, sed pro religione pugnarent, nequaquam fieri posse videtur, vt pueri solis viribus naturæ tantos, ac tam longos cruciatus patienter sufferant. Nec ex alia parte videtur iustitiæ diuinæ consonum, vt hostibus suis, qui sunt de familia Diaboli, tantam diuinæ gratiæ vim impertiatur.

Io. 3. 36.

Soluuntur contrariæ sententiæ argumenta.

Optimè iudicasse arbitror Ioannem Poncium superiùs laudatum, cum num. 10. dixit, oppositæ sententiæ argumenta esse *parui momenti*, quod breuiter apparebit ex subiecta eorundem dissolutione. Objiciunt 1. Augustinum

de pœnis parvulorum dubitaſſe, & vt Goneti verbis vtar diſp. 7. de peccato originali art. 7. num. 190. fuiſſe *dubium, & anxium in hac materia*. Nam lib. 3. de lib. arb. cap. 23. ait: *Non enim metuendum eſt, ne vita eſſe potuerit media quadam inter rectè factum, atque peccatum, & ſententia iudicis media eſſe non poſsit inter præmium, atque ſupplicium*. Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa *numquam, quod ſciam, Auguſtinus retractauit*. Omiſſa reſponſione P. Macedo, non quòd falſa ſit, ſed quòd melior hæc altera noſtra videtur, dico Semipelagianos olim eodem teſtimonio abuſos fuiſſe, vt gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Auguſtino deductum, vt gratiam ex meritis exploderent. Hæc ſcribit Hilarius ad Auguſtinum: *Parvulorum autem cauſam ad exemplum maiorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenus attigiſſe, vt* INCERTVM ESSE *volueris, ac potius de eorum pœnis malueris* DVBITARE. *Quod in libro tertio de libero arbitrio ita poſuiſſe meminiſti, vt hanc eis occaſionem potuerit exhibere*. Huic Maſſilienſium obiectioni reſpondet S. Doctor in lib. de dono perſeu. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africa confeciſſe, nempe ante annum 395. Quare etiamſi tunc de parvulorum pœnis dubitaſſet, *nemo*, ait, *vt opinor, eſſet tam iniuſtus, atque inuidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi eſſe iudicaret*. Addit non oportere credi, ſe ea de re dubitaſſe, ſed quòd Manichæi; quicquid de pœnis infantium ſentiretur, reijciendi erant, ne duarum naturarum, nempe mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Abſit vt cauſam parvulorum ſic relinquamus, vt eſſe nobis dicamus incertum, vtrum in Chriſto regenerati, ſi moriantur parvuli, tranſeant in æternam ſalutem; non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam &c.* Itaque S. Doctor ideo non retractauit, quod olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de ijſdem non dubitauerat. Imò in epiſt. 28. ad Hieronymum, quæ ſcripta fuit anno 414. cum Oroſius in Aſiam tranſmitteret, hæc ſcribit S. Pater de eodem libro tertio de libero arbitrio: *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui ſine illo*, nempe baptiſmo, *ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putaui, quia non quod nunc agitur, agebatur*. Etenim Auguſtinus ibidem diſputat tantùm de pœnis, quas in hac vita parvuli patiuntur. Hinc factum eſt, vt Hieronymus cum Auguſtino ſenſerit; nam in eadem epiſtolâ disertè ſcribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, ſi ſic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & ſancta eſt teſtis Eccleſia*. Oroſius autem vnà cum hac epiſtola detulit in Aſiam ad Hieronymum libros tres de peccatorum meritis & remiſſione, in cuius priori cap. 28. locum medium puerorum explodit. Quare Hieronymus ijs lectis, ac in calce dialogorum laudatis, Auguſtino ea in ſententia adhæſit, vt ſuperiùs oſtenſum eſt.

Obijciunt 2. Sanctos Patres oppoſitum ſenſiſſe. Etenim Nazianzenus in orat. in ſanctum lauacrum dicit, quòd pueri *nec cæleſti gloria, nec ſupplicijs à iuſto iudice afficiantur*. Gregorius Nyſſenus orat. 1. ſcribit, pueros ſine baptiſmo mortuos *neque in doloribus, ac mæſtitia eſſe*. Addunt Ambroſium in cap. 5. ad Rom. vbi ait: *Eſt & alia mors, quæ ſecunda dicitur, quam non peccato Adæ patimur, ſed eius occaſione proprijs peccatis acquiritur*. Denique Innocentius III. lib. 3. decr. tit. de bapt. c. Maiores ſcribit: *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei, actualis verò pœna peccati eſt gehennæ perpetuæ cruciatus*. Reſpondeo ea ferè ratione,

ne, qua S. Pater cap. 14. de prædeſt. SS. ſatisfacit Maſſilienſibus, qui obijcie-bant, veteres Patres de hominum prædeſtinatione, ſecus ac Auguſtinum, ſen-ſiſſe. *Quid igitur*, inquit, *opus eſt, vt eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſsitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? Vnde factum eſt, vt de gratia Dei* (dicam de pœnis parvulorum) *quid ſentirent, breuiter quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis, &* TRANSEVNTER ATTINGERENT, *immorarentur verò in eis, quæ aduerſus alios inimicos Eccleſiæ diſputabant*. Reſpondeo rurſus Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera ſine baptiſmo decedentium recenſere. Vnum eorum, qui baptiſmum contempſerunt: alterum eorum, qui illud ex negligentia omiſerunt: Poſtremũ illorum qui nec ex contemptu, nec ex negligentia ſine illo mortui ſunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graues pœnas dare, alteros minores pati, poſtremos nec cœleſti gloria donari, ſed nec ſupplicijs addici, quibus alij ob contemptum, vel negligenter omiſſum baptiſmum ſubijciuntur. Quod veriſſimum eſt, illi enim actuale peccatum commiſere in contemnendo, vel omittendo baptiſmo, cuius delicti cum pueri rei non ſint, neq; ſupplicijs iiſdem torqueri poſſunt. Gregorius verò Nyſſenus dubitanter loquitur; nam ibidem quæſtionem hanc de parvulis ſine baptiſmo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam*. Addit neſcire ſe *an illa quoque anima iudicem videbit, tribunali cum alijs ſiſtetur? &c.* Quæ tamen omnia poſtea definita ſunt, nam teſte Beda In prooemio Canticorum, qui negat pueros iudicandos *contradicit Catholicæ fidei*. Gelaſius etiam definit pueros *in ſiniſtra regione ſine baptiſmate remanere*. Ad teſtimonium Ambroſij reſpondeo, optimè à Cardinali Bellarmino obſeruatum eſſe, commentaria illa in epiſtolas Pauli perperam Ambroſio adſcribi, paſſim enim Pelagianorum ſententiæ iiſdem inſperſæ ſunt, quod fusè, & eruditè probat Conrius cap. 8 Profectò in cap. 5. in illa Apoſtoli *Si enim unius delicto &c.* ait: *Plures enim gratiam conſequuntur, quam mortui ſunt delicto Adæ*. Præterea in cap. 8. *Vocare*, inquit, *eſt cogitantem de fide adiuuare*. Item in cap. 9. ad illa. *Igitur cui vult, miſeretur &c.* ſcribit: *Ex perſona contradicentis loquitur*. Et conſtanter tradit, homines illos in ſimilitudinem Adæ peccaſſe, qui eiuſdem exemplo Deum contempſere, quæ omnia à Pelagianis aſſerta ſunt. Nec obſtat, quod obijcit Gonetus, vixiſſe illum Scriptorem ſub Damaſo, quando Pelagiana hæreſis nondum eruperat. Nam Pelagium *diutiſsimè* Romæ vixiſſe ſcribit S. Auguſtinus, qua de re leguntur à nobis dicta lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 3. Quod denique ex decretali Innocentij Papæ opponitur, abhinc trecentis annis à Gregorio Ariminenſi ſolutum eſt. Præterea Poncius num. 28. ait, quòd Pontifex intendit oſtendere, non poſſe adulto dormienti, vel non conſentienti dari baptiſmum, quia tunc tolleretur peccatum originale, & non actuale, & per conſequens, ille ſi moreretur non careret viſione Dei, quia non haberet peccatum originale, & tamen eſſet in inferno, quia eſſet in peccato actuali. Quæ ratio nulla eſt; etenim etiam peccato actuali debetur priuatio viſionis Dei. Vnde gloſſa vocat illam rationem ſuperficialem, nec videtur ab ipſo Pontifice aſſerta, ſed ab aliquo non ſatis docto Secretario addita. Hæc ille. Sed iſta reſponſione omiſſa, facilè dico, quòd ſicuti ait pœnam actualis culpæ eſſe gehennæ cruciatum in inferis; & tamen non inde excluditur pœna damni, quia non inſerit particulam reſtri-

ctiuam, seu exclusiuam *tantùm, solùm*, ita & pœna originalis rectè statuitur carentia visionis, sed non sola.

Obijciunt 2. Pœna sensibilis non est proportionata peccato originali, ergo pueri ob illud non torquentur igne in inferis. Probant antecedens, quia pœna sensus est per passionem huius particularis personæ, peccatum autem originale non est commissum per actum voluntatis personæ particularis, sed trahitur per infectionem naturæ. Respondeo negando antecedens cum eius probatione. Etenim omnes homines peccauerunt in Adam, & peccatum illud fuit imputatum singulis ex eodem propagatis, ita vt peccatum, quod in illo fuit actuale, originale fuerit in posteris. Audiatur Augustinus lib. 1. de pec. mer. & remiss. cap. 10. *Si enim peccatum intellexeris, quod per vnum hominem intrauit in mundum*, in quo omnes peccauerunt; *certum, manifestumque est, alia esse propria cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata sunt: aliud hoc vnum, in quo omnes peccauerunt, quando omnes ille vnus homo fuerunt*. Igitur peccatum vnius fuit, & omnium, qui idem erant in vno. Qua ratione pœna sensus est eadem æqualiter destinata omnibus, & singulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ est debita, nisi qua parte ex baptismi gratia eidem subducitur. Quare sicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita vt quod isti volunt, illis ratum sit; hoc quoque pacto Deus omnium posterorum voluntates Adami voluntati adstrinxit, ita vt quod ille fecisset, omnibus hominibus imputaretur. Vnde sicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta subeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miserias decidit. Imò pœna sensus magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni est in anima, pœna sensus in corpore; posteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam deriuatur. Quare cum filij puniri possint pro peccatis parentum, inquantum secundùm corpus sunt aliquid illorum, vt ex D. Thoma diximus, humanum genus, quod secundùm corpus ex virtute seminali ab Adam deducta aliquid illius est, potiori iure secundùm corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium euasit, puniri, quàm secundùm animam. Hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare intantum peccatum traducit, inquantùm in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur nostra sententia, nam si caro per concupiscentiã genita est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquam debet esse à quacunque pœna immunis.

Obijciunt 3. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, sed supernaturalem, nempe conuersionem ad Deum per donum gratiæ habitualis, ergo solùm debet puniri priuatione eius boni, cui opponitur, non supplicio naturæ, quàm in nulla re eidem debita lædit. Respondeo primo negando consequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, sed tantùm priuat hominem gratia sanctificante, & tamen punitur pœna sensus. Imò in sententia illorum, qui dicunt, peccatum consistere formaliter in priuatione gratiæ, hæc priuatio non potest esse pœna, cum pœna ponatur à voluntate iudicis, & sit contra voluntatem rei, respectu cuius est inflictiua doloris. Re-

Rom. 5.

ſpondeo ſecundò negando antecedens, tum quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, ſicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo eſt naturalis; tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiſcentia, quæ naturalia hominis læſit. Hinc ſcribit Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 3. *Omnia quidem bona, quæ natura habet in formatione, vita, ſenſibus, mente, à ſummo Deo habet creatore, & artifice ſuo. Vitium vero quod naturalia iſta bona contenebrat, & infirmat, vt illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum eſt, ſed ex originali peccato, quod commiſſum eſt libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam iuſtiſsimam pertinet.* His accidit per peccatum originale hominem naſci ſubditum Diabolo, & de familia eiuſdem, vt ex exorciſmis in baptiſmo ſuperiùs oſtendimus, quæ ſanè captiuitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captiuitate poſt Driedonem eruditè agit magnus ille noſter Salmanticenſis Theologus Baſilius Pontius par. 1. relect. de grat. cap. 16. Denique gratia eſt donum liberaliter à Deo homini datum; at quando perſona grauiter offenditur v. g. Rex crimine læſæ Maieſtatis, non eſt ſufficiens pœna, quod priuet rebellem beneficio olim eidem liberaliter collato, ſed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes poſteri à Deo rebellarunt, vnde inimici Dei naſcuntur, & per gratiam baptiſmi fiunt amici, ſine qua non ſolùm ſunt indigni gratia liberaliter conferenda, ſed digni pœnis iuſtè irrogandis.

Obijciunt 4. cum Vaſquez 1. 2. diſp. 124. num. 8. Goneto diſp. 7. cit. num. 178. Morainio, & alijs. Nullus puniri debet ob id, pro quo ne vituperari, aut reprehendi poteſt; at nemo pro peccato originali vituperari poteſt: igitur nec puniri. Maior patet, quia pœnæ ſenſibiles habent quandam vim increpationis. Minor probatur ex Ariſtotele 3. Ethic. cap. 6. vbi ait, neminem eſſe dignum vituperio, & exprobatione, niſi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non poſſunt non contrahere peccatum originale, ergo ob illud nulla reprehenſione digni ſunt. Reſpondetur negando minorem, nec Philoſophi dictum nos moratur, qui actualia tantùm, ac perſonalia delicta cognouit, originali enim peccato Ariſtotelicum illud dictum non conuenit. Et quidem Pelagiani ex Ariſtotelis doctrina tentabant tollere peccatum originale; vnde ſunt illa Auguſtini lib. 6. con. Iul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta eſt hæreſis veſtra, vt gemant ſectatores veſtri non inueniri dialecticos iudices in Eccleſia de ſcholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus poſsitis abſolui.* Iulianus querebatur Catholicos Epiſcopos, à quibus damnatus fuerat, neſcire *ſecundùm categorias Ariſtotelis de dogmatibus iudicare.* Sanè ſi Ariſtotelicis principijs ſtandum ſit, peccatum originale negandum eſt, neque enim, qui naſcitur tanquam tabula raſa, maculas antiqui criminis ex Ariſtotele portare poteſt, cum generatio opus naturæ ſit, non voluntatis, cuius eſt poſſe peccare. Certum eſt ex fide, Deum eſse iratum pueris, cum naſcuntur, ob originale crimen; naſcimur enim *natura filij iræ* ex Apoſtolo, ac per peccatum ſumus auerſi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores ſunt, quod catholicum dogma eſt, vituperat igitur Deus vitium, quod ipſe non fecit in homine. Adde infantes eſse *vaſa contumeliæ*, & ex conſequenti eſse dignos contumelia, ac vituperio. Miror autem Vaſquez virum in Auguſtini doctrina adeo verſatum, vt ſodales Complutenſes *Auguſtinum* alterum, vel ſaltem *mentem, ac linguam Auguſtini* eundem nuncu-

nuncupauerint, miror, inquam, illud argumentum veluti solidum obiecisse, quod tamen disertè ab Augustino euersum fuerat. Audiatur S. Doctor lib. de corrept. & grat. cap. 6. *An verò ideo prauitas ista corripienda non est in homine, quia non eius propria, qui corripitur, sed communis est omnibus? Imò verò corripiatur & in singulis, quod est omnium. Non enim propterea cuiusquam non est, quòd ab ea nullus immunis est. Peccata quidem ista originalia ideo dicuntur aliena, quòd ea singuli de parentibus trahunt, sed non sine causa dicuntur & nostra quia* in illo vno omnes, *sicut dicit Apostolus, peccauerunt.* CORRIPIATVR *ergo* ORIGO DAMNABILIS, *vt ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur &c.* Ex quibus patet, posse hominem corripi ob peccatum originale.

Instat Moraines num. 41. Non solùm Aristotelem, aut Ethnicos Philosophos dicere, neminem esse vituperio, & reprehensione dignum propter id, quod non liberè fecit, aut omisit, sed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem esse, vt confirmat S. Augustinus lib. de duabus animabus cap. 11. Quare cum nullus commiserit peccatum originale liberè, sed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo potest ob illud vituperari, aut reprehendi. Respondeo laudatum S. Doctoris testimonium à Iuliano eidem Augustino sæpè sæpius obiectum fuisse lib. 1. oper. imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45. & alibi. Cui S. Pater respondet lib. 1. oper. imperf. cap. 48. *Ipse*, inquit, *Adam est, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem.* Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat, & vndè liberum est abstinere. *Adam quippe omnino quando peccauit, nihil in se habebat mali, quo nolens vrgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret.* Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, *ac per hoc id egit peccando, quod iustitia vetabat, & vnde illi liberum fuerat abstinere. Nam ei, qui dixit,* quod nolo malum hoc ago, *abstinere inde liberum non est. Ac per hoc sic tria ista discernas, & scias aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud vtrumque, idest, ita peccatum, vt ipsum sit etiam pœna peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, vbi* voluntas est agendi, quod iustitia vetat, & vnde liberum est abstinere. *Peccatum namque isto modo definitum est, non pœna peccati, non vtrumque.* Et postea: *Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, vbi sic peccatum est, vt ipsum sit & pœna peccati.* Certum igitur est posse peccatum originale esse verè, & propriè peccatum, etiamsi non inde liberum sit abstinere, & doctrinam illam traditam à S. Doctore lib. de duab. anim. cap. 11. quam post Iulianum Moraines obijcit, applicandam non esse peccato originali, de quo ibi S. Pater non loquebatur. Vnde falsa sunt quæ postea idem Moraines addit: *Si ex mente D. Augustini*, inquit, *imò ex sensu totius Ecclesiæ, & consensu generis humani, iudicandum est de peccato originali, eiusque pœna, dicendum est neminem propter illud non à se comissum, sed vi originis ex necessitate contractum esse dignum reprehensione, & vituperio, ac proinde nec supplicio positiuo & connaturali.* Falsa, inquam, hæc sunt. Nam ex mente S. Doctoris oppositum dicendum est; docet enim arguendum esse etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit enim ibidem: *Tertium verò genus, vbi peccatum ipsum est, & pœna peccati potest intelligi in eo, qui dicit:* Quod nolo malum hoc ago. *Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur malo, vel etiam putantur bona. Cæcitas enim cordis, si peccatum non esset, iniustè argueretur, arguitur autem iustè, vbi dicitur:* Pharisæe

Lib. de duab. animab. c. 11.

Rom. 7. 9.

riſæ cæte, *& alijs plurimis diuinorum eloquiorum locis*. Imò ab illa neceſſitate vituperationem deſtrui erat ipſiſſima obiectio Iuliani dicentis lib. 5. oper. imperf. cap. 52. *Huius vituperatio ad neceſſaria non recurrit, quia quidquid ad neceſſarium peruenerit, ipſum pulſat authorem*, nempè Deum. Cui S. Pater reſpondet: *Nunquid hoc malum hominis, vbi dicis*, quod nolo malum hoc ago, *ipſum hominis pulſat authorem? & tamen eum, qui ſic agit malum, ſatis apparet ad neceſſarium perueniſſe, neceſſitate quippe agit, quod non agit voluntate*.

Objiciunt 5. Durum videri, & diuinæ bonitati minimè conſentaneum, vt pœna ignis æterni puniat infantes, qui propria voluntate non peccarunt, ſed aliena tantùm, atque ex vi, & miſeria ſuæ originis peccato originali infecti ſunt. Reſpondet Auguſtinus lib. 5. oper. imperf. cap. 13. *Si autem crudele eſſe arbitramini, damnari paruulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vita paruulos ſecundùm vos nullum habentes omnino peccatum, quos Deus vtique nouit, in multis, magniſque peccatis ſine vlla in melius mutatione morituros. Nam ſecundùm* RATIOCINATIONES HVMANAS *crudelius videtur, non liberare, cum poſſit, nullis inquinatum paruis, magniſque peccatis, quàm damnare progeniem peccatoris. Porrò cum illud iuſtum eſſe, quo poteſtis voce clamatis, & hoc eſſe iniuſtum, qua fronte contenditis?* Et quidem ſi ſecundùm humanas ratiocinationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob vnicum prauum deſiderium, quod momento euanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla ſenſus delectatio fuit, qui tamen pœna ſenſus æternùm torquebitur. Quare nec durum videri debet, pueros ſecundùm ſenſum puniri, qui ſenſu non peccauerunt, niſi quatenus idem fuere cum Adamo. Præterea cum primus parens, ſi perſeueraſſet in bono, tranſmiſſurus fuiſſet in poſteros iuſtitiam originalem, & omnia bona tum animi, tum corporis, vt tradit S. Pater lib. 5. oper. imperf. cap. 199. cur durum videtur, ſi præuaricatus miſerias, ac pœnas poſteris hæreditarias fecit?

Objiciunt 6. Propter peccatum originale non iniungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec iubentur habere vllum dolorem de illo, ergo non correſpondet illi aliqua pœna ſenſus, ſicuti correſpondet peccatis actualibus. Reſpondeo primò aduerſariorum pleroſque, qui hoc argumentum vrgent, concedere in paruulis triſtitiam ob carentiam viſionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamſi pro peccato originali nullus internus dolor ab Eccleſia præcipiatur. Reſpondeo 2. data priori parte antecedentis negando conſequentiam, quia cùm miſeriæ huius vitæ ſint effectus peccati originalis, cur noua pœna imponeretur, cum innumeræ pro eodem nobis ſubeundæ ſint? Sat eſt, ſi dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccaſſe, ac proinde è terreſtri paradiſo expulſos, tot tantiſq; pœnis addictos, quas diuina gratia adiuuante fortiter ſuſtinere poſſumus. Reſpondeo 3. negando ſecundam partem antecedentis, nullum dolorem iniungi Catechumenis ob peccatum originale, oppoſitum enim expreſsè tradit, imò iubet Auguſtinus cap. 6. ſuperiùs laudato de correptione, & gratia inquiens: *Corripiatur ergo origo damnata, vt* EX DOLORE *correptionis voluntas regenerationis oriatur: ſi tamen qui corripitur, filius eſt promiſſionis, vt ſtrepitu correptionis forinſecus inſonante, atque* FLAGELLANTE, *Deus in illo intrinſecus occulta inſpiratione operetur & velle*. Nonne Catechumenus primùm docendus eſt, ſe vel ab ortu

in peccato eſſe, inimicum Dei, ſub Dæmonis poteſtate, eiuſdem membrum, in eiuſdem familia? Quæ ille audiens ſtatim dolore corripitur, quòd natus ſit ſub poteſtate Dæmonis, atque ſub eo diutius vixerit. Audiatur S. Auguſtinus lib. 1. de pec. mer. cap. 19. *Dicet aliquis: Quomodò ergo & ipſi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus poteſt aliquid pœnitere? Huic reſpondetur: Si propterea pœnitentes dicendi non ſunt, quia ſenſum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi ſunt, quia ſimiliter ſenſum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba geſtantium quodammodò profitentur, cur non priùs etiam pœnitentes habentur? cum per eorundem verba geſtantium Diabolo, & huic ſæculo renunciare monſtrantur.* Igitur ſi pœnitentiam pueris eo pacto S. Doctor aſſerit, adulti ad baptiſmum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergo dolet ipſos peccati originalis, quando ex Auguſtino renunciare ſe Diabolo dicunt.

Antequam hanc diſputationem claudam, volo recitare obiectionem Guilelmi de Rubione, qui in 2. diſt. 32. q. 4. art. 2. hoc argumento impugnat cruciatus puerorum. [Ille, qui eſt æquè innocens alio peccante, ſicut non peccante, non eſt affligendus, nec magis iuſtè poteſt affligi poſt peccatum alterius, quàm ſi ille nunquam peccaſſet, ſed propter peccatum primorum parentum eorum filij, qui nunquam peccaverunt, non ſunt magis culpabiles, quàm ſi non peccaſſent ipſi eorum parentes; imò ſunt æquè innocentes poſt ipſorum peccatum, ſicut fuiſſent, ſi nunquam ipſi peccaſſent, licèt enim ſint modò rei, ergo &c.]. Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ ineſt pueris ante baptiſmum, in quo iuxta Eccleſiæ canones parum conformiter loquitur, putat enim poſteros dici peccatores per denominationem extrinſecam à culpa Adæ, vt patet ex ijs, quæ habet diſt. 30. q. 2. S. *Et ideo*, ita vt culpa fuerit in ſolo Adam, reatus verò, ſeu obligatio ad pœnam, quæ, vt ibidem ait, eſt culpæ effectus, & quid eandem conſequens in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definiuit anathema eſſe, qui dixerit Adam inquinatum *per inobedientiá peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ*. Et ſeſſ. 6. cap. 1. ſtatuunt Patres: *Omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidiſſe, factos immundos, & vt Apoſtolus inquit, natura filios iræ &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros eſſe æquè innocentes poſt peccatum progenitorum, ſicut fuiſſent, ſi nunquam iſti peccaſſent. Quare cum Rubion tantùm innocentiæ pueris tribuat, nil mirum illorum poſt mortem ſupplicia negari. Hæc itaque argumenta Auguſtinianæ ſententiæ obijciunt, quæ facili negotio ſolvuntur, nec illorum opinionem valent reddere Auguſtiniana probabiliorem, vti notat Eſtius diſt. 33. S. 8. cui S. Patris aſſertio probabilis viſa eſt. Nec audiendus eſt Duvallius tract. de pec. q. 4. art. 3. vbi ait, ſententiam contra Auguſtinum accedere ad fidem, & habere rationes, quas conſtat eſſe euidentes.

Eſſent hic conferendæ ſententiæ de pœnis parvulorum, nempe S. Auguſtini, Pelagianorum, ac Scholaſticorum. Sed quia id ex hucuſque dictis facilè conijci poteſt, & id tentans inuidiam fortè mihi conflarem, libens periculoſam collationem omitto. Hoc mihi certum eſt, in ſtatuendis infantium pœnis non exceſſiſſe Auguſtinum, ſed potius eos Scholaſticos, qui pueros natu-

rali beatitudine donandos scribunt, ac felicissimam eisdem regionem promittunt. Ita censuit acerrimus Catholicæ Religionis vindex Cardinalis Bellarminus, qui tomo 3. lib. 6. cap. 3. hanc censuram ponit: *Non igitur*, inquit, *Augustinus aliquid humani passus esse, aut excessisse in hoc dogmate censendus est; sed illi humanum aliquid patiuntur, & EXCEDVNT, qui parvulos in superiore parte terræ, quasi in terrestri paradiso collocant, eosque beatos, ac felices dicunt.* Addam etiam de ijsdem iudicium Reuerendissimi P. Laurentij Brancati à Lauræa Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximij nostræ ætatis Theologi, qui in eruditissimo volumine de Nouissimis disp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt vestri moderni, hucusque censeo inane, novum, & ridiculum, nempe de statione, habitaculo, & deambulatione super terram; vnde id habent? quis eis reuelauit?* Ego autem mirari satis nequeo, quando video veteres Scholasticos S. Thomam, S. Bonauenturam, Ægidium, Scotum, & alios negasse, paruulos tristari ob amissionem gloriæ, cum oppositum tam apertè, tam disertè, tam asseueranter Augustinus asseruerit, & Pelagianos, quòd secus sentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam damni esse leuem, vel nullam secundùm se., quatenus enim est priuatio summi boni possessi in patria, dicitur ab ipsis summum malum, cum eiusdem grauitas ab excellentia boni, quo priuat, mensuretur; vnde minùs propriè superiùs S. Doctoris testimonia exaggerasse videbimur, vbi idem tradit, non esse in patria, esse magnam pœnam, cum id vltro Scholastici concedant. Sed profectò non disputauit S. Doctor cum Pelagianis de pœna sic intellecta, illi enim cum acutissimi essent, nequaquam negabant pœnam exclusionis à regno cœlorum, prout dicit nudam priuationem Dei possessi in patria, esse in se magnum malum, sed dicebant leuem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel leuem dolorem pueris incutiebat. Damnum enim, quod quisque subit in amissione boni, intantum eidem infert pœnam, inquantum sentitur, si enim non sentiatur, nulla illi pœna est, vt patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, sed non sentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à iudice præsertim intenta, non dicit malum prout est nuda priuatio boni nulla habita consideratione subiecti, sed significat id, quod est malum alteri, quatenus illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollet. Porrò hoc pacto accipi pœnam ab Augustino certum est. Nam lib. 6. con. Iul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei.* Quo dimisso tanquam absurdo, quòd nunquam Iulianus admisisset, instat: *Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil-ne mali ex hac ipsa separatione patientur?* At malum, quod sentitur ex amissione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ affligentis subiectum, quod priuatur eo bono, quod ab eodem amatur. Præterea serm. 14. de verb. Apostoli cum dixisset Pelagianos non percutere paruulos, hoc est, non infligere illis pœnam sensus, sed tantùm illos in exilium mittere, negando ipsis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob exclusionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, peior cordis pœna. Paruum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit Sanctorum, qui non desiderat regnum cælorum? Si non desiderat, pœna est de peruersitate: si autem desiderat, pœna est de fraudata charitate.* Ex quibus apertè con-

ſtat, Auguſtinum velle, parvulos cruciari ob excluſionem à patria cœleſti, eo quòd illam amant, & deſiderant, quam ſi non amarent, eſſent *perverſi*, & *mali*; quippe qui ſocietatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod ſentitur amiſſione boni, quod amatur, eſt allativum doloris, & triſtitiæ, dolemus enim, & triſtamur, quoties amato bono priuamur. Iam verò ſi Patrum, qui Auguſtino fauent, ſuffragia ad calculum reuocentur, erunt hi viginti-quatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui S. Auguſtini ſententiam ſubſcripſerunt. Inter Patres fuit Gelaſius Papa, qui in epiſtola decretali tertium locum à Pelagianis inuentum de medio tollendum decreuit. Non deſunt Scholaſticorum ſuffragia. Albertus Magnus, Eſtius, Driedo, Polmanus vti probabilem Auguſtini ſententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Auguſtiniani noſtri Theologi. Et quidem ſpero fore, vt deinceps, vbi hæc noſtra diſputatio legetur (ſi tamen vlla horum ſcriptorum cura poſteris erit) plures in S. Auguſtini partes tranſeant, vel ſaltem à cenſuris abſtineant, neque S. Doctorem exceſſus inſimulent in ea ſententia tradenda, quam vnanimi conſenſu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, vt huc vſque luculenter monſtratum eſt.

§. VI.

An Auguſtinus diſſerens de lege veteri contra Pelagianos exceſſerit.

PElagiani ne gratiam omnino negando Orthodoxorum indignationem ſubirent (videbant enim eandem gratiam in ſacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, qua Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, eſſe gratiam, vtpotè quam Adæ poſteris profunda agendorum ignorantia laborantibus, & longo vitiorum vſu naturali lumine penè extincto miſericorditer propoſuit. Imò legem contra gratiam impudentiſſimè erexere. Etenim arguebant ex lege nullam eſſe aliam inſuper Dei gratiam neceſſariam. Hæc eſt ratiocinatio ſexta Cœleſtij apud S. Doctorem cap. 3. de perfect. iuſt. *Quærendum eſt, vtrum præceptum ſit homini, ſine peccato eſſe. Aut enim non poteſt, & præceptum non eſt: aut quia præceptum eſt, poteſt.* Et in lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. ſcribit Auguſtinus: *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt*: Non iuberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. *Quis hoc neſciat?* Hinc hæretici in laudes legis effuſi, in eadem vti in arce cauſæ ab Auguſtino ſe tutos arbitrabantur. Audiatur magnus Eccleſiæ magiſter lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. ſubdolos hoſtium conatus publicans: *Nuſquam autem*, inquit, *iſti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moliuntur inſidias, quam vbi legem laudant, quæ ſine dubitatione laudanda eſt. Legem quippe diuerſis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus diſputationibus ſuis volunt intelligi gratiam &c.* Auguſtinus quò Pelagianam hæreſim à fundamentis euerteret, ex ſacris literis, & ſubtiliſſimarum rationum momentis oſtendit, legem non modò non eſſe gratiam homines ad bona capeſſenda adiuvantem, ſed reos tantùm facere iubendo, terrendo, puniendo, non adiuvando. Pleni ſunt huiuſmodi phraſibus S. Patris libri, præſertim liber de Spi-

ritu, & litera, qui totus in hoc argumento versatur. Plura loca indicat Cortina P. Macedo ad thesim 48. Vnum testimonium profero ex cap. 8. libri de gratia Christi: *Ac per hoc*, inquit, *vsque adeo aliud est lex, aliud est gratia, vt lex non solùm nihil prosit, verùm etiam plurimum obsit, nisi adiuvet gratia: Et hac ostendatur legis vtilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & vt concupiscentias malas superent, adiuvandos. Iubet enim magis, quàm iuvat, docet morbum esse, non sanat, imò ab eo potiùs, quod non sanatur, augetur, vt attentiùs, & sollicitiùs gratiæ medicina quæratur.* At Morainus Augustini de lege veteri dicta examini subijciens, hanc de iisdem sententiam profert Disp. 24. Anti-Iansenij num. 44. *Augustinum pluribus locis duriùs loqui de lege veteri, sed sicut ipsemet ait lib. 3. de doctr. Christ. cap. 10. Scriptura verba quando aliquid absonum videntur præseferre, sunt in benignum, & commodum sensum interpretanda; quidni etiam verba ipsius Augustini, quotiescunque vel natiuo impetu animi, vel æstu disputationis abreptus, videtur ad extrema declinare.* Quid autem duriùs de lege veteri Augustinus dixerit, non erit indagatu difficile, cum probè sciamus, in quo S. Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & excessus in disputando. Dixit Augustinus cum Apostolo ad Galatas 3. Legem datam *prævaricationis gratia*, de quo plura disserit serm. 11. de verb. Apost. cap. 8. & 9. Dixit *literam occidere* cum eodem Apostolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. *Lex subintrauit, vt abundaret delictum.* Quam sententiam exponit serm. 13. de verb. Apostoli, & epist. 89. q. 3. Vocauit legem cum eodem Galat. 3. *Pedagogum* molestissimum, ac similitudinem probauit sermone eodem, & epist. 144. Vbi etiam nuncupat legem *non absolutionis adiutorium, sed vinculum criminis*. Quod Augustinum in excessuum suspicionem traxit, ac duriùs assertum videtur; est vbi idem Doctor pronunciauit tantùm abesse, vt lex homines adiuvarit, quin potius reos fecerit sine gratia iubendo, non adiuvando. Scribit cap. 1. de cor. & grat. declinare à malo, & facere bonum *nullus potest sine spiritu gratiæ: quæ si desit, ad hoc lex adest, vt reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de verb. Apost. ait: *Lex enim iubebat, & non implebat, quia caro, vbi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur iubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.* Vbi aut gratia non infundit amorem, obseruatio legis ex puro timore seruili facit præuaricatorem, q: a de re egregiè agit in epistola 144. ad Anastasium. Videtur ergo Augustinus sensisse, homines lege vrgeri ad rectè operandum, neque tamen semper adesse gratiam adiuvantem, ex quo inferri videtur tunc præcepta Dei esse obseruatu impossibilia, nam sine gratia impleri non possunt, qua tamen illos carere idem tradit. Hinc Iulianus hæc Augustino exprobabat lib. 3. oper. imperf. cap. 119. *Taceo interim, qua rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperasse mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videres.* Quam stropham sæpius cantat.

Duo hic possunt difficultatem facere, num lex aliquando imperet, & obliget, vt aiunt, sub peccato, si desit gratia adiuvans ad implendam legem, vt videtur velle Augustinus, & an in lege veteri timor tantùm seruilis sine gratia regnaret, quod eundem quoque sensisse nonnulli opinantur. Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Augustinum extra veritatis lineam saltasse putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altiùs repetenda est,

est. In primis statuendum est discrimen inter obseruationem legis in statu naturæ innocentis, & statu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad obseruationem cuiuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus, & instantibus. Hoc adiutorium eruditè exponitur ab Augustino cap. 11. & 12. de corrept. & grat. Dicitur ab eodem adiutorium *sine quo non*, non *quo*; nam Adam illo adiutorio posito non statim operabatur, sed cum volebat eodem semper præsente poterat operari. *Tale quippe*, inquit cap. 11. *erat adiutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, vt vellet. Hæc est prima gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua fit, vt habeat homo iustitiam si velit*, &c. Addit, quòd primo illo adiutorio *ostensa est potentia liberi arbitrij*; nam vt anteà præmiserat, Deus illud adiutorium *reliquit in eius libero arbitrio*, & vt ait lib. 3. oper. imperf. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio*. Quare illud adiutorium semper præstò erat Adamo; scribit enim Augustinus, *quod desereret* CVM *vellet*. Paulo verò post in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quùm primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, vt sine diuino adiutorio posset manere, si vellet, non vtique sua culpa cecidissent. Adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem, quibus deest tale adiutorium, iam pœna peccati est, quibus autem datur secundùm gratiam datur*. Et his infero primò in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adiutorium, aliàs oratio esse superflua. *Nam*, vt ait Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 18. *quid stultius, quàm orare, vt facias, quod in potestate habeas?* Et in epistola 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio*. Non rogamus autem, vt Deus det quod habemus, sed cuius maximè indigemus; etenim ex epist. 105. *Si in potestate haberetur, non vtique posceretur*. Quare cum vrgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, vt gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, vt cum Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inhærentem, non indiguerit oratione ad obseruandum vllum præceptum. Sciò Recentiores hoc vltimum vti nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. oper. imperf. cap. 15. *Dominica*, inquit, *testatur oratio, vbi non solùm dicimus*, dimitte nobis debita *propter mala, quæ fecimus, uerùm etiam*, ne nos inferas in tentationem, *propter hoc vtique, ne mala faciamus; unde & Apostolus dicit*: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. *Quod si ita esset in potestate, quomodò fuit ante peccatum, priùsquàm esset natura humana vitiata*, NON *vtique* POSCERETVR ORANDO, *sed agendo potius teneretur*.

Quare cum ex inhærente diuino, eoque iugi adiutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustra orasset Deum, vt vires sibi ad mandata facienda ministraret. Vidit ista Theologorum huius nostri sæculi acutissimus Basilius Poncius, qui in relectionibus de gratia 1. p. cap. vlt. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adiutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseuerantes cogitationes, & affectiones boni, vt notum est. Vnde Adamus non egebat oratione, vt adiutorium illud compararet, quia iam Dei munere cum ipsa natura ingenitum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in prima sui origine*

accepe-

acceperat. Neque rectè diceretur Adam intenſiorem gratiam potuiſſe petere, vt faciliùs legem impleret. Etenim vanum fuiſſet, nouas vires petere *in tanta non peccandi facilitate*, vt loquitur S. Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, vt tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At poſita tentatione neutiquam, niſi inaniter, à Deo petiſſet vires eidem reſiſtendi. In ſtatu autem naturæ lapſæ illud adiutorium pro omnibus, & ſingulis momentis proximè ſufficiens non ſemper præſto eſt hominibus, vnde neceſſitas orationis elucet, qua rogamus Deum, vt mandata ipſius implere poſſimus. Hinc ſcribit ibidem Auguſtinus: *Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipſas vires, quantas hic habere nos competit, ipſe ſubminiſtrat certantibus, quem rogamus. Si ergo hi, quorum contra carnem ſpiritus concupiſcit* AD ACTVS SINGVLOS INDIGENT DEI GRATIA, *ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere poſſunt, qui nondum de poteſtate eruti tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cæperunt, aut ſi certare voluerunt, nondum liberata voluntatis ſeruitute vincuntur*. Vbi affirmat gratiam ad ſingulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus miniſtrari. Breuiùs idem tradit epiſt. 107. ad Vitalem: *Scimus* gratiam *maioribus ad ſingulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari*. Et lib. 4. oper. imperf. cap. 128. ſcribit: *Proinde hominibus natura filijs iræ dantur præcepta viuendi, quia datur & gratia, vt qui iubet, iuvet, ac ſic mala non ſolùm quæ voluntate addita, verùm etiam quæ ſunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impoſsibile eſt, Deo facile eſt. Quibus autem* NON DATVR *gratia, propter quam dictum eſt*. Quis enim te diſcernit? quid autem habes quod non accepiſti? *præuaricatores fiunt accedente lege, non iuſti. Sed ſi quam ad vtilitatem viuunt filiorum miſericordia, vt eos videntes, & quid ſibi non merito, ſed gratia donetur, intelligentes non extollantur, ſed qui gloriatur in Domino glorietur*. Quæ ſententiæ paſſim in Auguſtino occurrunt. 1. Cor. 4.

Quòd autem lex, ad hoc vt obliget, non debeat ſupponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, eſt conſtans eiuſdem S. Patris doctrina contra Pelagianos, qui, vti vidimus, ex præceptorum impoſitione humanæ voluntatis potentiam ad mandata facienda cum cuiuſcunque diuini adiutorij excluſione prædicabant. Quibus Auguſtinus cum collegis Africanis reſpondet epiſt. 95. ad Innocentium Papam: *Diſtinguenda eſt lex, & gratia. Lex iubere nouit, gratia iuuare. Nec lex iuberet, niſi eſſet voluntas, nec gratia iuuaret, ſi ſat eſſet voluntas*. Poſtea inculcatis ſacris teſtimonijs, in quibus lex, & oratio aſſeruntur, concludit: *Sicut ergo agnoſcimus voluntatem, cum hæc præcipiuntur, ſic & ipſe agnoſcat gratiam, cum petuntur*. Quare cum inſtante quolibet præcepto legis, homo non irriſoriè, ſed veraciter Deum debeat orare, vt ſibi gratiam donet ad faciendum mandatum, ſignum eſt diuinam gratiam neceſſariam ad exequendum opus imperatum non adeſſe in omnibus, & ſingulis momentis, nam vt clamat vbique magnus Doctor: *Si adeſt poſſibilitas, ut quid orant?* Lib. de nat. & grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè veriſſima eſt, probatur ex Synodo Tridentina ſeſſ. 6. de iuſtificat cap. 11. vbi ait: *Deus impoſsibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere, quod poſsis, & petere, quod non poſsis, & adiuuat, ut poſsis*. Eſt ſententia exſcripta ex libro S. Auguſtini de nat. & grat. cap. 43. & licèt illa poſtrema verba, *& adiuuat, ut poſsis*, non afferantur explicitè ab Auguſtino, ſubintelliguntur; nam ſi ab illo petis,

vt

vt poſſis, ſignum eſt, quòd ille eſt, qui adiuvat, vt poſſis. Sed plenam eandem ſententiam ex tract. 53. in Ioannem exhibeo: *Sed audiamus*, inquit, *Dominum & præcipientem, & opitulantem; & iubentem quid facere debeamus, & adiuvantem, ut implere poſsimus*. Premo illa S. Synodi ex Auguſtino verba, *& petere, quod non poſsis*: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, ſtas ſub lege præcipiente, & nondum habes gratiam adiuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex iubet. Quare errarunt Pelagiani, qui ex lege hic, & nunc obligante exiſtimarunt hominem poſse ſuiſmet viribus exequi imperata. Inde etiam reijciuntur plures Theologi, qui putant legem non poſse hic, & nunc obligare, niſi adſit gratia adiuvans, nam dum *petis, ut poſsis*, profectò ſentis te vrgeri præcepto, & ſimul cognoſcis te deſtitutum gratia proximè neceſsaria ad opus implendum, vnde oras, vt eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reijcienda eſt ſententia illorum, qui dicunt gratiam proximè ſufficientem ſemper adeſse, nec vnquam legem obligare, niſi adſit gratia adiuvans, aliàs homo ob impotentiam excuſaretur ab obſeruatione legis.

Nam ſi lex, vt obliget, ſemper infert aſſiſtentiam gratiæ ſufficientis, ſequeretur gratiam ſufficientem ad obſeruationem legis neceſſariam non fuiſſe amiſſam ex peccato Adæ, quod licèt à pluribus concedatur, puto eſſe falſiſſimum. Probatur ſequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo ſi vt lex obliget, habet connexam aſſiſtentiam gratiæ ſufficientis, hæc gratia ſufficiens ſiue ſtante Adamo, ſiue cadente, connexa erat cum lege prorſus obligante, ergo non fuit amiſſa ex peccato primi parentis. Probo modò illam gratiam ſufficientem eſſe amiſſam argumento eodem, quo Paulus Galat. 2. vſus eſt ad contundendam ſuperbiam eorum, qui dicebant, legem poſſe iuſtificare; arguit breuiter, ſed ſolidiſſimè: *Si enim per legem iuſtitia, ergo gratis Chriſtus mortuus eſt*. Cuius argumenti vis tota in hoc conſiſtit, quòd ſi lex ſola ſufficiebat ad hoc, vt homines obſeruando præcepta ſe innocentes conſeruarent, Chriſtus gratis paſſus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta ſubijt, ſi aliunde ex legis doctrina homines poterant ſe iuſtos ſeruare? Iam verò eandem vim habet Apoſtoli ratiocinatio contra gratiam ſufficientem: Si per legem, & gratiam ſufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Reſpondebunt Chriſtum veniſſe, vt abundantiori gratia humana natura fulciretur. Inſtamus: Igitur Chriſtus mortuus eſt, vt faciliùs poſſemus implere legem ex donis ipſius gratiæ; quam tamen, licèt difficiliùs, implere poteramus per gratiam ſufficientem etiam abſque ipſius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *faciliùs* veluti ad ſacram anchoram in tempeſtate confugiebant Pelagiani, quos his Auguſtinus execratus eſt lib. 2. oper. imperf. cap. 198. vbi recitatis iiſdem verbis Pauli ait: *Apoſtoli eſt vox iſta, non mea; iam erumpite in apertum inimici crucis Chriſti, quid timetis magnum populum Chriſti, & Chriſti magnum iudicium non timetis? Aperte dicite, iuſtificari natura, iuſtificari lege poſſumus, gratis mortuus eſt Chriſtus; ſed formidantes multitudinem Chriſtianam, Pelagianum verbum ſupponitis, & quærentibus à vobis, quare mortuus ſit Chriſtus, ſi natura, vel lex efficit iuſtos, reſpondetis, vt hoc ipſum* faciliùs *fieret, quaſi poſſet, quamuis* difficiliùs, *fieri tamen ſiue per naturam, ſiue per legem*. (Poteris addere, ſiue per gratiam ſufficientem connexam neceſſariò cum lege obligante) *Chriſti*

reſponde, vince, atque conuince, clama: ſine me nihil poteſtis facere, *ut taceant hi, qui clamant, etſi difficilius, tamen poſſumus & ſine te facere, aut ſi tacere non poſſunt, ſe ipſos in latebras aliquas ducant, ut alios non ſeducant.* Hanc noſtram ſententiam eruditè Baſilius Poncius defendit 1. p. releſt. de grat. cap. 14. vbi argumenta ſoluit Suarez, & Vaſquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. diſp. 193. cap. 4. num. 36. Auguſtinum fuiſſe in hac ipſa ſententia, quam expoſui.

Lex igitur ex Auguſtino homini data eſt, non vt cum gratia ſufficienti ſecum neceſſariò connexa homines agendorum cognitione inſtructos ad opera præcepta implenda iuvaret, ſed ob hoc data eſt, vt homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per ſemet illa exequi non poſſe, gratiæ auxilium imploraret. Hæc ſcribit ad Anaſtaſium epiſtola 144. *Lex itaque docendo, & iubendo quod ſine gratia impleri non poteſt, homini demonſtrat ſuam infirmitatem, ut quærat demonſtrata infirmitas Saluatorem, à quo ſanata voluntas poſſit, quod infirma non poſſet.* Idem tradunt Auguſtini diſcipuli, Fulgentius lib. 2. de verit. prædeſt. cap. 4. *Dum ergo*, ait, *præcipitur nobis, ut velimus, oſtenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non poſſumus; admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipſo petamus auxilium.* Et Proſper in epiſt. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, niſi ut quæratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod iubetur, & ex conſequenti non habet annexam gratiam proximè ſufficientem ad faciendum opus imperatum. Auguſtinus ex Apoſtolo Galat. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur ſermo 13. de verb. Apoſtoli. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data eſt, ut gratia quæreretur: Gratia data eſt, ut lex impleretur. Neque enim ſuo vitio non implebatur lex, ſed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonſtrandum, per gratiam ſanandum fuit.* Pergit vlterius S. Doctor ſcribens legem iubere facienda, fidem verò impetrare adiutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre euaſit illud eiuſdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epiſt. 89. q. 2. lib. de ſpir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus eſt cap. 13. libri proximè laudati: *Ac per hoc*, inquit, *lege operum dicit Deus, fac quod iubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod iubes. Ideo enim iubet lex, ut admoneat quid faciat fides: id eſt, ut cui iubetur, ſi nondum poteſt, ſciat quid petat; ſi autem continuò poteſt, & obedienter facit, debet etiam ſcire, quo donante facit.* Ex quibus patet quandoque auxilium proximè ſufficiens præſto eſſe; inquit enim *ſi autem* CONTINVO' *poteſt*. Illud verò ex Auguſtino certum eſt, neque fidem poſſe mouere hominem ad petendum diuinum auxilium, ad hoc vt poſſit implere præcepta, niſi Deus infundat gratiam actualem, qua homo moueatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, poſſe hominem petere, & deſiderare ſuis viribus gratiam, quem damnauit ex Auguſtino Synodus Arauſicana canone 6. Etenim licèt quis ſit fidelis, non habet in ſingulis momentis præſens diuinum auxilium proximè ſufficiens ad orandum. Hoc paſſim in Auguſtino habetur. Lib. de dono perſeu. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc diuini muneris eſſe, ut oremus, hoc eſt, petamus, quæramus, atque pulſemus*: Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus Abba Pater &c. Idem habet epiſt. 105. Rom. 8. lib. de corrept. & grat. cap. 1. Epiſt. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. inde probat orationem feruidam, qua impetramus, eſſe à Deo: *Nonne aliquandò*, inquit, *ipſa noſtra oratio ſic tepida eſt, vel potius frigida, & penè*

nulla, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis eum dolore aduertamus, quia ſi uel hoc dolemus, iam oramus? Ex his colligitur, quomodò infideles peccent non obſeruando legem, quandoquidem ſine fide manent tantùm ſub lege præcipiente, non ſub gratia proximè adiuvante, vnde opera, quæ ipſi faciunt, ſemper ſunt peccata, niſi vbi aliquando Deus quoſdam bonos actus ipſis neſcientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Auguſtinus in epiſt. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat ſpiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Ideo lex pædagogus uocatur, ſub cuius minaciſſima ſeueritate, qui inuocauerit nomen Domini ſaluus erit. Quomodò autem inuocabunt, in quem non crediderunt.* Itaque cùm infideles in Chriſtum non credant, Dei gratiam ad implendam legem naturalem non petunt; vnde nec eandem obſeruant, & ſi quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, vt §. 4. probatum eſt. Cur verò non excuſentur tradit Auguſtinus in lib. de ſpir. & lit. cap. 33. & epiſt. 105. ad Sixtum. Quàmvis enim careant auxilio proximè ſufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, vnde non patiuntur antecedentem neceſſitatem peccandi, quam licèt humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Chriſti tamen Redemptoris beneficio ſublata eſt, vt acutè probat noſter Poncius 1. par. releꝯ. de grat. c. 15. Nihil igitur Auguſtinus *duriùs* de lege *impetu animi, uel æſtu diſputationis* aſſeruit, vt contendebat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri duriùs quidpiam pronunciarit oſtendo.

Rom. 10.

In primis, ſi verba, vt foris ſonant, tantùm conſiderentur, profectò non Auguſtinus, ſed Paulus cenſendus foret duriùs locutus de veteri lege Moyſis. Dixit Rom. 5. *Lex autem ſubintrauit, vt abundaret delictum.* Cum tamen lex ideo promulgetur, vt delicta tollantur, & ceſſent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit.* Cum tamen lex ſubditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex.* Cum lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Auguſtinus locis ſuperiùs laudatis explicuit, nihilve abſurdi continere monſtrauit. In eo autem S. Doctor reprehenditur, quòd viſus ſit, aſſerere legem veterem reos feciſſe homines iubendo, non adiuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cum Iudæi illa fecerint timore pœnæ, non amore iuſtitiæ. Iudæi habita lege eò ſuperbiæ delapſi ſunt, vt putarint ſolam legem ad hominem iuſtificandum ſufficere, neque neceſſariam eſſe Dei gratiam, ſed tantùm liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus inſidebat, vt plerique etiam ad fidem ex Iudaiſmo conuerſi, in veteri errore obſtinatiùs verſarentur, vnde illos Apoſtolus arguit in epiſtola ad Galatas cap. 2. argumento ſuperiùs recitato: *Si ex lege iuſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.* Teſtatur Auguſtinus hæc ipſa ſæpius Apoſtolum inculcaſſe, vt eorundem ſuperbiam contunderet. *Ad hoc ducit*, inquit ſerm. 13. de verb. Apoſtoli, *& commendat iſta Apoſtolus propter Iudæos, qui de lege gloriabantur, & libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur: at per hoc quia libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur, ignorantes Dei iuſtitiam, id eſt, ex fide iuſtitiam datam à Domino, & ſuam volentes ſtatuere, quaſi ſuis viribus impletam, non dante fide impetratam, iuſtitiæ Dei, ſicut dicit, non ſunt ſubiecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Iſrael uerò perſequens legem iuſtitiæ, in legem iuſtitiæ non peruenit. Quare? quia non ex fide, ſed tanquam ex operibus: id eſt, tanquam eam per ſemetipſos operantes, non in ſe credentes operari Deum.* Porrò cum hunc errorem ſorbuerint poſtea Pelagiani, aſſerentes

gra-

gratiam Dei in veteri teſtamento non eſſe niſi legem Moyſi traditam, gratiam verò noui teſtamenti eſſe Euangelium, & exemplum Chriſti, Auguſtinus, vt illorum errorem confutaret, acutè probauit legem à gratia ſeparatam reos facere homines iubendo, non adiuuando, vt ex teſtimonijs adductis conſtat. Neque iniurius fuit legi; non enim hæc impoſita fuit, vt homines ſe ſola iuſtos faceret, ſed vt oſtenderet quid faciendum eſſet, & cum homo ſe præceptis faciendis imparem eſſe cognoſceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex S. Doctore, eiuſque diſcipulis probauimus, oſtendentes non *durius loqui*, qui aſſerat, in hypotheſi, quòd ſola lex iubeat, nec gratia proximè ſufficiens adſit, legem eandem obligare, & tranſgreſſorem reum eſſe peccati. Porrò ſicuti Hebræi non ex amore iuſtitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantùm pœnæ. Hinc Auguſtinus dixit opera Iudæorum in veteri lege fuiſſe peccata, & legem illam fuiſſe legem ſeruilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inſeruirent. Scribit S. Doctor lib. 4. ad Bonifacium cap. 5. *Quod ex lege teſtimonium commemoratum ab Apoſtolo propter uitam temporalem intelligitur, propter cuius amittendæ timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quia tranſgreſſores legis eadem lege à populo iubebat occidi.* Idem in lib. de ſpir. & lit. cap. 32. ex his Apoſtoli Rom. 8. 15. ſuam ſententiam probat: *Non enim accepiſtis Spiritum ſeruitutis iterum in timorem ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus ſe, ac ſua tantùm amans, quicquid boni iuxta legis mandata faciebat, amore ſui faciebat, volens ſibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam ſeruis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Chriſti impetratur, inſpirat amorem. Quare S. Pater lib. eodem de ſpir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide ſperamus in Deum, ſed timentibus pœnam abſconditur gratia.* Cur autem ijs, qui ex puro timore ſeruili legem implent, gratia abſcondatur tradit ibidem cap. 19. Serm. 13. de verb. Apoſtoli. Epiſt. 144. vbi hæc habet: *Quis coram Deo innocens inuenitur, qui uult fieri, quod uetatur, ſi ſubtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipſa uoluntate reus eſt, qui uult facere, quod non licet fieri, ſed ideo non facit, quia impune non poteſt fieri. Nam quantum in ipſo eſt, mallet non eſſe iuſtitiam peccata prohibentem, atq; punientem. Et utiq; ſi mallet non eſſe iuſtitiam, quis dubitauerit, quòd eam ſi poſſet, auferret? Ac per hoc quomodò iuſtus eſt iuſtitiæ talis inimicus, ut eam, ſi poteſtas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, uel iudicantem ferat?* lege ibi plura. Timor quidem ſi definat eſſe purè ſeruilis, & per aliquem Dei amorem incipiat eſſe caſtus, eſt bonus, nec vitiat opera ex eodem deriuata, qua de re & fuſiſſimè, & eruditiſſimè diſputarunt duo inſignes Louanienſis Academiæ Doctores Chriſtianus Lupus, & Franciſcus Feracques Auguſtiniani editis à ſexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologijs. Plurimi tamen veteris teſtamenti Patres non ſub lege tantùm fuere, ſed ſub gratia adiuuante, quia propriæ infirmitatis conſcij ad ſectanda virtutum opera diuini auxilij opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adeſſe auxilium ſaltem remotum, mihi videor colligere ex Auguſtino lib. de nat. & grat. cap. 67. vbi ex lib. 3. de lib. arb. cap. 10. hanc ſententiam recitat, approbatque aduerſus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & ſe ipſos innocentes aſſerebant: *Rectè enim fortaſſe quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cum verò ubiq; ſis præſens, qui* MVLTIS MODIS PER

CREATVRAM *ſibi Domino ſeruientem, auerſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conantem adiuuet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, ſed quòd volentem ſanare contemnis.* In quo autem conſiſtant huiuſmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum mouere idem Auguſtinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. veriſſimè affirmat, quos modos ſatius eſt humili ſilentio venerari, quàm curioſa diſputatione perquirere. De his auxilijs remotis locutum arbitror eundem S. Doctorem in lib. de dono perſeu. cap. 9. vbi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs cur iſte ita vocetur, vt vocantem ſequatur: ille autem aut non vocetur, vt vocantem ſequatur, aut* NON ITA *vocetur, vt vocantem ſequatur; inſcrutabilia ſunt iudicia Dei.* Vocatio illius, qui non ſequitur, eſt per auxilium debile, & remotum, quo intellectus tranſeunter tantùm quaſdam bonas cogitationes elicit, ſed adeò debiles, vt nec voluntatem trahant ad bonum, ſed leuiter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò euolet, & in malum voluntas longo ſcelerum vſu obdurata feratur.

§. VI.

An ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione ad gloriam ante omnem meritorum præuiſionem ſit per exceſſum prolata.

IOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæſtione etiam de prædeſtinatione, & ea quidem præcipua grauem Auguſtino exceſſum obijciunt. Adamus lib. 3. ſui Caluini deſtructi hæc de eodem ſcribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando conſtat ipſum in materia de gratia, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, ac verba ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum acrimonia in errorem contrarium propellar, licitum mihi eſſe debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Auguſtini dictum lib. 3. oper. imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie correctór.* Moraines cum dixiſset Didacum Ruizium ex S. Auguſtino gratuitam prædeſtinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falſum ſupponit, & ſi Auguſtinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla eſt, ſed æſtus diſputationis ad hoc illum impelleret.* diſp. 9. num. 50. Verùm ſententiam illam de gratuita prædeſtinatione ad gloriam ante præuiſa merita docuere S. Proſper, S. Fulgentius, Patres Africani in epiſtola Synodica, alijque tanta certitudine, vt hæc dixerit S. Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienſis in fine libri de Incarnatione, & gratia: *Deus enim, qui hominem condidit, ipſe prædeſtinatione ſua, & donum illuminationis ad credendum, & donum perſeuerantiæ ad proficiendum, atq; permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit præparauit, quique non aliter perficit in opere, quàm in ſua ſempiterna, atq; incommutabili habet voluntate diſpoſitum. Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſsione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, non abiecerit, manifeſtum eſt eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum.*

Sanè

Sanè Semipelagiani iam olim dixerant, abſque ea doctrina de prædeſtinatione Eccleſiæ cauſam aduerſus Pelagianos per plures annos fuiſſe defenſam, vt refert Hilarius in epiſtola ad Auguſtinum, quibus S. Doctor reſpondens lib. de dono perſeuer. cap. 20. ait: *Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa Sanctorum, quam poſtea diligentius, & operoſius, cum iam contra Pelagianos diſputaremus*, DEFENDERE NECESSITAS COMPVLIT. *Didicimus enim ſingulas quaſque hæreſeos intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentius defenderetur Scriptura diuina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret.* Porrò cuinam maior fides habenda eſt Auguſtino-ne, qui ad illud de prædeſtinatione dogma aſſerendum ſe *neceſsitate compulſum* teſtatur, ad Pelagianos *diligentius* ex Scripturis confutandos, an Moralnio, qui id nulla vel doctrinæ affinitate, ſeu connexione ab Auguſtino factitatum comminiſcitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contra eoſdem probabimus. Magnus ille Eccleſiaſticorum Annalium Scriptor Baronius ipſos Recentiores exceſſus merito accuſat, qui Caluini hæreſim fugientes, in alterum extremum à S. Auguſtini doctrina diſcedentes declinant, & quidem in hac materia de prædeſtinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fauſti ſententiæ vbique ab Eccleſia fuerit contradictum; videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores exurgunt, vt eos confutent, à Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petauium inclamantem: *Iam pridem diſputari in vtramque partem cœpit in Scholis quæſtio de prædeſtinatione, neque pro aliquo præiudicio valere ad hanc controuerſiam credita eſt auctoritas Auguſtini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed huius Recentioris voces grauiſſimo, eoque domeſtico teſtimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquauiua magno illo, & incomparabili vniuerſæ Societatis moderatore præuio ſex doctiſſimorum Theologorum eiuſdem ſodolatij examine, ſelectæ ſunt quædam ſententiæ omnibus ſuis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. vbi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum eſt prædeſtinationis nec rationem, nec conditionem eſſe ex parte noſtra. Id ad pietatem parum pertinere dicet aliquis. At hanc Auguſtini doctrinam non modò communiter Theologorum ſchola iam recipit, ſed & Eccleſiæ Patres per mille, & ducentos circiter annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & reſponſis Pontificum Romanorum, nempe Zoſimi, Sixti, Celeſtini, Leonis, Gelaſij, apud quos Maſſilienſes, Caſſianus, Fauſtus, alijque huius prædeſtinationis oppugnatores malè ſemper audierunt.* Examinata hæc cum alijs ſententia fuit ab Ioanne Azorio Hiſpano, Gaſpare Gonzalez Luſitano, Iacobo Tirio Gallo, Petro Buſæo Auſtriaco, Antonio Guiſano ex ſuperiori Germania, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, vt in præfatione illius libri aſſeritur. Auguſta Theologorum nomina. Et hi quidem S. Auguſtini ſententiam de gratioſa prædeſtinatione ad gloriam ante meritorum præuiſionem defendebant, antequam Auguſtiniani exceſſus fingerentur. Hoc idem aſſertum S. Thomas, eiuſque nobiliſſima Schola, ac melior Scotiſtarum, pars itemque è Societate plurimi grauiſſimi, ac doctiſſimi Scriptores propugnant, quorum iudicia contra Recentiorum cenſuras appello.

§. VIII.

§. VIII.

An S. Auguſtinus exceſſerit, docens copulam conjugalem ſolius voluptatis gratia eſſe peccatum veniale.

DOcuit Auguſtinus copulam cum vxore abſque prolis generandæ voluntate propter ſolam delectationem eſſe peccatum veniale. Non placet hoc dictum Auguſtini Morainio, ſed ait diſp. 17. num. 22. *exceſſiſſe interdum æſtu diſputationis abreptum, & in odium hæreſis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinaſſe.* Ne id vitij Auguſtino objiciens Lectorum oculos offendat, accuſationis acerbitatem aduerbio *interdum* mitigat, cum tamen, vti dicebam, paſſim & vbique in hoſce exceſſus præcipitem Auguſtinum faciat. Cæterùm S. Doctoris ſententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholaſticorum iudicio veriſſima eſt. Inquit Auguſtinus tomo 6. lib. de bono coniugali cap. 6. *Coniugalis enim concubitus generandi gratia, non habet culpam, concupiſcentiæ verò ſatiandæ, ſed tamen cum coniuge, propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc aſſertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Conſtitut. Apoſt. vt dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, ſi quis ea etiam vtatur in coniugio, eſt præter leges, & iniuſta, & à ratione aliena.* In eadem ſententia eſt S. Anſelmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem ſecundùm indulgentiam*, vbi ait: *Tunc enim ſolùm coniuges ſine culpa ſunt in admixtione, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda prole miſcentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro ſola voluptate, veniam accepit propter nuptias.* S. Fulgentius in epiſt. de debito coniugali cap. 3. ſcribit: *Coniugatus ergo ſi fornicetur, damnabiliter peccat; ſi verò thori fidem non deſerat, ſed in vxore ſua naturali dumtaxat vſu aliquantulum intemperatus excedat, non ſolùm ſcilicet generationem quærens, ſed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidem ſine culpa non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, ſi mulieri non miſceatur alteri, quiſquis non pro ſola generatione, ſed etiam propter fragilitatem carnis ſuæ miſcetur vxori.* Sed ex S. Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cum S. Auguſtinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem conuertendos in Britanniam miſerat, quædam dubia eidem propoſuiſſet, inter quæ num vir ſuæ coniugi permixtus, antequam aqua lauaretur, Eccleſiam ingredi poſſet, vel ad ſacram communionem accedere, reſpondet Sanctus Pontifex lib. 12. epiſt. cap. 10. ad interrogat. Aug. *Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admixtionem propriæ coniugis, & lauacri purificationem quærere, & ab ingreſſu Eccleſiæ paululum reuerenter abſtinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam eſſe coniugium, ſed quia ipſa licita admixtio coniugum ſine voluptate carnis fieri non poteſt, à ſacri loci ingreſſu abſtinendum eſt, quia voluptas ipſa eſſe ſine culpa nullatenus poteſt.* Et poſtea: *Si quis ergo ſuam coniugem non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodò liberorum creandorum gratia vtitur, iſte profectò de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis Dominici, ſanguiniſque myſterio ſuo eſt relinquendus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cum verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent coniuges etiam de ſua commixtione, quod defleant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam*, ait: *Non enim indulgetur,*

quod

quod licet, & iuſtum eſt. Quod enim indulgeri dixit, culpam eſſe monſtrauit. En non ſolùm Auguſtini ſententiam aſſertam à Gregorio Magno ex Apoſtolica Sede ad fidelium inſtructionem loquente, verùm etiam ex Apoſtolo, & ex antiquo Romanæ Eccleſiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anſelmum, & Clementem ad præcipitia deflexiſſe dices? at iſti nullo æſtu diſputationis abrepti illa dixere, vnde grauiùs erraſſe ſanè dicendi ſunt, cum Auguſtinum zelus hoſtium expugnandorum excuſet.

Sed volo oſtendere Theologiæ Scholaſticæ Proceres in eadem ſententia cum Auguſtino concinere. Primus ſit, quem omnes ſecuti ſunt, Magiſter ſententiarum; qui in 4. diſt. 31. ita ſcribit: *Hoc autem ne prædictis obuiet, intelligendum eſt in illis, qui non gratia prolis conueniunt, quorum voluptas non eſt ſine peccato.* Et loquitur de coniugatis. Accedat Albertus Magnus tomo 16. 4. ſent. diſt. 31. art. 21. §. *Reſponſio*, vbi ait: *Sed cum ſola libido mouet &c. aut ſeruet intra metas honeſtatis, & conceſsionis matrimonij, & tunc veniale dicendum eſt, vt patet ex verbis Auguſtini in litera poſitis.* Dabo huic ſupparem Alexandrum Alenſem. 2. p. ſum. q. 147. memb. 2. *Si enim*, inquit, *illa delectatio ſit ſub Deo, veniale peccatum eſt, excuſatur enim propter Sacramentum coniugij. Vnde Auguſtinus de bono coniugali &c.* Ita hi duo lumina Theologicæ Scholæ eam ſententiam tradunt Auguſtini auctoritatem ſecuti. Non diſſentit Angelicus Magiſter S. Thomas diſt. 31. cit. q. 2. art. 3. vbi quærit vtrum peccet mortaliter cognoſcens vxorem intendendo ſolàm delectationem, cui quæſtioni in fine corporis reſpondet: *Si autem quæratur delectatio infra limites matrimonij, vt ſcilicet talis delectatio in alia non quæreretur, quàm in coniuge, ſic eſt veniale peccatum.* Iungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonauentura, qui diſt. eadem q. 3. in fine ita iudicat: *Si autem in ea vult delectari, quia vxor, & nullo modo eam cognoſceret, ſi vxor non eſſet, tunc non eſt omnimoda inordinatio, & tunc eſt peccatum veniale, & excuſatur per bonum matrimonij, vt non ſit mortale.* Poſſem innumeros Doctores addere, qui plenis ſuffragijs Auguſtini ſententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctiſſimum, qui tomo 3. de matr. lib. 9. diſp. 11. num. 4. hanc theſim proponit: *Secunda concluſio: Actus coniugalis ſolius voluptatis gratia exercitus, nec fines matrimonij tranſgrediens, eſt culpa venialis.* Quod ſanè aſſertum quinquaginta Doctorum tum veterum, tum Recentiorum teſtimonijs communit. Hanc S. Auguſtini ſententiam nuper defendit noſter P. Alipius Reylof Belga lib. 4. de anima c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Auguſtino furorem, nimiumque in diſputando impetum oppone. Ita eſt, à regia via in extrema ille declinauit, ſed ſecum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, vt iam tot ſapientiſſimis viris præeuntibus poſſit quilibet inoffenſo pede illac iter carpere, licèt Moraines alia via progrediatur, qui ſi fortè tantorum virorum veſtigia notaſſet, eoſdem & ipſe ſecutus licèt longo poſitus interuallo, ſibi meliùs conſuluiſſet.

Hæc quidem de obiectis ab vno Morainio Auguſtinianæ doctrinæ exceſſibus dicta ſufficiant, quæ ſi ipſimet Recentiores attentiùs conſiderent, dubio procul fatebuntur non Auguſtinum, ſed ſemet in *periculoſos exceſſus* declinaſſe, cum enim audirent à Ianſenio Iprenſi Epiſcopo vnum vbique Auguſtinum laudari, vnius Auguſtini ſententias, veluti ex oraculo reſponſa proferri, eun-

demque

demque in Theologica paleſtra ſupra cæteros Eccleſiæ Patres attolli, ipſi quò procul à Ianſenio declinarent, eò vſque præcipites *diſputationis æſtu abrepti* ſunt, vt Auguſtino ferè nuncium remiſerint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Ianſenij: *Qui priùs Auguſtinum in omnibus depoſcebant iudicem, nunc ſibi liberum putant ne quidem arbitrium honorarium in alijs illum admittere.* Imò quò faciliùs cæteros ad Auguſtini dicta examinanda animarent, diuinum illis ad tam ſanctum opus auxilium adfuturum polliciti ſunt illis Annati vocibus lib. 8. ſui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo peruerſum eſt hoc conſilium, vt habere non poſsit adiutorem Deum.* Auguſtinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de gratia, & libero arbitrio ſcripſit, ad ſua ipſius ſcripta intelligenda diuinam opem implorandam: *à Domino vt intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem S. Doctoris ſcripta cenſuris perſtringenda, etiamſi non rogetur, Deum obuium adiutorem ſpopondit, cum temeritatis vltorem potius timere debuiſſet. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Auguſtini exceſſus *innocentem paſsionem contra Pelagianos* nuncupauit, ſed lepido vocabulo accuſationis acerbitatem non mitigauit. An verò Recentiorum in Auguſtino reprehendendo exceſſus *innocens paſsio* contra Auguſtinum dici poſſit, ipſorum conſcientiam appello; certè ipſe ita iudico.

CAPVT IV.

Recentiores S. Auguſtino plures errores perperam obijciunt.

INuitus quidem in hanc arenam à Recentioribus trahor, quippe qui inuito Auguſtino Auguſtini cauſam defendendam ſuſcipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cum vir clariſſimus S. Marcellinus ſumma cum poteſtate ab Honorio in Africam contra Donatiſtas delegatus, accepiſſet neſcio quem Auguſtino errorem obijci, id amiciſſimo Antiſtiti per literas ſignificauit, quò obtrectantium calumnijs obuiam iret. Verùm Auguſtinus hæc reſcripſit: *Vos autem, qui me multùm diligitis, ſi talem me aſſeritis aduersùs eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, vt me nuſquam ſcriptorum meorum erraſſe ducatis, fruſtra laboratis, non bonam cauſam ſuſcipitis, facilè in ea me ipſo iudice ſuperamini.* Epiſt. 7. Sed haut difficulter à magno Patre me veniam impetraturum ſpero, ſi eiuſdem factum imiter, qui cum errorem, cuius argui ſe ex Marcellini epiſtola intellexerat, procul à ſuis ſcriptis eſſe cognoſceret, prauam de ſua ſententia conceptam opinionem confutauit, oſtendens eam accuſationem non correctorum intelligentiæ, ſed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quare cum Recentiorum etiam non quidem malitia, ſed vt mitiùs loquar, imperitia plurium errorum idem reus accuſetur, noſtrum eſt innoxium patrem ab aduerſariorum obiectis vindicare. Huius quoque defenſionis neceſſitatem ſubiere Sancti illi Doctores, qui aduersùs Pelagianorum reliquias pro Eccleſiæ, & Auguſtini doctrina certarunt. Nam eò vſque audaciæ quidem deuenere, vt non illos puduerit, indicem errorum S. Auguſtini contexere, (S. Proſperi verbis vtor) *vt quæ in libris prædicti viri damnabilia reperiſſe iactabant, breuium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & deteſtationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamaſſent,*

curam

eorum exterriti lectoris auerterent. In præfat. ad capit. Gallorum. Horum veſtigijs nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Auguſtini errorum indicem publicarunt, quò S. Doctoris fama, atq; auctoritas in ordinem redigeretur. Hoſce catalogos non vnus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines diſp. 12. Anti-Ianſenij à num. 32. cæteris hac in re diligentiorem operam poſuere. Contra hoſce Auguſtinianæ doctrinæ cenſores egregiè ſtylum acuit ſapientiſſimus Pater Carolus Moreau Auguſtinianus integro volumine inſcripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo tomo ſui Tertulliani appendicis loco appoſuit, vbi diffuſiſſimè obiectos Auguſtino errores procul eſſe à tanti Patris doctrina demonſtrat. Nos eos tantùm refutabimus, quos Adamus, ac Morainius concinnarunt, & quos veluti capitales ad Auguſtini famam, vel ſaltem auctoritatem eleuandam obiectant, in qua quidem re ita procedo, vt quæ in Moreau deſiderari ab eruditis poterant, hic tantùm afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidem poſterorum memoriæ Auguſtinus conſignauit, primo loco laudantur libri eiuſdem Retractationum, & Confeſſionum; in iſtis voluntatis, in illis intellectus errores, quos cæteri tanta arte, ac conatu celare ſolent, Orbi vniuerſo patefecit. In vtro magis laudandus incertum. Et quidem quò edita abs ſe volumina attentiori cura examinaret, Eradium in Epiſcopatu ſibi adhuc viuenti ſucceſſorem impetrauit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu ſequeſtratus, diu noctuq; deſtinato operi incumbens, quælibet à ſe dicta cenſoria auctoritate diſcuſſit, vt nullus in Auguſtini libris examinandis ſeuerior Auguſtino iudex eſſe potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigoroſa cenſura Recentioribus non ſuffecit, ſed nouas in Hipponenſi Sole maculas notaturi, Auguſtini iterum libros in quæſtionem vocarunt, vociferantes nouos ſe in Auguſtinianis libris næuos, ac maculas deprehendiſſe, quò Auguſtino oculatiores haberentur. Sed age nouos hoſce cenſores audiamus.

§. I.

An S. Auguſtinus errauerit, putans animas rationales, & Angelos eſſe corporeos.

OBijcit primo loco Adamus docuiſſe Auguſtinum: *Animas, & Angelos eſſe corporeos, ac ſolum Deum eſſe immaterialem*. pag. 585. At Moraines ſcribit: *Sentit etiam Angelos, & Dæmones eſſe corporeos*. Adamus priùs refellendus eſt, qui Semipelagianorum errorem ipſorum hoſti Auguſtino imponit. Docuerat Caſſianus collat. 7. cap. 13. ſolum Deum eſſe ſpiritualem, animas verò hominum eſſe corporeas; eundem vti in materia de gratia, ita ea in opinione ſecuti ſunt Fauſtus in epiſt. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccleſ. dogm. cap. 11. At S. Auguſtinus animam rationalem non ſolùm ſpiritualem abſq; vlla corporeæ fæcis permixtione aſſeruit, verùm etiam id ſolidè demonſtrauit. In epiſtola 28. ad Hieronymum ait: *Incorpoream quoque eſſe animam, & ſi difficile tardioribus perſuaderi poteſt, mihi tamen fateor eſſe perſuaſum*. Illo ſanè optimo argumento, quòd in omnibus, & in ſingulis particulis corporis tota

simul esse non posset, si per illas ita diffunderetur, vt videmus *corpora diffusa per spacia locorum minoribus suis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora*; quam sententiam *firmissimè de anima tenere* se dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non esse corpoream non me putare, sed planè scire audeo profiteri*. In libro de quantitate animæ *diligentissimè, ac subtilissimè disputatum est*, inquit, *vt eam si possemus ostenderemus corporalis quantitatis non esse*. Lib. 1. Retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de origine animæ à capite 12. vsq; ad cap. 22. euidentibus argumentis probat animam esse incorpoream. Quid clarius ab Augustino dici vnquam potuit? & tamen eam S. Doctori absurditatem Adamus affricat! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. *Nihil vicinius, aut fortasse nihil tam consequens, quàm vt credito, quòd anima corpus sit, etiam Deus corpus esse credatur*; quod Tertulliano accidisse addit cap. 25. Epist. 157. ad Optatum: *Illi, qui animas ex vna propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atq; ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quò peruersius quid dici potest? Neq; hoc Tertullianum somniasse mirandum est, qui etiam ipsum Creatorem Deum non esse nisi corpus opinatur. Qua dementia repulsa &c.* Itane Augustinus docuit animam corpoream esse, cum hoc effatum somnium, dementiamq; pronunciauerit, nihilque *peruersius* dici posse asseruerit? Adamus hæresim illam Augustino apponit, nec vnicum saltem locum Augustini designans, vbi animam corpoream ille putarit, quasi tam celebris fuerit ea Augustini sententia, vt neq; vllius textus citatione indigeret. Audiat interim Claudianum Mamercum, qui eodem sæculo paulò post Augustinum vixit, ita de S. Doctore loquentem: *Aurelius Augustinus & acumine ingenij, & rerum multitudine, & operis mole veluti quidam Chrysippus argumentandi virtute, aut Zeno sensuum subtilitate, aut Varro noster voluminum magnitudine, & qui profectò talis natura, attentione, disciplinis extitterit, vt non immeritò ab istis corporalibus nostri sæculi Epicureis, aut Cynicis spiritalis Sophista dissenserit, libro ad Hieronymum de origine animæ sic pronunciat*: Incorporpoream esse animam, & si difficilè tardioribus persuaderi potest, mihi tamen fateor esse persuasum. *Cumq; id ita fore rationibus magnis, atque insolubili argumentatione conuicat &c.* Lib. 2. de statu animæ cap. 9. Putasne Lector Adamum harum vnam rationem, vel argumentationem legisse?

Sed iam illo Scriptore patentissimæ falsitatis conuicto, quid de Angelorum corporibus Augustinus senserit videamus. Celebris sententia Platonicorum fuit, Angelos conflatos esse ex spiritu, & corpore quodam subtilissimo elementari quolibet longè nobiliori, vt ex Apuleio pluribus tradit Augustinus lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 8. & 16. Hanc sententiam ex Patribus secuti sunt Origenes, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Iustinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanasius, Basilius, & Methodius à Ioanne Episcopo Antiocheno cuius verba etiam sunt in Synodo Nicena II. act. 5. *Solummodò autem Deus incorporeus, & informabilis. Intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt*. Eidem opinioni adhæsere Cassianus, Faustus, Gennadius, alijque. Verùm plures sapientissimi Patres oppositum opinabantur, omnem ab Angelis corpulentiam remouentes. Augustinus, quòd eam quæstionem tractare ex professo nollet, videretq; vtramq; partem plurimorum auctoritate firmatam, in re difficili, ac dubia sententiam

suspen-

suspendit. Id *ambiguum esse* scribit lib. 15. de ciuit. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. vbi quærit, an ignis corporeus possit Dæmones torquere, ait: *Sunt quædam sua etiam dæmonibus corpora, sicut doctis hominibus visum est &c.* postea: *Si autem quisquam nulla habere corpora Dæmones asseuerat, non est de hac re operosâ inquisitione laborandum, aut contentiosa disputatione certandum. Cur enim non dicamus, quamuis miris, tamen veris modis etiam spiritus incorporeos posse pœna corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etiam ipsi profectò incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris &c. Adhærebunt ergo, si eis nulla sunt corpora, spiritus Dæmonum, imò spiritus Dæmones licet incorporei corporeis ignibus cruciandi.* Ex quibus dubium se de Angelorum corpore fuisse significat, at non de anima dubitasse, quam *profectò incorpoream* dixit. Vnde Adamus hoc ipso testimonio rursus arguitur, ac Morainij hallucinatio, qui eam sententiam vti certam ab Augustino assertam dicit, quæ dubia semper apud eundem fuit, licet quandoq; corporeos esse Angelos supponat, ne noua illata quæstione ab argumento distrahatur. Non defuere tamen, qui Augustinum dubitantem sequerentur, vnus pro mille sit S. Bernardus, qui lib. 5. de consider. cap. 4. ait: *Quanquam de corporibus horum*, nempe Angelorum, *non modò vnde sint, sed an aliquatenus sint, hæret sententia aliquorum. Vnde si quis inter opinabilia magis id ponendum censuerit, non contendo.* Et serm. 5. in cant. *Cæterum*, inquit, *angelica corpora vtrumnam ipsis spiritibus naturalia sint, sicut hominibus sua, & sint animalia sicut homines &c. videntur Patres de huiusmodi diuersa sensisse, nec mihi perspicuum est, vnde alterutrum doceam, & nescire me fateor; sed & vestris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam.* Hæc sanctissimus, idemque doctissimus Pater.

§. II.

An S. Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata.

RVrsus opponit Sancto Patri Morainius: *Item dubitauit num Sol, & Luna, aliaq; sydera, quæ oculis conspicimus, sint animata.* Ibidem. Sed hic quoq; aduersarij eruditio vel desideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philosophos, verùm etiam Patres controuersum erat, essentne cœli animati. Platonici, ac Stoici animatos cœlos dicebant, in quorum opinionem iuere Cicero lib. 2. de nat. Deorum, & Plinius lib. 2. nat. hist. cap. 9. Peripatetici etiam pleriq; idem existimarunt, vt patet ex Raguseo tom. 1. Philosophiæ disp. 14. & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Aristotele eandem sententiam deduci satis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philosopho intelligentias assistentes cœlis, non verò eosdem informantes concedit. Non vna etiam fuit Patrum de cœlorum anima opinio, vnde cum S. Doctor tantis litigijs sese immiscere noluerit, iudicium suspendit, nempe an Angeli verè Orbes informarent, vel eos solummodò in gyrum propellerent. Vnde in fine 2. de gen. ad litt. ait: *Solet etiam quæri, vtrum cæli luminaria ista conspicua corpora sola sint: an habeant rectores quosdam spiritus suos, & si habent, vtrum ab eis etiam vitaliter inspirentur, sicut animantur carnes per animas animalium: an sola sine vlla permixtione præsentia.* Quas quæstiones insolutas relinquens ait, *easdem non facilè posse comprehendi.* Quare S. Thomas

mas 1.p.q.70. art.3.vbi quærit, vtrum luminaria cœli ſint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diuerſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cœleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur &c. Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cœleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit in neutram partem declinans.* Idem Angelicus Doctor 2.con. Gent. cap.70. ingenuè teſtatur, nihil ab Eccleſia de anima cœli definitum eſſe: *Hoc autem,* inquit, *quod dictum eſt de animatione cæli, non diximus quaſi aſſerendo ſecundum fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet ſiue ſic, ſiue aliter dicatur.* Scotus verò 2. diſt. 14. q. 1. in fine ſcribit: *Si cæli non ſunt animati, hoc eſt magis creditum, quàm ratione probatum.* Quod ſi neq; auctoritate Eccleſiæ, vt ait Angelicus, neq; efficaci ratione, vt ſubdit Subtilis, quicquam de cœlorum anima certi ſtabilitum eſt, nonne iure Magnus noſter Doctor ea de re poterat dubitare? Cum lib. 13. de Ciuitate Dei cap. 16. retuliſſet ſententiam Platonis ait: *Et hoc quidem virum Plato verum de ſyderibus dicat, alia quæſtio eſt. Neque enim continuò concedendum eſt globos iſtos luminum, ſiue orbiculos luce corporea ſuper terras ſeu die, ſeu nocte fulgentes, ſuis quibuſdam proprijs animis viuere, eiſq; intellectualibus, & beatis &c.* Ex quibus patet, Auguſtino illam de cœlorum animabus ſententiam non multùm placuiſſe, eam tamen ob Platonicorum, ac Patrum præſertim auctoritatem in medio reliquiſſe.

Cæterum cœlos ſine anima meliùs ſtatuendos ex propria ſententia non ſemel docuit. In libro poſteriori Retract. cap.7. vbi corrigit libros contra Fauſtum ait: *In decimoquarto de Sole, & Luna talia dicta ſunt, tanquam ſentiant, & ideo tolerent vanos adoratores ſuos. Quamuis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale translata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora.* Vides S. Patrem retractare ſententiam, qua viſus fuerat, aſtris animas dare, idque metaphoricè tantùm intelligendum eſſe apertè proteſtari? In his verò libris definitiuam veluti ſententiam tulit, qua quid de aſtrorum animabus ipſe ſentiret, intimauit, ita vt etiamſi alibi oppoſitum dixiſſet, ex poſteriori aſſerto corrigeretur. Idem habet tract. 1. in Ioannem ad illa verba, *Quod factū eſt, in illo vita erat.* Legatur eruditus P. Alipius Reylof Auguſtinianus lib. 1. de Anima cap. 4. vbi de S. Auguſtini ſententia doctiſſimè diſputat. Opinio verò illa de cœlorum anima damnata demum legitur in literis à Iuſtiniano Imperatore ſcriptis ad Mennam Patriarcham C-P. vbi inter reliquos anathematiſmos hic habetur: *Si quis dicit cælum, & Solem, & Lunam, & ſtellas, & aquas, quæ ſuper cælos ſunt, animatas, & materiales eſſe quaſdam virtutes, anathema ſit.* Vti præcipuus Origenis error ille proſcriptus fuit. Porrò Iuſtiniani literas Vigilius Papa cum vniuerſa Eccleſia Catholica approbauit, vti teſtatur inſignis tum temporis Carthaginenſis Diaconus Liberatus cap. 23. Breuiarij; qua de re pluribus egimus in differtat. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. Oecumenica anno 553. celebrata approbatum fuiſſe ſcribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Vnde P. Lupus eundem vti ab eadem Synodo ſtatutum more ſolito, nempè eruditè notis, ac ſcholijs illuſtrat. An verò modò defendi poſſit anima cœlorum poſt damnatam illam Origenis opinionem, nolo diſputare; poſſet enim quis reponere, damnatam ſolummodò illam ſententiam iuxta mentem Origenis intellectam, de quo hæc ſcribit S. Hieronymus epiſt. 61. contra Ioannem Hieroſolymitanum: *Origenes docet Solem ipſum, & Lunam, & omnium*

aſtrorum

aſtrorum chorum eſſe animas rationalium quondam, & incorporalium creaturarum, quæ nunc vanitati ſubiectæ, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti, & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à ſeruitute corruptionis in libertatem filiorum Dei. De qua Origenis opinione hæc tradit S. Auguſtinus tomo 6. in lib. contra errores Priſcillianiſtarum cap. 8. *De Sole, & Luna, cæteriſque ſyderibus, quòd cæleſtia ſint corpora videmus, quòd animata ſint, non videmus. De diuinis hoc libris legatur, & credimus.* Hæc ibi. Et quidem Fromondus lib. 1. de Anima cap. 1. art. 8. fatetur eum, qui animam vegetatiuam, aut etiam ſenſitiuam aſtris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantùm intellectiuas à cœleſtibus corporibus excluſit. Petrus Aureolus Pariſienſis Scholæ præclariſſimum decus, & Ordinis Minorum ſingulare ornamentum, quem nunquam ſine admiratione ſe legiſſe teſtatur Baſilius Poncius in quodlibetis quæſt. 8. c. 3. eſt enim ob ingenij acumen, & argumentorum ſiue copiam, ſiue vim ſpectes, queis noua plerunque abs ſe inuenta aſſerta communit, nemini Scholaſticorum ſecundus, hic, inquam, cum in 2. ſent. diſt. 14. q. 2. art. 2. pluribus inueſtigaſſet, num intelligentia mouens cœlum vniretur tanquam motor, an verò vt forma, & probabiles rationes ad animam cœlorum perſuadendam adduxiſſet, ſolutis etiam argumentis, quæ à Theologis contra eandem opinionem fieri communiter ſolent, ita concludit: *Sed dimiſſis Philoſophis, & alijs, intelligendum eſt in hac materia, quæ via prædictarum duarum eſt probabilior, cum vtraque ſatis probabilis videatur. Reſpondeo: Auguſtinus dicit* (recitato vno, & altero teſtimonio) ſed nec illud certum habeo, vtrum ad eandem ſocietatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta ſydera, quamuis nonnullis lucida eſſe corpora, non cum ſenſu, aut intelligentia videantur: *Hæc Auguſtinus. Si ergo* TANTVS DOCTOR *in hac materia dubitauit, ego nihil definio in hac parte.* Ridendus igitur Morainius, qui Auguſtini dubitationem inter errores reiecit, quam ſubtiliſſimus Scholaſticorum ſola S. Doctoris auctoritate, atq; exemplo motus, ſecutus eſt, ille inquam Aureolus, *cuius veſtigijs non erubeſcit modò tota Neutralium ſcholæ inhærere, principia D. Thomæ, & Scoti deſerendo,* quæ verba ſunt ſapientiſſimi Patris Maſtrij Meldulenſis in præfat. ad tomum 1. Metaphyſices.

§. III.

Auguſtinus de origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Oſtenditur Sanctos Patres ea in dubitatione Auguſtino per plura ſæcula adhæſiſſe.

TErtius S. Auguſtini error palmaris, ac capitalis excutiendus eſt. Clamat Morainius: *Dubitauit etiam de origine animarum, vtrum creentur de nouo, quod certiſsimum eſt, an ex Adam propagentur.* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Auguſtino vertens ſupinam, qua laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefacit. Non vna erat antiquitus de origine animæ inter Patres ſententia, vt videre eſt in epiſt. Aug. 157. ad Optatum Epiſcopum, & Hieronymum in epiſtola ad Marcellinum, quæ eſt 27. inter Auguſtinianas. At duæ reliquis reiectis celebriores in Eccleſia euaſerant; alij enim creari à Deo animas in ſingulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creari animam à Deo, ſed ex anima parentis traduci contendebant. Augu-

ſtinus in hanc quæſtionem totius ſummi ingenij vires contulit, nihilque penitus indiſcuſſum reliquit, quo rei veritatem aſſequeretur; ſed cum neutram quæſtionis partem efficaci auctoritate, aut demonſtratiua ratione ſibi probari animaduerteret, neutri adhæſit, fusè tamen ea re ventilata in lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 6. & ſeq. in quatuor libris de origine animæ epiſt. 28. ad Hieronymum, & in tribus epiſtolis ad Optatum, quas laudat S. Fulgentius lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18. Verùm exortis poſtea Pelagianis, qui peccatum originale inficiabantur, illud præcipuè argumentum iactantes, creari à Deo animas, nec illas poſſe à Deo produci cum peccato; ea ſententia, quæ animarum propagationem defendebat, S. Doctori probabilior videri cœpit. Audiatur Auguſtinus lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. vbi poſt longiſſimam diſputationem concludit: *His igitur quantùm pro tempore potuimus pertractatis, omnia paria, vel penè paria ex vtroque latere rationum, teſtimoniorumque momenta pronunciarem, nisi eorum ſententia, qui animas ex parentibus creari putant, de baptiſmo paruulorum præponderaret*. Itaque ad finem vſque vitæ Auguſtinus in eo dubio perſeuerauit. Cæterùm tantùm valuit Auguſtini exemplum, vt ſapientiſſimi Patres eundem ſubſecuti, per plura ſæcula cum Auguſtino de animarum origine dubitarint, donec Scholaſticorum opinione præualente, animarum traduce antiquato, earundem creatio in Eccleſia communis euaſit. Hoc quidem diligentiùs oſtendendum eſt, quia Bellarminus lib. 4. de amiſſ. grat. cap. 11. *ex traditione Eccleſiaſtica* contendit certam eſſe ſententiam de creatione animarum, quòd tam falſum apparebit, quàm verum, dubitationem Auguſtini ex traditione Eccleſiaſtica antiquis temporibus fuiſſe receptam.

Et quidem ante Auguſtinum de origine animæ dubitauit Rufinus in epiſtola ad S. Anaſtaſium, vbi tribus recitatis de origine animæ ſententijs: *Ego verò*, inquit, *cum hæc ſingula legerim, Deo teſte dico, quia vſque ad præſens certi, vel definiti aliquid de hac quæſtione non teneo, ſed Deo relinquo ſcire, quid ſit in vero, & si cui ipſe reuelare dignabitur*. Quia verò Rufinus tertiam ſententiam poſuerat de animabus, *quòd factas iam olim, ideſt, tunc cum Deus omnia creauit ex nihilo, nunc eas iudicio ſuo diſpenſet in corpore*, quod Origenem ſenſiſſe ſubdit, meritò vapulat à Hieronymo in apologia, & in epiſtola ad Marcellinum. At Auguſtinus nunquam de ea Origenis opinione dubitauit, eſſet-ne falſa, vt in epiſt. 28. ad Hieronymum fatetur, rationem reddens, cur in libris de libero arbitrio ex illius ſuppoſitione diſputarit. Rufinus tamen ſuo tempore, nempe Anaſtaſio Summo Pontifice, quæſtionem de anima magnis contentionibus agitari cœptam ibidem teſtatur, & Hieronymus in epiſtola laudata vocat eandem *maximam Eccleſiaſticam quæſtionem*. At tempore S. Auguſtini enatis Pelagianis ea de re lites recrudure. Hinc ab Oroſio in Africam ad Auguſtinum, inde in Aſiam ad Hieronymum peregrinationes ſuſceptæ: hinc Auguſtini ad Hieronymum, & Optati ad Auguſtinum epiſtolæ miſſæ: hinc ab eodem Optato vnum, quatuor ab Auguſtino, & duo à Vincentio quodam de origine animæ ſcripta volumina. Res tamen dubia permanſit, nihilq; tot elucubrationibus peractum eſt. Hieronymus ſententiam aſſerentem ſingulas ſingulis hominibus animas creari *potius credidit*, ſcribens tamen traducem animarum *Occidentalem Eccleſiam ſolere ſentire* teſte Auguſtino epiſt. 157. At non ita creationem animarum tenebat, vt rem illam dubiam eſſe ingenuè non fateretur, cum ea

de re

de re ab Augustino consultus respondit: *Vnusquisq; in suo sensu abundet*. Quare S. Eucherius Episcopus Lugdunensis in cap. 3. Genes. ad illa verba *Et ædificauit Dominus Deus* ait: *Vtrum sicut caro nascentium ex carne, sic animæ ex animabus procreentur, an nouæ semper creentur à Deo ex nihilo? quæ quæstio in definiendo difficilis est, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifestius pronunciatum est.* Pomerius etiam Africanus vir eruditissimus apud Massiliam scripsit octo libros de anima, in quorum quarto disputauit: *Vtrum anima, quæ nascituro corpori infundenda est, noua fiat sine peccato, an ex substantia animæ primi hominis velut propago è radice producta etiam peccatum primæ animæ secum originaliter retrahat*. Apud Gennadium de viris illustr. cap. 98. & licet nesciamus, quid in ea quæstione senserit, rem tamen suo tempore dubiam non obscurè significat. Floruit hic circa annum 480.

Sequitur sextum sæculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Augustino dubitarunt. Obortis Constantinopoli de origine animæ dissidijs Africani Episcopi de eodem argumento consulti ita responderunt in epistola Synodica ex Sardinia, vbi exulabant, Byzantium missa: *Quæstionem verò animarum, aut tacitam debemus relinquere, aut sine contentione tractare; quia siue ex propagine veniant, siue noua singulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifestè pronunciat, cum cautela debet inquiri, maximè quòd sine fidei detrimento potest à fidelibus ignorari*. Cap. 10. In eadem dubitatione fuit S. Fulgentius lib. 3. de verit. prædest. & grat. à cap. 18. vbi Augustino, quòd ea de re dubitauit, eximijs laudibus commendato cap. 20. concludit. *Quanto ergo melius ab huius quæstionis certamine temperamus; in qua nos inaniter laborare cognoscimus, præsertim quia quod à Sanctis viris maioribus nostris videmus minimè definitum, oportet nos tanto cautiùs, atq; temperantiùs quærere, quanto ad eius finem illos præclaros viros cernimus minimè peruenisse*. Coætaneus Fulgentij Cassiodorus in lib. de anima cap. 14. tantùm abest, vt illud Augustini dubium reprehenderit, vt eundem potius ob id laudauerit: *Pater*, inquit, *Augustinus religiosissima deuotione laudandus, nihil temerè dicit esse affirmandum, sed in ipsius esse secreto, sicut & alia multa, quæ nostra non potest nosse mediocritas*. Et statim: *meliùs est enim in tam occultis causis confiteri ignorantiam, quàm periculosam assumere fortassis audaciam*. Ita altero post Augustinum sæculo dubitatio de origine animæ sapientissimorum Patrum menti altiùs insederat.

Verùm circa sæculum VII. Augustiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior euasit, eam enim suo iudicio Apostolica Sedes approbauit, suamq; effecit, ac doctissimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. epist. 53. ad Secundinum scribit: *Sed hæc de re dulcissimæ mihi tua charitas sciat, quia de origine animæ inter Sanctos Patres requisitio non parua versata est, sed vtrum ipsa ab Adam descenderit, an certè singulis detur, incertum remansit, eamq; in hac vita insolubilem fassi sunt esse quæstionem, grauis enim quæstio est, nec valet ab homine comprehendi*. Hæc doctissimus, ac sanctissimus Pontifex. Ex quibus prorsus euanescit illa Ecclesiastica traditio, ex qua creationem animæ Bellarminus deducit; nam teste Gregorio Sancti Patres eam de origine animæ *insolubilem fassi sunt esse quæstionem*. Vides igitur non vnum à Morainio Augustinum erroris argui, sed & in Gregorio Apostolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Augustini approbata fuit. Sed aliquid maius addendum

dum

dum est. Itaq; cum communiter de origine animæ dubitaretur, tantùm ea dubitatio in Ecclesia inualuit, vt Sanctus Isidorus Hispalensis Antistes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de offic. eccles. cap. 23. quod incipit: *Hæc est autem post Apostolorum symbolum certissima fides, quam Doctores nostri tradiderunt*, inter alias sententias, quas de fide tenendas proponit, hanc inserit: *Quòd incerta sit animæ origo*. O' eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Augustino dubitationem errori vertunt, quam & Apostolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis suffragijs subscripsere, eamq; vnus eorum doctrina, ac pietate illustris de fide populis credendam proposuit!

At nec octauo, neq; nono sæculo res definita fuit, sed sapientissimi Patres cum Augustino, imò cum Apostolica sede adhuc dubitabant. Testis sit S. Prudentius Episcopus Tricassinus, cuius laudes recitat Saussaius in Martyrologio Gallicano, qui in lib. de prædest. aduersus Ioannem Erigenam ita loquitur cap. 16. *Nascitur enim de carne caro, sed vtrum & anima similiter de anima nascatur, magna quæstio est, & à Patribus diu, multumq; discussa, sed absq; certa definitione relicta*. Itaq; vsq; ad annum 850. quo tempore S. Prudentius viuebat, ex Ecclesiastica traditione dubia erat de origine animæ sententia. Verùm nec post millesimum annum ita certa erat sententia de creatione, vt plures de eadem non dubitarent. S. Anselmus Cantuariensis Antistes morti proximus cuidam familiari sibi dicenti: *Ad Paschalem Domini tui curiam relicto sæculo vadis*, hæc reposuit: *Et quidem si voluntas eius in hoc est, voluntati eius non contradico; verum si mallet me adhuc inter vos saltem tandiu manere, donec quæstionem, quam de animæ origine mente reuoluo, absoluere possem, gratiosus acciperem, eò quòd nescio, vtrum aliquis eam me defuncto sit absoluturus*. Hæc ille ad annum 1109. teste eius discipulo lib. 2. de vita eiusdem cap. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à S. Victore Lib. 1. de sacram. par. 7. cap. 30. probat animam non esse ex traduce, sed creari, ait tamen: *Probabiliùs constat animas ex traduce non esse*. Et inferiùs: *His igitur, & huiuscemodi rationibus probabile factum est, animas ex traduce non esse, sed nouas de nihilo creatas nouis quotidie corporibus de paterno semine fieri, & rursus in vulua formatis ad viuificationem infundi. In quibus tamen omnibus nulla vnquam ratio, siue authoritas intantum præualere potuit, vt dubietatem tolleret quæstionis; excepto eo solo, quòd fides catholica magis credendum elegit, animas quotidie corporibus viuificandis sociandas de nihilo fieri, quàm secundùm corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari*. Ex quibus patet ad annum vsq; 1130. quo floruit Hugo, nulla neq; ratione, neque authoritate *dubietatem quæstionis* de origine animæ sublatam fuisse, sed tunc in Ecclesia magis communiter defensatam esse sententiam de creatione animarum. Hinc Magister sententiarum in 2. dist. 19. dixit, Ecclesiam Catholicam docere animas non esse ex traduce, qua sententia ab Scholasticis recepta animarum creatio asserta est, ita tamen vt teste Bellarmino lib. 4. de amiss. grat. & statu pec. cap. 10. in fine, adhuc non desint, *qui in ea S. Augustini dubitatione hærendum censeant*. Estius quidem nobilis Theologus scribit 2. sent. dist. 17. §. 14. nihil esse de origine animæ ab Ecclesia definitum, nec futuros læsæ fidei reos, qui ea de re dubitarent. Sed viderint illi, qui ita dubij adhuc esse vellent, sat mihi est ostendisse, iure Augustinum de origine animæ dubitasse, eamq; dubitationem per plura sæcula Sanctis

Die 6. Aprilis.

Pa-

Patribus placuiſſe. Sanè prudentiſſimus fuiſſe dicendus eſt, qui in quæſtione difficillima iudicium ſuſpendit, cum nihil certi ab Eccleſia definitum eſse ſeiret; *vbi enim de re obſcuriſsima diſputatur non adiuuantibus diuinarum ſcripturarum certis, clariſque documentis, cohibere ſe debet humana præſumptio, nihil faciens in partem alteram declinando*. Ita ſuam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de pec. mer. cap. 36. Hinc cum Pelagiani ex creatione animarum, quam altiùs exaggerabant, deducerent non poſse illas habere peccatum originale, ne aliàs in Deum creantem culpa rediret, lib. 3. ad Bonif. in fine, & ex literis Zoſimi, quarum fragmentum recitat in epiſtola 157. Sanctus Doctor in vtraque ſententia tam affirmantium animarum traducem, quàm negantium, peccatum originale benè poſse componi demonſtrauit, ac rem apud Eccleſiam certiſſimam iuxta vtramque opinionem explicare conatus eſt, ne cui peccatum originale incredibile videretur.

Bellarminus concedit Auguſtinum de animæ origine dubitaſſe, addit tamen in ſcriptis poſt libros de Geneſi ad literam *apertiſsimè refelliſſe* ſententiam de traduce animarum, quòd in epiſt. 157. ad Optatum hæc ſcribat: *Itaque illi, qui propaginem animarum inconſiderata temeritate defendunt*. Et ſuperiùs loquens de ſententia Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicat: *Quo quid peruerſius dici poteſt?* Non aſſentior, cùm in illa epiſtola adhuc ſe dubitare fateatur; nam recitata vtraque opinione de creatione, & traduce animarum initio ſtatim epiſtolæ ait: *Quarum autem rerum, atque cauſarum conſideratione permouear, vt in neutram aſſertionem meus inclinetur aſſenſus, ſed ADHVC inter vtramque diſceptem*. Et lib. 1. de origine animæ cap. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello*. Hos autem libros S. Doctor compoſuit, poſt illam epiſtolam, quam Cæſarea dedit ad Optatum, vt oſtendimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 15. in ijs autem libris ſuam dubitationem fuſiſſimè defendit contra Vincentij Victoris reprehenſiones. Soluit tamen ibi more ſolito argumenta vtriuſque ſententiæ, quod non eſt opinionem de traduce refellere, ſed eiuſdem incertitudinem demonſtrare. Hinc illius aſſertores inconſideratæ temeritatis arguit, non quòd putaret illos falſum aſſerere, ſed quòd culparet promptam eorum audaciam, qua opinionem non certis argumentis ſtabilitam vti veram contentioſè defenderent, quia vt inquit in epiſtola laudata: *vbi res naturaliter obſcura noſtrum modulum vincit, & apertè diuina ſcriptura non ſubuenit, temerè hinc aliquid definire humana coniectura præſumit*. Vnde apud Auguſtinum inconſiderata etiam temeritate alij mordicùs oppoſitam ſententiam de animarum creatione ſuſtinebant. Sed neque quod Auguſtinus de ſententia Tertulliani dixit, contra ſententiam de traduce animarum eo modo, quo ab Auguſtino explicabatur, vt argumentis contrariæ ſententiæ reſponderet, accipiendum eſt. Nam Tertullianus inde ab Auguſtino reprehenditur, non quòd traducem animarum poneret, ſed quòd non rectè illum aſſereret, cum putaret animam eſſe corpoream, atque adeo per ſemen corporeum generantis traduci: *Nam & illi*, ſcribit Auguſtinus, *qui animas ex vna propagari aſſerunt, quam Deus primo homini dedit; atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, ſi Tertulliani opinionem ſequuntur, profectò eas non ſpiritus, ſed corpora eſſe contendunt, & corpulentis ſeminibus exoriri. Quo peruerſius quid dici poteſt?* Et in hoc ſenſu S. Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, *hæreticum eſſe* dicere animam traduci cum ſemine, nempe corporeo, vt ipſe ibi-

O dem

dem probat, in quo ſenſu communiter etiam Scholaſtici 2. d. 17. & 18. ſententiam de traduce animarum reijciunt. At S. Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitauit, ſed eundem tum in ea epiſtola, tum lib. 10. de Gen. c. 25. exploſit, atque *incredibilius* dogma pronunciauit. Sed dubitauit Auguſtinus, *vtrum* INCORPOREVM *ſemen animæ ſua quadam occulta, & inuiſibili via ſeorſum ex patre currat in matrem, cum ſit conceptus in fœmina*. in eadem epiſt. 157. De ijs verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant ſcribit lib. 10. de gen. ad lit. cap. 20. *Per ſemen quippe concumbentis patris transfundi etiam ſemen animæ volunt*. Nam animam rationalem ex materia corporea factam fuiſſe, illi ſoli dixere, qui eandem corpus eſſe putarunt ex Auguſtino lib. 7. de Gen. cap. 9. contra quos in eo libro idem acutiſſimè diſputat. Quare cenſura illa Auguſtini eos tantùm perſtringit, qui animam corpoream iuxta Tertulliani errorem ex corpulentis ſeminibus originem trahere aſſeuerabant. Qualem verò ſe exhiberet Auguſtinus erga vtramque ſententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter vtroſque ambigo, & moueor aliquando ſic, aliquando autem ſic*. Et cap. 23. *Admoneo ſanè*, inquit, *quantum valeo, ſi quos iſta præoccupauit opinio, vt animas ex parentibus credant propagari, quantum poſſunt ſe ipſos conſiderent, & interim ſapiant, corpora non eſſe animas ſuas*. Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum ſcribit Auguſtinum crediſſe animam eſſe corpoream, quem errorem S. Doctor toto eo libro perſequitur.

Bellarminus, vt probet ex traditione Eccleſiaſtica animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamſi aliquo modo explicari poſſent, nullo nobis impedimento eſſe debent, nam apud Græcos in Orientali Eccleſia creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teſte Hieronymo, opinio de traduce præualebat. Idem Pater initio quidem hanc ſecundam ſententiam irridebat in cap. vlt. Eccleſ. motus illis verbis, *& ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*. Verſ. 7. Sed hoc teſtimonium egregiè interpretatur Aug. lib. 10. de Gen. cap. 9. & cum in epiſt. 28. ad eundem Hieronymum oſtendiſſet, eum locum *plus ſuffragari eis, qui ex vna putant omnes eſſe animas*, non ampliùs ſententiam de traduce Hieronymus irriſit, ſed laudata Auguſtini diligentia in explicandis ſacræ Scripturæ teſtimonijs adhibita reſcripſit epiſt. 30. apud Auguſtinum: *Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet*, conteſtatus nihil ſe in literis Auguſtini, in quibus latiſſimè de origine animæ diſputauit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Eccleſiaſtem ſcripſit *ante annos fermè decem* quàm ſcriberet ad Pammachium contra errores Ioannis Hieroſolymitani, anno nempe 483. nam epiſtola illa data eſt anno 493. vt eruditè num. 2. eius anni probat Baronius. Cum verò libri Auguſtini per Eccleſiam auidè legerentur, ſapientiores quique cum Auguſtino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, vt demonſtrauimus, magna cum Auguſtini gloria, cum Patres ſubſecuti tanti illius auctoritatem fecerint, vt non modò docentem, ſed etiam dubitantem ſequi voluerint, quaſi deſperantes veritatem illam aſſequi, ad quam Auguſtini ingenium peruenire non potuerat. Itaque S. Doctor tanto ſtudio, ac diligentia omnia ſcripturarum loca pro vtraque parte adducta exponens, rem ſatis dubiam apud poſteros fecit, ſuamque illis dubietatem perſuaſit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Eccleſiaſticam traditionem ita probat: *In epiſtola ad Pammachium de erroribus Ioannis Hieroſolymitani ante me-*

te medium recitatis ſententijs Origenis, Tertulliani, & Apollinaris Hæreticorum de anima, dicit: Eccleſiaſticum dogma eſse, vt Deus quotidie animas fabricetur: *Vbi cum opponat Eccleſiaſticum dogma ſententijs hæreticorum, videtur omnino ſenſiſse, Catholica fide eße tenendum, animas non traduci à parentibus, ſed creari*. Hæc Bellarminus. Verùm Hieronymi verba audire præſtat in epiſtola ad Pammachium: *An certè (quod Eccleſiaſticum eſt ſecundùm eloquia Saluatoris*: Pater vſque modò operatur, & ego operor: *& illud Eſaiæ*: Qui format ſpiritum hominis in ipſo, *& in pſalmis*, qui fingit per ſingulos corda eorum) *quotidie Deus fabricetur animas &c.* Bellarminus addit *dogma*, & ſilet hæc, *ſecundùm eloquia Saluatoris*, cum Hieronymus illud aſsertum Eccleſiaſticum dixerit, non quòd eſset dogma definitum ab Eccleſia Catholica, ac de fide tenendum, cum ſcripſerit Eccleſiaſticos Occidentales traducem ſolere communiter defendere, vt fatetur ipſemet Bellarminus cap. illo 11. §. *Quarta ſententia*, ſed vt ibidem ſubdit, quod eſset ſecundùm auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem inſinuare, quæ tamen loca explicat Auguſtinus ſuperiùs laudatus, & Bellarminus ipſe ait: *Quare vt S. Auguſtinus diſputat in epiſtola 28. ad Hieronymum, nullus fortaſse Scripturæ locus inuenietur, in quo perſpicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, ſed creari*. Quare *ſecundùm eloquia Saluatoris* haud perſpicuè ſtatuitur aſsertum illud de creatione animarum, & ſic Bellarminus à Hieronymo diſcedit, quem pro ſe produxerat, neque erit ampliùs aſsertum Eccleſiaſticum, cum eo titulo tantùm à Hieronymo dicatur, quòd ſit *ſecundùm eloquia Saluatoris*, iuxta explicationem auctorum illius ſententiæ.

Io. 5. 17.
Iſa. 42.
Pſal. 32.

Opponit idem Auctor Leonem Magnum in epiſtola ad Turibium cap. 10. hæc ſcribere: *Catholica fides conſtanter prædicat, atque veraciter, quòd animæ hominum priuſquàm ſuis inſpirarentur corporibus, non fuere, nec ab vllo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui ipſarum eſt creator, & corporum*. Sed ibi Pontifex Origenis ſententiam de antiqua, ac ſimultanea omnium animarum creatione confutat, vt patet ex illa epiſtola 91. initio cap. 10. neque minùs dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; vnde ſicut ex illo modo loquendi non deducitur corpus non eſſe ex traduce, nullo item modo inferri poteſt, non fieri ex traduce ipſam animam. Addit Leonem eundem epiſt. 11. ad Iulianum ita loqui de anima Chriſti: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima eſt inſpirata principio, quæ excelleret non diuerſitate generis, ſed ſublimitate virtutis*. At anima Chriſti producta eſt ex nihilo, non per traducem propagata ex Auguſtino lib. 10. de gen. c. 19. & 20. vnde & reliquorum hominum animæ iuxta Leonis decretum à Deo creatæ fuiſſe credendæ ſunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutychetis cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim talia loquentem hoc habere perſuaſum, quòd anima, quam Saluator aßumpſit, priùs in cœlis ſit commorata, quàm de Maria Virgine naſceretur, eamque ſibi Verbum in vtero copularet*. Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus anima eſt inſpirata principio*, non ſignificari principium, quod idem eſt ac cauſa animæ productiua, de quo nulla erat cum hæretico controuerſia, ſed principium, hoc eſt, initium durationis, quod idem fuerat in Chriſto, ac in nobis, nempe initium viuendi in corpore, non in cœlis ante corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo ſcribentis *Nec animam enim, quæ anterior extitiſſet, nec carnem, quæ non materni corporis eſſet, accepit*. Quomodò verò defendentes traducem acutè

probarent animam Chriſti fuiſſe creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum. Lege Auguſtinum lib. de Gen. cit. c. 20. nobis enim ſatis eſt oſtendiſſe nihil contra traducem à Leone eſſe ſtatutum, vt Eccleſiaſtica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino aſſerta, nullis innixa fundamentis appareat, cum potius de animæ origine dubitatio Auguſtiniano ſpeculatu corroborata, per plura ſæcula apud Patres inualuerit, vt ſatis hucuſq; eſt demonſtratum.

Moraines, qui eam S. Patris dubitationem in errorum indicem reiecit, non modò omnia, quæ antiquitus dicta ſunt, ignorauit, ſed nec quid Recentiores audacter pronunciarunt, planè nouit. Scripſerat vir doctiſſimus Chriſtianus Lupus, cum adhuc iuvenis ſcripto luderet, in defenſione apologiæ de anima oui cap. 15. Doctores Marpurgenſis Academiæ hanc theſim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur.* In hac etiam ſententia alios eſſe teſtantur Voſſius lib. 2. Hiſt. Pelag. par. 1. theſi prima, & Alipius Roylof lib. 6. de anima ad mentem S. Auguſtini cap. 2. §. 3. nominans Timotheum Brighthum Cantabrigenſem, Georgium Sohnium, & Danielem Sennertum; qui cum ob eximiam eruditionem inter celeberrimos noſtræ ætatis Medicos meritò reponatur, audiendus eſt, licèt non adprobandus. Hic ergo Hypomnemate 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in prima creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano inſita quidem eſt, verum per illud:* Creſcite, & multiplicamini, *vim ſe propagandi, & multiplicandi accepit, & quidem cum ſemine. Neq; enim anima rationalis eſſentia per ſe completa eſt, vt Angeli, quæ per ſe ſola ſubſiſtat; ſed eſt pars altera hominis, quæ corpus humanum informat, & proinde ſicut ſocietas illa corporis nihil eius nobilitati derogat, ita nec propagatio cum ſemine.* Item ibidem addit: *Quod Dom. Fienus falſum, abſurdum, & à Religione Catholica alienum putat, animam eſſe ex traduce, eſt veriſsimum, & ſacris literis conſentaneum.* Adducitq; nonnulla Sacræ Scripturæ teſtimonia, quæ tamen eruditè olim expoſuit Auguſtinus, ne ex ſacris arcanis aliquod oppoſitæ ſententiæ præiudicium fieret. Hæc, inquam, refero, ſed non probo. Illud tamen aduertendum eſt, quod ſuperius ex epiſtola 157. ad Optatum indicauimus Auguſtinum dubitaſſe, num anima *per* INCORPOREVM *ſemen* traduceretur, in qua ſententia nulla videri debet euidens repugnantia, cum plerique Scholaſtici admittant materiam ſpiritualem non eſſe impoſſibilem. Ita ex materia ſpirituali Angelos componunt S. Bonauentura 2. diſt. 3. in 1. p. art. 1. q. 2. Alenſis 2. p. q. 20. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. diſt. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam poſſibilem tradunt Bubalus in q. 50. S. Thomæ de Angelis art. 2. quæſ. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga diſp. 1. de anima ſect. 5. Comptonus diſp. 9. de anima ſect. 2. Hanc ſententiam de materia ſpirituali, ex qua anima componatur, fusè defendit P. Matthæus Veglienſis in hac celeberrima Patauina Academia Theologicæ cathedræ Scoti moderator, vir rari ingenij, ac noſtro præconio maior. Hic enim tomo priori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materia ſpirituali componi, quod quæſtione ſequenti etiam de anima dicendum eſſe contendit laudans cap. 1. num. 3. quoſdam Scotiſtas, qui in eandem ſententiam deſcenderunt. Hac ergo materia ſpirituali animæ admiſſa, quam tot Scholaſtici defendunt, non erit difficile ſtatuere animarum eductionem ſecundum formam ex eadem materia ſpirituali. Noſter Alipius Roylof proximè laudatus ex eo animarum traducem

Gen. 1.

ducem poſſibilem defendit, quòd anima vt Dei inſtrumentum alteram animam creare poteſt: quàm virtutem creaturæ communicari poſſe nobiles Scholaſtici exiſtimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hic libuit inſinuare, vt inſulſas quorundam cenſuras refellam, qui Auguſtinum reprehendunt, quòd traducem animarum probabilem aſſeruerit, cum tamen euidenter conſtet, animas non poſſe educi de potentia materiæ corporeæ aliàs eſſent mortales. Etenim nuſquam S. Doctor arbitratus eſt, animas poſſe educi de materia corporea, ſed tantùm de materia ſpirituali, quam eſſe poſſibilem tot ſuperiùs memorati Doctores concedunt; illa autem conceſſa non video, cur eductio formæ ſpiritualis ex materia ſpirituali adeo euidenter impoſſibilis appareat, vt errori verti debeat Auguſtino, quòd illam eductionem probabilem duxerit. Fateor materiam ſpiritualem, ex qua anima fieret, viſam fuiſſe difficilem Auguſtino, vt patet ex lib. 7. de Geneſi ad lit. cap. 6. & ſeq. Vnde ait cap. 7. *An verò illa ſpiritalis materies, ſi fuit ulla, vnde anima fieret, vel ſi eſt ulla, vnde animæ fiunt, quid ipſa eſt, quod nomen, quam ſpeciem, quem vſum in rebus conditis tenet? Viuit an non? &c.* vbi fusè materiam ſpiritualem per modum diſputantis examinat. Idem verò S. Pater epiſt. 157. ad Optatum proponit difficultates, quæ inſurgunt poſito illo ſemine ſpiritali, ex quo anima fiat, vt inde ſatis pateat quantum ſtudij illi dubitationi tollendæ impenderit, ſed cum vtrimque magnis difficultatibus ſe premi cerneret, aſſenſum ſuſpendit. Neque enim probare poſſum hæc Bellarmini verba lib. 4. de amiſſ. grat. cap. 11. *Certè S. Auguſtinus, ſi nunc inter homines viueret, non ſolùm faueret, ſed etiam gratias ageret iis, qui noſtrā hanc ſententiam* de creatione *tuerentur*. At cur haſce gratias Recentioribus Auguſtinus deberet? Quòd ex Scriptura ſententiam de creatione animarum oſtenderint? At omnia ſacrarum literarum teſtimonia Auguſtinus expendit, excuſſitque. An Scholaſticorum auctoritatem ſequeretur? Imò potius cum Patribus, quos laudaui, adhuc in veteri dubitatione perſiſteret. Rationibus eorundem contra traducem conuinceretur? At illæ præterquam quòd ab affirmantibus materiam ſpiritualem facilè ſolui poſſunt, id tantùm euincerent, vt Auguſtinus ab admittendo traduce aſſenſum contineret, quod & ſemper fecit; non autem in ſententiam de creatione ſingularum animarum eundem traherent, in qua non minoribus difficultatibus ſe premi ſentiebat, præcipuè verò, quòd data ea ſententia, quam etiam Pelagiani toto conatu vrgebant, difficultas traducendi peccatum originale ſtatim emergit, qua adeo premuntur Scholaſtici, vt in aſſignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minimè inter ſe conueniant, ſed ſeſe inuicem acerrimè oppugnent. Suſpenderet igitur etiam nunc aſſenſum Auguſtinus, & tunc gratias tantùm ageret, cum certum modum proponerent, quo data creatione animarum peccati originalis propagatio adeo euidenti ratione conſtaret, vt modus ille à nemine reijci poſſet.

Ex hucuſque dictis ſatis elucet, quàm immeritò, Moraines, Auguſtino de origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum ſuffragijs ille abſoluitur, & te inuito panegyricum eidem recitat magnum Africanæ Eccleſiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Antiſtes his planè verbis conceptum: *Quæſtionis de origine animæ B. Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens, nullam voluit huius rei definitam proferre ſententiam, incon-*

gruum prorſus exiſtimans aliquid affirmare ſine dubitatione velle, quod alter poſſet contraria reſponſione conuellere. Cuius tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad S. Hieronymum ſcripſit, in tribus quoq; Epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hac quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minùs copioſa, quàm profunda, & eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata; vbi quicquid ingenij acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumq; conſpexit, & inquiſiuit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab vtraq; definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cuiuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret. Lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit ſententia S. Auguſtini pueros baptizatos ſine reali Euchariſtiæ ſumptione non poſſe ſaluari.

TRanſeamus modò ad reliquos errores, quos de Auguſtino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Auguſtinum docuiſſe, *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poſſe ſaluos fieri ſine reali ſumptione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ.* Moraines recitatis verbis S. Auguſtini lib. 1. de pec. mer. cap. 20. *S. auferatur iam dubitatio*, ait; *Quæ verba ſunt adeo manifeſta, vt difficillimè patiantur benignam interpretationem, qua pleriq; Theologorum Auguſtinum ab errore excuſare conantur, error enim eſt notatus, & damnatus ſub anathemate à Concilio Tridentino.* Hic quoq; Auguſtini cauſa tuta eſt Romana Eccleſia S. Doctori patrocinante, Apoſtolicæ enim Sedis Pontifices eadem omnino Auguſtini verba contra Pelagianos vſurparunt. Cum Hæretici coacti illis verbis Domini Ioan. 3. 6. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*, concederent pueros ſine baptiſmo mortuos non ituros in regnum cœlorum, cum illos ſine peccato originali eſſe vellent, negabant eoſdem in ignem æternum proijciendos, ſed dicebant, illos habituros neſcio quam vitam æternam, beatam, ac felicem, vt tradit Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. Lib. 4. de orig. animæ cap. 13. Epiſt. 106. & alibi. Quare vt hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Ioannis 6. 54. oppoſuit: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, inferens parvulos ſine baptiſmo decedentes, cum non manducarint carnem filij hominis, aut eius ſanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per conſequens fore damnatos. De hoc argumento ex ſacris literis ab Auguſtino deducto hæc ſcribit ibidem Moraines; *Item lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 20. & lib. de prædeſt. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imper. con. Iulianum cap. 29. docere videtur, Sacramentum Euchariſtiæ non minùs eſſe neceſſarium parvulis ad ſalutem, quàm baptiſmum, neq; minùs ad eos pertinere, quod dicitur Io. 6. 54.* Amen amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis, *quàm iſtud Io. 3. 6.* Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei. *&c.*

Sed poſt Auguſtinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorſus teſtimonio Ioannis 6. citato vſi ſunt, ad vitam illam,

quam

quam pueris Pelagiani ſine baptiſmo promittebant, eliminandam. S. Innocentius in literis ad Patres Synodi Mileuitanæ ita ſcribit: *Illud verò quod eos veſtra fraternitas aſſerit prædicare, paruulos æternæ vitæ præmijs etiam ſine baptiſmatis gratia poſſe donari, perfatuum eſt.* Niſi enim manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem eius, non habebunt vitam in ſemetipſis. *Qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* Putat Maldonatus textum eſſe corruptum dicens, ea verba Innocentij vix ſenſum vllum congruentem habere poſſe: *Vbi ergo*, inquit, *eſt* defendunt, *legendum puto* deferunt, *& vbi eſt* niſi baptiſmate, *legendum puto*, ſine baptiſmate. Vaſquez 3. p. diſp. 279. cap. 4. num. 55. cum animaduerſiones Maldonati notaſſet, legit, *in eis defendunt*. At illa verba optimum ſenſum habent, nam vel ipſe Cicero vſus eſt illis particulis *non niſi* in lib. de amicitia, *Hoc primum ſentio niſi in bonis amicitiam eſſe non poſſe*. In Synodo etiam Carthaginenſi A. 397. can. 29. dicitur: *Vt Sacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur*. Verbum verò *defendo* cum datiuo iungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æſtatem capellis*, & Virgilius Eclog. 4. *Solſtitium pecori defendite*. Nec Præfectus urbem defendere ſibi dicendus eſt, ſed Principi. Quare textus S. Innocentij nulla nouæ Grammaticæ caſtigatione reſtituendus venit; ſed leuiora hæc inſinuaſſe ſit ſatis. Eodem prorſus teſtimonio S. Gelaſius Papa Pelagianos inſecutus eſt in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum: *Vt prouidentia Dei*, inquit, *omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolùm dictum eſt*: Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cœlorum, *ſed etiam pariter dictum eſt*: Qui non manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius ſanguinem non habebit vitam in ſemetipſo. *De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc ſacramentum vitam videantur habere præſentem*. Audis Moraines, non minùs ad parvulos pertinere illud Ioan. 6. *Niſi manducaueritis*, &c. quàm illud Ioan. 3. *Niſi quis renatus &c.* Hoc Innocentius credit, hoc Gelaſius ſtatuit, quod tamen in Auguſtino tanquam palmarem errorem reprehendebas. Io. 3.

Maldonatus in coment. cap. 6. Ioan. 54. ait: *Miſſam facio Auguſtini, & Innocentij I. ſententiam, quæ ſexcentos circiter annos viguit in Eccleſia, Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam.* Rurſus ibidem affirmat Auguſtinum, & Innocentium *eo teſtimonio Ioan. 6. adductos fuiſſe, vt crederent infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſaluos eſſe non poſſe*. Ita ſocium erroris Auguſtino tribuunt Innocentium, & ſi Gelaſium legiſſent, eundem quoque addidiſſent. Duo hic nobis præſtanda ſunt, & Maldonatus caſtigandus, & Auguſtinus vnà cum Apoſtolica Sede ab errore, ac cenſuris vindicandus eſt. In primis certum eſt veteres Patres conſueuiſſe, pueris ſtatim poſt baptiſmum ſacram Euchariſtiam miniſtrare, vt tradunt Cyprianus in libro de lapſis, Gennadius de Eccleſ. dogmat. cap. 52. Auguſtinus epiſt. 107. Concilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit Maldonatus illos ita feciſſe, quòd putabant, *Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam*, nullo pacto concedi poteſt, id enim eſt contra Tridentini decretum ſeſſ. 21. cap. 4. vbi de eodem antiquorum ritu, dandi paruulis Euchariſtiam, loquens ait: *Vt enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine controuerſia credendum eſt*. Quod rurſus addit Maldonatus Sanctos Innocen-

nocen-

nocentium, & Auguſtinum dixiſſe *infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſalnos eſſe non poſſe*, & Adamus, dixiſſe Auguſtinum *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poſse ſaluos fieri ſine reali ſumptione ſanctiſsima Euchariſtia*, falſiſſimum eſt. Illi quidem dixere, infantes ſine Sacramento Euchariſtiæ ſaluos eſſe non poſse, at id de pueris baptizatis nunquam affirmarunt, cum ea tempeſtate ſtatim poſt baptiſmum daretur omnibus etiam Euchariſtia. Ob hanc verò cauſam eo teſtimonio Ioannis 6. contra Pelagianos optimè & Romani Pontifices, & Auguſtinus vſi ſunt. Nam cum Pelagiani vitam æternam extra regnum Dei parvulis ſine baptiſmo morientibus darent, Sancti Patres ita arguebant: Nullus ſine baptiſmo poteſt ſuſcipere Euchariſtiam, per quam ex verbis Domini Ioannis 6. donatur vita æterna, igitur pueri morientes ſine baptiſmi, & Euchariſtiæ Sacramentis non poſsunt participare vitam æternam. At nunquam dixere infantes tantùm baptizatos ante Euchariſtiæ ſumptionem non habere gratiam, & ius ad vitam æternam. Eo autem diſcurſu optimè Pelagiani conuincebantur, quia vnde vitam æternam parvulis promitterent, non habebant. Marius Mercator S. Auguſtini amicus, & defenſor in opuſculo contra Iulianum hoc ipſo argumento vtitur ea prorſus ratione, qua illud ipſi explicauimus. Do illius ſententiam ex MS. Palatinæ Bibliothecæ in Vaticano Num. 234. pag. 8. col. 2. *Vox Saluatoris eſt*: Niſi manducaueritis carnem meam, & biberitis ſanguinem meum, non habebitis vitam in vobiſmet ipſis: *Quod certè abſque vlla tergiuerſatione ſine baptiſmo nullus vſurpat, nec fit illius particeps Sacramenti*. Porrò hoc argumentum *validiſsimum* eſse teſtatur Euſebius Epiſcopus Gallicanus, cuius homiliæ ſub Emiſseni titulo circumferuntur, qui tamen Emiſseno & poſterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de Paſchate ait: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis ſanguinem eius, non habebitis vitam in vobis. Quod teſtimonium contra Pelagij blaſphemias* EVIDENTISSIMVM, *atque* VALIDISSIMVM *eſt, qui aſſerere arrepta impietate præſumit, non propter vitam, ſed propter regnum cælorum baptiſmum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Euangeliſta pronunciat*, non habebitis vitam in vobis, *apertè intelligenda eſt omnis anima munere baptiſmi vacua non ſolùm gloria carere, ſed vita*. Tomo 5. Bibl. SS. Patr. par. 1. pag. 560. edit. Colon. Illam verò auctoritatem ſacræ Scripturæ ita adhibuiſse S. Auguſtinum patet ex eiuſdem epiſtola 106. ad Paulinum, vbi ait: *Si autem cedant Sedi Apoſtolicæ, vel potius ipſi Magiſtro, & Domino Apoſtolorum, qui dicit non habituros vitam in ſemetipſis, niſi manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem, quod* NISI BAPTIZATI *non vtique poſsunt, nempe aliquando fatebuntur parvulos* NON BAPTIZATOS *vitam habere non poſse*. Neque S. Innocentius ſcribit parvulis etiam baptizatis vitam æternam niſi per Euchariſtiam conferri; vt illi Maldonatus imponit, ſed *in eos creditur* NON NISI BAPTISMATE *conferendam*, vt vitam æternam non ab Euchariſtia, ſed à baptiſmate conferri ſignificet. Vnde Auguſtinus in laudata epiſtola ad Paulinum notat, ab Apoſtolica Sede adhibitum illud *teſtimonium Euangelicum, ne parvuli* NON BAPTIZATI *vitam poſse habere credantur*. Non ait, *ne parvuli etiam baptizati ſine Euchariſtiæ ſumptione vitam poſse habere credantur*. Quæ grauis eſt aduerſariorum hallucinatio.

Sed cum ea tempeſtate omnibus vtrumque illud Sacramentum, baptiſma ſcilicet, & Euchariſtia daretur, non tam frequenter legimus in Auguſtino,

quid

quid ſenſerit, ſi baptiſma tantùm ſine Euchariſtia collatum fuiſſet. Cæterùm ſemel caſum illum lego apud S. Doctorem lib. 1. de orig. animæ cap. 9. & lib. 3. cap. 9. vbi cum Vincentius Victor exemplo boni Latronis probaret, pueros ſine baptiſmo poſſe ſaluari, S. Doctor reſpondet, fieri potuiſſe, vt latro ille fuerit baptizatus, & antequam in carcerem iret, acceperit in baptiſmo remiſſionem peccatorum; vel vt plerique credebant, in ipſa cruce baptizatus fuerit aqua è Chriſti latere exiliente. Et lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum eſſe, an latro fuerit baptizatus; qua de re ſermo redibit cap. 5. §. 11. At certum eſt, latronem non ſumpſiſſe Euchariſtiam, quæ pridie ante mortem in cæna à Domino inſtituta fuerat. Igitur per Auguſtinum homo tantùm baptizatus ſine reali ſumptione Euchariſtiæ poteſt accipere remiſſionem peccatorum, & ſalutem æternam. Hoc etiam deducitur ex conſtanti eiuſdem ſententia, qua aſſeruit *fidem, conuerſionemque cordis*, quæ fit per charitatem actualem, poſſe reddere hominem ſalvum, ſi à recipiendo baptiſmo improuiſa neceſſitate excludatur; ita paſſim ſcribit in libris contra Donatiſtas præcipuè lib. 4. de baptiſmo cap. 22. At puer baptizatus, etiamſi non percipiat Euchariſtiam, longè perfectiori modo habet fidem, & charitatem ſibi à Deo in ſacramento regenerationis infuſas; igitur iuxta doctrinam S. Auguſtini verè ſaluabitur. Cum verò Sancti Patres docent ſine participatione corporis, & ſanguinis Domini, neminem vitam æternam conſequi poſſe, intelligendi ſunt de participatione ſpirituali, quando per fidem infuſam fiunt participes corporis Chriſti, dum fiunt membrum Chriſti, cui per fidem incorporantur, ſicuti qui ſumunt Euchariſtiam dicuntur fieri membra Chriſti, dum manent in eo, & Chriſtus in eis. Hinc Auguſtinus tract. 27. in Ioannem plura de hac re habet, inter cætera: *Vt autem ſimus membra eius, vnitas nos compaginat; vt compaginet vnitas, quæ facit niſi charitas?* Et tract. 26. *Hoc eſt ergo manducare illam eſcam, & illum bibere potum, in Chriſto manere, & illum manentem in ſe habere.* Ita etiam ſe explicat S. Pater in iiſdem libris contra Pelagianos, vbi cum lib. 3. de pec. merit. cap. 4. dixiſſet: *Quia niſi manducauerint homines carnem eius, hoc eſt participes facti fuerint corporis eius, non habebunt vitam.* Paulò ſuperiùs modum aſſignauerat, quo pueri participant corpus Chriſti: *Vnde fit conſequens*, inquit, *vt quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, niſi vt incorporentur Eccleſiæ, id eſt Chriſti corpori, membriſque ſocientur.* Et hanc ipſam eſſe Auguſtini mentem, teſtatur S. Fulgentius in reſponſione ad duas quæſtiones Ferrandi Diaconi. Scripſerat Ferrandus iuvenem Æthiopem morti proximum fuiſſe baptizatum, ac ſtatim antequam Euchariſtiam ſumeret, deceſſiſſe, petens, num eo pacto ſaluari poſſet. Reſpondit Fulgentius hominem per baptiſmum fieri participem corporis Chriſti, ſeu incorporari Chriſto, etiamſi Euchariſtiæ Sacramentum reapſe non ſumat, & cum plurima ad hoc ſuadendum teſtimonia ex ſacris literis adduxiſſet, ſermonem tandem S. Auguſtini ad infantes ante altare producit, vbi S. Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, vnitas, pietas, veritas, charitas, vnus panis, vnum corpus multi ſumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, ſed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis; quando ſpiritus ſanctificationem accepiſtis, quaſi cocti eſtis, eſtote quod videtis, & accipite quod eſtis.* Igitur infantes ex Auguſtino per gratiam ſanctificantem baptiſmi facti ſunt membra corporis Chriſti. Porrò Fulgen-

tius poſt illa Auguſtini verba concludit: *Arbitror, Sancte frater diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc vnumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab eo panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in vnitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat.* In reſp. ad quæſt. Ferrandi Diaconi. Beda tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui conflati ſunt ex centonibus Auguſtini, ita citat priora illa verba S. Auguſtini, vt eidem etiam attribuat ſequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omiſſo priori verſu *Arbitror Sancte frater &c.* in quem lapidem impegit etiam compilator canonum cap. *Nulli* de conſecr. diſt. 4. verba illa Fulgentij Auguſtino adſcribens. Ex his error ille de neceſſaria pueris præter baptiſmum reali Euchariſtiæ ſumptione à Recentioribus Auguſtino attributus in fumum euaneſcit, cuius vocibus cum Romani Pontifices vſi ſint ad eoſdem diuinæ gratiæ hoſtes conuincendos, haud ille vnus erroris argui poteſt, ſed vnà cum Auguſtino Apoſtolica Sedes accuſanda venit, præſertim cum S. Doctor illud teſtimonium Ioan. 6. inculcarit, tanquam *ab Apoſtolica Sede adhibitum*, vti diximus ex epiſt. 106. Quod ſi Recentiores religioni ducunt, adeo præpoſterè de Romanis Pontificibus ſentire, qui ex communi Eccleſiæ ſenſu contra Pelagianos ſententias dixere, mitiores etiam erga Auguſtinum animos induant, atque in eadem prorſus cauſa, & Romanos Præſules, & Hipponenſem Antiſtitem benignis interpretationibus excipiant, non illas quidem honoris gratia è proprio cerebro fingentes, ſed ab ipſo Auguſtino vnà cum Fulgentio eaſdem inaudientes. Vnus enim Auguſtinus ſibi eſt ad ſui intelligentiam clauis, ac ſuorum ſenſuum planus, ac ſincerus interpres.

§. V.

Non erraſſe S. Doctorem exponentem illud Apoſtoli Rom. 14. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Eccleſia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres S. Auguſtini interpretationem approbant.*

Sed rurſus Morainius contra Auguſtinum clamat: *Perperam quoque exponit id, quod ait Apoſtolus Rom.* 14. 23. Omne quod non eſt ex fidè, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſine vera fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cum tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non ſit ex dictamine conſcientiæ iudicantis bona fide licitum eſſe id, quod ſit, vt ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, vt alibi notauimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus vtile vitæ æternæ conſequendæ &c. Vtrumque tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.* Hæc ille. Nos quidem ſuperiori capite §. 4. quæ fuerit S. Doctoris mens de operibus infidelium indicauimus, modò Morainij ignorantia caſtiganda eſt, qui eam interpretationem, quam Eccleſia inter ſacras cæremonias ſecuta eſt, à vero ſenſu Apoſtoli planè alienam dicere non dubitauit. Etenim ex antiquo Eccleſiæ ritu Epiſcopus eos, qui Subdiaconi conſecrandi ſunt, ita alloquitur: *Eſtote ergo tales, qui ſacrificijs diuinis, & Eccleſiæ Dei, hoc eſt corporis Chriſti* *dignè*

dignè ſeruire valeatis in vera, & Catholica fide fundati, quoniam, vt ait Apoſtolus: Omne quod non eſt ex fide, peccatũ eſt, *ſchiſmaticum eſt, & extra vnitatem Eccleſiæ eſt*. In Pontificali Romano. Ecce Auguſtinianum interpretamentum Catholicæ Eccleſiæ approbatione conſecratum, & per vniuerſum Orbem Orthodoxum ab Epiſcopis inter ſactas cæremonias recitatum. Igitur vna eſt Eccleſiæ, & Auguſtini de illis Apoſtoli verbis ſententia, nempe vt de vera fide Chriſtiana intelligatur. Videre mihi videor, nouos Cenſores hærere, vt aiunt, ad aquas. Si Eccleſiam Catholicam *perperàm* textum Apoſtoli explicare dicant, iā vident, quàm graui ſe piaculo obſtringunt. At ſi Eccleſiæ voces reijcere religioni ducunt, iam tandem Auguſtino Eccleſiaſtica auctoritate coacti herbam porrigant. Nec mirum Eccleſiam Catholicam ita Apoſtoli verba intellexiſſe, eo enim prorſus modo Apoſtolicæ Sedis Pontifices eadem antiquitus interpretati ſunt. S. Leo Magnus ſerm. 2. de ieiunio Pentecoſtes differens de Infidelium, ac Chriſtianorũ virtutibus ita Apoſtoli ſententiã explicat: *Aliud agit ſub veritate ratio, aliud ſub falſitate deceptio. Apud nos fides iuſtificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Vnde quia extra Eccleſiam Catholicam nihil eſt integrum, nihil caſtum, dicente Apoſtolo*: Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt *&c.* Idem ſerm. 8. de Quadrageſima ait: *Is vera, & rationabili purificatione ſe præparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur, dicente Apoſtolo*: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt; *inutilia erunt, & vana eorum ieiunia, quos illuſionibus ſuis decipit mendacij pater, & vera Chriſti caro non paſcit.* Fortè dicetis, illam fuiſſe priuatam Leonis interpretationem, qui ea in re cum Auguſtino ſenſit, docuiſſe illa Leonem pro concione differentem, non è Cathedra contra hæreſes quicquam definientem. Sed parum vos iſta iuuant, dum Catholici laudatam explicationem ab Apoſtolico ore inaudierunt, nec niſi temerè dicere poteſtis, Leonem licèt non è Cathedra definientem, ſed docentem *perperam* locutum fuiſſe. Sed habemus Pontificem Bonifacium II. qui ſeptuageſimo à Leonis obitu anno contra Semipelagianos ſententiam è Cathedra pronuncians Auguſtinianam interpretationem probauit. Etenim in epiſtola ad S. Cæſarium Arelatenſem loquens de fide Chriſtiana, ait: *Præter quam fidem nihil eſt boni, quod ſecundum Deum quilibet valeat operari, ſicut beatus Apoſtolus dicit*: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Quod cum ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratia, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda*. At ſi duo Romani Pontifices non ſatis auctoritatis addunt Auguſtini interpretationi, produco ſuffragia quindecim Patrum doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum, qui ex Africa in Sardiniam à Traſamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratia omnium ſubſcriptione, vt ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco gentes accipere, quas conſtat non eſſe iuſtificatas ex fide, cum ipſe teſtetur Apoſtolus: quia* omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *& quia* ſine fide impoſſibile eſt placere Deo? *Quod ſi Abraham ex fide iuſtificatum eſſe conſtat &c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ profectò faciunt, vt noſtri Patris explicatio niſi temerè cenſuræ ſubijci poſſit. Sed alij Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adiecere. S. Proſper in epiſtola ad Rufinum, S. Fulgentius lib. 2. de peccat. remiſſ. cap. 1. S. Iſidorus lib. de ſummo bono cap. 2. S. Bernardus ſerm. 30. & 51. in Cantica, Iulianus Pomerius Hebr. 11.

lib. 3. de vita contempl. cap. 1. Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus capit. ad Iustinianum Imperatorem cap. 1. in fine, alijque, ita vt si Patrum suffragia numerentur, plusquam viginti Augustino in eadem Apostolici textus intelligentia consentiant, cum in altera interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, nisi semet pariter istis adiungant, à quibus tam longo interuallo disiuncti sunt. Et tamen audacter Morainius contestatur, quòd *communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino*, quasi illi Patres, quos adduximus, Doctores non sint, sed plebeia de fæce Saburræ. Video tamen Bernardum alteram etiam interpretationem admittere, nempe, quod non est ex conscientia, peccatum est, in lib. de præcept. & disp. cap. 18. & 20. Vossius vir satis suo nomine notus lib. 3. hist. Pelag. par. 3. thesi 12. conatur vno verbo Augustini interpretationem cum altera memorata de conscientia componere, *nempe vt mens Apostoli sit, quicquid non prouenit ex fide Christiana per conscientiam ad opus applicata, illud peccatum censetur.* Sed nullis interpretamentis indiget Augustinus, qui de vera intelligentia Paulinæ sententiæ cum Iuliano litigauit. Etenim cum S. Doctor in primo libro de nupt. & concup. cap. 3.
Rom. 14. initio, vbi incipit contra Iulianum disputare, ex illis Apostoli verbis *Omne, quod non est ex fide peccatum est*, intulisset sine fide pudicitiam non esse veram virtutem, Iulianus quatuor libros vni illi Augustiniano opponens, reiecta interpretatione S. Patris, alteram dubio procul de conscientia supposuit, vt vim argumenti eliderent. At Augustinus contra hosce quatuor Iuliani libros è vestigio alterum de nuptijs, & concupiscentia exarauit, dein sex etiam volumina longè maiori labore composuit, in quorum quarto cap. 3. Iuliani expositionem reijcit, suamq; datam cap. 3. de nupt. & concup. cit. constanter defendit his planè verbis. *Testimonium illud, quod ex Apostolo posui:* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *sicut tibi visum est, accepisti, & exposuisti, non vt sapit, sed vt sapis; De cibis enim Apostolus loquebatur. Verum cum dixisset:* Qui autem discer-
Ibidem. nit, si manducauerit, damnatus est, quia non ex fide, *hanc peccati speciem, de qua agebat, generali voluit probare sententia mox inferens; Omne enim quod non est ex fide peccatum est.* Hæc Augustinus, ex quibus dictamen conscientiæ à fide dirigendum esse deducitur, à qua sola, vt ibidem probat, in vltimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circunstantia perfecti semper requirit. Etenim iudicium practicum, quod dictat abstinendum à cibis lege vetitis, dirigitur à fide, qua creduntur præcepta illa esse seruanda per ordinem ad vltimum finem. Quare, qui discernit, si manducauerit, damnatus est, quia non operatur ex fide dirigente iudicium practicum, seu conscientiam, quod dictum generali sententia probans Apostolus ait: *omne quod non est ex fide*, à qua sola bonum opus saltem virtualiter ad Deum referri potest, *peccatum est*. Neq; hic audienda est violenta interpretatio Cornelij à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: *Augustinum cum suis τὸ* quod non est ex fide, *per miosim sic accepere, quasi dicat Apostolus, quod est ex infidelitate, vel quod est contra fidem, quod ve fit ad cultum Idoli, hoc peccatum esse, & quia S. Augustinus putabat pleraq; opera ab infidelibus fieri hoc fine, scilicet ad colendum Idolum, hinc consequenter pleraq; opera putasse esse peccata.* Etenim S. Pater ad veram virtutem relationem in vltimum finem necessariam adeo putauit, vt nec virtutes propter sui honestatem citra vitium experiri posse affirmauerit, vt fusiùs cap. 3. §. 4. probaui-

bauimus; deficit enim illis relatio ſaltem virtualis proxima in vltimum finem, eò quòd eliciantur ab homine veri Dei cognitione priuato, ac philautiæ vitio corrumpantur, quæ conſtans Auguſtino ſententia ſtetit.

Dices. Igitur ſi *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, videlicèt omnis actio, quæ non ſupponit fidem in operante, à qua in vltimum finem dirigatur, eſt peccatum, eaque adſtruitur germana intelligentia verborum Apoſtoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Eccleſiæ Catholicæ interpretatione, ſequitur omnia opera infidelium eſſe peccata, quæ tamen eſt 26. propoſitio Baij ab Apoſtolica ſede toties damnata. Reſpondeo nos iam ſuperiùs cap. 3. §. 4. inſinuaſſe, procul eſſe Auguſtini ſententiam à damnata Baij propoſitione, ſed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam theſim ſæpius proſcripſere, cum antiquis deceſſoribus, imò cum ipſamet Eccleſia Catholica committere; quæ ex Apoſtolo docet, *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſſe*, pauca hic iterum ſubijciam. In primis illa propoſitio vigeſima ſexta Baij à plerìſque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: *Et ad Pelagianiſmum reijcienda eſt illa ſententia, omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia.* Scribit autem Turrianus in tractatu de erroribus Baij ad calcem tomi de gratia cap. 5. §. 1. num. 4. *Sic habent aliquot bullæ typis mandata Romæ, & aliquot manu ſcripta, quas ego vidi.* Mendosè autem eſſe illam theſim ſic deſcribi, certum eſt, nam tantum abeſt, vt Pelagiani dixerint omnia opera infidelium eſſe peccata, vt è contrario potius aſſererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes ea ratione diuinam gratiam expungere ex Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 3. Suarez prolegom. 6. de grat. cap. 2. num. 7. ait: *Vnde ſuſpicor in illa propoſitione hypothetica deeſſe negationem aliquam, ſeu verbum negandi*, nempè: *Et ad Pelagianiſmum reijcienda eſt illa ſententia, non omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes non ſunt vitia.* At Vaſquez 1. 2. diſp. 191. cap. 2. ita recitat illam propoſitionem: *Omnia opera infidelium ſunt peccata &c.* Et in eadem bulla non ſemel edita Romæ contra Ianſenium verba illa, *Et ad Pelagianiſmum &c.* omiſſa ſunt. In primis damnata eſt illa propoſitio ob cenſuram, qua Pelagianiſmi incuſabat negantes omnia opera infidelium eſſe peccata, & illam cenſuram primitus in bullis fuiſſe patet ex ijs, quæ antiquitus Romæ editæ ſunt, quas etiam Turrianus inſignis è Societate Scriptor teſtatur ſe legiſſe; quis audeat dicere, Typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidiſſe? Hæc confirmantur ex hac propoſitione 23. eiuſdem Baij, nempe: *Cum Pelagio ſentire, qui textum Apoſtoli Rom. 2.* Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quæ quidem propoſitio vel ſecundùm hiſtoricam narrationem accipitur, ideſt, eos qui ita ſentiunt, id aſſerere, quod itidem Pelagius affirmauit. Et in hoc ſenſu propoſitio illa eſt vera, nec vlla ratione damnari poteſt; nam Pelagius ita illa Apoſtoli verba explicabat in epiſt. ad Demetriadem cap. 4. Et Patres Byzaceni in lib. de Incarnat. & grat. cap. 5. recitata illa Pauli ſententia ſcribunt: *Quem quidem Apoſtoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incredulis aſſignare conantur.* Quod etiam tradit Auguſtinus lib. 4. con. Iul. cap. 3. §. *Vnde & illi.* Vel eadem aſſertio accipitur prout cenſura configit eos, qui laudatum textum de infidelibus intelligunt, quaſi hæreſim Pelagianam eo pacto doceant, & rectè ob impudentem cenſuram, tanquam ſcandaloſa damnatur eadem Baij propoſi-

Poſſevin. V. Iacobus Baius

poſi-

positio. Itaque etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli Rom. 2. Respondeo 2. propositiones illas damnari *respectiuè*, & *in sensu ab assertoribus intento*, vt in fine bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnatur respectiuè ad 35. quæ est: *Omne quod agit peccator, vel seruus peccati, peccatum est.* Ex qua necessariò infertur, omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cùm illi sint peccatores. Quare meritò damnatur, vti deriuata ex hæretica doctrina reiecta in Tridentina Synodo sess. 6. can. 7. & ab Augustino, vt contra Maldonatum ostendimus cap. 3. §. 4. Respondeo tertiò infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmouentur, qui profectò peccata esse non possunt: Tradit hoc disertè S. Doctor cap. 24. de gratia Christi, vbi recitato illo Scripturæ sacræ de Asueri mutatione testimonio Hester 15. 11. *Conuertit Deus, & transtulit indignationem eius in lenitatem*, cùm priùs præmisisset Asuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit: *Interna, atque occulta mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solùm veras reuelationes; sed etiam* BONAS VOLVNTATES. Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eò quòd gratiam tantùm admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem diuinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 184. vbi de opinione Baij in libro de iustitia, & virtutibus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admittebat ille distinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus antè remissionem peccatorum; & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem.* Quæ doctrina est contra Tridentinam Synodum, quæ sess. 14. cap. 4. admittit *Spiritus S. impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm mouentis.* Ex his patet Gregorium nostrum Ariminensem in hac thesi cum Michaele Baio neutiquam conuenire. Nam licèt in 2. sent. dist. 26. q. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium esse peccata; attamen art. 3. in resp. ad testimonia Augustini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, scilicet debito fine, & alijs debitis, scilicet circumstantijs, reperiatur ab infidelibus, dicendum est eos id fecisse non sine speciali adiutorio Dei.* Quod in resp. ad 8. de facto in obstretricibus Ægyptijs pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempe *Deo specialiter adiuuante.* Quæ etiam ibidem probat S. Doctoris testimonio lib. 4. con. Iul. cap. 3. Vbi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex speciali tamen Dei gratia deriuata, & admittit insuper adiutorium Dei, seu Spiritus Sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius asserebat. Basilius Poncius 1. p. relect. de grat. cap. vltimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod* PROBABILIS OPINIO *fert, vt dicam in secunda parte, omnia infidelium opera esse peccata &c.* Quis autem existimet virum inter Salmanticenses celeberrimum Baij sententiam probabilem duxisse, præsertim cum cap. 15. de eiusdem Baij propositionibus agat? Etenim Poncius inter Principes huius sæculi Theologos meritò à doctis quibusque recensetur. Huic doctissimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenses honoris gratia hocce epitaphium posuere tract. 3. de scientia Dei disp. 10. dub. 8. num. 130. *Quamuis omittere non possimus magnum illum virum, qui modò dum huic operi insudaremus, maximo omnium dolore, & totius huius Vniuersitatis, imò & Orbis iactura*

ſtura à viuis ereptus eſt, nempe Magiſtrum Baſilium Poncium Legionenſem Auguſtinianæ familiæ auguſtiſsimam prolem, & in hac Academia Cathedræ primariæ ſacræ Theologiæ meritiſsimum moderatorem. Itaque cum illa propoſitio, omnia opera infidelium ſunt peccata, à nobiliſſimis Theologis etiam poſt editam bullam contra Baium defendatur, palam fit in recto ſenſu poſse accipi, à quo procul fuit Baius, vnde meritò eadem theſis ab Apoſtolica Sede proſcripta fuit. Hæc autem fuſiùs proſecutus ſum, non modò vt oſtenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipſam Catholicam Eccleſiam, dum illa verba Apoſtoli Rom. 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, explicant de fide Chriſtiana, nulla ratione ſuffragari damnatæ Baij propoſitioni, verùm etiam vt ſatis moleſtam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, qua crudam illam propoſitionem abſque ſenſuum, quos plures pati monſtraui, diſtinctione damnatam volunt.

§. VI.

S. Auguſtinus nunquam cenſuit cogitationes moroſas eſſe duntaxat peccatum veniale, vt Recentiores eidem falsò imponunt.

RESTAURAT tamen accuſationem Moraines, & alterius erroris Auguſtinum reum poſtulat his verbis: *Præterea lib. 2. cap. 10. docet cogitationes* *con Iul.* *moroſas, ſiue delectationes voluntarias de rebus venereis eſſe duntaxat peccatum veniale, modò abſit conſenſus in opus, ſeu malum deſiderium, vel illius periculum; quæ doctrina ab omnibus catholicis iampridem reijcitur, nec ſine ſcandalo à quoquam obtruderetur.* Sed reſpondemus Auguſtinum intelligendum eſſe de delectatione, quæ eſt ſine plena aduertentia malitiæ, vel periculi illius, in quo caſu non eſſe illam peccatum mortale communis Theologorum ſententia eſt, teſtibus Salas 1. 2. *S. Thomas q. 15. de malo art. 2. ad 16.* tt. 13. diſp. 6. ſe. 6. & Vaſquez 1. 2. diſp. 97. cap. 3. At S. Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuiſſe non obſcurè ex illiuſmet verbis cognoſcitur. *Quando in talibus*, inquit, *cogitationibus cum* ALIQVA *delectatione remorantur, non quidem decernentes flagitium, ſed intentionem mentis non ſicut oportet, ne illò incidat, inde auertentes, aut ſi inciderit, inde rapientes.* Cap. 10. cit. Oportet enim mentem, ſi eas in cogitationes inciderit, ſtatim inde auertere, quod ſi ex defectu plenæ aduertentiæ non fiat, (quod ſæpè accidit, cum non ſit in noſtra poteſtate, quid nobis veniat in mentem, ſed turpia quandoq; irrepant, animumq; repentina delectatione titillent,) neutiquam peccatum mortale cenſetur. Hinc Auguſtinus conſultò addidit *aliqua delectatione*, vt eius grauitatem, ac vim ad peccatum mortale cauſandum non ſufficere oſtenderet. Porrò ſenſiſſe Auguſtinum cogitationes, ſeu delectationes moroſas eſſe peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. vbi apertè docet tales delectationes moroſas eſſe peccatum ſufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, niſi ſacramentali gratia culpa remittatur: *Ita dici poteſt*, inquit, *in homine vno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet auertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantùm ſuauiter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſine viro poſse damnari, abſit hoc credere. Hæc quippe vna perſona eſt, vnus homo eſt, totuſq; damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi,*

ſed

sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. En claram, apertamque S. Doctoris sententiam, qui si alibi ita locutus fuit, vt & in prauum, & in bonum sensum trahi potuerit, cur non ipsum audit Moraines suorum verborum interpretem, sed ex semel contra ipsum concepta opinione in erroneum sensum detorquet, vt eiusdem accusandi patentiorem locum sibi faciat? Tales nos erga aliorum scripta præstare debemus, quales nostris chartis Lectores volumus, nempe candidos, ingenuos, extra odium, ac liuorem positos, quiue ea, quæ æquiuoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Cæterùm quantùm sanctissimus ille Ecclesiæ Doctor delectationes hasce furtim in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, satis abundè intelligitur: *Multæ sunt*, ait, *cogitationes meæ tales, quales nosti, cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Dona mihi non eis consentire, & si quando me delectant, eas nihilominus improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, vt aliquid in opera mea procedat ex illis, sed ab eis mea saltem sit tuta sententia, tuta conscientia, te tuente.* Quid est in delectationibus *velut dormitando immorari*? nisi ex non plena aduertentia immorari, sicuti qui dormitat, non plenè aduertit ea, quæ fiunt.

§. VII.

An S. Augustinus putauerit baptismum datum sine intentione esse validum.

Sed alio rursus errore Augustinum inuoluit aduersarius: *Item dubitauit*, inquit, *num baptismus sine intentione datus per iocum, & irrisoriè validus sit lib. 7. de baptismo cap. 53. censetque expectandam esse reuelationem, antequam talis rebaptizetur.* Ita Morainius ibidem. Non vna, sanè fateor, est Theologorum sententia in explicando Augustino, ne videatur à baptismo necessitatem intentionis remouisse, quam tamen necessariò requiri & Florentina, & Tridentina Synodus decreuere. Magister sententiarum 4. dist. 6. dubium fuisse Augustinum concedit. At S. Thomas ibidem in fine distinctionis exponens textum docet, dupliciter posse quempiam irrisoriè baptizare. Vel propter solam oblectationem, quam ex illa exteriori actione capit, non habens interim intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, neque conferendi rem sacramenti, nempe gratiam, & hoc modo tradit nullum esse baptismum. Vel potest quis ludicrè alterum baptizare, vt intendat quidem facere, quod facit Ecclesia, sed non conferre rem sacramenti, quod ipse falsum, nullumque arbitratur, & in hoc posteriori sensu ait esse validum baptismum, quare cum nesciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludicrè baptizans alterum abluerit, expectanda est, inquit S. Thomas, diuina reuelatio, vt docet Augustinus. P. Macedo lib. 4. de clauibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem subscribit, laudans Augustini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei vnius testimonium, qui cordium scrutator est, necessarium pronunciauerit. Addit ibidem Recentiores gerere se *insolenter*, qui

Augu-

Augustinum ob id reprehendunt, vti est Antoninus Moraines in suo Anti-iansenio *iniquissimus*, ait, *Augustino author, sed non miror, quod cum in eo libro fictus sit author, cum persona decorem deposuit; Bellarminum imitari debuit multo se doctiorem, & meliorem, qui Augustinum intellexit, & vindicauit*. Sed sanè Moraines, qui de necessitate intentionis ministri Augustinum dubitasse dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in fol. 3. arg. Kemnitij scribit Augustinum de intentionis necessitate *dubitasse*, addens: *Nunc autem res definita est in duobus generalibus Concilijs Florentino, & Tridentino*.

Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo potest. Nam in dubio repeti debet baptismus, vt communis Doctorum sententia tradit ex Concilio Carthaginensi post conf. Fl. Stilichonis A. 401. vbi in dubio, an puer barbarus venundatus sit baptizatus, decernitur esse illum baptizandum; expedit enim exponere potius sacramentum periculo nullitatis, quàm hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam diuinam reuelationem. Porro illud decretum notum fuit Augustino, quo præsente repetitum est cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum sub Aurelio Carthaginensi habitarum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterum est baptismus repetendus. Ita si quis Iudæus apud suos in scena nostra sacra irridentes esset baptizatus, ad fidem verò vellet accedere, Ecclesia illum baptizaret, nec reuelationem expectaret, qua Iudæi olim in scena baptizantis intentio innotesceret. Quando autem Augustinus eo cap. 53. ait: *vtrum approbandus esset baptismus, qui sic daretur, diuinum iudicium per alicuius reuelationis oraculum &c. implorandum esse censerem*, non intelligit in dubio facti, sed in dubio iuris, nam talis persona sic baptizata esset iterum baptizanda. At de sufficientia, & valore talis modi baptizandi, vt inter dogmata Ecclesiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit reuelationem, non quidem quæ alicui personæ priuatæ fieret per nouum miraculum, sed quæ fieret Patribus Synodi per solitas illustrationes Spiritus Sancti; vnde statim addit: *Ita sanè, vt post me dicturos sententias, ne quid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem*.

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentia huius cap. 53. Augustiniani agunt, primas ferunt Vasquez 3. p. disput. 138. cap. 4. & Lugo Cardinalis disp. 8. de sacr. in genere sectione 3. Ego sic iudico rem ab initio repetendo. Occasione quæstionis, quam Donatistæ de rebaptizandis ijs, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptismo inter ipsos Catholicos suborta fuerant, quæ S. Augustinus in finem septimi, & vltimi libri de baptismo reiecit, ea verò ibi recitat non quidem soluturus, sed posteris potius soluenda proponens. Itaque sic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam quæri, vtrum approbandum sit baptisma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur &c.* Tres verò ibi quæstiones præcipuè proponit. Prima est an fallaciter, & simulatè tradens baptismum verè baptizet, fallens, inquam, in Ecclesia, vel quæ putatur Ecclesia. Altera quæstio est: An fallaciter, & cum simulatione suscipiens in Ecclesia baptismum verè, & validè baptizetur. Postrema quæstio est, an tum præbens, tum recipiens baptismum extra Ecclesiam mimicè, & ludicrè ablutionem peragentes, verè conficiant sacramentum baptismi. In his dubijs non audet Augustinus quicquam definire, sed

ait: *Nobis tutum eſt in ea non progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata ſunt*. Poſtea inſinuat, ſi in ea Synodo ſederet, in qua illa dubia ſoluenda eſſent, malle ſe aliorum ſententias ſequi; & ſi eo animo tunc eſſet, quo erat, cũ illa dictabat, ita reſponſurum: Ad primam quæſtionem quidem: *Habere eos baptiſmum, qui vbicumque, & à quibuſcunque illud verbis Euangelicis conſecratum ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſent*. Ad alteram quæſtionem reſpondet: *Præteritis maiorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel vbi putatur eſſe Eccleſia ab eis, in quorum ſocietate id accipitur*. Itaque ex Auguſtini ſententia ſufficit ad valorem baptiſmi, quòd in alterutro tantùm ſit vera fides, licet in vno poſſit eſſe fallacia, & ſimulatio. Porrò non eſt certum, an de intentione neceſſaria ad baptiſmum loquatur. Nam Vaſquez putat, per ly *ſimulatus animus, fallacia, ſimulatio*, excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptiſmum. Quare cum dicit Auguſtinus, qui *fallaciter* accipiunt baptiſmũ, idem ſonat, ac *abſque intentione*. Et concludit putaſſe Auguſtinum, intentionem non eſſe neceſſariam in dante, & ſuſcipiente baptiſmum, ſed ſatis eſſe, quòd ſit in alterutro, quæ ſententia modò ob decreta Conciliorum tuta non eſt. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quòd Auguſtinus apertè ſcribit: *Præteritis maiorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt*. Si igitur fallaciter accipere baptiſmum, eſt ſine intentione recipere baptiſmum, Maiorum ſtatutis decretum erat, recipientem ſine intentione eſſe verè baptizatum, hoc enim teſtatur Auguſtinus, qui ob deceſſorum ſtatuta recipientem baptiſmum cum ea fallacia, ac ſimulatione non dubitat eſſe validè baptizatum. Et ſuperiùs loquens de dante, & accipiente cum fallacia ait: *An plus valent ad confirmandum ſacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad fruſtrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur; & tamen ſi poſtea prodatur*, NEMO REPETIT, *ſed aut excommunicando punitur illa ſimulatio, aut pænitendo ſanatur*. Per ly *fallaces, à quibus agitur*, intelliguntur dantes baptiſmum, & per ly *in quibus agitur*, accipientes baptiſmum. Quod ſi fallacia, & ſimulatio ſignificant carentiam intentionis, quis non videat communem olim in antiqua Eccleſia ſententiam damnatam fuiſſe à Tridentina Synodo, nempe non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Auguſtinus enim Maiorum ſtatuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc eſt ſine intentione, vt explicat Vaſquez, accipientem habere verum baptiſmum. Item teſtatur tales cum ea fallacia baptizatos, ſi prodatur ea ſimulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod ſignificat illis verbis, *nemo repetit*, ſcilicet baptiſmum, cuius oppoſitum modò docet Eccleſia, quæ cum definiat, baptiſmum collatum ſine intentione, eſſe nullum, illum repeti iubet. Itaque explicatio, qua Auguſtini dicta Vaſquez interpretatur, ſtare nullo modo poteſt, niſi dicamus vel antiquos Patres erraſſe, & non rebaptizantes eos, qui cum ſimulatione baptiſmum peregiſſent, eorundem damnationis cauſam fuiſſe. Vel certè Tridentinos, ac Florentinos Patres contra vetuſtioris Eccleſiæ ſententiam ſtatuiſſe, intentionem eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti; quod vtrumque falſum, & abſurdum eſt. Fictus ille Moraines in diſputationibus Theologicis, quas ſub vero nomine nempe Ioannis Martinoni edidit 3. par. diſp. 22.

ſect. 3.

ſect. 3. num. 33. non ſibi cohærentem doctrinam Auguſtini arguens ait: *Cumque D. Auguſtinus eodem loco rectè cenſuerit, eum non recipere baptiſmum, qui fictè, & ſine intentione recipiendi accedit, par fuit ratio, vt non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non ſeriò, ac ſine intentione baptizat*. At S. Doctor oppoſitum prorſus ſcripſit, nam plana ſunt eius verba ſuperiùs recitata: *Non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter* (hoc eſt ſine intentione, vt cum Vaſquio interpretatur Martinonus) *id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt*. Nullius autem minùs cohærentis ſententiæ Auguſtinus auctor fuit, vt opinatur Martinonus, ſed validum eſſe baptiſmum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur eſt, quid nomine fallaciæ, & ſimulationis Auguſtinus intelligat, cum dici nequeat, ſignificaſse carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptiſmi neceſſariæ. Itaque fallacia, & ſimulatio in duplici ſenſu accipi poſſunt, vel quatenus excludunt intentionem faciendi, quod facit Eccleſia in conficiendo ſacramento, vel quatenus excludunt fidem, ſeu credulitatem, vel exiſtimationem de re, & effectu Sacramenti, qui eſt ſanctificatio animæ per gratiæ infuſionem, quæ duo ſunt valdè diuerſa. Nam ſi quis Gentilis velit baptizari ob lucrum, quod inde ſperat à Principe Chriſtiano, fallaci animo, ac ſimulato accipit baptiſmum, fallacia tamen, & ſimulatione non excludente intentionem neceſſariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Eccleſia, ſed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempe gratiam ſanctificantem. Quare cum ex dictis contra Vaſquium intelligi non poſſit Auguſtinus de fallacia, & ſimulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, quam Synodi poſteriores ſtatuerunt, neceſſariam eſſe ad valorem ſacramenti; de fallacia, & ſimulatione excludente intentionem, ſeu credulitatem, & exiſtimationem de re, & effectu Sacramenti accipiendus eſt. Hinc Auguſtinus ad valorem ſacramenti requirit, vt qui illud *fallaciter accipiunt, in Eccleſia tamen accipiant &c.* Et ante ait: *Vtrum fallens ſicut in Eccleſia, vel in ea, quæ putatur Eccleſia*. Qui enim in Eccleſia petit baptiſmum, vult ſanè exteriùs in ſe fieri, quod facit Eccleſia, licèt de effectu gratiæ nihil credat. Idem Auguſtinus lib. 1. de baptiſ. cap. 12. cum dixiſſet ſimoni Mago in baptiſmo dimiſſa fuiſſe peccata, quærit: *Quid ſi ad ipſum baptiſmum fictus acceſsit?* hoc eſt non habens fidem, vel intentionem de effectu baptiſmi, ſed animo ſimulato, atque fallaci. Addit: *Quæro, ſi poſtea fictionem ſuam corde concuſſo, & vero dolore fateretur, denuò baptizandus iudicaretur? Quod si eſt dementiſsimum dicere &c.* Ex quibus patet per fictionem illam excludi, intentionẽ de re, & effectu baptiſmi, non verò intentionem faciendi, quod facit Eccleſia; ſi enim hoc ſecundo modo intelligenda eſſet, quomodò eſset *dementiſsimum dicere*, illum eſse denuò baptizandum, cum ex Tridentino illud Eccleſia modò doceat? Præterea ibi opponit fallentem in Eccleſia iocanti in mimo in ſuſcipiendo baptiſmo. Quærit enim an teneat baptiſmus peractus *cum ſimulatione, vtrum* fallentis *ſicut in Eccleſia*, vel in ea, quæ putatur Eccleſia, an iocantis, ſicut in mimo. At fallens in Eccleſia, & iocans in mimo in hoc conueniunt, quòd vterque non habet fidem de effectu baptiſmi, quia neuter habet intentionem de ſanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Eccleſia ſeriò intendit verè facere, quod ſpectat externam actionem, quod

facit Ecclesia, vt & ipse censeatur esse Christianus. At iocans in mimo vult tantùm repræsentare per ludum, quod facit Ecclesia, quod non est velle seriò facere, quod facit Ecclesia, sed per ludum velle irridere, quod facit Ecclesia.

Verùm quid ad tertiam illam difficultatem respondit Augustinus: *Vbi autem neq; societas vlla esset ita credentium, neq; ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè, & mimicè, & ilocalariter ageretur, vtrum approbandus esset baptismus, qui sic daretur?* Respondet rem satis dubiam esse, & vt certa definitio in Synodo statueretur, diuinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidem S. Patrem de aliquo dubitasse, quod modò extra dubium ponitur, necessariò dicendum est. Quando enim ait mimicè, & ludicrè collatum baptismum: vel *mimicè, & ludicrè* ita intelligebat, vt procul inde esset non solùm intentio de effectu sacramenti, verùm etiam intentio faciendi, quod facit Ecclesia; vel ita, vt hæc secunda intentio minimè excluderetur. Si de hoc secundo dubitauit, iam modò constat, satis esse hanc intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, ad valorem baptismi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò est inter Catholicos; baptismum exclusa qualibet intentione non esse validum. Profectò ex verbis Augustini patet omnem, & quamcumq; tunc intentionem excludi, ait enim, *sed totum ludicrè, & mimicè, & iocalariter ageretur*. Siquidem si adesset intentio seriò faciendi, quod facit Ecclesia, iam non totum, hoc est omni ex parte iocalariter, & ludicrè ageretur. Quis autem hanc dubitationem Augustino vitio vertat, nisi Motaines parùm æquus Augustino scriptor, qui eas S. Doctori sententias affricat, quarum oppositas sine dubio idem se tenere pronunciat. Iure autem Augustinus iudicium suspendit ea præsertim tempestate, qua ob rebaptizationem Donatistarum, quæcunq; iteratio baptismi per ludum dati asserta fuisset, fideles minùs rerum periti, ac simplices longa via ab schismaticis rebaptizãtibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Augustinus cauit. Quod verò in votis habuit, vt in plenaria Synodo res definiretur, iam definita est in Concilio Florentino in decreto fidei post vltimam sessionem, & in Tridentino sess. 7. can. 11. dum intentio ministri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Augustinus caput illud 53. concluserat: *Quanto magis ergo nunc sine præiudicio diligentioris inquisitionis, vel maioris authoritatis illud dixisse accipiendus sum.* Quare sua illa suspensione sententiæ nullum præiudicium inferre voluit *diligentiori inquisitioni*, quæ de intentionis necessitate in vtroq; Oecumenico Concilio summa diligentia à sapientissimis Patribus adhibita est, aut *maiori authoritati* vtriusq; Synodi necessitatem intentionis citra dubium ad valorem sacramenti definientis. Neq; hic sibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps est Kemnitius, suum esse Augustinum mentientes, dum necessariam intentionem inficiantur. Nam planè contra ipsos est. Ille enim dubitauit, num sine intentione esset validus baptismus, at illi validum esse audacter, & citra vllam dubitationem pronunciant. Augustinus dixit, nolle se in ea *progredi aliqua temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata sunt*. At cum in vno, & altero Concilio veritas illa Augustini tempore occulta, postea inclaruerit, nihil eos Augustini dubitatio iuuat, sed vbi ille aiebat, *dicturos sententias, me quid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem*, deberent ipsi Augustini verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam sententiam sequi.

Miren-

Mirentur verò Recentiores Auguſtini ingenium, qui ideo dubitauit de neceſſitate intentionis, quia illam aliquo argumento ſuaderi videbat, at quia nullius Concilij authoritate decreta erat, eiuſdem modeſtiam laudent, qui de incertis certam ferre ſententiam recuſauit. Itaq; ex illa dubitatione, ex qua Morainius Auguſtinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.

S. VIII.

Vtrum Auguſtinus dixerit tellurem non eſſe rotundam, nulloſque dari Antipodas.

HActenus errores, quos Auguſtino obiecit Morainius, à S. Patris libris propulſauimus. Adamus nobis modò refellendus eſt, qui vti cæteris Recentioribus eruditione inferior eſt, ita vniuerſos in cenſura aduerſus Auguſtinum ferenda facilè ſuperauit. Hic quoſdam errores de Auguſtino publicat, quos Moraines etiam oppoſuit, à quibus procul fuiſſe S. Doctorem oſtendimus; addit verò dixiſſe inſuper Auguſtinum: *Terram non eſſe rotundam, nulloſq; dari Antipodas*. Pag. 585. cap. 3. Eadem fronte, qua finxit, Auguſtinum negaſſe animam eſſe ſpiritualem, hic eumdem S. Doctorem terræ rotunditatem ignoraſſe comminiſcitur. Sed illi, qui abſq; vllius textus appellatione de Auguſtino, vt libet, vt lubet, quælibet affirmare ſibi licitum putauit, ſatis facilè fuit talia portenta Hipponenſi Præſuli adſcribere. Sanè Auguſtinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim*, inquit, *totam terram adhuc aqua tegeret, nihil impediebat, vt aquoſa, & GLOBOSA moles ex vna parte faceret diem lucis præſentia, ex alia noctem lucis abſentia*. Et lib. 16. de ciuit. Dei cap. 9. vbi de Antipodis diſſerit: *Nec attendunt*, inquit, *etiamſi figura conglobata, & rotunda mundus eſſe credatur, ſiue aliqua ratione monſtretur, non tamen eſſe conſequens, vt etiam ab illa parte ex aquarum congerie nuda ſit terra*. Nullus igitur in Auguſtino legitur de telluris rotunditate error, ſed ea ſunt inania Adami obiecta.

Verùm negaſse Auguſtinum Antipodas, non ibo inficias, ſed vulgarem hominum ſententiam ſecutus eſt. Teſtatur Plinius magnam litem de Antipodis fuiſse inter literarum profeſsores, & vulgus. At Auguſtinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus eſt, nempe quòd periculum eſset, ne qui nobis aduerſa veſtigia premunt, in cælum ruerent; ſed tum ex ſacra, tum ex profana hiſtoria rationes conſiderauit, quæ ſapientiſſimos quoſq; in eam ſententiam traxere. Ligur ille Argonauta noui Orbis inuentor non ab vno Principe circulator habitus eſt, cùm ſe ad Antipodas claſſem ducturum polliceretur, nec vt arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promiſsori fidem præſtitit, ſed quæ eſt hominum inſatiata cupido, pauca nauigia in ſpem Orbis naufragijs obiectari, in lucri loco repoſuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. ſola coniectura Antipodas credi dixit in oppoſita Orbis parte, *quòd propter ſimilem temperiem ſimiliter incolitur, ſed à quibus non licuit vmquam nobis, nec licebit agnoſcere*. Et quidem Ariſtoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Hiſtorici, Coſmographi, ac Philoſophi veteres, quibus Scholaſtici Pariſienſes adſtipulati ſunt, tellurem non vbiq; habitabilem poſuere, ſed tantùm ſub

Zonis

Zonis temperatis, cum tamen etiam sub torrida, ac vtraq; frigida terram incoli certum sit. Quid quod? Zacharias Papa epistola 10. ad Bonifacium scripta anno 748. *peruersam, & iniquam doctrinam* vocat asserentem, *quòd alius mundus, & alij homines sub terra sint*. Et ille quidem vulgarem sententiam secutus est. Nos quidem ex nostrorum nauigationibus ista didicimus. At vti Sapientibus illis maioribus nostris, quibus literas omnes acceptas ferimus, vitio non datur, quòd tellurem ex maiori parte inhabitabilem scripserint, neq; reprehendendus venit Augustinus, si eandem terram ex opposita parte habitari negauerit. Difficile illi videbatur, potuisse homines ab vno Adam propagatos in oppositam terræ partem Oceani immensitate traiecta, semel nauigasse, iterumq; post diluvium illuc aduectos fuisse, nullamq; huius rei adeo memorabilis mentionem, vel in sacris, vel in profanis literis fieri. Profectò hucusque nescitur, quomodò ex Europa illuc bis homines peruenerint. Itaque cum ponentes Antipodas coniectura tantùm, quæ leuem prorsus, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum mouerentur, & Augustinus Antipodas negauerit omnium historicorum fide, ac antiquissima Patrum traditione suffultus, potiori iure ille Antipodas sustulit, quàm alij adstruxere. Verùm non adeo opinio negans Antipodas Augustino inhæsit, quin aliquando admiserit, libro enim de decem categorijs cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in medio vbique subtus est, & Antipodes nostri, qui nobis dicuntur figere aduersa vestigia, cælum super se habent*. Pater Macedo vir in Augustini lectione versatissimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inscripsit, in commentarijs ad Orationem in festo S. Marci videtur velle insinuare, Americam Augustino innotuisse, dum non vno loco quatuor esse partes terræ affirmat, *mirari libet*, inquit, *Augustinum quatuor Orbis partes tam perspicuè nominare, quasi sua iam ætate America detecta esset*. S. Doctor lib. 16. de ciuit. cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti absurdam reiecit: *Nimisque*, inquit, *absurdum est, vt dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate traiecta nauigare, ac peruenire potuisse, vt etiam illic ex vno illo primo homine genus institueretur humanum*. Quatuor partes dixit Augustinus, nempe Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita
Matt. 14. tract. 118. in Ioannem: *Propter quod alibi dicit, missurum se Angelos suos, vt colligant Electos eius à quatuor ventis, quod quid est nisi à quatuor partibus mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie?* At hæ partes in veteri Orbe probè censebantur esse, etiamsi America ignoraretur.

§. IX.

An sententia S. Augustini de simultanea rerum creatione sit erronea.

HIc etiam Recentiorum querelæ, imò censuræ, quibus insignem S. Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneseos excipiunt, refellendæ sunt. Magnum illud ingeniorum monstrum, si vsquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem subtilitatem præ se tulit, sed quantum inde laudis apud veteres sibi comparauit, tantum reprehensionis apud Recentiores sibi contraxit, aut plus etiam fortasse. Augustinus, quòd videbat sex priores dies, queis

Moyses Mundum à Deo creatum scribit, si literaliter accipiantur, grauissimis difficultatibus subjici, quas ipsemet in libris de Genesi ad literam proponit, subtilem prorsus, ac se dignam sententiam excogitauit, nempe dies illos intelligendos esse mysticè iuxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & iuxta ordinem rerum simul à Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente dissignauit. Hanc S. Patris explicationem de simultanea rerum creatione mysticè in sex illos dies sic diuisam paucis refert S. Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Augustini modestia, hoc à se excogitatum interpretamentum ita docuit, vt meliori explicationi nullum se præiudicium afferre velle protestatus sit: *Quisquis ergo*, inquit, *non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetia figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, meliùsque possit intelligi, quærat, & diuinitus adiutus inueniat. Fieri enim potest, vt etiam ego aliam his diuinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inueniam; neque enim ita hanc confirmo, vt aliam, quæ præponenda sit, inueniri non posse contendam*. His se munitum voluit aduersùs maleuolorum Lectorum censuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc sola Augustini verba solidæ apologiæ loco habenda essent, nec quicquam rursus addendum foret pro eiusdem interpretationis defensione. Cæterùm ex nostris scriptoribus Magister Emanuel Cerda Lusitanus publicus in Academia Conimbricensi Theologiæ professor in suis quodlibetis Theologicis acerrimè contra Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster Bituricensis in vindicijs pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum iudicijs conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdensem legat.

Igitur Ludouicus Molina, in tract. de opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione iudicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum authoritatem eneruare, & ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere*. At non ita abiectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologiæ, imò Ecclesiæ Doctor S. Thomas in 2. sent. dist. 12. quæst. 1, art. 2. *Harum igitur*, inquit, *expositionum prima* Augustini *est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens*. Alterum eiusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsus scribit ijs, quæ de Augustino Recentior ille affirmauit. Cornelius à Lapide censoris personam contra Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alij Patres, idque omnino vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quare erroneum iam est dicere omnia vno die esse creata*. Verùm Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sine præiudicio sententiæ melioris videtur Augustino consentiendum*. 1. p. summæ q. 12. de quatuor coæuis. Addit S. Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio* Augustini PLVS MIHI PLACET. Ita-ne, Corneli, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac S. Thomas Scholasticorum lumina, ac columina probant, & sequuntur, hac ætate erronea euasit? Quænam illam Synodi? Qui Romani Præsules? Quæ Doctorum Academiæ proscripsere? An quia tibi, cuisque displicet, erronea censenda est? At scito Recentio-

centioribus Auguſtinianis Doctoribus probari Cerdenſi, Moreau, atque Ludouico ab Angelis Doctori Conimbricenſi lib. 5. de vita S. Aug. cap. 9. vbi alios Patres, qui Auguſtino ea in re conſenſere, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehenſum inuehitur. Tertius Auguſtini accuſator Arriaga clamat: *Explicatio hæc cenſetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin ſi Auguſtinum non haberet Patronum, manifeſtè damnata fuiſſet, vt hæretica.* Tom. 2. in 1. p. diſp. 28. num. 40. At Recentioris huius voces comprimunt duo Pariſienſis ſcholæ Theologi præcipui S. Bonauentura, & Ægidius Romanus. Ille quidem in 2. diſt. 13. art. 1. q. 1. ſcribit: *Quamuis autem hæc poſitio probabilis eſſet, & rationabilis, Catholici tamen tractatores, qui Auguſtinum ſecuti ſunt, viam aliam approbauerunt magis.* Iſte verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem*, inquit, *iſta dicimus, vt improbemus opinionem Auguſtini, quæ eſt valdè ſubtilis, & ſolemnis.* Sed quid tandem dicat ille Auguſtini cenſor Moraines audiamus. Ille quidem recitans catalogum errorum S. Patris, hunc primo loco poſuit: *Senſit ille mundum in inſtanti creatum fuiſſe &c. quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe cap. 1. Geneſeos, vt oſtendunt accuratiores Theologi, ſpeciatimque Suarez, Molina,* MARTINON (ita ſemet inter accuratiores Theologos recenſet) *communiterque reijcitur à Doctoribus Catholicis.* Diſp. 12. Anti-Ianſ. num. 32. Sed non ita iudicauit Dionyſius Carthuſianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. ſcripſit: *Auguſtinus excogitauit quandam expoſitionem ſubtilem, per quam defendit ſcripturam ab irriſione huiuſmodi, & tamen ſaluauit ſcripturæ, & fidei veritatem.* Et ante ipſum S. Thomas recitata Auguſtini, & altera aliorum Patrum explicatione inquit: *Vtrumque ſenſum circumſtantia literæ patitur.* In 2. ſent. cit. Næ S. Thomas, Albertus Magnus, S. Bonauentura, & Ægidius Romanus inter accuratiores Theologos minimè recenſendi ſunt? Erunt-ne illi de vltima Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobiliſſimi illi ſunt, quibus & Suarez, & Molina aſſurgant, Martinon verò nec eadem cum illis die nominetur.

Illud quidem Principum Theologicæ Scholæ iudicium de S. Auguſtini interpretatione fuit, cui ſanè alij ante Auguſtinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem ſententiam de opere ſex dierum non modò reiecit, verùm etiam irriſit lib. 1. allegor. inquiens: *Ruſticanæ ſimplicitatis eſſe, putare ſex diebus, aut vtique certo tempore mundum eſſe creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem ſecutus eſt, quam apud Latinos noſter Auguſtinus quàm maximè illuſtrauit. Illam etiam tanti fecere vniuerſi Scholaſtici Doctores, vt magno ſtudio adlaborarint in explicanda ſententia Auguſtini de cognitione illa matutina, & veſpertina rerum, nempe in diuina natura, & in ſe ipſis. Ita de vero Auguſtini ſenſu inter ſe non leuiter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. ſum. q. 12. art. 6. & 7. S. Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonauentura 2. diſt. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. diſt. 3. quæſt. 9. Ægidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & cæteri communiter, quos non ſine laude in eadem Auguſtini mente indaganda imitati ſunt Ieſuiticæ ſcholæ Duces Suarez lib. 1. de opere ſex dierum cap. 10. Vaſquez 1. p. diſp. 51. cap. 2. Mitto hic quæ ex Caſſiodoro, Iſidoro, Iunilio, alijſque in commendationem Auguſtinianæ explicationis adducunt Luſitani noſtri Doctores Cerda, & Ludouicus ab Angelis. P. Macedo in altero Theologico

logico tomo Collationum de Angelis, qui iam prælo paratus eſt, doctiſſimè S. Patris interpretationem defendit, vbi plures Recentiores laudat, qui Auguſtini ſententiam amplexati ſunt. Interim legendus omnino eſt idem Auguſtinus lib. 12. Confeſſ. vbi à cap. 14. vſque ad 32. quo liber ille clauditur, iuſtam ſibi apologiam parauit, qua ſuas in Moyſem interpretationes ſugillantes ſolidè confutauit. *Collat. 6. Diſſ. 2.*

S. X.

S. Auguſtinus non errauit aſſerendo, peccatum originale eſſe cauſam reprobationis.

Adeſdum Lector, nam immanem prorſus Auguſtino errorem obijcit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. ſcribit Auguſtinum ſenſiſſe, *ſolum peccatum originis eſſe cauſam reprobationis damnatorum*. Poſtea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Auguſtini ſententiam ſequenti cenſura perſtringit: *Sed ſi iſte Doctor*, nempe Auguſtinus, *adderet peccatum originale eſſe ſolam cauſam reprobationis, & eſſe id, quo ad ſaluatos à damnatis ſeparandos mouetur Deus, non ſolùm pro huius opinionis defenſione mortem oppetere nolo, ſed credo mihi licere illam horrere, quia mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie vrget contra Eccleſiam.* Quis autẽ ſit iſte error Auguſtinianæ ſententiæ filius ſubticuit, ſat enim illi fuit S. Doctoris aſſertum Caluiniſmi agnatione obiecta, non ſuſpectum modò, ſed & exoſum reddere. Porrò quicunque iſte error fingatur ex illa ſententia S. Doctoris illatus à Caluino, interrogatum velim Adamum, num ex theſi S. Auguſtini de reprobatione ex originali ſolo peccato orta Caluiniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantum? Si primum dicat, tunc faciet Auguſtinum ex Eccleſiæ Doctore Caluiniani erroris Magiſtrum, quod impium eſt cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit S. Auguſtini ſententiam non modò reapſe non eſſe Caluinianæ hæreſeos, vt perperam putat, matrem, ſed neque affinem, & optimè cum Caluiniani erroris confutatione poſſe componi. Vnde igitur, Adame, tale monſtrum finxiſti? an quòd ita Caluiniſtæ arbitrantur? Sed ſi horum præiudicia ſequeris, iam poteras vniuerſam Auguſtini doctrinam imò & ſacros codices compendio horrere, nam Caluiniſtæ quotquot hæreſum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, ſub ſacræ Scripturæ, atque Auguſtinianæ togæ quibuſdam veluti lacinijs eadem obuoluere tota arte conantur.

O' vtinam hocce Caluini effatum ex Auguſtini ſententia deductum protuliſſes, nulla nobis eiuſdem refellendi difficultas eſſet, qui tenebras non inuehi, ſed fugari Solis præſentia nouimus. Sed cum nullum tale dogma appellaueris, eo ſilentio non obſcurè ſignificaſti, non eſſe illud quidem Auguſtinianæ ſententiæ filium, ſed è tuo cerebro natum figmentum, ſi tamen vigilans illa ſcripſiſti. Sed age videamus, quàm longè S. Auguſtini ſententia de reprobatione ex ſolo peccato originali orta, diſtet ab errore Caluini. Certa S. Auguſtino ſententia ſtetit, reprobationem ſupponere neceſſariò peccatum ſaltem originale. Quare verſans illa Pauli ad Rom. 7. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali &c. Iacob dilexi, Eſau autem odio habui*, in quibus

verbis reprobatio Esau designatur, eandem peccatum originis supponere docuit. In Epistola 105. ait: *Quid oderat in Esau antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. scribit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed Esau peccatorem.* Quod quidem peccatum non esse factum à Deo, qui bonorum tantùm est auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem, quam ipse non facit.* Quare nullo pacto Deum futurum iustum asseuerat, si homines reprobaret nullo in ipsis existente peccato: *Vt autem odisset Esau, nisi iniustitiæ merito, iniustum est.* Ibid. Et epist. 106. ad Paulinum: *Hæc massa si esset ita media, vt quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non frustra videretur iniquitas, vt ex ea vasa fierent in contumeliam.* Idem habet epist. 157. ad Optatum: *Meritò autem videretur iniustum, quòd fiunt vasa iræ ad perditionem, si non esset ipsa vniuersa ex Adam massa damnata. Quòd ergo fiunt inde nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam.* Hinc contra Pelagianos vrget, Deum futurum iniustum, si pueros morientes sine peccato originis, licèt non forent baptizati, damnaret, dicens: *Bonus est Deus, iustus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est.* Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Plurima ad hoc ipsum probandum S. Patris testimonia passim obuia sunt. Ergo hæc fixa, constansque Augustino sententia fuit, neminem à Deo ante præuisionem peccati saltem originalis reprobari. At Caluinus in contrariam prorsus partem iuit dicens, Deum suo decreto homines non solùm reprobare ante præuisum eorum peccatum, verùmetiam ex diuina reprobatione hominum peccata fieri. Id fusè tradit lib. 3. instit. cap. 22. & 23. Dabo nonnulla testimonia. Scribit cap. 23. §. 4. *Fateor sanè in hanc, qua nunc illigati sunt, conditionis miseriam Dei voluntate decidisse vniuersos filios Adæ, atque id est, quod principio dicebam, redeundum tandem semper esse ad solum diuinæ voluntatis arbitrium.* Et §. 7. *Disertis verbis hoc extare negant, decretum fuisse à Deo, vt sua defectione periret Adam.* Et postea: *Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præsciuerit Deus, quem exitum esset habiturus homo, antequam ipsum conderet, & idcirco præsciuerit, quia decreto suo ordinauerat.* Item §. 1. *Minimè consentaneum est præparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcanum consilium Dei.* Et cap. 22. §. 11. *Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neque etiam in alijs reprobandis aliud habebimus, quam eius voluntatem.* Præterea cap. 23. §. 9. *Excusabiles peccando haberi volunt reprobi, quia euadere nequeunt peccandi necessitatem, præsertim cum Dei ordinatione sibi inijciatur huiusmodi necessitas. Nos verò inde negamus ritè excusari, quandoquidem Dei ordinationi, qua se exitio destinatos conqueruntur, sua constet æquitas nobis quidem incognita, sed illi certissima.* Hoc idem, & copiosiùs repetit in libro de æterna Dei prædestinatione pag. 917. editionis Geneuensis anni 1552. *Quomodò autem Dei præscientia, & decreto statutum fuerit, quod de homine futurum erat, neque tamen in culpæ societatem trahendus sit Deus, quasi transgressionis vel auctor sit, vel approbator, cum longè altiùs humanæ mentis perspicacia esse arcanum palam sit, ne ignorantiam fateri pudeat.* Hinc Zanchius lib. 5. de nat. Dei cap. 2. ait: *Fuit hoc primum, quod de reprobis constituit Deus ab æterno, nempe quorundam hominum ad exitium sempiternum destinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipsorum peccata.* Ergo Calnini sententia est, Deum suo immutabili decreto homines in peccata impellere; vnde reprobatio Dei antecedit præuisionem

nem

nem peccatorum, quæ vt aiunt, ſunt effectus ipſius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quaſi Caluini opinio omnibus nota non ſit, cum idem met Adamus cap. 14. pag. 725. apertè id fateatur, ſcribens Caluinum dicere: *Deum ſubtrahere lumen, & gratiam neceſſariam ad ſalutem omnibus illis, quorum damnationem decreuit ante, vel poſt viſionem peccati originalis.* Porrò ſi S. Auguſtini, & Caluini ſententiæ contradictoriè opponuntur, quò longiùs ab illo Caluini errore, quemcumque fingas, recedere poſſumus, quàm accedendo ad ſententiam S. Doctoris è diametro cum Caluini errore de reprobatione malorum ante præuiſionem peccati pugnantem? Et tamen, ſi ſuperis placet, auſus eſt Adamus eam Auguſtini ſententiam Caluinianæ hæreſi non propinquam publicare, ſed propinquiſſimam, matrem enim hæreſeos aſſeuerauit, cum tamen Caluiniſtas validè premat, ac ſuffocet. Decretum hoc Caluinianum reprobos in peccata compellens, mater eſt omnium errorum, quos in materia de prædeſtinatione, gratia, & libero arbitrio Caluinus congeſſit. Inde enim hominis libertas euertitur, neceſſitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Auctor publicatur, & mille huiuſmodi errorum portenta nata ſunt, quorum nullum ex memorata S. Patris ſententia deriuat.

Eſt igitur *celebris*, vt ait Ioannes à S. Thoma, ſententia S. Auguſtini peccatum originale fuiſſe cauſam reprobationis omnium damnatorum, quam ſæpè docuit S. Pater, epiſt. 105. ad Sixtum, 106. ad Paulinum, 157. ad Optatũ, in Enchiridio cap. 98. & 99. Lib. 2. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca deſignat Cortina P. Macedo theſi 20. Auguſtinum ſecuta eſt eius ſchola, Fulgentius lib. 1. de verit. prædeſt. & grat. ſtatim poſt initium, Proſper ad ſeptimam obiectionem Gallorum, Africani Patres in Sardinia exules in epiſtola Synodica cap. 6. S. Thomas q. 6. de verit. art. 2. ad 9. vnde vti ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclariſſimi Dominicani inſtituti Theologi, Thomas de Lemos, Illuſtriſſimus Godoy, Io. Baptiſta Gonettus tom. 4. Clypei Thomiſtici diſp. 5. art. 3. qui priores illos ex ſuis Doctores citat. Sed ex Societate Auguſtino aſtipulantur Suarez in 1. p. lib. 5. de reprobat. cap. 5. Vaſquez diſp. 95. cap. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licèt varient inter ſe circa modum, quo peccatum originale ſit cauſa reprobationis; hic enim dicit eſſe peccatum originale prout eſt in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipſimet peccato originali prout inficit ſingulos quoſque ineſſe arbitratur. Meliùs Didacus Ruiz Recentiorum eruditiſſimus id ipſum explicat, ac latè defendit diſp. 14. de prædeſt. ſect. 4. & ſeq. Sed ad obiectionem Adami repellendam referam decretum, quo Auguſtini ſententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere iuſſi ſunt à Claudio Aquauiua Præfecto totius familiæ. Olim, vt capite 3. §. 7. diximus, impreſſus eſt liber de ratione ſtudiorum Societatis Romæ anno 1586. vniuerſis propoſitus, vt regula & diſcendi, & docendi poſt annuam ſex inſignium Doctorum Societatis diſputationem, ac longiſſimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regula 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda vniuerſæ ſcholæ Societatis hæc propoſitio 12. *Non ſolùm ex parte noſtra nulla fuit ratio, ſeu conditio prædeſtinationis; ſed neque abſolutè dicendum eſt, eſſe in noſtra poteſtate,*

ſtate, vt prædeſtinemur, nec ſalui fient vlli, niſi prædeſtinati. Et 13. *Reprobationis, qua cæteri homines excidere ab vltimo fine permiſsi ſunt, cauſa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Iamne vides, iamne ſentis, Adame, quæ ſit ſapientiſſimorum veterum tuorum Theologorum reuerentia erga Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo originali peccato primitus deriuata, quam tamen præ tua ſingulari pietate, eruditione, ac zelo *horrere* te dicis, vti *Caluiniani* erroris *matrem*? Plurimi quidem Theologi varios modos excogitarunt, quibus eam S. Patris doctrinam explicarent, atq; defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explicationes refert, quarum nullam probat. Quinque etiam modos recenſet Gonettus cit. §. 6. quos ſingulos in ipſorum probabilitate relinquit. Ego iuxta doctrinam S. Auguſtini ita difficillimi myſterij ſolutionem propono; neq; enim facile eſt, diuinæ voluntatis arcana rimari, quis enim conſiliarius eius fuit?

Certum dogma eſt, hominem ex peccato primi parentis euaſiſſe maſſam perditionis, ita vt ſecluſa gratia Redemptoris nunquam inde ſuis viribus potuiſſet reſurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Concilijs contra Pelagianos ſtatutum fuit. Euaſerant igitur omnes homines in Adamo natura filij iræ, ſubiecti poteſtati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratia, facti obiectum diuini odij, atq; vindictæ. Potuiſſet ſumma Numinis iuſtitia qualibet vel minima gratia negata in æternum genus humanum originali peccato infectum perpetua damnatione punire. Docuit hoc Augnſtinus ſæpiſſimè. In Enchirid. cap. 99. *Vniuerſum*, ait, *genus humanum tam iuſto iudicio diuino in apoſtatica radice damnatum, vt etiamſi nullus inde liberaretur, nemo rectè poſſet Dei vituperare iuſtitiam, & qui liberantur, ſic oportuiſſe liberari, vt ex pluribus non liberatis, atq; in damnatione iuſtiſsima derelictis oſtenderetur, quid meruiſſet vniuerſa conſperſio, & quò etiam iſtos debitum iudicium Dei duceret, niſi eius indebita miſericordia ſubueniret.* Similia habet lib. de cor. & grat. cap. 10. lib. de dono perſeu. cap. 8. initio. lib. de prædeſt. SS. cap. 8. Hæc exemplo Angelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridij: *Et ſi quidem*, inquit, *in melius hominum reformationem nullam prorſus eſſe voluiſſet, ſicut impiorum nulla eſt Angelorum, non immeritò fieret.* Itaque in illa maſſa perditionis homo euaſit indignus tota ſerie gratiarum, quas inter primæ ſunt gratia iuſtificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratia perſeuerantiæ finalis, per quam homo non ampliùs poteſt recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in priuationem gratiæ iuſtificantis, & in priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum in ſemel accepta gratia iuſtificante, quæ priuationes cum reſpiciant diuerſas formas, diuerſæ etiam ſunt inter ſe, & vna ſine altera donari à Deo poteſt, vt certum eſt ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam iuſtificantem, illis tamen negauit gratiam perſeuerantiæ finalis. Hinc perſeuerantiam eſſe *ex ſpeciali auxilio Dei*, docuit Tridentina Synodus ſeſſ. 6. can. 22. & olim Arauſicana II. can. 10. duce S. Auguſtino, qui Catholicam veritatem integro volumine de dono perſeuerantiæ inſcripto, ſolidiſſimè contra Semipelagianos propugnauit. Porrò hæc eſt differentia inter vtramq; priuationem, quòd priuatio gratiæ ſanctificantis vel eſt ipſamet formalis ratio peccati, vel eſt neceſſariò connexa cum peccato. Altera verò priuatio, nempe potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum ſtat cum gratia ſanctificante. Sancti

enim

enim orant, vt Deus donet illis perſeuerantiam, non igitur illam habent, vt probat Auguſtinus cap. 23. per totum; aliàs enim non eſſet ſpeciale Dei beneficium à gratia iuſtificationis diſtinctum; vnde per gratiam ſanctificantem non tollitur ipſa priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum. Hæc verò priuatio eſt in pœnam primi peccati, ſicuti etiam priuatio ſubiectionis concupiſcentiæ reſpectu rationis, & licèt in baptiſmo *nihil eſt damnationis ijs, qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem*, vt ait Tridentinum in decreto de peccato originali, quod dixerat antea Auguſtinus lib. 1. ad Bonif. cap. 10. *Nulla ergo condemnatio eſt nunc his, qui ſunt in Chriſto Ieſu*, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, ſed de culpa, cuius nihil remanet poſt baptiſmum: illæ enim etiam poſt baptiſmum remanſere.

Hanc priuationem relictam eſſe in pœnam primi peccati adeo notum eſt in S. Auguſtini ſententia, vt vel ipſi Semipelagiani hoc ex Auguſtino ſupponere ſolerent contra ipſum arguentes. Etenim cum probare vellent, Adamum eò quòd perſeuerantiæ donum non acceperit, ſine culpa cecidiſſe, ſolitam, ac familiarem Auguſtino reſponſionem præcludentes ita inſtabant, teſte Hilario in epiſtola ad Auguſtinum: *Neq; enim dici poteſt ideo non accepiſſe, quia non eſt diſcretus à maſſa perditionis gratiæ largitate; nondum quippe erat illa in genere humano perditionis maſſa, antequam peccaſſet, ex quo tracta eſt origo vitiata*. Ergo ſupponunt iuxta mentem S. Doctoris priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum eſſe pœnam maſſæ peccato originali infectæ; cui argumento ſoluendo S. Doctor aurea illa tria capita de correptione & gratia, nempè 10. 11. & 12. exarauit. In illo cap. 11. palam concedit auxilium ad perſeuerandum in pœnam peccati deeſſe, quod tamen non potuit deeſſe Angelis, vel Adamo: *Si autem*, inquit, *hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quum primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non vtiq; ſua culpa cecidiſſent; adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt, quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur*. Non poteſt autem intelligere Auguſtinus, niſi in pœnam peccati originis donum perſeuerantiæ negari; nam baptizatus cum primùm lethaliter peccauit, caruit dono perſeuerantiæ in bono ſemel accepto, ergo in pœnam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè cap. 8. de dono perſeuerantiæ, vbi quærenti, *cur quibuſdam, qui eum coluerunt bona fide, perſeuerare vſq; ad finem non dedit*, reſpondet perſeuerantiam non eſſe debitam naturæ, ſed eſſe gratiam, quæ poteſt negari, cur autem negetur, tradit initio capitis: *Ex vno quippe*, inquit, *omnes in condemnationem non iniuſtam iudicati ſunt ire, ſed iuſtam. Qui ergo liberatur, gratiam diligat, qui non liberatur, debitum agnoſcat*. Hanc perſeuerantiam *tam magnum beneficium* vocat lib. de cor. & grat. cap. 8. in fine, & hac ſola diſcerni electos à maſſa perditionis probat ex profeſſo cap. 8. & 9. illius libri, & rurſus lib. de dono perſeu. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. de cor. & grat. ait: *Ac per hoc & qui Euangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perſeuerantiam non acceperunt* &c. *non ſunt ab illa conſperſione diſcreti, quam conſtat eſſe damnatam, euntibus omnibus ex vno in condemnationem*. Et poſtea ſtatim: *Ab illa perditionis maſſa, quæ facta eſt per primum Adam debemus intelligere neminem poſſe diſcerni, niſi quòd hoc donum habet, quiſquis habet, quod gratia Saluatoris accepit*. Igitur ex Auguſtino ex Adæ peccato incidimus

mus

mus in priuationem doni perſeuerantiæ, quod gratuitò tantùm à Saluatore prædeſtinatis donatur. Priuatio verò huius tam magni beneficij eſt cauſa damnationis illatiua; quicunq; enim caret dono perſeuerantiæ damnabitur: vnde apertè deducitur peccatum originale eſſe cauſam reprobationis. Vno verbo concludo. Carentia doni perſeuerantiæ eſt cauſa damnationis, ſed peccatum originale eſt cauſa carentiæ doni perſeuerantiæ, ergo peccatum originale eſt cauſa damnationis. Minor eſt Auguſtini, & ſuperiùs etiam probata eſt, quia per peccatum originale homo eſt indignus tota ſerie gratiarum, & licèt ſit baptizatus, adhuc habet priuationem doni perſeuerantiæ, quæ eſt ſpeciale Dei beneficium. Maior non ita intelligenda eſt, quaſi illa carentia ſit cauſa per ſe damnationis, ſed tantùm tanquam non remouens prohibens, homo enim iuſtificatus, ſi tentatione graui pulſetur, & ſtet ſub priuatione potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, infallibiliter ſuccumbet, ni Deus ſpeciali auxilio donet vim perſeuerandi, quod auxilium, cum ex primo peccato non debeatur homini, iuſtè à Deo negari poteſt. Vide quæ dixi ſuperiùs cap. 3. §. 6.

Hæc ſententia de reprobatione ex peccato originali orta deducitur etiam ex Epiſtola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum, vbi cap. 6. inquiunt: *Dixiſtis itaq; quod vobis dicentibus, quòd Eſau, & Iacob needum natis, Iacob per miſericordiam gratuitam eligitur, Eſau autem originali peccato detentus iuſto iudicio Dei eſt odio habitus. Illi è contrario dicunt in Eſau figuram eſſe populi Iudæorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Iacob verò figuram eſſe populi Gentium ex futuris operibus bonis ſaluandi. Hæc duo, quæ ſingula proponitis, bonum eſt, vt Catholica conſenſione iungatis.* Itaque per ipſos catholicum eſt dicere, Eſau originali peccato detentum iuſto iudicio Dei eſſe odio habitum. At cap. 7. ſcribunt: *In Eſau verò iudicium iuſtæ ſeueritatis oſtendit: qui ſacramento quidem circumciſionis octauo die ſecundùm tenorem diuinæ conſtitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, ſed per nequitiam cordis in hominis terreni vetuſtate permanſit, illius ibi iudicio derelictus, qui gratis ſaluat, iuſtèque damnat.* At Eſau non eſt detentus originali peccato ſecundùm reatum, ergo ſecundùm aliquid ab ipſo originali cauſatum, eſt enim *derelictus iudicio Dei*, quod eſt carere dono perſeuerantiæ, nam vt ſupra inferebam, permiſſio primi peccati actualis ſit iuſto iudicio Dei negantis donum perſeuerantiæ in bono iuſtitiæ per baptiſmum acceptæ, at ex Auguſtino illud donum negatur in pœnam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in pœnam originalis. In eadem explicatione eſt S. Gregorius Papa in pſal. 101. ad verſiculum: *Quia cinerem tanquam panem manducabam*, ſic enim ait: *Et cum iuxta Apoſtoli ſententiam*, neque volentis, neq; currentis, ſed miſerentis ſit Dei, *alios qui corruerant miſericorditer erigit, alios qui ſtare videbantur, cadere iuſtè permittit. Ex peccato namq; primi parentis accepimus, vt ne in ipſa iuſtitia ſtabiles eſſe poſſimus.* Quod idem eſt, quod dicebam, ſubijſſe nos priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, quæ non aufertur niſi ex *ſpeciali auxilio* Dei. Lege S. Proſperum in reſp. ad 7. Gallorum.

Igitur præcipuæ pœnæ relictæ ex peccato originali ſunt concupiſcentia, & priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum. Concupiſcentiam relictam eſſe ad agonem dogma fidei eſt, ex Tridentino in decreto de peccato originali, qua de re eleganter Auguſtinus lib. 2. con. Iul. cap. 4. *Contra quam regenera-*

generatus, si iam ratione vtitur, illo spectante, atq; adiuvante velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contra hoc nostrum, quod à iustitia deficit, illo nostro, quod ad iustitiam proficit, dimicatur, vt vincente profectu totum surgat in melius, non vincente defectu totum vergat in peius. Ideo verò hæc pugna pœnalis nobis iusto Dei iudicio relicta est, vt homo propriam infirmitatem cognoscens elationem illam, qua olim in paradiso contra Dominum superbiuit, deprimeret, atq; diuinum auxilium supplex imploraret. Audi Augustinum lib. 4. con. Iul. cap. 2. *Sed quia in ista humana miseria peior hostis est cauenda superbia, ideo nimirum non penitus extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiscentia, vt cum pugnatur aduersus eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perueniat sanitatis, vbi nulla putredo lasciuiæ, nullus tumor superbiæ formidetur.* Idem pariter dicendum est de priuatione huius potentiæ proximè expeditæ ad perseuerandum, nempè relictam illam ad agonem, & ad humanam superbiam contundendam, vnde concupiscentia, & priuatio ista veluti fœderatæ homini insidiantur, ac mutuò se iuvant ex concupiscentia enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas standi in bono proposito iustitiæ fouetur. Docet hoc eleganter Author libri 2. de vocat. gent. cap. 28. *In cæteris verò*, inquit, *hominibus donec caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, & donec spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non potest reperiri, quoniam non huius, sed alterius vitæ est verè perfecta, & secura felicitas. In præsentis autem agonis incerto, vbi tota vita tentatio est, & ab insidianti superbia nec ipsa est tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licet innumeris Sanctis suis donet virtutem perseuerandi vsque in finem diuina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipsis repugnat ex ipsis, vt in omnibus studijs eorum, atq; conatibus semper inter se nolle, & velle decertent.* Hoc ipsum docuerat S. Pater lib. de dono perseuer. cap. 8. vbi respondens quærenti, cur fideli Deus deneget donum perseuerantiæ, ait: *Deus autem melius esse iudicauit miscere quosdam non perseueraturos certo numero Sanctorum suorum, vt quibus non expedit in huius vitæ tentatione securitas, non possint esse securi, multos enim à perniciosa elatione reprimit, quod ait Apostolus:* Qua propter qui videtur stare, videat ne cadat. *Voluntate enim sua cadit, qui cadit, & voluntate Dei stat, qui stat &c.* Hinc quæcunq; contra hanc priuationem obijci solent eodem prorsus modo soluenda sunt, ac illa, quæ contra pœnalitatem concupiscentiæ Pelagiani Augustino olim opponebant. 1. Cor. 10.

Expedienda hic est difficultas, vnde tradita Augustinianæ sententiæ explicatio maximè illustrabitur. Carentia, inquiunt, doni perseuerantiæ fuit in Adamo, nam perseuerantiæ donum, ait Augustinus in lib. de cor. & grat. cap. 11. *si habuisset, perseuerasset*, ergo priuatio doni perseuerantiæ non est pœna peccati, quippe quæ fuit etiam in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Augustino obijciebant in laudato lib. cap. 10. vbi de Adamo inquiunt: *Non ergo habuit in illo bono perseuerantiam, & si non habuit, non vtiq; accepit. Quomodò enim & accepisset perseuerantiam, & non perseuerasset? Porrò si propterea non habuit, quia non accepit, quid ipse non perseuerando peccauit, qui perseuerantiam non accepit? Neq; enim dici potest, ideo non accepisse, quia non est discretus à massa perditionis gratiæ largitate: Nondum quippe erat illa in genere humano perditionis massa, antequam peccasset, ex quo tracta est origo uitiata.* Nullum argumentum neq;

subti-

subtiliùs, neque operosiùs isto solutum vnquam fuit ab Augustino, vt summi ingenij vires omnes eidem diluendo impendisse videatur, tria enim capita in libro de correptione, & gratia integræ responsioni insumpsit, quorum summa est: Adamum habuisse auxilium Dei, quo proximè, & expeditè poterat perseuerare, sed ita vt perseuerantia actualis reposita esset in vsu libero eiusdem ponendo ab ipsamet voluntate Adami, quam per modum habitus adiuvabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. scripsit; vnam & alteram sententiam dabo, ne vniuersa huc transferam: *Vt ergo*, inquit, *non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseuerantiam primus homo, sed perseuerare, vel non perseuerare in eius relinqueretur arbitrio, tales vires habebat eius voluntas, quæ sine vllo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, vt dignè tantæ bonitati, & benè viuendi facilitati perseuerandi committeretur arbitrium.* Cap. 12. Et cap. 11. scribit: *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippe cum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adiutorium, sine quo in ea non posset permanere, si uellet, vt autem vellet, in eius libero reliquit arbitrio.* Itaque Adam non indigebat dono actualis perseuerantiæ, quia habebat adiutorium, quo per modum habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perseuerandum; vnde Augustinus in fine cap. 12. ait: *Cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseuerauerit habens virtutem liberi arbitrij, quamuis non defuturo adiutorio Dei, sine quo non posset perseuerare, si vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, vt vellet. Fortissimo quippe dimisit, atque permisit facere, quod vellet.* Quare Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc, vt posset perseuerare, sed sibi nolens defuit; nam si voluisset, facillimè perseuerasset. Addit Augustinus, si Deus hoc adiutorium denegasset, Adamum, itemque Angelos non sua culpa casuros fuisse, rationem assignans, *adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur, non secundum debitum.* Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perseuerandum traditum fuit Adamo, ita vt carentia perseuerantiæ actualis non potuisset illi imputari culpæ, si eo adiutorio caruisset. Cæterùm ex peccato perdidit sibi, & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseuerandum. Quare priuatio huius potentiæ in nobis est pœna primi peccati, nam *secundùm gratiam datur, non secundùm debitum.* Tanta verò per peccatum Adæ contracta est impotentia ad proximè expeditè perseuerandum, vt si idem omnino adiutorium, quod datum fuit Adæ ad perseuerandum, nobis in statu naturæ lapsæ donaretur, non esset sufficiens ad amouendam illam impotentiam perseuerandi, vt docet S. Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: *Si in tanta infirmitate vitæ huius, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, vt in adiutorio Dei, sine quo perseuerare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, vt vellent, inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet, & ideo perseuerare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, vt possent.* Ex his patet solutio propositi argumenti, negandum est enim antecedens, vt intelligatur de carentia potentiæ proximè expeditè ad perseuerandum, hæc enim priuatio in Adamo non fuit, qui habebat adiutorium sufficientissimum ad perseuerandum, solumque illi velle suum defuit. At ipse & sibi,

sibi, & toti generi humano subsecuto talis potentiæ priuationem intulit, cuius occasione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fusiùs explicaui superiùs capite 3. Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. q. 1. & 2. idem ex Augustino docet.

Obijciunt plures, qui licèt peccatum originale in ijs, quibus non est remissum, concedant esse sufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici posse existimant. Nam peccatum remissum non potest esse causa, cur homo damnetur, non esset enim remissum, si propter illud morte perpetua plecteretur; baptizato verò est remissum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ est subiectus; nec potest componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternùm puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de pec. orig. statuit *nihil damnationis* esse in baptizatis, esset autem multùm damnationis, si inesset aliquid dignum puniri pœna æterna. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contra S. Augustinum adducebant; nam cum ille assereret, peccatum originale esse causam, cur homines vniuersim fuerint reprobati, quos diuina prædestinatio suos non fecerat, inferebant hoc absurdum ex Augustini sententia: *Quod ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originali peccatum.* Hæc est enim secunda obiectio Gallorum, qua doctrinam S. Patris teste Prospero, sugillabant. Respondeo peccatum originale intulisse pœnas proprias ipsius naturæ, & has per baptismum non remitti, quarum præcipuæ sunt concupiscentia, & priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perseuerandum in accepta iustitia, & sic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam significat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet S. Synodus, remanere concupiscentiam, quæ *ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & esse rationc illius vt causæ proximæ reprobatum, sed dicimus radicaliter peccatum originale esse causam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenus ex illo ortum habuit priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perseuerandum, sub qua præciso auxilio speciali Dei homo salutem non consequitur, sed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Neque enim negamus Deum reprobare aliquem ob peccata actuala; neque dicimus Deum prius reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, vt opponit Io. à S. Thoma disp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. sed asserimus Deum immediatè damnare pœna æterna hominem ob peccata actualia, in quæ incidit ob impotentiam perseuerandi, seu ob priuationem potētiæ proximè expeditæ ad perseuerandū, quæ est pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptismo verò remittitur culpa, & pœna debita personæ, quæ peccauit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipsi naturæ, quod exemplo concupiscentiæ diximus fieri manifestum. Quare ob peccata actualia homines damnari concedit S. Pater cap. 13. de cor. & grat. in fine, vbi de reprobis loquens: *Aut enim*, inquit, *iacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum; aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt &c. alij magis, alij minùs; sed omnes mali, & pro ipsa diuersitate diuersis supplicijs iudicandi, aut Dei gratiam suscipiunt, sed temporales sunt, nec perseuerant, deserunt,*

& deſeruntur. Dimiſsi enim ſunt libero arbitrio non accepto perſeuerantiæ dono iudicio Dei iuſto, & occulto. Lege cap. 93. Enchiridij. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deſerit Deum, deſerit verò, quia eſt dimiſſus libero arbitrio, non accepto dono perſeuerantiæ iudicio Dei iuſto, nempe in pœnam peccati originalis. Cæterùm homo baptizatus licèt habeat illam priuationem doni perſeuerantiæ, & non ſit dignus hanc habere, quia non datur ſecundùm debitum, non eſt tamen dicendus illa indignus, ſeu habere debitum non habendi, quomodò ſunt peccatores, ſed rantùm non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam, vnde non eſſe huius potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum non poteſt dici ſola negatio, ſed vera priuatio, quia eſt carentia doni aliàs debiti naturæ prout eleuatæ ad finem ſupernaturalem.

Hactenus hæc pro explicanda ſententia S. Auguſtini inſinuata ſint, pluribus enim eandem ſententiam & exponunt, & defendunt eruditiſſimi Theologi Ruizius, & Gonettus laudati. Vnde neſcio quo pannico timore perculſus illam Adamus horruerit, accuſans eandem tanquam matrem Caluinianæ hæreſeos; quod quidem attentiùs conſiderans, arbitror illum intellexiſſe errorem ſatis notum, nempe in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim ſi poſt baptiſmum adhuc fidelis poteſt reprobari ob peccatum originis, non igitur eſt deletum, & remiſſum, cum aliquid remaneat in renatis, ob quod æternùm damnentur. At hæc erat verus calumnia, quam Semipelagiani, vt ex Proſpero diximus, Auguſtinianæ ſenrentiæ inferebant, à qua eandem procul eſſe oſtendimus. Longè verò abeſt S. Doctor à Caluiniſtarum ſententia, iſti enim putant ipſam concupiſcentiam eſse formalirer peccatum originis, quæ cum remaneat poſt baptiſmum, dicunt non fuiſse deletum peccatum, ſed tectum, & non imputatum. At S. Doctor non conſtituit in ipſa concupiſcentia eſsentiam peccati originalis, ſed in reatu, & macula, quæ tota deletur in baptiſmo. Vnde lib. 2. de pec. mer. cap. 28. loquens de concupiſcenria ait: *Non ſic manet in membris eorum, qui ex aqua, & ſpiritu renati ſunt, tanquam non ſit eius facta remiſsio, vbi omnino plena, & perfecta fit remiſsio peccatorum omnibus inimicitijs interfectis, quibus ſeparabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de amiſſione gratiæ cap. 8. id ex Auguſtino eruditè probantem. Hoc ipſum tamen meliùs, ac fuſiùs explicat P. Macedo lib. 4. de Clauibus Petri cap. 5. & 7. Non eſt igitur, cur Adamus celeberrimam S. Patris ſententiam Caluiniſmi inſimulet, cum Caluinus hac in re longiùs ab Auguſtino, ſi quis alius abierit. Sed tranſeamus ad alia, ſuique conſilij cauſas aduerſario dimittamus.

§. IX.

An errauerit Auguſtinus docens occiſionem graſſatoris mortem intentantis non eſse licitam.

VLtimum, quem S. Patri errorem obijciunt, in examen vocamus; inquiunt enim eundem dixiſse: *Haud licitum eſse occidere graſſatorem, qui nobis velit vitam eripere.* Eſt Adami contra Auguſtinum accuſatio cap. 3. pag. 585.

585. Diſputat Auguſtinus lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. poſſint-ne citra culpam interfici *hoſtis irruens, vel insidiator sicarius, siue pro vita, siue pro libertate, siue pro pudicitia*. Poſtquam dixit lege Romana graſsatores poſse impune occidi, dum vitam alteri ſtricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici, ſed quo pacto iſtos defendam, qui interficiunt, non inuenio*. Ex his Auguſtini verbis in varias ſententias grauiſſimi ſcriptores abiere. Multi putarunt Auguſtinum negaſſe, eſſe licitum occidere inuaſorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem ſententiam ſubſcripſere, vel ſaltem probabilem exiſtimarunt. Auguſtinus Triumphus Anconitanus inſignis Theologus Auguſtinianus in libro de poteſtate Eccleſiaſticâ quæſt. 52. art. 3. ponit, & probat hanc concluſionem: *Puto, quòd culpa ſit hominem occidere, ne ipſe occidatur, quacunque ineuitabili neceſſitate hoc fiat. Ad hoc eſt*, addit, *auctoritas Auguſtini in pluribus locis. Primò de libero arbitrio dicentis &c.* Toſtatus illud ingeniorum monſtrum in cap. 5. Matt. 9. 109. recitata ſententia Triumphi, & oppoſita, quæ eſt communior ait: *Vtraque iſtarum poſitionum videtur aliqualiter rationabilis, maximè cum iſta ſecunda aliqualiter videatur eſſe de intentione Auguſtini*. Vaſquez cap. 2. de reſtit. dub. 6. num. 18. Auguſtinum eam ſententiam ſecutum fuiſſe affirmat, *quam*, inquit, *quidam ex Canoniſtis amplectuntur*. Molina diſp. 3. cit. num. 3. ait: *Vehemens ſuſpicio eſt, Auguſtinum eius fuiſſe ſententiæ*. Gerſon pro eadem ſententia refertur in tract. de Euchariſtia. Certè 2. p. compend. Theol. in expoſit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quòd nullo modo licet occidere etiam defendendo, maximè autem viro perfecto, & hæc videtur eſse opinio Anſelmi*. Vbi etiam recitat contrariam opinionem, neutram verò reijcit. Sequuntur Accurſius, & Gloſſa ſuper l. vim vi ff. de Iuſt. & iure. Richardus inſuper à S. Victore, & Almaynus citantur à noſtro Salonio. Quare non ſolus fuit in ea ſententia Auguſtinus, ſed habuit ſectatores & Theologos, & Iuris conſultos, apud quos plus ponderis vnius Auguſtini auctoritas valuit, quàm vulgaris aliorum opinio. Antequam tamen S. Doctoris ſententiam explicem, moneo haud opus fuiſſe, nonnullos tanta diligentia vtriuſque iuris teſtimonia conquirere, queis inuaſoris occiſio cum moderamine inculpatæ tutelæ conceditur, vno enim verbo iam olim reſponderat S. Doctor cap. 5. laudato: *Legem quidem ſatis video eſse munitam contra huiuſcemodi accuſationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactis, ne maiora committerentur, dedit licentiam; multo enim mitius eſt eum, qui alienæ vitæ inſidiatur, quam eum, qui ſuam tuetur, occidi*. Vbi quærit an homines, quibus ciuiles leges inuaſoris occiſionem permittunt, *aliqua vehementiore, ac ſecretiſsima lege teneantur* tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens diſcedere à S. Auguſtini ſententia, neq; item à communi opinione, diſtinguit vnum, & alterum modum, quo quis ſe defendens poteſt inuaſorem occidere. Poteſt enim quis habere tantùm intentionem ſe defendendi, licèt inde ex accidenti ſequatur mors inuaſoris; vel poteſt intendere occiſionem aggreſſoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, vt exponit ibi Caietanus. Poteſt hoc explicari exemplo ſatis apto. Præcipit medicus ſcindi venam infirmi, vt emiſſione ſanguinis curetur, licèt ſciat infirmum ex tali emiſſione paſſurum deliquium, quod re vera ipſe nollet, ſi aliter infirmus curari poſſet. In hoc caſu Medicus vult ſalutem

infirmi, vt finem, emiſſionem ſanguinis, vt medium, deliquium nullo pacto intendit, niſi vt quid conſecutum ex accidenti præter ſuam intentionem, in quod tantùm materialiter conſentit. Ita hoc ſecundo modo poteſt aggreſſus occidere inuaſorem, nullo verò pacto poteſt intendere mortem graſſatoris irruentis neq; vt medium, neq; vti finem. Et hanc eſſe mentem S. Doctoris rectè oſtendit Salonius in fine art. 7. eamdemq; explicat Toſtatus citatus. Quare S. Thomas in reſp. ad. 1. ſcribit Auguſtinum intelligendum eſſe de intentione occidendi aggreſſorem, non verò ſi intendat directè conſeruare propriam vitam, nam talis actus *non habet*, inquit, *rationem illiciti, cum hoc ſit cuilibet naturale, quòd ſe conſeruet in eſſe, quantùm poteſt.* Omitto hanc ſententiam vix poſſe in praxim reduci, quis enim ſurgente ira, animoq; in ſui defenſionem ſubitò erecto, illam intentionem habere poteſt? quod Salon, Molina, alijq; adnotarunt. Certè illa explicatio non eſt ad mentem Auguſtini, cum tamen, inquit Molina tom. 4. diſp. 3. num. 3. *fortaſſe Auguſtini teſtimonia D. Thomam impulerint ad aſſerendum, aggreſſum non poſse intendere mortem aggreſsoris.* Nam Auguſtinus occiſionem aggreſſoris inde eſſe malam probat, quia oritur ex cupiditate ſeruandi vitam, quæ non debet amari, ſed contemni: *Quomodo enim,* inquit, *apud eam* (diuinam prouidentiam) *ſunt iſti peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt.* Et antea. *Non enim lex eos cogit occidere, ſed relinquit in poteſtate; liberum ers itaq; eſt neminem necare pro ijs rebus, quas inuiti poſsunt amittere, & ob hoc amare non debent.* At S. Thomas vult, ex inſtinctu naturæ amare vnumquemq; ſuam vitam quantum poteſt, ex quo amore ſequitur defenſio ad illam conſeruandam etiam cum morte inſidiantis. Porrò inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Auguſtinus, eo vtens dilemmate de vita animæ, dum corpus interimitur: *ſi auferri poteſt, contemnenda eſt, ſi non poteſt, nihil metuendum.* Et Angelicus Doctor illam intentionem ex ira contra hoſtem inſici malitia opinatur, at Auguſtinus nimia concupiſcentia, & immoderato amore erga ſe occiſionem illam vitiari exiſtimauit.

Sed iam videndum eſt, vndenam Auguſtinus in eam ſententiam deſcenderit. Ille quidem cum originem mali, quam contra Manichæos diſputans indagabat, à libidine, ſeu praua cupiditate deriuari ſtatuiſſet, *omnia malefacta*, inquiens, *non ob aliud mala eſſe, niſi quòd libidine, ideſt improbanda cupiditate fiunt.* Cap. 4. Poſtea quærit cap. 5. *Vtrum vel hoſtis irruens, vel inſidiator ſicarius ſiue pro vita, ſiue pro libertate, ſiue pro pudicitia ſine vlla interficiatur libidine?* Reſpondet occiſores inuaſorum non eſſe ab hac praua cupiditate immunes: *Quomodò poſſum*, ait, *arbitrari carere iſtos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas poſſunt amittere inuiti &c.?* At ſtatim obijcit ſibi Romanas leges permittere aggreſſorem impunè occidi, quod autem lege licitum eſt, peccatum nullo modo eſſe poteſt. Reſpondet tales quidem non teneri reos lege Principum temporali, ſed *aliqua vehementiori, ac ſecretiſsima lege. Quomodò enim apud eam ſunt iſti peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt?* His ita conſtitutis, tota rei difficultas in eo erat, vt Auguſtinus rationem daret, cur apud leges ciuiles occiſor inuaſoris non eſſet homicidij reus, ſed benè apud legem æternam, & immutabilem. Ad hoc verò probandum S. Doctor reliquum illius libri impendit, cuius ſumma eſt: Lex æterna vult *omnia eſſe ordinatiſsima.* Cap. 6. vnde fit conſequens, vt homo *in ſe ipſo ordinatiſsimus ſit.* Cap. 7. Cum

verò

verò habeat homo plures motus cum beluis communes, nam *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias ferinæ vitæ omnis* actio eſt. Cap. 8. *Hiſce motibus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicendus eſt. Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus eſt omnino, vbi deterioribus meliora ſubijciuntur. Ratio iſta ergo, vel mens, vel ſpiritus cum irrationales animi motus regit, id ſcilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam eſſe comperimus. Cum ergo ita homo conſtitutus, atq; ordinatus eſt, nonne tibi ſapiens videtur?* Cap. 8. *Eos enim ſapientes voco, quos veritas vocari iubet, ideſt regno mentis omnis libidinis ſubiugatione pacati.* Cap. 9. *Putaſne iſta mente, cui regnum in libidines æterna lege conceſſum eſſe cognoſcimus, potentiorem eſſe libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neq; enim eſſet ordinatiſſimum, vt impotentiora potentioribus imperarent. Quare neceſſe arbitror eſſe, vt plus poſſit mens, quàm cupiditas, eo ipſo, quo cupiditati rectè, iuſtèq; dominatur.* Cap. 10. Ex his Auguſtinus intentum deducit: Nam cum quis aggreſſorem occidit, non ratio, ſed cupiditas illi dominatur: *Quomodo poſſum arbitrari*, inquit, *carere iſtos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas poſſunt amittere inuiti, aut ſi non poſſunt, quid opus eſt pro his vſq; ad hominis necem progredi?* Neq; enim actum occidendi ratio, ſed cupiditas regit, cum ratio dictet, vitam non eſſe verum bonum hominum, quia illam *poſſunt amittere inuiti*. Quod enim, inquiunt, à natura inſitam eſſe ſui conſeruationem, ac proprij boni defenſionem, nihil iuvat; nam vita corporis non eſt proprium bonũ hominis, ſed *hominis pars viliſſima*. Cap. 16. Benè quidem feræ naturali inſtinctu etiam cum aggreſſoris occiſione vitam tuentur, quia hæc vnicum ſummum bonum illis eſt, idq; cupiditate ſui conſeruandi faciunt, ne amittant eſſe. At ſi homo, vt ſe defendat, inuadentem perimit, cupiditate mouetur, qua & beluæ in eos motus impelluntur, exiſtimans tantum bonum vitam corporis, vt pro illa neceſſe putet *vſq; ad hominis necem progredi*. Cap. 5. Beluarum enim proprium eſt, *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias*. Cap. 8. Ergo tunc mouet homines ad occidendum cupiditas, qua *beſtijs meliores* non ſunt, neq; tunc *ratio irrationales animi motus regit*. Ibidem. Ergo homo non ordinatè agit, & per conſequens contra legem æternam agit, quæ vult, *omnia eſſe ordinatiſſima*, vt ibidem præmiſerat.

Dices, Non igitur citra vitium poterimus amare vitam corporis? Reſpondet S. Doctor cap. 15. nos poſſe amare vitam, ac reliqua bona corporis vtendo illis, non fruendo, quod egregiè ſic explicat. *Cum igitur eiſdem rebus alius malè, alius benè vtatur, & is quidem qui malè amore inhæreat, atq; implicetur, ſcilicet ſubditus eis rebus, quas ſibi ſubditas eſſe oportebat, & ea bona ſibi conſtituens, quibus ordinandis, benèq; tractandis ipſe eſſe vtiq; deberet bonum. Ille autem, qui rectè his vtitur, oſtendat quidem bona eſſe, ſed non ſibi, non enim eum bonum, melioremve faciunt, ſed ab eo potius fiunt. Et ideo non eis amore conglutinetur, neq; velut membra ſui animi faciat, quod fit amando, ne cum reſecari cœperint, eum cruciatu, ac tabe fœdent, ſed eis totus ſuperferatur, & habere illa, ac regere, cum opus eſt paratus & amittere, aut non habere paratior.* Vnde qui occidit aggreſſorem non ſuperfertur totus, neq; regit bonum vitæ corporis, ſed ei amore conglutinatur, ac membrum ſui animi facit, dolens cum cruciatu eam ſibi reſecari, neq; paratior eſt illam non habere, ſed totis viribus colluctatur, vt habeat, putans eam ſuum bonum eſſe, pro quo conſeruando digladiatur, quæ tamen vita ad beatam vitam nihil facit; nam *beatè viuere, eſt veris, certiſq; bonis gaudere*. Cap. 13. inter quæ vita

corpo-

corporis non reponitur, tot varijs subinde affectionibus perturbata, quas eruditè congerit S. Doctor cap. 11.

Tandem Augustinus cap. 15. post longam disputationem disparitatem assignat, cur lex ciuilis Principum permittat occidi inuasorem vitæ, honoris, vel diuitiarum, & id alia ex parte lex æterna vetet. Etenim lex ciuilis Reipublicæ temporalis *nihil aliud iubet, nisi vt hæc, quæ ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inhærent, eo iure possideant, quo pax, & societas humana seruetur, quanta in his rebus seruari potest*. Postea: *Ergo & ad id, quod vult, torquet, ac retorquet miserorum animos, quibus regendis accomodata est. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his vtendis quemdam modum aptum vinculo ciuitatis, qualis ex huiuscemodi hominibus constitui potest, non autem vlciscitur peccatum, cum amantur ista, sed cum alijs per improbitatem auferuntur*. At vt consequamur vltimum finem, lex æterna verat amari illa, quæ non sunt media ad illum obtinendum, vt quæ homines *possunt & volentes non adipisci, & amittere inuiti*. Cap. 15. *Iubet igitur æterna lex auertere amorem à temporalibus, & eum mundatum conuertere ad æterna*. Ibidem. O dignam Augustino doctrinam! Lex ciuilis Principum non vlciscitur peccatum, cum amatur vita corporis, sed cum alijs per improbitatem aufertur, & parum curat de illa noxia cupiditate, cum de internis nihil statuat. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cum in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum esse sibi vitam corporis, vt vsq; ad necem hominis pro illa defendenda progrediatur, cum tamen illius bonum verum minimè sit, neq; enim facit illum meliorem, quod proprium solum est bonorum animi, quæ nullus potest amittere inuitus, & si vult, habet. De qua re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo iure Augustinus datum inter vtramq; legem discrimen nuncuparit *sublimia quadam petentem distinctionem?* Cap. 5. in fine.

Hoc quidem argumento motus in eam sententiam iuit S. Pater, in qua tradenda, & confirmanda nec vnum è sacris literis testimonium adhibuit, sed quòd cum Manichæis res erat, rationi tantùm innixus philosophatus est. Quæ tamen noua nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres pleriq; alij philosophi summa cum laude versati sunt. Siquidem quo celebre illud apathiæ dogma persuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extra virtutem in bonis habendum esse pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probauit luculento opere, quod hoc titulo exarauit: *Quod in Sapientem virum non cadit iniuria*. Hoc Philo intendit suo illo opusculo inscripto: *Quòd omnis probus liber*. Idem adstruxit Lactantius in tertio Institutionum, sed cæteris Patribus subtiliùs, atq; ornatiùs Ioannes Chrysostomus in Oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo læditur nisi à se ipso*. Quam sententiam alij diffusis commentarijs postea illustrarunt. Itaq; noster Augustinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipse Philosophum agens, supra omnia corporea animum hominis ad veri sui boni cognitionem euexit, suumq; rationi imperium prauæ cupiditatis motibus subactis asseruit. Sanè docuit nihili habenda esse qualiacunq; hæc bona temporalia, quæ miseri mortales ad insaniam vsq; mille votis expetunt, neq; enim illa ad summi boni assecutionem viam muniunt, sed impediunt. Quæ si vera sunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bulla, ita enim sapientes hominis vitam corpoream dixere,

xere; defendenda mucronem ſtringit, atq; humana cæde polluitur. Auguſtinus Anconitanus, qui hanc S. Doctoris ſententiam ex profeſſo defendit, alio ac planè diuerſo argumento illam confirmauit, nempe quia: Animam proximi plus teneor diligere, quàm corpus proprium, quod me inuito poſſum perdere. Planum eſt autem, quòd anima proximi perditur, ex quo idem in actu iniuſtæ inuaſionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo tomo 1. de iuſt. & iure diſp. 10. ſect. 6. num. 143. ſi reſtringatur ad hominem ebrium inuadentem, & ſe defendens puret probabiliter ſe eſſe in gratia, de qua re pluribus agit Toſtatus. Sed noſtrum eſt Auguſtinianam tantùm ſententiam explicare, quæ philoſophicæ rationi innititur.

Cæterùm licèt Auguſtinus iuxta ſubtilioris philoſophiæ principia negauerit, licitam eſſe inuaſoris occiſionem, numquid contra legem etiam Dei illam eſſe exiſtimauit? vt planè homo à graſſatore inuaſus, cum nulla ſit alia via, qua euadat, ſi inuaſorem occidat, homicidij reus cenſendus ſit, quod contra communem Theologorum ſententiam eſſe ita certum eſt, vt Salon cit. concl. 2. dicat: *Oppoſita ſententia eſt forſan temeraria tot textibus, & communi omnium ferè Doctorum placitis repugnans.* Ego quidem iudico S. Auguſtinum ex ſacris literis, quas cum ſcriberet librum primum de libero arbitrio, parum ſe calluiſſe teſtatur, poſtea oppoſitam ſententiam tradidiſſe. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *Si effringens fur domum, ſiue ſuffodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percuſſor non erit reus ſanguinis; Quod ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetrauit, & ipſe morietur.* Ex quibus apertè deducitur, non eſſe contra legem Dei occidere inuaſorem, cum hoc Deus ipſe permiſerit, ac hominem occidentem negauerit reum eſſe homicidij. At S. Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum diſparitatem aſſignat, cur nocturnus fur citra homicidium interfici poſſit, non verò diurnus, ita inquiens: *Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, ſi fur nocturnus occiditur; ſi autem diurnus, pertinere, &c. Poterat quippe diſcerni, quòd ad furandum, non ad occidendum veniſſet, & ideo non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis ſæcularibus* (ff. ad leg. Aquil. leg. 4.) *quibus tamen iſta eſt antiquior, inuenitur, nempe occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, ſi ſe cum telo defenderit, iam enim plus eſt, quàm fur.* Igitur ſi in dubio, an fur me velit occidere, poſſum iuxta legem diuinam ex Auguſtino citra peccatum homicidij illum occidere, potiori iure eundem licitè potero interficere, ſi certam mihi mortem ſtricto mucrone intentet. Neq; enim fas eſt dicere, Deum permiſiſſe peccatum, & veluti lata lege non improbaſſe. Etenim licèt lex illa data eſſet ad firmandam ciuilem Rempublicam Hebræorum, patuit tamen diuinam voluntatem permiſiſſe homicidium, vti permiſere mundani Legiſlatores, & ſicuti occidens inuaſorem non agit contra voluntatem Legiſlatoris ciuilis, ita neque contra Legiſlatoris Dei voluntatem agere dicendus eſt. Non eſt tamen neceſſe, vt dicamus, S. Doctorem priorem ſententiam retractaſſe, cum præcipuè ab ſcripto libro primo de libero arbitrio poſt triginta & ampliùs annos libros retractationum ſcribens illam priorem ſententiam non expungens, iterum approbaſſe cenſendus ſit. Itaq; vtrumq; dictum eſt componendum ex eiuſdem S. Patris effato lib. 1. de lib. arb. c. 5. vbi ait: *Poteſt ergo illi legi, quæ tuendorum ciuium cauſa vim hoſtilem eadem vi repelli iubet, ſine libidine obtemperari.* Auguſtinus vt hoſtis occiſio ſit licita, hoc tantùm vult, vt actio occidendi ab illa noxia

V. q. ad Marcell.

cupi-

cupiditate ſequeſtretur; quare ſi quis ſe defendens id agat, non motus illa cupiditate, qua ad ſui defenſionem bruta etiam impelluntur, ſed pacato rationis imperio, nempe ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel vt moriatur, cum maiori probabilitate ſalutis, quæ maximè Chriſtianum conſideratio decet, vel quocumq; alio digniori fine procul ab illo cupiditatis irrationalis impulſu, aggreſſus citra culpam poteſt licitè inuaſorem occidere. Quæ quidem conſideratio, licèt illis in anguſtijs, non ita in promptu eſse videatur, eadem probabilitate defenditur, qua S. Thomas intentionem occidendi hoſtis vel vt finem, vel vt medium diſtinxit ad hoc vt quis poſset licitè inuaſorem interimere, vt per ſe conſideranti patebit.

Eſt alius etiam facilior modus Auguſtinianæ ſententiæ exponendæ, ſi dicamus, Auguſtinum, quando occiſionem aggreſſoris peccatum appellauit, intellexiſſe moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, vnde ex inſipientia operari dicitur. At qui ſe permittit occidi, nec curat, cum poſſit, nece hoſtis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere ſe moſtrat, haud in bonis reputans vitam, quam amittere paratus eſt, & non habere paratior, vnde ſumma laude commendandus venit, quo pacto Anaxarchus, Stilpo, alijq; veterum præconia demeruere. Secus verò agens exilis animi ſe eſſe oſtendit, vt quem viliſſimi boni poſſeſſio impleat, ac tanti vitam faciat, vt omnibus viribus pro illius conſeruatione ſibi dimicandum putet. Quare apud veram ſapientiam ſtultè hic poſterior agere iudicabitur, viliſq; animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo priuatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit fortitudinem maiorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, vt poſt Ariſtotelem 3. Ethic. cap. 9. probat S. Thomas 2. 2. q. 123. art. 6. vnde ait S. Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Nonne eſt illa animæ affectio, qua omnia incommoda, & damna rerum non in noſtra poteſtate conſtitutarum contemnimus?* Inſuper certum eſt, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppeteret potius, quam irruentem hoſtem interimens eiuſdem perpetuæ damnationis cauſam eſſe; vt docet Aragon, Salon, Gaietanus, alijq; ad q. 64. cit. S. Thomæ. Poteſt hæc explicatio colligi ex ijs, quæ idem in eo libro primo de libero ſcribit. Nam cum dixiſſet occiſionem inuaſoris nulla lege ciuili plecti, ait cap. 5. *Illæ verò culpæ alias pœnas aptas habent, à quibus ſola mihi videtur poſſe liberare ſapientia.* At non agit iuxta regulas ſapientiæ, qui ob viliſſimæ rei, quæ ſit in homine, conſeruationem ingenti ſe laude priuat, vnde ſecundùm eaſdem ſapientiæ regulas defectuosè agit, quod eſt peccare. Sed plus aliquid velle fateor S. Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodo enim apud eam*, prouidentiam diuinam, *ſunt iſti peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt? Videtur ergo mihi & legem iſtam, quæ populo regendo ſcribitur, rectè iſta permittere, & per diuinam prouidentiam vindicari.* Quæ ſanè verba inuaſoris occiſorem pluſquam dicti defectus moralis citra peccatum in operando reum conſtituunt. Igitur ſententia S. Doctoris ex ſubtilioris philoſophiæ principijs deducta generoſiori, ſuiq; æſtimatore animo digna non niſi iniuſtè reprehendi poteſt, cum illam Hebræorum, Græcorum, ac Latinorum ſapientiſſimi ante Auguſtinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona reiecere, vnde noſtri Patris aſſertum deriuat, vt ex ipſo luculenter oſtendimus.

§. XII.

§. XII.

S. Auguſtinus in libris Retractationum nihil abs ſe de diuina gratia aſſertum in libris contra Pelagianos ſcriptis expunxit.

HOs Auguſtino errores Adamus, ac Moraines obijciunt, ſed vano prorſus euentu; nam eo improbo labore non Hipponenſis Præſulis famam, vel authoritatem decurtarunt, ſed quàm maximè promouerunt. Quis autem initio cauſæ non fuiſſet veritus, ne Auguſtinus in ducentis, & ampliùs libris, quos edidit, in tot epiſtolis, quas publicauit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentarijs, ac quæſtionibus, quibus ſacras literas explicuit, à rigidioribus hiſce cenſoribus alicuius errati reus teneretur, cum vel bonum ipſum Homerum quandoque dormitare in adagijs ſit? Neque enim omnia dicta illi licuit perpendere; aliquoties etiam ſcripſit animo diſtracto, ac calamo ad alia properante. Adijce immenſam illam hæreſum ſyluam, cui exſcindendæ, ac comburendæ vnus & ſecurim, & facem Auguſtinus admouit. Nunc enim Manichæi: modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatiſtas ſcribendum: ſtatim contra Pelagianos eundum: ſæpè ſimul omnes improbandi; neque hoc quidem commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & petitas, & ſubinde datas conſultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, ſed impolita, atque imperfecta emittere cogebatur, tantiſque temporis anguſtijs premebatur, vt nec dictatos libros ſemel relegere poſſet, vt ipſemet teſtatur in epiſtola ad Marcellinum. Quamobrem ſi quid veritati minùs conforme eidem excidiſſet, iure meritò excuſandus eſset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Auguſtinus, cum vniuerſos à ſe elucubratos libros cenſoria grauitate recenſeret, ac ſæpè ſpongiam adhiberet, exarata aduerſus Pelagianos volumina recognoſcens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempè quòd lib. 5. con. Iulianum Medici cuiuſdam veluti certum nomen poſuiſset, quod tamen penitus ignotum poſtea animaduerterat, quòdue in libro de natura, & gratia librum quendam Sixto Pontifici adſcripſerit Pelagij fidem ſecutus, qui tamen à Sexto Philoſopho editus fuerat. Cæterùm nullum illis in libris contra Pelagianos aſsertum dogma recantauit, nullam non dicam ſententiam correxit, ſed neque vnum verbum veluti minùs aptum eraſit, ſed vniuerſa, ac ſingula ſenili authoritate approbauit, vt vel hinc diuina Gratia, quam triginta, & ampliùs libris contra Pelagianorum inſultus acerrimè propugnauit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, ſcribenti adfuiſse credita ſit, quo procul à quolibet vel leuiſſimo errore volumina illa cedro digna perſcriberet. Et tamen hiſce in libris Recentes Ariſtarchi tot exceſsus, tot antilogias, tot errores ſe deprehendiſse iactant! Auguſtinus modeſtiſſimi vir ingenij ſuos hoſce cenſores ita monitos vult in fine libri de dono perſeuerantiæ: *Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſsis ipſi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non ſolum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ Doctores maximè expecto, ſi & in ipſorum manus venit, dignenturque noſſe, quod ſcribo.* Quæ verba cum legiſset ſummus Eccle-

ſiaſticorum annalium Scriptor, ac Vaticani Senatus immortale decus Cæſar Baronius in hæc Auguſtiniani ingenij præconia erupit: *Hæc ipſe digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animique eius admirabili cum ſummiſſione verecundia, vt planè niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatum illo diuino ſpiritu illa ſcripsiſſe, cum non ſuper quempiam alium, quàm ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei diuinum aſſore Numen, Deus per Prophetam fuerit conteſtatus*. At Eccleſiæ Doctores tantùm abeſt, vt vel vna litura S. Auguſtini de diuina gratia doctrinam emendarint, vt veluti è ſacratiori cortina datam eandem venerantes, contra Semipelagianos defenderint, ac Romana ipſa Eccleſia fidelibus ſequendam propoſuerit. Quod ſi Recentiores tot retrò ſæculorum approbatione repudiata, eos ſe *Eccleſiæ Doctores* dicant, quibus ſua ſcripta examinanda permiſit Auguſtinus, ſæculi huiuſce noſtri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, ſi Auguſtini tamen errores meliùs perſuadere poterunt, quàm hucuſque fecere. At meliorem ipſis mentem, meliorem in Auguſtinum meum animum à Superis precor, *vt prædicatio* SVMMI IN ECCLESIA VIRI, (Proſperi verba ſunt de antiquis Auguſtini calumniatoribus ad Rufinum ſcribentis) *etiam ab his, à quibus ad præſens reuellitur, adiuuetur*.

CAPVT V.

Recentiores XXXV. Doctorum teſtimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, aliorumque contra S. Auguſtinum producunt, quorum fides expenditur.

Recentiores nonnulli, ne S. Auguſtini auctoritatem alicubi deferentes, bonorum omnium indignationem ſubirent, in id conſilij deſcenderunt, Scriptorum omnium ſchedas ſibi excutiendas eſſe, & ſi quid in illis minùs honorificè de Auguſtino aſſertum ſit, in publicum proferendum. Nam vbi eo in ſtadio aliorum veſtigijs ſe inhæſiſſe monſtrauerint, omnem facti inuidiam ſe declinaturos exiſtimarunt. Ioannes Adamus, ac Franciſcus Annatus id magno ſtudio, ac ingenti labore executi ſunt; ille 3. par. Caluini deſtructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, vbi erga Auguſtinum debuerat eſſe reuerentior. Etenim Annatus, vt Ianſeniſtarum iactantiam, qui totum ſibi Auguſtinum vindicabant, compeſceret, ſatis iuſtum volumen procudit, quo Auguſtinum contra Ianſenium ſtare demonſtrare conatus, vnius Auguſtini verbis contra aduerſarium loquitur, & ſicuti venæ toti corpori inſperſæ ſunt, ita & illa toto eo opere oberrant, reſonantque. Quò verò Auguſtini ſe vindicem, ac propugnatorem oſtenderet, hunc titulum libro dedit, AVGVSTINVS A' BAIANIS VINDICATVS, Ianſeniſtas Baianos ignominiæ cauſa vocans, quòd Michaelis Baij proſcriptas à Sede Apoſtolica theſes defendere dicebantur. Qua fide id ſeptem prioribus libris præſtiterit, viderint illi, contra quos ibi decertat, à quorum cauſa procul ſum. Octauus eiuſdem voluminis liber totus contra Auguſtinum eſt, vt alterum ſanè, atque omnino oppoſitum priori titulum poſcere videatur. Siquidem poſtremo illo libro vniuerſa in S. Auguſtinum dicteria hinc inde magna induſtria, ac labore collecta producit. Auguſtinum Iudicem, Annate, appellas, ad eius tribunal cum Ianſe-

nianis litigas, illius ſententiæ ſtare te dicis, cum nil nobis de tua fide metuentibus, Auguſtinum non ſuſpectæ quidem fidei Iudicem pronuncias (hoc enim vtcunque tolerari poſſet) ſed ex Iudice reum facis, ac contra eundem triginta, & ampliùs teſtes producis, uociferans te nominare: *Præcipuos Eccleſiæ Principes, Paſtoreſque celeberrimos, & Doctores ſcientiſsimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, minimèque ſuſpectos*. Lib. 8. initio. Et ne paucorum contra Auguſtinum ea conſpiratio cenſeatur, proteſtaris cap. 3. te aduocaſſe teſtes *ex Gallia, ex Italia, ex Hiſpania, ex Germania*: miror cur non etiam ex Iaponia. Cum Auguſtinum à Baianis vindicatum nobis oſtenſurum promittis, eundem miſerè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponenſem ab hoſtibus tua virtute defenſum in capitolio triumphantem cernere ſperabamus: illi quidem lauream, tibi verò ciuicam coronam intexturi. Cum repentè ex defenſo. hoſtis acerrimus, à Ianſenio in Auguſtinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio, Annate (ſi quæ in hiſce vlla eſſe poteſt) ad longiorem hanc, & acerbiorem cenſuram ſcribendam impulerit? Reſpondes cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, vt intelligamus, non nimis inuerecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant in ijs omnibus admittendis, quæ videri cuipiam poſsint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant, indicantis aliquid lucis defuiſſe Auguſtino in conciliandа cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ergone vt Molinæ *audaciam*, quam *exaggerant*, excuſares, Auguſtinus eximius ille Eccleſiæ Doctor tot errorum publicè coram Orbe Catholico ingenti teſtium turba conducta accuſandus fuerat? Et quidem Annatus nonnulla contra Auguſtinum teſtimonia producit, quibus nec ipſe integram fidem præſtare dicit. Hinc ſunt piæ illæ eiuſdem voces initio cap. 3. pag. 864. *Refero tantùm, non probo.* Quæ repetit cap. 4. pag. 876. *Quæ quidem ego refero, ſed non probo.* Imò alicubi, dum peſſimè Auguſtino obloquentes producit, quaſi Sancti Doctoris vices dolens, hæc publicè initio cap. 3. conteſtatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ ſubiungam, mitiùs concepta.* Et pag. 876. cap. 4. dicteria Pighij in Auguſtinum recitans ait: *Omitto honoris cauſa, quod de Auguſtino ſubiungit.* Et pag. inſequenti: *Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quòd mihi videantur in S. Doctorem acerbiùs, quàm vellem, eſſe dicta.* Mirum hæc Annato in religionem veniſſe! Ego quidem huius Scriptoris voces ſurda aure pertranſire decreueram; quis enim adeo erga Superos irreligioſus eſſe poteſt, vt dicenti velle ſe contra Auguſtinum teſtimonium dicere, aures præbeat, ac non potius audax hominis conſilium execratus, procul abire eum iubeat? Ne tamen Auguſtinus qualiumcumque hominum teſtimonijs ſuccumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim aduerſarij teſtimonia infirmare, vel reijcere, boni aduocati, & bonæ cauſæ; præſertim cum plurimos contra Auguſtinum teſtes producit, qui Auguſtiniani nominis ſtudioſiſſimi ſemper fuere. Initio autem eos teſtes nominat, quibus Iudices ipſi aſſurgant, Celeſtinum Papam, qui in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ non vniuerſam, vt putat, Auguſtini doctrinam approbauit, ſed certas tantùm quaſdam ſententias, de quibus nulla modò controuerſia eſt. Verùm pluribus hæc ſuo inferiùs loco cap. 8. nobis examinanda ſunt. Idem poſtea ſubnectit purpuratos Vaticani Senatus Patres, nempe Baronium, Sadoletum, Bo-

nauenturam, Caietanum, Perronium, & Valerium; de quibus ſigillatim iudicandum eſt.

§. I.

Baronij, ac Sadoleti teſtimonia expenſa. Ludouici Donij pro Sadoleto contra S. Auguſtinum dicta refelluntur.

IGitur Annatus lib. 8. cap. 2. ait Baronium poſtquàm tomo 5. ad annum 431. retulit illa verba Celeſtini in fine epiſtolæ ad Galliæ Epiſcopos *Profundiores autem &c.* dicere. *His, inquam, profitetur profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione Sanctorum nequaquam ab Apoſtolica Sede definitas, illaſq; tantum eſſe ſtabilitas, quæ ad condemnationem errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergo quæro, quæ ſint illæ Auctorum quæſtiones de prædeſtinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Celeſtinus facit interprete Baronio.* Hallucinatum puto hunc Recentiorem, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nuſquam aſſeruit. Etenim eruditiſſimus Scriptor capita illa Celeſtini epiſtolæ annexa, nequaquam Celeſtino ipſi adſcripſit, ſed Proſperi eſſe dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui vt profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq; Concilijs Africanis, vbi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* Et tamen Annatus audet affirmare, Baronium ita Celeſtini verba interpretatum, cum eadem Proſpero attribuerit, imò nec citra dubium illius capitis hunc eſſe auctorem aſſerere auſus ſit, *putari* tantùm dixit. An verò Proſper, & Baronius quæſtionem illam de prædeſtinatione ad gloriam ſine meritorum præuiſione contra S. Auguſtinum reſolui poſſit citra reprehenſionem, affirmarint, ijdem nos doceant. S. Proſper ad dub. 10. Genuenſium ait: Auguſtinus *pia tamen, conſtantiq; doctrina abundanter probauit, prædicandam eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in qua eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in qua eſt prædeſtinationis effectus, & praſcientia Dei, qua ante ſæcula æterna, quibus eſſet collaturus ſua dona præſciuit, cuius prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſsimus eſt Pelagianæ elationis adiutor.* Baronius verò tom. 6. ad annum 490. poſtquam dixit, omnes Patres aduerſus Fauſti ſcripta conſpiraſſe, hæc addit: *Cum igitur Fauſti ſententiæ vbiq; ab Eccleſia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores inſurgunt, vt eos confutent, à S. Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur.* Et tamen de ſententia S. Doctoris de prædeſtinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: *Quamvis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius*, Cap. 1. pag. 857. Si nobis nullus eſſet oculorum vſus, ac ea tantùm de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Auguſtinus fortè cauſa caderet, ſed cum oppoſitum diſertè, clariſſimè, citra ambages Cardinalis pronunciet, appellanda eſt hic Annati fides, qui vel in primo teſte producendo apertiſsimè errat. Auguſtini ſalua res eſt, aduerſario initio cauſæ falſitatis conuicto: In limine impegit Annatus: infauſtum omen.

Alter teſtis Purpuratus producitur Iacobus Sadoletus, qui lib. 2. in epiſt.

ad Rom. interpretans illa Pauli *Quos præsciuit* &c. hæc ait referente Annato pag. 860. *Ex altera quoq; parte, & si ab ea stat Doctor maximus, idemq; grauissimus, & Sanctissimus vir*, Augustinus, *tamen durum admodum mihi videtur, quodque illabi non facilè queat ad sensus nostros, si omnino à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctorum, ita quosdam eligi, vt cæteri in calamitate, & damno destituantur &c.* Verùm vbi in Baronij testimonio recitando falsum Annatum vidimus, hic si non inuidum, saltem negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoleto Augustino laudes decurtat, testis ipsius verbis haud fideliter repetitis. Hæc scribit Sadoletus: *Sed ex altera quoq; parte, & si ab ea stat* DOCTOR OMNIVM MAXIMVS, *idemq; grauissimus, & Sanctissimus vir &c.* Vides verbi illius OMNIVM energiam, qua Sadoletus cæteris Ecclesiæ Doctoribus Augustinum anteponit? At illud Annati calamo hæsit, quod sanè casu, non consilio accidisse concederem, nisi aduersarij in Augustinum animus in aliam me sententiam traheret. Enimverò, si diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemq; grauissimum, libenter id audiretur. At si adderes esse illum OMNIVM maximum, ac grauissimum, ingentem illi inuidiam conflares, quasi Aquinate, Scoto, Alberto, cæterisq; principibus Scholasticis superiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non solùm contra Augustinum, sed & contra Annatum ipsum sententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædestinari sine meritis ad gratiam, *dicamusque*, inquit pag. 860. *ante præuisa merita homines ad gratiam prædestinari, post præuisum autem bonum vsum gratiæ prædestinari ad gloriam &c.* At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim durum sibi videri, *si omnino à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam* GRATIAM. Audin, *gratiam* dixit, non *gloriam*, quæ sanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quàm Sadoletus minus cautè impegit. At quoniam Sadoletus post editum Annati librum elegantem aduocatum inuenit, Ludouicum Donium tom. 3. Hist. de Cardinalibus pag. 266. qui non modò Sadoletum defendit, verùm etiam num. CX. S. Augustinum arguit, quòd hic *dum toto spiritus, ac verborum ardore pro defensione diuinæ gratiæ pugnat aduersus Pelagianos liberum arbitrium cum miseria diuinæ gratiæ extollentes, in alteram quasi foueam delabi videtur, minùsque interdum tribuere, quàm par sit, liberæ hominis voluntati.* Quam censuram ad verbum Donius exscripsit ex Sixto Senensi in præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ: imò ex Iuliano infensissimo illo Augustini hoste apud S. Doctorem lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. Quare vt huius testis ab Annato conducti, & à Donio defensi, error aperiatur, eiusdem sententia de initijs fidei, ac reliquarum virtutum nobis monstranda est. Nam si ea in opinione eundem ad Semipelagianos accessisse monstrabimus, quis statim non intelliget, nullius fidei eiusdem testimonium haberi, quippe qui cum Augustini hostibus conspirauit? Scripsit Iacobus Sadoletus commentarios in epistolam Pauli ad Romanos, vbi cum ab Augustini sententia de prædestinatione recedere vellet, ad Semipelagianos miserè declinauit. In illud Apostoli cap. 8. vers. 29. *Quoniam quos præuouit, & prædefiniuit &c.* hæc scribit: [Sic illud addo, ne in eodem quidem facto intelligi à nobis eius sapientiam, si nulla causa, ac ratione discrimen faciente, alios improbet, reijciatque ad interitum, alios ad salutem, & gratiam suam recipiat, cum isto agere modo, neque operari casus potius, quam consilij esse

videa-

videatur.] Ita vult ex parte liberi arbitrij aliquid boni præcedere, vt gratia huic potius, quàm alteri donetur. Hæc planè Caſsianus ſentiebat, cuius de Deo verba ſunt Collat. 13. cap. 12. *Ne penitus dormienti, aut inerti otio diſſoluto ſua dona conferre videatur, occaſiones quodammodò quærens, quibus humanæ ſegnitiei torpore diſcuſſo non irrationalis munificentiæ ſuæ largitas videatur, dum eam ſub colore cuiuſdam deſiderij, ac laboris impartit*. Affirmat tamen ibidem Sadoletus hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipſos ponimus, eſſe bona quædam imperfecta, nam concedit virtutem ſecundùm ſui perfectionem ſine gratia haberi « non poſſe. [Nihil enim, *inquit*, perfectum eſſe à nobis poteſt. Sed NOSTRA « ſunt INITIA & cogitandi, & volendi. Atque ita noſtra, vt magnam quo- « que partem in illis obtineat Deus. Ipſum enim neceſſariò propoſitum nobis « habemus, cum ipſum volumus, & cogitamus, vt ſit ipſe priùs noſtrarum co- « gitationum, voluntatumque inuitamentum, ad quem cum inclinauerimus, « quod bonum propoſitum vocat Paulus, velle deinde, & operari ex illo bono « propoſito PERFECTIVS à Deo nobis eſt, cum ipſius ope, & ſubſidio ad re- « ctè agendum, conſtanterque volendum & fulciamur, & præmoueamur.] Hoc ipſum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantùm imperfecti inchoationem viribus liberi arbitrij deputabant. Audiatur idem Caſsianus lib. 12. de inſtit. Mon. cap. 14. *Sed planè conſtantiſsimè non mea, ſed Seniorum ſententia definio*, PERFECTIONEM *quidem ſine his omnino capi non poſſe, his autem ſolis ſine gratia Dei poſſe eam à nemine conſummari. Vt enim dicimus conatus noſtros apprehendere eam per ſe ipſos ſine Dei adiutorio non poſſe, ita pronunciamus laborantibus tantùm, ac deſudantibus miſericordiam Dei, gratiamque conferri*. Quæ cap. 23. de dono perſ. S. Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. verſ. 22. *Si autem vo-* « *lens Deus oſtendere iram &c.* ſcribit: [A nobis aliqua initia bonæ voluntatis, vt « præparari ad miſericordiam apti ſimus, proficiſcuntur.] Non diſſentit à Caſſiano lib. 6. de inſtit. Mon. cap. 18. vbi ait: *Non omnibus vna gratia Spiritus S. tribuitur, ſed ad quam ſe vnuſquiſque ſtudio, vel induſtria ſua dignum aptumque præ-* « *buerit.* Præterea Sadoletus in caput 9. memoratum hæc habet [Nam cum « ſub ſeruitute peccati nati nos ſimus, neque noſtra ope ex illo, noſtriſque viri- « bus emergere, atque eijcere noſmetipſos queamus, volumus quidem EX NO- « BIS etiam, & adnitimur, veruntamen ad conſurgendum Dei ope indigemus, « qui TENDENTES BRACHIA ad ſeſe, corpuſque agitantes, vt euoluantur, « miſericordia ſua adiuuat, ignauos verò, & deſides, neque quicquam agentes, « quamobrem debeant ſubleuari, in ipſo luto infixos, perditoſque relinquit.] In quibus egregiè concinit Fauſto Semipelagianorũ coryphæo lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 17. *Et ita ſe*, inquit, *duo iſta coniungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus, quomodò ſi æger aliquis aſſurgere conetur, & facultas animum non ſequatur, & propterea ſibi porrigi dexteram deprecetur*. Addit: *Aſsiſtenti, & vocanti Domino famulus* MANVM *fidei, qua attrahatur* EXTENDIT *&c.* At Sadoletus ne poſitis initijs bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, ſtatuere videretur, gratiam perfectioris virtutis dari ex meritis, addit: [Sic no- « ſtrum credere ſimplex illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo incipi- « mus inclinari, non continuò mereri eſt, ſed tunc meremur, cum firmati in bo- « na voluntate ab ipſo Deo &c.] Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. cap. 13. ait: *Dum eam* gratiam *ſub colore cuiuſdam deſiderij,*

derij, & laboris impartit, & nihilominus gratia Dei GRATVITA *perſeueret, dum exiguis quibuſdam, paruiſq; conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona ineſtimabili tribuit largitate.* Irriſit hoc ſubterſugium Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 2. *Quis autem*, inquit, *dicat eum, qui iam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Vnde fit, vt iam merenti cætera dicantur addi retributione diuina, ac per hoc Gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari.* Vide eundem lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. Ex his patet Sadoletum, dum imprudenter ab Auguſtini ſententia deflectit, Semipelagianis adhæſiſſe, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis aſſerebant, quos Arauſicana Synodus II. hoc canone V. damnauit: *Si quis ſicut augmentum, ita etiam* INITIVM *fidei, ipſumque* CREDVLITATIS AFFECTVM, *quo in eum credimus, qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus non per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem Spiritus S. corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed* NATVRALITER *nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur &c.*

Hic verò nobis res erit cum Donio, qui num. 106. ſcribit: *Verùm quis tantum virum, tamque Orthodoxum Semipelagianiſmi laqueis irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem?* Miror hunc Scriptorem adeo perſunctoriè epiſtolas ipſas Sadoleti legiſſe, vt non inde intellexerit, Sadoletum ob eam ſententiam de initijs virtutum, quam ſuis in Paulum commentarijs inſeruerat, à doctiſſimo, ac ſapientiſſimo Cardinale Gaſpare Contareno per literas reprehenſum fuiſſe. Hæc enim reſcribit Sadoletus lib. 9. epiſt. 9. Quod autem parcior fui in præueniente Dei gratia explicanda, quàm par eſſet, agnoſco eum errorē, cū tibi ita videatur. Rurſus tamen ibidem repetit. [Pelagianum eſſe non puto ſi in initijs aliquid retineamus, quod ſit noſtrum] Conqueſtus amicè fuerat Contarenus, quòd non ſatis pro dignitate de Auguſtini ſententia in eiſdem interpretationibus locutus fuerat, videbat enim Contarenus eam opinionem de initijs virtutum ex ſolis viribus arbitrij in Pelagij reliquijs ab Auguſtino ſolidiſſimè expugnatam fuiſſe. Illi verò in epiſtola 10. anno inſequenti data hæc Sadoletus repoſuit: [Cum ſcripſiſſem ad Paulum, me quadam in re leuiter à te diſſidere, iſque mihi dixerit, cupere te ſcire, vbi, & qua de re ſit diſſenſio. Primum tibi prædico, me in illa de libero arbitrio ſententia non omnino aſſentiri Auguſtino, qui libertatem noſtræ voluntatis PERSPICVÈ aufert: dumque Dei gloriam maximè complecti vult, videtur mihi illi derogare aliquid potius, quàm quod videatur, tribuere. Hæc ſi eſſemus vnà, libroſque in manibus haberemus, facilè me tibi probaturum confiderem.] Hæc ſi Annatus legiſſet, dubio procul inter nobiliora contra S. Doctorem teſtimonia recenſuiſſet. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam ſi eoſdem vel leuiter inſpexiſſet, profectò intellexiſſet ſemet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quaſi ille hoc tantùm voluerit, *vt in initijs ex ſpiritu gratiæ operantis factis, aliquid noſtrum reperiatur, quia anima, vel eius potentiæ influunt phyſicè in actus vitales ſupernaturales.* At Sadoletus duriùs loquitur, quàm vt eo pacto emolliri poſſit. Etenim loco ſuperiùs laudato Pauli Rom. 8. vt vniuerſam quæſtionem tolleret, ſeq; ob initia virtutum naturaliter poſita à quacunque erroris ſuſpicione liberaret, ſcribit quòd [cum Deus dupliciter cauſa bonarum rerum ſit, vel vt effector, & ipſe agens, vel vt finis, reſque deſiderata] priori

modo

modo ait, Deum mouere ad actus nobiliores, & perfectos virtutum fidei, amoris Dei, religionis &c. postea verò addit: [Verùm quà Deus finalis rerum causa est, & ad eum, vt ad summum bonum mentes nostræ mouentur, nostra hactenus voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque inchoata actionum nostrarum consilia ex Deo quoque sunt.] Rationem assignat: [Non enim tunc vt mouens, & impellens author ipse est, & principium vniuersum nostræ voluntatis, sed vt appetitus, & desideratus: magnum quidem tum quoque momentum afferens ad inclinandum nos, atque alliciendum.] Non ergo primi illi boni motus in Deum ex Sadoleto fiunt *ex spiritu gratiæ operantis*, vt Donius dicebat; neque enim Deus tunc mouet, *vt effector, & ipse agens*, qua ratione semper mouet per spiritum gratiæ operantis; vnde sunt illa Arausicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, vt operemur, operatur*. Neque Semipelagiani negabant ad initia illa bonorum operum Deum mouere in ratione finis, Deus enim erat obiectum apprehensum sub ratione veri, & boni, cui inchoatiuè credebant, quod desiderabant, quod petebant. Ideo verò damnati sunt, quia non satis est, Deum mouere tantùm vt obiectum, sed mouere debet tanquam agens ad hoc vt credamus, & velimus per infusionem S. Spiritus ex eodem Arausicano can. 6. & can. 5. vbi statuitur *initium fidei, ipsumque credulitatis affectum* fieri in nobis *per gratiæ donum, idest per inspirationem Spiritus Sancti*. Aliunde etiam Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Augustino scribit: *Libertatem nostræ voluntatis perspicuè aufert*. Sunt hæ putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis scribit S. Prosper ad Rufinum: *Scripta eius*, nempe Augustini, *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus submouere*. Easdem tibias contra Augustinum inflarunt Arminiani, noua Semipelagianorum progenies, quorum vnus Hugo Grotius lib. 17. Hist. Belgicæ ait: *Primus omnium Augustinus, ex quo ipsi tum Pelagio, & eum secutis certamen (nam ante aliter & ipse senserat) acer disputandi ita libertatis vocem relinquere, vt ei decreta quædam Dei præponeret, quæ vim ipsam destruere viderentur*. Quis igitur posthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidem, & inscienter, negabit conspirasse, dum illorum conuicia in Augustinum iactat? Donius num. CVIII. quod in calce literarum, vt putat, Celestini legitur, Profundiores verò &c. *magnoperè animaduertendum* dicit. Verùm & id, quod cap. 3. asseritur *magnoperè animaduertendum* illi fuerat, vbi de Semipelagianis contra Augustinum scribentibus, hæc recitantur: *Cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris* TANQVAM NECESSARIVM MODVM EXCESSERINT, OBLOQVVNTVR. Quæ quidem si *magnoperè animaduertisset*, haud equidem pronunciasset, quòd Augustinus *in alteram quasi foueam delabi videtur, minùsque interdum tribuere, quàm par sit, liberæ hominis voluntati*. Num. CX. Ex hucusque fusiùs probatis euidenter constat Iacobum Sadoletum cùm Semipelagianis contra Augustinum incautè sensisse, & reapse *in extremam, & remotissimam sententiam contentione disputandi, magis quàm considerata, & quieta ratione adductum* se contulisse, quæ verba ita ille meritò audire debet, vti iniustè eadem epistola 10. ad laudatum Contarenum contra S. Doctorem illemet vsurpauit. Interim Annatus videat, qualem contra Augustinum testem appellauerit, nempe Scriptorem, qui contra eundem cum

Semi-

Semipelagianis quod initia virtutum attinet, conſpirauerit; & tamen promiſerat initio ſtatim libri octaui ſe in iudicium contra Auguſtinum conducturum teſtes *minimè ſuſpectos*. Hactenus de Sadoleto, cuius quidem erratum libentiùs ſiluiſſem, ſed Annati, & Donij ex Sadoleti verbis inſtituta contra S. Patrem accuſatio inuito penitus, ac reluctanti hucuſque dicta extorſerunt.

§. II.

S. Bonauenturæ, & Caietani dicta examinantur.

Tertium teſtem opponit S. Bonauenturam in 2. ſent. d. 33. q. 2. art. 3. dicentem: *Ad illud, quod primò obijcitur in contrarium de verbis Auguſtini, dicendum, quòd Auguſtinus in verbis illis non intendit dicere, quòd paruuli ſenſibiliter crucientur, ſed intendit eorum pœnam manifeſtare quantum ad carentiam viſionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci, & hoc valdè abundanter exprimit, plus dicens, & minùs volens intelligi.* Verùm negotium nobis non faceſſit Bonauenturæ contra Auguſtinum teſtimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. vbi legimus, pueros decedentes ſine baptiſmo *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*; qui liber eſt Fulgentij, non Auguſtini. Quare ſi communi illius ſæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Auguſtini illa verba eſſe putauit, cum alterius ſint, eius teſtimonio non perſtamus, non enim illius dictum apud Iudices quicquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, ſed ab altero aſſertum conſtat. Hinc Sancti Doctoris modeſtia elucet, qui Auguſtini ſententiam, vt putabat, haud ſeueriori cenſura perſtrinxit, ſed leni interpretatione mitigauit. At Annatus graui ſupercilio eandem in ſententiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudelem conſequentiam*. Rurſus eo dicto, Auguſtinus *plus dixit minùs volens intelligi*, ſemel Bonauentura vſus eſt, & ea in ſententia, quæ à latere contra Pelagianam hæreſim tradita eſt. Verùm Annatus pag. 893. laudata S. Bonauenturæ moderatione abutitur ad mitigandas Auguſtini ſententias in quæſtione de efficacia diuinæ gratiæ, hæc enim ſcribit: *Et ſi quis inſtet, Auguſtinum alijs locis id exprimere, quis non videt, ſi hoc eſſet, nihil aliud ſequuturum, quàm vt dicit S. Bonauentura, illis locis Auguſtinum plus dicere, ijs autem, quæ ſunt à nobis allata, minus velle.* An verò illa in ſententia de pœnis paruulorum fuerit Auguſtinus, nihil ad rem præſentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus eſt Bonauentura, cuius verba, quàm parum aduerſarios iuuent, abundè ſuperiùs diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Caietanum, qui ſic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Suſtinent autem verba hanc gloſſam, quia quando contra Auerroem erat ſermo, fas erat declinare in oppoſitum, vt Auguſtinus contra Pelagianos facit. Hoc eſt*, ait Annatus pag. 862. *excedere lineam neceſſariæ veritatis: vt ſit nimia quædam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.* At medium ſe tenere clamat Auguſtinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. con. duas epiſt. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc ſcribens: *Iſta nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinquepartitæ latebras, inſidiaſque deuitet, atque ita*

inter vtrunque ſit cautus, vt ſic declinet Manuhæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſque ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne ſe coniungat Manicheis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſeruet, vt in alteros irruat. Quis igitur Caietano in hoc credat, ac non potius Auguſtino coram Apoſtolica Sede hoc proteſtanti? Sed dices, impetu diſputationis Auguſtinum extra ſibimet ſtatutos à ſe limites excurrere, hoc eſt extra *lineam neceſſariæ veritatis*, vt loquitur teſtium conductor. Miror Annatum, qui capita epiſtolæ Celeſtini ad Gallos annexa, ipſius Celeſtini eſſe putat, imò, quæ eſt hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitauit quidem, hanc crambem iterum recoxiſſe. Vetus illa fuit calumnia à Semipelagianis Auguſtino oppoſita, vnde eoſdem falſarios obloquurores Pontifex reiecit, vt S. ſuperiori diximus, cuius ſanè verba, cum illi accuſationem repetant, pro defenſione nobis etiam repetenda ſunt, hæc enim ſcribir: *Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantur, piiſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Sed Annatus, qui ſolam appendicem epiſtolæ, *Profundiores verò &c.* ante oculos habuit, hæc in anteriori pagina legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Auguſtinus, Celeſtino iudice, vel ſi negatis, ſaltem teſte, lineam neceſſariæ veritatis non exceſſit. Quis autem vnius Caietani teſtimonium S. Celeſtini Papæ conteſtationi præponendum ducat?

S. III.

Cardinales Perronius, Valerius, ac S. Carolus Borromæus minus rectè contra S. Auguſtinum adducti.

SEquitur quintus accerſitus ex Gallia Perronius & purpura, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clariſſimus, cuius ſunt hæc verba, inquit Annatus: *Sat monui in quarta mearum obſeruationem nos admodum diſtinguere proprias S. Auguſtini opiniones, dum loquitur, vt priuatus Doctor, & eiuſdem narrationes, quibus loquitur, vt teſtis vſus communis Eccleſiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis ſuæ communi conſenſui conformia ſunt; ab vnis ſiquidem argumentari nos tantùm probabiliter, ab alijs demonſtratiuè.* Benè ille quidem, ac dignè de Auguſtino ſenſit; quis enim priuatas Auguſtini ſententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intra fidei canones refert? At hic controuertitur, quid de Auguſtini auctoritate Perronius ſentiat in quæſtione de prædeſtinatione, & gratia. Nam de Auguſtini auctoritate *in ijs, quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant*, teſtimonia te producturum in ipſo titulo libri octaui ſpoponderas. Liceat mihi Auguſtini huc verba inflectere: *Ingredere*, Perroni, *ingredere, & conſide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te ſeparauit, opus eſt tua, & maximè tua ſententia.* Lib. 1. con. Iul. cap. 6. Arrige Annate aures, Perronius ſuum de Auguſtino teſtimonium profert: *Auguſtinus Maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò* OS, *&* LINGVA VETERIS ECCLESIAE *quantùm ad illam de gratia doctrinam.* Lib. 1. Reſp. ad Regem Angliæ cap. 12. *Quid te igitur*, addit Auguſtinus, *adiuuit quòd* Perronij, *tanquam tibi ſuffragaretur, teſtimo-*

teſtimonium, poſuiſti? Vis ſcire an ſuam de prædeſtinatione ſententiam docuerit Auguſtinus *ut priuatus Doctor*, an *ut teſtis uſus communis Eccleſiæ*? Audi ipſummet hæc dicentem lib. de dono perſeu. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædeſtinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua ſollicitudine nunc defenditur, nunquam Eccleſia Chriſti non habuit.* Non igitur ea in re loquutus eſt Auguſtinus, vt priuatus Doctor, ſed vt tradit Perronius, vt *os, & lingua ueteris Eccleſiæ*. Quare quis non indignetur Annato, qui eos contra Auguſtinum teſtes nominat, qui S. Doctoris ſententias ad cœlum vſque laudibus efferunt?

Itane ſextum contra Auguſtinum teſtem dabit Verona noſtra Auguſtinum, vt ais, *recentiorem* Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhetor. Eccleſ. cap. 42. horum Clericos monet: *Beatis Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant. Ita enim acumine ingenij præſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputauit, ut non mediocri ingenio præditi uiri eius libros legentes in errores aliquando lapſi ſint.* Hoc egregium ſcholion affingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud eſt, quàm id ipſum, quod monentem audiuimus Bonauenturam, Auguſtinum plus dicere aliquando, & minùs uelle intelligi.* O præclarum noſtri commentatoris commentum! Cardinalis Valerius nonnullos Auguſtinenſium librorum Lectores lapſos in errores ſcribit, quòd ſubtiliſſimum Auguſtini ſenſum minimè aſſecuti ſunt, Annatus ex Valerio inde lapſos dicit, quòd Auguſtinus diſputans plus quandoq; verbis excurrit, quòd non eſt de difficilibus *tam ſubtiliter*, vt ait Valerius, ſed *tam incautè*, vt interpres contendit, diſputaſſe. O Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antiſtes Auguſtiniani ingenij acumen, atque in diſputando ſubtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, aſſequi nequiuere, commendat: Annatus inde contra Auguſtinum exceſſuum accuſationem ſtruit, ac teſtem contra S. Doctorem illum ſe dare fingit, qui eſt eiuſdem Auguſtini eximius laudator. Eos ſanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapſos fuiſſe, Auguſtini-ne, an ipſorum, qui Auguſtinum non intellexerunt, culpa eſt? Quis autem neſciat, plurimos profundos quorumdam Sacræ paginæ verborum ſenſus non aſſequentes hæreſes ruiſſe? Itane in Sacri eloquij Authorem Spiritum S. culpam deuolu mus, an non in ipſorum potiùs petulantiam, qui vltra ingenij vires ſeſe euehere conati ſunt? Hinc eruditè Facundus Hermianenſis Epiſcopus, qui pro tribus capitulis ſub Iuſtiniano ſcripſit in lib. con. Mocianum ait: *Quid autem*, inquit, *in hoc miremur, neque enim meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Prophetæ, quàm Apoſtoli, & Euangeliſtæ, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi ſuos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, S. Carolum Borromæum Valerium ad illud opus ſcribendum excitaſſe, idemque abſolutum approbaſſe, vnde vti Valerius, ita & S. Carolus contra Auguſtinum ſtare Annato viſus eſt: *Vt ideo*, inquit, *uideri poſſit, ac debeat unum hoc teſtimonium eſſe duorum uirtute, ac Sanctitate Eminentiſſimorum Cardinalium.* Ita contrarium S. Doctori S. Carolum facit, qui id ne ſomniauit quidem. At cum Valerius pro Auguſtino loquatur, ſuppar illi Borromæus addendus eſt. Sed age, ipſius S. Caroli de Auguſtino teſtimonium proferamus. Ille in epiſtola ad Ciuitatem Mediolanenſem ait: *Nemo eſt, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructus attulerit Eccleſiæ Dei magnus illius Doctor Auguſtinus; Extinxit in Africa Manichæos, expulit Donatiſtas, in nihilum Pelagia-*

nos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresiarcham confutauit, & vt vniuerſa paucis complectar, omnia venena aduersùs Orthodoxæ Religionis puritatem à Dæmone eructata, ſuſtulit. Hinc factum eſt, vt ex illius doctrina, & à Patribus eundem ſubſecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academijs tot Eccleſiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint. Et hæc quidem fuit ſanctiſſimi Mediolanenſis Antiſtitis de D. Auguſtino ſententia.

§. IV.

Falli eos, qui S. Auguſtinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuiſſe calumniantur.

POſt purpuratos teſtes ingentem aliorum Scriptorum cateruam contra S. Auguſtinum trahunt, quos ſigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti claſſes redigam, ſi qui plures in eandem de Auguſtino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus libro 8. Adamus par. 3. Cal. deſtr. capit. 7. & Decampſius libro 3. hæreſ. Ianſ. diſp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquenſem Antiſtitem in epiſt. præfixa oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de lib. arb. & Sixtum Senen. in præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Auguſtinum interdum libero arbitrio fuiſſe iniquiorem. Vetus ea quidem, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia eſt. Iulianus lib. 1. oper. imper. cap. 54. ſcribit contra Auguſtinum: *Liberum arbitrium in natura hominis perſeuerat, quod vt tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apoſtolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex epiſtola Proſperi ad Rufinum, cuius verba data ſunt §. 1. Quanta autem veritate hanc à ſe calumniam Auguſtinus propulſauit, illos ſolùm neſcire arbitror, qui S. Doctoris libros nec à limite ſalutauerint. Totus liber de gratia, & libero arbitrio pro humana libertate decertat; initio ſtatim hæc ſcribit: *Quoniam ſunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium, hinc aliquid ſcribere ad veſtram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui ſimul Deo ſeruitis, compellente mutua charitate curaui.*

Genebrardus ait: *Auguſtinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senenſis pag. 875. teſtatur Sanctum Doctorem *minus interdum, tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati.* Hi quidem INTERDVM libero arbitrio minùs æquum S. Doctorem fuiſſe affirmant. At Decampſius proximè nominatus de ijſdem ſcribit: *S. Auguſtinum* PERSAEPE *libero arbitrio minùs æquum fuiſſe affirmant.* Neq; hic fideliter teſtium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senenſi Auguſtinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de grat. Chriſti cap. 47. *Sed quia iſta quæſtio, vbi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cum verò Iulianus obieciſſet Auguſtino, dicere ipſum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, reſpondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, vt putetur auferri.* Albertus Pighius ineptiſſimus S. Doctoris cenſor eſt, nam libro 3. de libero arbitrio hæc in S. Auguſtinum

num effutire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parum illi, quàm poteſt, tribuit: eius facultatem vel extenuat, vel diſsimulat; vel eludit, certè omnibus viribus deijcit.* Quis autem impudentis hominis teſtimonio credat, cum S. Hormiſdas Papa in epiſtola ad Poſſeſſorem ſcribat: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licèt in varijs libris B. Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abunde poſsit cognoſci &c.* Itaq; Auguſtini doctrina de libero arbitrio doctrina Eccleſiæ eſt. Non igitur iniquus eſt Auguſtinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non ſuffocat; nam peſſimum alioqui Eccleſia Magiſtrum ſequeretur. Quis etiam non ſpernat ineptum Pighij conſilium, quo monet ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos eſſe potiùs libros S. Doctoris ad Catholicos datos, quàm reliquos contra Pelagianos ſcriptos. Stultè: quaſi diuerſa in alterutris via abierit. Irriſit hoc Maſſilienſium effugiũ, quo S. Doctoris libros vniuerſos recipere recuſabant, S. Proſper in fine libri cõtra Collatorem: *Maneat*, inquiens, *planè maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, & vt inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.*

Porrò ſi quæramus, vndenam ijdem Scriptores moti ſint, ad Auguſtinum tanta calumnia onerandum? Reſpondet Decampſius citatus, quòd Auguſtinus dixit, peccato Adæ *amiſſum, ac perditum liberum arbitrium*. Quod in Enchiridio cap. 30. his expreſſit: *Libero arbitrio malè vtens homo, & ſe perdidit, & ipſum.* At eadem ferula vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui ijſdem verbis Sanctiſſimi Magiſtri ſenſum definiere. S. Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fœdauit, ac* PERDIDIT, *bono ſuffragante natura beatus efficiatur.* Concilium etiam Arauſicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi non poteſt reparari; quod* AMISSVM, *niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi.* Quis enim neget Adamum amiſiſſe poteſtatem benè, ac meritoriè operandi ob peccatum commiſſum? Sanè hæc eſt S. Innocentij definitio in epiſtola ad Patres Carthaginenſes: *Liberum enim arbitrium*, inquit, *ille perpeſſus, dum ſuis inconſultiùs vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodum exinde exurgere poſſet inuenit; ſuaq; in æternum libertate deceptus huius ruinæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia releuaſset aduentus.* Audiatur interim ſui interpres Auguſtinus apud Apoſtolicam Sedem ſua dicta exponens: *Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum natura periſſe non dicimus, ſed ad peccandum valere in hominibus ſubditis Diabolo, ad benè autem, pièq; viuendum non valere, niſi ipſa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, ſermonis, cogitationis adiuta.*

Lib. 1. ad Boniſ. c. 3. & Lib. 2. cap. 2.

S. V.

Falli item eos, qui dicunt S. Auguſtinum contra Arium ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinaſſe.

DVos alios teſtes contra Auguſtinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Muſſum Epiſcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum

gum

gum Ioannem Scotum pag. 872. Ille quidem in cap. 5. epiſt. ad Rom. ait: *Non ergo nos moueat Auguſtinus uel tantillum. Hoc eſt enim illi peculiare, ut cum aliquem expugnat errorem, tanta uehementia illum exaggeret, ut alteri oppoſito cauſam præbere uideatur. Ita cum Arium inſectatur, uidetur fauere Sabellio, cum Sabellium Ario, cum Pelagium Manichæis, cum Manichæos Pelagio.* Iſte verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. ſcribit: *Et ita multùm ponderandum eſt, contra quos hæreticos ſancti ſunt loquuti, ſicut Auguſtinus contra Arium uidetur quaſi declinare ad Sabellium; & è conuerſo: ſimiliter uidetur contra Pelagium declinare ad Arium.* Rectè corrigit Annatus dicendum forte *Manichæum.* Hæc quidem illi.

At enim modeſtè loquitur Muſſus, ait enim Auguſtinum contra Arium diſputantem *uideri* Sabellio fauere, mitiùs Subtilis hoc ipſum expreſsit, addidit enim *quaſi uidetur.* Quod non ob ineptam Auguſtini methodum, ſed ob myſterij difficultatem, ac Lectorum quorundam minùs perſpicax ingenium dixere, quæ libenter, vti notauimus, concedit Auguſtinus, & tamen Annatus ait eadem pagina 872. *Quo factum ſit, quemadmodum antea ex alijs referebamus, vt Auguſtinus declinarit in oppoſitum:* cum tamen illi viſum fuiſſe, vel quaſi viſum fuiſſe declinare ſcribant. At quod Recentiores inde velint conuincere, S. Auguſtinum contra Arium diſputantem ad Sabellium declinaſse, patens calumnia eſt, numquam enim contra Arium diſputans, atq; vnitatem eſsentiæ adſtruens viſus eſt perſonas in vnum confundere, vt fauere Sabellio dicendus ſit. Auguſtini dictum vel vnum producant, & cauſam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeo exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, vt Auguſtinus, qui media ipſius viæ linea inceſsit. Vnum, & alterum teſtimonium proferam, quo aduerſarij falſitatis penitus conuincantur.

S. Doctor tract. 37. in Ioannem ita Hipponenſes ſuos alloquebatur: *In errore Sabellianorum vnus eſt ſolus ipſe Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius eſt quidem Pater, alius filius, ſed ipſe filius non ſolùm alius, ſed etiam aliud. Tu* IN MEDIO *quid? Excluſiſti Sabellianum, exclude & Arianum. Pater Pater eſt, Filius Filius eſt, alius, non aliud; quia* ego, & Pater, *inquit,* vnũ ſumus, *ſicut etiam heſterno die, quantùm potui commendaui. Cum audit,* ſumus, *abſcedat confuſus Sabellianus, cum audit,* vnum, *abſcedat cõfuſus Arianus. Gubernet Catholicus* INTER VTRVMQVE *fidei ſuæ nauigium, quoniam cauendum eſt in vtroque naufragium.* Quid eruditiùs, quid ſubtilius, quid verius dici potuit? Paſsim hoc Populo inculcabat, quò regia inter Sabellium, & Arium via procederet. Omnino audiendus eſt iterum Auguſtinus tractatu 71. in Ioannem vbi elegantiſsimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, ſed non eodem modo, ſicut eſt falſum contrarium vero, ſed ſicut ſunt inter ſe duo falſa contraria. Errando in diuerſa itis,* IN MEDIO *eſt via, quam relinquitis. Inter vos ipſos longiore interuallo ſeparati eſtis, quam ab ipſa via, cuius deſertores eſtis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros tranſire nolite, ſed hinc, atq; illinc ad nos venientes, inuicem vos inuenite. Sabelliani agnoſcite, quem prætermittis; Ariani æquate, quem ſubditis, & in via vera nobiſcum ambulabitis: eſt enim quod inuicem ex uobis alteri ex alteris admoneri utiq; debeatis. Audi Sabelliane: Vſqueadeo non ipſe Pater, ſed alter eſt Filius, ut eum Arianus inæqualem aſſerat Patri. Audi Ariane: Vſqueadeo filius æqualis eſt Patri, ut Sabellianus eundem eſſe dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiſcum ambo conſiſtitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter eſt à Patre, ut conuincas*

cas Sabellianum, & æqualis est Patri, vt conuincas Arianum. Vtrisque enim clamat: Ego, & Pater vnum sumus. *Quod ait, vnum, audiant Ariani, quod ait*, sumus, *audiant Sabelliani; & nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani.* Ita-ne, si superis placet, qui non modò regia via semper incessit, sed qui eandem posteris non dicam digito monstrauit, sed pedibus fecit, extra orbitas excurrisse, & ad extrema declinasse dicetur? Ego quidem priùs credam, reapse Solis currum ductante Phaëtonte extra Eclypticam præcipitem actum, quàm illis Augustini excessibus præstem fidem.

S. VI.

Expenduntur illorum testimonia, qui S. Augustinum nouitatis accusant.

ISti quidem tres Præsules sunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus satis exaggerat: nempe Claudius Xaintes in lib. Atheis. Cal. tit. de prædestinatione, Ambrosius Catharinus in libello itidem de prædestinatione, Hieronymus Osorius lib. 9. de Iustitia, qui S. Augustini doctrinam de prædestinatione, & reprobatione nouitatis accusant, quasi senserit contra sententiam omnium Patrum, qui eundem præcesserunt. Vetus sanè contra S. Augustinum Semipelagianorum cantilena est, vt ex literis Prosperi patet, cui S. Doctor hæc reponit lib. de prædest. SS. cap. 14. *Quid igitur opus est, vt eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad soluendum quæstione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur.* Sed hac de re pluribus alibi dictum est. Sanè Clemens VIII. in disputationibus de Auxilijs Molinæ sententiam ad Augustiniani dogmatis de prædestinatione amussim exegit, & Faustus Reiorum Episcopus inde præcipuè reiectus est, quòd S. Doctoris de prædestinatione sententiam impugnauit, quam Patres Augustinum subsecuti, Prosper, Fulgentius, Cæsarius, atque Africani Episcopi in Sardinia exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigius, Prudentius, alijque propugnarunt, quibus S. Thomas cum meliori Scholasticorum parte consensit.

Illud tamen notandum venit, horum trium Episcoporum contra Augustinum testimonia Recentioribus ipsis non exactè probari. Moraines disput. 9. num. 57. cum hæc parum honorifica de S. Doctore Claudij Xaintes verba recitasset: *Pro resolutione fidei meæ, quam Ecclesiæ Catholicæ iudicio submutto, censeo D. Augustinum nimio contra Pelagianos ardore incensum nimis præcipitanter sententiam, & consensum prædecessorum suorum contempsisse*, hanc ipsam censuram improbans ait: *Hucvsque Episcopus Ebroicensis, qui, vt opinor, & pace illius dictum volo, consultiùs fecisset, tantique Doctoris auctoritati conuenientiùs, si semper, & constanter quæcunque dixit Augustinus, in sensum illum commodum exposuisset, & non tantam in opinando inconstantiam ei tribuisset.* Dixerat enim Sanctesius Augustinum varium ea in sententia fuisse. Ambrosius Catharinus in libro de præscientia, & prædestinatione adeò aduersus S. Augustinum procax est, vt bilem mouerit vel ipsi Vasquio, vnde his Catharinum increpat 1. p. disp. 90. num. 11. *Contra Augustinum parùm modestè loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo explica-*

tam maledictis procaciter fertur &c. At in hoc turpiſsimè certè Catharinus lapſus eſt, tum quòd non intelligens mentem Auguſtini, ipſum impudenter impugnat, & reprobat, tum quòd ipſe Auguſtinus contra Maſsilienſes, & alios à Celeſtino Primo in epiſtola prima ad Epiſcopos Galliæ honorificè defenditur. Et ibi recitato Celeſtini elogio addit, *hoc Celeſtini teſtimonium ſufficere, vt os ipſi Catharino obſtrueretur.* Accedant ex Hiſpania duo Dominicanæ familiæ nobiliſſimi Doctores, qui hominis in Auguſtino impugnando licentiam caſtigant. Dominicus Soto in cap. 9. epiſt. ad Roman. *Non potuit*, inquit de Catharino, *hic Reuerendus Pater citra temeritatis notam non ſolùm Auguſtinum, verùm Sanctos omnes noua, inauditaque ſua commentatione contemnere.* Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: *Edidit tres libellos de prædeſtinatione, in quibus nihil eſt eruditionis, ſed plurimùm erroris.* Quis verò quantuſue fuerit iſte S. Auguſtini reprehenſor, & vnde emerſerit, tradit Soto in apologia de certitudine gratiæ initio his ipſum Catharinum alloquens: *Iam ætate prouectus ex Iuriſconſulto* (trigeſimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ familiæ nomen dedit) *Theologus derepentè prodiſti, ſimul & audire cœpiſti in ſcholis, & contra egregios ſcholarum Doctores ſcribere.* Tantæ authoritatis apud ſuos habet Catharinus. Cæterùm non poſſum non indignari Annato, hanc gloſſam pag. 866. Catharini teſtimonio appendenti: *Ambroſij Catharini iudicium eſſet meritò ſuſpectum, ſi quam profiteretur interdum in Auguſtino deſerendo libertatem vſurparet ſolus. Sed tanta cæterorum Doctorum conſpiratio ſatis oſtendit, Catharinum in ea re, non vt Catharinum, qui ſuo ſæpè ingenio nimiùm indulſit, ſed vt Eccleſiæ Catholicæ Archiepiſcopum, & Doctorem id ſenſiſſe &c.* Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædeſtinatione ſcripſit antequam eſſet Antiſtes, nam editi ſunt Pariſijs anno 1541. Ille verò Minorenſis Epiſcopus in Picentinis dictus eſt anno 1546. die 27. Auguſti ex tomo 7. Italiæ Sacræ Vghelli, Archiepiſcopus verò Compſæ anno 1552. die 3. Iunij. Non itaque locutus eſt, vt Archiepiſcopus Eccleſiæ Catholicæ, ſed teſte Soto vti nuperus *ex Iuriſconſulto Theologus* in ijs libris, in quibus, aſſertore Bannesio, *nihil eſt eruditionis, ſed plurimùm erroris.* Hinc factum eſt, vt Catharinus Iuris peritus in illis libris ſæpe laudarit Codices, & Digeſta, vt ſuas de prædeſtinatione opiniones Theologis perſuaderet.

Reſtat Oſorius, de quo hæc habet Gabriel Vaſquez 1. p. diſp. 89. cap. 8. num. 62. *Alterum, in quo hi Auctores* nempe Catharinus, Camerarius, Oſorius, *fuerunt decepti, eſt, quòd putarunt Græcos Patres Auguſtino contraria docuiſse, quasi aſſereret Auguſtinus, homines ad gloriam ſine meritis electos fuiſse &c.* Itaque Vaſquio teſte, Oſorius deceptus eſt. Annatus libro primo ſui Auguſtini à cap. 2. vſq; ad nonum fuſiùs conatur probare, Auguſtinum non ſenſiſſe contra antiquos Patres, & præcipuè cap. 6. vbi Fauſtum contra Auguſtinum loquentem inducit. Qua ergo ratione Auguſtinum illis teſtimonijs oppugnat? Quòd ſi dicat recitare ſe, quid illi ſenſerint, non quid illis ſentiendum fuerat de Auguſtino, hoc nobis ſat eſt, haud plenè eos teſtes Recentioribus probatos eſſe, quorum ipſis fatentibus, primus *minùs conſultè locutus*, alter *impudens, parùm modeſtus, & protax, vnò nec mentem Auguſtini intelligens.* Poſtremus denique *deceptus* dicitur. Annate, hos contra Auguſtinum teſtes? Sed alios modò audiamus.

§. VII.

Teſtimonia Driedonis, Taperi, Medinæ, & Vallofilli contra S. Auguſtinum producta falſata eſſe, nec fideliter recenſita.

ANnatus quaſi lippis, imò cæcis ſcriberet, auſus eſt eos contra S. Auguſtinum teſtes aduocare, qui vel maximè S. Doctoris auctoritatem tuentur, quod ſanè niſi varijs technis vſus præſtare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citra vllam contrariam interpretationem non modò Auguſtinianos ſe probant, ſed Auguſtinianiſſimos; nouis enim verbis inſolitæ Recentiorum aſſertiones caſtigandæ ſunt. Quò verò fidem teſtibus paret, aliqua eorum verba diſſimulat, alia detruncat, alia mutat, graui contra tot Doctores iniuria.

In primis appellat Driedonem, teſtatus pag. 878. hæc ſcripſiſſe: *Neque ſentire contra diuinam gratiam, neque ſi fallatur, pernicioſè falli eum, qui quamuis Auguſtinus aliter ſentiat, generalem agnoſcit erga omnes homines, cum primùm ad vſum rationis perueniunt, bonitatem, vt eos iuvet peculiaribus auxilijs.* Driedo eò loci, nempe in lib. de capt. & redempt. gen. hum. cap. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediatè ante illa verba ab aduerſario adducta hæc tradit: *Quamuis* TVTIOR *viuat quiſquis cum venerabili Patre Auguſtino non per auxilia ſufficientia ex æquo omnibus adultis propoſita, ſed per diuinam miſericordiam, & iuſtitiam à curioſis hominum quæſtionibus ſe abſoluit, humiliatus ſub potenti manu Dei.* Deinde quam ibi inſinuat de auxilijs communibus ſententiam locum in parvulis non habere oſtendit, quo inſolubili argumento S. Auguſtinus illam ſemper impugnauerat. At qui ſecus ſentiat, *non falli*, inquit, *pernicioſè, ſi fallitur, nec contra diuinam gratiam ſentire.* Nam contra iuſtitiam potius ſentit, quàm contra gratiam, nec pernicioſè, ſed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, vt Auguſtini in fine lib. 6. con. Iulianum verba, velis nolis, tibi ingeram, *miſerabiliter falleris, vel etiam deteſtabiliter falleris*, quando Driedonem contra Auguſtinum teſtimonium dicere tibi fingis, qui TVTIOREM S. Doctoris ſententiam conteſtatur.

Rurſus adducit eundem Driedonem lib. 1. de lib. arb. cap. 2. par. 5. vbi ait: *Ex Scripturis Sacris ab Auguſtino adductis ſuper hac re non expreſsè, & efficaciter concludi poteſt, infantes ſine baptiſmo decedentes ſupplicio æterni ignis eſſe cruciandos.* Additque Annatus nobile ſcholion: *En vt inefficaces fatetur adductas ab Auguſtino ex Scriptura Sacra probationes, vtque optioni ſtudioſorum permittit, vt illum, aut ſequantur, aut deſerant.* Intelligit Driedo teſtimonia ſcripturæ ab Auguſtino allata non efficaciter, hoc eſt, haud demonſtratiuè probare pœnam ſenſus puerorum in inferis; nam immediatè hæc de vtraque ſententia præmiſerat; *Cum neutra videatur efficaciter ex Scriptura Sacra demonſtrabilis.* Neque hanc ſententiam demonſtratiuè probatam nos contendimus; aliàs nullus poſſet oppoſitum tueri. Neque optionem facit, vt Auguſtinum vel ſequamur, vel deſeramus. Nam Auguſtino etiam illa in opinione nobis inhærendum eſſe exemplo docuit, hæc adſtruens: *Vt ergo, quod nobis* PROBABILIVS, *ſcripturiſque ſacris magis conſonum videtur, afferamus, arbitramur huiuſcemodi parvulos ſenſibili*

quadam molestia, seu afflictione ab igne, & in igne torqueri. Audis, Annate, eam sententiam, quam tu pag. 858. tanquam *crudelem* detestaris, à Driedone adstrui probabiliorem, ac Sacræ paginæ magis consonam? Augustino igitur militat doctissimus ille vir, neq; vlla arte in Recentiorum castra abduci potest, sed inane tantùm illius nomen fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magistro supparem submittunt Ruardum Taperum ex eadem Louaniensium Academia Doctorem, quem hæc contra Augustinum scribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis consentanea est Augustino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium &c.* Et deinde: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare diuinam bonitatem &c.* At est, quòd de Annato conqueramur, quippe qui verba Taperi plurimum Augustinianæ sententiæ fauentia omiserit; nam ita scribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis est consentanea Augustino,* ET PATRVM CONCILIIS, *quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium*. Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim inde non videat, quantum ponderis Augustinianæ sententiæ, teste Tapero, accedat? Illa igitur consultò omisit. Quare iure cum Augustino lib. 4. con. Jul. cap. 8. hic liceat exclamare: *Vt appareat de re tanta, quibus abs te fraudibus disputetur*. Addit Annatus, significare Taperum, eandem sententiam esse Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de pœnitentia. Hinc insultat pag. 886. *Adrianus quoque Sextus iuxta id, quod retulimus antea ex Ruardo Tapero, iungendus erit*. Sed profectò nullas nobis præstigias facies. Quid scripsit Adrianus citatus in fol. 5. dubij 5. *Ex his respondeo ad quæsitum* modò proferimus: *Eam misericordiã, ait, vt probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, qua sufficienter eis assistit, & suam gratiam offert, qua pro extremo saltem virium laborando, possent peccati indulgentiam promereri, vt in hoc differentia sit viatorum ab ijs, qui transierunt terminum. Si tamen contrarium faciat, idest, si non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus, quod apud Doctores dubium, & incertum est, nequaquam iniustitia argui posset*. Vides primò dicere, se probabiliter hoc tenere. Vides 2. Adriano teste dubium, & incertum esse illud principium: *Facienti, quod in se est, Deus non denegat gratiam*, quod Recentiores putant esse certissimum. Vides 3. Deum haud reprehendi posse, si laborantibus pro viribus adhuc deneget gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologia non conueniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclamandum est cum Augustino: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & scientiæ Dei*. Cum tamen Recentiores hanc S. Augustini exclamationem non modò non imitentur, sed irrideant, quod ex Ioanne Adamo superiùs fuit manifestum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicani instituti Theologus, eius verba sic recitat Annatus pag. 875. *Sine dubio sententia est Augustini, quòd homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsa. Non placet tamen Doctoribus*. O integræ fidei exscriptorem! Medina eo loci adducta sententia nonnullorum asserentium diuersam esse virtutem operandi hominis stantis, & lapsi ait: *Quæ sine dubio videtur esse D. Augustini sententia*. Quæ ita recitat Annatus: *Sine dubio sententia est Augustini*. Falleris, ò bone Vir, non ita scribit Medina: *Videri* ait, non verò *esse* reapse illam Augustini sententiam; tu verò illud verbum *videri* abradis, quo ex Medinæ vocibus Augustino acriùs insultes. Sed nec ait: *Non placet tamen Doctoribus* relege, & videbis ita scribi: *Non placet tamen viris* DOCTIORIBVS, quibus eam aliquibus,

bus, ſed fortè minùs; vt ille quidem putabat, doctis ſententiam placere ſignificat, eos autem tacito nomine paulò ante indicauerat. Sed alia rurſus audienda eſt obiectio. Etenim recenſita Medinæ ſententia exclamat Recentior ille pag. 876. *Atq; hac ratione hic Auctor indubitatam Auguſtini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam eſſe fatetur, &* SIBI *ſine vllo fidei violatæ, vel ſpretæ antiquitatis ſcrupulo.* Bellè hæc ſibi Annatus fingit. Medina ſua ip... ſententia recitata apertè proteſtatur ſe non habere aduerſarium Auguſtinum. Hæc ſunt eius verba: *Neq; D. Auguſtinus huic noſtræ ſententiæ vllo modo aduerſatur.* Et audes coram iudicibus, affirmare Medinam fateri, *ſibi eſſe contrariam Auguſtini doctrinam?* Egregiè Auguſtinus contra Iulianum lib. 4. cap. 8. *Quis non expectet,* inquit, *ſapientiam diſſerentis, qui fidem cognouerit mentientis.*

Eadem fide, animoq; Annatus pag. 870. ad tribunal contra Auguſtinum Ferdinandum Valloſillum vel nolentem trahit, qui *multis locis*, inquit, *ſatis indicat liberam eſſe ab Auguſtino interdum diſcedendi copiam.* Dein plura Valloſilli teſtimonia producit, in quibus tamen hic adeo conſtanter cum Auguſtino ſtare ſe profitetur, vt mecum ſanè illa reputans, in eam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitaſse: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis adeo palmares hallucinationes (non enim impoſturas dicam) ſuſpicari. Verùm eadem obiecta excutiamus. *Multis locis*, ait, *ſatis indicat liberam eſſe ab Auguſtino interdum diſcedendi copiam, vt quæſito 13. in 2. Tomum Chryſoſtomi, dum quærit cauſam prædeſtinationis, & reprobationis.* At cur Valloſilli verba contra Auguſtinum non producis, quod cæterorum teſtimonia referens præſtitiſti? Sanè quia nulla ſunt; debui dicere, contraria ſunt. Etenim adeo mordicùs Auguſtinianæ ſententiæ de gratuita prædeſtinatione adhæret, vt ibidem dicat: *Opinio contraria non eſt probabilis, licèt non hæretica, & nullus eam deberet aſſerere in ſcholis, neq; alibi.* Et hunc dicis in diſputatione de prædeſtinatione facere *liberam ab Auguſtino diſcedendi copiam?* Rurſus ibidem, nempè quæſito 13. Chryſoſtomi teſtimonijs explicatis addit: *Auguſtinus Patrono non indiget, nam cum prius huic dogmati conſtanter adhæſiſſet, re tamen diligentiùs perſpecta, opinionem locis innumeris retractauit.* Nempè Deum homines prædeſtinare ex præuiſis meritis fidei naturalis. Addit aduerſarius: *Et quæſito 18. in 3. Tom. S. Auguſtini, vbi diſputat, an poſsint aliæ virtutes eſſe ſine fide, & ſic loquitur &c. Non enim S. Thomas conſentit cum Gregorio Ariminenſi, neq; cum B. Auguſtino, quòd omnes actus infidelium ſint peccata.* Reſpondemus Valloſillum hæc dixiſſe ex aliorum ſententia calamo ad alia properante; nam quæſito 22. in D. Ambroſium, vbi ex profeſſo quæſtionem illam agitat, & ad quam ſe refert tom. 7. Aug. quæſ. 18. & 19. & tom. 8. quæſ. 3. & alibi, apertè S. *ad argumenta Gregorij* in reſponſione ad 4. tradit, S. Auguſtinum non idem ſenſiſſe cum Gregorio Ariminenſi de operibus infidelium. Et in tom. 3. quæſ. 18. ſcribit, de virtutibus infidelium S. Auguſtinum *ſenſiſſe cum S. Thoma.* Et tom. 8. quæſ. 3. ait de eodem S. Doctore quærens, an omnia infidelium opera ſint peccata: *Et ita in re conuenit cum communi ſenſu Eccleſiæ, & cum doctrina Doctorum Scholaſticorum.* Et hæc eſt Valloſilli de Auguſtino ſententia.

Pergit Annatus: *Et quæſito 25. in 3. tom. Auguſtini, vbi concludit timorem ſeruilem tum bonum, tum meritorium eſſe, quamvis Auguſtinus videatur illi aliud ſenſiſſe, in quo fortè Valloſillus deceptus eſt.* Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi

ait de Auguſtino, vt fingit Annatus; in fine tamen quæſiti eiuſdem S. Doctoris dictum interpretatur, nec vſpiam ſcribit, ſibi videri, Auguſtinum aſſeruiſse, timorem ſeruilem non eſse bonum. Vnde non ſolùm ille Recentior in S. Auguſtinum iniurioſus eſt, verùm etiam in ipſum Valloſillum, quem *deceptum* dicit, ea de Auguſtino pronunciando, quæ ne ſomniauit quidem. Addit quartò. *Et quæſito 10. in 10. Tom. vbi dicit Auguſtini ſententiam de cauſa reprobationis diſpliciuiſse pleriſq; veterum Patrum*. Benè: at ſtatim quinam fuerint illi Patres ſignificat, nempe *Maſsilienſes, & Fauſtus Reienſis*. Hæc tamen ſiluit Annatus, videbat enim illos Patres eſse Semipelagianorum Magiſtros, Hoc eſt, nullius prorſus auctoritatis. Porrò ibidem Valloſillus confutat Catharinum S. Auguſtini ſententiam reprehendentem, & concludit: *Non ergo eſt, cur Catherinus in prologuio ſui libelli diceret, ſe punctum prædeſtinationis vera ratione attigiſse, quæ Auguſtinum, ac cæteros antea Patres celata ſemper fuiſset*. Tandem ſic concludit: *Et quæſito 30. in 4. tom. vbi reſponſionem ad oppoſitam ſibi authoritatem Auguſtini in ea quæſtione, num liceat vxori de conſenſu mariti fornicari, ſic exorditur: Pro B. Auguſtino reſpondemus, quòd quid ſecundùm veritatem tenendum ſit, definiuimus*. Ita truncatum teſtimonium Valloſilli refert Annatus, vt putetur parui habita Auguſtini auctoritas, nam ille Scriptor ſtatim addit: *Et ipſe tantùm propoſuit quæſtionem, an in caſu vxor poſsit licitè fornicari, accedente conſenſu viri, in quo ſenſu Doctores ſcholaſtici quæſtionem non diſputant*. Poſtea aliam explicationem annectit: *Secundò dicimus B. Auguſtinum caſum non definiſse, quod ex verbis eius conſtat, poſtquàm enim caſum propoſuit, concluſit ſic aſserens*: Nihil hic in alteram partem diſputo, liceat cuique exiſtimare quod velit &c. *Ex qua litera conſtat, quòd cum dicat, liceat cuique exiſtimare, quod velit, quòd definitè nihil aſseruit, ſed opinioni, & iudicio aliorum exiſtimandum reliquit*. Hæc doctiſſimus ille Epiſcopus, qui ſumma diligentia, atq; ingenti labore quæcunq; dubia in vniuerſis S. Auguſtini voluminibus occurrere poterant, explicuit, vnumq; præſertim oſtendendum ſibi propoſuit, nil falſi alicubi ab Auguſtino aſsertum fuiſse. Quare quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc ſtrenuiſsimum S. Doctoris defenſorem contra eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipſorummet ore ea loquentem, quæ non modò non dixit, ſed quæ ab Auguſtini ſenſibus procul abeſse ſolidiſsimè demonſtrauit?

§. VIII.

Viguerij, Soti, Fabri, Horantij teſtimonia diſcuſsa.

Recentiores licèt in ſuperiori teſtium repetitione conuicti ſint, ora tamen Iudicum aſpicere, ne dum ſua iterum contra Auguſtinum aperire non erubeſcunt, imò nouos contra S. Doctorem teſtes adducunt, ita vt ſi teſtium numero certandum foret, verendum eſset, ne illorum multitudine Auguſtinus obrueretur: Sed re nobis hucvſque feliciter ſuccedente animoſiores facti, ad reliquorum teſtium examen accedimus.

Ioannes Viguerius pag. 872. nominatur, quòd §. 6. de peccato originali hæc ſcripſit: *Præterea in hoc non tenetur D. Auguſtinus. Vnde Gennadius de viris illuſtribus de eodem Auguſtino loquens ait*, licèt minùs capacibus dubitationem de abor-

abortiuis fecerit; error tamen illius, vt ſuperiùs dixi, multo ſermone contractus, lucta hoſtium exaggeratus, necdum hæreſis quæſtionem dedit. *Per quæ verba dat intelligere, D. Auguſtinum in hac opinione errasſe, ſed ipſum hæreticum non fuiſse, eò quòd non fuit pertinax; imò retractauit in epiſtola ad Iulianum . . . Præterea decretalis* Maiores de Baptiſmo, *in qua eſt determinatum, eos non pati pœnam ſenſus, tempore D. Auguſtini nondum edita erat. Quia idem Auguſtinus, qui ſupra modum Eccleſiam reuerebatur, ſi edita fuiſset, oppoſitum non dixiſset.* Verùm hic teſtis nullam apud Iudices fidem meretur, quòd eorum, quæ dicit, prorſus inſcium ſe propalat. In primis Gennadius cap. 38. de ſententia S. Auguſtini de pœnis parvulorum ſine baptiſmo morientium non loquitur, ſed de reſurrectione puerorum in vteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cum dixiſſet Auguſtinum ex multiloquio erraſſe, ait: *De reſurrectione etiam mortuorum ſimili cucurrit ſinceritate, licèt minùs capacibus dubitationem de abortiuis fecerit. Catholicus permanſit tamen, & error illius ſermone multo, vt dixi, contractus lucta hoſtium exaggeratus necdum hæreſis quæſtionem dedit.* Etenim S. Doctor lib. 22. de ciuit. Dei cap. 13. dubium proponit: *An abortiui partus in die iudicij reſurrecturi ſint.* Quare Viguerius verba Gennadij nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omiſit: *Catholicus permanſit tamen*, quibus periodi ſenſus variatur, errorem enim non de abortiuis Gennadius obijcit, ſed de prædeſtinatione ex abſoluto Dei decreto, vt alibi dictum eſt. Neq; enim ſententia Auguſtini de pœnis parvulorum fuit lucta hoſtium exaggerata, nam de illis Auguſtinum tantummodo dubitaſſe Semipelagiani dicebant, vt patet ex literis Hilarij ad Auguſtinum. Præterea falſum eſt, S. Doctorem ſententiam illam retractaſſe in epiſtola ad Iulianum. Etenim nullam ad Iulianum epiſtolam Auguſtinus ſcripſit. Sanè in opere imper. con. Iul. lib. 3. cap. 200. quod vltima ætate conſcripſit conſtans in eadem fuit ſententia: *Si autem*, inquit, *non eruitur de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur?* Neq; hoc S. Doctoris aſſertum damnatum eſt ab Innocentio III. in illa decretali, vt optimè notat Gregorius in 2. ſent. d. 33. q. 3. & ſuperiùs ex profeſſo oſtendimus.

Augetur teſtium numerus Dominici Soti cenſura, qua ſententiam S. Auguſtini de pœnis parvulorum perſtringit, inquiens lib. 1. de nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Auguſtinus plus iuſto videtur torquere parvulos, vnde qui eius ſententiæ ſubſcribunt, perpauci ſunt, & tortores parvulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 871. Ioannem Fabrum Epiſcopum Viennenſem hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti ſententiam adduxerat, quippe qui dixit Auguſtinum ſic opinantem *exceſsiuè locutum*. At quæſtio de pœnis parvulorum nuſquam ex profeſſo ab Auguſtino agitata fuit, ſed occaſione à Pelagianis data ſuam ſententiam pronunciauit; in ſermone 14. de V. Apoſtoli fuſiùs quidem quam alibi, ea de re loquutus eſt. Nec perpauci ſunt, qui eidem adhærent, nam Gelaſius, ac Gregorius Pontifices, Auitus, Fulgentius, Iſidorus, Synodus Sardinienſis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aelredus, alijq; Sancti Patres Auguſtinianam de parvulorum pœnis ſententiam ſecuti ſunt. Itemq; ex Theologis Gregorius, Driedo, Muſæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Conrius, ac Doctores Louanienſes communiter; quorum omnium teſtimonia indicauimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Auguſtino in

diſpu-

diſputationibus de gratia detulerit, ex cap. 2. eiuſdem libri colligitur vbi ait: *Hoc ipſum Auguſtinus agnouit, vt pleraq; alia, quæ in argumentum huius operis excogitari poſſunt; quem propterea nihil mirum ſi fermè* VNICVM CORYPHAEVM *identidem huc ſimus* PRAE CAETERIS PATRIBVS *accerſituri*. Hæc ille.

Franciſcus etiam Horantius contra Auguſtinum citatur, vir ſanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quòd cum Cyprianum, itemq; Hieronymum in quibuſdam erraſſe dixiſſet, hæc de Auguſtino ſubiungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Auguſtino longè doctiſsimo contigit. Sed quo feror? cui non?* Qui nuſquam Auguſtinum erraſſe diceret, eximia Auguſtinum laude fraudaret, duos Retractationum libros expungendo. Verùm Annato probandum erat, Auguſtinum in libris contra Pelagianos ab Horantio reprehenſum fuiſſe, hoc enim ſe Scriptorum teſtimonijs euicturum ſpoponderat. Audite interim quæ ſit illius Scriptoris de Auguſtino iudicium. Ille lib. 1. cap. 51. vbi de gratia, & libero arbitrio diſputat, hocce nobile Auguſtino elogium appendit: *Hæc longè omnium in perluſtrandis fidei noſtræ ſacramentis Princeps Auguſtinus. Quam quidem doctrinam tanquam è cælo lapſam ſuſcipimus, vt ſanctam veneramur, vt fidei noſtræ regulæ conformem amplexamur, & vt antiquæ Patrum traditioni ſatis conſtantem, modiſq; omnibus veritati conſentaneam, & conuenientem retinemus.* Cap. 46. vocat S. Auguſtinum *unum omnium doctiſsimum, & ſanctiſsimum.* Cap. 48. ait: *Magni Auguſtini mens expendatur.* Hæc de S. Doctore Horantij ſententia eſt, vt haud iure contra eundem à Recentioribus nominari poſſit.

S. IX.

Ioannis à Bononia, Arborei, Aragonij, Pennoti, Eſtij, Vegæ, & Toſtati teſtimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum ſchedulas Recentiores excuſſerunt, rimantes ſi quæ Doctorum licèt haud ita celebrium dicta inuenirent, quibus Auguſtini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum neſcio cuius Ioannis à Bononia inciderunt, qui, vt refert Annatus pag. 878. expoſitiones Auguſtini in illa Apoſtoli: *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi ſufficiens.* Item: *Non eſt veriſimile Apoſtolum hoc ſenſiſſe.* In primis hic ſcriptor in tacita ſolutione obiectionum pag. 365. edit. Louanienſis anni 1555. quò modeſtiùs Auguſtini interpretationem alteram ſecutus omitteret, S. Doctorem noluit nominare, religioni ſibi ducens à tam ſacro nomine palam diſcedere, ſed ait: *Deniq; haud me latet, eximium quemdam ſacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare.* Poſtea: *Alium ſenſum ponit idem Doctor eximius.* At Recentiores non modò Auguſtino nominato eaſdem interpretationes reijciunt, ſed dicterijs etiam onerant, vocantes eaſdem cum Molina vel *primo aſpectu peregrinas, & extortas*, in concord. q. 19. art. 6. diſp. 1. vel cum Petauio ad *eludendum magis, quàm rectas, & ſolidas videri* tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipua quæſtione de prædeſtinatione hæc tradit: *Noſtram mox ſubijciemus ſententiam, eamq; dictis B. Fulgentij ſumptis ex B. Auguſtino ſtabiliemus.* Paſſimq; eo in opere S. Auguſtini teſtimonia inculcat,

Timoth. 2.

Oppo-

Opponit pag. 880. Ioannem Arboreum in illa verba epist. ad Rom. cap. 3. *Vbi est gloriatio tua? exclusa est; per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Vbi S. Augustini interpretationem *ieiunam* vocat, & *explodendam*. Miror alterum summa Annati diligentiam subterfugisse: etenim ait: *Expositio est ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potius testis sit Arboreus, qui Augustinum latinum sermonem docere præsumit. S. Doctor lib. de Spir. & litt. cap. 10. vt probet homines non iustificari ex lege, sed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apostoli adducit, hæc subiungens: *Siue gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino est; eamq; exclusam, idest, non vt abscederet, pulsam, sed vt emineret, expressam; vnde & exclusores dicuntur quidam artifices argentarij &c. Siue gloriationem vitiosam de superbia venientem commemorare voluerit, eorum scilicet, qui cum sibi iuste uidentur uiuere, ita gloriantur quasi non acceperint eam, quam non per legem factorum, sed per legem fidei dicit exclusam, id est eiectam, & abiectam, quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid benè uiuit, Dei gratia se habere.* Itaq; S. Doctor subindicata prima explicatione, quæ alicui fortè venire posset in mentem, ad alteram descendit, cui semper inhæret in libris contra Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Augustinum barbarismi accusans ait: *Nec Pictores eximij, elegantissimeq; picturæ fictores, aut expressores dici solent exclusores, sed exculptores, aut effigiatores.* Quasi Augustinus vulgare illius ætatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem S. Pater in illa psal. 67. *ut excludant hi &c. In arte argentaria exclusores uocantur, qui de confusione massæ nouerunt formam uasis exprimere.* Vnde patet eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fusores dicimus, tempore Augustini à vulgo appellatos fuisse *exclusores*. Certè vti 4. Reg. 24. *Clusores* argentarij nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita exclusores dicebantur, qui ex auro, vel argento vasa fundebant; cuius quidem vocis ethymologiam non vacat curiosius inquirere, cum & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò vsurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & pictura nomen illud perperam accepit, quod ab Augustino de excusoribus argentarijs, seu de ijs, qui statuas, seu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum posuit. Verùm Annatus hoc nobile scholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Augustino contra Pelagianos scriptus est, & locus Pauli contra eosdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit S. Doctor duas ex positiones excogitari posse laudatæ Pauli sententiæ, quarum vtraque Pelagiana hæresis suffocatur: siquidem vna displiceat, altera recipiatur, hoc satis Augustino fuit, neq; qui primam non admittit, Augustini hostis statim censendus est; non enim hoc exigit Augustinus, dum ait, *siue gloriationem dixerit laudabilem &c. Siue gloriationem uitiosam*, quibus significat nolle se in ijs explicandis immorari, vtraq; tamen interpretatione Pelagianos conuinci, sequente quolibet quam velit.

Cæterùm exciderint illa Arboreo, modò in quæstionibus de prædestinatione & gratia Augustinianum se profiteatur. Lib. 10. Theosoph. cap. 9. *Augustinus*, ait, *liberi arbitrij assertor studiosissimus*. Lib. 14. cap. 7. *Si non nihil*, inquit, *tibi sit iudicij, facilè cognosces ex sana, & luculenta Augustini doctrina, Deum non ex eo dilexisse Iacob, quòd futura eius merita preuiderit.* Toto eo volumine in quæstionibus de gratia ait: *Hæc Augustiniana est assertio.* Et initio libri vel à limine se S. Doctoris studiosissimum ostensurus scribit: *Huiusce assertionis partes, quæ Augustinia-*

guſtinianam ſapiunt doctrinam, ſeorſim ſtabiliemus. Igitur Recentiores ſuum ipſorum de Auguſtino iudicium, quod dogmata de prædeſtinatione, & gratia attinet, huius Arboris nec folijs, nec vmbra obtegere valent.

Quò tamen Auguſtini authoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Auguſtinianos in ſubſidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cum probaſſet hominem ſine gratia Dei poſſe benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo infertur, ſententiam D. Auguſtini fuiſse, quòd homines nullum bonum opus moraliter efficere poſsunt ſine gratia Dei, quod idem affirmabat Gregorius*. Vnde ait Annatus pag. 882. *Atq; ita palam profitetur Petrus Aragonius ſe ab Auguſtino diſcedere*. Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit minimè credendum eſſe, *omnem Auguſtini rationem eſse exactam demonſtrationem, omnem reſponſionem eſse dogma fidei, omnem expoſitionem locorum ſacræ ſcripturæ eſse certam regulam, & infallibilem ipſas diuinas ſcripturas interpretandi &c.* quibus recitatis his Annatus inſultat: *Vide Lector, quo moderamine in commendanda S. Auguſtini doctrina vtantur etiam illi, qui ex instituto eius cultores, imitatores, & alumni ſunt in vtroq; Ordine Canonicorum, & Eremitarum. Vt perſpicere liceat, quàm ſit ſuperſtitioſa hodiernorum Baianorum religio, qui ſpecioſo errorum prætextu, ſolum Auguſtinum in ore, in oculis, in corde habere ſe fingunt*. Non poſſum negare Aragonium in ea ſententia fuiſse, attamen ibidem concl. 2. fatetur hominem ſine gratia *rarò, & infrequenter, & cum magna difficultate* poſse efficere bonum opus, vt parum ab Auguſtiniano dogmate recedere videatur. At §. *cæterum hoc non obſtante* probat ſententiam S. Auguſtini nullum continere errorem, ac proinde poſse ſuſtineri. Huic tamen domeſtico teſti, ne tantillum iudices moueat, opponimus tres ex hac noſtra Eremitana familia celeberrimos Doctores, qui mordicus S. Auguſtini ſententiæ adhærent Gregorium Ariminenſem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Baſilium Pontium Magnum Theologum Salmanticenſem in relectionibus de auxilijs diuinæ gratiæ, & Gaſparem Caſalium Luſitanum Epiſcopum lib. 1. de quadripartita iuſtitia, qui Auguſtini dogma explicant, ſolidiſſimis argumentis muniunt, atq; ab aduerſariorum iaculis vindicant. Imò Recentiorum ſubtiliſsimus Vaſquez idem fuſiſsimè propugnat 1. 2. diſp. 190. quem ſequuntur ex eadem familia Turrianus tract. de grat. diſp. 4. Mæratius tom. 2. tract. eodem ſect. 8. Ripalda tom. 1. de ente ſuper. diſp. 20. ſect. 6. alijque.

At Pennotus non aduerſatur; etenim Auguſtinus vſus eſt in ſuarum ſententiarum confirmationem argumentis etiam probabilibus, quæ ſi eſsent demonſtratiua argumenta, ſtultos diceremus Recentiores, qui eiſdem reſponſionem procudunt. Vnum contendimus, capitales S. Auguſtini ſententias aduerſus Pelagianos, & Semipelagianos non poſse citra temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parum Recentiorum cauſæ faueat, in his eiuſdem verbis nemo non videt: *Si Cæleſtinus*, inquit, *Romanæ Eccleſiæ Pontifex calumniatores doctrinæ D. Auguſtini de prædeſtinatione vocat plantas malè creſcentes, & improbos, quibus perpetuum ſilentium imponendum ſit, & ſectatores dogmatum peruerſorum, & damnatorum, à contrario doctrinam Auguſtini de prædeſtinatione probat, vt doctrinam ſanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non poſſit contradici.* Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2. Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait: *Conſtituamus illam partem, quæ plus fauet libero arbitrio, dicamuſq; ante præuiſa merita homines ad gratiam prædeſtinari, poſt præuiſum autem bonum vſum gratiæ prædeſtinari*

ad

ad gloriam, quid inde ſequitur contra regulas à Celeſtino poſitas? prorſus nihil. Hæc igitur vna eſt ex quæſtionibus, quas adſtruere non vult Celeſtinus, ſi credimus Baronio. Iam ſentis, iam vides, quàm bellè tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falſum eſſe §. 1. ex eodem Baronio demonſtrauimus.

Guillelmus etiam Eſtius intromittitur, qui 1. ſent. diſt. 44. §. 14. ait: *Quòd ſi nihilominùs contendat aliquis, Auguſtini verba, quæ obiecta ſunt, huc inflecti non poſſe, putetque eum re vera alterius eſſe ſententiæ, tum reſpondebimus ea, quæ de adiutorio primi hominis, & Angelorum obſcuriùs, & vt videtur extra Scripturæ authoritatem ab eo diſputata ſunt, ad hoc, vt ex comparatione gratiæ noſtræ per Chriſtum reparationis magis emineret, non debere præiudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipſumque S. Thomam in huiuſmodi rebus exactiſsimum Doctorem expreſsior reperitur.* Eſtius quò ſuam erga S. Doctorem obſeruantiam oſtenderet, eadem diſt. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, vt eundem in ſuam ſententiam traheret; quòd verò videbat id ſatis ægrè poſſe perſuaderi, ea quæ recitata ſunt, appoſuit, non vt parui fieri ab ipſo Auguſtinum iudicaremus, ſed vt moleſti forſitan aduerſarij obiectionem effugeret. At quod Eſtio diſplicuit, olim pariter Semipelagianis diſplicuiſſe ſcribit Hilarius Arelatenſis in epiſtola ad Auguſtinum §. *Deinde moleſtè ferunt ita diuidi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c.* Ille tamen Scriptor 2. diſt. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus ſit Auguſtinus, vt quem conſtat cauſam fidei Catholicæ contra Pelagianos præ cæteris Eccleſiaſticis Scriptoribus acriùs, vberiùſque defendiſſe.* Et in 1. diſt. 41. §. 6. *B. Auguſtini de gratia Chriſti doctrinam, quæ magna ex parte conſiſtit in aſtruenda prædeſtinatione gratuita, approbauit Celeſtinus Pontifex in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ.* Omitto plura, quæ paſſim in commendationem S. Doctoris Eſtius recitat, Louanienſes enim, ac Duacenſes conſueuere Auguſtino ſemper eſſe addictiſſimi.

Alphonſus Toſtatus in nonnullis ab Auguſtino diſſentit, quæ ad ſacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector ... an putet dandam eſſe nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contra Pelagianos, & Semipelagianos ſcripſit.* Contendimus S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos ex tanta Eccleſiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam eſſe, quàm illorum, qui, vt ait Toſtatus apud Annatum, *humano ingenio ſolo ſcripſerunt.* Cæterùm inſigne elogium Toſtati de Auguſtino lege apud Macedo in concentu Euchologico pag. 431. vbi de Toſtato ait: *Quamquam minutis quibuſdam in quæſtionibus ab Auguſtino interdum diſſentiat, in materia de prædeſtinatione, & gratia Auguſtino penitus conſentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Caluini deſtructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere ſe dixit, Auguſtinum aduerſariorum gratiæ obiectionibus clarè non ſatisfeciſſe lib. 12. in Trident. cap. 22. de iuſtificat. Cæterùm Vega ibidem cum dixiſſet Pelagianos contra diuinam gratiam decem & ſex argumentis ſtetiſſe ait: *Et ad ea omnia copioſè, & eruditè pro ſua eximia doctrina reſpondit Auguſtinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Aduerſarijs ipſis placere poſſunt. Nam hanc regulam prædicandi myſterium prædeſtinationis, & neceſſariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, pœnitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & diſtinctè tradi, perinde eſſe in noſtra poteſtate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus neceſſariam eſſe ſpecialem Dei gratiam, ac ſi ſolus generalis Dei concurſus ſufficeret, imò ac ſi non eſſet niſi noſtra ſola voluntas ad ea*

omnia requiſita. Et poſt nonnulla ſimilia addit: *Et hæc ſæpè deſideraui, vt Auguſtinus palam, & apertè reſpondiſſet obijcientibus ipſi, quòd à prædicatione prædeſtinationis, & gratiæ ceſſandum eſſet coram populo*. Quis verò non videat, ex illa Vegæ regula orationem nunquam auditoribus inculcandam eſſe? Etenim oratio eſt diuinæ gratiæ teſtificatio, cum nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per ſemet æquè facilè præſtare poteſt, quo argumento Pelagiani à Patribus conuicti ſunt. Si fideles ad diuinam opem implorandam adhortandi ſunt, vt in ſacris myſterijs facit Eccleſia, non ita commendanda eſt voluntas, ac ſi ſola ipſa ad virtutes capeſſendas, & fugiendas tentationes ſibi ſufficiat. Miror autem cum Vegam hanc ſententiam ibidem interſerentem audio, debere nos, *ipſius opem aſſiduis, & importunis gemitibus flagitare*. Porrò ſi hoc populi docendi ſunt, qua ratione ſola voluntatis humanæ potentia aſſerenda eſt? imò ſumma eiuſdem infirmitas oſtenditur, dum ad illam adiuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, ſed *aſſiduis, & importunis gemitibus imploratur*. De his autem adeo ſolidè agit Auguſtinus in lib. de dono perſeu. à cap. 14. & ſeq. vt nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam deſiderari poſſit. Quare Vegæ teſtimonium nec aduerſarij ipſi probent, dum ea adſtruit, quæ ipſimet improbent, ſi ſanè ſapiant.

§. X.

Dominici Bannez teſtimonium altiùs contra Auguſtinum exaggeratum diſcutitur.

HIſpani huius Theologi, quem ſemper infenſum Recentiores experti ſunt, teſtimonium contra S. Doctorem grandi fiducia exaggerant, in qua quidem re cum mala fide procedant, illud nobis diligentiùs examinandum venit. Adamus par. 3. ſui Caluini deſtructi cap. 9. pag. 667. cum ſibi licitum eſſe ſcribat, S. Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo peccato originali ortam *horrere, quod mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie contra Eccleſiam inculcat*, Banneſij patrocinio, vel teſtimonio vtitur, ita de eadem ſententia Auguſtini ſcribentis. 1. par. q. 23. art. 5. *Hæc ſententia non eſt probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impoſsibile uidetur; & omnino incredibile, quòd Deus propter culpam originalem hominem reprobauerit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si D. Auguſtinus voluiſſet attendere malitiam huius conſequentiæ, nunquam poſuiſſet, quòd originale peccatum ſolum eſt cauſa reprobationis omnium reprobatorum hominum*. Annatus lib. 8 cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omiſſis, illa *Si D. Auguſtinus &c.* longè grandioribus caracteribus, quò Lectoris oculos ſtatim & vocent, & impleant, exarauit, quibus recenſitis exclamat: *Hæc Bannez, quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Auguſtino defuiſſe in concilianda cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ita inſignis Theologi ſuffragium contra Auguſtinum iactant.

Adamus illa contra Auguſtinum à Banneſio dicta commentatur, quorum oppoſitum ille Scriptor aſſeruit. Etenim hic recitata ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione, fatetur non modicam illi ineſſe difficultatem, & ſtatim, vt id oſtendat, ſex argumenta contra eandem proponit, vbi in fine tertij habet: *Ergo non*

go non eſt probabilis ſententia Auguſtini. In fine ſecundi: *Impoſſibile videtur, & omnino incredibile &c.* quæ non ex propria ſententia, ſed aduerſus Auguſtinum arguentis perſona inducta poſuit, vt patet ex ijs, quæ poſtea tradit. Ille autem tres ibidem ſententias refert: primam S. Auguſtini: alteram quorundam Thomiſtarum: poſtremam S. Thomæ. De ſecunda §. *Præterea manifeſtum eſt*, ita iudicat: *Atque ita ſecunda opinio facilè poteſt ſuſtentari, neque exiſtimo differre à ſententia D. Thomæ niſi ſolo nomine.* Porro §. *Tertia ſententia eſt D. Thomæ*, collata Auguſtini ſententia cum illa ſecunda ait: *Quapropter vt poſtea dicemus, non eſt minùs probabilis, imò fortè probabilior ſecunda illa ſententia, quàm prima D. Auguſtini.* Ergo teſte Bannesio ſententia S. Auguſtini eſt probabilis; imò dubitat an ſecunda ſit probabilior (ait enim *fortè*) illa S. Auguſtini, illa, inquam, ſecunda, quam differre putat à ſententia S. Thomæ *niſi ſolo nomine.* Ergo falſus conuincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non eſt probabilis ſententia Auguſtini*, quæ arguendi gratia ille Theologus dixit, eiuſdem ſententiam eſſe pronunciauit. Rurſus idem de altero Bannesij dicto dicendum eſt, dum in argumento ſecundo ait: *Impoſſibile videtur, & omnino incredibile, quòd Deus ab æterno ſtatuerit originalem culpam miſericorditer, & verè remittere; & nihilominùs propter illam culpam hominem reprobauerit.* Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum iam remiſſum eſt cauſa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò abraſis illis verbis *peccatum iam remiſſum* &c. raptim alia in vnam ſententiam congeſſit, quò acerbiorem cenſuram faceret. Sed ex perſona aduerſariorum illa ſe dixiſſe Bannesius oſtendit, dum paulò inferiùs hæc ſcribit: *Sed operæ pretium erit, priùs quædam aduertere circa ſententiam Auguſtini, quæ omnino cauenda ſunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et ſtatim: *Ante omnia cauendum eſt, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum iam remiſſum tanquam propter cauſam demeritoriam damnetur pœna damni* &c. Ex quibus patet, illam propoſitionem, quam infert in argumentis, *originale peccatum iam remiſſum eſt cauſa, & ratio condemnationis æternæ*, eſſe omnino negandam ab ijs, qui volunt defendere ſententiam S. Doctoris. Quare ſi illam propoſitionem veluti abſurdam procul ab aſſerto Auguſtini remouendam putat, qui fieri poteſt, vt eandem ipſemet Auguſtino imponat? Et quidem nuſquam Auguſtinus dixit, peccatum originale remiſsum eſse ſolam cauſam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita vt formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contra teſtis conductorem dicta ſunto, iam cum ipſomet Bannesio res ſit, cuius verba, quo pacto ab Annato citantur ita ſe habent: *Eſt deniq; de hac re noſtrum iudicium, ſi quid valet. Crediderim enim, quòd Auguſtinus tantum fuit ſollicitus deſtruere errorem Pelagianorum aſſerentium merita præſcita cauſam eſſe diuinæ prædeſtinationis, & electionis, & quia ſi conſideretur, quòd præſcientia malorum operum Eſau fuit cauſa reprobationis ipſius, videbatur D. Auguſtino ſtatim fieri conſequens, quòd etiam futura bona opera Iacob fuerint cauſa prædeſtinationis ipſius, propterea ſemper negauit præſcientiam malorum operum Eſau cauſam fuiſſe reprobationis ipſius.* Rationem verò ponit, cur illatio illa non ſit legitima, Eo quòd ipſa merita bona ſunt effectus prædeſtinationis, peccata verò non ſunt effectus reprobationis; vnde benè poſſunt eſſe ratio, & cauſa reprobationis. Tandem addit cenſuram, quam grandioribus caracteribus Annatus expreſſit: *Propterea manifeſtum eſt, quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa repro-*

bationis ex parte nostra, detur etiam prædestinationis. Si itaque D. Augustinus voluisset attendere malitiam huius consequentiæ, nunquam posuisset, quòd vniuersaliter originale peccatum solum est causa reprobationis &c. Produxi illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contra Augustinum tulit, nam vbi eandem confutauero, nihil ex Bannesij censura præiudicij Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in libro 1. ad Simplicianum q. 2. vbi ea de re S. Doctor fusiùs agit, sollicitum illum fuisse, erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de præd. SS. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus S. Patris in annum 395. cum Pelagiani anno tantum 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in opere ad Simplicianum nequaquam Pelagianorum errorem confutabat, sed rogatus ab eodem Antistite Mediolanensi caput septimum epistolæ Diui Pauli ad Romanos à vers. 10. vsq; ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, vt patet ex initio quæstionis secundæ. Porrò prolixiùs disputat de illis Pauli verbis à
Rom. 9. versione 11. *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (vt secundùm electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia maior seruiet minori sicut scriptum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Vbi cum demonstrasset, Iacob non fuisse electum ob opera bona præuisa, idem à pari dicendum esse intulit de Esau, nempè neq; ipsum fuisse odio habitum ob præuisa mala opera. Audiatur S. Doctor: *An forte*, inquit, *quemadmodùm illud de Iacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim quia præsciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum prædestinauit, vt seruiret minori; propterea prædestinauit & Iacob, vt ei maior seruiret, quia futura eius bona opera præsciebat, & falsum est iam, quod ait:* Non ex operibus. *Si autem verum est, quòd* non ex operibus, *& inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumq; aliquid operatis hoc dictum est, vnde nec ex fide, quæ in nondum natis similiter nondum erat, quo merito Esau odio haberetur antequam nasceretur?* Ex illa particula *fortè* colligo S. Patrem per modum disputantis loqui: quod etiam constat ex ijs, quæ paulò inferiùs ponit: *Vt autem*, inquit, *odisset Esau, nisi iniustitiæ merito iniustum est. Quod si concedimus, incipit & Iacob iustitiæ merito diligi. Quod si verum est, falsum est, quod non ex operibus.* Videatur S. *Cur enim est improbatus Esau.* Disputans igitur illam consequentiam intulit, non quòd veram illam arbitraretur, vt dicemus. Tota igitur vis illius illationis est in verbis Apostoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Iacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Esau: inquit enim antequam *aliquid boni egissent, aut mali*, quod idem est, ac antequam aliqua opera mala, aut bona egissent, *non ex operibus* nempè bonis, vel malis, *Iacob dilexi, Esau autem odio habui*. Vnde patet, falsum esse, quod ait Bannez S. *Propterea manifestum est*, Paulum dum ait, *non ex operibus*, loqui tantùm de operibus bonis Iacob, nam vt ait Augustinus: *Non ex operibus, & inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumq; aliquid operatis hoc dictum est*, nam si opera tantùm bona Iacob excludere voluisset, dixisset,
Ibidem. *Cum nondum natus fuisset, aut aliquid boni egisset* &c. *non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior seruiet minori*. Itaq; certum est, ibi Apostolum loqui de operibus vtriusque. Quod etiam confirmatur ex ijs, quæ ibidem addit: *Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus, numquid iniquitas apud Deum?* Cum neuter egerit aliquid boni, aut mali, vnum tamen Deus diligit, alterum odio

odio habet, qua ergo iuſtitia id facit Deus? At ſi Deus futura mala opera Eſau præuidiſset, nullus datur calumniæ locus. Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum diſputantis affert S. Doctor. Nam ita diſcurrit: *Si enim quia praſciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum prædeſtinauit, vt ſeruiret minori, ergo prædeſtinauit & Iacob, vt ei maior ſeruiret, quia futura eius bona opera praſciebat.* Hæc illatio probatur, quia æqualiter excluduntur ab Apoſtolo opera bona, cur fuerit Iacob electus, ac opera mala, ob quæ Eſau fuerit reprobatus: ergo currit par ratio de operibus vtriuſq; in ordine ad amorem, vel odium. Et ita diſputat Auguſtinus, iudicium interim ſuſpendens.

Cæterùm ſcribit Bannez: *Propterea manifeſtum eſt, quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis ex parte noſtra, detur etiam prædeſtinationis. Si itaque D. Auguſtinus voluiſſet attendere malitiam huius conſequentiæ &c.* Planè hæc in Auguſtini libris legendis viri diligentiam deſiderari oſtendũt; nam *malitiam conſequentiæ* non ſolùm attendit Auguſtinus, verùm etiam ſolidè confutauit, & quod mirum eſt, eo ipſo loco, vbi minùs diligentem Banneſius illum credidit. Etenim hanc paritatem ſemper Auguſtinus negauit: Deus reprobat ex præuiſione demeriti, ſeu peccati, ergo è contra etiam prædeſtinat ex præuiſione boni operis. En totum hoc argumentum ab illa paritate deductum à Pelagianis in epiſt. 106. ad Paulinum: *Quomodo*, inquiunt, *Eſau non damnatur indignus, ſi non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori? Sicut enim illius nulla præceſſerant opera bona, vt ad gratiam pertineret, ſic nec huius mala, vt ad pœnam pertinere deberet.* Reſpondet S. Doctor. *Nulla planè in vtroq; opera vel bona, vel mala, ſed propria; vterque autem illi vni obnoxius erat, in quo omnes peccauerunt* &c. *Sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine naſcebantur. Laudet miſericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium qui punitur.* Vides negari paritatem ab Auguſtino, nam Eſau eſt reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Iacob verò per ſolam miſericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Auguſtini eſt: *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus: poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Audi rationem diſparitatis, & fatere Auguſtinum optimè vdiſse, quòd non eſt eadem ratio *prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis ex parte noſtra, detur etiam prædeſtinationis*, nam actus reprobationis eſt actus iuſtitiæ punitiuæ hominem damnantis. At clamat Auguſtinus: *Non poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Prædeſtinatio autem eſt actus puræ miſericordiæ, & bonitatis diuinæ, quæ nulla opera noſtra bona ſupponit, ſed facit, hinc ait: *Poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt.* Ergo *laudet miſericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium, qui punitur.* Eat nunc Bannez, & addat, Auguſtinum *malitiam conſequentiæ attendere* noluiſse, & hæc ipſa palmaribus caracteribus Annatus exſcribat.

Verùm in eadem quæſtione ſecunda ad Simplicianum vbi diſputans eam paritatem vrgebat: *Vt odiſſet Eſau niſi iniuſtitiæ merito iniuſtum eſt. Quod ſi concedamus, incipit & Iacob iuſtitiæ merito diligi*, reſpondens, ac quæſtionem pluribus abs ſe adductis in vtramque partem argumentis implexam tandem diſsoluens, paritatem negat; ibi enim diffuſiùs probat, nulla opera bona, nec ipſam fidem præceſſiſse, cuius intuitu Iacob fuerit electus, & concludit: *Ergo ante omne meritum*

ritum eſt gratia. Poſtea verò eruditè pluribus euincit, Deum non potuiſſe odio habere Eſau, antequam in illo peccatum cerneret, quia *omnis creatura Dei bona eſt, & omnis homo inquantùm homo eſt, creatura eſt, non inquantùm peccator. Eſt ergo creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrum horum malum, & neutrum odit Deus &c. nec odit in homine niſi peccatum*. Ex his concludit: *Non igitur odit Deus Eſau hominem, ſed odit Deus Eſau peccatorem*. Vnde confirmata illa propoſitione: *Vt autem odiſset Eſau, niſi iniuſtitiæ merito iniuſtum eſt*, conſequentiam illatam negat, ergo *incipit & Iacob iuſtitiæ merito diligi*, nam priori illo dicto conceſſo, probat falſum eſſe, quod poſteriùs deducunt, nempè Iacob etiam dilectum ob bona merita: *Cur ergo*, addit, *Iacob dilexit, numquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam delebat, ſed gratiam, quam donabat*. Ergo per Auguſtinum grandis eſt diſparitas inter reprobationem, & prædeſtinationem, quia reprobatio ſupponit meritum malum, quod odit, prædeſtinatio verò nullum ſupponit meritum bonum, ſed cauſat. At Bannez in eo deceptus eſt, quòd non legens Auguſtinum quæſtionem reſoluentem, ea putauit à S. Doctore affirmata, quæ ante ſuæ ſententiæ expoſitionem propoſuit, ad difficultatem quæſtionis totis viribus augendam. Non igitur *D. Auguſtinus noluit attendere malitiam conſequentiæ*, ſed Bannez noluit attendere D. Auguſtinum *malitiam conſequentiæ* & attendentem, & ſolidiſſimè confutantem.

Rurſus notanda ſunt, quæ ibidem Banneſius ſcripſit, vt oſtenderet malitiam illius Auguſtinianæ conſequentiæ: Nam *facilè*, inquit, *negari poterat à contrariam ſententiam ſequentibus, & aſsignari differentia in prædeſtinatione, & reprobatione, quòd prædeſtinatio eſt cauſa non ſolùm conſecutionis vltimi finis, ſed etiam meritorum ad vltimum finem. Reprobatio verò quamuis ſit cauſa eius, quod redditur in futuro, ſcilicet pœnæ æternæ, non tamen eſt cauſa eius, quod eſt in præſenti, ſcilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus poteſt cadere ſuper reprobum tanquam propter demeritum*. At certè Auguſtinus hanc differentiam vidit, & ne Banneſium mittam ad alios S. Doctoris libros, eo ipſo in loco, vbi ab Auguſtino minimè illam obſeruatam dixit. Etenim ibi fusè probans prædeſtinationem eſſe cauſam meritorum hæc ait: *Vocantis* ſecùndùm propoſitum *eſt ergo gratia, percipientis verò gratiam conſequenter ſunt opera bona, non quæ gratiam pariant, ſed quæ gratia pariantur. Non enim vt ferueat, calefacit ignis, ſed quia feruet; Nec ideo currit rota, vt rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt. Sic nemo propterea benè operatur, vt accipiat gratiam, ſed quia accepit*. Lege cap. 10. de præd. SS. Poſtea dat differentiam reprobationis à prædeſtinatione, quòd illa non cauſat peccatum, ob quod homo reprobatur, licèt cauſet pœnam ſceleri debitam, ita enim de reprobante Deo loquitur: *Odit enim in eis impietatem, quam ipſe non fecit. Sicut enim Iudex in homine odit furtum, ſed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc iudex facit; ita Deus, quod ex conſperſione impiorum facit vaſa perditionis, non odit, quod facit, ideſt, opus ordinationis ſuæ in pœna debita pereuntium*. Itaque Auguſtinus prædeſtinationis, & reprobationis latum diſcrimen nouit, nempe quod prædeſtinatio Dei vocantis eſt cauſa bonorum operum, non verò reprobatio eſt cauſa malorum. Imò S. Pater adeo conſtanter illam diſparitatem aſſeruit, vt ex illa vna originale peccatum deduxerit, & ante tria luſtra, quàm erumperent, Pelagianos profligauerit. Cum enim probaſſet diuinam electionem nulla merita in homine ſupponere, & ex alia parte ad reprobationem iuſtam demerita requiri intelli-

telligeret, quærens de reprobatione Esau, *qui si nullo merito improbatus est*, petit rationem, *quomodo eius improbatio iusta dici potest?* Cum verò ex Apostolo pateat, ipsum ex suis operibus non esse reprobatum, & ex alia parte certissimum esset, quòd vt Deus *odisset Esau, nisi iniustitia merito iniustum est*, concludit, quòd *facta est vna massa omnium veniens de traduce peccati*, nempe quia, *concupiscentia carnalis de peccati pœna iam regnans vniuersum genus humanum tanquam totam, & vnam conspersionem originali reatu in omnia permanente confuderat*. Et antea: *Vna est enim ex Adam massa peccatorum, in qua & Iudæi, & Gentes remota gratia Dei ad vnam pertinent conspersionem*. Quomodo verò ex hac massa eligantur vasa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam, fusiùs ibidem tradit. Quare rectè ab eodem dictum est: *Ecce enim odit Esau, quod vas ipse fecit in contumeliam*. Quis verò non miretur vastum Augustini ingenium de efficacia gratiæ, de Prædestinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeo diffusè eo in opere disputasse, ac si iam cum Pelagianis collato veluti pede certaret, qui tamen post tria lustra erupere? Hinc videas Pelagianos vnum Augustinum hostes habuisse implacabilem, à quo pessimam hæresim, antequam nasceretur, suffocatam videbant. Omnes quidem in controuersijs contra Pelagium de diuina gratia primas illi debent, cum Augustino nullus scripserit, vel meliùs, vel diffusiùs. Sanè cæteros Patres eo in argumento tanto post se interuallo reliquit, vt si omnia de gratia, ac peccato originali à prioribus Patribus afferta colligantur, huic vni secundæ quæstioni ad Simplicianum, siue argumentorum pondus, siue doctrinæ acumen, siue rerum difficillimarum explicationem spectes, sine dubio cedere videantur: quæ tamen quæstio, antequam audirentur Pelagiani, vti diximus, scripta est, vt vel hinc importunæ Recentiorum voces alios Patres inclamantium satis solidè comprimantur. Etenim ex ijs, quæ S. Pater ad Simplicianum scribit, euidenter ostenditur, in quæstionibus de diuina gratia reliquos Patres esse vtiles, Augustinum verò necessarium, quod tam certum est, vt Recentiorum, quorum obiectis satisfacimus, acutissimus Vasquez hanc Augustinianæ auctoritati laudem dederit: *Augustinus in materia de gratia, & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non aliter, quàm Sol inter minora sydera præfulget* 1. p. disp. 89. cap. 1. num. 8.

Volo hic vnum aduertere, quo Bannesij de Augustino censura ita reijciatur, vt eadem ipse Bannesius percellendus sit. Dico igitur differentiam illam prædestinationis à reprobatione, quòd hæc supponit mala merita, quæ puniat, illa verò non supponat merita bona, quæ præmio compenset, longè constantiùs, ac rigidiùs fuisse ab Augustino assertam, ac defensam, quàm ab ipsomet Bannez. Nam si huic Scriptori obijciatur hoc argumentum: Diuina prouidentia sine meritorum præuisione assumit ad gloriam æternam, ergo eadem prouidentia sine demeritorum præuisione potest excludere à gloria, Nullam hic *malitiam consequentiæ* notat, non hic repetit disparitatem, quam Augustino veluti suggerit, prædestinationem causare merita, reprobationem verò non causare demerita, sed supponere, sed totum concedit; etenim in responsione ad argum. 2. ait: *Ante præscitum peccatum potest intelligi Deus odio habere quosdam, idest non diligere in vitam æternam*. Ibi enim cum alijs passim concedit reprobationem, vt vocant, negatiuam, qua Deus negat gloriam non in pœ-

nam

nam peccati, sed vt purè donum indebitum, non supponere præuisionem demeritorum. At S. Augustinus adeo mordicùs sustinet disparitatem datam inter reprobationem, & prædestinationem, vt vbique reprobationem illam sine præuisione demeritorum, licèt negatiuam, excluserit, atq; in Pelagianis semper damnauerit. Pelagiani enim contendebant, pueros nasci sine vllo peccato originali, negabant tamen, illos admitti ad vitam æternam regni cœlorum, nisi per baptismi gratiam adoptarentur; etenim cum gloria liberè à Deo donetur, dicebant Deum statuisse, eandem baptizatis tantùm conferre. Illorum verba apud Augustinum lib. de peccat. originali cap. 5. hæc ipsa sunt: *Quia Dominus statuit, regnum cœlorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiæ libertatem*. Vnde erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet vnda, quod diluat*, apud Scriptorem libri 2. de vocat. gent. cap. 24. Ita pueri sine baptismo morientes excludebantur à regno cœlorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, sed quòd possessio regni cœlorum non erat debita, nam *vires*, aiunt, *naturæ non habent*, vt possint illud acquirere. Quare pueros sic excludi à regno cœlorum *nullam pœnam* esse asserebant apud Aug. lib. 3. con. Iul. cap. 3. & lib. 4. oper. imperf. cap. 99. & lib. 5. cap. 11. asserit pueros sine baptismo defunctos ex Pelagianorum sententia *liberos ab omni damnatione esse*. Erant igitur exclusi reprobatione purè negatiua, hoc est non admissi in regnum cœlorum, nulla interim pœna illis inflicta, ita vt ipsa exclusio, seu non admissio in regnum cœlorum *nulla pœna* illis esset. At S. Augustinus vbique contra Pelagianos contendit, pueros sine baptismo morientes, si nulla culpa originis infecti sint, iniustè reprobatione negatiua excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contra hæreticos vrget. Lib. 1. de pec. merit. cap. 30. *Nunquam explicant isti, quia per iustitiam nullum peccatum habens imago Dei separatur à regno Dei*. Et lib. 5. con. Iul. cap. 11. *Verùm vos quoq; qui eos velut liberos ab omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis, qua illos damnatione puniatis, alienando à vita Dei, & à regno Dei tot imagines Dei &c. Hæc autem iniustè patiuntur, si nullum habent omnino peccatum; aut si iustè, ergo habent originale peccatum*. Et lib. 2. oper. imperf. cap. 325. *Nunquam dicturus es, vt sit iustum, ut parvuli nulla sua, nulla plerunque etiam suorum culpa sine baptismate mortui à parentibus, & proximis fidelibus separentur, & ad regnum Dei non admittantur*. Lib. 5. con. Iul. cap. 9. scribit: *Quapropter natos ex Adam transferri renatos oportet ad Christum, ne à regno Dei pereant imagines Dei, quod sine malo fieri, qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei*. Et epist. 106. *Hæc à iustitia Dei penitus alienum* scribit. Lib. 6. cap. 4. *Si nihil meruissent mali, nunquam priuarentur in communi causa priuatione tanti boni*. Lege ser. 14. de Verbis Apostoli vbi clamat: *Quare enim patrimonium regni cœlorum abripis innocenti? A quo regnum cœlorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ est ista iustitia?* &c. Idem docuit S. Gelasius Papa in epist. ad Episcopos per Picenum contra Pelagianos: *Cur igitur*, inquit, *infans hoc sorte concluditur*, nempe non admitti in regnum cœlorum, *si nullum habet omnino peccatum; magisque videtur, quod absit, iniustus Deus, si illic infligatur pœna, vbi nulla sit culpa*. Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de incarnat. & grat. cap. 14. vbi aiunt: *Et cum non sit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem suam, quæ iustitia est, vt imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filij Dei, in* regnum

regnum Dei non permittatur intrare? Quæ duo testimonia consultò addidi, quia nonnulli memoratam S. Doctoris sententiam falsam existimant. Itaque fixum fuit, certumque omnino apud Augustinum, ac Sanctos Patres eiusdem discipulos, neminem posse sine culpa reprobari purè negatiuè à regno cœlorum tanquam beneficio indebito, vti certissimum fuit eidem, neminem in statu naturæ lapsæ prædestinari ex præuisione alicuius boni operis. Quare disparitatem inter prædestinationem, & reprobationem eam necessariò esse dixir, vt Deus citra iniustitiam non posset excludere à regno cœlorum parvulos sine culpa, licèt id non faceret in pœnam. Non est igitur Augustinus docendus illam disparitatem, vel malitiam consequentiæ à Bannesio, cum & ipso meliùs eandem norit, & longè rigidiùs defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, aliique reprobationi illi negatiuæ ante præuisa demerita Caluinismi fuliginem obiectant, vnde magnæ contra ipsos querelæ Thomistarum inaudiuntur, Io. à S. Thoma 1. p. disp. 10. de Reprob. num. 19. Gonetti disp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Caluinus reprobationem positiuam ante præuisionem peccatorum astruxit, imò ab eadem dixit peccata causari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomistis vnà cum reliquis Catholicis negantur. At nos absit, vt Pelagianismum sapientissimis viris, & in Augustino defendendo ex iuramento Salmanticensi commilitonibus, ac nostris fæderatis imponamus, illa enim tantùm diximus, queis Bannesij censuram pleniùs confutaremus. Non est tamen cur aduersarij huius Theologi testimonium contra Augustinum producant, qui in eodem loco nempe articulo illo quinto in confutatione sententiæ Iauelli ait: *Augustinus gratiæ Dei testis insignis, & prædicator.* Et §. *His ergo opinionibus*, addit: *Statuenda est vera sententia iuxta mentem Augustini, & D. Thomæ.* Quare siquid deceptus dixit de Augustino, vti excusatione illum quidem dignum ducimus, ita non tantæ auctoritatis habendus est, vt eius testimonium contra S. Doctorem palmaribus caracteribus expressum ab aduersarijs exaggerandum videatur.

§. XI.

S. Bernardus perperam contra Augustinum ab Annato adductus.

Recentiores, vt ingens testium agmen, quo S. Augustinum non loco tantùm mouere, sed etiam penitus obruere tentarunt, nobilissimi Patris testimonio claudant, S. Bernardum contra Augustinum suffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergo post vltimum S. Bernardus, qui nominari debuit ante primum.* Ille verò nunquam contra Augustinum descendet, nec si machinas omnes admoueatis. At inquiunt: *Igitur S. Bernardus tam religiosus S. Augustini cultor, tam studiosus Lector, tam idoneus arbiter Ecclesiasticæ, ac necessariæ doctrinæ peculiarem tamen eius sententiam, qua negat S. Ioannem Baptistam accepisse plenam in vtero materno sanctificationis gratiam, reijcit in epistola ad Canonicos Lugdunenses, & principio, quo nitebatur Augustinus, quòd scilicet nemo renatus diei posit, priusquam natus, contrarium opponit, aitque posse aliquem prius Sanctum esse, quàm natum.* Cum verò sciant Augustinum quandoque à Bernardo

nardo, appellatum validissimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quasi per risum ita concludunt: *Constat ergo exemplo S. Bernardi tales esse, quas dixerat duas illas columnas, vt non sit necessario timendum, si quis ita divellatur ab Augustino, vt tamen innitatur Ambrosio, etiam in iis, quæ contra Pelagianos Augustinus disputauit, neque nullum videri posse aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum.* Hæc illi.

Fatemur particularem fuisse S. Doctoris sententiam aduersus Pelagianos de peccato originali disputantis, Hieremiam, ac Ioannem Baptistam non fuisse plenè à peccato originali in vteris matrum per gratiam sanctificantem liberatos. Hoc docuit epist. 57. ad Dardanum, & lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 133. vbi ait: *Quia, & Hieremias, & Ioannes quamuis sanctificati in vteris matrum, traxerunt tamen originale peccatum. Nam quo alio merito interirent eorum anima de populo suo, nisi die octauo circumciderentur, nisi ad Christi gratiam peruenirent &c. Erant ergo illi, & naturæ filij iræ ab vteris matrum, & gratia filij misericordiæ ab vteris matrum, quia nec adhuc eis inerat sanctitas, quæ vinculum solueret successionis obnoxiæ, quod suo tempore solui oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Christi à maternis visceribus designabat.* Duo hic consideranda sunt, Ioannem Baptistam repletum per Spiritus Sancti gratiam prophetiæ dono, postea noxa originali liberatum fuisse in vtero. Primum concedit S Augustinus: alterum negat, vt eius verba clarè ostendunt. Sanctus Bernardus primum & ipse sine hæsitatione concedit, de altero verò dicit, se non audere quippiam definire. Audiantur dulcia melliflui Doctoris verba, ne Annati in Augustinum amarus sermo nobis fastidium ingerat: *Certissimè autem*, inquit, *Sanctus Spiritus, quem repleuit, sanctificauit. Cæterùm quatenus aduersus originale peccatum hæc ipsa sanctificatio valuerit, siue pro isto, siue pro illo Propheta, vel si quis alius similis præuentus gratia fuerit*, NON TEMERE DIXERIM. Deinde sententiam S. Augustini considerans addit: *Attamen quis dicat Spiritu S. repletum manere adhuc filium nihilominus iræ, & si mori in vtero contigisset, cum hac plenitudine spiritus pœnas luiturum damnationis? Durum est*; MINIME *tamen* AVSIM *hinc* QVIPPIAM MEA SENTENTIA DEFINIRE. *Sed quicquid de hoc sit &c.* Vides, Annate, nihil ea in re Bernardum definire vnius, vt iure quidem arbitror, Augustini, quem habebat, vt dicis, *dum hæc scriberet, præsentem*, authoritate remoratum? Dura illi Augustini sententia visa est: at duriùs fassus est ab Augustino discedere: *Minime tamen*, inquit, *ausim hinc quippiam mea sententia definire*. Hoccine est Annate, vt iocaris, *divelli ab Augustino?* hoc putare *nullum aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum?* Imò hoc est, Lectoribus fucum facere, at Bernardo nimiùm iniuriosum esse, dum illum ea recitantem inducis de Augustino, quæ ne cogitauit quidem. Illa itaque est Melliflui sententia epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diuersa, imò aduersa sapere vel eo ipso in loco ab Augustino recedendo, vbi se cum Augustino aut errare, aut sapere profitetur, nempe epist. 77. ad Hugonem. Do Annati verba: *Vt omittam, quòd relata illa sententia, qua sensit Augustinus, internam cordis conuersionem ad Deum externam baptismi susceptionem posse supplere, vir minimè iactabundus, negere audet fuisse vspiam ab eo retractatam, quamuis retractasset exemplum, quod subiecerat, sancti Latronis ea ratione, quòd incertum esset, an fuisset baptizatus.*

zatus. Neſcio quo conſilio Annatus hic paralepſi vtatur. Eia age, ediſſere, cur ex Bernardo Auguſtinum accuſare tibi in religionem venit? Ita eſt, Bernardus vir minimè iactabundus Auguſtini ſententiam, qua aſſerit internam cordis conuerſionem ad Deum baptiſmum poſſe ſupplere, *negare audet fuiſſe vſpiam ab eo retractatam.* Fortè hanc ſententiam retractandam Auguſtino fuiſſe putas? Illam ſententiam ante S. Auguſtinum docuerat S. Cyprianus, quem laudat S. Doctor lib. 4. de baptiſ. cap. 22. vbi de baptiſmo ait, ſi ex neceſſitate deſit, poſſe ſupplere *fidem, conuerſionemque cordis*, quia, *tunc impletur inuiſibiliter, cum myſterium baptiſmi non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit.* Sed & S. Ambroſius hoc ipſum docuerat de Valentiniano Imperatore, vt patet ex eiuſdem oratione in qua defuncti Valentiniani laudes recitat. Vtrumque verò Ambroſium nempe, & Auguſtinum ſequitur S. Bernardus illa in epiſtola 77. quorum teſtimonia laudat, ſcribens: *Ab his ergo duabus columnis (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi difficile auellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor; credens, & ipſe ſola fide hominem poſſe ſaluari cum deſiderio percipiendi Sacramentum, si tamen pio adimplendo deſiderio mors anticipans, ſeu alia quæcunque vis inuincibilis obuiauerit.* Audis, Bernardum virum minimè iactabundum cum Auguſtino ſapere, & credere, *ſola fide hominem poſſe ſaluari cum deſiderio percipiendi ſacramentum?* Cur verò eam ſententiam Auguſtini diceret, fuiſſe vſpiam ab eo retractatam, in quam pedibus iuit? Sed & Apoſtolica Sedes eandem ſententiam ob Auguſtini auctoritatem approbauit. Innocentius III. in literis ad Cremonenſem Epiſcopum, quæ apud Gregorium IX. extant Lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita ſcribit: *Quem ſine vnda baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in S. Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nomine perſeuerauit, ab originali peccato ſolutum, & cæleſtis patriæ gaudia eſſe adeptum adſerimus incunctanter. Lege ſuper octauo libro Auguſtini de ciuitate Dei, vbi inter cætera legitur: Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit.* Error tamen irrepſit, nam verba illa leguntur non in libro 8. de ciuit. ſed lib. 4. de baptiſmo, vt recitauimus, quæ etiam laudatus Bernardus ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theologi baptiſmum flaminis, & Tridentina Synodus ſeſſ. 6. cap. 4. baptiſmum *in voto* iuſtificare decernunt. Quid igitur tibi in mentem venit, Annate, dum ſententiam illam S. Doctoris ab Eccleſia approbatam quaſi retractatione dignam recenſuiſti, quam etiam conſtanter idem tenuit poſt exortos Pelagianos ad finem vſque vitæ? Legatur lib. 1. de orig. animæ cap. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui plura ea de re ſcire cupit, conſulat Chriſtianum Lupum authorem ſatis notum in lib. de Attritione, & contritione cap. 8.

An fortè irrides, quòd de baptiſmo S. Latronis Auguſtinus inſinuauit? S. Doctor rem ſibi certam, nempè conuerſionem cordis ſupplere vicem baptiſmi, non poſſe ſatis efficaciter illo exemplo demonſtrari faſſus eſt in libro 2. Retract. cap. 18. affirmans à quibuſdam *non incredibiliter* dici, latronem *aqua illa, quæ de vulnere lateris eius emicuit, tanquam ſacratiſſimo baptiſmo fuiſſe perfuſum.* Lib. 1. laudato. Cæterùm idem Pater non putauit, illum fuiſſe ante crucifixionem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non ante crucem Domini ſectator, ſed in cruce confeſſor &c. Tunc etiam fides eius de ligno floruit, quando diſcipulorum marcuit.* Illa verò de baptiſmo latronis adducit, quibus confutaret erro-

rem Vincentij Victoris, qui exemplo latronis contendebat, pueros ſine baptiſmo mortuos peruenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, vt patet ex lib. 3. de orig. animæ ad Vincentium, vbi toto capite nono de baptiſmo latronis diſcurrit. Quæ tamen ita adduxit, vt omnem errandi occaſionem ex illius latronis exemplo reſecaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cum varios modos recenſuiſſet, quibus Latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, concluſit: *Verùm hæc, vt volet, quiſque accipiat, dum tamen de baptiſmo non præſcribatur Saluatoris præcepto huius latronis exemplo*. Et ipſe Bernardus conſentit, incertum eſſe, an latro fuerit baptizatus, dicens: *eò quòd ſanè incertum ſit, vtrumnam fuerit baptizatus*. Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione ſumma cum laude verſatus in opuſculo laudato de contrit. & attrit. cap. 9. ait: *Latronis baptiſma eſſe incertum. Variat non ſolùm Auguſtinus, ſed Patres paſſim omnes*. Hæc quidem addidi, quia ex illa S. Bernardi epiſtola 77. ad Hugonem, quale Auguſtini dictum ab aduerſario per reticentiam reprehenſioni expoſitum, iure notari poſſit, prorſus non video, ſed nec eundem Annatum vidiſſe exiſtimo.

§. XII.

S. Auguſtinum contra Auguſtinum producunt.

REm confeciſſe, ac tota cauſa Auguſtinum deieciſſe ſibi perſuadent, fauentibus ſuffragijs, vt gloriantur, *trium Summorum Pontificum, ſex Cardinalium ex omni numero eruditiſsimorum, & ferè ſanctiſsimorum, tot deinde Antiſtitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum*. Annati ſibi victoriam, ac triumphum canentis voces ſunt cap. 4. pag. 887. Sed vt Auguſtino omnem prorſus euadendi aditum præcludant, ad ipſiuſmet confeſſionem prouocant, quippe qui tantorum teſtium omni exceptione maiorum vocibus conuictus integram ipſis litem ſit conceſſurus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui adeo victoriæ ſecurus in arenam deſcendit, vt nullo pacto dubitet, vel ipſomet Auguſtino iudice poſtrema veluti acie dimicare: *Quando*, inquit, *ea conditione diſputamus, vt ſtemus Auguſtini iudicio, inquirendum eſt hoc quoque, cenſuerit-ne Auguſtinus placita omnia ſua etiam illa, quæ dum Pelagianos inſectatur, expoſuit, amplectenda eſſe neceſſariò*. In primis contendunt ſtatuiſſe Auguſtinum, tria tantùm dogmata aduerſus Pelagianos iuxta Catholicam fidem eſſe tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in epiſtola ad Contarenum, vti §. 1. narrauimus. Rurſus plura S. Patris teſtimonia producunt, quibus aſſerit, nolle ſe eam Lectoribus legem imponere, vt omnibus abs ſe poſitis aſſertionibus acquieſcant, ablata omni prorſus contradicendi libertate. Vnum dabo, nam idem reliquorum ſenſus eſt diuerſis tantùm verbis expreſſus. In Epiſtola ad Fortunatianum ſcribit: *Neque enim quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas canonicas habere debemus, vt nobis non liceat, ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcriptis improbare, atque reſpuere, ſi fortè inuenerimus, quòd aliter ſenſerint, quàm veritas habet diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego ſum in ſcriptis aliorum, tales volo eſſe intellectores meorum*. Ex

quibus

quibus, alijſve eandem in rem adductis exclamant: *Licet ergo ex Auguſtino Auguſtini doctrinam aliorum ſcriptorum iudicio cenſendam exponere, licet & proprio, idq; ſalua honorificentia. Neq; adeo peruerſum eſt hoc consilium, vt habere non poſsit adiutorem Deum.* Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamen noui hiſce cenſores afferunt, ſed Pelagianorum, ac Lutheranorum voces contra Auguſtinum integras repetunt. Pelagiani, cum ab Auguſtino Patrum teſtimonijs oppugnarentur, ex Auguſtini libris nullam ſibi Patribus adhærendi neceſſitatem eſſe inſolenter reſpondebant. Audiatur Iulianus lib. 4. oper. imper. cap. 111. *Sed benè, quòd nos onere talium Perſonarum leuaſti. Nam in libro, quem ad Timaſium contra liberum arbitrium contexuiſti, cum Sanctus Pelagius venerabilium virorum tam Ambroſij, quàm Cypriani recordatus fuiſſet, qui liberum arbitrium in libris ſuis commendauerant, reſpondiſti, nulla te grauari auctoritate talium, ita ut diceres, eos proceſſu vitæ melioris, ſi quid malè ſenſerant, expiaſſe. Tua tibi ad hoc relata ſint, ut excitare de ſolis nominibus erubeſcas inuidiam.* At non veterum tantùm hæreticorum, ſed & recentium Dogmatiſtarum tritum hoc effugium eſſe ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Auguſtini auctoritatem eludendam, teſtatur eruditiſſimus vir Stapletonus tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. *Alij*, inquit de Proteſtantibus, *non pluseis*, nempe Patribus, *tribuendum eſſe arguunt, quàm ipſimet Patres ſibi tribui poſtulant, & hoc in loco varias Auguſtini ſententias producunt, quibus ille ſuis ſcriptis non aliter fidem haberi poſtulat, quàm quatenus ex Scriptura ſacra, uel ex euidenti ratione ſententiam ſuam confirmauerit.* Additq; in verbis S. Auguſtini ex lib. 11. con. Fauſtum cap. 5. in quo loco ſibi plaudit Annatus pag. 897. eos *mirificè exultare*.

Doctiſſimus, idemq; ſanctiſsimus Pater cæteris virtutibus, quibus diuino munere ad ſtuporem vſq; ornatus fuit, ſociam modeſtiam adiunxit, neq; tantùm ſibi vnquam tribui voluit, quantum Pythagoræ à diſcipulis delatum fuit, vt illud eſſet ineluctabile argumentum, αὐτὸς ἔφα. Hoc vnum Auguſtinus rogat tota Epiſtola ſeptima ad Marcellinum. Cæterùm diſputans contra Pelagianos paſsim capitalia dogmata tanquam Catholicas ſententias defendere ſe profitetur. Ita lib. 5. con. Iul. cap. 12. quinque de concupiſcentia quæſtiones agitat, vbi ait: *In his quæſtionibus Catholica veritate antiquitus tradita, veſtra impia nouitas ſuffocatur.* In Epiſtola 107. ad Vitalem duodecim theſes de gratia ſtatuit, aſſerens eaſdem *ad fidem rectam, & Catholicam pertinere*. Idem de prædeſtinatione docet lib. de dono perſeu. cap. 23. in fine. Illud vel maximè iterum recolendum eſt, S. Doctorem, cum in libris Retractationum plures ſententias correxerit, nullam contra Pelagianos ſtatutam, aut defenſam theſim expunxiſſe, vt planum fiat, Auguſtinum cenſuiſſe omnia, & ſingula, quæ illis in libris docuerat, à vero non diſſonare, ſed nouum laborem, atq; exactiorem diligentiam Auguſtinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterum ſeueriori iudicio eadem Hipponenſis ſcripta, vt ait Annatus pag. 897. *inſpirante Deo examinata* errores continere demonſtrarent.

Cum olim Semipelagiani Auguſtinum erroris arguerent in ijs libris, quos contra Pelagianos procuderat, modeſtiſsimi vir ingenij reſpondit in fine lib. de dono perſeuer. *Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atq; etiam diligenter, quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſsis ipſi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamuis neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur, niſi in ijs, in quibus me non errare perſpexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuſcula mea retractanda*

ſuſce-

suscepi, vt nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem &c. Quæ quidem attentiori mentis acie considerans Magnus ille Annalium Ecclesiasticorum scriptor Cardinalis Baronius tomo 5. ad Annum 426. pag. 498. hæc in Augustini commendationem scripsit, quæ licet superiùs recitata sint, libeat hic quoque repetere: *Hæc ipse*, ait, *digna quidem S. Augustini modestia, animiq; eius admirabili cum submissione verecundia, vt planè nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas afflatum ipsum diuino spiritu illa scripsisse, cum non supra quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei diuinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus: Sicut & Iacobus docuit vbi ait: quæ desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suasibilis, bonis consentiens.* Hæc ille. Et tamen eò prorupit Annatus, vt affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Augustini *habiturum adiutorem Deum!* Et hic inter S. Doctoris defensores numerari vult, Augustinum à Baianis vindicando? Non est hoc, Annate, Augustini causam tueri, sed prodere.

Verùm licèt præ animi modestia adeo humiliter de se Augustinus sensit, Catholicæ tamen Ecclesiæ iudicio eius de diuina gratia doctrina ita approbata est, vt vel ipsi Recentiores, qui post Annatum contra Iansenium scripsere, rei euidentia coacti hanc Augustinianæ auctoritati, non dicam laudem, non testimonium, sed confessionem cum Decampsio dederint: *Conciliorum sanctiones, & Romanorum Pontificum edicta, quibus Pelagiana hæresis iugulata occubuit, ex S. Augustini libris petita sunt, S. Augustini doctrinam continent, S. Augustini verbis exprimuntur. Fuit Augustinus quodammodo Ecclesiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore præiuit, quod de superbissima hæresi iudicarunt. Fuit lingua Ecclesiæ, cum eius verbis decreta concepta sunt, & quæ prius fuerant Augustini voces, Spiritus S. oracula esse cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atqs ingenium, cum ijs rationes, & argumenta subministrauit, quibus Pelagium, eiusq; complices fregerunt.* Lib. 3. Hæres. Ians. disp. 1. cap. 6. Video Annatum spissum hic puluerem excitare, quo tantam Romanæ Ecclesiæ lucem Augustinum quaquaversum irradiantem obducat. Quas enim ille nebulas cogit toto capite sexto, quibus delatas à Romanis Præsulibus Augustino laudes offuscet? Illius tamen vanos conatus insequenti capite reprimemus, vbi S. Doctoris auctoritatem Apostolicæ Sedis sententia toties munitam ab huius S. Patris Vindicatoris, vti se iactat, obiectionibus, prauisq; interpretamentis asseremus.

Attamen etiamsi nullus pro Augustino veterum Patrum staret, ac Vaticana oracula silerent prorsus omnia, non adeo deplorata censenda esset Augustini causa, vt Annato eidem aduersante, nullum fauentem Iudicem sortiri in Orbe posset, præsertim cum manifestum sit, plura ipsum testimonia falsasse, alia prorsus finxisse, quosdam in testes adduxisse, vel Semipelagiano errore infectos, vel Grammaticos imperitos, vel nouos ex Iuris consultis Theologos, vel impudentes, minùsq; consultò locutos, atq; Augustinensium librorum prorsus inscios. At cum S. Augustini doctrina tot Romanorum Præsulum laudibus, tot Conciliorum decretis, tot omnium veteris Ecclesiæ Patrum encomijs ornata, munita, ac defensa sit, quis nuper eandem in judicium à Recentioribus vocatam damnari vel minima ex parte posse suspicetur? Ab Augustino enim stat antiquitas, à Recentioribus nouitas; illinc sanctitas, hinc audacia; illinc antiqui Patres, hinc noui scriptores; illinc tot sæculorum consensus,

hinc

hinc nostræ ætatis scholasticorum minima portio; Quæ sanè cum attentiùs considero, illud subinde mecum reputo, nescire me, an laudem, vel odium potiùs apud probos hoc opere mihimet conciliarim, contraxerimve. Profectò arbitror non defuturos, qui me inanem operam posuisse dicent, Augustinum in judicio contra Recentiorum accusationes defendendo, quasi hominum temeritas vel initio causæ non statim intelligatur, qui contra summum Ecclesiæ Magistrum conductis testibus coram Orthodoxo Orbe dimicare ausint. Sed veniam precor, si quicquam à Recentiorum testibus Augustino timere mali visus sum; eius enim causam defendendam suscepi, ne apud imperitos, nimiùmque credulos tantorum testium nomina, quæ aduersarij longo ordine contra Augustinum producere gloriabantur, vel fidem inuenirent, vel suspicionem saltem ingererent.

CAPVT VI.

Elogia à Summis Pontificibus Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos delata à sinistris Recentiorum interpretationibus vindicantur.

SAnè non leuem inuidiam redolet Recentiorum factum, de quo hoc loco sermonem instituimus. Romani Præsules S. Augustini de diuina gratia doctrinam miris præconijs consecrarunt. Vnde tanta eidem ab omnibus per tot retrò sæcula veneratio impensa est, vt post eorundem Pontificum voces Orthodoxi vnum Augustinum inaudiuerint, imò Augustini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones transierint, quod in historia Pelagiana demonstrauimus. Hæc quidem Recentiorum animum altiùs pupugere; quare delata Augustinianæ doctrinæ à Romanis Præsulibus elogia falsis interpretationibus partim decurtare, partim eludere audacter quidem, sed non æquè feliciter conati sunt.

Primus inter Pontifices, qui S. Augustinum commendarunt, Innocentius producitur, qui cum ab Augustino literas accepisset, à quatuor alijs collegis subscriptas, quibus Pelagij errores eidem significabantur, respondit epist. 96. inter Augustinianas: *Quòd earum tenor, omnisq; contextio est in consideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra sentiunt, integra ratione consistit, vt & illis omnem tollere possit errorem, & idoneum dato cuiuis nostræ legis exemplo, quem sequi debeat dignum possit præbere Doctorem.* Legantur, quæ diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 11. Recentiores haud vniuersam S. Augustini doctrinam contra Pelagianos ab Innocentio approbatam fuisse contendunt, sed qua parte tantùm decertat contra duos Pelagij errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines disp. 12. Anti-Iansf. num. 49. *Ex hac autem approbatione huiusmodi literarum de vno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam D. Augustini doctrinam de gratia fuisse specialiter ab Innocentio approbatam; est malitiosè simplicibus illudere, & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.* Quòd verò S. Augustinus, quò meliùs Pelagianæ hæresis faciem Innocentio suis coloribus pictam ostenderet, eiusdem Hæresiarchæ librum in laudem naturæ emissum, atq; aduersarium abs se de natura, & gratia compositum volumen miserat, addit ibidem: *Respondens Innocentius sequenti epistola 96. nullam fa-*

cit

cit mentionem aliorum errorum Pelagij, neque libri de natura, & gratia D. Auguſtini, ſed tantùm laudat præcedentem epiſtolam ab illis ad ſe ſcriptam. Duos verò errores ibidem tantùm damnatos eſſe ait, nempè non dari peccatum originis, neque Dei gratiam eſſe neceſſariam ad rectè, pièque viuendum.

Quid de libro Pelagij S. Innocentius decernat, audiamus: *Librum ſanè*, inquit, *qui eius eſſe diceretur, nobis à veſtra charitate tranſmiſſum euoluimus, in quo* MVLTA *blaſphemia, nihil, quod placeret,* NIHIL, *quod non penitus diſpliceret, à quouis damnandum, atque calcandum, cui ſimilia, niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atque ſentiret.* Itane *nihil* Pelagiani libri Innocentio placere, *nihil* in eo ſcribi, quod non diſplicat, eſt vnius tantùm, aut alterius erroris condemnari, an potius plenum erroribus iudicari? Vnam interim particulam diſiunctiuam corrigas, Morainie; dixiſti enim Innocentij literas *de vno, aut altero errore* loqui, reponas coniunctionem, de vno, ET altero illam periodum reddens, ne quis erga te maleuolentior dubitaſſe te dicat, duo-ne, an vnus tantùm Pelagij error illis in literis proſcribatur. Sed ad Auguſtinum meum redeo. Hic Pelagij librum ad Innocentium mittens cum eiuſdem confutatione aſteriſcis loca Pelagij ſignarat, vbi hic non rectè de diuina gratia ſentiebat, quæ diſplicuiſſe Innocentio, cui NIHIL illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Auguſtini approbatum, ac laudatum fuiſſe, & quidem de lege reos ſine gratia homines faciente diſputantem, quæ falſa, atque ob furorem contra hæreticos Auguſtino excidiſſe fingit Moraines diſp. 24. num. 44. ex his Innocentij verbis colligitur: *Nam hoc loco latiùs de lege diſputare velut coram poſito, repugnanteque Pelagio neceſſarium eſſe non duximus, cum vobiſcum* TOTVM SCIENTIBVS, PARIQVE NOBISCVM ASSENSIONE *gaudentibus colloquamur.* Audin Auguſtinum totum ſcientem, ac per omnia Innocentio in ijs, quæ de lege ſine gratia proximè ſufficienti reos faciente diſputarat, pleniſſime conſentientem?

Innocentio ſucceſſit Zoſimus, dein Bonifacius, qui S. Auguſtinum mirificè coluerunt, quibuſque eiuſdem doctrina probata fuit. Annatus lib. 8. cap. 6. pag. 908. hæc ſcribit: *Quare non poſſit ab eiuſmodi Doctore inſtructio peti ad concipiendam erroris contrarij damnationem, vt Zoſimus, vt Bonifacius, vt Felix huius nominis IV. petiſſe* DICVNTVR *ab Auguſtino.* Hæc quidem rectè ſe habent, ſed rectiùs foret, id non vulgari fama aſſertum dicere, ſed conſtanter adſtruere. Ea enim phraſi vtimur, cum de re minùs comperta loquimur, quis enim mero meridie pronunciet, Solem DICI ſplendeſcere? Nouimus Annati erga Auguſtinum animum, hinc ſuſpicioni locum damus. Zoſimus non priùs decretoriam in Celeſtij, ac Pelagij cauſa ſententiam tulit, quàm ab Africanis Synodis, quorum teſte Proſpero Auguſtinus *ingenium* erat, literas acciperet, vt in hiſtoria Pelagiana lib. 1. cap. 13. dictum eſt. Bonifacius etiam Iuliani literas ad Auguſtinum confutandas tranſmiſit, vt ibidem pariter narrauimus cap. 21. De Felice Papa diximus lib. 2. cap. 23. Quæ, ne actum agamus, iterum non repetimus. Itaque, & reapſe Pontifices illi contra Pelagianos inſtructionem ab Auguſtino petiêre, idque ex ipſius Auguſtini libris, & eiuſdem ſæculi Patribus, & non vulgi tantùm rumore manifeſtum eſt.

Bonifacio ſubrogatus Celeſtinus non modò S. Auguſtini doctrinam laudauit, ſed eiuſdem calumniatores datis ad Epiſcopos Galliæ literis perculit.

Elo-

Elogium verò veluti paulò ante demortuo Auguſtino ſepulchralem inſcriptionem, hocce appoſuit: *Auguſtinum Sanctæ recordationis virum pro vita ſua, atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quem* TANTAE SCIENTIAE *olim fuiſſe meminimus, vt inter Magiſtros optimos etiam à meis ſemper Deceſsoribus haberetur.* BENE' *ergo* DE EO OMNES *in commune* SENSERVNT, *vtpotè qui* VBIQVE CVNCTIS, ET AMORI FVERIT, ET HONORI; *vnde* RESISTENDVM TALIBVS, *quos malè creſcere videmus.* Tradit Celeſtinus, imò iubet, reſiſtendum Auguſtinianæ famæ decurtatoribus. S. Proſper cum eximiam hanc de Auguſtino laudem ex Celeſtino recitaſſet in fine libri contra Collatorem exclamauit: *Contra iſtam clariſsimæ laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſsimi teſtimonij dignitatem audet quiſpiam* MALIGNAE INTERPRETATIONIS *murmur emittere, et perſpicuæ, ſinceriſsimæque ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere?* Ita planè, ò Proſper, conantur, audentque Recentiores. Imò vti inter cætera ab Apoſtolica Sede Auguſtino data præconia illud iure meritò primò loco reponitur, ita totis ingenij viribus deſudant, quò tantarum laudum ſplendori *nubem obliquæ ambiguitatis obtendant*, ne tantùm inde lucis in Auguſtinum deriuet.

Annatus lib. 1. ſui Auguſtini cap. 8. audito Celeſtini elogio ait: *Non dicit eſse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes excellentiſsimum, verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem. Habitum eſse dicit à ſuis prædeceſsoribus Innocentio, Zoſimo, Bonifacio inter Magiſtros optimos; atque ita putabantur quidem alij Sancti Patres eſse quoque optimi Magiſtri, à quibus ſi diſsenſiſset Auguſtinus, quid putamus Celeſtinum fuiſse nobis præcepturum, vt optimos optimo poſtponeremus, & multos vni, quonam id iure? vel qua ratione?* Cum verò Celeſtinus poſtea, vt putant, cap. 3. Semipelagianos reprehendat *pijſsimis diſputatoribus obuiare* præſumentes, addit Annatus: *Hos ergo dicit Celeſtinus obuiaſse non Auguſtino ſoli, ſed pijſsimis diſputatoribus, & Magiſtris, quibus verbis non eſt dubium, quin comprehenderetur etiam Hieronymus.* Hæc illi omni arte adnitentes, Auguſtinum in ordinem ferè redigere, vt in Pelagiano bello non ſupremus quidem Imperator, ſed tanquam è præfectorum numero æquali cum multis auctoritate habeatur. Hæc autem eo conſilio moliuntur, vt quoniam Auguſtini nomine ſe grauari ſerò iam tandem ſentiunt, aliorum Patrum, qui de gratia quid ſentirent *breuiter quibuſdam*, vt cap. 14. de prædeſt. SS. ait Auguſtinus, *ſcriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attigerunt*, ſuffragia iactere poſſint. Etenim cum illi non tam apertè, & perſpicuè de diuinæ prædeſtinationis, ac gratiæ myſterijs diſſeruerint, quædam eorum dicta, quando nondum Pelagianis, vt idem lib. 1. con. Iul. cap. 6. ſcribit, *litigantibus ſecuriùs loquebantur*, veluti ſibi fauentia Recentiores arripiunt, dimiſſis S. Auguſtini ſententijs clariſſimis, apertiſſimis, euidentiſſimis, eam cæteris Patribus poſtpoſiti Auguſtini cauſam, rationemque reddentes cum Adamo 3. par. Cal. deſtr. cap. 16. pag. 760. *Hæ* Auguſtini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam in Synodis, & aliorum Doctorum libris inuenio.* Mira docent. Profectò non dicam obſcurè, ſed non tam clarè locuti dicendi ſunt alij Patres, qui de gratia *breuiter, & tranſeunter* quædam ſolummodò attigerunt, non verò Auguſtinus, qui copioſiſſimè, ac fuſiſſimè in triginta & ampliùs libris de eadem gratia diſputauit, ex breuitate enim obſcuritas, ex copia verò ſermonis claritas deriuat.

Sed Auguſtinum cæteris præponendum eſſe, vbi de diuinæ gratiæ auxilijs agitur, tanquam ſupremum Catholici exercitus Ducem vetuſtioris Eccleſiæ Patres tradidere. Canit S. Proſper contra Ingratos cap. 3.

ISTIVS *inter cunctos, qui de grege ſancto*
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, *totum* præſtantius *imbuit Orbem*.

S. Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 17. ait: *Hæc itaque Catholicorum Patrum Apoſtolicis inſtitutionibus tradita permanet in Eccleſia ſine dubitatione doctrina, quam Græci, Latinique Pontifices Sancti Spiritus infuſione firmati, vno atque indiſſolubili ſemper tenuere conſenſu. In qua Beatus Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laborauit: non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo. Ipſius enim miniſterio Dominus vberiorem huius rei fidelibus ſuis inſtructionem præbuit &c.* Audiatur iterum proximè laudatus magnus ille Proſper in præfatione contra Collatorem ait: *Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies* HVIVS VIRI *ductu pugnat, & vincit.* Fortè Annatus reſpondebit cum ſuo Vaſquezio 1. p. diſp. 97. cap. 3. num. 20. *Fateor ſanè ſuſpecta mihi eſſe teſtimonia Proſperi, & Fulgentij, quòd diligentiſsimi, & exactiſsimi Auguſtini diſcipuli ſint.* Audiat igitur ipſius Vaſquij confeſſionem, quando vtriuſque illius Patris *teſtimonia ſuſpecta* ſunt. Scribit hic in 1. p. diſp. 90. capite 6. numero 37. *Quamuis nullus eſſet ex Patribus commemoratis, quem pro hac ſententia de gratiæ neceſsitate ad ſingula opera bona moralia Scholaſtici Doctores allegare poſſent, in* VNO SOLO AVGVSTINO, *eiuſque ſchola ſuæ opinionis præſidium libenter collocarent, eumque ſibi ſufficere meritò arbitrarentur, quod* VNICVS *ſit, qui dum agitur de gratiæ neceſsitate, ſicut Sol inter reliquos præfulgeat.* Verùm nos non ex Vaſquio iſta diſcimus, ſed ex Romanæ Eccleſiæ Pontificibus. Cum Iulianus aduersùs diuinam gratiam ſcripſiſſet, S. Bonifacius Papa ab vno Auguſtino reſponſum poſtulauit. Cum Oriens ob Fauſti Reienſis libros in partes diuiſus eſſet, S. Hormiſdas ab Auguſtino cognoſcendum ſcripſit, quid Romana ſequeretur, & ſeruaret Eccleſia. Gallijs etiam per centum ferè annos ijſdem diſſenſionibus contuſis Felix IV. ex vnius Auguſtini libris ſententijs deſumptis pacem dedit. Noſtro hoc etiam ſæculo vniuerſa Europa exortis de auxilijs diuinæ gratiæ litigijs in partes dilancinata, Clemens VIII. eas lites ad vnius Auguſtini tribunal iuſſit agitari. Quibus ſanè Romani Pontifices non obſcurè ſignificarunt, in controuerſijs de diuina gratia vnius Auguſtini veſtigijs nobis inhærendum eſſe. Nuſquam tamen ſolus eſt Auguſtinus, ſed ſecum ingens ſubſecutorum Patrum agmen trahit, nempe Proſperum, Fulgentium, Cæſarium, Petrum Diaconum, Patres Byzacenos in Sardinia exules, Rhemigium, Prudentium, Anſelmum, Bernardum, alioſue, qui S. Doctoris veſtigia illis in controuerſijs ſequuntur, qua quidem conſideratione rùit ingens ille apparatus, quem Annatus libro primo per plura capita componit, quaſi in aliqua ſententia de gratia ſolitarius eſſe poſſit Auguſtinus. Sanè Proſper, & Fulgentius, qui de Semipelagianis triumpharunt, ſemper cum Auguſtino ſunt, ita vt ſi ex vna parte Auguſtinus, duoque iſti tantùm ſint, ex oppoſita vero longè plures Patres numerentur, quis non potius illi Patrum Triadi inhæreat, quæ de Pelagiana hæreſi triumphauit, neque citra temeritatem erroris accuſari poteſt? Procul etiam hinc abeant illæ Morainij quærelæ in præ-

ſatione ad Orthodoxos: *Quid enim, ſi hæretici ſuis argutijs poſſent euincere, ſe non eſſe apertè ab Auguſtino damnatos, Eccleſiæ cauſa deſerenda eſſet, & inſufficiens foret omnium aliorum Patrum pro veritate conſenſus, quia Auguſtinus eſt neceſſarius? Iniqua certè eſſet Eccleſiæ conditio, cui Deus non vnicum Doctorem, ſed Doctores promiſit, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.* Erras, ò bone vir, & toto oſtio erras, nunquam ſolus eſt Auguſtinus,& ſi quidpiam primus de prædeſtinatione dixit, iam non ſolus hoc dixit, tot ſubſecutis Patribus Auguſtini verba reddentibus, quæ aduerſarij non ſatis adnotarunt.

Quod verò addit Annatus, illis verbis Celeſtini contra Semipelagianos: *Pijſsimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur*, non vnum Auguſtinum intelligi, ſed etiam Hieronymum, imperitè prorſus aſſeritur. Etenim Semipelagiani contra vnum Auguſtinum loquebantur, quòd ſolus illam de prædeſtinatione gratuita ſententiam docuiſſet. Scribit enim Proſper ad Auguſtinum: *Ea quæ de epiſtola Apoſtoli Pauli Romanis ſcribentis, ad manifeſtationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferuntur, A NVLLO vnquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, vt NVNC ſentiuntur, affirmant.* Non igitur vnà cum Auguſtino Hieronymus reprehendebatur à Semipelagianis. Imò ita Hieronymus de gratia contra Pelagianos ſcripſit, vt Semipelagianorum ſententiam tenuiſſe quibuſdam viſus fuerit; nam lib. 3. dialog. con. Pel. ait: *Iuſtitia labore, & induſtria, ac diligentia, & ſemper ſuper omnia Dei clementia cuſtoditur, vt noſtrum ſit rogare, illius tribuere quod rogatur,* NOSTRVM INCIPERE, *illius perficere,* NOSTRVM OFFERRE, *quod poſſumus, illius implere, quod non poſſumus.* Quæ quidem à Semipelagianis pro ſuo ipſorum dogmate accipi poterant, quorum ſententia erat, vt verbis vtar Proſperi con. collat. cap. 8. *Vt boni, ſalubreſq; conatus nequeant quidem proficere, niſi Deus adiuuet, poſſunt tamen, etiamſi non à Deo inſpirentur, incipere.* Et ſanè Hieronymum cum Semipelagianis ſenſiſſe eo loci ſcribit Ianſenius, duriùs locutum Voſſius, & ante vtrumque de Hieronymo aliqui dubitarunt apud Vaſquium 1. p. diſp. 91. cap. 8. Hieronymum verò pluribus conatur defendere idem Annatus lib. 7. A. V. cap. 12. cui ſubſcribo, nam apertè ait, Dei clementia ſemel habitam gratiam cuſtodiri; neq; labor, & induſtria ſolitariè, nempe ſine gratia, intelligenda ſunt, vt fuſiùs diſcurrit idem Recentior. Igitur Semipelagiani Hieronymo non obloquebantur, quem in ſua ipſorum ſententia eſſe ſuſpicari poterant. Præterea Celeſtinus ait, Semipelagianos adnixos, *quieſcentium fratrum memoriam diſsipare*, & immediatè laudat poſt illa verba Auguſtinum concludens, *reſiſtendum* obloquutoribus. Vnus igitur ibi defenditur Auguſtinus; nam ſi cum Auguſtino Hieronymus quoq; eorundem dictis lacerabatur, cur Pontifex de vno Auguſtino laudes reddit, Hieronymo in angulum prorſus reiecto? Profectò Proſper, qui apud Celeſtinum S. Auguſtini calumniatores detulerat, huiuſce Celeſtini ſanctionis, quam ipſemet impetrarat, mentionem faciens contra Collatorem cap. 42. ait: *Per hunc virum intra Gallias iſtis ipſis, qui S. mem.* AVGVSTINI *ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas.* Auguſtinum tantùm & à Maſſilienſibus reprehenſum, & à Celeſtino laudatum ſcribit, nihil de Hieronymo locutus. At Recentiores Auguſtino illatæ à Semipelagianis calumniæ, atq; iniuriæ ſocium Hieronymum faciunt, non ſola-

tij gratia, sed vt Celestiniani elogij pars tantùm ad Augustinum deuoluatur, altera Hieronymo reseruetur. Porrò Augustinum plurali numero Magistrum, ac Doctorem ab Apostolica Sede appellatum paulo inferiùs constabit, vbi de Felice IV. dicemus.

S. Gelasius Papa inter S. Augustini cultores numeratur, eumq; non immeritò Vasquius 1. p. disp. 91. num. 75. vocat *per omnia Augustinianum*. Ille igitur in epistola ad Episcopos per Picenum, vti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 17. obseruauimus, hæc scribit: *Adhuc maius scelus accrescit, vt sub conspectu, & præsentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atq; Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suauitatis lacerare contenderet*. Sua hic glossemata apponit Annatus lib. 1. cap. 8. *Ecce Hieronymus quoque lumen est Magistrorum, sicut Augustinus testimonio Romani Pontificis*. Quis hoc inficias ibit? At multum interest, vndenam aduersus Pelagianorum tenebras magis Ecclesia illustretur, plusque luminis accipiat, ab Hieronymo-ne, an ab Augustino? In Conuentu Hierosolymitano contra Pelagium producta fuit ab Orosio epistola S. Augustini ad Hilarium, itemq; paulò post etiam in Synodo Diospolitana, de qua re ita scribit S. Doctor lib. de pec. orig. cap. 10. hæc Synodi verba referens: *Quoniam Sanctus Episcopus Augustinus aduersus discipulos eius in Sicilia respondit Hilario ad subiecta capitula scribens librum, in quo ista continentur &c.* Quo sanè tempore Hieronymus iam ediderat epistolam datam ad Ctesiphontem contra Pelagium, & in Palæstina ipsa aderat, in qua Synodus habebatur, maioremq; ipsa præsentia, ac sanctitatis fama authoritatem sui nominis reddebat, & tamen Hieronymi epistola prætermissa, ad Augustinianæ epistolæ amussim Pelagius examinatus fuit. Obijcient Recentiores Ioannem Hierosolymitanum Hieronymi hostem acerrimum, sed in Diospolitanæ Synodo non præsidebat Antistes Hierosolymitanus, sed Eulogius Cæsarensis Palæstinæ Metropolita. Vt certè vel initio illarum disputationum satis apparuerit, vnum Augustinum supra cæteros in Pelagiano bello validissimum, ac strenuissimum Ducem cœlitus destinatum, ac talem Patrum Synodis probatum. Sed quid nobilius ipso Hieronymi & testimonio, & exemplo? Cum Orosius libros priores ab Augustino contra Pelagianos publicatos in Asiam ad Hieronymum detulisset, Bethleemiticus Pater doctrinæ copiam, eruditionis excellentiam, rationum momenta, integrumq; opus admiratus, silentium sibi indixit, idq; scripto coram Orbe vniuerso publicauit in fine lib. 3. dialogorum, vbi loquens de libris S. Augustini contra Pelagium ait: *Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus, vnde supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij*, in syluam ne ligna feras, *aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si noua voluerimus dicere, à* CLARISSIMO INGENIO OCCVPATA SVNT MELIORA. Adeo verò Hieronymus religiosè silentium postea coluit, vt ab Anniano eiusdem epistola ad Ctesiphontem impugnata, non modò defensionem nullam adornarit, sed per literas Augustinum ad illam confutandam hortatus fuerit, de qua re libro primo hist. Pelag. cap. 19. fusiùs dictum est. Ille, inquam, Hieronymus impugnatus certamen recusauit, qui nec ab amicissimo olim Rufino impunè se vel minimùm perstringi passus est, sed editis apologijs illatas quasq; calumnias propulsauit. Itaque cum Hieronymus in hoc stadio lampadem Augustino tradiderit,

derit, ab isto quoque vnicè lumen Ecclesia accepit, quo Orbem catholicum illustraret. Ex his patet etiam vanam esse illam Morainij vocem in præfatione ad Orthodoxos: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Non discipulus Augustini fuit, sed initio certaminis commilito, dein domi quiescens Augustinensiû præliorum, ac victoriarum admirator extitit, toto belli onere in Augustinum deuoluto. Gelasius quidem Hieronymum æquè ac Augustinum laudat, quòd Seneca ille hæreticus vtrumque maledico dente proscindebat. Sicuti cum Celestinus Pontifex vnum Augustinum contra Semipelagianorum conatus nominatim defendit, vnum illum ab ijsdem fuisse impetitum intelligimus, non verò vnà cum Hieronymo, vt Annatus comminiscebatur. Cæterùm Gelasius ea in epistola S. Augustini solius doctrinam, atq; dogmata, & quidem quæ Recentioribus minimè probantur, adeo perspicuè tradit, vt verè dicendus sit per *omnia Augustinianus*, idque superiùs luculenter à nobis probatum est.

Succedit his S. Hormisdas Papa, qui vti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. narrauimus, de libris Fausti Reiensis à Possessore Episcopo consultus, vbi hos ab Ecclesia minimè receptos respondit, hæc addidit: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana hoc est Catholica sequatur, & seruet Ecclesia, licet in varijs libris B. Augustini, & maximè ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci, tamen & in scrinijs Ecclesiasticis expressa capitula continentur &c.* Quo præconio S. Augustini doctrinam Ecclesiæ doctrinam declarauit. Recentiores tamen parum inde ponderis Augustinianæ auctoritati adijci putant, prauisque restrictionibus Hormisdæ testimonium limitant. Annatus lib. 8. cap. 6. ait: *Postquam enim mittimur ad libros de bono perseuerantiæ, & de prædestinatione Sanctorum, qui scripti sunt ad Prosperum, & Hilarium, hoc vnum putare debemus, pertinere ad Romanam, & Catholicam fidem, quod Augustinus intendit totis illis libris.* Addit duo ibidem tantùm intendi initium fidei, & vsq; in finem perseuerantiam in bono esse dona Dei. Hinc concludit pag. 905. *Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros, quid Romana, hoc est Catholica doceat Ecclesia de gratia, & libero arbitrio, discere nos hoc tantùm iubet. Ergo si quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Augustino, nec habeant necessariam connexionem cum ijs, quæ potissimum intenduntur, non est mentis Pontificis, vt eis firmiter adhæreamus, si nihil aliud cogit, quia nec est mentis ipsiusmet Augustini.* Verùm inuidiosa, ac præpostera prorsus hæc glossemata sunt. Quis enim nesciat, libros Fausti præcipuè, imò vnicè scriptos contra prædestinationem ante merita præuisa, totus enim in eo est, vt S. Augustini sententiam confutet. Hinc Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. scribit, se cum Monachis socijs anathematizare *libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi prouectus est, quos contra prædestinationis sententiam scriptos esse non est dubium.* Quare cum Hormisdas Fausti opus reprobet, ac è contra S. Augustini libros legendos inculcet, sententiam S. Augustini de gratuita prædestinatione illis in libris assertam probat, quam tamen inter adiaphora Annatus reijcit. Reprobat Pontifex Fausti libros inscriptos de gratia, & libero arbitrio: approbat verò ea, quæ de illa materia scribit Augustinus præcipuè ad Prosperum, & Hilarium. Itaque quæcunq; theses de gratia, & libero arbitrio positæ sunt ab Augustino, quibus aduersarias opposuit Faustus, illas à Romana Ecclesia seruari, ac defendi tradit Hormisdas. Sanè inui-

inuidiam redolet maximam, tam amplum teſtimonium ad duo tantùm dicta coarctari. Sed Pontifex non illos duos tantùm libros Auguſtini laudat, ſed VARIOS Auguſtini libros, præcipuè verò ad Proſperum, & Hilarium datos appellat. Vnde ibidem cætera etiam volumina Auguſtini approbantur; quicquid igitur in illis docet de gratia, & libero arbitrio, hoc teſte Hormiſda, Romana ſequitur, & ſeruat Eccleſia. Annatus verò quaſi particula illa *maximè* idem eſſet ac reſtrictiua *ſolùm*, duas tantùm S. Doctoris ſententias, quas præcipuè ſtabilit in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ, ab Hormiſda confirmatas fingit. Non ita eſt, Annate, Non ita: præter id, quod in illis duobus libris in alijs quoque VARIIS LIBRIS de gratia, & libero arbitrio Auguſtinus ſcripſit, hoc totum Romanæ Eccleſiæ probatur.

Alia via contra Hormiſdæ teſtimonium vadit Decamps lib. 3. de hær. Ianſ. diſp. 1. cap. 4. nam cum Hormiſdas dixerit capitula quædam de gratia, & libero arbitrio in ſcrinijs Eccleſiaſticis contineri, hæc putat eſſe illas ſententias, quæ epiſtolæ Celeſtini Papæ ad Epiſcopos Galliæ annexæ leguntur. Porrò has tantùm ex Auguſtinianis libris eſſe Eccleſiæ Romanæ probatas ſcribit, eius verba ſunt: *Aſſerit Hormiſdas, cognoſci ex S. Auguſtini operibus poſſe, quid de gratia, & libero arbitrio Eccleſia ſentiat, quia nimirum in his acerrimè defenduntur hæc ipſa capitula, quæ in ſcrinijs Eccleſiaſticis continentur, quæque epiſtolæ ſuæ Celeſtinus intexuit. Quis vnquam ex nobis iſtud negauit? fatemur in S. Auguſtini operibus illa ipſa contineri, acriterq; defendi, quæ ab Eccleſia contra Pelagianos ſancita ſunt. At negamus aliud nihil in eius libris reperiri, nobiſq; in hac parte Hormiſdas ſuffragatur, dum collecta à Celeſtino capitula appellat, in quibus diſertè traditur, profundiores quæſtiones, quæ ab Auguſtino contra Pelagianos dimicante latiùs pertractantur, ab Eccleſia Romana non fuiſſe comprobatas.* Verùm quis Eccleſiaſtica ſcrinia Decampſio recluſit, vt tam confidenter ſcire potuerit, Hormiſdam nomine capitulorum illas Celeſtini ſententias intellexiſſe? Vnde nouit ex vniuerſa S. Auguſtini doctrina nouem ſolummodò Celeſtini capitula in Eccleſiaſticis ſcrinijs fuiſſe ſepoſita? Scimus S. Leonem Magnum, qui tertius à Celeſtino Pontifex ſedit, in epiſtola ad noſtrum Metropolitam Aquileienſem duo integra capita ex libro S. Auguſtini contra Pelagianos ad verbum exſcripſiſſe. Cur non iſta pariter Hormiſdas appellat? Scimus S. Gelaſium Papam ad Honorium Epiſcopum contra Pelagianos ſcripſiſſe, atq; mentionem quorundam capitulorum feciſſe: *De quibus*, inquit, *ij, quos tua charitas deſtinauit, ſi pleniùs inſtrui voluerint, ſequentes tituli cum ſuis reſponſionibus intimabunt.* Quare Hormiſdas hæc inſinuata à Gelaſio capita non intellexit? An nil aliud ſtatuiſſe Gelaſius credendus eſt, quàm illa, quæ ſub nomine Celeſtini vulgata ſunt? Quis hoc ſine teſte dicenti credat? Scimus eundem Gelaſium in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum tres, quatuorve S. Auguſtini ſententias, vt ſuperiùs oſtendimus, inculcare, quas Recentiores reprehendunt, ac furenti contra Pelagianos Auguſtino excidiſſe comminiſcuntur; vnde credibilius eſt, has quoque inter illos titulos à Gelaſio connumeratas, quàm illas tantùm Celeſtini. Scimus Felicem IV. ad Patres Arauſicanos ex S. Auguſtini libris excerptas de diuina gratia ſententias contra Semipelagianos tranſmiſiſſe, & hæ quidem in XXV. canones digeſtæ ſunt: inuenitne Pontifex omnia illa aſſerta in Eccleſiaſticis ſcrinijs, vel cum illa tantùm nouem à Celeſtino ſelecta repeririſſet, nouis ex Auguſtiniano theſauro diuitijs

ſcrinia Eccleſiaſtica locupletauit? Quid dicitis, ò noui antiquarum Romanorum Pontificum conſtitutionum interpretes?

Sed quòd de Felicis IV. capitulis mentio incidit, ex libro primo Hiſt. Pelag. cap. 23. recolendum eſt, Romanum Pontificem ad lites de auxilijs diuinæ gratię per centum ferè annos Gallias turbantes, Apoſtolica auctoritate ſopiendas, vigintiquinq; ſententias ex libris S. Auguſtini decerptas ad Sanctũ Cæſarium Arelatenſem tranſmiſiſſe, ipſi cæteriſq; Galliæ Epiſcopis ſubſcribendas. Quis porrò non intelligat, quantùm eo facto honoris incrementum Auguſtino additum ſit, cum quæ priùs illius voces fuerant, in Romanorum Præſulum, ac Synodorum oracula tranſierint? At hic rurſus puluerem excitant Recentiores, quo tanta Auguſtino delatæ authoritatis gloria obſcuretur. Clamat Annatus cap. 6. pag. 903. *Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Auguſtini, propterea quòd canones Arauſicanæ Synodi extractos ex libris Auguſtini, & ipſius etiam verbis conceptos ad Epiſcopos Galliæ miſerit, extractione illa monſtrauit, quid eſſet neceſſe ab omnibus recipi ex vniuerſa illius doctrina, nempe id, quod canonibus illis exprimitur, permiſſa Lectoribus indicij libertate circa cæteras, quæ intercurrunt, controuerſias*. Bellè, ac benè: Igitur non nouem ſolummodò Celeſtini ſententiæ ex Auguſtinianis libris approbatæ ſunt, quod ad nauſeam vſq; inculcatis, ſed tot inſuper alia dogmata, nempe XXV. quibus refragari piaculum ſit. Sed reclamat Annatus ibidem: *Ergo vi huius approbationis nulla fieri debet controuerſia ijs, qui capita illa ſelecta recipiunt, etiamſi alia quædam reijciant*. Nolo hic diſputare, an Recentiores ita canones Auguſtinianos Arauſicæ firmatos recipiant, quin violentis quandoque interpretamentis eiſdem vim inferant, vnde ab eruditis iure reprehenduntur. Mitiùs vobiſcum agam. Quòd Arauſicanos canones, vt libet vt lubet explicatis, nullam vobis quæſtionem facimus, ſed quòd alia Auguſtini dogmata reijciatis, pati nullo modo poſſumus, atq; contra vos accuſationem paramus, non quòd Apoſtolici decreti, ſed quòd exempli contemptores ſitis. Enimverò ſi vniuerſas lites de diuina gratia in Gallijs exortas Apoſtolica Sedes ex vnius Auguſtini doctrina componendas duxit, inſigne poſteris exemplum edidit, vt ſi quando eadem in cauſa de gratia iterum litigia erumperent, ad eiuſdem S. Antiſtitis doctrinam confugerent, ex Auguſtini libris ſententiam audirent, vni Auguſtino adhærerent, quod à Clemente VIII. veteri religione, nouoq; exemplo præſtitum fuit. Quare cum Aduerſarij in pleriſque recèns exortis de diuina gratia controuerſijs ſtare ſe contra Auguſtinum profiteantur, Felicis IV. iudicio refragari, eiuſdem exemplum parui facere, atque alia prorſus via ab Auguſtiniana ad veritatem eoſdem repere, nemo non videt.

Doluere tamen Recentioribus oculi, cum per Felicem IV. & Arauſicanam Synodum tantum honoris Auguſtinianæ doctrinæ delatum videre, quare gloſſematum ruderibus illum obruere pertentant dicentes, Eccleſiam in Synodis Auguſtini ſententijs vſam fuiſſe *non ex neceſſitate, ſed ex auctoritate, vti Magiſtram, non vti diſcipulam*. Acutum Adami commentum cap. 9. pag. 653. Vide quomodo ſe ipſam ſtrangulet hæc reſponſio. Intendit aduerſarius, S. Doctoris auctoritatem imminuere, & eandem auget quàm maximè. Nemo miratur, cum videt diſcipulum Magiſtri voces reddere; at Magiſtrum ſententiam dicturum, non niſi diſcipuli ore loqui velle, hoc planè mirabile cenſetur, atque in diſci-

discipuli eximiam excellentiam venit. Synodi, ac Romani Pontifices Sanctorum Patrum sententias semper secuti sunt, vt ex traditione Ecclesiæ credenda Orthodoxis proponerent. Colligitur hoc ex epistola S. Leonis ad Leonem Augustum, vbi pluribus Sanctorum Patrum testimonijs adductis, inter quæ etiam *Sancti Augustini Episcopi Hipponensis* plura numerantur, concludit: *Hæc nos sequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus*. In Chalcedonensi Synodo act. 1. post recitatam fidem Concilij Nicæni Patres dixere: *Necessarium visum est Sanctorum, & Catholicorum Patrum proferre testimonia, quæ possunt satisfacere, quemadmodum eam intellexerunt, & prædicare confisi sunt, quatenus ex manifesto & omnes rectam, & immaculatam fidem habentes sic & intelligant, & interpretentur, & prædicent eam*. Et act. 2. statim post initium: *Docuerunt enim Patres, & in scriptis custodiuntur, quæ ab eis sunt exposita, & citra ea dicere non possumus*. Et Act. 5. *Sequentes igitur Sanctos Patres &c.* S. Agatho Papa in epistola ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur in VI. Synodo act. 4. aduersùs Monothelitas, Sanctorum Patrum testimonijs productis, vbi laudatur Augustinus tanquam VERITATIS *prudentissimus* PRÆDICATOR, *& præstantissimus* DOCTOR, hæc habet: *Ecce pijssime Domine fili, Sanctorum Patrum testimonijs tanquam radijs spiritalibus Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ doctrina illustrata est* &c. Vbi etiam scribit, damnandos Monothelitas tanquam *non Sanctorum Patrum pedissequos*. At actione 10. omnia illa Patrum testimonia in Synodo relecta sunt, & cum libris Constantinopoli existentibus collata, & act. 8. Synodus literis Agathonis consensum dedit, quòd Sanctorum Patrum doctrinæ conformes essent. Vnde Georgius Antistes Constantinopolitanus dixit; *Scrutans Sanctorum, ac probabilium Patrum, qui repositi sunt in venerabili Patriarchio, inueni cuncta testimonia sanctorum, ac probabilium Patrum, quæ in eisdem suggestionibus continentur, consonantia, & in nullo discrepantia à sanctis, ac probabilibus Patribus, & consentio eis, & sic confiteor, & credo*. Quam sententiam cæteri ibidem subscripsere. Possent infinita ad hoc demonstrandum testimonia adduci, in quibus *ex necessitate* Synodi Sanctorum Patrum doctrinam se amplecti, ac sequi professæ sunt.

At inquies, loqui te de vno Augustino, non de omnibus Patribus, hos enim idem concordi sententia docentes necessariò in Synodis Ecclesia sequi debet, quippe quæ ex Patrum traditione dogmata definit, non verò priuatum Doctorem, qualis est Augustinus. Sed neque hoc te effugium iuvat. Nam dum contendis Felicem Papam, & Arausicanos Patres vnius Augustini sententias secutos esse *ex authoritate, non ex necessitate*, quæso te, vel secuti sunt Augustinum contra alios Patres docentem, vel cum alijs Patribus idem sentientem? Si primum dicas: id non *ex authoritate* fecere; nam non potest priuata vnius hominis sententia tanquam de fide definiri, si constet vniuersos Patres oppositum tradidisse, potest tamen ob summam vnius Sancti Doctoris excellentiam iudicium suspendi, ac neutra sententia definiri, quod de priuata Augustini opinione de simultanea rerum creatione Recentiores affirmant. Si verò alterum eligas: iam vides, ex necessitate approbandam esse sententiam ab omnibus Patribus assertam, si ea de re rectum iudicium dandum sit. Præterea Ecclesia de controuersijs fidei sententiam dictura *ex necessitate* illam partem, in qua veritas est, definire debet, cum falsitatem inter dogmata fidei referre

nullo

nullo modo possit. Quare cum Felix, & Arausicani Patres S. Augustini sententias vti Catholicas definierint, *ex necessitate* eas secuti sunt, vt oppositas Semipelagianorum opiniones erroneas sequi minimè potuerint. Felix quidem potuit Augustini sententias ad verbum non exscribere, vti exscripsere Prosper, Fulgentius, Prudentius, alijque ex Augustiniana schola Doctores, sed non potuit sensum earundem ex necessitate non tradere, cum iam illas ante Concilij definitiones veras fuisse certum sit, cum nisi id, quod verum est, possit ab Ecclesia definiri.

Eadem facilitate refutatur, quod addunt, Synodum Arausicanam Augustini sententias adhibuisse *vti magistram, non tanquam discipulam*. Profectò mirum dicunt, dum volunt Arausicanos Patres, qui integro ab Augustini morte sæculo vixere, Augustini magistros esse potuisse, à quibus ille nec iota quidem doceri potuit. Benè magister ille est, qui docet, discipulus, qui docetur; & qui hoc nescit, mirum si discipulus non modò fuerit, sed vel esse potuerit. Qui verò doceat, qui doceatur, Augustinus-ne, an Arausicana Synodus, vos videtis. Olim quidem Augustinus Ecclesiæ discipulus fuit, ac talem se profitebatur, dum ad Bonifacium Papam scribebat, mittere sua scripta, non tam discenda, *quam examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda*. Lib. 1. cont. duas epist. Pelag. ad Bonif. cap. 1. Cæterùm quòd à Deo illuminationis gratiam ad docendum assecutus est, vt ait S. Fulgentius, & vnus vniuersas Pelagianorum machinas perfregit, tantùm illi Ecclesia detulit, vt ipsius Ecclesiæ per Apostolicam Sedem magister consecratus fuerit. Hinc Celestinus in epistola toties à Recentioribus inculcata Augustinum *magistrum nostrum* honoris causa nuncupat, Gelasius in epistola ad Honorium eundem, *Ecclesiæ magistrum* dicit, & Ioannes II. vt mox dicemus, de Augustino scribit, *cuius doctrinam secundùm Prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & seruat Ecclesia*. Profectò si Ecclesia Romana Augustini doctrinam sequitur, Augustinus eiusdem Ecclesiæ magister dicendus est, vti discipulos S. Thomæ, aut Scoti eos appellamus, qui eorundem Doctorum sententias sequuntur. Cur autem hoc mirum videatur? Nonne olim Magnus ille Aquinas inter tyrones in scholis sedit, qui postea Summus Scholasticorum magister euasit? Laudati Antistites, dum in Synodo Chalcedonensi, & Constantinopolitana Sanctos Patres sequi se dicebant, eorundem se discipulos profitebantur, quorum doctrinis sese instruendos tradebant, illi igitur Leones, Felices, Athanasij, Hilarij, Augustini, Cyrilli, Gregorij, alijue, quos ibidem producunt, Synodorum magistri fuere. Quare cum Arausicanum Concilium vnum Augustinum secutum sit, vnum Augustinum magistrum habuit.

Inter S. Augustini encomiastas meritò numeratur etiam S. Ioannes II. in Epist. 3. ad Senatores: *S. Augustinus*, ait, *cuius doctrinam secundùm prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & seruat Ecclesia*. Quibus verbis Pontifex non solùm S. Augustini doctrinam consecrauit, sed etiam eandem antiquitus à suis Decessoribus approbatam fuisse affirmat. Sed en statim Recentiorum interpretationes. Audi Decampsium lib. 3. cit. disp. 1. cap. 4. num. 12. *Cum igitur in hac epistola nec de S. Augustini doctrina contra Pelagianos agatur, nec vllus ex libris appelletur, quibus eos impugnauit, cur inde Ianseniani speciatim colligunt, ita probari ab Apostolica Sede quæcunque in Augustini operibus continentur, vt ab his vel tan-*

tillum recedere sit nefas? Addit Moraiues disp. 12. Anti-Iansf. num. 50. *Quæ addit ex Ioanne II. & Clemente VIII. præcedentibus similia sunt, nihilque amplius probant. Tantùm enim affirmant, Ecclesiam Romanam seruare, & sequi doctrinam Augustini sibi quasi dotem relictam, quam tamen non in omnibus sequitur &c.* Hæc illi. Scimus eam S. Ioannis epistolam esse contra Nestorianos, non Pelagianos, sed scimus quoque Nestorianos ex Pelagianis prodijsse, vtrosque mutuò se fouentes apud Ephesum condemnatos, vtrique hæresi idem à Prospero epitaphium ignominiæ causa inscriptum. Opponimus tamen, Ioannem inibi ea S. Doctoris volumina laudasse, quibus non tantùm auctoritatis inest, quantùm tributum est ab Apostolica Sede libris contra Pelagianos scriptis. Cum enim in illis cæteros post se longo interuallo reliquerit, in istis se ipso quoque maior euasit; vnde si Augustinum Romana Ecclesia docentem sequitur, vbi minori laude ornatus fuit, eidem religiosiùs adhærebit, vbi tot Romanorum Præsulum encomijs exceptus fuit. Romana Ecclesia non solùm Augustinum docentem inaudit, sed impugnatum defendit, vt illa Augustini auctoritatem propugnante, oleum, & operam perdituri sint Recentiores, qui contra eandem insurgunt.

Clementis verò VIII. decretum, quo vniuersas de Auxilijs diuinis controuersias ad tribunal S. Augustini expendendas iussit, quo olim Recentiores pressi sunt, hisce modò strophis eludunt: *Nam quod*, inquiunt, *obijcere aliqui solent, Clementem VIII. iussisse tempore disputationum de auxilijs, vt Augustini potissimum sententia exquireretur, facilè soluitur. Neque enim id præcepit eo præiudicio, quasi nefas duceret vlla in re dissentire ab Augustino; repudiata etiam Celestini distinctione illa inter propositiones, quas esset, & quas non esset necesse adstruere. Neque idem est velle, vt disputantes Augustini sententiam inquirant, & velle omnino, vt in omnibus eam sequantur.* Rursus: *Inquirenda fuit Augustini sententia, vt intelligeretur, vtrum ea, quæ disputabantur, tangerent constituta iam dogmata, necne, an potius spectarent ad quæstiones indifferentes. Adde cum constet ex mente S. Bonauenturæ Augustinum aliquando minùs voluisse, & plus dixisse, fuisse cur iuberet Summus Pontifex, vt eius sententia inuestigaretur, nempe vt retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quicquid constaret, eum dixisse.* Annati verba sunt lib. 8. cap. 4. in fine. Nullus hucusque dubitauit in sessionibus de auxilijs coram Clemente VIII. celebratis Molinæ doctrinam ad Augustinianæ doctrinæ amussim vocatam. Interim audiant Paulum Leonardum, verè Scerlogum, in apologia scientiæ mediæ par. 2. num. 39. *Equidem*, inquit, *in disputationibus Romæ agitatis coram Sanctitate Clementis Octaui, & Pauli V. sæpè & diligenter interrogatum est de mente S. Augustini, quòd eo speciatim in genere quæstionum exploratum esset, ab ijs optimâ proferri, cui tantus diuinæ Gratiæ Hyperaspistes faueret. Quare anno 1602. tractatum*: Quis maiores vires ad bonum libero arbitrio tribuat? An Augustinus? an Molina? *Continetur ille articulus septem quæstionibus, in quibus singulis de mente Augustini disceptatur cum Molina &c. De quibus liquet altercationis penè omnem scopum, quidnam Augustinus sentiret?* Compendio res ageretur, si liceret acta illa Congregationum, vel integram Clementis VIII. Orationem, quam disputationibus illis præmisit, recitare. Sed quando recentiori Romano decreto id vetitum est, cum dispendio causæ, quam defendo, necessariam defensionem omitto. Et quidem plus fortè cæteris meliora dicere possem, cum legerim

omnia MSS. Gregorij Nugnij Coronel Auguſtiniani Luſitani, qui memoratarum Congregationum fuit à ſecretis. Pio ſilentio Religioni lito. Repetam tamen fragmentum laudatæ orationis Clementis VIII. quod ſuo Euchologico à Congregatione Suprema S. R. Inquiſitionis approbato inſeruit P. Macedo inter elogia Pontificum, quæ recitat ad diem 28. Auguſtini pag. 406. *Quamuis*, inquit, *niſi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen impræſentiarum rationes, propter quas* ADSTRINGERE STATVI *totam hanc diſputationem* AD NORMAM DOCTRINAE S. AVGVSTINI *de gratia. Prima eſt, quod ſi teſte B. Proſpero ferè initio libri contra Collatorem, viginti annorum ſpatio acies Catholicæ Eccleſiæ ita dimicauit pro gratia contra Pelagianos, vt tandem Auguſtino Duce vicerit, oportet etiam vt in cauſa conſilij* EVNDEM DVCEM AGNOSCAMVS, ET SEQVAMVR. *Secunda eſt, quod idem Sanctus nihil videtur prætermiſiſſe eorum, quæ ad præſentes controuerſias pertinent &c. Tertia tandem ratio eſt, quòd cum multi Pontifices, & Prædeceſſores noſtri doctrinæ S. Auguſtini tam acres fuerint aſsertores, ac vindices, vt quaſi hæreditario iure eam in Eccleſia relinqui voluerint, æquum non eſt, vt patiar illam hac hæreditate priuari.* Orationem hanc ipſius Clementis manu exaratam oſtendit nobis Illuſtriſſimus D. Philippus Vicecomes Mediolanenſis Epiſcopus Catacenſis, quod etiam teſtatum reliquit in notis MSS. ad cap. 4. libri 8. Auguſtini vindicati, quod volumen apud me eſt.

Non poſſum hic non indignari Annato, qui illis in diſputationibus de Auxilijs, non ſuum Molinam, ſed noſtrum Auguſtinum in examen vocatum fingit, nam eas ſeſſiones habitas ſcribit: *Vt* Auguſtini *ſententia inueſtigaretur, nempe vt retineretur, quod perſpicuum eſset illum voluiſse, non autem quicquid conſtaret eum dixiſse*. Qua ſanè ratione Sanctus Doctor, quem Apoſtolica Sedes cauſæ id temporis agitatæ Iudicem pronunciauit, ſuis è libris ſententiam dicturum, ab Annato examini tunc ſubiectus fuiſſe dicitur; hac de eodem ſententia pronunciata, *vt retineretur, quod perſpicuum eſſet illum voluiſſe, non autem quicquid conſtaret eum dixiſſe*. Quòd, vt ibidem ait, aliquando Auguſtinus per exceſſum locutus eſt, qui quidem exceſſus in illis diſputationibus *ne retineretur*, Clementi VIII. ſententia fuit. Hoc autem quid aliud eſt, quàm Auguſtinum ex iudice reum facere? Neque ſecus ſentire Annatum iudico, clamat enim in fine cap. 2. pag. 864. *Sepelienda Scholaſtica eſt, vt vnus regnet Auguſtinus, an Auguſtinus legendus ad lucem Scholaſticæ, & ad eius amuſsim exigendus?* Neutrum nobis in votis eſt, ſed vigere Scholaſticam optamus, eamque ad Auguſtini amuſſim exigi, & non è contra, vt ipſe contendis. Perſpicua eſt Clementis ſententia, ſe velle exigere lites Scholaſticorum de auxilijs AD NORMAM DOCTRINAE S. AVGVSTINI, quibus quam bellè conſonas, nemo non videt, dum Auguſtini doctrinam ad Scholaſticorum *amuſsim exigis*. Profectò Magiſter ſententiarum, qui primus Scholaſticam in methodum deduxit, ex Patrum, ac Auguſtini præſertim ſententijs illam conflauit; vnde Eccleſia ipſa Romana inter precum officia, quæ Auguſtini die feſta perſoluit, ait de eodem: *Quem inprimis ſecuti ſunt, qui poſtea Theologicam diſciplinam via, & ratione tradiderunt*. Igitur Scholaſtici ad Auguſtinianæ doctrinæ amuſſim ſuas ipſorum ſententias exegerunt, neque veteribus illis eiuſdem diſciplinæ viris Principibus verbum vllum contra Auguſtinum excidit. Secus Recentioribus viſum eſt, quorum vnus Moraines in præfatione ſui Anti-Ianſenij ait; *Qui priùs Auguſtinum in om-*

in omnibus deposcebant iudicem, nunc sibi liberum putant, ne quidem arbitrum honorarium in alijs illum admittere. Heu quàm ima summis atra dies miscuit! Augustinum olim Clemens Pontifex in controuersia de Auxilijs iudicem constituit, modò autem Recentiores, vt palam fateri non erubescunt, eundem *ne quidem arbitrum honorarium admittunt.* Et illi quidem excessus, antilogias, errores obijciendo non modò S. Doctorem suspectum iudicem publicant, sed veluti reum traducunt, vt longioris huiusce defensionis instituendæ necessitatem nobis impositam nemo negauerit. Et hoc quid aliud est, quàm Augustinum ex cathedra, in qua ab Apostolica Sede positus fuit, atque ex eadem cœlestes doctrinas edisserens, hucusque summa religione à Catholicis tanquam Orthodoxi dogmatis Magister auditus fuit, violenter extrahere? O' superi, mites animos.

Sed quid de recentissimo Alexandri VII. elogio, quo decessorum vestigijs inhærens, S. Augustini doctrinam consecrauit, Recentiores blaterent, exponendum est. Cum Pater Christianus Lupus Augustinianus insignis Doctor Louaniensis Roma in Belgium profecturus esset, Alexander laudatus literas eidem ad Sacram Theologicam Louaniensium Facultatem deferendas tradidit. Porro ibidem paternum erga benemeritos filios amorem testatus, ad S. Augustini, eiusque discipuli S. Thomæ doctrinam, vt eo vsque summa cum laude fecerant, nouo vtrique Sancto Doctori elogio inscripto tenendam, defendendamque animauit. *De reliquo,* inquiens, *non dubitamus vos pro singulari scientia, pietatisque studio sanam, & incorruptam, qualem tot Apostolicæ Sedis declarationes, & Sanctorum Patrum traditiones requirunt, doctrinam semper amplexuri, & aduersus Orthodoxæ Religionis hostes defensuri sitis, nec non præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini, & Thomæ Aquinatis inconcussa, tutissimaque dogmata sequi semper, vt asseritis, ac impensè reuereri velitis: Quorum profectò Sanctissimorum virorum penes Catholicos vniuersos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina noui præconij commendatione non egent &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Anulo Piscatoris die 7. Augusti 1660. Pontificatus nostri Anno VII.* Profectus Roma Lupus, ac Pisauro transiens, vbi apud nostrates Scholæ Theologicæ id temporis præfectum agebam, quantum secum in Belgium thesaurum ferret, mihi significauit, vbi verò Louanium venit, ac Pontificias literas Theologorum Senatui tradidit, mirum est quanta easdem lætitia vniuersi, & singuli exceperint. Indictum Theologicum institium, publicum in gratiarum actionem sacrum intimatum, ac pro incolumitate beneficentissimi Pontificis imperata supplicatio. Edicti à Decano Vniuersitatis publicati excerptum exhibeo; integrum donat P. Gabriel à S. Vincentio mox mihi laudandus. *Vt intersint solemni Missæ per eandem facultatem ibidem celebrandæ pro longæua incolumitate, ac felici regimine Sanctissimi D. N. Alexandri diuina prouidentia Papæ VII. qui præter alia paternæ suæ erga eandem* Academiam *beneuolentiæ argumenta Apostolico rescripto in forma Breuis ad eiusdem preces eam decorare dignatus est, quo Sanctissimos Augustinum, & Thomam Aquinatem Scholæ Facultatis Patronos, & Magistros vti præclarissimos Ecclesiæ Catholicæ Doctores deprædicat, eorumq; dogmata tanquam inconcussa, tutissimaque, & proinde semper sequenda, & impensè reuerenda commendat, subiungens penes Catholicos vniuersos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina eorundem Sanctissimorum noui præconij commendatione non egere &c. Datum 6. Nouembris Anni 1660.*

Hæc

Hæc quidem quantum lætitiæ ſinceriſſimis S. Auguſtini diſcipulis ingeſſere, tantum mœroris, non enim dicam inuidis, ſed pridem erga Auguſtinum non tam benè animatis intulerunt. Etenim nonnulli in furorem veluti acti in impias haſce voces erupere: *Laudatum Breue per Diabolicam machinam fuiſſe impetratum*. Horum teſtis eſt ipſemet Chriſtianus Lupus in epiſtola apologetica de attritione, & contritione cap. 5. ad accuſat. XI. pag. 49. quam Louanij edidit anno 1667. mihique, vti eſt mei amantiſſimus, honoris gratia nuncupauit. Cui nam voces adeo inuerecundæ exciderint, deſignat Vincentius Baronius par. 4. ſuorum opuſculorum lib. 1. ſect. 2. art. 5. §. 1. Alter verò Recentior de laudato Alexandri elogio ſcribit, Summum Pontificem *nunquam breue illud priuatum vidiſſe*. Id autem teſtatur ſe à viro ſui ſodalitij accepiſſe, & quo maiorem dicto fidem faciat, ait: *sincerè affirmo, ac ſanctè iuro*. Hunc etiam Scriptorem nominare nolo, quòd magnum Patronum habeat, cuius ipſe etiam patrocinio lætor; illum tamen pluribus impugnauit vir doctiſſimus P. Gabriel à S. Vincentio in libro de remedijs ignorantiæ diſp. 14. dubio 9. num. 149. inquiens: *Cardinalis Nerlius tunc temporis Secretarius Breuium dixit cuidam viro grauiſsimo, quod hoc Breue ipſe compoſuit ex commiſsione dicti Alexandri VII. & quod Pontifex illud attentè legit, & ſigillum dedit, vt eo ſignaretur, & ad dictam Vniuerſitatem Louanienſem mitteretur. Et iſte vir grauiſsimus ſic tacto pectore teſtificatus eſt.* Hæc quidem P. Gabriel literis conſignauit, ac paulo poſt è vita diſceſſit ſummo ſui deſiderio relicto, erat enim Carmelitici rigidioris diſciplinæ inſtituti ornamentum, acceptus in primis Clementi X. Pont. Opt. Max. Viuet ille æternùm de Auguſtini doctrina benemeritus, cuius glorioſo nomini Theologicum volumen nuncupauit. Sciant Recentiores Alexandrum VII. è nobiliſſima Chiſiorum gente prodijſſe, cui perpetuum erga Auguſtini nomen obſequium hæreditarium eſt, ita vt à trecentis, & ampliùs annis vnum ſemper in Chiſijs appellari voluerit Auguſtinum. Non alium huius mei dicti teſtem, quam ipſummet Alexandrum volo; qui in frequentiſſimo Purpuratorum Patrum, atque Antiſtitum Senatu agens de decernenda Thomæ Villanouani Apotheoſi Regis Hiſpaniæ, plurimorum Principum, atque populorum cum Auguſtiniana familia obſecrationibus, queis ad id mouebatur, recenſitis hæc addidit: *Tum verò (confidenter dicimus) noſtra erga D. Auguſtinum Sanctiſsimum Theologiæ Magiſtrum à Maioribus ſecundum carnem per manus quaſi tradita, & peculiaris ab adoleſcentia erga hunc eius Alumnum veneratio*, &c. Hæc tanti Pontificis hæreditaria erga *Sanctiſsimum Theologiæ Magiſtrum* deuotio omnibus nota erat, vnde in eodem conſeſſu Franciſcus Albitius Purpuratorum Patrum decus, eximiæ eruditionis Princeps, ac noſtro præconio maior ſententiam rogatus dixit: *Protractus eſt*, Beatiſſime Pater, *non ſine Spiritus S. inſtinctu rei ardua, atque difficillimæ exitus, vt à Sanctitate veſtra, quæ Patronum, & Protectorem agnoſcit Auguſtinum, Filius Auguſtini in Sanctorum numero collocetur*. Ego quidem pluribus illius Recentioris dicta confutaueram, quæ tamen magni Viri imperio iuſſus omitto; adeo enim abſurda ſunt, vt ſatius ſit, eadem ſilentio obducere, quàm prolixiori impugnatione latiùs diffamare.

Ex Actis Canoniz. S Thomæ Villanou.

CAPVT VII.

Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos per Sedem Apostolicam approbatio à Recentiorum prauis interpretamentis defenditur.

HVcusq; nobiliora Romanorum Præsulum testimonia de Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos excellentia à sinistris Recentiorum oppositionibus vindicauimus, singula Pontificum elogia Augustino integra adstruentes, modò quid homines illi Augustini approbationi per Ecclesiam vniuersim obijciant, videndum est. Leui id quidem bracchio retentabo; nam illorum consilium imitatus, qui ciuilia inter hostes bella serunt, quò domesticis diffidijs eneruatos nullo postea negotio suppeditent, Anti-Augustinianis domesticos testes opponam, & pila minantia pilis. At non illos quidem nouitijs istis pares, sed longè Superiores, quibus loquentibus nedum assurgant, sed penitus obmutescant, nempe Suarium, & Vasquium, O quanta Scholæ nomina! Itaq; in hoc certamine sedebo, duobus illis Ducibus pro meo Augustino in aciem contra nuperos aduersarios descendentibus.

Eia age, quid de Augustinianæ doctrinæ per Ecclesiam approbatione Annate sentis? si quæ aduersus eam habes, liberè profitere. *Obijcimus primo*, ait lib. 8. cap. 6. pag. 902. *Vel ita est consecrata, vt Augustinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus transierit in numerum Canonicorum, vel non. Si primum: errat totus Christianismus, qui contrarium sentit non modò à tempore scholasticorum, sed à mille ducentis annis. Si secundum: ergo illa omnis Ecclesiæ approbatio relinquit adhuc Augustinum intra numerum scriptorum fallibilium, quibus sine cuiuspiam iniuria repugnare liceat.* Sed iam olim huic obiectioni satisfecerat non Baianus aliquis, sed strenuus Baij oppugnator Suarius, cuius sanè responsionem poterant domi legere. Cum Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 15. citasset hæc S. Prosperi verba in laudem Augustini: *Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater, si verè de his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te conuenit, ipsis B. Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defæcatissimam, ac saluberrimam Euangelicæ, Apostolicæq; doctrinæ intelligentiam consequaris*, hæc scribit: *Non tamen dicit, Augustinum Apostolicè scripsisse, quia vel Scriptor canonicus fuerit, vel quia infallibilem habuerit Spiritus S. assistentiam in scribendo, sicut Apostoli habuerunt, hoc enim alienum à sensu Prosperi, & totius Ecclesiæ est, sed dicit Apostolicè scripsisse, vel quia suam de gratia doctrinam ex Apostolo Paulo præcipuè sumpsit, & validissimis eius testimonijs illam confirmat, vel certe quia tam verè, ac fideliter de gratia scripsit, vt Apostolica Sedes Augustini doctrinam in his, quæ ad dogmata pertinent, suam effecerit, ac probauerit.*

Pergit Annatus: *Obijcimus 2. eosdem illos Summos Pontifices, qui doctrinam Augustini approbarunt, ea sepcsuisse, quæ necessaria illis visa sunt, alias autem quæstiones intercurrentes nec contemnere, nec adstruere voluisse. Hoc enim Celestinus apertè significauit, vt retulimus antea* pag. 903. Idem Suarius recensita Celestini restrictione, quam tamen negat esse Celestini, vt dicam, totus Augustino adhæret hæc scribens: *Nihilominus tamen etiam in his posterioribus de prædestinatione quæstionibus auctoritas Augustini maxima est propter alias rationes suprafactas, & ideo semper à nobis cæteris præferetur.*

Sed

Sed reclamat aduerſarius: *Obijcimus tertiò approbatam fuiſſe Auguſtini doctrinam ſimul & aliorum Sanctorum Patrum, vnde ſequitur cadere approbationem hanc in id, quod eſt Auguſtino cum alijs Patribus commune, non in id, quod eſt proprium, ſi quid tale ſit.* Ibidem. Sed hocce telum Auguſtinum clypeo protegens Vaſquius excepit 1. 2. diſp. 190. cap. 6. num. 37. *Quamuis*, inquit, *nullus eſſet ex Patribus commemoratis, quem pro hac ſententia de gratiæ neceſsitate ad ſingula opera bona moralia Scholaſtici Doctores allegare poſſent,* IN VNO SOLO AVGVSTINO, *eiuſq; ſchola ſuæ opinionis præſidium libenter collocarent, eumq; ſibi ſufficere meritò arbitrarentur, quòd* VNICVS *ſit, qui dum agitur de gratiæ neceſsitate, ſicut Sol inter reliquos præfulgeat, cuius quidem doctrinæ egregium teſtimonium, & commendationem in epiſtola prima Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ exaratam habemus.* Porrò Celeſtinus vnum Auguſtinum laudauit; lege eundem p. p. diſp. 89. cap. 4. initio.

At non cedit Suario, non cedit Vaſquio Annatus, ſed rurſus opponit pag. 902. *Nempe iam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quo pertineat hæc approbatio, non enim eò vt intelligamus Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & leuioribus, quo modo cæterorum quoq; Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cum eadem ſit iudiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum eſſe quantumvis Sanctum, cui non ſit opus dicere,* dimitte nobis debita noſtra, *ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baianis in mentem venerit, vt Auguſtiniani uideri uelint, eum tanto niſu perſuadere conantur eſſe aliquos, qui iudicio nunquam labantur,* nempe Auguſtinum. Verùm quis neſciat, Auguſtinum duplici facto, dum ſe infra cæteros depreſſit, ſupra vniuerſos altiùs ſeſe euexiſſe? Ille Magnus Eccleſiæ Magiſter tum *affectus*, tum *iudicij* ſui errata publicauit, hæc quidem in libris Retractationum, illa in libris Confeſſionum, ſingulari prorſus exemplo, cùm videamus quoſq; tum propria dicta, tum facta ab erroribus vindicare. Vtinam hanc aliquando de ſocijs, ac ſuæ familiæ hominibus opinionem aduerſarij induant, quorum quempiam ſi ab aliquo Scriptore imperitum cognoſcant, mille apologias procudunt, vt ſoli ab erroribus immunes eſſe videantur. Itaque eandem & affectus, & iudicij aleam ſubiuit Auguſtinus. Verùm dum libros contra Pelagianos retractat lib. 2. cap. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. & 67. nullam ſententiam ſiue de gratia, ſiue de libero arbitrio corrigit, ſed omnia abs ſe dicta probat, qui alijs in tractatibus pleraſque theſes aſſertas expunxerat. Vnde S. Doctor nuſquam in Pelagianis expugnandis ſe iudicio lapſum fuiſſe cognouit; aduerſarij autem miſerè iudicio labuntur tam humiliter de Auguſtino pronunciantes. Profectò Auguſtinus futuros fortè cenſores præuidens, in eorum humeros correctione deuoluta, mitiùs illo in examine ſecum egit, Recentioribus hanc gloriam relinquens, qua iactare poſſent, ſe illis in libris contra Pelagianos editis maculas deprehendiſſe, quæ Auguſtini aciem, ac ſpongiam ſubterfugere. Quid ais, Annate, Auguſtinum fuiſſe obnoxium humanis defectibus, at *rarioribus, & leuioribus*, ac *iudicio* quandoque *lapſum?* Alia longè diuerſa fuit tui Suarij ſententia, qui proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 17. ita, & verè, & dignè de S. Auguſtino ſcribit: *Nihil tam admirandum, & ſuſpiciendum Eccleſiæ reddidit Auguſtinum, quàm de gratia doctrina; at ſi in ea tradenda, & explicanda aliquando fuiſset in errorem lapſus, multo labefactaretur eius auctoritas, immeritòq; Eccleſia tam fidenter iudicium eius in hac doctrina eſset ſecuta, quod impium eſt*

cogitare. Egregiè hoc ipsum abhinc octingentis annis notarat S. Prudentius Tricassinus in epistola ad Hincmarum, & Pardulum, sed quòd cum Suario, & Vasquio veluti fœdere icto aliorum suppetijs dimissis, contra Recentiores me pugnaturum pro Augustino pollicitus sum, præclarissimũ illius Antistitis testimonium omitto, alibi recitandum.

Nondum Annatus suorum vocibus ab infelici certamine reuocari potuit, sed instat, obtruditque hanc illationem: *Ergo si stante Augustini testimonio illo, licet tamen singularem cuiuspiam ex alijs Patribus cogitationem in hisce disputationibus non sequi; licebit etiam stante illa Ecclesiæ, vel Summorum Pontificum approbatione non omni adhærere Augustini sententiæ*. At huic quoque obiectioni obuiam ierat subtilissimus Recentiorum Vasquius, cuius ex 1. 2. disp. 190. verba paulò ante dedimus, item præclarè 1. p. disp. 89. num. 21. *Tametsi*, inquit, *aliorum Patrum auctoritas in omni controuersia magni ponderis apud omnes esse debeat, in hac tamen, de qua nunc agitur*, VNVS PRO MVLTIS *mihi semper erit* AVGVSTINVS, *non solùm, quòd omnium, qui benè sentiunt, plurimùm emineat, &c*. At quod præmiserat Annatus ibidem pag. 909. *Ex quibus liquidò constat, quantùm Augustino tribuendum Ecclesia censuit, tantùm alijs quoq; Patribus tribuendum esse Augustinum ipsum censuisse*, hoc, inquam, planè falsum est, nam licèt in libris contra Iulianum ex sanctis Patribus peccatum originale fusiùs comprobauerit, itemque in libro de gratia Christi eiusdem gratiæ necessitatem, attamen prædestinationem ante præuisa merita instantibus Massiliensibus & nolle se illã credere affirmantibus, nisi veterum ea de re testimonia produceret, respondit lib. de prædest. SS. cap. 14. *Quid igitur opus est, vt eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad soluendum quæstione versari, quod procul dubio facerent si respondere talibus cogerentur*. At cap. 19. de dono perseuer. pro se adducit Ambrosium, & Cyprianum, ex quibus non disertis verbis, sed per necessariam illationem suam ipsius sententiam colligit. Igitur iudice Augustino, *non opus est, vt eorum* Patrum *scrutemur opuscula*, vbi de gratuita prædestinatione differitur. At libros de prædestinatione SS. & de dono perseuerantiæ Hormisdas commendauit, ad eos nos remisit Synodus Sardiniensis exulum Episcoporum ex Africa, Clemens etiam VIII. sententiam Molinæ de prædestinatione iuxta S. Doctoris dogma examinandam iussit; non igitur ea in quæstione tantùm Augustinus tribuit alijs Patribus, quantùm ipsi Ecclesia detulit.

His tandem postremo impetu contra librorum S. Augustini approbationem idem Annatus decertat pag. 911. contendens: *Omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Augustiniani, doctrinam Augustini vniuersim approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula eius placita*. Recoctam Semipelagionorum crambem reponit. Etenim cum S. Celestinus libros S. Augustini laudasset, illi eam commendationem Augustini libris vniuersim tantùm traditam dicebant, quam tamen prioribus, non item postremis eiusdem voluminibus delatam esse contendebant, contra quos S. Prosper egregiè in fine libri contra Collatorem cap. 42. hæc scribit: *Agnoscant calumniatores superfluò se obijcere, quòd his libris non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur; Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit*. Hæc ille.

ille. Succenturiatus in Annati iam defeſſi præſidium proſilit Moraines, diuerſo tamen armorum genere in Auguſtinum impreſſionem faciens. Etenim quò Pontificiæ approbationis Auguſtino datæ ſplendorem imminuat, non quidem inuidarum interpretationum nebulas opponit, ſed nobiliora ab Apoſtolica Sede alijs Patribus tradita præconia proponit, quorum comparatione illa Auguſtino delata minora longè cenſeantur; quo ſanè pacto Sol non vmbris quidem, ſed immenſa propemodum luce quaquauerſum irradiante minimum candelæ ſplendorem ſuffocat, nullumque penè facit. Altiori itaque voce inſultat Moraines in præfatione ad Orthodoxos: *Quando dictum eſt de ſcriptis Auguſtini ab aliquo Pontifice legem ſanciente, quod dixit Gelaſius de mirabili illa epiſtola Leonis Magni ad Flauianum, vt si quis illam non admitteret vſq; ad vnum iota anathema eſſet?* Verùm quis non videat eximias illas de Leonis literis laudes in Auguſtinum plenè deuolui? Celebrem illam Leonis epiſtolam ad Flauianum à S. Proſpero Auguſtini diſcipulo compoſitam fuiſſe conſtans non modò Latinorum, verùm etiam Græcorum opinio eſt. Baronius audiatur in notis Martyrol. ad diem 25. Iunij vbi de Proſpero ait: *Ado Viennenſis, & alij tradunt hunc fuiſſe ab epiſtolis S. Leoni Papæ, ab eoque ſcripta fertur famoſiſsima illa epiſtola S. Leonis ad Flauianum de Incarnatione Verbi, quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alij Latinorum, ſed & Marcellinus Comes teſtatur in Chronico ſub conſulatu Olybrij, & Ruſtici.* Hic eſt ille Proſper, quem Annatus ipſe lib. 2. cap. 5. §. 2. pag. 179. *Primarium, ac proximum Auguſtini diſcipulum, qui viſus eſt illius & arma, & vices geſſiſſe ad tuendam, quam veluti depoſito acceperat eius doctrinam.* Quis verò neget dalatas diſcipulo laudes in Magiſtrum deriuare? Profectò ſi S. Gelaſius Leonis epiſtolam vſque ad minimum iota recipiendam dixit, idem nec vnum iota Auguſtinianæ doctrinæ improbauit, imò vt ſæpè in faciem Recentioribus illiſum eſt, vel illæ Auguſtini ſententiæ, quæ falſæ, ſeu duræ illis videntur, ab eodem Pontifice Eccleſiæ inculcatæ ſunt, qui ex Vaſquio fuit *per omnia Auguſtinianus.*

Quatit rurſus Moraines ibidem Auguſtinianam auctoritatem duplici ariete Alexandria aduecto: *Quis vnquam*, ait, *habuit Cyrilli Alexandrini auctoritatem in ſcribendo non tantùm in Synodo prouinciali, aut nationali, ſed in Concilio generali Epheſino, vt ipſe per ſe ſcriberet anathematiſmos, contra quos ſentire, ac ſcribere idem propè cenſeretur, ac fidei refragare? Audire mihi videor alium, qui dicat: Quid ergo Athanaſius etiam ille magnus erit-ne vnus de numero filiorum; & diſcipulorum Auguſtini, qui dicitur ſine exceptione Pater Patrum, Doctor Doctorum, cæteros omnes inſtar primi Angeli ſua luce colluſtrans?* Sanè ingens turbarum origo, quas Epheſina Synodus ab Ioanne Antiochiæ Epiſcopo, Theodoreto, & collegis Epiſcopis, atque ab ipſo Imperatore Theodoſio paſſa eſt, inde fuit, quòd Orientales Epiſcopi priuati hominis auctoritate ſtatutos anathematiſmos ſubſcribere recuſabant, quam tamen ſententiam poſtea depoſuere. Sed de Auguſtino loquamur. Hic ob ſapientiam Africanorum Conciliorum *Ingenium* appellatus fuit. Idem vniuerſa acta Concilij Numidiæ, itemque Carthaginenſis, cui quidem non adfuerat, ex Patrum decreto in commentarios retulit. De illo ſcribit Proſper in fine libri contra Collatorem, quòd Bonifacius Papa, *cum eſſet doctiſsimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum B. Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.* Auguſtini ſententiæ canones Synodi Arauſicanæ, ac Romanorum Pontificum

decreta euaſere; de qua re Decampſij Ieſuitæ verba reddam: *Fuit*, inquit, *Auguſtinus quodammodo Eccleſiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore præiuit, quod de ſuperbiſsima hæreſi iudicarunt. Fuit lingua Eccleſiæ, cum eius verbis decreta concepta ſunt, & quæ prius fuerant Auguſtini voces, Spiritus S. oracula eſſe cæperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cum ijs rationes, & argumenta ſubminiſtrauit, quibus Pelagium, eiuſque complices fregerunt &c.* His collegæ dictis ſi credis, iam Auguſtinum Cyrillo parem conſpicis. Theodoſius ſanè Imperator parem Cyrillo Auguſtinum iudicauit, dum ad vtrumque Sacram (Imperatoris litteras ita vocabant) direxit. Imò longè plus honoris Auguſtino tributum à Principe fuit, nam ad Cyrillum vti Metropolitam ſcripſit, quò Synodum cogendam Epiſcopis ſuffraganeis intimaret; at cum ad Africæ Primatem Carthaginenſem eadem de re pariter perſcripſiſſet, priuatas tamen ad Auguſtinum literas miſit enixè eundem rogans, vt Synodo adeſſet, de qua re in hiſtoria Pelagiana diximus libro primo ad annum 431. Imò veterum Scriptorum fide conſtat Cyrillum Alexandrinum egiſſe per literas cum Theodoſio, vt S. Auguſtinus ad Synodum Epheſinam ſe conferret, videbat enim quanto ſibi aduerſus Neſtorianos adiumento futurus eſſet magnus ille Dux ex continuis contra hæreticos prælijs erectis trophæis toto Orbe celeberrimus. Porrò Athanaſium magnum illum Arij Antagoniſtam Auguſtini diſcipulum neutiquam facimus, ſed motum ab Athanaſio aduerſus Arianos bellum, ab Auguſtino feliciter tandem profligatum aſſerimus. Ioannes Riuius Belga lib. 4. de vita S. Auguſtini cap. 8. §. 6. pluribus tradit, vnum Auguſtinum Arianiſmum à fundamentis euertiſſe, quod ante ipſum adeo exactè nullus Patrum præſtitit. Et ſanè contra Arianos & libris, & ſacris declamationibus ex profeſſo S. Doctor inſudauit, qua de re Poſſidius toto cap. 17. de vita Auguſtini. Quare ſi argumenta, ac teſtimonia, quibus Arij ſectam Auguſtinus expugnauit, in conſiderationem veniant, anteriores Patres S. Doctor omnium eruditorum iudicio facilè ſuperauit.

Inſtat rurſus Moraines: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Auguſtini diſcipulus, vel de Angelis inferioribus?* Sed capite præcedenti hoc obiectum refutauimus. Quòd verò nolit Moraines dici Auguſtinum *Doctorem Doctorum*, palam Patribus contradicit. Doceri ſe ab Auguſtino voluit Bonifacius; *Magiſtrum noſtrum* Auguſtinum nuncupauit S. Celeſtinus. Ad Auguſtinum Orientales remiſit S. Hormiſdas: & ſanè ſuum Doctorem Eccleſia Romana Auguſtinum appellat. S. Thomam Auguſtini doctrinam ſecutum eſſe tradit Vrbanus V. in bulla de tranſlat. S. Thomæ. De Scoto hæc habent Patres Hiſpani Minoritæ in libello ſupplici apud Petrum à Campo tomo primo hiſt. Aug. lib. 3. cap. 30. *Adeo Auguſtinianæ doctrinæ addictus fuit, vt in ſolis Theologicis commentarijs octingenties, ac quindecies S. Auguſtinum in ſuarum aſſertionum teſtem protulerit, enixè præ cæteris Doctoribus ſatagens illius mentem intimius penetrare &c.* Neget igitur Moraines, Scotum, S. Thomam, totque Romanæ Eccleſiæ Pontifices S. Auguſtini diſcipulos fuiſſe Doctores, ne Auguſtinus dici poſſit *Doctor Doctorum*. Video tamen ipſum non pati *ſine exceptione* Auguſtinum dici Doctorem Doctorum. Scias itaque S. Auguſtinum in diſputationibus de auxilijs gratiæ eſſe Doctorem Doctorum, ſed non omnium. Non quidem eorum, qui ipſum præceſſerunt, neque enim potuit illos docere, neque poſteriorum, qui ab ipſo do-

ceri noluerunt, quæ fuit Semipelagianorum obdurata superbia, ac conceptæ olim opinionis defendendæ effrænis lubido; At qui præcesserunt Augustinum Patres, non sunt Doctores in materia de gratia cum Augustino conferendi, qui teste Augustino cap. 14. de prædest. SS. *de gratia Dei quid sentirent, breuiter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attigerunt*. Et ridendus ille esset, qui sepositis Augustini libris, vellet quæstionum de gratia solutionem petere ab Hilario, vel Athanasio, vnde qui de diuina gratia scribentes Ecclesiam illustrarunt, omnes S. Augustini discipuli fuere, qui primus Sanctorum Patrum, & quidem in doctrina tantùm de gratia scholam sibi fecit, cui nomen dedere Prosper, Fulgentius, Petrus Diaconus, Eugippius, Cæsarius, Prudentius, alijque, vt verè Doctor Doctorum dicatur Augustinus. Illorum verò Recentiorum Doctorem Augustinum numquam pronunciabimus, qui eiusdem discipuli esse dedignantur. Augustinum quidem legunt, non vt Ducem illum habeant, sed vt præconceptæ suæ ipsorum opinationis sectatorem volentem, nolentem faciant, admotis etiam tot violentarum interpretationum machinis. Annatus totis libris septem vnum Augustinum appellat, Morainij volumen millies Augustini voces reddit; istos-ne Augustini discipulos dixerim, & sectatores? Videri quidem discipuli Augustini volunt: sed ficta citò in naturam suam redeunt. Hinc Moraines, cum in Præfatione ad Orthodoxos, quam suo Anti-Iansenio præfixit, Augustini laudes, ne ea in re aduersario cedere censeretur, recitasset, paulatim panegyricum in satyram vertit, strenuus Augustinianæ gloriæ decurtator, qui initio quidem non inelegans eiusdem promotor videbatur. Eadem via Annatum iuisse ex dictis initio cap. 5. patet. Quis enim præposterum hominis consilium non irrideat, qui cum ad Augustini tribunal septem libris cum Iansenianis disputasset, atque ab Augustino causam sibi totam, integramque adiudicatam gloriatus esset, exclamans in limine lib. 8. *nihil esse, quòd Ianseniani possint ab Augustino sperare præsidij*, cum Iudici gratias agere, eiusque erga se propensum, suisque fauentem animum commendare eundem putas, datisque ad amicos literis laxatis habenis in illius laudes effundi, pessimè ab illo Augustinum acceptum videmus, conductis contra ipsum longo ordine testibus mille conuicijs lacessitum: vno verbo, ex iudice reum factum. O gratissimos S. Augustini discipulos! Insuper non patiuntur dici Augustinum: *cæteros omnes instar primi Angeli sua luce collustrasse*. Scimus Prosperum olim cecinisse cap. 2. con. Ingratos.

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
VBERIORE *rigans, nostro lumen dedit æuo*
Accensum vero de lumine.

S. Fulgentius lib. 2. de verit. prædest. & grat. cap. 18. *Augustinum legat omnis, qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans misericordiæ Dominum, vt eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, vt scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur, vt discat, quam ille adeptus est, vt doceret*. Sed cur non audiatur S. Thomas Villanouanus Archiepiscopus Valentinus con. 1. de S. Aug. *O Pater*, ait, *amplissime Augustine, qui non solũ vitæ sanctitate, sed etiam miro sapientiæ tuæ fulgore Christi Ecclesiam luce propria, luce plena, luce fixa irradiasti: Si enim sapientia lux est, quis in Ecclesia Dei ita lucet, vt Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt Doctores sapientiæ lumen*

accipiunt, ipse verò propria luce lucet, quam à nullo hominum, sed à Deo solo accepit, nullo enim tradente, nullo Magistro cunctas didicit disciplinas. Non-ne igitur, teste Thoma, Augustinus est instar primi Angeli, quo in cæteros intelligentiæ lumen deriuari Theologi autumant, cum ipse à solo Deo illustretur? Hipponensis quidem noster Angelus suæ doctrinæ radijs Prosperum, Fulgentium, Thomam, cæterosque Orthodoxos Patres illustrauit, at Recentiores, qui contendunt cum Annato; *Aliquid lucis Augustino defuisse in concilianda cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Lib. 8. cap. 4. pag. 874. quiue, vt idem alibi ait, nempe disp. 3. de scientia media cap. 5. num. 113. *Radium quendam videre se putant ex Augustini Sole non emissum*, qui denique scribere non erubuere cum Molina 1. p. q. 23. art. 4. & 5. disputatione 1. memb. 6. *Dum sub ea quasi caligine D. Augustinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aspectu cum sua de prædestinatione opinione &c.* Recentiores, inquam, isti quibus purioris doctrinæ lux affulget, Augustino sub caligine posito, huius primi Angeli fulgores non excipiunt, imò ferè contemnunt, vt mirum minimè videri cuipiam debeat, eos adeo molestè ferre tantùm lucis Augustino attribui, vt vniuersos subsecutos Doctores irradiare potuerit, & antecessorum Patrum sententijs de diuina gratia plenioris, ac solidioris doctrinæ lumen adferre.

Sed Annatus collecto spiritu iterum contra Augustinum inuehitur, atque Morainij collegæ factum æmulatus, domesticum contra S. Doctorem librum ab Apostolica Sede *expressiori, atque efficaciori*, quàm quoduis Augustini volumen, approbatione communitum opponit. Aduersarij verba sunt; *Obijcimus 8. omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Augustiniani, doctrinam Augustini vniuersim approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula eius placita, quòd si aliqua talis esset, non negabunt, opinor, expressiorem fore, & efficaciorem in omnibus consentiendi necessitatem. Quid igitur facient, si reperiatur in natura rerum alius quidam liber, cuius omnia, & singula in eo contenta authoritate Sedis Apostolicæ per bullam ad perpetuam rei memoriam editam, & promulgatam approbentur.* Eia age delapsum sanè cœlo libellum pande, nisi fortè sacratiora tam citò in propatulo esse piaculum putas. *Est, inquam,* ait, *talis quidam liber in rerum natura, & Auctoris Sancti.* Iam pietatem, ac religionem excitas, dum Authorem commendas, ac Divum contestaris. At pergit Annatus Lectorem suspendere: *Sed quis est? libellum potius dicere debui, quòd sit mole paruus, & specie contemptibilis, sed qui tamen virtutis plurimum habet.* Hunc libellum, cui supra omnia Augustini Magni volumina ex Apostolicæ Sedis approbatione *expressior, & efficacior in omnibus est consentiendi necessitas*, citò citiùs exhibeas. *Quis verò*, addit, *tandem, & cuius est?* Ita quidem hoc petimus, hoc rogamus, ne quæso diu nostram expectationem torqueas, per sanctum illius libelli Auctoris nomen ac numen obtestor. *Contrahant*, inquit, *licèt frontem Baiani, & toruum intueantur, sorbenda pilula est.* Næ tuo pharmaco illi indigent quoscumque Baianos dicis? Nos quidem validiori stomacho sumus iam pridem tuis in Augustinum conuicijs pilulis omnibus amarioribus deuorandis assueto, neque pilulis præmuniendi sumus, quò authorem, libellumque citra fastidium, ac deliquium audiamus. Imò quando libri Scriptorem sanctum autumas, sacris doctrinis conspersas paginas summa religione deosculantes, Divum Authorem pro Augustiniana authoritate contra nouos censores sarta tectaque seruanda etiam,

atque etiam rogabimus, sua enim vicissim tutari Diuorum est. At inquis: *Liber est Exercitiorum Spiritualium S. Ignatij, quem Paulus III. seuerè examinatum &c. sic approbauit, vt dicat, se documenta, & exercitia prædicta ac omnia & singula in eis contenta auctoritate prædicta tenore præsentium ex certa scientia approbare, collaudare, ac præsentis scripti patrocinio communire.* Hæc ille suspensis diu quasi per iocum Lectoribus lib. 8. cap. vltimo: exclamatque pag. 912. *Scire velim, quid sint responsuri tam disertæ, tamq; explicitæ approbationi, qui minùs expressam, explicitamve,* Augustini scilicet, *suis obtendunt erroribus.*

Absit; vt per nos quicquam approbationi Ignatiani libelli detractum sit; imò quanti illum Augustiniani fecerint vestri Scriptores tradunt in imagine primi sæculi lib. 3. cap. 10. vbi de exercitijs Sancti Patris Ignatij loquentes hæc scribunt: *Testes sunt infiniti toto Orbe, qui ea non minori sua voluptate, quàm fructu sunt experti. Sed vnus instar omnium Augustinus Carauaialius Augustiniani Ordinis Theologus. Is cum Indiam Occidentis peragrasset, & in Hispania varijs muneribus cum laude perfunctus esset, Italiæ quoque cœnobia sui Ordinis iussu Summi Pontificis visitasset, Bononiam tandem ab eodem Pontifice Visitator Apostolicus missus ad D. Iacobi cœnobium in veterem disciplinam restituendum non alijs id præsidijs facere aggressus est, quàm pijs his Societatis commentationibus, quibus ipse cum per mensem se exercuisset, testatus est candidè se quandiu in Religione vixisset, rationem aliquam, qua rectissimè incederet, semper optasse, eamq; tunc demum, cum in hæc S. Ignatij exercitia incidisset, inuenisse; Quæ quidem ille auidissimè hausta, atq; in intimum demissa pectus tanti fecit, vt in ijs aliquid verè diuinum inesse apertè diceret &c.* Hic Carauaialius ex Assistente Hispaniarum electus est Episcopus Guamangensis apud Peruanos, de quo Herrera in Alphabeto Augustiniano. Vtinam per nos Ignatianis chartis maior laudis fieri posset accessio! Illud tamen ægrè patimur, quod scribit Annatus, Augustinianam doctrinam minùs explicita, atque expressa approbatione, quã Ignatianam, esse ab Apostolica Sede firmatam. Quæso vos, quandonam doctrina S. Ignatij in Synodorum canones transijt? Arausicana Synodus ex ipsis S. Doctoris sententijs conflata est. Quando illa in Pontificum Romanorum literis ad verbum exscripta est? Duo integra capita ex Enchiridio S. Augustini Leo Magnus inseruit suæ ad Aquileiensem Antistitem epistolæ, & quidem contra Pelagianos datæ. Quando ad illam pro veritate percipienda ab Apostolica Sede Orthodoxi remissi sunt? Ad Augustini libros S. Hormisdas Orientis Principes viros, Episcopos, ac Monachos, vno verbo Catholicum Orbem retulit. Quando ad illius normam Pontifices Catholicorum doctrinam exegere? Clemens VIII. iuxta Augustini mentem lites de auxilijs diuinis componendas iussit. Quandonam S. Ignatij libellus tantis Romanorum Præsulum commendationibus exceptus? tantis Sanctorum Patrum elogijs decoratus? tantis omnium penè sæculorum plausibus honoratus fuit? Quæ quidem laudes si in librum cogerentur, iam decuplo maior ille euaderet, quàm liber exercitiorum S. Ignatij. Audio sanè, quid de libro illo S. Ignatij Romana Ecclesia iudicet in lectionibus Breuiarij Romani: *Homo,* inquit, *literarum planè rudis admirabilem illum composuit exercitiorum librum Sedis Apostolicæ iudicio, & omnium vtilitate comprobatum.* Mirabile sanè, libellum illum à literarum planè rudi esse conscriptum: at profectò mirabilius Recentiorum factum, qui eundem ex Apostolicæ Sedis testimonio *literarum planè rudem* in sapientiæ,

pientiæ, authoritatis, ac laudum campo Auguſtino non dicam velut æqualem opponere, ſed quod ad illam expreſſiorem, ac efficaciorem commendationem, ac conſentiendi neceſsitatem pertinet, veluti ſuperiorem prædicare conantur, illi, inquam, Auguſtino, qui tantæ ſcientiæ fuiſſe ab Apoſtolica Sede iudicatus eſt, *vt nihil penè*, verba ſunt Martini V. *ex ſacris literis poſsit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo iam authore factum eſt, vt nec Philoſophis Sapientiam inuideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non deniq; nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non grauitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cuiuſquam illius generis hominum ſcientia, aut virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, vnus poſtremò omnium Patrum, Sapientumq; ingenia, ac ſtudia exhibet.* Itane, ſi ſuperis placet, huic Apoſtolicæ approbationi eximiæ, præclariſſimæ, excellentiſſimæ Ignatiani libelli approbationem, Auguſtino Ignatium, tot Summis Pontificibus Paulum III. opponetis? Reſpondet Annatus: *Quæ à me minimè referuntur, vt vel Ignatium Auguſtino, vel Paulum III. ſuperioribus opponam Pontificibus, abſit.* Sed dictis facta non cohærent. Qualis, enim quantuſve eſſet Auguſtinus, ſi Eccleſia illum non approbaſſet? iam cum Caſſiano, ac Fauſto numeraretur. Igitur tantumdem nobis probandus venit, quantum idem ab Eccleſia approbatus fuit. Quare ſi Ignatij libellus ab Eccleſia approbatus eſt, itemq; approbati fuere libri Auguſtini, ſed iſti approbatione *minus*, vt ait, *expreſſa explicitaue*, vnde illi Ignatiano, te iudice, *efficacior in omnibus conſentiendi neceſsitas eſt*, quàm iſtis Auguſtinianis, iam vides Ignatium Auguſtino vel præponi abs te, vel ex æquo ſaltem opponi. At citò commentaris, tuique facti hanc rationem reddis, ea te de Ignatiani libri approbatione recitaſſe: *Quòd conſtet, in hoc libello aliqua eſſe, quæ capitalibus Baianorum principijs opponuntur, ſcire velim, quid ſint reſponſuri tam diſertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam, explicitamve ſuis obtendunt erroribus.* Nos quidem pro Baianis nullam volumus, imò nec poſſumus reſponſionem adornare, ſed quòd eodem ictu & Baianos, & Auguſtinum ferias, tibi vitio vertimus, qui per Baianorum latera Auguſtinum impetis. Sint in libello Ignatij ſententiæ, quibus capitalia illorum dogmata ſtrangulentur, ipſi viderint; at quòd eadem periodo Auguſtini per Apoſtolicam Sedem approbationem *minus expreſſam, explicitamque* contendis, nobis placere non poteſt. Parce Patri, & Baianos in exilium non Baias, ſed in Gyarum deportato.

In Orat. S. Monica.

Si Annati exemplo inſiſtere, & par pari reddere vellemus, vti ille ad imminuendam S. Auguſtini aduersùs Pelagianos ſcribentis authoritatem, tum collectis plurium teſtimonijs, tum violentis, prauiſque Romanorum Præſulum elogia eidem S. Doctori delata interpretationibus corrumpens, contra Auguſtinum inſurgit, poſſemus & nos eadem prorſus audacia huc reuocare, quæ Abbas Conſtantinus, quæ Vincentius Baronius vir ſatis notus par. 2. Theol. Mor. diſp. 3. ſect. 1. art. 2. §. 2. quæ alij de eiſdem exercitijs S. Ignatij ſcripſere, ac ſubinde frigidam illam Annati excuſationem Auguſtino quorundam cenſuris inſultantis repetere: *Refero tantum, non probo, ſi quidquam iuſtæ offenſionis cauſam det*: lib. 8. cap. 6. pag. 864. Sed abſit, vt hominis errorem redarguens, eundem imiter, eiuſque criminis reus fiam, cuius hunc Recentiorem

apud

apud Iudices reum poſtulo. Erubeſcant profectò aduerſarij, erubeſcant, dum nos in hanc arenam vel inuitos propellunt, in qua odioſis prorſus comparationibus de Diuorum auctoritate litigetur. Scitote Auguſtinianos S. Ignatij libellum vti Auguſtinianæ doctrinæ conformem recipere, euoluere, deoſculari, & ne quis de hoc ipſorum obſequio dubitet, editis commentarijs hoc ipſum coram Catholico Orbe profitentur. P. Franciſcus Macedo Minorita Luſitanus Seraphicæ Gentis ſplendor, hanc ſibi gloriam feliciſſimè comparauit. Hic Auguſtinianæ doctrinæ adeo ſtudioſus eſt, vt in Iſagoge initio ſuæ Cortinæ hac veluti teſſera in literariam palæſtram deſcenderit: *Ego Auguſtinianus ſum: Auguſtinianiſsimus ſum*. Hic, inquam, in eruditiſſimo illo volumine, quo Eccleſiæ orantis, & Auguſtini ſcribentis concentum deſcripſit, harmoniam quoque exercitiorum S. Ignatij Societatis Ieſu fundatoris, & operum S. Auguſtini Eccleſiæ Doctoris (nam planè hunc operi titulum dedit) exhibuit, cuius illud exordium eſt: *Soleo, idque expertus, ac prudens dicere, haud facilè inter Sanctos reperiri alium Auguſtino cum doctrinæ, quæ à Deo eſt, & myſtica appellatur, tum inſtitutæ à ſe, & alijs indictæ vitæ ratione, quàm Ignatium ſimiliorem*. Quæ quidem vir doctiſſimus fuſiſſimè per viginti octo capita collatis ex vtroque ſententijs ita comprobat, vt profectò minimè timendum ſit, ne Auguſtino quicquam detrimenti ex Ignatiani libelli expreſsiori, ac magis explicita, vt inquis, approbatione inferatur, ne-ve tantis Romanorum Præſulum, ac Patrum elogijs Auguſtiniana volumina nobilitantibus Ignatij libellus ſuffocetur, ſed cum eadem dogmata & parvum Ignatij, & prolixa Auguſtini volumina de diuinæ gratiæ auxilijs tradant, eadem prorſus approbatione munita dicantur, Auguſtino & doctrinam, & eiuſdem etiam commendationem in Ignatianum codicem transfundente, & Ignatio noua à Paulo III. approbatione obtenta, antiqua Pontificum de Auguſtini libris decreta recentiori iterum eiuſdem Apoſtolicæ Sedis teſtimonio confirmante. Vos quidem magnæ animæ beatæ illius regionis ciues, vti in libris, ita & in cœleſti patria concordes æternùm eritis, & Angelicis cantibus veſtrarum doctrinarum harmonia recitabitur, ac dulcior inde concentus inaudietur. Filijs quoque veſtris eundem doctrinæ conſenſum immittite, eoſque inuicem officioſos vel ſeruate, vel facite. Turpe ſit in tanta Patrum concordia filios odioſis ſanè comparationibus de eorundem auctoritate contendere.

CAPVT VIII.

Recentiores ex epiſtola S. Celeſtini Papæ D. Auguſtini auctoritatem limitant. Refelluntur.

SAnctus Celeſtinus Papa ex literarum commercio Auguſtini amicus, ac deinde demortui aduerſus Semipelagianos defenſor, in Auguſtiniana doctrina commendanda omnium nobiliſſimo elogio vſus eſt, vnde Recentiores ad illud decurtandum, limitandumque vires omnes intendunt, & quod eſt eorum acumen, ex eadem Celeſtini epiſtola, vnde ab alijs vel ſupra Sydera Auguſtiniana authoritas euehi ſolet, eandem deprimere conantur. Vltima epiſtolæ verba recitant, nempe vbi Celeſtinus ait: *Profundiores verò, difficilioreſq;*

partes

partes incurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus adſtruere. Quibus ſignificare Celeſtinum contendunt, præter paucas S. Auguſtini ſententias ab Eccleſiæ Præſulibus, ac Synodis receptas, quas in ſuperioribus capitulis recitat, abs ſe iterata approbatione confirmatas, nolle reliquas de diuina gratia opiniones, quas ille in ſuis contra Pelagianos editis diſputationibus tenuit, tanquam de fide adſtruere, ob aſſerentis tamen Auguſtini auctoritatem eas ſe non contemnere, ſed eaſdem libero Lectorum aſſenſui, vel diſſenſui citra reprehenſionis periculum permittere. Et quidem Annatus lib. 8. cap. 1. cum numeroſam teſtium cateruam contra Auguſtinum producturus eſſet, eidem Celeſtinum Papam Ductorem dedit inclamans: *Agmen ducet, vt pateſt, Summus Pontifex Celeſtinus Primus*. Cum tamen hucuſque inter præcipuos S. Doctoris Encomiaſtas ille idem primas tenuerit. Quin imò Recentiores iſti Theologi gloriantur, ſe eiuſdem epiſtolæ limitationem, qua anguſtior fiat Auguſtini authoritas, è tenebris in ſcholæ oculos reuocaſſe. Audiatur Moraines in præfatione ad Orthodoxos: *Quàm multi ſine vllo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celeſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe iudicauit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Tripudiat in illis Celeſtini verbis Annatus lib. 8. cap. 1. pag. 858. *Nos verò*, inquit, *Auctore Celeſtino diſtinguimus inter neceſſarias, & indifferentes Auguſtini ſententias, omnemq; huic lumini contrariam lucem tenebras reputamus*. Itaque hoc loco pro Auguſtiniana doctrina cum Recentioribus comminus veluti collato pede pugnandum eſt, in quo quidem campo minùs feliciter Recentiorum impetus alij ſuſtinuere, vnde illi animoſiores facti, ſibi ea in lite de Auguſtino victoriam, & triumphum cecinere.

In primis eximia Recentiorum eruditio commendanda occurrit, qui è re prorſus incerta certum, inuictumq; contra Auguſtinum argumentum exercere arbitrantur. Etenim viris eruditiſſimis, & ſapientiſſimis haud probatur, verba ſuperiùs memorata adſcribi Celeſtino, ſed cuipiam alteri Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſo deputanda eſſe contendunt. Celeſtini epiſtola illis verbis in fine cap. 2. concluditur: *Deus vos incolumes cuſtodiat, Fratres chariſsimi*. Poſtea decem capita adnectuntur, in quibus Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores ex Innocentij, Zoſimi, ac Synodi Carthaginenſis decretis refutantur. Porrò iſta decem capita non eſſe Celeſtini, tradit Eccleſiaſticæ hiſtoriæ parens Cæſar Baronius ad annum 431. pag. 603. vbi ait de epiſtola illa Celeſtini: *Iunguntur epiſtolæ capita quædam aduerſus Pelagianos errores ab Apoſtolica Sede olim, & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomine licèt Pelagium, atq; Celeſtium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui vt profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq; Concilijs Africanis, vbi idem Auctor hæc habet, in fine*: Profundiores verò difficilioreſq; partes incurrentium quæſtionum, quas latiùs &c. vt ſupra. Ante Baronium Laurentius Surius in ſacra hiſtoria ſatis percelebris, alijque poſt ipſum Collectores Conciliorum hoc ipſum prænotarant; nam in editione Colonienſi Conciliorum Anno 1551. à latere hæc leguntur: *Sequentia vndecim capitula videntur potiùs ab alio quopiam interpoſita*,

posita, quàm ipse ipsius Celestini Papæ. In editione sub Sixto V. hoc scholion post secundum capitulum inseritur: *Non videtur dubitandum quin sequentia sint Prosperi, tam sunt similia & argumento, & stylo eius scriptis*. Gerardus Vossius vir, quem librorum helluonem dixeris, lib. 1. hist. Pelag. cap. 30. eandem sententiam probat duplici argumento: vno, quòd Celestinus in illa epistola non meminit horum capitum, quæ annexa eidem sunt: aliud his verbis proponit: *Alterum argumentum, cur Celestini esse non possit, hoc est, quòd Innocentij, & Zosimi epistolas citet sæpius, nec vsquam vel hunc decessorem, vel illum prædecessorem suum appellet, contra quàm Romanis Episcopis mos est, & Celestinus ipse in epistola facit his verbis:* Augustinus inter Magistros optimos etiam ante à meis decessoribus habebatur. *Sanè hæc argumenta tanti apud me sunt, vt Celestino ἁπλῶς tribuere non ausim. At cuius sit vltra disquirendum.* Sed neque ex Theologis ex Recentiorum schola defuere, qui negarent illa capita esse Celestini; vnus pro mille sufficiat Franciscus Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 1. num. 11. vbi hæc scribit: *Ex modo loquendi intelligimus, Scriptorem illius partis non fuisse Celestinum, nec aliquem Romanum Pontificem, vt patet ex illis verbis.* Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu prauitate, siue imperitia demorantes, pijssimis disputatoribus obuiare præsumunt, & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit. Necessarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, iudicatint; *Hæc enim non videntur verba Romani Antistitis, non enim de Romana Sede tanquam de propria loquitur, nec Romanos Rectores vocat prædecessores suos, prout Pontifices consueuerunt, tamen habens ad definiendum authoritatem loquitur; Qua propter aliqui censent, illa capita fuisse à Prospero collecta, & illi epistolæ adiuncta, à qua sententia non longè abest Baronius Anno 431. num. 185. & est certè verisimilis, indicaturque in illis verbis,* Magistris nostris tanquam necessariam modum excesserit, obloquuntur; *Hæc enim verba in gratiam Augustini dicta sunt, magisque redolent Prosperum, quàm Celestinum.* Hæc ille.

Vidit ista in Surio Gabriel Vasquez 1. p. disp. 91. num. 85. dixitque ab eo Authore sine fundamento negari capita illa esse Celestini, cum vti Celestini sanctiones protulerit Petrus Diaconus: Addere poterat & Cresconium in collectione canonum. Verùm iste vixit Anno 698. Petrus verò Diaconus integro post Celestinum sæculo floruit, vt ex historia nostra Pelagiana intelligitur; quare potuit ea capita edita à Prospero per errorem tribuere Celestino. Hinc Photius veterum monumentorum diligens indagator, & censor Cod. 53. de eodem Celestino hæc habet: *Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide B. Augustini, & contra eos, qui hæresis licentia nimis elati insolescerent.* Quæ quidem in duobus prioribus capitibus continentur, neque vllam ea in epistola statutorum dogmatum mentionem fecit. Iacobus etiam Sirmondus tomo 1. Concil. Galliæ capita illa epistolæ memoratæ annexa ab eadem prorsus separauit lineis interpositis, quo alieno Authori illa prorsus deputanda esse monstraret. Sed age, probemus ea capita non fuisse à Celestino scripta, quod sa-

nè præstabo argumento, quo ipse conuictus sum. Priùs tamen nonnulla notanda veniunt, quibus tantorum Scriptorum sententia illustratur; nempe Prosperum, & Hilarium pro Augustinianis libris, quos Massilienses carpebant, ac se ipsis quoque, qui vti hæretici passim traducebantur, Romam ad Celestinum profectos fuisse, quæ patent ex Prospero cap. 40. con. Collatorem, & cap. 1. epistolæ Celestini ad Episcopos Galliæ. Celestinus verò literas ad Gallos Antistites destinauit, quibus S. Augustinum eximiè commendauit, vetans eiusdem memoriam nouis Massiliensium conatibus percelli, ac Prosperum, & Hilarium hæresis accusari, nihil interim scripti aduersus eosdem publicans, quo illorum errores damnarentur, hinc epistola inscribitur *pro Prospero, & Hilario*. Sed hoc nobis est demonstrandum.

S. Prosper contra Collatorem probaturus, *bonarum voluntatum initia Dei inspiratione generari*, adducit cap. 10. testimonia Innocentij, Zosimi, & Concilij Carthaginensis eadem omnino, quæ Celestini literis adiuncta leguntur, & concludit: *Videsne regulas tuas inuictarum constitutionum soliditate confractas, & in fidei structura prauas, ruinosasque iuncturas, velut Hierechontinos muros ad sacerdotalium tubarum ruisse concentum? Cum enim de sanctarum origine voluntatum, & fidei, charitatisque principijs inter nostros, & Pelagianos quæstio versaretur, non ancipiti victoria, nec dubio diremptū est fine certamen, vt adhuc nobis de iniquissima huius fæderis tui pace tractandum sit*. At si illa decem capita Celestini fuissent, cur non illa protulisset Prosper veluti clariora, efficaciora, & ex toto litem dirimentia? Longè enim expressiùs Celestinus eam Cassiani opinionem damnat, quàm Innocentius, vel Zosimus. Profectò Massilienses testimonia horum Pontificum, & Sacræ paginæ explicabant, ita vt non de initio fidei, sed de eiusdem incremento intelligenda essent ex D. Augustino cap. 2. de prædest. SS. *Sed nunc eis respondendum esse video, qui diuina testimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, vt nouerimus ex nobis quidem nos habere fidem, sed incrementum eius ex Deo*. Quæ Massiliensium sententia clarè damnatur cap. 12. illius epistolæ, vbi hæc leguntur: *His ergo Ecclesiasticis regulis, & ex diuina sumptis authoritate documentis, ita adiuuante Domino confortati sumus, vt omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem, & non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita præueniri, per quem fit, vt aliquid boni & velle incipiamus, & facere*. Præterea hæc scribuntur cap. 11. *Præter beatissimæ, & Apostolicæ Sedis inuiolabiles sanctiones, quibus nos pijssimi Patres pestifera nouitatis elatione deiecta, & bona voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis vsque in finem perseuerantiam ad Christi gratiam referre docuerunt &c.* Idem habet cap. 9. *Vt sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus*. Itane hæc Celestini oracula Prospero rogante data, ac literis pro eodem ad Episcopos missis inserta, adeò memoria eiusdem excidisse credenda sunt, vt illa, cum vel maximè ad Massiliensium petulantiam comprimendam necessaria essent, omitteret? Sibi cusa tela, atque elaborata arma tam parui fecit, vt cum ijs Semipelagiani penitus conficiendi forent, eisdem veluti obtusis vti noluerit, qui contra Massilienses omnium fortissimus, ac solertissimus post Augustinum Dux à Recentioribus, & meritò quidem prædicatur?

Lauda-

Laudatas literas à Celeſtino emiſſas ad damnandos Maſſilienſium errores ſcribit Vaſquez 1. p. diſp. 91. num. 83. *Quibus*, inquit, *locis cum Celeſtinus omnia bona opera, ſtudia, & merita in quouis tempore cauſa, & negotio ad Deum auctorem gratiæ referat, manifeſtè Maſsilienſium errorem confutat.* Et hęc adeo conſtanter docent Recentiores, vt eorum eruditiſſimus, ac ſapientiſſimus Annatus Celeſtini perſonam induens, quod ſatis ridiculum eſt, altiori, ac clariori voce in Maſſilienſes ita tonet: *Cum eo tantùm ſpectet Romanæ Sedis conſilium, & prouidentia, vt* MASSILIENSES *iſti*, QVORVM CAVSA HAEC SANCIMVS, *nihil penitus ſubtrahant diuinæ gratiæ, ne illum quidem morbi ſenſum, & deſiderium medicinæ, quod gratuito, & ſupernaturali auxilio præmittunt, prædicta regulæ, ſeu præfixæ ſententiæ ita ſufficiunt, vt ſicut non debet videri Catholicum, quod eis repugnat, ita neque quod non repugnat, videri debeat erroneum, aut à ſenſu Catholico alienum.* Hæc elegantiſſimus Paraphraſtes. Hic tamen obiter noto, hunc hominem ſiue contra ſuos Baianos, ſiue contra Maſſilienſes loqui incipiat, ſermonem tandem contra Auguſtinum ſemper finire. De Baianis id vidimus capite ſuperiori; hic verò cum Celeſtini perſonam agens illa dixiſſet, ſtatim addit: *Vnde ſequitur, ſi quid vel ab Auguſtino, vel ab alio quodam Eccleſiaſtico Tractatore aſſertum, aut negatum ſit, quod non repugnet regulis illis, atque ſententiis, eſse hoc inter adiaφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum conſenſui, atque diſſenſui permiſſa ſunt.* Ego quidem certiſſimum puto in adiunctis illis capitibus Maſſilienſium errores capitales, quorum reliqui veluti appendices erant, apertè damnari, neque hoc in dubium vocari poſse arbitror, quod rectè à Vaſquio, Annato, aliiſque communiter eſt obſeruatum. Duo erant capitalia Semipelagianorum dogmata, fidem incipere à nobis, itemque à nobis eſse vſque in finem in bono perſeuerantiam, vt docet S. Auguſtinus capite vltimo de dono perſeuerantiæ: *Satis*, inquit, *docuiſse me exiſtimo, vel potius pluſquàm ſatis, dona Dei eſse, & incipere in Dominum credere, & vſque in finem in Domino permanere.* Hoc verò vtrumque ſtatuitur in literis illis, quæ Celeſtino adſcribuntur; nam cap. 11. decernitur, vt dicebam: *Bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantiam ad Chriſti gratiam referri.* Ibique fusè probatur, fidem non eſse à nobis, ſed donari à Deo, & cap. 12. iniungitur, vt *omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium ſtudiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem.* Hæc ibi.

Ex his noſtrum argumentum inſtauramus. Cum Proſper contra Semipelagianos Celeſtini elogium recitaſset cap. 42. contra Collatorem, illorum inuidioſum interpretamentum apponit, quo dictitabant, laudatos à Celeſtino priores S. Auguſtini libros, non poſteriores, nempe de correptione, & gratia, duoſque ad Proſperum, & Hilarium datos de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ. Hoc commentum ſtatim refellit, tum quia idem ſemper in omnibus libris Auguſtinus ſcripſit, idemque fuit ſemper in illo ſpiritus, & doctrina, tum quia *Apoſtolica Sedes*, ait, *quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit.* At quorum iſthæc è longinquo librorum S. Auguſtini de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ petita ab Apoſtolica Sede approbatio? Cur Celeſtini literas abs ſe impetratas, in quibus doctrina librorum S. Doctoris de initio fidei, & de perſe-

uerantia apertis definitionibus ſtatuitur, non protulit, & eas inquam literas, quas in eorundem Auguſtini calumniatorum faciem eodem ipſo loco illiſerat? Annatus quidem de poſterioribus libris S. Auguſtini ſcribit lib. 8. cap. 6. *Manifeſtum igitur eſt, Auguſtini menti his in libris ſatis factum ab eo, qui fateatur, & gratiam eſſe neceſſariam ad initium fidei, nec eius meritum ſequi, ſed præire, & donum Dei eſſe perſeuerantiam.* Quodnam igitur efficacius argumentum adduci poterat, ad demonſtrandum, poſteriores eos libros eſſe ab Apoſtolica Sede probatos, quàm literæ illæ Celeſtini, in quibus doctrina librorum poſtremorum S. Patris adeo diſertè, adeo perſpicuè, adeo ſolidè aſſerebatur? Semipelagianos, cum Auguſtini auctoritatem eleuarent, Proſper ex Celeſtini literis, in quibus eximiè ille laudabatur, confutauit. Quare cum ijdem S. Auguſtini doctrinam laceſſerent, ex ijſdem omnino literis Celeſtini compreſſi, ac conuicti non ſunt? Scripſit ſanè Proſper poſt Celeſtinum aduerſus Caſſianum, & literas Celeſtini ea in diſputatione in digitis habebat. Hoc quidem argumento capita illa inſarta probantur literis Celeſtini.

Rurſus dicam aliquid, quod cæteris argumentis ſemper prætuli. Si capita illa Celeſtini eſſent, & à Sede Apoſtolica emanaſſent, non video, qua ratione Fauſtus Reiorum, Vincentius Lerinenſis, Hilarius Arelatenſis Epiſcopus (ſi in ſententia perſtitere) ac alij Galliarum Epiſcopi ab hæreſi excuſari poſſint, atq; inter Diuos erectis aris connumerari. Fauſtus fidem eſſe nobis ex naturæ viribus docet lib. 2. cap. 6. 7. & 8. vnde lib. 1. cap. 7. ait: *Tempus gratiæ, quo redempti ſumus, merita hominum non expectauit, opera penitus non quæſiuit, ſola Deus fidei noſtræ deuotione contentus fuit.* Addens: *Fidem expectat à paruulis, opera etiam cum fide à confirmatis requirit, ita tamen, vt credulitatis affectum proficientibus augeat.* Legatur Voſſius lib. 4. hiſt. Pelag. par. 1. theſi 2. Idem lib. 2. cap. 10. & ante ipsũ Vincentius Lerinenſis in common. cap. 37. ſcribunt, nos poſſe noſtris viribus petere, pulſare, quærere, vt Dei gratiam obtineamus, quæ erat Semipelagianorum opinio ex literis Proſperi ad Auguſtinum. Item aliquot etiam Epiſcopi Galliarum mortuo Fauſto, fidem nobis ex nobis naſci dicebant, vt ex literis Bonifacij II. ad Cæſarium intelligitur: quæ quidem ſententiæ apertè damnantur in illis capitibus, in quibus fidem, & huius initium, ſancta cogitatio, pium conſilium, omnis bonus affectus, omniſq; bonus motus voluntatis aſſeritur, eſſe à Deo, quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Sanè ſi quis modò Maſſilienſium ſententias aſſereret, non extantibus Arauſicanis, alijſve Apoſtolicæ Sedis decretis, nonne ille ex literis Celeſtini reus hæreſis conuinceretur? Damnaſſe quippe inquiunt Celeſtinum Maſſilienſium dogmata. Quam igitur excuſationem concinnabimus pro Hilario, pro Fauſto, pro Vincentio, pro reliquis Galliæ Præſulibus, qui ante Arauſicanam Synodum Maſſilienſium opiniones mordicus ſuſtinebant? An iſti fortè Celeſtini literas prorſus ignoraſſe dicentur? At literæ illæ datæ erant ad Epiſcopos non Macedoniæ, aut Bithyniæ, ſed ad Epiſcopos Galliæ, eo tempore, quo Fauſtus in Lerinenſi cœnobio florebat, cui poſt annum Abbas præfectus fuit. Quid quod! Idem Vincentius Lerinenſis eaſdem producit in commonitorio aduersùs profanas vocum nouitates, eaſque plurimùm commendat. Qua verò fronte Vincentius eas ſibi fauere literas iactaſſet, quibus ipſiuſmet opiniones condemnabantur? Hæc ille ſcribit: *Sed & S. Papa Celeſtinus*

nus pari modo, eademq; ſententia: ait enim in epiſtola, quam Gallorum Sacerdotibus miſit &c. Tota igitur Gallia ſonantes Celeſtini voces, ac Vincentij, & Proſperi ore etiam redditas quis eruditorum Antiſtitum non inaudiuiſſe credendus eſt? Itaque capita illa à Celeſtino emiſſa non fuere, ne hæreticos pronunciemus eos, quos & ſanctitas, & eruditio celebres reddidere.

Verùm dubium hic expediendum alterum eſt, cuinam capita illa Celeſtini literis annexa tribuenda ſint? In libro Eccleſiaſticorum dogmatum, qui inter opera S. Auguſtini tomo 3. recenſetur, à cap. 22. vndecim capita leguntur ad verbum ex literis Celeſtini exſcripta. Sed illius voluminis non eſt author S. Auguſtinus, cum etiam ibidem inſerantur capita Concilij Arauſicani, quod anno 529. celebratum eſt; quare nec illa ſcribere potuit Gennadius ob rationes adductas libro 2. hiſt. Pelagianæ cap. 16. qui cum Caſſiani dogmata vti Catholica perperam à Proſpero impugnata fuiſſe dicat, non eas ſententias docere potuit, quæ Caſſiani opinionibus prorſus repugnarent. Sutor etiam ille, quicunque fuerit, ineptus eſt, nam cap. 25. ait: *Idem Magiſter in epiſtola ad Mileuitanum concilium data prædicat dicens &c.* Cum tamen priùs non citaſſet Innocentium, ex quo illa verba referuntur in annexis capitibus illis nempe cap. 7. Præterea duo poſtrema capita ſcilicet 11. & 12. ad verbum habentur in homilia S. Ioannis Chryſoſtomi de Adam, & Eua tomo 2. edit. Baſileæ, vbi etiam illa verba in fine ponuntur, quarum occaſione iſta perquirimus, nempe: *Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* in qua etiam homilia S. *Cum ergo dicitur homo tradi deſiderijs ſuis &c.* ad verbum inſeruntur quadraginta verſus ex libro 5. S. Auguſtini con. Iul. cap. 3. Vnde Author illius homiliæ non eſt Chryſoſtomus, ſed Latinus quiſpiam debilis ingenij Scriptor, qui nec ſuo ore loqui potuit, ſed aliorum tantùm ſententias in centones coegit. Baronius, ac Suarius veriſimile putant, quod quidam ſcribunt, ea capita fuiſſe à Proſpero concinnata; Voſſius non audet ſpondere à ſolò Proſpero elaborata eſſe, Hilarium, aliosque Auguſtini defenſores ſocios Proſpero tribuit, nam plurali numero loquuntur. Quid hac in re diuinari poſſumus? Dicamus igitur conflata eſſe à Proſpero illa capita, demuſque vnam, aut alteram coniecturam. Prima ſit, quòd cap. 8. leguntur verba literarum Zoſimi, & Patrum Africanorum, quæ eadem omnino, eodemq; modo recitat Proſper contra Collatorem cap. 10. quo loco eadem Innocentij teſtimonia ponit, quæ in capitibus vulgò Celeſtinianis leguntur. Literæ illæ Zoſimi periere, earumque initium apud Proſperum, & in capitulis illis tantùm habetur. Altera verò eſt, Proſperum cap. 9. con. Collatorem, eundem arguere, quòd dixerat, Auguſtinum quædam contra Pelagianos *iuſto amplius aſſeruiſſe*: ibiq; vellicat *ſobrietatem* aduerſarij. At in cap. 3. Celeſtiniano reprehenduntur Maſſilienſes, quòd auſi ſint, obloqui Auguſtino, tanquam neceſſarium modum exceſſerit. Quæ ſi verè à Celeſtino dicta fuiſſent, repetenda ſanè fuerant Proſpero ea de re pro Auguſtino contra Collatorem litigante, quid enim validius adduci poterat ad os calumniatori obſtruendum tam celebri Apoſtolicæ Sedis teſtimonio? Vnde minùs etiam probatur Recentiorum ſententia ea capitula abſq; vlla dubitatione Celeſtino tribuens. Cum Proſper à Celeſtino Pontifice in commendationem Auguſtini, ac ſuæ fidei approbationem diploma impetraſſet, in Galliam rediens iiſdem Semipelagianis inſultabat; at illi eas laudes prioribus libris S. Doctoris datas

fuiſſe

fuiſſe commentabantur, quo verò omnem abs ſeipſis erroris ſuſpicionem propulſarent, profitebantur, ea ſe tantùm dogmata defendere velle, quæ in diſputationibus de gratia contra Pelagianos ab Apoſtolica Sede ſancita fuiſſent. Inde onus Auguſtinianis incubuit demonſtrandi ex Innocentio, Zoſimo, & Africano Concilio à Romana Sede approbato Maſſilienſium opiniones eſſe proſcriptas. Quare decem illa capita contexentes, quò validiori authoritate donarentur, eiſdem Celeſtini epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ præfixere. At cum in quorundam manus ea ſcripta deueniſſent, in illam ſententiam abiere, vt putarent, vniuerſum libellum fuiſſe à Celeſtino Pontifice publicatum, in qua opinione video eſſe ex antiquioribus Petrum Diaconum, dein Creſconium, quos citaui, & poſt quadringentos annos Eccleſiam etiam Lugdunenſem in libro de tribus epiſtolis, atq; alijs paſſim editis in cauſa Gotreſchaci. Notandum tamen eſt, Petrum Diaconnm, ac ſocios Scythas erraſſe, dum in libro de Incar. & grat. cap. 8. laudant verba, quæ habentur initio cap. 8. Celeſtiniani tanquam Innocentij ad Synodum Mileuitanam; vnde patet eos, non legiſſe Innocentij literas, ſed in hæc Celeſtino attributa capitula incidiſſe, haud diſtinguentes vltima verba cap. 7. quæ S. Innocentij ſunt ad Mileuitanos à primis octaui, capitis quæ alterius authoris ſunt.

Ex his patet imprudenter Recentiores ex literis Celeſtini Auguſtinianæ authoritati adeo ſecurè inſultare, conantes Auguſtinum ferè in ordinem redigere. Neq; enim certum eſt, poſtremam illam appendicem: *Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* ab Apoſtolica Sede emanaſſe, quod præclariſſimi Scriptores negant. Quem verò ex Theologis cum Suario parem ex ſuis faciant, quemve ex hiſtoricis vel Baronio, vel Sirmondo ſuo opponent? Solidiſſima etiam argumenta eandem ſententiam confirmant, quibus plures impoſterum manus, herbamq; daturos ſpero, niſi noſtrorum adulatio nobis illudat. Quæ verò dicturi inſuper ſumus in gratiam Recentiorum affecta ſint, vt omnem illis ad Auguſtinianæ authoritatis truncandæ aditum præcludamus. Hucuſque in remotiori, quàm putarant, campo pugnatum eſt, nunc ad eorum caſtra accedimus, eadem etiam in arena, in quam nos prouocauerant, dimicaturi. Dabo igitur gratis decem illa capita eſſe à Celeſtino concinnata, ab eodem etiam appendicem illam adiunctam concedam, inde tamen nihil Auguſtinianæ doctrinæ, nihil eiuſdem dignitati, nihil authoritati detractum fuiſſe docebo. Antequam tamen hoc ipſum exequar, mens, animuſq; Recentiorum indagandus eſt, ſuiſq; veluti coloribus delineandus.

Veteres Semipelagiani Maſſilienſes, quò conceptum ſemel contra S. Auguſtini doctrinam odium ſpecioſo quodam prætextu velarent, Pelagium ac Celeſtium damnabant, profitentes amplecti ſe quæcunq; contra eoſdem ab Apoſtolica Sede ſancita fuiſſent; cæterùm in alijs, de quibus nulla emanarant à Pontificibus decreta, non ſtare ſe cum Auguſtino dicebant, quòd ille in doctrina contra Pelagianos tradita neceſſarium modum exceſſerat. Do verba Celeſtini cap. 3. *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, pijſsimis diſputatoribus obuiare præſumunt; & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodo ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſsima beati Apoſtoli Sedes contra*

inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit. At nos proponimus Recentioribus S. Augustini de gratuita ad gloriam prædestinatione sententiam, in hanc transeant ob asserentis authoritatem rogamus. Respondet Moraines disp. 9. Anti-Ianſ. num. 50. si eam sententiam docuit Augustinus, *non statutæ contra Pelagianos doctrinæ affinitatem, aut connexionem, quæ nulla est, sed æstum disputationis ad hoc illum impulisse*. Addunt se tantùm teneri ad defendendas sententias à Romana Sede approbatas: *Quamuis enim*, inquiunt, *præferenda sit ea sententia, quæ talem modum prædestinationis ex meritis omnino negat, tamen vt damnata etiam censeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm sit necessario connexa cum articulis à Celestino definitis: Si enim non sit, quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæstionis determinatio libera disputantium electioni*. Verba sunt Annati lib. 8. cap. 1. pag. 856. Igitur nullo gradu distat hoc Recentiorum de Augustino iudicium à veteri Semipelagianorum opinione; vtriq; enim admittunt necessitatem credendi ea, quæ contra hæreticos de diuina gratia ab Apostolica Sede statuta sunt: at non illa, quæ per excessum contra eosdem S. Augustinus asseruit. Dicam tamen, quid inter vtrosq; discriminis intersit. Cum S. Prosper Celestini approbationem Augustinianæ doctrinæ Massiliensibus obijceret, illi eas laudes anterioribus libris Augustini delatas dicebant, non posterioribus, in quibus & prædestinatio sine meritis, & fides Dei donum adstruitur. At Recentiores libros etiam posteriores recipiunt, aiuntq; approbatos, qua parte fidem ex Dei munere esse dicunt, non qua etiam prædestinationem ante præuisa merita ponunt. Itaque Massilienses ex toto postremos Augustini libros laudatos à Romanis Pontificibus negabant, Recentiores ex parte tantùm approbatos concedunt.

Certum est Iacobum Arminium apud Batauos Semipelagianismum ab Orco reuocasse, vel si alicubi adhuc superstes erat, communiuisse, vnde P. Macedo scribit in prologo Scrinij: *Sint-ne hodie hostes gratiæ? scire qui velit, inspiciat is, an sint hodie Augustini hostes? Cumq; hos inuenerit, & illos inuenisse se putet. At in Belgio sunt hostes Augustini, sunt & in Anglia, licèt multo pauciores, idest Arminiani, & Remonstrantes*. Itaque hic Batauorum Semipelagianorum nouus Princeps illa Celestini clausula contra Augustini authoritatem armari se, satisq; instrui putabat, dat eius verba amicus laudatus in antithesi Arminiana ibidem: *Tantùm verò abest*, inquit Arminius, *vt doctrina ipsius etiam Augustini de prædestinatione in illis Concilijs recepta sit, vt Celestinus Episcopus Romanus, qui illo tempore viuebat ad Episcopos Galliæ scribens, & Pelagianorum doctrinas condemnans, in fine suarum literarum in hæc verba concludat: Profundiores verò difficilioresq; partes occurrentium quæstionum, quas latius &c.* Quibus Celestini verbis Arminius erecto veluti aggere contra Augustinum stetit. Hinc ridenda sunt Morainij verba in præfatione Anti-Ianſenij: *Quàm multi*, inquit, *sine vllo discrimine Augustini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quæritant: Est ne hoc de illis profundioribus quæstionibus, quas non necesse iudicauit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit.* Quasi ipsi Recentiores in nupera Ianſenij causa illa Celestini verba adnotarint, cum non modò Arminius, verùm etiam ante octingentos annos eadem recitata fuerint ab Ecclesia Lugdunensi cap. 12. de tenenda Sac. Script. veritate. Arminius veteris Semipelagianismi recoctor eam Celestini clausulam versauit, reuer-

l. 1. Her. Janſ. c. 3. n. 113. reuerſauitq; diſcipulorum chorus, cum quibus Recentiores concinunt, quorum vnus & nobilis exclamat: *Ita eſt, multa habemus cum Arminianis communia.*

Verùmenim verò audire mihi videor Recentiorum querelas, ſe grauari inuidioſis tantùm nominibus, non autem ipſorum ſententiam falſitatis, erroriſve conuinci. Agitedum, relinquamus iſta, vt potè odioſa, ad arcem cauſæ accedamus. Author illorum capitum intendit tradere contra Maſſilienſes, quænam ſint liberi arbitrij vires ad bonum, ac quanta gratiæ neceſſitas. Hoc patet ex fine literarum, vbi legimus: *Quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi, ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt.* Quare ea, quæ de peccato originali, ac modo, quo idem propagatur, de concupiſcentia, ac miſerijs reliquis, quæ ſunt pœnæ peccati originalis, fuſiùs contra Iulianum S. Auguſtinus docuit, in illis Celeſtini literis non definiuntur, quia de illis nulla erat Auguſtinum inter, & Maſſilienſes controuerſia, nec vllam inde Semipelagiani Auguſtino quæſtionem faciebant. Quare Celeſtinus dixit: *Non neceſſe habemus adſtruere*, quod eſt nolle ſe de illis canones edere, quòd ad præſentem cum Maſſilienſibus controuerſiam non conducebant, non quòd libero diſputantium aſſenſui, vel diſſenſui illa dimittere vellet, quæ eſt inſulſa Recentiorum interpretatio. Hinc patet inanem laborem ſubire eos, qui nomine intercurrentium quæſtionum quaſdam intelligunt ex Auguſtini libris deſumptas, quas ad rem non facere ſatis commodè & lepidè oſtendit Annatus lib. 8. cap. 1. At dices, ſi non ſunt approbata à Celeſtino ea, quæ S. Doctor de concupiſcentia latiſſimè tradit contra Iulianum, libero ſubſtant Lectorum aſſenſui, vel diſſenſui. Ad hoc quidem ſuo inferiùs loco reſpondebimus; interim ſciendum eſt, Auguſtinum lib. 5. con. Iul. cap. 12. quinque de concupiſcentia quæſtiones propoſuiſſe (in quarum tertia Recentiores ſtant contra Auguſtinum ijſdem argumentis, quibus Iulianus vſus eſt, decertantes) atq; hæc ibidem dixiſſe: *In his quæſtionibus Catholica veritate antiquitus tradita veſtra impia nouitas ſuffocatur.* Repetere autem hic poſſumus, quæ in alia cauſa dicebat Bellarminus Cardinalis lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 11. *Nam ſi Auguſtini de prædeſtinatione* (dicas concupiſcentia) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi; quippe qui non ſolùm tam acriter pro ſalsitate certaſſet, ſed etiam eam pro fide Catholica venditare auſus eſſet.* Nunquam S. Doctor proprio è cerebro natas opiniones pro Catholicis ſententijs publicaſſet. De qua re repete dicta cap. 3. §. 2.

Scribit Author in fine cap. 3. *Conſtitutiones Sanctorum Patrum compendioſo manifeſtamus indiculo, quo ſi quis non nimium eſſe contentioſus, agnoſcat omnium diſputationum connexionem ex hac ſubditorum authoritatum breuitate pendere.* Hic magnæ difficultates emergunt; vndenam ſcire poterimus hanc dogmatum connexionem? Recentiores ſe huius myſterij Magiſtros profitentur, irridentq; Auguſtinum ea de connexione ſcribentem. Legimus cap. 12. homines non priùs baptiſmum ſuſcipere, *quàm exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc verè appareat, quomodò princeps mundi huius mittatur foras &c.* inferimus, ergo Dæmon ſenſibili pœna nocere poterit pueris infectis originali peccato, vtpote ſuis mancipijs, quorum ipſe eſt Princeps. Clamat Annatus pag. 858. *Negamus crudelem conſequentiam.* At connexionem illam alle-

asseuerauit satis constanter S. Augustinus lib. 4. oper. imper. cap. 200. *Si autem non eruitur*, inquit, *de potestate tenebrarum, & illic remanet paruulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur?* Respondet Moraines disp. 40. Anti-Iansenij num. 60. id dixisse Augustinum *æstu disputationis abreptum*. En Semipelagianorum voces, Augustinum *necessarium modum excessisse*, à Celestino damnatas, cuius quidem literas, prout vtile est ipsorum causæ, recipiunt, sed prout in rem Augustini faciunt, minimè imitantur. Itaque errauit Augustinus furore abreptus eam connexionem adstruendo, quam nullam esse Recentiores contendunt. Opponimus cap. 11. *Perseuerantiam vsq; in finem ad Christi gratiam referri*, datur enim gratis, vt ex precibus fusè probat Augustinus, & definitum est in Arausicana Synodo canone 10. Inde inferimus prædestinationem ad gloriam esse pariter merè gratuitam; nam prædestinatio, quæ segregat reprobum à prædestinato, fundatur, seu connectitur cum dono perseuerantiæ finalis merè liberaliter meritis superaddito, ergo à mera liberalitate Dei prædestinatio dependet. Hanc connexionem vidit, ac propugnauit Augustinus, eandem Sancti Patres Augustiniani, Prosper, Fulgentius, Prudentius, Rhemigius, alijque asseruere. At Recentiores eam connexionem negant, qui Augustini doctrinam iuxta connexionem cum Celestini literis recipiunt, quam tamen connexionem iuxta proprias opiniones recipere, vel respuere nec piget, nec pudet. Vno verbo: Augustini libri ad normam literarum Celestini examinandi sunt, Celestini verò literæ iuxta suam ipsorum imaginationem interpretandi. Illi quidem, vt probent hæc capita, quæ epistolæ Celestinianæ connexa sunt, esse reapse ab Apostolica Sede emissa, producunt Petrum Diaconum, & Ecclesiam Lugdunensem, à quibus illæ sententiæ laudato Pontifici adscribuntur. At respondemus, eos Patres illam epistolæ appendicem legisse, & tamen vti dogma Catholicum prædestinationem absque meritorum præcognitione statuisse; sed dicent, mitiori se illorum de Augustini doctrina iudicio non stare; benè, nec illorum nos conuincimur testimonio, vt Celestino illas theses deputemus.

Subit hic mentem, quoniam de prædestinatione sermo incidit, Recentiorum modestia in sententia S. Augustini de prædestinatione merè liberali examinanda, inquiunt enim honoris gratia cum Molina, esse *duram, & indignam diuina bonitate, eiusque occasione plurimorum salutem fuisse periclitatam*, cum Mariana esse *nouam*, & Augustinum in illa haud constantem, *inducere desperationem*, cum Lessio: breuique *à contraria opinione obducendam* cum Petauio. Nonne hoc ipsum est, Augustini sententiam *contemnere*? & tamen de illa dictum fuisse à Celestino asseritis, se illam non *audere contemnere*. Peccatum originale esse potissimam, ac proximam causam reprobationis est S. Augustini sententia, idque concedit Adamus pag. 614. sui Caluini destructi, de qua pag. 667. cap. 10. 3. p. scribit. *Credo mihi licere eam exhorrescere, quia mater est Caluiniani dogmatis*. Potuit-ne Augustini sententia viliùs excipi? Ridet Annatus lib. 8. cap. 1. quosdam, qui explicaturi verba illa Celestini: *Profundiores verò, difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt*, quarundam quæstionum indicem texunt, quas ad propositum non facere, non prauè idem ostendit. At petimus vbinam contra Pelagianos latiùs agitarit Augustinus quæstionem illam de prædestinatione, certè in epistolis

Ee ad

ad Paulinum, & Sixtum de illa non multa loquitur, vt vix dicendus ſit, fuſiùs inibi eam pertractaſſe. Verùm in libris ad Proſperum, & Hilarium latiùs de illa diſſeruit; at eo in opere S. Doctor hæreticis non reſiſtebat, erant enim Semipelagiani Catholici, eratq; id nomen factionis, non hæreſis. Celeſtinus verò illas quæſtiones appellat, quas illi, qui hæreticis reſiſterunt, pertractarunt. Scio quid reſponſuri ſitis, intelligenda eſſe Celeſtini illa verba, qui hæreticis reſiſterunt, *ſpecificatiuè*, non *reduplicatiuè*. Scholæ interpretamentum eſt; ne ſim litigioſior, cedo herbam, nec me hoc poſtremum multùm mouet, ad alia tranſeamus.

Sed mitiſſimè, atq; humaniſſimè vobiſcum agamus; Scitote adeo in tuto eſſe S. Auguſtini authoritatem, vt cauſam, de qua hucuſq; litigauimus, ex integro vobis vltrò cedere poſſimus, quin quicquam detrimenti Auguſtinianæ doctrinæ dignitas ſubeat. Habuerint decem illa capita Celeſtinum Authorem, nullum Auguſtini dogma cum illis connexionem habeat, damus omnia, vt libet, vt lubet. Hinc tamen non fit, vt capitalia S. Auguſtini dogmata inter adiaphora numerentur, quæ libero diſputantium arbitrio permiſſa ſunt. In illis capitibus initium fidei, pium conſilium, probabile ſtudium, ſanctam cogitationem, perſeuerantiam finalem eſſe Dei dona decretum eſt, Auguſtino id gloriæ detur, ſuas ipſius theſes aduersùs Maſſilienſes defenſas in fidei dogmata à Celeſtino relatas fuiſse. Interrogatos velim modò Recentiores, an poſt Celeſtini obitum vlla alia Auguſtini aſſerta ab Apoſtolica Sede contra hæreticos, aliosve ſtatuta ſint? Affirmabunt profectò, qui ſciunt vigintiquinque canones Arauſicanos à Felice IV. ex S. Auguſtini libris deſumptos fuiſſe. Celeſtinus ex S. Auguſtini doctrina quidquid Maſſilienſes in dubium vocabant, definiuit, ex eiuſdem etiam ſententijs contra nouos Pelagianorum conatus à ſucceſſoribus idem præſtitum fuit. S. Gelaſius Papa D. Auguſtini ſententiam de transfuſione peccati originalis in prolem ratione concupiſcentiæ, de excluſione à regno cœlorum, de miſerijs ex peccato originali venientibus, de infantium damnatione, de libertate ad bonum per peccatum amiſſa, aliave multa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum approbauit. Leo Magnus integra duo capita Auguſtinianæ doctrinæ ſuis literis inſeruit, in quibus aſſerit Auguſtinus, non improbabiliter dici, parentum quoq; peccatis parvulos obligari, non ſolùm primorum hominum, ſed etiam ſuorum cap. 46. Enchirid. Quare ſi Sanctiſſimo, eidemq; doctiſſimo Pontifici Leoni illa Auguſtini ſententia placuit, quam hic tantum non improbabilem iudicabat, quantùm illas Apoſtolicæ Sedi placuiſſe dicemus, quas tanquam certas, tanquam ſacris literis conformes, tanquam deniq; planè orthodoxas totis lacertis contra hæreticos propugnauit? Statuerit itaque Celeſtinus quid contra Maſſilienſes ab omnibus tenendum ſit, non inde intra cancellos breuiſſimos Auguſtiniana doctrina reſtringitur, latiùs expatiatur, ac ſecum vnanimi conſenſu Romani Præſules procedunt Auguſtinum in ſtatuendis de auxilijs diuinæ gratiæ decretis ſumma ſemper religione ſecuti. Subſidat ergo iam tandem tantus ex his, vt putant, Celeſtini capitulis pulvis à Recentioribus contra micantiſsimos Auguſtiniani Solis radios excitatus, ac Sancti Præſulis doctrina quacunq; falſarum interpretationum depulſa caligine Eccleſiam vniuerſam illuſtret.

CAPVT VLTIMVM.

Centum ac triginta quinque Recentiorum contra D. Auguſtinum conuicia, dicteria, ac cenſuræ ab eodem S. Doctore, & Sanctis Patribus repulſæ.

MIrari ſatis nequeo Auguſtinum tam magno, ac felici ingenio excelluiſſe, vt non modò eos hoſtes, quibuſcum viuens acerrimè dimicauit, mille voluminibus conculcarit, protriueritque, verùm etiam aſserta abs ſe dogmata ijs argumentorum armis muniuerit, vt & ſubſecutorum omnium hæreticorum conatus infregerit, ac quoruncumque hominum cenſuras eluſerit: cùm nullas ſiue hæreſis, ſiue inuidia voces dare poſſit, quibus ſuis in libris Auguſtinus pleniſſimè non ſatisfecerit. Exemplo ſint recentia conuicia, quibus nonnulli nouitij Scriptores venerandam Magni Patris canitiem temerario auſa diſcerpere conati ſunt: quandoquidem etiamſi nullus pro Auguſtino defenſando ſtylum ſtringat, ex vnius illius dictis omnium calumniantium ora penitus obſtruuntur. Hoc modò demonſtrare aggredior, productis hinc nouorum Scriptorum cenſuris, illinc verò datis ex Auguſtino reſponſis. Quæ ſanè quicunque procul amoris, & odij cauſas habens, attentè perleget, is profectò fatebitur, Auguſtinum ita eſse locutum, ac ſi cum recentiſſimis hiſce hominibus, qui poſt duodecim ſæcula etupere, reapſe litigaſset. Hic tamen mihi decretum eſt, illatas Auguſtino contumelias repellere, illarum verò authores ſilentio præterire. Etenim cum Auguſtinus Pelagianos primitus impugnandos ſuſcepiſset, ita eorundem errores inſecutus eſt, vt Authores minimè publicaret. Cuius facti hanc ipſe rationem aſſignat lib. 2. Retract. cap. 33. *In his autem*, inquit, *libris tacenda adhuc arbitratus ſum nomina eorum, ſic eos faciliùs poſse corrigi ſperans*. Et quidem magni Patris veſtigijs inhærentes noſtri inſtituti homines Baſilius Poncius Hiſpanus, ac Carolus Moreau Gallus ita importatas Auguſtino iniurias confutarunt, vt aduerſariorum nominibus pepercerint. Familiare igitur maioribus noſtris exemplum ſecutus, Cenſorum nominibus ſuppreſſis, minùs honorifica eorundem de Auguſtino dicta ex Auguſtino ipſo refellam. Optimè enim de humano genere merentur, qui antidota ſuggerunt, etiamſi venenorum artifices minimè prodant. Dabimus profectò grande patientiæ, grandius modeſtiæ documentum, vt vel hinc mitiora iam tandem erga inſignem Eccleſiæ Doctorem conſilia eoſdem impoſterum inituros non dubitemus. Verùm ne Cenſores ita cum Auguſtino committam, vt ſub lite etiam dimittam, Iudices aduocandos decreui, à quibus grauiſſima hæc, ſi quæ vnquam aliàs, cauſa cognoſcatur. Vos, vos, precor, adeſte vetuſtioris Eccleſiæ Patres, bello inuicta manus, ac tot de Heterodoxis reportatis triumphis percelebres. Vos cœleſtis Senatus lumina, ac Chriſtianæ Reipublicæ columina, quorum authoritatem Catholicus Orbis ſequitur, ſapientiam vniuerſi adorant, dicta tanquam ſecretiora Numinis oracula ſinguli venerantur. Sedete Auguſtinianæ cauſæ Iudices honorarij, hinc quorundam Recentiorum accuſationes, iſthinc Auguſtini defenſionem audituri. Veſtram fidem quicunque in ſuſpicionem vocauerit, is ab Orthodoxa fide ſe

penitus alienum oſtenderit. Tu verò, Magne Pater, quando dignam aduocationem nullus tibi mortalium commodare poteſt, tuæ ipſius cauſæ ſuffragator accede. Et ſi olim Apoſtolicæ Sedis decreto in controuerſijs de diuinæ gratiæ auxilijs ſententiam dicturus Iudex deſtinatus fuiſti, patere parumper, id quorundam (vt mitiſſimè loquar) importunitate exigente, ad Patrum tribunal ſiſti ex Iudice reum. Neque enim arbitror te id ægrè eſse laturum, qui olim nouitij dogmatis à Iuliano accuſatus, Patrum iudicium non modò non declinaſti, quin imò ad illud vel repugnantem aduerſarium obtorto collo traxiſti. Erit ſanè iucundum intelligere, imò vel oculis ipſis intueri innumeros Eccleſiæ Doctores albos calculos (neque enim eſt incerta victoria) Auguſtino adijcere, eiuſdem ſententias commendare, authoritatem defendere, aduerſariorumque temeritatem graui iudicio percellere. At citò citiùs adeſt ſacer Diuorum Senatus, & quidem frequentiſſimus, Auguſtinianam cauſam cognituros. Tumultuantur rotundo agmine aduerſarij Auguſtinum accuſaturi. Interim S. Proſper, qui inter primi ſubſellij iudices ſedet, accuſatoribus loquendi facultatem faciens [1] *ecce*, inquit, *ſalua Catholica pace victoria, ſalua indiſſolubilium reuerentia decretorum parati ſumus* PATRONOS DOCTRINAE EMENDATIORIS *audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſsimæ diſcretionis agnoſcere. Conſtituatur in medio quod* DE NOVIS EMERSIT INGENIIS. [2] *Vt facilè vel tenuis diligentia aduertat inſpector, quàm iniuſtis opprobrijs* CATHOLICI PRAEDICATORIS *memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena inſtigatione commoti* SCRIPTOREM CELEBERRIMI NOMINIS *promptiùs habeant culpare, quam noſse.*

[1] Con. Collat. initio.

[2] In præf. reſp. ad cap. Gallorum.

I

Cenſores.

Hac noſtra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum diuina prædeſtinatione à nemine, quem viderim hucuſque tradita, ideo ſatius hac duxi paulò fuſiùs explicare.

S. P. Auguſtinus.

Mira ſunt, quæ dicitis: noua ſunt, quæ dicitis: falſa ſunt, quæ dicitis. Mira ſtupemus, noua cauemus, falſa conuincimus. Lib. 3. con. Iulian. cap. 3.

S. Bernardus.

Miror admodum, ſi nouus iſte nouarum inuentor aſſertionum, & aſſertor inuentionum inuenire in hoc rationem potuerit, quæ Sanctos Patres latuerit, Ambroſium, & Auguſtinum. Epiſt. 77. ad Hugonem.

II

Cenſores.

Neque verò dubito, quin ab Auguſtino, & cæteris Patribus vnanimi conſenſu comprobata fuiſſet hæc noſtra de prædeſtinatione ſententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione, ſi eis propoſita fuiſſet.

S. Auguſtinus.

O quid perdidit, qui te audire non potuit! Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 219.

Ionas Epiſcopus Aurelianenſis.

Igitur, quia non ſolùm B. Auguſtino, ſed etiam alijs eximijs Doctoribus te ſuperciliosè prætuliſti, meritò ſolitaria deſtructionis tuæ gloriatio in immenſum ſeſe extendens, in irritum deducitur. Væ namque eidem gloriationi tuæ iuxta illud Eccleſiaſtis imminet, quia non habens fotum ex conſortio aliorum, frigore ſolitario torpet, & cum ceciderit non habebit ſubleuantem. Lib. 1. de cultu imag. tom. 9. par. 1. Biblioth. PP. edit. Colonien. 1618.

Eccl. 4. 10.

III

Cenſores.

Quare dubitandum non eſt, ſi ea de re vel Auguſtinus, vel

S. Auguſtinus.

Quis dedignetur talem habere Doctorem? ... O admiran-

vel D. Thomas conſulerentur, reſponſuros fuiſſe nihilominus prædeſtinationem, & reprobationem non ſine præuia illa ſcientia, habitaque conſideratione vſus liberi arbitrij futuri &c.

miranda, atque ſectanda doctrina! Lib. 2. de orig. animæ cap. 9.

S. Celeſtinus Papa.

Legimus ſuprà Magiſtrum non eſse diſcipulum, *hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipſos à Deo noſtro poſitos nouimus ad docendum, cum ſit dicente Apoſtolo, eis tertius locus intra Eccleſiam deputandus.* In epiſtola ad Epiſcopos Galliæ contra S. Auguſtini calumniatores ſcripta cap. 1. Luc. 6.

I.V.

Cenſores.

Quæ ſi data, explanataque ſemper fuiſſent, fortè neque Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta.

S. Auguſtinus.

Quæ tu ſi non didiciſſes, Pelagiani dogmatis machina ſine Architecto neceſſario remanſiſſet. Lib. 6. con. Iul. cap. 11.

S. Hieronymus.

Scripsit dudum vir Sanctus, & eloquens Epiſcopus Auguſtinus ad Marcellinum, qui poſtea ſub inuidia tyrannidis Heracliane ab hæreticis innocens cæſus eſt, duos libros de infantibus baptizandis contra hæreſim veſtram &c. Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in noſtras venere manus, vnde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatij In ſyluam ne ligna feras; *aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo, aut si noua voluerimus dicere, à clariſsimo ingenio occupata ſunt meliora.* In fine lib. 3. dialog. contra Pelagianos.

V

Cenſores.

Neque ex Auguſtini opinione tot fideles fuiſſent turbati, ad Pelagianoſque defeciſſent, facilèque reliquia illa Pelagianorum in Gallia, quarum in epiſtolis Proſperi, & Hilarij fit mentio, fuiſſent extincta, concertationes denique inter Catholicos facilè fuiſſent compoſita.

S. Auguſtinus.

O doctrinam, cui omnis ætas aures ſurrigat, quæ homines annoſos, quæ denique Presbyteros mereatur habere diſcipulos. Legat, legat in concione quod ſcripſit, notos, atque ignotos, doctos, atque indoctos recitaturus inuitet; Seniores cum iunioribus conuenite, quod neſciebatis, diſcite, quod nunquam audieratis, audite. Lib. 2. de orig. animæ cap. 5.

S. Proſper.

Ecce ſalua Catholicæ pace victoria, ſalua indiſſolubilium reuerentia decretorum parati ſumus Patronos doctrinæ emendatioris audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſsimæ diſcretionis agnoſcere. Conſtituatur in medio, quod de nouis emerſit ingenijs. Initio lib. con. Collatorem S. Auguſtini reprehenſorem.

V I.

Cenſores.

Qui nouarum ſolutionum inuentionem putant iniurioſam eſſe Auguſtino, idem mihi facere videntur, quod illi, qui ſine Scipionum, & Cæſarum iniuria dici poſſe negarent, eſſe iam aliam inſtruendæ aciei rationem, quàm fuit tempore fundarum, & baliſtarum.

S. Auguſtinus.

Meliùs exponant iſta meliores, non iſti quorum nouellam ſententiam reprobandam, ſed alij, qui veraciter poſſunt. Epiſt. 89. ad Hilarium contra Pelagianos.

S. Fulgentius.

Proinde memeratus Dei Pontifex Auguſtinus turrim fortitudinis ipſam gratiam tenens, & exinde cuncta hoſtilium machinamenta telorum cæleſtis iuuaminis virtute confringens, non ſolùm ipſe de hoſte victoriam referens triumphauit, quin etiam poſteris certandi, & vincendi ordinem, ſi quando victa prauitas recidiuo auſu infandum caput erigere niteretur, oſtendit. Lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18.

V I I.

Cenſores.

Abſit, vt ego Auguſtino præponendum aliquem putem eorum, qui ſucceſſerunt, ſed ne æquandum quidem. At multùm intereſt, verum dicas, collata in eum eſſe ſcientiæ dona longè plura, quàm cæteris, an omnia. Item

S. Auguſtinus.

Non improbo humilitatem tuam, imò verò etiam laudo, quod honoraſti Doctorem tuum, nec hominem, ſed ipſam, quæ tibi per illum loqui dignata eſt veritatem: ſi tamen potueris demonſtrare, quid per illum veritatis acceperis.

vtrum ſucceſſuris omnibus citra comparationem pauciora ſeruata eſſe, an nulla, vt crimen ſit, quòd alij radium quendam videre ſe putant ex Auguſtini Sole non emiſſum. Et alibi: *Quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis defuiſſe Auguſtino in concilianda cùm creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.*

peris. Vellem itaq; reſcriptis tuis, quid te docuerit, me doceres; Abſit enim vt erubeſcam à Presbytero diſcere. Lib. 2. de orig. animæ cap. 1.

S. Thomas Villanouanus.

Si Sapientia lux eſt, quis in Eccleſia Dei ita lucet, vt Auguſtinus? A Sole omnia aſtra lucent, ab Auguſtino omnes, qui poſt ipſum fuerunt, Doctores Sapientiæ lumen accipiunt. Serm. 1. de S. Auguſtino. Et B. Iordanus de Saxonia ſerm. 13. *Vnde etiam de Auguſtino poteſt exponi illud Iob.* 14. Qui claudit ſtellas, quaſi ſub ſignaculo, *quia in ipſo in ſcrinio ſui pectoris, quaſi tota ſapientia fuit recluſa, quæ quaſi aperto ſigillo eructatione ſuæ doctrinæ ore, & manu fuit mundo pandita, & reſerata. Vnde ipſe dicitur, claudere ſtellas, id eſt, omnium aliorum Doctorum doctrinas in ſuo pectore, quaſi ſub ſignaculo ad modum, quo liber, vel litera clauditur ſigillo.*

VIII.

Cenſores.

Quæ Auguſtini *doctrina plurimos ex fidelibus præſertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non ſolùm indoctos, ſed etiam doctiſſimos viros; atq; in Epiſcopali dignitate conſtitutos, mirum in modum turbauit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſſe periclitatam. Ne enim eiuſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potius Pelagianæ ex parte aſſentiendum putabant,*

S. Auguſtinus.

Itaq; dilectiſſimi, ne vos conturbet huius quæſtionis obſcuritas; moneo vos primùm, vt de ijs, quæ intelligitis, agatis Deo gratias, quicquid eſt autem, quò peruenire nondum poteſt veſtræ mentis intentio, pacem inter vos, & charitatem ſeruantes à Domino, vt intelligatis, orate. Et donec vos ipſe perducat ad ea, quæ nondum intelligitis, ibi ambulate, quò peruenire potuiſtis. Libro de grat. & lib. arb. cap. 1. vide cap. 16. de dono perſeuerantiæ.

Eccleſia Lugdunenſis.

Auguſtinus nec tanta perturbatione, & permotione fidelium ab intentione veraciſſimæ, & fideliſſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut reuocari; ſed magis eos & ſcriptis ſuis inquantum potuit admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adiuuit, vt intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubriter propter commendationem diuinæ gratiæ eiuſdem prædeſtinationis veritas omnino & credenda, & prædicanda eſſet. Lib. de tribus epiſt. cap. 35. Tomo 9. Bibl. PP. par. 1. pag. 1009.

IX.

Cenſores.

Interim verò dum ſub ea quaſi caligine D. Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aſpectu eum ſua de prædeſtinatione opinione eſſe contaminatam &c.

S. Auguſtinus.

Adhuc quippe in quæſtione caligant de Prædeſtinatione Sanctorum. Loquens de Semipelagianis lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 1.

S. Paulinus.

O lucerna dignè ſupra candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ latè Catholicis vrbibus de ſeptiformi lino paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licèt hæreticorum caligines diſcutis, & lucem veritatis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas. Epiſtola 31. ad Auguſtinum in eiuſdem commendationem.

X.

Cenſores.

Præterea hæc ſententia, nempe Auguſtini de prædeſtinatione, *occaſionem præbet hominibus deſpondendi animo, ne dicam, deſperandi, ſegniùs operandi, obtendendi excuſationes, atque ea de cauſa minùs hominum animos erga Creatorem diligendum, ac colendum excitare videatur. Certè non video quanam ratione patentiſſima libertas arbitrij noſtri, quam experimur, quæque*
Hier. 17. 5. *tam apertè in ſcripturis ſacris traditur, cum diuina prædeſtinatione ita explicata cohærere valeat.*

S. Auguſtinus.

Ego autem nolo exaggerare meis verbis, ſed illis cogitandum potius relinquo, vt videant, quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt, prædicatione prædeſtinationis audientibus plus deſperationis, quàm exhortationis afferri, hoc eſt enim dicere, tunc de ſua ſalute hominem deſperare, quando ſpem ſuam non in ſe ipſo, ſed in Deo didicerit ponere, cum Propheta clamet: Maledictus omnis, qui ſpem ponit in homine. *Lib. de dono perſeu. cap. 17.*

S. Proſper.

Hoc propoſitum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani eligendorum, & reijciendorum dicitur facta diſcretio, &c. & lapſis cu-

ram reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem temporis adferre. Item. *Remoueri itaque omnem induſtriam, tolliq; virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſsitatem.* Ita Semipelagianos ſentire ſcribit ad Auguſtinum.

XI.

Cenſores.

Vnum tamen è difficillimis ab Auguſtino, & ab alijs fuit ſemper iudicatum, veram inuenire rationem, & modum, qui difficultates omnes pelleret, & humanum intellectum pacatum omnino redderet ſuper cohærentia libertatis arbitrij cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione. Ac quamuis hi hæretici, qui vel diuinæ gratiæ, vel libertati arbitrij præiudicium afferre moliti ſunt, ex Scripturis Sanctis, principijſq; fidei efficaciter ſint expugnati, haud tamen ſcio an explicata penitus, & abunde reddita ratione integra conciliandi libertatem arbitrij cum illis tribus, & hæreticis aditus, quo facilius ad pacem, vnitatemq; Eccleſiæ redirent, ſit patefactus, & contentationes, quæ ante mille annos inter viros Catholicos obortæ ſunt, quantum par eſt, ſint compoſitæ.

S. Auguſtinus.

Sed primùm ſecundùm auctoritatem Scripturarum Sanctarum, vtrum ſe ita fides habeat, demonſtrandum eſt. Deinde ſi voluerit, & adiuuerit Deus, iſtis garulis ratiocinatoribus elatioribus, quàm capacioribus, atque ideo morbo periculoſiore laborantibus, ſic fortaſſe ſeruiemus, vt inueniant aliquid, vnde dubitare non poſſint. Lib. 1. de Trin. cap. 2.

Quoniam vos aliquando contra euidentiſſimam auctoritatem ratio humana delectat, proferte ipſam regulam rationis veſtræ. Serm. 14. de Verb. Apoſtoli.

S. Innocentius Papa.

Sanctæ fraternitatis veſtræ literas plenas fidei, totoq; Catholicæ religionis vigore firmatas à vobis miſſas, & Concilijs veſtris per fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Iulium pergrato ſuſcepimus animo, quia earum tenor, omniſq; contentio in conſideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra ſentiunt, integra ratione conſiſtit, vt & illis omnem tollere poſsit errorem, & idoneo dato quouis noſtræ legis exemplo, quem ſequi debeant, dignum poſsint præbere Doctorem. In epiſtola ad S. Auguſtinum, quæ eſt 96. inter Auguſtinianas.

XII.

Cenſores.

Expoſitiones aliæ Auguſtini ad locum Pauli (nempe Deus vult omnes homines ſaluos fieri Timoth. 2.) *præter Damaſcem, & communem Patrum expoſitionem, omnes vel primo aſpectu peregrinæ, & extortæ apparent.*

XIII.

Cenſores.

Fruſtra noluit Auguſtinus concedere hanc voluntatem Dei circa omnium ſalutem, & locum illum Pauli nullo ex tribus modis rectè expoſuit.

XIV.

Cenſores.

Tres, quatuorve ex Auguſtino commemorati ſunt à nobis modi exponendi verba illa (Deus vult omnes homines ſaluos fieri) *cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis, quam recti, & ſolidi videri ſolent.*

S. Auguſtinus.

Manifeſtum eſt eos, qui huic reſiſtunt tam perſpicuæ veritati, non intelligere omnino, qua loquutione ſit dictum, quod omnes homines vult Deus ſaluos fieri, *cum tam multi ſalui non fiant, non quia ipſi, ſed quia Deus non vult, quod ſine vlla caligine manifeſtatur in paruulis: ſed ſicut illud, quod dictum eſt,* Omnes in Chriſto 1.Cor.15. viuificabuntur, *cum tam multi æterna morte puniantur, ideo dictum eſt, quia omnes quicunque vitam æternam percipiunt, non percipiunt niſi in Chriſto; ita quod dictum eſt:* omnes homines vult Deus ſaluos fieri, *ideo dictum eſt, quia omnes, qui ſalui fiunt, niſi ipſo volente non fiunt, & ſi quo alio modo illa verba apoſtolica intelligi poſſunt, vt tamen huic aperiſſimæ veritati, in qua videmus tam multos volentibus hominibus, ſed Deo nolente ſaluos non fieri, contraria eſſe non poſſint.* Epiſt. 107. ad Vitalem. item cap. 103. Enchirid. & cap. 14. de cor. & grat.

Eccleſia Lugdunenſis.

Senſus illorum verborum Apoſtoli, quibus ait (qui vult omnes homines ſaluos fieri) *etiam nos ſuperiùs commemorauimus, & fideliter poſſe accipi diximus, ſi tamen & ille ſenſus B. Auguſtini, quem ille iuxta alterius diuinæ Scripturæ auctoritatem diligenter inquirit, & multis, ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur. Nec propter iſtum ille damnetur, ſed potiùs vtrique ſenſui propter veracem, & piam Patrum auctoritatem fideliter obediatur.* In lib. de trib. epiſt. cap. 26. idem habet c. 24. S. Bonauentura ait: *Expoſitiones Auguſtini Doctoris egregij ſuper illud 1. ad Tim. 2.* Deus vult omnes homines ſaluos fieri, *bonæ ſunt 1. ſent. diſt. 46 q. 1. art. 1.*

XV.

Cenſores.

Vnde ceſſat obiectio, quam ſæpiùs Auguſtinus repetit, qua-

S. Auguſtinus.

Quid de illis dicis, qui in vtero moriuntur? O anguſtia. Serm.

quaque in causa fuit, vt testimonium Pauli non de omnibus vniuersim hominibus exponeret, sed ad tres illas expositiones confugeret. Sæpè enim obijcit, pueros in vteris maternis interdum perire ante baptismum, neque tamen per pueros, neque per parentes, neque per ministros stare, qui percuperent eis subuenire, & remedium baptismi ad salutem adhibere, nec tamen possunt.

Serm. 7. de verb. Apost. Idem epist. 105. ad Sixtum: *Et cur prouidentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt, sine cuius voluntate non cadit passer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec vlla iniquitate corrumpitur, vt renascantur ad hæreditatem cælestem, non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, & nonnullis consulit etiam parvulis impiorum?*

S. Fulgentius.

Vbi enim duorum parvulorum nec in actibus aliqua sunt merita, nec in origine dissimilis causa, manifestum quidem nobis est, quod ambo fuerint originalis peccati vinculis obligati, occultum verò cur non ambo fuerint absoluti. Sciamus igitur imperscrutabile nobis esse, cur vno derelicto alterum Deus ab illa perditionis massa gratis eripiat &c. Dicet aliquis, cur non ambobus largitus est Dominus gratuitam misericordiam, cum unus ambos reatus obstrinxerit? Cui salua imperscrutabili altitudine iudiciorum Dei, respondemus, ideo non vtrumque liberatum, vel vtrumque damnatum, quia Dominus, qui malum nec velle potest aliquando, nec facere, ab vno iusta seueritate debitum præcepit exigi, alteri vero iussit gratuita bonitate dimitti. Lib. 1. de verit. prædest. & gratiæ cap. 13. Idem docet S. Prosper con. Ingratos cap. 31.

XVI.

Censores.

Appellare cognitiones illas rerum in Verbo, & in proprio genere diem, multiplicareque ea ratione dies in comparatione diuersorum obiectorum; est vti vocabulis ad libitum, & præter omnium sensum, & opinionem; nec vllam verisimilitudinem habet, Mosem cum populo rudi in ea significatione fuisse loquutum, quam vix vllus potuit excogitare, excogitatamque sibi persuadere. Quare exponere in eo sensu scripturas, est sanè earum auctoritatem eneruare, & (si in impugnanda Sanctissimi, Eminentissimique Doctoris de Ecclesia, & Sacra Theologia quàm meritissimi sententia, fas est ità loqui) ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere. Meritò ergo sententia Augustini ab alijs Patribus, & Doctoribus communiter reprobatur.

S. Augustinus.

Quisquis ergo non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetia figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, meliùsque possit intelligi, quærat, & diuinitùs adiutus inueniat. Fieri enim potest, vt etiam ego aliam his diuinæ scripturæ verbis congruentiorem fortassis inueniam. Neque enim ita hanc confirmo, vt aliam, quæ præponenda sit, inueniri non posse contendam. Lib. 4. de Gen. ad litt. cap. 28. *Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera sunt, falsa esse non dicunt, honorantes, & in culmine sequendæ auctoritatis nobiscum constituentes illam per Sanctum Moysem editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu esto Deus noster arbiter inter confessiones meas, & contradictiones eorum.* Lib. 12. Confess. cap. 16.

S. Thomas.

Harum igitur expositionum prima, scilicet Augustini, *est subtilior, magis ab irrisione infidelium scripturas defendens. Secunda verò,* scilicet aliorum Sanctorum, *est planior, & magis verbis literæ quantum ad superficiem consona, quia tamen neutra earum à veritate fidei discordat, & vtrumque sensum circumstantia literæ patitur, ideo ne neutri harum expositionum præiudicetur, vtramque opinionem sustinentes, vtriusque rationibus respondendum est.* In Quæst. disput. q. 4. de mat. informis creat. art. 2.

XVII.

Censores.

Temerè affirmabimus auxilium sufficiens aliquibus denegari, atque ab Augustino, alijsque idem sentientibus petere possumus, vndenam huius voluntatis Dei certiores facti fuerint.

S. Augustinus.

Quid responsurus sum? Auditurus es Augustinum, qui non audisti Apostolum dicentem: O homo tu, qui es, qui respondeas Deo? *Duo parvuli nati sunt, si debitum quæras, ambo tenent massam perditionis &c. Sed habet figulus luti potestatem ex eadem massa facere*

Rom. 9. *aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Disputare vis mecum? Imò mirare mecum, & exclama mecum:* O

Rom. 11. 33. altitudo diuitiarum. *Serm. 11. de Verb. Apost.*

S. Prosper.

Eo ipso tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Euangelij mittebatur, quædam loca Apostolis adire prohibebatur ab eo, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Multis vtique in illa ratardatis, atque auersis Euangelij mora sine agnitione veritatis, & sine regenerationis consecratione morituris. Dicat ergo scriptu-*

ſcriptura, quod geſtum eſt: Tranſeuntes autem, *inquit*, Phrygiam, & Galatiæ regionem vetiti ſunt à Sancto Spiritu loqui verbum in Aſia. Cum veniſsent autem in Myſiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permiſit illos Spiritus Ieſu &c. In epiſt. ad Ruffinum. Idem docet in cap. 11. contra Ingratos.

——— Dic vnde probes, quod gratia Chriſti
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit? nec enim vel tempore noſtro
Omnibus in terris iam certum eſt inſinuatum
Chriſti Euangelium, ne dicam exordia doni
Non potuiſſe ſimul toto decurrere mundo.

Lege epiſt. Synodicam PP. Africanorum c. 9.

XVIII.

Cenſores.

Fateor ſanè ſuſpecta mihi eſſe teſtimonia Proſperi. & Fulgentij, quòd diligentiſſimi, & exactiſſimi Auguſtini diſcipuli ſint.

S. Auguſtinus.

Nunc in familiariſſimis meis ſimiliter non ſentientibus me tam vulneratis, torquetijque ſentientem. Lib. de duabus animabus cap. 14.

S. Prudentius.

Huius rei teſtis eſt S. Antiſtes Fulgentius, qui ſuper hoc &c. certè ſi nulla nobis alia aut auctoritatis, aut ratio ſuppeditaret, ſolus ille nobis in huius ſermonis intelligentia ſufficere poterat, cuius doctrina, atque ſcientia tanto in Catholica Eccleſia honore, & amore conualuit, vt de illius ſcriptis nullus vnquam dubitauerit, nullus derogauerit &c. Teſtis eſt etiam S. Proſper vir in omni literarum eruditione doctiſſimus, ac facundiſſimus, qui Gallorum, aliorumque ſequacium impudentijs, & libris fideliter editis, & Romani Pontificis edicto ſua inſtantia impetrato propugnator fortiſſimus, ac fideliſſimus obuiauit. Proinde impudentior cæteris tui ſimilibus comprobaris, qui cum eorum venerabilia ſcripta legeris, quippiam ſecus auſus es muſſitare. Lib. de prædeſt. cap. 11.

XIX.

Cenſores.

Verùm opinio Auguſtini hoc modo intellecti Theologis ſcholaſticis tam non probatur, & meritò, ex ea cum cogimur incidere in ſententiam Pelagij.

Iidem alibi.

Contra Auguſtinum parum modeſtè loquitur Catherinus, & in illius ſententiam ſuo modo intellectam procacius fertur item. In hoc turpiſſimè certè Catherinus lapſus eſt, quòd non intelligens mentem Auguſtini, ipſum impudenter impugnat, & reprobat.

S. Auguſtinus.

Quomodo ſperem te auditurum eſſe, quod dico, qui tam in proximo non audis ipſe, quod ais, dum tibi continuò contradicis? Lib. 2. con. Creſconium cap. 12. tom. 7.

X X.

Cenſores.

Mihi in hac parte non probatur doctrina B. Auguſtini &c. ſed exiſtimo aliter philoſophandum de donis, quæ in Adamo perdidimus.

S. Auguſtinus.

Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel homini quum primùm facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non vtique ſua culpa cecidiſſent; adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt. Lib. de cor. & grat. cap. 11.

S. Innocentius Papa.

Liberum enim arbitrium ille, nempe Homo primus, *perpeſſus dum ſuis inconſultiùs vtitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodum exinde exurgere poſſet, inuenit, ſuaque in æternum libertate deceptus huius ruinæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia releuaſſet aduentus &c.* In epiſt. ad Patres Concilij Carthaginenſis.

XXI.

Censores.

Augustinus argumentis victus nouam prædestinationis formam inuexit post lapsum hominis non fluxam quoad euentum, & inconstantem, quippe ex libero arbitrio, sed ex gratia certam potiùs, & ratam.

S. Augustinus.

Didicimus enim singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentiùs defenderetur Scriptura diuina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædestinatio commendata est, copiosiùs, & enucleatiùs isto nostro labore defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt, Gratiam Dei secundùm merita nostra dari. Lib. de dono perseu. cap. 20.

XXII.

Censores.

Augustinus primus, quòd sciam, inter antiquos in veteri spatio nouam semitam inuenit, noua impressit vestigia.

S. Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit. Ibidem in fine cap. 23.

S. Fulgentius.

Nos itaq; charissime hæc interim pauca de libris S. Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc maluimus huic libello inserere, vt cuncti nouerint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumq; sentire, simulq; vt appareat eiusdem B. Augustini dictis tenorem sententiæ nostræ conuenire. Lib. 1. ad Monimum cap. 30.

XXIII.

Censores.

Nempe asserendum est, quamuis B. Augustini, B. Fulgentij, & sequacium sententia de obduratione Pharaonis videatur dura, minúsq; conformis diuinæ benignitati, & idcirco nobis non placeat, tamen non esse asperiore censura percellendam.

S. Augustinus.

Dicit enim Scriptura ad Pharaonem: Quia ad hoc te excitaui, vt ostendam in te potentiam meam &c. Ergò cuius vult miseretur, & quem vult obdurat. Hoc facit apud quem nõ est iniquitas. Miseretur itaq; gratuito dono, obdurat autem iustissimo merito. Epist. 105. ad Sixtum.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus quoq; Antistes, & gloriosus Confessor Fulgentius de hoc iudicio in vtramque partem præscientiæ, & prædestinatione egregium librum scripsit, qui sicut & cætera eius admiranda, & veneranda scripta semper ab Ecclesia fideliter receptus, & inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est, & nunc nescimus, qua ratione, imò infidelitate, & contentione simul cum B. Augustino abijcitur, & ab ijs, qui Catholici videri volunt tales, ac tanti viri Dei iniquissimè iniuriati, & spreti velut quisquiliæ, & purgamenta vilissima conculcantur, & est nimis mirabile, imò horribile, quomodo vt suis adinuentionibus, & ineptijs credatur exigant, cum ipsi beatissimos Patres, & illustrissimos Doctores Ecclesiæ abiecerint. Lib. de trib. epist. cap. 8.

XXIV.

Censores.

Non omnes Augustini sententiam de prædestinatione probant, horrida multis videtur, & aspera.

S. Augustinus.

Nimia igitur contentionis est prædestinationi contradicere, vel de prædestinatione dubitare. Lib. de dono perseu. in fine cap. 21.

S. Amolo Archiepiscopus Lugdunensis.

Sed iam audiamus B. Augustinum quomodo & ipse post Apostolum præcipuus prædestinationis, & gratiæ prædicator hortetur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, vt mereantur accipere præmium vocationis. In fragmento epist. ad Hincmarum.

XXV.

Censores.

De auctoritate cum agitur, Augustinum sic amemus, vt eos non audiamus, qui illum supra quàm par est, extollere student.

S. Augustinus.

Tantùmq; mihi tributum est, vt vbicunq; me præsente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atq; alios audire permitterer. In proœmio lib. Retractationum.

Hilarius Arelatensis.

Quicquid pro ea gratia, quam in te pusilli cum magnis defendimus, volueris, aut valueris, gratissimè accipiemus tanquam à nobis charissima, & venerandissima auctoritate decretum. In epist. ad Aug. *Molestè ferunt, quòd de his, quæ aduersum ex-*

cellen-

cellentiſsimæ auctoritatis virum inter multas collationes aſſeruere, reſiſtimus. Proſper in epiſtola ad Rufinum.

XXVI.

Cenſores.

Quid enim vehementiùs vrgebant, qui Fauſti libris infeſti erant, quàm quod Petrus Diaconus, cæteriq; cum eo in epiſtola ſua eximmantur, contra prædeſtinationis illos ſententiam ſcriptos eſſe? Quid hoc autem ad Auguſtinum? Nam contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos à ſe Fauſtus non abnuebat, ſed contra illam duntaxat, quæ vel fatum aſſerat, vel liberum arbitrium neget, quorum vtrumq; ab Auguſtini ſenſu non abhorrere non inficias ierint ipſi.

S. Auguſtinus.

Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa Sanctorum, quam poſtea diligentiùs, & operoſiùs, cum iam contra Pelagianos diſputaremus, defendere neceſſitas compulit &c. Lib. de dono perſeu, cap. 20.

Fauſtus Rhegienſis.

Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt aſſerunt, deputatus eſt, ſicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi naſcimur, ſed iudicati. Lib. 1. de grat, & lib. arb. cap. 4.

Vaſquez.

Intelligit certè Auguſtinum. 1. p. d. 89. n. 6.

B. Lupus Abbas Ferrarienſis.

Reuerendiſsimus Papa Gelaſius cum ſeptuaginta Epiſcopis viris eruditiſsimis ſtatuens, qui Scriptores eſsent, vel non eſſent recipiendi, poſt approbationem Auguſtini, & ampliſsimas laudes Hieronymi memoratum Fauſtum ab authoritate his verbis remouit: Opuſcula Fauſti Regenſis Galli apocrypha. *Nos igitur incorruptum Sanctarum Scripturarum ſequentes intellectum, & Apoſtolicæ Sedis grauitatem ſuſpicientes quid aliud dicamus? niſi taceat Fauſtus, & ſimiliter ſentientes, loquantur cum ſuis conſortibus Hieronymus, & Auguſtinus, ſcilicèt illius prouerbij recordantes: Conticeſcant ranæ, dum cælum tonat. In collect. de trib. quæſtionibus quæſt. 3.*

XXVII.

Cenſores.

Iam pridem diſputari in vtramque partem cœpit in Scholis quæſtio de prædeſtinatione, neq; pro aliquo præiudicio valere ad hanc controuerſiam credita eſt auctoritas Auguſtini.

S. Auguſtinus.

Ipſa eſt igitur prædeſtinatio Sanctorum, quæ in Sancto Sanctorum maximè claruit, quam negare quis poteſt rectè intelligentium eloquia veritatis? Lib. de prædeſt. Sanct. cap. 15.

XXVIII.

Cenſores.

Sententiam de gratuita electione ad gloriam amplexus Auguſtinus ſuffragatores habuit complures poſteros, neq; tamen aut illius auctoritas, aut illorum conſenſus à contraria ſequenda tuendaq; retardauit inſignes aliquos pietate, & doctrina Theologos, quorum tantùm valuit exemplum, vt hoc tempore communiter, & promiſcuè adhibeatur in Scholis, & vt initia habent, paulatim obducta alia, rerum potitura videatur.

S. Auguſtinus.

Hoc ſcio neminem contra iſtam prædeſtinationem, quã ſecundùm ſcripturas ſanctas defendimus, niſi errando diſputare potuiſſe. Lib. de dono perſeu. cap. 19. *Nullum eſt, inquam, illuſtrius prædeſtinationis exemplum, quàm ipſe mediator. Quiſquis fidelis vult eam benè intelligere, attendat ipſum, atq; in illo inueniat, & ſeipſum.* Ibidem cap. 24.

S. Prudentius Epiſcopus.

Cum aliqui Gallorum, ſicut quidam de eis ait, quod eorum ſemper ſint repentina conſilia, nequaquam prædeſtinationem perditorum reprehenderent, ſed Sanctorum prædeſtinationem nouo colludio derogare maluerint, quorum inſanæ præſumptioni memorabilis idem Auguſtinus Doctor eximius petentibus Proſpero, & Hilario, orthodoxè reſpondens, duos libros, alterum de prædeſtinatione Sanctorum, alterum de dono perſeuerantiæ pleniſſimè, fideliſsimeq; confecit, in quibus pe pauca de prædeſtinatis ad interitum, quàm plura verò de prædeſtinatis ad gloriam veriſsimè diſſeruit. In epiſt. ad Hincmarum, & Pardulum.

XXIX.

Cenſores.

Poſtremò ne longum faciam, illud ſuſcepiſſe Tridentinum Concilium videtur, vt cum nouorum hæreticorum, qui Auguſtini doctrina ad erroris ſui patrocinium abutebantur, inſaniæ occurrere vellet, nonnullis neceſſariò additis illam faceret Catholicam.

S. Auguſtinus.

Multa diximus, & fortaſſe iam dudum potuimus perſuadere, quæ volumus, & adhuc iam bonis ingenijs ſic loquimur, quaſi obtuſis, quibus & quod nimium eſt, non eſt ſatis. Lib. de prædeſt, SS. cap. 20. in fine.

S. Remigius cum ſua Eccleſia Lugdunenſi.

Mirificè prius laudato S. Auguſtino ait: *Sanctorum, atque Orthodoxorum Patrum de libero arbitrio pleniſsimis, & clariſsimis definitionibus nec addendum aliquid fuerat, nec ſubtrahendum, quia & quod fidei Catholicæ neceſſarium eſt pleniſsimè continent, & ſi quid inde ſubtrahatur, veritatis integritas violatur.* Lib. de tenenda verit. S. Scripturæ cap. 4. tomo. 9. Bibl. PP.

XXX.

Cenſores.

Non enim pauca, neque contemnenda ſunt Auguſtini dogmata, quæ vel Eccleſia vniuerſa vel Theologorum aut omnium, aut multorum, nec infimi ſubſellij reprobantur.

S. Auguſtinus.

Nec trepidus ero ad proferendam ſententiam meam, in qua magis amabo inſpici à rectis, quàm timebo morderi à peruerſis. Gratanter enim ſuſcipit oculum columbinum pulcherrima, & modeſtiſſima charitas, dentem autem caninum vel euitat cautiſſima humilitas, vel retundit ſolidiſſima veritas. Magiſque optabo à quolibet reprehendi, quàm ſiue ab errante, ſiue ab adulante laudari. Nullus enim reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus: Si ergo inimicus inſultat, ferendus eſt; Amicus autem, ſi errat, docendus: ſi docet, audiendus &c. Lib. 2. de Trinit. in proœmio.

Cenſores.

XXXI.

Auguſtini, & aliorum Patrum, quos cum eo nominauit, approbauitque ſancta Synodus, non pauca, neque leuia errata circumferuntur, quæ profectò, neque Catholica ſunt, neque haberi Synodus vlla Oecumenica voluit.

S. Prudentius Epiſcopus.

Si enim S. Auguſtini doctrinam *aduerſam fidei Orthodoxæ in quoquam conſpiceret, nequaquam eam Romanæ Eccleſiæ Antiſtes venerabilis Innocentius cum totius Orbis Epiſcopis ſuſcepiſſet, neque prædictum memorabilem ſuarum epiſtolarum communiter, priuatimque officijs affeciſſet, neque ſucceſſor eius Zoſimus eodem tramite eucurriſſet, neque Bonifacius eiuſdem Apoſtolicæ Sedis Præſul epiſtolas Pelagianorum ſibi delatas ei ad reſpondendum miſiſſet, aut reſponſionem eius quatuor libris editam probabiliter, atq; honorabiliter ſuſcepiſſet. Celeſtinus quoque memoratæ Vrbis Epiſcopus quid contra Gallorum inſaniam ſuper eo, eiuſque doctrina ſenſerit ex authoritate Apoſtolicæ decretorum ſuorum ſcita declarant, quæ ita ſe habent &c.* Vbi recitat elogium S. Auguſtino delatum. In epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum.

XXXII.

Cenſores.

Quænam Concilia, quæue Pontificum Romanorum edicta Auguſtini de prædeſtinatione, ac reprobatione ſententiam, quatenus æternam ſalutem reſpiciunt, pari cum his, quæ de gratia docuit, gradu auctoritatis adſeiſcunt, vt in fidei dogmata tranſierint?

S. Auguſtinus.

Ac per hoc prædeſtinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua ſollicitudine nunc defenditur, nunquam Eccleſia Chriſti non habuit. Lib. de dono perseu. cap. 23.

S. Proſper.

Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſeſe obijcere, quod his libris, nempe poſtremis S. Auguſtini ad Proſperum, & Hilarium, vbi fusè agit de prædeſtinatione, *non ſpeciale, neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non ſeparat.* Contra Collatorem cap. 42.

XXXIII.

Cenſores.

Quibus verbis additis rigidum illud, ac nimis ſeuerum Auguſtini ſenſum, vt quidem nonnullis viſum eſſe nouerant, ſcilicet Tridentini Patres, *decretum* Nullum eſſe opus bonum niſi ex gratia Chriſti, *prudenti cautione moderati ſunt.*

S. Auguſtinus.

Non ſic eſt adiutorium Dei, non ſic eſt adiutorium Chriſti, non ſic eſt adiutorium Spiritus Sancti. Item: Si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuuante libera voluntate, ſed malè. Ad hoc idonea eſt voluntas tua quæ vocatur libera, & malè agendo fit damnabilis ancilla. Serm. 13. de Verb. Apoſtol.

Sancti Patres Africani in Sardinia exules.

Ante largitatem quippe gratiæ eſt in homine quidem liberum arbitrium, ſed non bonum,

quia

quia non illuminatum. Proinde niſi gratia detur, bonum ipſum arbitrium non habetur. Sic namque eſt liberum hominis arbitrium abſque dono gratiæ, ſicut eſt oculus ſine luce, nam & oculus ad videndum factus eſt, ſed niſi lumen acceperit, non videbit. In epiſt. Synodica cap. 5. tomo 6. Bibl. PP. par. 1. *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum. Synodus Arauſicana canone 22.* Quæ eſt ſententia exſcripta ex tract. 5. S. Patris in Ioannem.

XXXIV.

Cenſores.

Ridiculi S. Auguſtini *adoratores vbique dicunt illum eſſe fideliſſimum antiquitatis teſtem, vt loquitur Caluinus, primum Eccleſiæ oraculum, Principem Patrum, & omnium Doctorum ſubtiliſſimum.*

S. Auguſtinus.

At ego vbicumque ſis, vbicumque legere iſta poteris, te ante iſtos in tuo corde conſtituo, quos non amicos meos, & inimicos tuos aliqua in meam partem gratia propendentes, aliquo abs te merito tua offenſionis auerſos, & ob hoc tibi aduerſos in hac noſtra diſputatione conſtituo cognitores &c. Lib. 2. con. Iulian. cap. 10.

S. Hieronymus, atque alij Patres.

Hieronymus epiſtola 25. inter Auguſtinianas ita Auguſtinum alloquitur. *Macte virtute in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt.* Audax Epiſcopus epiſtola 139. inquit: *Theſaurum ſapientiæ deſideraui, ſed minùs accepi, quàm volui, licèt minùs non debet dici, ſed munus, quod Oraculum legis contulerit Auguſtinus, ſacrator iuſtitiæ, inſtaurator ſpiritalis gloriæ, diſpenſator ſalutis æternæ.* Sixtus IV. in bullario Auguſt. *Auguſtinus inter intemeratæ Eccleſiæ Doctores præcipuus, & ſubtiliſſimus Euangelij, ac ſacrarum literarum perſcrutator.*

XXXV.

Cenſores.

At aqui admiratores docent S. Auguſtinum nunquam adeo vagam, & indeterminatam in Eccleſia auctoritatem obtinuiſſe, vt Catholici ſeſe omnibus eius opinionibus cæcis oculis ſubmittere teneantur, & illa abſque temeritate, & errore impugnari non poſſint.

S. Auguſtinus.

Vos autem & tam cauti, & tam turbulenti, & tam noui nemini dubium eſt, quin nihil dignum auctoritate præferatis. Lib. de vtilitate credendi cap. 14.

S. Hieronymus.

Mihi autem decretum eſt te amare, te ſuſpicere, colere, mirari, tuaque dicta quaſi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, vt dignum fuerat, recordatus ſum. Epiſt. 30. ad S. Auguſtinum inter Auguſtinianas. *Nolo autem Sanctitas tua ſic me arbitretur hæc ſcribere, quaſi de ijs, quæ nunc edidiſti, ego dubitem.* Hilarius in epiſtola ad Auguſtinum.

XXXVI.

Cenſores.

Sanctum Auguſtinum *veneramur, vt decet, ſed non pecudum more, & ſine ratione, cum ipſo profitemur, quòd minùs illum amamus, quàm veritatem.*

S. Auguſtinus.

In hoc te planè laudo, quòd veritatem etſi nunquam percepiſti, certè quam putaſti, homini prætuliſti, ideo quidem temerè, quia exiſtimaſti ſcire te, quod neſcis, ſed ideo liberè, quia perſonam non veritus, elegiſti aperire, quod ſentis. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

S. Alipius Tagaſtenſis.

Habemus Ducem Auguſtinum, *qui nos in ipſa veritatis arcana Deo iam monſtrante perducat.* Lib. 3. Aug. contr. Academ. in fine. Rupertus Abbas lib. 7. de oper. Spiritus S. c. 19. *Iſte eſt Auguſtinus columna, & firmamentum veritatis.* Proſper in epiſt. ad Ruffinum: Auguſtinum *abundantiſſimè ſpiritus veritatis impleuit.*

XXXVII.

Cenſores.

Contendimus ipſius arma omni ex parte inexpugnabilia non eſſe, ſint licèt illuſtria.

S. Auguſtinus.

Nempe cum arma tua vana quidem, & obtuſa iactanter ventilas. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Paulinus.

Ideoq; cum hoc Pentateucho tuo contra Manichæos me ſatis armaueris, ſi qua in alios quoq; hoſtes Catholicæ fidei munimina comparaſti, quia hoſtis noſter, cui mille nocendi artes, tam varijs expugnandus eſt telis, quàm oppugnat inſidijs, quæſo promere mihi de armamentario tuo & conferre non abnuas arma iuſtitiæ. Epiſt. 31. apud S. Auguſtinum. *Vt potè inter multa Dei dona, quibus illum abundantiſsimè Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc ſcientiæ, & Sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non ſolùm iſtam adhuc in ſuis detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas priùs hæreſes inuicto verbi gladio debellaret.* S. Proſper ad Rufinum. Ioannes XXII. ait: *Auguſtinus &c. Catholicæ fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum, firmis, ac inuictis rationibus ſolidauit.*

XXXVIII.

Cenſores.

Neque eum in ſententiarum ſuarum, & fundamentorum, quibus eos confirmat, delectu adeo felicem eſſe (vt demonſtrabo ſi mihi illud iniunctum fuerit) quin mentibus noſtris pleniſſimam ipſius doctrinæ non conſentitudi, imò oppoſitam partem tuendi libertatem relinquat, quin & ipſemet de opinionum, quas docet, certitudine addubitet.

S. Auguſtinus.

Hoc quidem dicitur, ſed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, ſi non Pelagianus eſt, hoc non dicit. Lib. 1. oper. imper. cap. 15. vt refelleret iſta Iuliani: *Nihil itaq; ibi de omnibus Auguſtini argumentis, & propoſitionibus inexploſum remanſit.*

Probet, ſi poteſt, & fatebor me didiciſse ab illo. Lib. 1. de orig. animæ cap. 14.

Sanctus Proſper.

De argumentis S. Auguſtini contra Pelagianos ita canit in carmine contra Ingratos cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Quaq; per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumque foris rabies auidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes vllarum ouium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites, humileſq; bibunt, campiſq; animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.

XXXIX.

Cenſores.

Si Auguſtinus hæc rectè dicit, deſere eum poſſum, vt omnibus Doctoribus me adiungam: Sin verò abſq; ratione hæc dicit, eum etiam deſerere poſſum hoc ipſo, quòd me id poſſe aſſerit, quia ſine ratione loquitur. & ita quovis modo ſumatur Auguſtinus, ipſius mancipium fieri, & omnes eius ſententias adorare nequaquam cogor.

S. Auguſtinus.

Si enim turpe eſt ſine ratione cuiquam credere, quid expectas, quid ſatagis, vt alicui ſine ratione credam, quo faciliùs tua ratione duci poſſim? An firmum aliquid ſuperadificabit ratio tua fundamento temeritatis? Lib. 6. de vtilit. credendi ad Honorat. cap. 14.

S. Bernardus.

Ab his duabus columnis, Auguſtinum loquor, & Ambroſium, credite mihi, difficile auellor, cum ijs me errare, aut ſapere fateor. In epiſtola ſeptuageſima ſeptima ad Hugonem.

XXXX.

Cenſores.

Hoc ſufficit ad confeſſionem hanc ab effrænatis Auguſtinis

S. Auguſtinus.

Neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur,

ſtini adoratoribus extorquendam, licitum eſſe abſq; erroris, & temeritatis nota Auguſtini ſententias non ſemper ſequi.

ſequar illum in ijs, in quibus me non errare perſpexerit. Lib. de dono perſeu. cap. 21.

S. Idelphonſus.

Audiant B. Auguſtinum, cui contradicere fas non eſt. Serm. 2. de Beata Virgine.

XXXXI

Cenſores.

Pleriq; mortalium pietate, ac doctrinis illuſtres, Epiſcopi, Cardinales, ipſiuſq; ſcilicet Auguſtini, *amici, ſerui, ac fautores, fratres, ac filij ſæpè illum reliquerunt.*

S. Auguſtinus.

O ſi vos non eſſetis, qui contra teſtimonium veritatis falſum teſtimonium veſtrum & dicitis, & inſuper ſcribitis! Lib. 2. oper. imperf. con. Iulian. cap. 79.

Nunquid ideo vim veritatis effugere poteris, quia nobis calumniando importas ſocios falſitatis? Lib. 5. con. Iul. cap. 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Audeo dicere; Omnes Doctores, qui venerunt poſt Auguſtinum, ſuſtentantur ſuper eius doctrinam ſanctam, puram, immaculatam, auri puriſsimi, ſine errore falſarum opinionum. In Serm. de S. Auguſtino.

XXXXII.

Cenſores.

Inauditum in Eccleſia eſt, quod & ipſe Auguſtinus deteſtatur, licèt eius impertinentes adoratores illum ſupra cæterorum Patrum capita ponant. Sola amentes ſic ratiocinantur: Vnus hoc Doctor aſſeruit, ergo credendum eſt.

S. Auguſtinus.

Ecce non Ego vnus, ſed tot, ac tanti Sancti, eruditiq; Doctores tibi pro me, vel mecum, proq; omnium noſtrum, & tua ipſius, ſi ſapis, ſalute reſpondent. Lib. 2. con. Iul. cap. 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Quilibet Doctor eſt contentus ad probandum dictum ſuum, ſi poteſt habere vnam auctoritatem Auguſtini. Ibidem.

XXXXIII.

Cenſores.

Hæc Auguſtini obſcuritas etiam in pertractandis prædeſtinationis & gratiæ myſterijs apparuit; ſiquidem in ſcholas Theologorum diſſenſiones inuexit, Doctores inter ſe diuiſit, turbis, & contentionibus partim in Africa, partim in Gallia tam ipſo viuente, quam è viuis ſublato exortis occaſionem præbuit.

S. Auguſtinus.

De qua difficillima quæſtione, hoc eſt de voluntate, & gratia, non opus habui etiam in hac epiſtola diutiùs diſputare, quoniam & aliam iam eis dederam tanquam citius redituris. Et ſcripſi ad vos etiam librum, quem ſi, adiuuante Domino, diligenter legeritis, & viuaciter intellexeritis, nullas exiſtimo inter vos de hac re diſſenſiones vlterius iam futuras. Epiſt. 47. ad Valentinum.

S. Thomas Villanouanus.

O Sydus maximum, Auguſtine Pater, quantum Eccleſiam Dei tua ſapientia irradians illuſtraſti? quantum tua præſentia errorum tenebras effugaſti? nunc enim te authore, te Magiſtro ita omnia ſunt lucida, vt errare non poſsit, niſi qui ex induſtria velit hallucinari; Eſt enim, vt mihi videtur, in Eccleſia Dei Schola Theologica velut quadam area, &c. Conc. 1. de S. Auguſtino.

XXXXIV.

Cenſores.

Quin eadem Auguſtini obſcuritas pro clypeo fuit hæreſi Prædeſtinatianorum, qui ferocia, horridaq; ſua dogmata in huius Patris doctrina fundabant.

S. Auguſtinus.

Arbitror ſanè nonnullos tardiores id opinaturos me ſenſiſſe, quod non ſenſi, aut non ſenſiſſe, quod ſenſi: quorum errorem mihi tribui non debere quis neſciat, ſi velut me ſequentes, atq; apprehendentes deriuauerint in aliquam falſitatem, dum cogor per quædam denſa, & opaca viam carpere, quandoquidem nec ipſis Sanctis diuinorum librorum authoritatibus vllo modo quiſquam rectè tribuerit tam multos, & varios errores hæreticorum; cum omnes ex eiſdem Scripturis falſas, atq; fallaces opiniones ſuas conentur defendere. Lib. 1. de Trinit. cap. 2.

Facundus Epiſcopus Hermianenſis.

Quid autem in hoc miremur? Neque meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Propheta, quàm Apoſtoli, & Euangeliſta, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi ſuos defendere conantur errores. Libro contra Mocianum. De Facundo Hermianenſi lege S. Iſidorum de Eccleſ. Script. cap. 19.

Cen-

XXXXV.

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Mihi concludere licet, eum noluiſſe ſuis in libris animi ſui ſenſa clarè exponere, aut in ijs exponendis ſatis clarum non fuiſſe; vt nullum legentibus de eius vera mente, & intentione dubitandi locum relinqueret.	*Qui ea, quæ pro natura quæſtionum dilucidè dicta exiſtimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro mea facultatis indigentia, ſed Deum potiùs pro accipienda intelligentia deprecentur.* Lib. 3. de peccat. merit. & remiſ. contra Pelagium cap. 2.

S. Prudentius Epiſcopus.

O monſtrum horrendum, ò linguam præcidendam, quæ vel ignorantiam, vel inuidiam tantis Doctoribus importare non metuit, vt qui obſcura reuelare ſubierant, obſcurioribus dictis ea implicaſſe credantur &c. de qua re teſtes nobis ſunt libri Beatiſſimi Patris Auguſtini. Lib. de prædeſt. contra Io: Erigenam cap. 11.

XXXXVI.

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Auguſtinus cum pondere alicuius inſuperabilis difficultatis premebatur, ad illa verba Scripturæ confugiebat: O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei.	*Nimia vanitatis, & cæcitatis ſunt, ſi etiam his conſideratis nondum dignantur exclamare nobiſcum: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & ſcientiæ Dei.* Epiſt. 105. ad Sixtum.

Adrianus Papa VI.

In omnibus his exclamandum eſt cum Auguſtino: ò altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. In 4. ſent. quæſt. 1. de pœnitentia in ſolutione tertij dubij.

XXXXVII.

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, libertatis, prædeſtinationis, & Euchariſtiæ diſſerentem eſſe difficillimam intellectu, & obſcuram.	*Prorſus intelligor, velis nolis, ſed tu contra iſta nihil dicturus vis non intelligi, quod ego veriſſimum, atq; firmiſſimum dixi.* Lib. 4. oper. imper. cap. 140. *lege, & intelliges.* Lib. 3. cap. 191.

Caſſiodorus.

Ipſe etiam Doctor eximius Beatiſſimus Auguſtinus debellator hæreticorum, defenſor fidelium, & famoſorum palma certaminum; in quibuſdam libris nimia difficultate reconditur, in quibuſdam ſic eſt planiſſimus, vt etiam paruulis probetur acceptus, cuius aperta ſuauia ſunt, obſcura verò magnis vtilitatibus farcita pingueſcunt. Cap. 22. de diuin. lection. *In quibus propter obſcuritatem rerum, & ſubtilitatem diſputationum minùs Auguſtinum intelligere poſſumus, vel à Domino intelligentiam poſtulemus, vel ab eis, quos ipſe ſuo dono illuminare dignatus eſt, humiliter nos doceri patiamur, ac deprecemur.* Eccleſia Lugdunenſis lib. de tenenda ſac. Script. verit. cap. 9.

XXXXVIII.

Cenſores.	
Noua argumenta ad probandum doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, & prædeſtinationis eſſe obſcuram, & difficilem intellectu.	*Si non vis intelligere, aut ſi te fingis non intelligere, noli obſtrepere volentibus, & valentibus intelligere.* Lib. 4. con. Iul. cap. 46.

S. Proſper.

In quibus Auguſtini dictis *nulla eſt obſcuritas, ſi de fide prædeſtinationis, & gratiæ, ex qua eſt omnium bonorum origo, perſeuerantiæq; meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas.* In fine reſp. ad excerpta Genuenſium ex libris S. Auguſtini de prædeſt. SS. & de dono Perſeuer.

XXXXIX.

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Denique, vt hoc caput de S. Auguſtini verborum obſcuritate irrefragabili ratione concludam, & vera ipſius mentis detegenda difficultatem demonſtrem &c.	*Non tamen laboras, vt me intelligas, quod facillimè potes, ſed laboras, vt me refellas, quod non potes.* Lib. 3. oper. imperf. cap. 141.

S. Antoninus.

Quaſi Sol refulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & pater luminis ſuper omnia luminaria ſplendens, delectabilis oculis, ac per omnia reſpiciens: Sic Auguſtinus Eccle-

ſiam

ſuam illuſtrauit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, ſuauis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans. Parte 2. Hiſtor. tit. 8. Et inferiùs: *Meritò igitur ſicut Sol refulgens, ſic iſte in templo Dei refulſit ſplendore doctrinæ clariſsimæ.* S. Proſper in epiſt. ad Auguſtinum: *Recenſito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui Sanctam, atq; Apoſtolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multò, inſtructioreſq; ſunt facti, ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant, receſſerunt.*

L.

Cenſores.

Obſeruandum eſt ipſummet S. Auguſtinum fateri, ſe circa multas prædeſtinationis quæſtiones dubium ſæpè hærere, ſe illas inſuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam vnquam reſponſionem, cui acquieſceret, dare potuerit præter ignorantiæ ſuæ, & altitudinem iudiciorum Dei confeſſionem.

S. Auguſtinus.

Quæris tu rationem? ego expaueſcam altitudinem: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei. *Tu ratiocinare, ego mirer; tu diſputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non peruenio.* Poſtea: *Requieuit, quia inuenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & tu ſcrutari veniſti? ille dicit inueſtigabiles ſunt viæ eius, & tu inueſtigare veniſti? Si inſcrutabilia ſcrutari veniſti, & inueſtigabilia inueſtigare veniſti, crede, iam periſti.* Serm. 20. de Verb. Apoſt.

S. Fulgentius.

Re vera enim fruſtra labor ſuperfluæ ſcrutationis impenditur, vbi nulla inuentionis copia ſuffragatur, & noxia curioſitas in reatum protinus labitur, quando modum ſuum humana infirmitas non metitur. Quin potiùs in hoc profundiſsimo diuinæ voluntatis arcano nihil aliud noſtræ ſaluti congruere nouerimus, niſi cum Dauid vnuſquiſque noſtrum humiliter dicat: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt, nec potero ad eam. *Cum Beato quoque Paulo religioſi clamoris iungamus affectum qui ait: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei.* Lib. 1. de verit. prædeſt. lege Proſperum ad dub. 4. & 7. Genuenſium.

L I.

Cenſores.

Cum S. Auguſtinus ſententiam ſuam in hac materia ter mutauerit, hoc nos ad credendum induxit, S. Auguſtinum, quamuis eminentis eſſet ingenij, ſuis meditationibus non acquieuiſſe, & poſt tot conatus ad penetrandū prædeſtinationis myſterium conſumptos coactum fuiſſe infirmitatem ſuam fateri.

S. Auguſtinus.

Videtis certè quid tunc de fide, atque operibus ſentiebam, quamuis de commendanda Dei gratia laborarem, in qua ſententia iſtos fratres noſtros, nempe Semipelagianos, *eſſe nunc video, quia non ſicut legere libros meos, ita etiam in eis curauerunt proficere mecum.* Lib. de prædeſt. SS. c. 4.

S. Proſper.

Quia ergo nec iuſta, nec rationabilis intelligitur eorum fuiſſe perſuaſio, qui huius viri, nempe Auguſtini, *ſcientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum ſtudijs expolitam ad adoleſcentiæ rudimenta reuocabant, vt magis ſuffragaretur hæreticis, quod inter initia conuerſionis ſuæ imperitè ſenſerat, quàm prodeſset Catholicis, quod Pontificalis diligentiæ veritas reuelarat, meritò illos hoc præiudicio vtentes, & in his, quæ dudum abdicata fuerant, immorantes, pij Doctoris grauitas notat, quod qui curauerunt omnes ſenſus ipſius indagare, noluerint cum eius eruditione proficere.* In reſp. ad dubium 3. Excerpt. Genuen. in fine.

L I I.

Cenſores.

Nec mirandum eſt S. Auguſtini ingenio inter tot ſententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, aſſeratur ipſum ter mutaſſe ſententiam.

S. Auguſtinus.

Dicis me quoque ipſum innouaſſe ſenſus meos, & initio conuerſionis meæ hoc ſenſiſſe quod tu. Sed fallis, aut falleris, ſiue calumniando ijs, quæ nunc dico, ſiue non intelligendo, vel potius non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. con. Iul. cap. 12.

S. Proſper.

Maneat planè, maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri (ſcilicet Auguſtini) *diſsentit antiquitas, & vt inuti-*

inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur. In fine lib. con. Collatorem.

L I I I.

Cenſores.

Sæpiſſimè S. Auguſtinus faſſus eſt, difficultates aut à ſemetipſo, aut ab aduerſarijs in hac materia propoſitas ſuas reſponſiones excedere, mentemque ſuam magis obiectionibus vexari, quàm ſolutionibus acquieſcere.

S. Auguſtinus.

Ad omnia me tibi reſpondiſſe, Iuliane, & omnia refelliſſe &c. puto quod perſpicis, ſi pertinax non es. Lib. 6. con Iul. cap. 26. *Vnde tibi duobus prioribus libris ſic me reſpondiſſe arbitror, vt à nullo ampliùs requiratur.* Initio lib. 5. còn. eundem.

S. Proſper.

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſſent ratione euincere noſtri,
Vi premerent, diſcuſſæ artes, virùſque retectum eſt
Hæretici ſenſus, nullumque omnino relictum,
Docta fides, quod non diſſolueret argumentum.

Et poſtea.

An alium in finem poſſet procedere Sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans noſtro lumen dedit æuo. Contra Ingratos cap. 2.

L I V.

Cenſores.

Fatetur Auguſtinus ſuam doctrinam de prædeſtinatione talem eſſe, vt populis, aut hominibus tardioris ingenij prædicanda non ſit.

S. Auguſtinus.

Hæc, atque huiuſmodi cum dicuntur ſiue paucis Chriſtianis, ſiue multitudini Eccleſiæ, cur metuimus Sanctorum prædeſtinationem, & verum Dei gratiam, id eſt, quæ non ſecundùm merita noſtra datur, ſicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de dono perſep. cap. 22.

S. Proſper.

Auguſtinus *pia tamen, conſtantique doctrina abundanter probauit prædicandam eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in qua eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in qua eſt prædeſtinationis effectus, & præſcientiam Dei, qua ante ſæcula æterna, quibus eſſet collaturus ſua dona, præſciuit: Cuius prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſſimus eſt Pelagianæ elationis adiutor.* In fine Reſp. ad excepta Genuenſium.

L V.

Cenſores.

Mihi licet addere, quod ſi diuerſas S. Auguſtini circa hanc materiam propoſitiones colligere vellem, corpus quoddam ex diuerſiſſimis partibus coaptarem: Iſthic enim aſſerit ſalutem noſtram abſoluto decreto definitam eſſe, alibi verò dicit nihilominus à libero noſtro arbitrio pendere &c.

S. Auguſtinus.

Non ſunt ergo verba mea inter ſe contraria, quamuis ita putantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non ſinendo, contrarium. Lib. 5. con. Iul. cap. 5.

S. Proſper.

Legantur tres ad Marcellinum ipſius libri, ad S. Paulinum Nolanum epiſtola retractetur, ad beatiſsimum quoque Apoſtolicæ Sedis tunc presbyterum Xiſtum, nunc verò Pontificem emiſsæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Pinianum, ad Valerium Comitem, ad ſeruos Chriſti Timaſium, & Iacobum diſtinctim edita volumina reuoluantur: Sex libri priores contra Iulianum, vnus ad S. Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum de geſtis Palæſtinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contra Pelagij, & Celeſtij quæſtiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicentur. Ac ſic in his omnibus operibus, multiſque alijs, quæ enumerare longum eſt, idem doctrinæ ſpiritus, eadem prædicationis forma præceſſit. In fine lib. con. Collat. cap. 41.

Cen-

L V I.

Cenſores.

Hinc concludo, quòd ſi mihi non licet dicere S. Auguſtinum in varijs librorum ſuorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi credere, ipſius doctrinam eſſe intricatiſſimam, cum nulla reperiri poſſit intricatior, quàm quæ ſibi ipſi repugnare videatur.

S. Auguſtinus.

Hinc eſt quòd ſententias meas inter ſe contrarias putas, vel putari cupis, tanquam improbem, quod ante approbauerim, aut amplectar, quod ante reſpuerim. Audi ergo apertam ſententiam meam & intellige, vel ſine intelligere alios, non offundendo caligines nebuloſæ diſputationis ſerenitati ſinceriſſimæ veritatis. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Proſper.

Tu autem dilectiſsime, & venerandiſsime mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras ſicut deſiderare te conuenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defæcatiſsimam, ac ſaluberrimam Euangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris. In epiſtola ad Ruffinum in fine.

LVII.

Cenſores.

Nunquam tamen longiùs zeli ardore Auguſtinus abreptus eſt, quàm vbi Pelagianos impugnauit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longiſſimè recedere intendit, in periculoſos exceſſus incidit, vt hinc aliqui Theologi doctrina, & pietate inſignes dixerint, eum veritatis limites tranſgreſſum eſſe, nimin diſputationis calore accenſum fuiſſe, aut viſum fuiſſe fauere hæreticis. Verba hæc inſolentia, & impudentia eſſent, niſi vera eſſent.

S. Auguſtinus.

Iſta nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinquepartitæ latebras, inſidiaſque deuitet, atque ita inter vtrumque ſit cautus, vt ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſque ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne ſe coniungat Manichæis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſeruet, vt in alteros irruat. Lib. 4. con. duas epiſt. Pelag. cap. 3.

S. Fulgentius.

B. Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laborauit, non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo &c. ſenſum quippe Chriſti habens tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrij & officia diſcreuit, & merita, ſemper diuinis humana ſubijciens, & veraciter docens, diuinitus homini & gratuito iuſtificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. Lib. 2. de verit. præ-deſt. & grat. cap. 18.

LVIII.

Cenſores.

Ipſemet Auguſtinus in pluribus operum ſuorum locis hunc animi ſui impetum agnoſcit, quo ſcilicet in diſputationibus cum Pelagianis, & Manichæis *ita abreptus eſt, vt in errorem oppoſitum illi, quem deſtruere intendebat, declinaret.*

S. Auguſtinus.

Poſſunt duo errores inter ſe eſſe contrarij, ſed ambo ſunt deteſtandi, quia ambo ſunt contrarij veritati. Nam ſi propterea diligendi ſunt Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi ſunt etiam Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed abſit, vt Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cum monente, atque adiuuante Deo debeat vtrumque vitare, & cupiat vtrumque ſanare. Lib. 2. ad Bonifacium cap. 2.

S. Proſper, ſeu Pomerius.

Sanctus Auguſtinus Epiſcopus acer ingenio, ſuauis eloquio, ſecularis literaturæ peritus, in Eccleſiaſticis laboribus operoſus, in quotidianis diſputationibus clarus, in omni ſua actione compoſitus, in expoſitione ſua fidei noſtræ Catholicus, in quæſtionibus abſoluendis acutus, in reuincendis hæreticis CIRCVMSPECTVS, *& in explicandis ſcripturis canonicis* CAVTVS. Lib. 3. de vita contemplat. cap. 31.

LIX.

Cenſores.

Profectò quandoque conſtat Auguſtinum *in quæſtionibus de gratia, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, verbaque ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum duritie, & acrimonia in errorem contrarium incidam, licitum mihi eſſe debet temperamentum aliquod Catholicum addendum inquirere.*

S. Auguſtinus.

Mentientes concluſiones, aut irrepentes paulatim, vel minuendò, vel addendo in aſſenſionem falſitatis, quis non metuat, quis non uderit? Libro 2. de Ordine cap 4.

Dic quod dicturus es, egregie corrector. Lib. 3. oper. imperf. cap. 57.

Sixtus III. Papa.

Quæ ſunt tandem illa credenda, & dicenda? Nihil vltra liceat nouitati, quia nihil addi conuenit vetuſtati. Perſpicua maiorum fides, & credulitas nulla cœni permixtione turbetur. In epiſt. ad Ioannem Antiochenum. Hic eſt Sixtus, ad quem S. Auguſtinus ſcripſit egregiam epiſtolam 105. contra Pelagianos.

LX.

Cenſores.

Modò ne in Pelagianorum, quos S. Auguſtinus *inſequitur, errores incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos vtitur, impetum non ſequi.*

S. Auguſtinus.

Ita & Manichæos, & Pelagianos ſuperamus, atque vitamus, quorum ſic errores vtrorumq; diuerſi ſunt, vt qui videtur minor, ipſe illius, qui videtur maior demonſtretur adiutor. Lib. 3. con. Iul. oper. imp. cap. 178.

S. Proſper.

An verò ita ſe nouorum Cenſorum norma exactior temperauit, vt nulla eorum, quæ excifa ſunt afferat, & quædam ex his, quæ defenſa ſunt, reſpuat? Contra Collatorem S. Auguſtini reprehenſorem cap. 1.

LXI.

Cenſores.

Hinc fit, vt medius ſtem inter Pelagium, & Caluinum, ſi enim verba Auguſtini mitigando me nimiùm demitterem, Pelagianus eſſem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Caluiniſta eſſem; medium ergo cum Eccleſia teneo.

S. Auguſtinus.

Nulla eſt itaq; fouea, quam metuens quaſi reuertar in viam, quò videris me velle reuocare. Dic tamen quænam illa via ſit, & explica ratiocinationem tuam. Lib. 3. con. Iul. cap. 8.

S. Proſper.

Sed nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia eſt. Poſtea: *Tu informe neſcio quid tertium, & vtriq; parti inconueniens reperiſti, quo nec inimicorum conſenſum acquireres, nec in noſtrorum intelligentia permaneres.* Ibidem cap. 5.

LXII.

Cenſores.

Ratio, ob quam ſcilicet non tenemur ſequi B. Auguſtinum in quæſtione de prædeſtinatione Sanctorum ad gloriam, de modo operandi diuinæ gratiæ &c. *hac eſt, quia Pelagiani de illis quæſtionibus nũquam diſputarunt, nec S. Auguſtini doctrina eſt irrefragabilis, niſi eum eorum errores impugnat, & licèt contra eiuſmodi relatas opiniones prædicaſſent, Eccleſia eos nunquam hac de cauſa in numerum hæreticorum adſcripſit, vel adſcribere potuit.*

S. Auguſtinus.

Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa ſanctorum, quam poſtea diligentiùs, & operoſiùs, cum iam contra Pelagianos diſputaremus, defendere neceſſitas compulit. Didicimus enim ſingulas quaſq; hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentiùs defenderetur ſcriptura diuina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret. Lib. de dono perſeu. cap. 20.

S. Proſper.

Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſe obijcere, quòd his libris Auguſtini *non ſpeciale, neq; diſtinctum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non ſeparat.* Ibidem cap. 23.

LXIII.

Cenſores.

Verùm ſi Auguſtinus *adderet, peccatum originale eſſe ſolam cauſam reprobationis, & eſſe id, quo ad ſeparandos prædeſtinatos à reprobis mouetur Deus* (Quam eſſe ſententiam S. Auguſtini ſcribit) *non ſolum pro huius opinionis defenſione, mortem oppetere nolo, ſed credo mihi licere eam abhorrere, quia mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie vrget contra Eccleſiam.*

S. Auguſtinus.

Quid enim diligebat in Iacob antequam natus feciſſet aliquid boni, niſi gratuitum miſericordiæ ſuæ donum? Et quid oderat in Eſau, antequam feciſſet aliquid mali, niſi originale peccatum? Epiſt. 105. ad Sixtum, quæ ibi diffuſiùs vexlat.

S. Thomas.

Electio Dei, qua vnum eligit, & alium reprobat, rationalis eſt, nec tamen oportet, quòd ratio electionis ſit meritum, ſed in ipſa electione ratio eſt diuina bonitas, ratio autem reprobationis eſt in hominibus peccatum originale, vt Auguſtinus dicit. Quæſt. 6. de verit. art. 2. ad 9.

Cenſo-

LXIV.

Cenſores.

Verum hæ cauſa ſunt, ob quas Sancti illius, & eruditi Doctoris volumina tenebris, & caligine reſperſa ſunt, ſicut à celeberrimis Theologis eſt obſeruatum.

S. Auguſtinus.

Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunq; vobis ſua radiante luce moleſta ſunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur errorıs. Lib. 3. con. Iul. oper. imperf. cap. 61.

Remigius Antiſiodorenſis.

Beatus Auguſtinus rerum obſcurarum ſubtiliſsimus indagator, inter ardua ſine offenſione decurrens. Et antea: *Alij Doctores comparantur ſtellis, Auguſtinus Soli, nam ſicut ſtellæ lumen à Sole recipiunt, ſic omnes Doctores lumen recipiunt ab Auguſtino.* In epiſt. 2. ad Corinthios.

LXV.

Cenſores.

Quando S. Auguſtinus videtur defendere prædeſtinationem ad gloriam ante præuiſa merita hominum, non loquitur vt oraculum, nec ipſius ſententia ab Eccleſia approbatur, nec omnes Theologi illam ſequuntur, imò qui eum magis ſuſpiciunt, eum deſerunt.

S. Auguſtinus.

Ille itaq; dicat Eccleſiam aliquando in fide ſua non habuiſſe veritatem prædeſtinationis huius; & gratiæ; quæ nunc contra nouos hæreticos cura diligentiori defenditur. Lib. de dono perſeu. cap. 23.

Synodus Byzacena.

Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſsione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, non abiecerit; manifeſtum eſt, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum. In epilogo lib. de Incarnat. & gratia, inter opera S. Fulgentij.

LXVI.

Cenſores.

Mortalium doctiſsimi aliquid aquæ ſuffundunt igni verborum S. Auguſtini.

S. Auguſtinus.

PLVE mihi, Domine, mitigationes in cor, vt patienter tales feram. Lib. 12. Confeſſ. cap. 25.

S. Hieronymus.

Hæc de Auguſtino ad eundem ſcribit: *Qui contra flantes ventos ardore fidei perſtitiſti.* Epiſt. 25. apud Aug. & Paulus Oroſius, quem Romana Synodus ſub Gelaſio *virum eruditiſsimum* vocat, ita S. Auguſtinum alloquitur: *Neceſſe mihi fuit feſtinatò edere, & coaceruare in vnum omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis ſuis, & offerre ignienti ſpiritui tuo.* In præfat. commonitorij tomo 6. ante librum contra Priſcillianiſtas.

LXVII.

Cenſores.

Fateor ſanè quædam ab Auguſtino, quæ ad aſſerendam libertatem, & vim cooperationis noſtræ exgratia pertinent, potuiſſe explicari in hac materia clarius, quæ in quibuſdam locis, vbi opportunè dici poterant, omiſit. Vbi in ſeptem quæſtionibus de gratia aſſignant modum, quo loqui debebat Auguſtinus ad animorum neceſſariam conſolationem.

S. Auguſtinus.

In lectionibus Apoſtolicis ſuperioribus, quas charitati veſtræ, quantùm Dominus adiuuare dignatus eſt, expoſuimus, multum laborem, & ſollicitudinem paſſi ſumus. Compatiebamur vobis, & ſolliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem exiſtimo, adiuuit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorſus difficillima videbantur, ſic per nos enodare dignatus eſt, vt nulla quæſtio remaneret, quæ conturbet mentem piam; Impia anima mens odit etiam ipſum intellectum &c. Serm. 13. de Verb. Apoſt. con. Pelagianos.

Eccleſia Lugdunenſis.

Iſte verò cum hæc legiſſet tam vtiliter, & ſalubriter ad illuminationem noſtræ fidei dicta, non eſt contentus moderamine, & pietate Sancti Doctoris Auguſtini, ne terminos ab eo præfixos excederet, ſed addidit de ſuo. Lib. con. Ioannem Erigenam cap. 8. Floruit anno 852.

Cenſo-

LXVIII.

Cenſores.

Ad tribunal S. Auguſtini diſputatum hactenus eſt, & liberata fides, quam obligaueram, hoc eſt, probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid ille improbaret... Vna ſupereſt adhuc tractanda quæſtio, nimirum quanta fuerit huiuſce conditionis æquitas, & quanta neceſſitas ſubeundi legem illam, quam quia illi putant ab Eccleſia impoſitam, audire iuvat præcipuos quoſdam eiuſdem Eccleſiæ Principes, Paſtoreſq; celeberrimos, & Doctores ſcientiſſimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, minimèq; ſuſpectos.

S. Auguſtinus.

Illorum enim dicta non defendis, vt promiſeras ſed reprehendis. Tuo quippe dogmate eum cogaris illa culpare, & falſa eſſe oſtendere, nullo modo ſineris authoribus eorum defenſionem, quam ſpoponderas, exhibere, quia & in accuſatione adulator eſſe conaris, & in adulatione deprehenderis accuſator, Lib. 4. con. Iul. oper. imper. cap. 112.

Eugippius Abbas.

Inter magnos Eccleſiæ Catholicæ Doctores præclarum fuiſſe, & eſſe Beatum Auguſtinum quis ignorat Epiſcopum? quem diuina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apoſtolicæ Sedis Antiſtites ſcripta eius ſua auctoritate firmantes, tanto maiori ſtudio ſimpliciter amplexi ſunt, quanto ampliori ſolatio eis ſe vſos eſſe teſtantur. Nam contra multos hoſtes Eccleſiæ dimicantes, & maximè contra verſipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius inſtructi, vel potiùs eadem illuſtrati gratia ſemper extitere victores &c. In præfatione collect. ex libris S. Auguſtini. Hic Eugippius S. Fulgentij amicus fuit, ad quem etiam literas dedit. Lege S. Iſidorum de Script. Eccleſiaſt. cap. 13.

LXIX.

Cenſores.

Quamvis enim præferenda ſit ea ſententia, quæ talem modum prædeſtinationis omnino negat, tamen vt damnata etiam cenſeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quam ſit neceſſario connexa cum articulis à Celeſtino definitis. Si enim non ſit, quamuis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio libera diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius.

S. Auguſtinus.

Ecce inter meos teſtes, vel inter noſtros conſtituo indices, quem putaſti Patronum tuum. Lib. 1. con. Iulianum cap. 6.

Baronius Cardinalis.

Cum igitur Fauſti ſententiæ vbiq; ab Eccleſia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores exurgunt, vt eos confutent, à S. Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur. Ad annum 490. p. 449.

LXX.

Cenſores.

Qui, nempe Cardinalis Perronius, *probabilem tantùm eſſe dicit Auguſtini ſententiam, dum loquitur vt priuatus Doctor, & demonſtratiuam, dum conſentit cæteris Patribus, ſatis indicat, minimè neceſſarium eſſe, adhærere Auguſtino, niſi vbi cæteris Patribus ille concinit.*

S. Auguſtinus.

Vis audire, quid etiam ipſe de hac re apertiſſimè dixerit? Ecce etiam ipſum numero illis adiungo Sanctorum. Ibidem.

Perronius Cardinalis.

Auguſtinus maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò os, & lingua veteris Eccleſiæ quantum ad illam de gratia doctrinam. Lib. 1. reſp. ad Reg. Britan. cap. 12.

LXXI.

Cenſores.

Auguſtinus Valerius Cardinalis in ſua Rethorica Eccleſiaſtica hoc Clericos monet: Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant &c. *Et hoc quid aliud eſt, quàm idipſum, quod monentem audiuimus Bonauenturam, Auguſtinum plus dicere aliquando, & minus velle intelligi.*

S. Auguſtinus.

Si legiſſes, vel ſi lecta fideliter conſiderare voluiſſes, nunquam profectò de literis, eius ad offundendas nebulas ignorantibus ea, quæ nihil ad quæſtionem, quæ inter nos vertitur, pertinent, in his tuis libris neſcio qua mente poſuiſſes. Lib. 1. con. Iul. cap. 5.

Valerius Cardinalis.

Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant; Ita enim acumine ingenij præſtitit,

stitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputauit, vt non mediocri ingenio præditi viri eius libros legentes, in errores aliquando lapsi sint. Sed eius libros pulcherrimos de doctrina Christiana, & egregios sermones, quos habuit, dum Episcopus ad populum concionaretur, sæpè, & diligenter legant. Lib. 3. Rheth. Eccles. c. 42.

LXXII.

Censores.

Referentes Catharinum plura contra Augustinum dixisse, addunt: *Tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in eare, non vt Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimium indulsit, sed vt Catholicæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse &c.*

S. Augustinus.

O frontem qualiumcumq; Episcoporum! Lib. 4. con. Iul. cap. 11.

S. Basilius.

Contemnuntur Patrum dogmata, Apostolicæ traditiones adnihilantur, nouorum hominum inuenta introducuntur. Episcopus autem ille est, qui custos est doctrinæ Patrum, & omnis nouitatis hostis. Apud Stocolouium lib. 3. de veræ, & falsæ Ecclesiæ discrimine cap. 14.

LXXIII.

Censores.

Vellem & hoc, & alia quædam, nempe contra Augustinum testimonia, *quæ subiungam mitiùs concepta, sed refero tantùm, non probo, si quidquam iustæ offensionis causam det.* Item, *Omitto honoris causa, quod de Augustino subiungit.*

S. Augustinus.

Vide, quæ taceas, quæ dicas. Puto quod te pungat conscientia, sed vincit rectum timorem, cum ingerit peruersum pudorem, quoquo modo iam defendendæ præcipitata sententia. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Hieronymus.

Absit autem à me, vt quicquam de libris Beatitudinis tuæ attingere audeam; sufficit enim mihi probare mea, & aliena non carpere. Epistola 13. ad Augustinum tomo 2. oper. S. Augustini.

LXXIV.

Censores.

Hæc ego inter alia id genus multa, quæ habet, nempe Pighius contra Augustinum, *duxi proponenda, vt intelligamus non nimis inuerecundos fore, si qui fortè nonnulla se faciles exhibeant, in ijs omnibus admittendis, quæ videri cuipiam possint proposita fuisse ab Augustino.*

S. Augustinus.

O mira defensio! Tam densum, & arctum est, vbi eis adhæserunt pedes, vt eos euellere conantes, frustra & manus, & pedes, & caput figant, & in eodem luto hæsitantes, arctiùs inuoluantur. In Lib. con. Donatistas post collationem cap. 19.

S. Anselmus.

Nihil potui inuenire me dixisse, quod maximè Beati Augustini dictis non cohæreat. In præfat. Menologij. *Nec crimen renuis, sed criminosorum turbam requiris.* S. Hieronymus apologia 2. con. Rufinum.

LXXV.

Censores.

Quid ad hæc, ô Baiani Scholastico-mastiges, sepelienda Scholastica est, vt vnus regnet Augustinus? An Augustinus potiùs legendus ad lucem Scholasticę, & ad eius amussim exigendus?

S. Augustinus.

Rependite mihi beneficium; Et si me Magistrum libenter vocatis, reddite mihi mercedem. Lib. 1. de Ordine cap. 10.

Ecclesia Romana.

Augustinus tam multa piè, subtiliter, & copiosè scripsit, vt Christianam doctrinam maximè illustrarit, quem imprimis secuti sunt, qui postea Theologicam disciplinam via, & ratione tradiderunt. In Breuiario Rom. Lectione 6.

LXXVI.

Censores.

Licet ex Augustino Augustini doctrinam aliorũ Scriptorum iudicio censendam exponere, licet & proprio, idq; salua honorificentia.

S. Augustinus.

Non valdè curo, inquam, superborum, imperitorumq; iudicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

LXXVII.

Censores.

Neque adeo peruersum est hoc consilium, vt habere

non

S. Augustinus.

Auxilium Dei quæris, vt impleantur vani libri tui,

& non

non poſſis adiutorem Deum. *& non quæris, vt corrigantur peruerſi ſenſus tui.* Lib. 3. con. Iul. oper. imper. initio.

S. Proſper.

Vnde ergo hæc ſententia tam ſeueri emerſit examinis? Vnde in hanc auſteritatem ſupercilium tam tetricæ frontis ſe armauit, vt menſuras ſenſuum, pondera locutionum, numeros ſyllabarum inſidioſus Scrutator euentilet, magnumque ſe aliquid conficere præſumat, ſi Catholico Prædicatori, ſcilicet Auguſtino, *notam erroris affigat, quaſi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit, impetatur, an non illa ijs morſibus doctrina lanietur, quæ nouorum hæreticorum commenta deſiecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eliſit.* In præfat. aduerſus Collatorem.

LXXVIII.

Cenſores.

Vides tertiò quantopere alienum putet Auguſtinus à pia Doctoris humilitate, & veraci de ſe ipſo cogitatione, quòd velit, aut putet, libros ſuos erroris expertes eſſe. Fuit igitur etiam ipſius Auguſtini, & pia hac humilitas, & verax de ſe ipſa cogitatio; ac proinde, qui de ipſius ſcriptis aliter ſentiunt, mendacem faciunt, quæ verax ſupponi debet eius intentio.

S. Auguſtinus.

Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias; qui autem non intelligunt, orent, vt eorum ille ſit Doctor interior, à cuius facie eſt ſcientia, & intellectus. Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. In fine libri de dono perſeuerantiæ.

S. Proſper.

Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint; niſi fortè modeſti homines, NOVIQVE CENSORES *magnorum priùs meritorum ſeni honorabiliter, ac miſericorditer parcunt, & ſecuri, quia libros eius nemo vſquam recipiat, conquieſcunt, atque ignouerint.* In epiſt. ad Ruffinum.

LXXIX.

Cenſores.

Quàm multi ferre non poſſunt, iſtos homines ad nauſeam vſque inculcare, Auguſtinum Patrem eſſe Patrum, Doctorem Doctorum, primum poſt Scriptores canonicos, mirabilem, irrefragabilem.

S. Auguſtinus.

Inuidetis, inquam arridens, laudibus meis. In fine lib. 3. con. Academicos.

LXXX.

Cenſores.

Non dixit Celeſtinus, Auguſtinum eſſe Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes excellentiſſimum, & verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem, ſed habitum eſſe duxit à ſuis prædeceſſoribus Innocentio, Zoſimo, Bonifacio inter Magiſtros Optimos.

S. Auguſtinus.

Quid igitur tibi in hoc genere tentationis, Domine, confiteor? Quid? niſi delectari me laudibus, ſed ampliùs ipſa veritate, quàm laudibus. Poſtea: *Veruntamen nollem, vt vel augeret mihi gaudium cuiuslibet boni mei ſuffragatio oris alieni; ſed auget fateor non ſolùm, ſed & vituperatio minuit.* Lib. 10. Confeſſ. cap. 37.

Sancti Patres.

S. Præſul Auguſtinus aſſumptus eſt cum Angelis, vbi gaudet cum Prophetis, lætatur cum Apoſtolis, quorum plenus ſpiritu, quæ prædixerunt myſtica, fecit nobis peruia, poſt quos ſecunda diſpenſandi verbi Dei primus refulſit gratia. Eccleſia Auguſtiniana in antiphona ad Magnificat in eiuſdem ſolemnitate. *Excellentiſsimæ auctoritatis virum* vocat eundem S. Proſper in epiſt. ad Ruffinum. *Admirabilis diſputator* dicitur ab eodem in reſp. ad dubium 8. Genuenſium. *Magiſter mirabilis* à Caſſiodoro in prol. ad pſalmos. *Cui contradicere fas non eſt.* S. Idelphonſus ſer. 2. de B. Virgine. Beatus Iordanus de Saxonia hæc ſcribit: *Poſt Paulum neminem Sanctorum præfero in doctrina fidei Auguſtino, vnde ipſe propriè dicitur alter Angelus.* Serm. 140.

LXXXI.

Cenſores.

Nouum crimen, inquiet aliquis, & quod inuidiam redolet, vocare hominem in iudicium, quòd Auguſtinum nimis effusè laudauerit. Abſoluetur reus, vel ipſo Auguſtino iudice, neque enim vlli veniam faciliùs impertimur, quàm illi, qui de nimijs erga nos laudibus accuſatur.

S. Auguſtinus.

Nunc tibi certè, quòd tam malè, ac falsò de me fueris opinatus, ignoſce. Lib. 4. oper. imperf. cap. 4.

S. Poſſi-

S. Poſſidius.

Si cuncta mei corporis membra verterentur in linguas, adhuc non eſſem dignus, aut ſufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem, & tantum fidei relucentis illuminatorem. In epiſt. ad Macedonium. S. Thomas Villanouanus ait: *O quem te memorem Patrem Auguſtinum? Omnis laus inferior te eſt.* Conc. 1. de S. Auguſtino. *Quorum profectò Sanctorum virorum*, nempe Auguſtini, & Thomæ, *penes Catholicos vniuerſos ingentia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina, commendatione noui præconij planè non egent.* Alexander VII. in bulla ad Louanienſes.

LXXXII.

Cenſores.

Eſt enim in iure titulus de pluris petitione, vt qui plus poſtulat, minus habeat: & nobis à natura comparatum eſt, vt cum aliquis plus iuſto extollitur, naturali quadam propenſione conemur illum deprimere, & laudes vltrò non roganti concedimus, vel obtrudimus recuſanti, quod pro ſuo iure exigenti negaremus. Quæ poſtea applicat S. Auguſtino.

S. Auguſtinus.

Ora obſecro, vt non laudari volens, ſed laudans inuocem Dominum, & ab inimicis meis ſaluus fiam. Epiſt. 22. ad Paulinum. *Præſertim quoniam multi ſunt hic, qui detrahendo nobis, cæterorum animos, à quibus diligi videmur, aduerſus nos perturbare conantur.* Epiſt. 227. ad Albinum, &c.

S. Hieronymus.

Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de ſcripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te poſitum, atque diſſertum eſt. Sed quæſo reuerentiam tuam parumper patiaris, me tuum laudare ingenium. Epiſtola 30. ad Auguſtinum.

LXXXIII.

Cenſores.

Eccleſiæ intereſt ſua omnia iura non vni committere; periclitatur exercitus, cuius robur vnius hominis virtute nititur. Quid enim ſi hæretici ſuis argutijs poſſent euincere, ſe non eſſe apertè ab Auguſtino damnatos, Eccleſia cauſa deſerenda eſſet, & inſufficiens foret omnium aliorum Patrum conſenſus, quia Auguſtinus eſt neceſſarius? iniqua certè eſſet Eccleſiæ conditio, cui Deus non vnicum Doctorem, ſed Doctores promiſit, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.

S. Auguſtinus.

Deſine talibus, vnus homo ſum, Eccleſiæ inter nos agitur cauſa, non mea, Eccleſia, inquam, quæ in nullo homine ſpem ponere à ſuo didicit Redemptore. Quanquam nec de me ipſo vobis, etiamſi meam conuerſationem noſſetis, rectè crederetur inimicis mihi. Ad exiſtimationem hominum magna teſtium, qui me nouerunt ſuppetit copia, ad Dei verò conſpectum ſola conſcientia, quam contra criminationes veſtras cum intrepidam geram, non me tamen ſub oculis omnipotentis iuſtificare audeo. Lib. 3. con. Creſconium cap. 80.

S. Proſper.

Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI *ductu pugnat, & vincit; vincit dico, quia non patitur reſpirare, quos vicit:* In præfat. con. Collatorem, & in carmine contra Ingratos cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Nam quòcumque gradum conuertit callidus hoſtis,
Quaque per ambages anceps iter egit apertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.

LXXXIV.

Cenſores.

Quæ certè non eo conſilio à me commemorantur, vt aliquid Auguſtini laudibus detractum velim, vtinam maior illis mea opera fieri poſſet acceſſio.

S. Auguſtinus.

Sic audire debeo contumelias tuas, quomodo laudes tuas. Lib. 3. con. Iul. oper. impert. cap. 10.

Pius II.

Magnus Auguſtinus doctrina, & verecundia iuxta nobilis, cuius tanta gloria eſt, vt nullius laudibus creſcat, vituperationeue minuatur. Cum eſſet Æneas Syluius epiſt. 130. ad Cardinalem Carauaialium.

LXXXV.

Cenſores.

Sed tantùm, vt manifeſtem, quam malè de vero Auguſtino meritus ſit iſte ſuppoſititius, qui comparationibus odioſis, & laudibus hyperbolicè ſupra omnem adulationem exaggeratis, plus illi detraxit, quàm addiderit auctoritatis.

S. Auguſtinus.

Neque tamen huic tam familiari amico meo velim credas, quæ de me fortè laudans dixerit. Senſi enim etiam ipſum ſæpè non mentiendi ſtudio, ſed amandi propenſione falſi iudicantem. Epiſt. 32. ad Paulinum. *Si laudanti amico credendum non eſt, nec inimico detrahenti.* Lib. 3. con. Literas Petil. cap. 2.

S. Hieronymus.

Omni quidem tempore Beatitudinem tuam eo, quo decet honore veneratus ſum, & habitantem in te dilexi Dominum Saluatorem; ſed nunc, ſi fieri poteſt, cumulo aliquid addimus, & plena complemus, vt abſque tui nominis mentione ne vnam quidem horam præterire patiamur. Poſtea: *Macte virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt, & quod ſignum maioris gloriæ eſt, omnes hæretici deteſtantur.* Epiſt. 25. apud Auguſtinum.

LXXXVI.

Cenſores.

Qui priùs Auguſtinum in omnibus depoſcebant iudicem, nunc ſibi liberum putant, nec quidem arbitrium honorarium in alijs illum admittere.

S. Auguſtinus.

Non enim vos oblitos credo, iudicis mihi munus fuiſſe delatum. Lib. 2. cont. Academicos cap. 8. Sanè Clemens VIII. S. Auguſtinum iudicem conſtituit in quæſtionibus de auxilijs.

S. Proſper.

Tantaque inſolentia damnati fouentur errores, vt prauitatis inuidia, & authores noſtri pulſentur, & Iudices. In præfat. contra Collatorem pro S. Auguſtini doctrina defendenda.

LXXXVII.

Cenſores.

Nec verum eſt, quod ipſe, tum alij dogmatiſtæ frequenter iactant, vniuerſam S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos fuiſſe approbatam ab Eccleſia, pluribuſque Summis Pontificibus, adeoque certam, & inconcuſſam eſſe debere.

S. Auguſtinus.

Vtrum etiam noſter licèt exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione vnius gratiæ conſolari. Epiſtola 95. ad Innocentium Papam contra Pelagianos.

S. Hormiſda Papa.

De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licèt in varijs libris Beati Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſſit cognoſci, tamen & in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur. Epiſt. 77. ad Poſſeſſorem.

LXXXVIII.

Cenſores.

Ex hac autem approbatione, nempe Innocentij PP. *huiuſmodi literarum de vno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam D. Auguſtini doctrinam de gratia fuiſſe ſpecialiter ab Innocentio approbatam, eſt malitioſè ſimplicibus illudere, & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.*

S. Auguſtinus.

Scripſimus etiam ad B. mem. Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, literas familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia ille nobis reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem. Epiſt. 106. ad Paulinum.

S. Innocentius Papa.

Librum ſanè, qui eius, nempe Pelagij, *eſſe diceretur, nobis à veſtra charitate tranſmiſſum euoluimus, in quo multa blaſphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitus diſpliceret à quouis damnandum, atq; calcandum, cui ſimilia, niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atq; ſentiret.* Epiſt. 96. ad Auguſtinum, quæ incipit: *Fraternitatis veſtræ lineas plenas fidei, totoq; religionis Catholicæ vigore firmatas &c.*

LXXXIX.

Cenſores.

Quàm multi ſine vllo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius appro-

S. Auguſtinus.

Sed multùm eum iſta fallit opinio. Longè aliter ſe habent quæſtiones iſtæ, quas eſſe præter fidem arbitratur, quàm

approbationi Celestinus apposuit; dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quaritant: Est-ne hoc de illis profundioribus quaestionibus, quas non necesse iudicauit adstruere, quas in ancipitis opinandi libertate reliquit?

quàm sunt illa, in quibus salua fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur, quod verum sit, & sententia definitiua suspenditur, aut aliter, quàm est, humana, & infirma suspicione conijcitur. Lib. de pec. originali cap. 23.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus Papa Celestinus de quibusdam profundioribus quaestionibus in decretis suis posuit dicens de eis, quæ sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. *Sit ergo inter nos pia cautela, & moderatio, quatenus Sanctis Patribus debitus seruetur honor, & quolibet quis acquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non iudicemus esse hareticum*. Lib. de tenenda verit. Script. cap. 12. tomo 9. Bibl. PP.

XC.

Censores.

Sed neq, verum est, quod assumunt, Romanos Episcopos approbasse omnia tanquam necessaria, qua Augustinus in hisce quaestionibus docuisset. Et recitata Celestini clausula aiūt: *Quibus verbis, clarè significat, esse aliquas profundiorum illarum quaestionum, de quibus loquitur, conclusiones ab Augustino traditas, qua debent inter adiaphora computari.*

S. Augustinus.

Hac ergo, qua istis, vt dixi duabus epistolis illorum respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Postea: *Ago autem gratias sincerissima in nos beneuolentia tua, quod eas me latere noluisti literas inimicorum gratia Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè, atq, euidenter expressum.* Lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1.

S. Prosper.

Bonifacius Papa, *cum esset doctissimus, aduersus libros tamen Pelagianorum B. Augustini Episcopi responsa poscebat. Vnde & venerabilis memoria Pontifex Celestinus &c. Per hunc virum intra Gallias istis ipsis, qui Sancta mem. Augustini scripta reprehendunt, maleloquentia est adempta libertas.* Postea celebri illo Celestini de Augustino elogio recitato exclamat: *Contra istam clarissima laudationis tubam, contra istā sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam maligna interpretationis murmur emittere?* In fine libri con. Collatorem cap. 43.

XCI.

Censores.

Si cui tamen post tot testimonia obscurus adhuc videbitur Augustini sensus, expectet tantisper, breui loquetur Roma, quid senserit Augustinus, vel sentire debuerit.

S. Augustinus.

Inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est, error vtinam aliquando finiatur. Ser. 2. de Verb. Apostoli in fine, cum literæ S. Innocentij Papæ aduersus Pelagianos in Africam Roma peruenissent.

S. Prosper.

Imò nouerint non solùm Romanam, Africanamq, Ecclesiam, & per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios cum doctrina huius viri, nempe Augustini, *sicut in tota fide, ita in gratia confessione congruere*. In epist. ad Rufinum.

XCII.

Censores.

Augustinus, & qui eius de pradestinatione sententiam sequuntur, in pradestinationem referunt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic pradestinatus fuerat, ille non fuerat, itaq; non magis quarendum esse, quare hic trahatur, ille non trahatur, quàm dicere, cur hic pradestinatus fuerit, ille non fuerit. Vbi postea arguunt S. Augustinum, quòd dixit trahi, & prædestinari idem esse.

S. Augustinus.

Ergo trahi à Patre ad Christum, & audire, ac discere à Patre, vt veniat ad Christum, nihil aliud est, quàm donum accipere à Patre, quo credat in Christum. Neque enim audientes Euangelium à non audientibus, sed credentes à non credentibus discernebat, qui dicebat: Nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo; *Fides igitur & inchoata, & perfecta Dei donum est.* Lib. de prædest. SS. cap. 8.

S. Prudentius.

Qua verba tua, quàm sint mendaciorum nebulis caligata, eiusdem Sanctissimi Patris Augustini verbis eluceat. Lib. de prædest. contra Erigenam capite 8.

XCIII.

Censores.

Certè probabilior, magis expedita responsio aliorum est, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deū sequi

S. Augustinus.

Valdè remota est à sensibus carnis hac schola, in qua Pater auditur, & docet, vt veniatur ad filium. Lib. 1.

ſequi voluit, ille noluit, quod ipſe D. Auguſtinus fateri coactus eſt in lib. de prædeſt. & gratia.

de prædeſt. Sanct. cap. 8. At liber de prædeſtinatione, & gratia, non eſt Auguſtini, & contrarium docet, ac illi auctori imponunt, *vt patet ex cap. 15. §. Hic quicumque reſpondes.*

S. Thomas.

Quare autem in ſpeciali trahat hunc, & illum non trahat, non eſt ratio aliqua, niſi beneplacitum voluntatis diuinæ; vnde dicit Auguſtinus, quem trahit, & quem non trahit, quare illum trahat, & illum non trahat, noli iudicare, ſi non vis errare. In comment. ad cap. 6. Ioannis.

XCIV.

Cenſores.

Si nihil Chriſtianæ eruditioni poſt Auguſtinum acceſſerit, Scholaſtica Theologia penitus abyicienda foret.

S. Auguſtinus.

Pro magnitudine ſapientiæ veſtræ res mirabiles dicitis! Lib. 3. con. Iul. cap. 3.

XCV.

Cenſores.

Auguſtini authoritatem interponentibus reſponderi poteſt. Eccleſiam in ſuis filijs vſque hodie creſcere in eruditione.

S. Auguſtinus.

Modò autem vos veſtri Magiſtri eſſe poteritis. Lib. 3. de ord. cap. 3.

S. Thomas Villanouanus.

Auguſtinus primus cœpit catholicas veritates enucleare, digerere, dilucidare, diſtinguere, atq; in ſcholaſticam formam redigere, docens quid in quolibet fidei myſterio ſentiendum, quid ad obiecta reſpondendum eſſet, vnde ex Scripturis colligendus locus ad roborandum. Deniq; ſi quid de fide diſtinctè ſentimus, apertè dicimus, audacter aſſerimus, id totum Auguſtino debemus. Conc. 1. de S. Auguſtino.

XCVI.

Cenſores.

Ex ipſiuſmet Auguſtini, & Patrum conſilio hoc legitimum, ac rationi conforme temperamentum appono, & errorem Pelagianorum fugiens in Auguſtini exceſſus non incido.

XCVII.

Cenſores.

Iam pridem è Catholicis plurimi doctrina, & pietate laudabiles confeſſi ſunt S. Auguſtinum Pelagianiſmi odio ita in contrariam partem inclinaſſe, vt perſæpè Caluino potiùs, quàm Tridentinis Patribus fauere videatur.

XCVIII.

Cenſores.

Vel deniq; ſi aliquot locis plus intendit Auguſtinus, applicandus illis erit, quod in eo notarunt plures, & graues Doctores Catholici, exceſſiſſe interdum æſtu diſputationis abreptum, & in odium hæreſis, quam impugnabat, ad contrarium extremum inclinaſſe.

XCVIIII.

Cenſores.

Vt ſit nimia quædam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.

S. Auguſtinus.

Ecce vnde ſe putant hæretici noui Manichæorum nomine obiecto vim ſubterfugere veritatis, ſed non ſubterfugiunt, inſequitur quippe illa, & ſimul Manichæos, Pelagianoſq; ſubuertit. Poſtea: *Quod dicimus legem ſanctam, iuſtam, & bonam non iuſtificandis impijs, ſed conuincendis ſuperbis præuaricationis gratia poſitam, & contra Manichæos eſt, quia ſecundùm Apoſtolum laudatur, & contra Pelagianos, quia ſecundùm Apoſtolum nemo ex lege iuſtificatur; & ideo iuſtificandis eis, quos litera occidit, id eſt, quos lex bona præcipiens præuaricatione reos facit, ſpiritus gratiæ gratis opitulatur.* Item *quod arbitrium ſui in malum liberum dicimus, ad agendum bonum gratia Dei eſſe liberandum, contra Pelagianos eſt: quod autem dicimus ab illo exortum, quod antea non erat malum, contra Manichæos eſt &c. Vtroſq; igitur Catholica fides ſicut & cæteros hæreticos aduerſarios inuenit, vtroſq; diuinorum teſtimoniorum authoritate, & luce veritatis conuincit.* Lib. 3. con. duas epiſt. Pelag. in fine cap. 9.

S. Celeſtinus.

Mirificè priùs laudato S. Auguſt. addit: *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, &c.* In epiſtola ad Epiſcopos Galliæ cap. 3. vt Cenſores ipſi tradunt.

C.

Cenſores.

Reſpondeo dupliciter intelligi poſſe B. Auguſtinum, aliosq; Patres interdum exceſſiuè locutos eſſe. Primò ſcienter, & contra mentem ſuam, aſſerendo aliquid à veritate alienum, quod eſt mentiri, id eſt, contra mentem ire. Secundò neſcienter, & loquendo quidem, vt ſentiebant, ſed æſtu diſputationis, & vehementia ſpiritus ad alterum extremum interdum declinantes intellectu, æquè ac verbis, quod non eſt mentiri, ſed falli, & dicere falſum ſine mendacio. Secundum contigiſſe Auguſtino, & alijs non ſolùm affirmant auctores citati, ſed & plures alij.

S. Auguſtinus.

Non eſt ita, vt loqueris, quicunq; iſta dixiſti, non eſt ita, multum falleris, vel fallere meditaris. Lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. Obiecerat enim Iulianus, Auguſtinum, cum longiùs à Pelagiano dogmate recedere vellet, ad Manichæos accedere: *inſtar ferarum, quæ circumdantur pinnis, vt cogantur in retia, quibus quoniam deeſt ratio in verum exitium vana formidine contruduntur.* Cui Auguſtinus: *Agnoſce igitur in tuo dogmate nomen tuum, & Catholicis, à quibus confutaris, deſine obijcere & dogma, & nomen alienum. Nam veritas vtroſq; redarguit, & Manichæos, & vos.* Ibidem.

S. Proſper.

Multi, *inquis*, ſingula hæc credentes, ac iuſto ampliùs aſſerentes varijs, ſibiq; contrarijs ſunt erroribus inuoluti. *Placet igitur tibi cum hæreticis Catholicos, cum victis damnare victores, & eos erroris nota adurere, qui errorem ab Eccleſia depulerunt.* Lib. con. Collatorem cap. 10. Hinc dicebat Magnus ille Theologus Gregorius Ariminenſis abhinc 300. & ampliùs annis ſupremus Auguſtinianæ Reipublicæ Moderator: *Qua poteſtate dicunt Auguſtinum hic non propriè, & verè, ſed exceſſiuè locutum, dicet alius ſimiliter in alijs regulis per Auguſtinum poſitis fuiſſe locutum exceſſiuè, & non vt ſonant illas eſſe tenendas; ſed ſic dicendo non eſt dubium intuenti diligenter, quod in multos quis laberetur errores* 2. ſent. diſt. 33. quæſt. 3.

C I.

Cenſores.

Ita ſæpè in libris Retractationum ſe purgat Auguſtinus, quòd olim contra Manichæos, qui dicebant omnia bona à Deo bono, omnia mala à Deo malo quaſi fato, nō autem liberè ab homine fieri, *ſcribens ita liberum arbitrium prædicarit, ut gratiæ oblitus eſſe uideatur; Contra poſtea orto Pelagio hoſte gratiæ ita gratiam extollit, ut liberum arbitrium deprimere cenſeatur.*

S. Auguſtinus.

Quamuis & in his libris, qui non contra illos omnino, nempe Pelagianos, *quippe illi nondum erant, ſed contra Manichæos conſcripti ſunt de libero arbitrio, non omni modo de iſta Dei gratia reticuimus, quam nefanda impietate conantur auferre: diximus quippe &c.* (& eam in rem pluribus teſtimonijs allatis cōcludit) *Ecce quàm longè antequam Pelagiana hæreſis extitiſſet, ſic diſputauimus, uelut iam contra illos diſputaremus.* Lib. 1. Retract. cap. 9.

S. Proſper.

Sed videant quomodo ſe à dedecore iſtius exuant falſitatis, qui poſſunt tam inepta confingere, ſibi, quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligentiæ ad cognoſcenda ea, quæ præſtantiſſimus miniſter gratiæ Auguſtinus *diſputauit, intenderint. Licet omnem iſtius inquiſitionis moram ipſi, qui hæc loquuntur, præuenire deberent, proferendo, atq; explicando libros, vllamve eorum particulam demonſtrando, quam per dubium ſaltem intellectum tali interpretationi obnoxiam vir Sanctus ediderit.* In epiſt. ad Rufinum.

C I I.

Cenſores.

An non hoc ipſum eſt, quod Molina concedit, quodque ab eo ſuperbè dictum exaggerari conſueuit ab aduerſarijs, rationem hanc tuendæ libertatis non fuiſſe datam, & explanatam ab Auguſtino contra Pelagianos diſputante?

S. Auguſtinus.

Vnde tibi duobus prioribus libris ſic me reſpondiſſe arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur. Lib. 5. con. Iul. Pelagianum cap. 1.

S. Gelaſius Papa.

O ſi ſtuderent aduerſus eos, nempe Pelagianos, *Maiorum noſtrorum libros, reſponſaq; cognoſcere, illis omnibus modis cerneretur nihil eſſe prorſus, quod ab iſtis fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, ſicq; de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoq; viderentur inſtructi, vt nihil amplius quæreretur.* In epiſtola ad Honorium Epiſcopum contra Pelagianos.

CIII.

Cenſores.

Nulli Patrum promiſſa fuit infallibilitas, & ſinguli ferè in quibuſdam errauerunt, vt Cyprianus in rebaptizandis hæreticis, Hieronymus in aliqua parte Danielis reÿcienda &c. & vt plura dicamus ſpeciatim de Auguſtino.

S. Auguſtinus.

Quod dixi, mihi obÿce, vt pungem. Lib. 4. con. Iul. cap. 1. *Nam tua me non terret velut lingua Cenſoris.* Lib. 3. cap. 21.

S. Proſper.

Doctrinam, quam ſanctæ mem. Auguſtinus Epiſcopus contra Pelagianos inimicos gratiæ Chriſti, & liberi arbitrÿ decomptores per multos annos Apoſtolicè aſſeruit, literiſque mandauit quibuſdam viſum eſt aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere, & hoc quaſi compendium cognitionis his, qui iudicio eorum ducebantur, afferre, vt quæ in libris prædicti Viri damnabilia reperiſſe iactabant, breuium capitulorum indiculis publicarent; taliq; commento & deteſtationem eius, quem impeterent, obtinerent; & ab his, quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris auerterent. In præfat. reſp. ad capitula Gallorum.

CIV.

Cenſores.

Senſit ille, nempe Auguſtinus, *mundum in inſtanti creatum fuiſſe,* lib. 4. de Gen. ad lit. à cap. 21. vſque ad finem libri, & lib. 5 cap. 1. & ſeq. *quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe cap. 1. Geneſeos. vt oſtendunt accuratiores Theologi, ſpeciatimq; Suarez, Molina, Martinon, communiterq; reÿcitur à Doctoribus Catholicis.*

S. Auguſtinus.

O' vita pauperum Deus, in cuius ſinu non eſt contradictio, plue mihi mitigationes in cor, vt patienter tales feram, qui non mihi hoc dicunt, quia diuini ſunt, & in corde famuli tui viderunt, quod dicunt, ſed quia ſuperbi ſũt, nec nouerunt Moyſis ſententiam, ſed amant ſuam, non quia vera eſt, ſed quia ſua eſt. Lib. 12. Confeſſ. cap. 25.

S. Thomas.

Sed prior Auguſtini opinio, de creatione mundi in inſtanti, *eſt rationabilior, & magis ab irriſione infidelium ſacram Scripturam defendens, quod valdè obſeruandum docet Auguſtinus ſuper Gen. lib. 1. vt ſic ſcripturæ exponantur, quod ab infidelibus non irrideantur, & hæc opinio plus mihi placet.* 2. ſentent. diſt. 12. q. 1. art. 2. in fine corporis.

CV.

Cenſores.

Senſit etiam Angelos, & Dæmones eſſe corporeos in pſal. 85. & 145. & epiſt. 115. *alÿs in locis, vbi affirmat, aut ſupponit habere corpora quædam ſubtiliora.*

S. Auguſtinus.

Adhærebunt ergo, ſi eis nulla ſunt corpora, Spiritus Dæmonum, imò Spiritus Dæmones, licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi, Lib. 21. De ciuit. Dei cap. 10.

S. Thomas.

Auguſtinus loquitur non aſſerendo, ſed opinione Platonicorum vtens, qui ponebant eſſe quædam animalia aerea, quæ Dæmones nominabant. 1. p. quæſt. 51. art. 1. ad 1.

CVI.

Cenſores.

Item dubitauit, num Sol, & Luna, aliaq; Sydera, quæ oculis conſpicimus, ſint animata.

S. Auguſtinus.

De Sole, & Luna talia dicta ſunt, tanquam ſentiant, & ideo tolerent vanos adoratores ſuos, quamvis verba illa accipi poſſint ab animali ad inanimale tranſlata, modo locutionis, qui vocatur Græcè metaphora. Lib. 2. Retract. cap. 7.

S. Thomas.

Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diuerſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cæleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur exponens illud Eccleſiaſtici primo, luſtrans omnia &c. *Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cæleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit, neutram in partem declinans vt patet ex 2. de Gen. ad lit. & in Enchiridio.* 1. p. q. 70. art. 3.

CVII.

Cenſores.

Dubitauit etiam de origine animarum, vtrum creentur de nouo, quod certiſſimum eſt, an ex Adam propagen-

S. Auguſtinus.

Proinde ignorantiam meam de origine animarum te corripientem, atq; obiurgantem non moleſtè ferrem, imo inſuper

gentur, vt videre eſt epiſt. 29. ad Hieronymum, & epiſt. 157. & in libro de origine animæ.

inſuper & gratias magnas agerem, ſi eam mihi non ſolum duris percuteres conuicijs, ſed veris etiam excuteres dictis. Lib. 4. de orig. an. cap. 3.

S. Fulgentius.

Cuius quæſtionis de origine animæ *Beatus Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens nullam voluit huius rei definitam proferre ſententiam, incongruum prorſus exiſtimans aliquid affirmare ſine dubitatione velle, quod alter poſſet contraria reſponſione conuellere. Cuius tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quam in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad S. Hieronymum ſcripſit, in tribus quoq; epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hac quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minus copioſa, quàm profunda, & eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata. Vbi quicquid ingenij acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumq; conſpexit, & inquiſiuit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab vtraq; definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cuiuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret.* Lib. 3. de verit. de prædeſt. & grat. cap. 18. *Quanto ergo melius ab huius quæſtionis certamine temperamus, in qua nos inaniter laborare cognoſcimus præſertim, quia quod à Sanctis viris maioribus noſtris videmus minimè definitum, oportet nos tanto cautiùs, atq; temperantiùs quærere, quanto ad eius finem illos præclaros viros cernimus minimè perueniſſe.* cap. 20.

CVIII.

Cenſores.

Perperam quoq; exponit id, quod ait Apoſtolus Roman. 14. verſ. 23. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſine vera fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cum tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non fit ex dictamine conſcientiæ iudicantis bona fide licitum eſſe id, quod fit, vt ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, vt alibi notauimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus vtile vitæ æternæ conſequendæ &c. Vtrumq; tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.*

S. Auguſtinus.

Teſtimonium illud, quod ex Apoſtolo poſui: Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſicut tibi viſum eſt, accepiſti, & expoſuiſti, non vt ſapis, ſed vt ſapis. De cibis enim Apoſtolus loquebatur; verùm cum dixiſſet,* qui autem diſcernit, ſi manducauerit, damnatus eſt, quia non ex fide, *hanc peccati ſpeciem, de qua agebat, generali voluit probare ſententia mox inferens,* Omne enim quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Et inferiùs: Omne *enim velis nolis,* quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Lib. 4. con. Iul. cap. 3.

Bonifacius II. Papa.

Illos autem, qui præcedente fide, cætera, ſicut indicas, volunt gratiæ deputare, ſua profeſſione conſtringimus, vt multo magis dono gratiæ etiam fidem cogantur adſcribere, præter quam nihil eſt boni, quod ſecundum Deum quilibet valeat operari, ſicut B. Apoſtolus dicit: Omne quod ex fide non eſt, peccatum eſt. *Quod cum ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratia, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda.* In epiſtola ad S. Cæſarium Arelateaſem.

CIX.

Cenſores.

Norunt etiam quicunq; in eius lectione verſati ſunt, non adeo felicem in indagando literali ſenſu ſcripturæ interdum fuiſſe. Ex quo tamen potiſſimè argumentandum eſt, longèq; illi in hac parte præferendum eſſe Hieronymum, & Chryſoſtomum.

S. Auguſtinus.

Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera ſunt, falſa eſſe non dicunt, honorantes, & in culmine ſequendæ authoritatis nobiſcum conſtituentes illam per Sanctum Moſen editam ſanctam ſcripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu eſto Deus noſter arbiter inter confeſſiones meas, & contradictiones eorum. Lib. 12. Confeſſ. cap. 16.

Sancti Patres.

Hieronymus epiſtola 30. ad Auguſtinum ait: *Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de ſcripturarum ſanctarum hauriri fontibus, à te poſitum, atque diſſertum eſt.*

eſt. S. Prudentius in epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum: *Hoc primum vestram ſinceritatem monens, vt doctrinam Beatiſsimi Patris Auguſtini omnium abſque vlla dubietate vndecunque doctiſsimi, ſanctarum ſcripturarum auctoritati in omnibus concordiſsimam; quippe nullus Doctorum abſtruſa earum ſcrupuloſiùs rimatus, diligentiùs exquiſierit, veriùs inuenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodauerit, fideliùs tenuerit, robuſtiùs defenderit, effuſius diſseminauerit &c.* Remigius Antiſiodorenſis in 2. ad Corinth. *Sicut Sol excedit in lumine omnes planetas, ita Auguſtinus omnes exceſsit in exponendis ſacris ſcripturis.* Hugo de S. Victore ſerm. 25. *Inde & de ipſo in hac eius ſolemnitate canimus, quod Prophetarum, & Apoſtolorum plenus ſpiritu, quæ prædixerunt myſtica, fecit nobis peruia, poſt quos ſecunda diſpenſandi verbi Dei primus refulſit gratia &c.*

C X.

Cenſores.

Duriùs quoque loquitur pluribus locis de veritate corporis Chriſti in Euchariſtia, vt ſupra indicauimus, qua de cauſa ſuum planè illum eſſe gloriantur, ſed falsò Caluiniſtæ, & Eminentiſſimus doctrina, æquè ac dignitate Cardinalis Perronius in libro ſingulari, cui titulus eſt, Refutatio obiectionum ex D. Auguſtino contra S. Euchariſtiæ Sacramentum cap. 1. ipſo initio idcircò vocat S. Auguſtinum magnum prætenſum Sacramentariorum Patronum.

S. Auguſtinus.

Admonet me planè, ac mihi iubet ſuauiſſimo imperio lex Chriſti, hoc eſt charitas, vt cum aliquid falſi in libris meis me ſenſiſſe homines putant, quod ego non ſenſi, atque idipſum falſum alteri diſplicet, alteri placet, malim me reprehendi à reprehenſore falſitatis, quàm ab eius laudatore laudari; Ab illo enim quamuis ego non rectè, qui hoc non ſenſerim, error tamen ipſe rectè vituperatur. Ab hoc autem nec ego rectè laudor, à quo exiſtimor id ſenſiſſe, quod vituperat veritas, nec ipſa ſententia, quam vituperat veritas. Lib. 1. de Trin. cap. 3.

Guitmundus Epiſcopus.

Quid hic Vmbratici reſpondebunt? Vbi in tanta luce lucifugæ noſtri vmbram parabunt? Ecce Auguſtini manifeſtiſsima documenta recitantur, nihil in eis ſcrupuloſum, nihil ambiguum; aut de his ſe explicent, aut Auguſtinum nobis obijcere deſiſtant. Lib. 3. de veritate Euchariſtiæ contra Berengarium tomo 11. Bibl. PP.

C X I.

Cenſores.

Item lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 20. & libro de prædeſt. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imperf. con. Iul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Euchariſtiæ non minùs eſſe neceſſarium parvulis ad ſalutem, quàm baptiſmum, neque minùs ad eos pertinere quod dicitur Io. 6. v. 54. Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis, *quàm iſtud Io. 3. v. 6.* Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei.

S. Auguſtinus.

Sancto Innocentio vide quid reſpondeas, qui nihil aliud de hac re ſapit, quàm quod iſti, in quorum te conuentum, ſi tamen prodeſt aliquid, te introduxi. Cum his etiam ipſe conſidet, etſi poſterior tempore, prior loco &c. Qui denique parvulos definiuit, niſi manducauerint carnem filij hominis, vitam prorſus habere non poſſe. Huic reſponde, imò ipſi Domino, cuius ille Antiſtes vſus eſt teſtimonio. Lib. 1. con. Iul. cap. 4.

S. Innocentius Papa.

Illud verò quod eos Pelagium, ac Celeſtium *veſtra fraternitas aſſerit prædicare parvulos æternæ vitæ præmijs etiam ſine baptiſmatis gratia poſſe donari, perfatuum eſt. Niſi enim manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem eius, non habebunt vitam in ſemetipſis; Qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* In epiſtola ad Patres Mileuitanæ Synodi apud Aug. epiſt. 93.

S. Gelaſius Papa.

Vt prouidentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolum dictum eſt: [Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cælorum] ſed etiam pariter dictum eſt [Qui non manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius ſanguinem non habebit vitam in ſemetipſo]. De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat,

quoniam

quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam habere videantur præſentem. In epiſtola ad Epiſcopos Piceni.

CXII.

Cenſores.

Indéque diſputans contra Pelagianos, probat infantes ſine Euchariſtiæ ſumptione non poſſe vitam æternam conſequi. quam ſumptionem diſtinguit à baptiſmo, quaſi velit debere infantes neceſſariò eſſe reipſa, & diſtinctè vtriuſque Sacramenti participes baptiſmi, & Euchariſtiæ, vt vitam æternam obtineant. Sic enim loquitur cap. illo 20. lib. 1. de pec. mer. auferatur ergo iam dubitatio &c. *Quæ verba ſunt adeo manifeſta, vt difficillimè patiantur benignam interpretationem, qua pleriq; Theologorum Auguſtinum ab errore excuſare conantur, error enim eſt notatus, & damnatus ſub anathemate à Concilio Tridentino.*

S. Auguſtinus.

Nihil hic de noſtro afferamus, ipſum Apoſtolum item audiamus; Cum ergo de iſto Sacramento loqueretur ait: Vnus panis, vnum corpus multi ſumus. *Intelligite, & gaudete, vnitas, pietas, veritas, charitas vnus panis, vnum corpus multi ſumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, ſed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis; quando ſpiritus ſanctificationem accepiſtis, quaſi cocti eſtis; eſtote, quod videtis, & accipite quod eſtis &c.* In ſermone ad infantes ante altare.

S. Fulgentius.

Beatus quoque Auguſtinus de hac re ſermonem fecit admodum luculentum, & aptum ædificationi, & inſtructioni fidelium (& toto ſermone recitato, in quo verba proximè recenſita leguntur) *Arbitror,* ait, *Sancte frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc vnumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab eo panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in vnitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat.* In reſpon. ad quæſtionem de baptiſmo Æthiopis.

Concilium Tridentinum.

Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem, nempe dandi Euchariſtiam parvulis, *in quibuſdam locis aliquando ſeruauit; vt enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine controuerſia credendum eſt.* Seſſione 21. cap. 4.

CXIII.

Cenſores.

Præterea lib. 2. con. Iul. cap. 10. docet cogitationes moroſas, ſiue delectationes voluntarias de rebus venereis eſſe dumtaxat peccatum veniale, modò abſit conſenſus in opus, ſeu malum deſiderium, vel illius periculum. Quæ doctrina ab omnibus Catholicis iam pridem reijcitur, nec ſine ſcandalo à quoquam obtruderetur.

S. Auguſtinus.

Vnum igitur genus eſt probatiſſimum, & quaſi pingaiſſimum æquum & bona ſcripta ſunt, & in bonam partem accipiuntur à legentibus. Lib. de vtilit. cred. ad Honoratum cap. 5.

S. Auguſtinus.

Ita dici poteſt in homine vno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet auertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantum ſuauiter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſine viro poſſe damnari; abſit hoc credere. Hæc quippe vna perſona eſt, vnus homo eſt, totuſque damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. Lib. 12. de Trinit. cap. 12.

CXIV.

Cenſores.

Certè cum eadem ſit iudiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum eſſe quantumuis Sanctum, cui non ſit opus dicere, dimitte nobis debita noſtra, ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baianis in mentem venerit, vt Auguſtiniani videri velint, cum tanto niſu per-

S. Auguſtinus.

Neque enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis, quæ poſſint iuſto iudicio, & nulla temeritate culpari. Ex quibus ſi aliena reprehenderes, illic & tibi fortaſſis oſtenderem, qualem te eſſe, in quibus non perperam reprehenderes, vellem, meque tibi iuniori maior, & præpoſitus ſubdito corre-

 ctionis

perſuadere conantur, eſſe aliquos, nempe Auguſtinum, qui iudicio nunquam labantur.

ctionis exemplum, quanto humilius, tanto ſalubrius exhiberem. Sed ea in me reprehendiſti, quæ non corrigere humilitas, ſed partim fateri, partim defendere veritas cogit. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

B. Iordanus de Saxonia.

Ipſe tamen poſtea Auguſtinus *tam ab erroribus intellectus, quàm à corruptione affectus per actum hierarchicum purgatus fuit*, Serm. 138. S. Thomas Villanouanus ait: *Hac igitur Auguſtini tam profunda humilitas apud Deum, & homines ſapientia, & intellectu illum ſublimiter exaltauit, quoniam Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Vnde poteſt de illo intelligi Prophetæ vaticinium, dedit abyſſus vocem ſuam altitudinem phantaſiæ. Abyſſus, inquam, humilitatis Auguſtinus vocem doctrinæ ſuæ populis dedit propter phantaſiæ ſuæ, ideſt, ingenij altitudinem, quam propter humilitatem contulit illi Deus*. Conc. 2. de S. Auguſtino.

Habac. 3. ver. 10.

CXV.

Cenſores.

Conſtat ergo exempla S. Bernardi tales eſſe, quas dixerat duas columnas, vt non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita diuellatur ab Auguſtino, vt tamen imitatur Ambroſio, etiam in ijs, quæ contra Pelagianos Auguſtinus diſputauit &c.

S. Auguſtinus.

Quid ergo, quo me ab illo in hac cauſa ſeparandum putas? Poſtea: *Ergo ille noſter, an veſter ſit, & vos videtis.* Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 119.

S. Bernardus.

Ab his ergò duabus columnis (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi, difficilè auellor; Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor. Epiſtolà 77. ad Hugonem de S. Victore.

CXVI.

Cenſores.

Quid igitur mirum, ſi vir alióqui doctiſſimus, & ſanctiſſimus Auguſtinus *difficultate rei oppreſſus, nihil aliud inuenerit, in quo eſſentiam originalis peccati conſtitueret.*

S. Auguſtinus.

Hominem tuo iudicio doctiſſimum, & peritiſſimum non dubitaſti reprehendere. Ego autem & me doctiſſimum, ac peritiſſimum neſcio; imò verò me non eſſe certiſſimè ſcio. Lib. 4. de orig. animæ initio.

B. Iordanus de Saxonia.

Quantum ad dictorum ſufficientiam, quia nihil deeſt in libris Auguſtini, quod pertinet ad ſcientiam legis diuinæ; Vnde dicit Voluſianus ſcribens ad Auguſtinum [vtcunque in alijs Sacerdotibus toleratur inſcitia, ſed cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi Dei deeſt, quicquid Auguſtinum contigerit ignorare] Sermone 148.

CXVII.

Cenſores.

Nempè iam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quò pertineat hæc approbatio, non enim eò, vt intelligamus, Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & leuioribus.

S. Auguſtinus.

Senti de Auguſtino quicquid libet. ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet. Quod enim ait Apoſtolus: Mihi minimum eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Lib. con. Secundinum cap. 1.

Arnobius iunior.

Serapion dixit: *Teſtor Deum, quia ſollicitudini meæ vniuerſa ambiguitate eliminas, ſi de his eius,* ſcilicet Auguſtini, *mihi definita proferas, & de omnibus, quæ tranſacta ſunt, euidentia eius afferas documenta: fateor enim me eius aſſertiones ita probatas habere, vt ſe ipſum ore ſuo hæreticum detegat, qui Auguſtinum putauerit in aliquo reprehendendum eloquio.* Arnobius dixit: *Meo ſenſu locutus es, nam ea, quæ eius nunc profero, ac ſi ſacratiſſima Apoſtolorum ſcripta ſic credo, & teneo, & defendo.* Tomo 5. Bibl. PP. par. 3.

CXVIII.

Cenſores.

Senſit Auguſtinus mundum in inſtanti creatum fuiſſe, quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe &c.

S. Auguſtinus.

Nemo iam moleſtus ſit dicendo mihi, non hoc ſenſit Moyſes, quod tu dicis, ſed hoc ſenſit, quod ego dico. Si enim mihi diceret, vnde ſcis hoc ſenſiſſe Moyſen, quod de his verbis eius eloqueris, æquo animo ferre deberem, &

Cen-

CXIX.

Censores.

Contrariam Augustino sententiam non modò probabiliorem iudico, sed certæ, & indubitatæ veritatis.

CXX.

Censores.

Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, vt hæretica.

CXXI.

Censores.

Contrarium docent omnes alij Patres; idq; omnino euincit simplex, & historialis narratio Moysis, quare iam erroneum est dicere, omnia vno die esse creata.

& responderem fortasse, quæ superiùs respondi, vel aliquanto vberior, si essem durior. Lib. 12. Confess. cap. 24. *Illud autem, quod contendunt, non hoc sensisse Mosen, quod ego dico, sed quod ipsi dicunt, nolo, non amo, quia & si ita est, tamen ista temeritas non scientiæ, sed audaciæ est, nec visus, sed typhus eam peperit.* Cap. 25. *Ita cum alius dixerit, hoc sensit, quod ego, & alius, imò illud, quod ego, religiosiùs me arbitror dicere, cur non vtrumq; potiùs, si vtrumq; verum est? & si quid tertium, & si quid quartum, & si quid omnino aliud verum quispiam in his verbis videt, cur non illa omnia vidisse credatur, per quem vnus Deus sacras literas vera, & diuersa visuris multorum sensibus temperauit?* cap. 31.

Patres, & Doctores.

Cassiodorus. *De ijsdem principijs Sanctus quoq; Augustinus disertus, atq; cautissimus disputator duodecim volumina conscripsit, quæ doctrinarum penè omnium decore vestiuit, hisq; vocauit de Genesi ad literam; qui quamuis de eadem re tractauerit, qua B. Basilius, & S. Ambrosius celeberrima laude fulserunt, tamen quod post disertos viros minimè contingere solet, opus suum longè in aliam summitatem, Domino largiente, produxit.* Lib. 1. diuin. institut. cap. 22. S. Thomas: *Hæc opinio*, nempe Augustini de simultanea rerum creatione, *plus mihi placet.* 2. *sent. d.* 12. *q.* 1. *art.* 2. B. Albertus Magnus. *Sine præiudicio sententia melioris videtur Augustino consentiendum &c. Dicendum ergo quod per distinctionem, quam ponit Moyses, intelligitur distinctio rerum secundùm naturæ principia, & non distinctio temporum.* 1. p. summæ quæst. 12. de quatuor coæuis. Aegidius 1. p. Hexämeron cap. 28. *Non autem ista dicimus, vt improbemus opinionem Augustini, quæ est valdè subtilis, & solemnis.* Dionysius Carthusianus: Augustinus *excogitauit quamdam expositionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen saluauit scripturæ, & fidei veritatem.* In cap. 1. Genes. art. 5.

CXXII.

Censores.

Augustinus verò clariùs Durando adstipulari videtur, cum actum peccati nullo modo Deo agenti tribuit, sed solùm humano arbitrio &c. id quod clariùs ostendit lib. de perfect. iustitiæ ratiocinat. 4. vbi sic quærit. Quid est peccatum actusne, an res? Si res est &c.

S. Augustinus.

Redde verba mea, & vanesces calumnia tua. Libro quarto con. Iulianum cap. 8.

S. Prosper.

Stupeo sanctitatem vestram obiectionem calumniantium à persona defensoris gratiæ non potuisse discernere, & verba obtrectantium ei ipsi, qui obtrectatoribus suis respondet, aptasse. Ad 10. dubium Genuensium contra S. Augustinum.

CXXIII.

Censores.

Petimus ergo à Baianis quanti facienda sit Augustini doctrina dicentis fallibilem esse scriptoris non Canonici authoritatem, & hanc esse illius differentiam à Canonico, quod sine peccato, vel iniuria cuiusquam suspecta esse quando q; possit. Si negant esse probandam, fidem falluut, & positos à se terminos primi transgrediuntur, Augustinum deserendo. Si probandam fatentur, cùm negare non possint, quin Augustinus sit intra numerum Auctorum non Canonicorum, restat vt fateantur sine peccato, vel iniuria cuiusquam dubiam aliquando videri posse illius authoritatem; atq; sententiam. Esset autem ridiculus, qui ea, quæ ille dicit de fallibilitate scriptoris non Canoni- ci in-

S. Augustinus.

Sanè cum in omnibus literis meis non solùm pium Lectorem, sed etiam liberum correctorem desiderem, multo maximè in his, vbi ipsa magnitudo quæstionis vtinam tam multos inuentores habere posset, quàm multos contradictores habet; veruntamen sicut Lectorem meum nolo mihi esse deditum, ita correctorem nolo sibi: Ille me non amet ampliùs, quàm Catholicam fidem, iste se non amet ampliùs quàm Catholicam veritatem. Sicut illi dicos Noli meis literis, quasi scripturis Canonicis inseruire, sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede, in istis autem, quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmiter retinere: Ita illi di- co:

ci intelligenda diceret cum exceptione ipſius Auguſtini.

co: Noli meas literas ex tua opinione, vel contentione, ſed ex diuina lectione, vel inconcuſſa ratione corrigere. Lib. 3. de Trinit. in proœmio.

S. Thomas Villanouanus.

Vltimum quoque ingenij teſtimonium hoc eſt præſtantiſsimum, quod ita conſpicuè in tanta nebula veritatem intuitus eſt Auguſtinus, *& ita eam in tanta ſylua errorum diſcuſsit, vt cum in hoc ipſe omnium primus extiterit, vſq; hodie poſt tam longum tempus id teneat, id ſequatur Eccleſia, & fidei Schola, quod Auguſtinus decreuerit.* Conc. 1. de S. Aug. in fine.

CXXIV.

Cenſores.

Auguſtinus argumentis Iuliani non ſatisfecit. In articulis cēſuratis à Sacra Facultate Theologica Louaniēſi, & Inquiſitione Vallisoletana Anno [illegible]. Martij 28. & apud Riuium lib. 4. de vita S. Aug. cap. 10. §. 6.

S. Auguſtinus.

Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus, & nitidus, argumenta confringam. In fine lib. 1. con. Iulianum. *Dialecticorum quaſi iaculis oneratus acutis in certamen procedis, & iactas plumbeos pugiones.* Lib. 3. cap. 7. contra eundem.

Ven. Beda, & S. Prudentius.

Iulianus *homo vt Rethor peritiſsimus, ita gratiæ Dei poſt Pelagium impugnator acerrimus, vt apertiùs ſcripta eius, quibus contra ſtrenuiſsimum eiuſdem gratiæ propugnatorem Auguſtinum inſanuit, oſtendunt.* Initio præfat. in Cantica. S. Prudentius ait: *Cum à Patribus, præcipueq; Beatiſsimo Auguſtino* Pelagianis *competentiſsimè, abundantiſsimeq; reſponſum fuerit &c.* In epiſtola ad Gelinonem Archiepiſcopum Senonen. ante lib. de prædeſt.

CXXV.

Cenſores.

Volentes ſuſtinere partes Iuliani non poſse Auguſtini rationibus conuinci.

S. Auguſtinus.

Neceſſarios articulos ſermonis tui quantùm me adiuuat Dominus comprehendo, atq; confringo, vt totum corpus victum iacere conſpiciat, qui & illa tua, & hac noſtra perlegerit. Lib. 4. con. Iul. cap. 9.

S. Proſper.

Quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipſo ſub hac quæſtione obiectum, potentiſſimè debellaſti, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioſiſsimè conclamatur. In epiſtola ad S. Auguſtinum.

CXXVI.

Cenſores.

Si triumphi Eccleſiæ niterentur poſterioribus ſcriptis Auguſtini, immeritò de Pelagianis triumphaſset Eccleſia.

S. Auguſtinus.

Proficienter me exiſtimo Deo miſerante ſcripſiſse, non tamen à perfectione cœpiſse. Lib. de dono perſeu. cap. 21.

S. Proſper.

Cōtra iſtā (recitat enim Celeſtini Papæ elogiū de S. Auguſtino) *clariſsimā laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſsimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere? & perſpicuæ, ſinceriſsimaq; ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? Vt ſcilicet, quia in epiſtola Papæ librorum, pro quibus actum eſt, non expreſſus eſt titulus, hinc eos appareat non probatos, & iſtam in S. Auguſtinum laudationem pro anteriorum ſcriptorum meritis fuiſſe collatam. Maneat planè, maneat iſta conditio, vt horum librorum* (quos nempe poſtremos in materia de gratia ediderat) *nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, & vt inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.* Con. Collat. cap. 43.

CXXVII.

Cenſores.

Auguſtinus fuit Doctor perinde ac alius etiam modernorum.

S. Auguſtinus.

Quicquid de arte loquendi, & diſſerendi, quicquid de dimenſionibus figurarum, & de muſicis, & de numeris ſine

Cen-

CXXVIII.

Cenſores.

Auguſtini dotes ſeu naturales, ſeu infuſa non fuerunt altioris ordinis, quàm aliorum Doctorum, etiam Scholaſticorum.

ſine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi &c. Non enim ſentiebam illas artes etiam ab ſtudioſis, & ingenioſis difficillimè intelligi, niſi cum eis eaſdem conabar exponere, & erat ille excellentiſſimus in eis, qui me exponentem non tardiùs ſequeretur. Lib. 4. Confeſſ. cap. 16.

S. Thomas Villanouanus.

Hoc ſibi iuſtiſsimè vendicat Auguſtinus, hæc pars Auguſtini in hac ſapientiæ luce, ſicut Sol omnia aſtra, ita cæteros omnes poſt Apoſtolos ſuperat Auguſtinus &c. Etenim intellectus acumine, ingenij perſpicuitate, diſputandi acrimonia, inueniendi copia, differendi ſubtilitate monſtrum quoddam in natura fuit Auguſtinus, qui humanæ intelligentiæ terminos irradiante Deo viſus eſt tranſcendiſſe, vir intellectu, vt quidam ait, & ſapientia propè diuinus. Conc. 1. de S. Auguſtino. *Quis enim ita excelluit ingenio? quis ita valuit facundia? quis humanarum, diuinarumq; rerum ſapientia ſic effulſit? quis tot, tantiſq; voluminibus Dei Eccleſiam illuſtrauit? quis Eccleſiaſticos Ordines ſic edocuit? Mentitur, ait quidam, qui ſe omnia Auguſtini volumina legiſſe iactat, plus valuit ille ſcribere, quàm nos ſufficimus legere.* Conc. 3. de eodem.

CXXIX.

Cenſores.

Vindicanda eſt Eccleſia à tutela, & pædagogia Auguſtini.

S. Auguſtinus.

Te ergo vera Sponſa veri Chriſti Eccleſia Catholica alloquar, & ego te pro modulo meo qualiſcunq; filius, & ſeruus tuus poſitus in te diſpenſare cibaria cōſeruis meis. Lib. 15. con. Fauſtum cap. 3.

Facundus Hermianenſis.

Audeant iſti, ſi poſſunt, hæreticum dicere Auguſtinum, audeant ſollicita præſumptione damnare, & tunc verè diſcent, quæ ſit pietas, & conſtantia Eccleſiæ Latinorum, quam Deus magiſterio eius inſtituit, atq; firmauit, cum ab omnibus confeſtim anathematizati fuerint, & tanquam putrida, & morbida membra præciſi. In libro contra Mocianum.

CXXX.

Cenſores.

Vtrum Auguſtinus contra id, quod ſentimus, ſentiat non admodùm curandum.

S. Auguſtinus.

Non valdè curo, inquam, ſuperborum, imperitorumq; iudicia, qui ſimiliter in legendos libros, atq; in ſalutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

B. Albertus Magnus, & S. Paulinus.

Dicendum quod ſic, quia hoc Auguſtinus apertè dicit, cui contradicere impium eſt in ijs, quæ tangunt, fidem, & mores. in 2. p. ſum. Theol. tract. 14. q. 184. ad q. 3. S. Paulinus epiſtola 36. ad Romanianum inter Auguſtinianas ait: *Si audias, ſi ſequaris* Auguſtinum, *vt rurſum te ſermone Salomonis alliciam: Fili coronam accipies gratiarum tuo vertici.* Poſtea: *Verè enim Pontifex, & verè Conſul, Licenti, eris, ſi Auguſtini veſtigijs propheticis, & Apoſtolicis diſciplinis, vt ſacrato beatus Heliſæus Heliæ, vt illuſtri Apoſtolo Timotheus adoleſcens adhæreas indiuulſu per itinera diuina comitatu &c.*

CXXXI.

Cenſores.

Iam enim in libris editis conſtat, quantas turbas excitarit vna vocula tanta adulatione iactata: Reliquos quidem Patres vtiles, ſed Auguſtinum vnicum eſſe neceſſarium, & ad omnes materias Theologicas ſufficere. *Quaſi Eccleſia Dei ad tantam ſolitudinem rēdacta ſit, vt non ex multorum Patrum conſenſu, ſed ab vnius ſuffragio ſuarum deciſionum robur mutuari cogatur.*

S. Auguſtinus.

Tantumq; mihi tributum eſt, vt vbicunq; me præſente loqui opus eſſet ad populum, rariſſimè tacere, atque alios audire permitterer. In prologo Retract.

Abſit à me iſta, quam mihi obijcis, arrogantia, vt meaſtam cauſam contra vos, vnum pro omnibus agere pollicerer. In fine lib. 2. con. Iulianum.

Cen-

CXXXII.

Cenſores.

Vidimus ſectione præcedenti Scriptores Synopſis eius vitæ, nempe Ianſenij, *hoc ipſius celebre dictum veluti tanto Viro dignum apophtegma referre :* Patres cæteros vtiles eſſe, ſed Auguſtinum neceſſarium, imò vnum pro omni materia Theologica ſufficere. *Quæ propoſitio non modò grauem exaggerationem, ſed etiam pernicioſum errorem continet.*

S. Auguſtinus.

Vnus ſum è multis, qui prophanas veſtras nouitates, vt poſſumus, refutamus, ſicut vnicuique noſtrum Deus partitus eſt menſuram fidei. Lib. 6. con. Iulian, cap. 8. *Nunc ergo ne tui ſtomachi follis indigeſta maledictorum eruditate rumpatur, in hunc euome, ſi audes, calumnioſas tuas vanitates, & inſanias mendaces &c. Inſignis Eccleſiarum Doctor loquitur.* Lib. 2. con eund. cap. 8.

Martinus V. Papa.

Quicunque de Chriſto, de fide, de religione aliquid ſaperent, omnibus in ore erat Auguſtinus, vt nihil penè ex ſacris literis poſsit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo iam authore factum eſt, vt nec Philoſophis ſapientiam inuideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non grauitas Socratis, non authoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cuiuſquam illius generis hominum ſcientia, ac virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, vnus poſtremò omnium Patrum, ſapientumque ingenia, ac ſtudia exhibet; ſi veritatem quæris, ſi doctrinam; ſi pietatem, quis doctior? quis iuſtior? quis, vt ita dicam, ſanctior Auguſtino? In ſermone de translat. corporis S. Monicæ.

CXXXIII.

Cenſores.

Non eſt cur S. Pauli, ac S. Auguſtini verbis teneamur, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuere videntur etiam abſque vllo bonorum noſtrorum operum intuitu. Hos enim duos magnos viros, quaſi duo maria magna conſiderare neceſſe eſt, qui ingenij ſui impetu in vnum litus ita exundant, vt alterum pro aliquo tempore ſiccum relinquere velle videantur; Verùm ſicut Oceanus poſtquam in aliquam plagam effuſiùs ſparſus eſt, in limites ſibi à Deo conſtitutos regreditur, ſic iſti inſignes di Viri poſtquam in rebelles veritatis impugnatores inſiluerunt, ad tranquillam æqualitatem ædificationi fidelium accommodatam redeunt.

S. Auguſtinus.

Sic vis Diſputatoribus non præiudicare Catholicis nonnulla, quæ ab eis, ſicut putas, incautius fuſa, vobis obijcimus, quid eſt hoc, niſi dicere, etiam in Scripturis Sanctis ea, quæ pro ſe vſurpant hæretici, incautius fuſa eſſe, quo ſceleratius quid poteſt dici? Lib. 4. oper. imperf. con. Iul. cap. 112.

CXXXIV.

Cenſores.

Ingenij S. Pauli ardor ſatis feruebat, vt in eiuſmodi expreſſiones, exceſſiuas nempè, facilè abriperetur. Sic cum vult Chriſtianis ſublimem gratiæ baptiſmalis ideam tradere, ipſoſque ad illius conſeruationem potenter hortari, videtur aſſerere impoſſibile eſſe eos, qui aliquo crimine lapſi ſunt, rurſus ad eam reuocari per pœnitentiam. Cum in epiſtola ad Romanos fidem extollit, arma Caluino videtur miniſtrare ad ſuam hæreſim ſtabiliendam, & videtur aſſerere per eam ſolam quemlibet ſaluari. Cum verò in epiſtola ad Corinthios charitatem prædicat, videtur omnia, quæcumque de fide dixerat, euertere, & omnem ſpem noſtram in ea ponere.

S. Auguſtinus.

Si enim ad Scripturas Sanctas admiſſa fuerint velut officioſa mendacia, quid in eis remanebit authoritatis? Quæ tandem de ſcripturis illis ſententia proferetur, cuius pondere contentioſæ falſitatis conteratur improbitas? Statim enim, vt protuleris, ſi aliter ſapit, qui contra nititur, dicit illud, quod prolatum erit, honeſto aliquo officio Scriptorem fuiſſe mentitum? Epiſtola 9. ad Hieronymum.

CXXXV.

Cenſores.

Spiritus Pauli ſublimis, & acer in partem, in quam inclinat, ita vehementer fertur, vt in extrema declinare; alterumque extremum negare videatur.

S. Auguſtinus.

Quæ authoritas literarum aperiri, quis ſacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet ſcripturæ ad conuincendos errores exeri poteſt, ſi hæc vox admittitur, ſi alicuius ponderis æſtimatur? Lib. 11. con. Fauſtum cap. 2.

S. Remigius.

Grauiter perculſi, & confuſi animo vidimus in eis, & Scripturæ Sanctæ certiſsimam veritatem, & Beatiſsimorum Patrum, præcipueque S. Auguſtini reuerendam, & in omni Eccleſia Catholica receptiſsimam auctoritatem nouo conatu, & auſu nimis temerario impugnari, & quantum in ipſis fuit improuidè, atque inſolenter labefactari.

Vnde

Vnde ipſa charitate prouocati, & commoniti, per quam in vno Chriſti corpore omnes vnum eſſe debemus, vt ſicut Apoſtolus dicit, inuicem pro ſe ſollicita ſint membra, 1. Cor. 12. 26.
& ſiue gloriatur vnum membrum, congaudeant omnia membra, & ſiue quid patitur vnum membrum, compatiantur omnia membra. *Hac, inquam, charitatis affectione viſum eſt nobis, atque complacuit, vt hæc qualiacunque ſunt & ad commonitionem noſtram, & ad eorum, qui legere voluerint ædificationem, & confirmationem compendioſo, lucido (prout Dominus aſpirare dignatur) ſermone ſcriberemus; quicquid in eo dicendum putauimus non noſtro ſenſu, aut præſumptione, ſed præfatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum veſtigijs, vnitate abſit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulſi hæc dicimus, vllatenus recedamus, ne ab ipſis diuiſi etiam ab ipſo Domino diuidamur, qui illis ſpecialiter dicit:* Qui vos audit, Luc. 10. 16.
me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. *Quos nimirum tanta in Eccleſia ſua eſſe voluit gratia, & gloria, vt confidenter cum Apoſtolo dicere poſsint:* Itaque qui hæc 1. Theſ. 4. 8.
ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum ſuum Sanctum in vobis, *&c.* Lib. de tenen. verit. Script. cap. 4.

S. P. N. AVGVSTINVS.

NOs quidem, chariſsimi, cum falſa crimina audimus ab eis, quos offendimus prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia conuincendo, habemus, ſicut noſtis, abundantiſsimam conſolationem. Lib. 3. contr. lit. Petiliani cap.
Nam ſi in eis, quibus me criminantur, teſtimonium conſcientiæ meæ non ſtat contra me in conſpectu Dei, quò nullus oculus mortalis intenditur, non ſolùm contriſtari non debeo, verùm etiam gaudere, & exultare, quia merces mea multa eſt in cœlis. Neque enim intuendum eſt, quàm ſit amarum, ſed quàm falſum ſit, quod audio, & quàm verax, pro cuius nomine hæc audio. [2] Hæc vtique falſa ſunt, & ideo nobis nihil obſunt, cum ea dicitis in nos, nec reſpicitis vos, vobis autem obſunt, quia cum ea falſa dicitis, in nos non cadunt, ſed quia ea vera putatis, in vos recidunt. [2] Lib. 2. con. eundem cap. 33.
[3] Ad exiſtimationem hominum magna teſtium, qui me nouerunt, ſuppetit copia, ad Dei verò conſpectum ſola conſcientia, quam contra veſtras criminationes cum intrepidam geram, non me tamen ſub oculis omnipotentis iuſtificare audeo, magis ab illo effluentem miſericordiæ largitatem, quàm iudicij ſummum examen expecto. [3] Lib. 3. con. Creſc. cap. 80.
[4] Dicis me, ſi ſub poteſtate Iudicum premerer, quales tibi ipſi componis, non habiturum fuiſſe quid facerem, quò confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem, reperire non poſſem. Ego planè haberem, quod facere, haberem quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina prouocarem, quod & nunc iam facio. Tu ergo reſponde, quid facias, dic quò confugias. [4] Lib. 2. con. Iul. cap. vlt.
[5] Nec eos, qui nunquam fuerunt, aut non ſunt, aut quorum ſententiæ de hoc, quod inter nos diſputatur, incertæ ſunt, inani cogitatione confinxi, ſed ſanctos, & in ſancta Eccleſia illuſtres Antiſtites Dei, non Platonicis, & Ariſtotelicis, & Zenonicis, alijſque huiuſcemodi vel Græcis, vel Latinis, quanquam & iſtis aliquos eorum, verùm omnes ſacris literis eruditos, nominatim ſicut oportebat expreſſi, eorumque ſententias, quantum ſufficere videbatur, ſine vlla editas ambiguitate digeſſi. [5] Ibidem cap. 10.
[6] Si Epiſcopalis Synodus ex toto Orbe congregaretur, mirum ſi tales poſſent illic facilè ſedere tot, quia nec [6] Ibidem.

nec iſti vno tempore fuerunt. Sed fideles, & multis excellentiores paucos diſpenſatores ſuos Deus per diuerſas ætates, temporum, locorumque diſtantias, ſicut ei placet, atque expedire iudicat, ipſe diſpenſat. Hos itaque de alijs, atque alijs temporibus, atque regionibus ab Oriente, & Occidente congregatos vides, non in locum, quò nauigare cogantur homines, ſed in librum,
7 Ibidem. qui nauigare poſſit ad homines. [7] Nullas nobiſcum, vel vobiſcum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt. Quod inuenerunt in Eccleſia tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quòd à Patribus acceperunt, hoc filijs tradiderunt. NONDVM VOBISCVM APVD ISTOS IVDICES ALIQVID AGEBAMVS, ET APVD EOS ACTA EST CAVSA NOSTRA. NONDVM VOBISCVM CERTABAMVS, ET EIS PRONVNCIANTIBVS VICIMVS.
8 Ibid. c. 9. [8] Quos oportet vt populi Chriſtiani veſtris prophanis nouitatibus antepo-
9 Ibid. cap. 3. nant, eiſque eligant potiùs adhærere, quàm vobis. [9] An non tota veſtra cauſa impulſa, proſtrata, contrita, & ſicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ, ſic à cordibus eorum, quos decipere cœperatis, ſi hæc voluerint depo-
10 Lib. 2. de nupt. & concup. c. 29. ſito ſtudio contentionis cogitare, proiecta eſt. [10] Nos autem paratiores ſumus cum iſtis viris, & cum Eccleſia Chriſti in huius fidei antiquitate firmata quælibet maledicta, & contumelias perpeti, quàm Pelagiani cuiuslibet eloquij prædicatione laudari.

S. PROSPER AQVITANVS.

Sufficienter, vt arbitror, demonſtratum eſt, REPREHENSORES S. AVGVSTINI, *& vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere: peremptorumque armis inteſtinum bellum mouentes dictis diuinis, atque humanis conſtitutionibus rebellare. Quorum tamen, dum adhuc non ſunt à fraterna Societate diuiſi, toleranda magis eſt intentio, quàm deſperanda correctio: donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos iudiciorum ſuorum miniſtros hæc, quæ* PER PAVCORVM SVPERBIAM, ET QVORVNDAM IMPERITIAM *ſunt turbata, componat. Nobis Deo adiuuante, ſit ſtudium quieta, modeſtaquè patientia odijs dilectionem reddere, & ineptorum vitare conflictus: veritatem non deſerere, nec cum falſitate certare.* In peroratione contra Collatorem.

S. ALIPIVS TAGASTENSIS.

Quare iam, SOCII MEI, *expectationem veſtram, qua me ad reſpondendum prouocatis, certiore ſpe mecum ad diſcendum conuertite. Habemus Ducem* Auguſtinum, *qui nos in ipſa veritatis arcana, Deo iam monſtrante, perducat.* Apud Auguſtinum in fine lib. 3. contra Academicos.

FINIS.

Z

4-141

F.